

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10447

UNTER DI SHTERN FUN NEGEV

B. Shlevin

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ב. שליעוין / אונטער די שטערן פון נרב

CITE-IMPRESSION

ב. שלעווין

אונטער די שטערן פון נגב

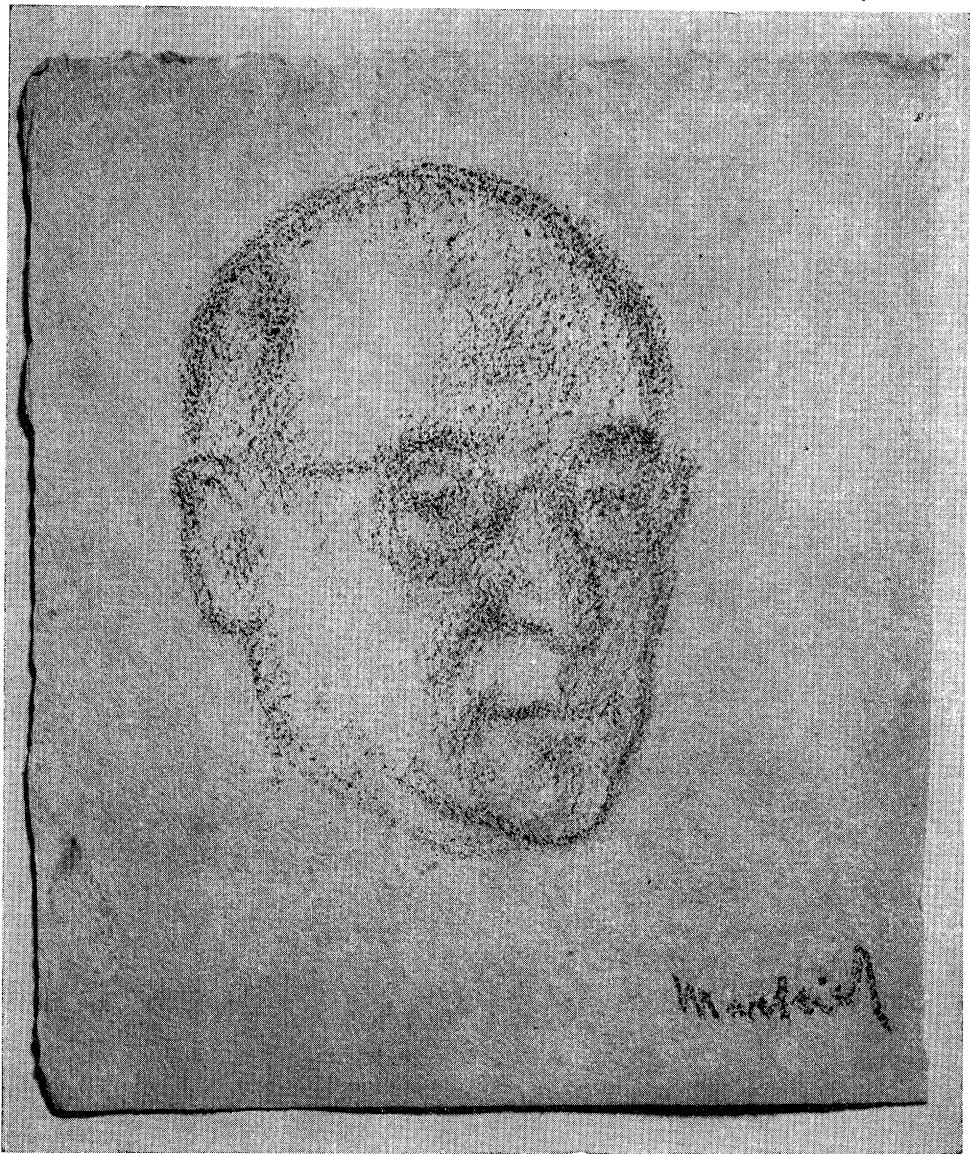
און אנדיעע דערציילונגעו

ארויסגעבען פון מתרבר

1974

פאריז

צ'יבענונג פון קינסטלאָר ז' מאָראקייעל

דער לעצטער ייד...

(פון אן אלטער קראניך)

דער לעצטער ייד אויף דער פוילישער ערדר האט אין דעםער פון פארץ נאכט צום לעצטן מאל געלאון הינטער זיך דעם געטאי-דענוקמאָל. פאַרוואָקסן אין גריינלעכּן פֿאָטִין. עוגעץ הויך איבער אים האָבן קְרִיכְן-גְּלָעְקָעֶר אָומְהִימְדָּעֶן, גְּעַדְיכְּט גְּעַבְּאָסְעוּמָּעָן. אֲנְגַּעַפְּלִיט דעם חֵל מִיט אַמְּהָה, גְּעַיְאָמְעָר אָזָן מִיטָן זִיסְלָעָן, שְׂטִיקְנְּדִיקְן וַיְיִדוֹךְ. ער אַיז דָּא עַרְגָּעֶץ שְׂטִינְגְּגָעְלְבִּין אויף אָרָאָג, צְוִישָׁן צְוִיִּי צְוִרִיךְ-פֿאָרְבּוּטָעָן, וּוְלְדִי-פֿרְעַמְדָּע גָּאָסָן אָזָן נִישְׁתְּ גְּעוּוֹסָט מַעַר וּוְהַיִן צַו גַּיִן. דער גְּרִינִין, דער בְּרִידְיקָעֶר יִיד, אַיז פָּאָסָאָד פון גַּעַטָּאָדָעָן, גָּעָגָסָן אַיז אַלְטָן בְּרָאנְדִּין — האָט ער גַּעַפְּלִיט — קוּקְט אַים נָאָךְ פון דער נִישְׁעָמָּד אַשְׁטָאָר, פֿאָרְטְּרָעָט אַויְג, דער מּוֹטוּקָעָר גַּעַטָּאָקְעַמְפָּעָר מִיט דער רְוִיכְעַרְדִּיקָעָר בִּיקְס אַיז דער פֿעַסְטָעָר דְּלָאָנִיעָן, האָט זַי נָאָךְ שְׂטִימִיָּה פֿעַר פֿאָרְפְּרָעָסָט צְוִישָׁן זִינְעָ פֿינְגָּעָר, בַּיִּ דער מּוֹטוּר מִיטָן עַופְּהָלָע אַיז דִּי אַרְעָם — אַ גְּרִילְגְּעָשְׁרִי פֿאָרְגְּלִיוּוּעָרט אַיז אַיְגְּגָעָרִיסְעָנָם מָוֵיל : אויף וּמְעֻן לְאָסָטוֹ אָנוֹ אַיבָּעָר ?...

ער אַיז אָוּעָק, דער לעצטער ייד אויף דער פוילישער ערדר, אָוּעָק אַ גַּעַץ הַיְּקָעְרָטָעָר, סְקָעְלָנוּדָל אַוְיְגְּנָעְטָעָלָטָה, גַּעַשְׁאָרָט זַיְקָהָרָט בַּיִּ דִי מוּיְעָרָן, אַיז דַעְמָרְדִּשְ׀יָין פון פֿאָרָאנְקָטָן, וּוָאָס פָּאָלָט בְּאָלָּצָן. זַיְקָהָרָט נָאָךְ אַלְצָן גַּהְוְיָירָט דִי גַעַטָּאָנְקָטָן; וּוֹי פָּוֹן גַעַטָּאָנְקָטְ-קְלוּב „אַרְיוֹןָאָ“ וּוָאָלָטָן זַיְקָהָרָט — נָאָךְ אַלְצָן אַרְיוֹסְגָּעָרִיסָן דִי פֿאָרְשָׁטְקָטָעָן, אַוְמָעְטִיקָעָ פֿיְדָלָה אַן קְלָאָרְנְדָטָה טָעָנָעָר — „בָּעָלוֹ, מִין שְׁטָעַטְטָעַלְעַל בָּעָלוֹ...“ דִי גָּאָסָן בַּיִּ אַרְאָפְּ האָבָן זַיְקָהָרָט שְׁוֹן גַעַטְנָקָלָט. זַיְיָ האָבָן גַעַפְּרָט צָוָם האַלְבִּידְעַמְּאָלִירָטָן גַעַנְשָׁעָר בִּיתְ-עוֹלָם, דָוְרָכְגַעְשָׁנָתָן פָּוֹן אַ רְוִישָׁקָעָר פֿאָרְקָעָר-אַרְטָעָרִיָּה. צָוָם לעצטן מָאָל אַיז ער אָוּעָק גַעַזְגַעַנָּעָן זַיְקָהָרָט, אויף תְּמִיד, מִיט זִינְעָ לִיְבְּלָעָכָע בְּרִידְעָרָה; זַיְיָ האָבָן כָּאָטָש גַעַהָאָט דָאָס גְּלִיק — האָט ער זַיְקָהָרָט — גַעַשְׁאָגָט — נִישְׁתְּ צַו דָעַלְעָבָן עַס. פָאָר דִי אוֹיגָן האָט אַים נָאָךְ גַעַשְׁוּוּנְדָלָט דִי שָׂוְרָה פֿאָרְהָאָקָטָעָ פֿעַנְצָטָעָר פָוֹן קוּלְטוֹר-גַעַזְעַלְשָׁאָפְטָלָעָן פֿאָרְבָּאנְד אָנוֹ אַ בְּלָאָסָעָ זָוָן, וּוָאָס שְׁפִיגָלָט זַיְקָהָרָט דִי שְׁטוּמָעָ שְׁוִיבָן.

וּי אַיז זִין מָוח וּוָאָלָט זַיְקָהָרָט אַ בְּלָעְטָעָר-גַעַטָּוֹן אָנוֹ אַלְטָ גַעַשְׁיכְטָעָ-בִּיכְלָל :

פָה לִין... פָה לֹא לִין... ער, צְוִיפְּלִיאָוִיךְ דִי אַקְסָלָעָן פָוֹן אַיז דָוָר ! פֿאָרְפָּאָלָג, רַיִס אָרוּסָן פָוֹן דִין הָרָץ, פָוֹן דִין גַעַמִּיט דִי שִׁינְעָן סְלָאוּישָׁע טִיכְּנָן, דֻם שִׁינְעָם פֿרִיהָאָרְבָּסָט. פֿרִיהָאָרְבָּסָט, דֻם שִׁינְעָם פֿרִיהָאָרְבָּסָט.

און צי האט אמאָל אַין דער רגע נישט אויפגעטויכט אַין זיין געדעכענישׂ,
וּוי אַ ווֹיזַע — אַ פְּשׁוֹטוּר, חַסִּידִישָׂר יַיד, מֵיט אַ צְּעַפְּאַטְּלַטְּעַר בָּאַרְד,
אַין אַ צְּעַדְּעַרְטַּעְרָר קָאַפְּאַטָּע — דָּעַר נָאַטְּרַלְּעַכְּעָר פְּלַעַךְ אַוִּיף דָּעַר פּוֹילִיָּה
שַׁעַר לְאַנְדְּשָׁאַפְּט — וּוי עַר טְרָאָגֶט אַין דַּי אַרְעָמָס, צּוֹגַעַטּוֹלִיעַט, אַפְּיַצְלִיקְהָבָה,
מֵיט צְּעַשְׁרַאַקְעַנְעָה, פָּאַרְוּוֹנְדְּעַרְטָה-אוֹיפְּגַעַטּוֹיכָט אַיְגַעַלְעַד ? עַר גִּימַט, דָּעַר
יַיד, אַיְבָּעָר דַּי שְׁפִיצְיַיקָּע שְׁטִינְגָּעָר פָּוֹן גַּרְיבְּעַדְּדִיקָּן פּוֹילִישָׂן שָׂאָסִי, צּוֹוִישָׂן
צּוֹוִיָּה רִיעָן טָאַפְּאַלְיָעָס. הִינְטָעָר אִים — דַּי טָעַמְפָע, לְאַכְּבָּדְקָע פָּרְצָופִים פָּוֹן
בָּאַצְּיַעַשׂ בְּרוֹאִים, אָוָנְטָעָר שְׁטָאַלְעַרְנָעָה קָאַסְקָעָס. מֵיט דָּעַר בִּיקָּס גַּעֲצִילָת אַין
זַיִן רָוקָן. סְקִינְד טָוְלִיעַט זַיִן דָּעַרְשָׁרָאָקָן, קָלָאָמְעָרָט זַיִן צּוֹם פָּאַטְּעָר מֵיט דַּי
הַעַנְטָעַלְעָד. זַיִן גַּיְעַן דָּעַם לְעַצְמָן וּוּגָן, צּוֹם אַוְמָקָומָה, צּוֹם אַיְבָּיקָן פָּאָרָה
שְׁוֹוִינְדָּן פָּוֹן דָּעַר פּוֹילִישָׂר לְאַנְדְּשָׁאַפְּט.

אַ דְּרָאַבְּנִיאַסְטָע פּוֹרְמָאַנְקָע פְּלַעַגְטָדָא, גַּעֲוַיְנְלָעָךְ, וּאַכְּעָדִיק קְלָאָפָּן אַיִּזְבָּדָע
בָּעַר דַּי שְׁטִינְגָּעָר פָּוֹן גַּרְיבְּעַדְּדִיקָּן פּוֹילִישָׂן שָׂאָסִי, צּוֹזָעָמָעָן מֵיט דַּי טִיפְעָ
בּוֹיזָן פָּוֹן יִדְיַעַשׂ בָּאַלְעַגְּאָלָעָס. אַין אַ חַסִּידִישָׂע עֲדָה יַידָּן, פּוֹל בָּאוּצָעָט,
בְּגִילְוְנְדִיקָּע, צְעַזְוְגְּנָעָה, זְעַבְּגָעָה, גַּעַפְּאָרָן צּוֹם רְבִין אַיִּיךְ יוּמְּטוֹב. סְהָאָבָן זַיִן
דַּאַ אַין דַּי פָּאַרְטָאָגָן פָּאַרְוּאַקְסָעָנָה יַידָּן, אַין שְׁוּעוּרָעָה יַיְתָּעָנָה שְׁטִיוֹלָה, מֵיט אַ
שְׁטְרוּעַלְעָאָן מוֹיָל, דָעַם דְּאַשְׁקָעָ פָּאַרְדְּדִירִיט, גַּעַטְרִיסְלָט אַין דַּי פְּרַעַלְעָד, צּוֹ
פִּירָן מַסְחָר מֵיט דַּי פְּרִיצִים פָּוֹן קָאנְטָן, גַּעַטְרִיסְלָט זַיִן מִיטָּן בִּיסְלָהָרָה,
טָאַנְדָּעָט, צְעַלְנִיקָה, אַיִּיךְ דַּי יָאַרְדָּן אַין דַּי אַרְוְמִיקָע שְׁטַעַטְלָעָד. דַּי
זְעַלְבָּעָ טִיפְעָגָטָאָפְּאָלָן, אַדְעָר וּוּרְבְּעַ-אַלְיִי הַינְטָעָנָה שְׁטַעַטְלָל, וּוּ יִדְיַשְׂעָ בָּאַלְ-
מֻלְּאָכָּעָס אַין נִיטְעָרָקָעָס, יִשְׁבָּה-בְּחוֹרִים אַין פָּרְוּמָע יִדְיַשְׂעָ טְעַכְּטָעָר,
פְּלַעַגְטָה אַין דַּי זְוּמְעַרְדִּיקָע שְׁבָת-פָּאַרְנָאָכָטָן שְׁפָאַצְרָן, פָּוֹן בִּידְעָ זַיִטָּן וּוּגָן,
אַרְיְבְּעַרְגְּעַשְׂיקָט זַיִן פָּאַרְלִיבְּטָעָ בְּלִיקָּן. פָּוֹן קְלִיְינָעָ יִדְיַשְׂעָ מִידְלָעָד הָאָט
אַרְזִיסְגְּעַזְוְגָעָן דַּי בְּעַנְקָשָׂאָפָט פָּוֹן דָעַר פּוֹילִישָׂר לְאַנְדְּשָׁאַפְּט, צְעוֹוָרְפָּן בַּיִּזְבָּדָע
דַּי וּוּלְדָעָ בְּרוּגָן פָּוֹן דָעַר וּוּיְסָלָן; פָּאַרְבְּעַנְקָטָעָ יִדְיַשְׂעָ לִיְדָעָר אַין לִיְדָעָר פָּוֹן
קָאָמָף וּוּגָן בְּאַפְּרִיטָן אַרְבָּעַט-מְעַנְשָׂתָן. בֵּין זַוְּנוּ-זַעְצָנִיזָר, אַיִּידָעָר מִידְלָעָד הָאָט
זַיִן אַוְמְגַעְקָרָט צּוֹ דַי עַגְעָגָן וּוּאַרְשָׁטָאַטְלָעָד, צּוֹ דַי יִשְׁבָּה-בְּעַנְקָעָ, דַי מִידְלָעָד
— צּוֹ דָעַר זַיְגָעָר-מְאַשְׁשָׂין. אַין דַי נַעַכְתָּה הָעָרָט מֵעָן נִישְׁתָּהָר פָּוֹן הַינְטָעָר
לְעַדְלָעָד דָעַם זַיִן פָּוֹן מַתְּמִיד אַיְבָּעָר דָעַר גְּמָרָא, דַי פָּאַרְבְּעַנְקָטָעָ לִיְדָעָר
פָּוֹן דַי מִידְלָעָד, דַי נִיטְעָרָקָעָס, אַין לְאַקָּאָל, אַין דָעַר פֿרְזִ-בִּיבִּיָּה
לִיְאָטָעָ. אַלְעָ זְעַבְּגָעָן זַיִן פָּאַרְשָׁוּוֹןְדָן, אַיִּיךְ שְׁטַעַנְדִּיקָה.

וּוי סְיוֹזָאלָט זַיִן פָּאָרָן לְעַצְמָן יַיד אַיִּיף דָעַר פּוֹילִישָׂר עַדְעַ אַוְיְגַעְוּוַיְקָלָט
פָּאָרָן פָּאַרְנְעַפְּלָטָן בְּלִיקָּן זַיְגָעָם אַן אַלְטָעָ, פָּאַרְבְּלוֹטִיקָטָעָ יְרִיעָה, אַ נִיעָ
מְגִילָה :

...אַין סְזַוְעַרְטָה פָּאַרְצִיְילָט : וּוֹעֵן אַלְעָ יִדְיַשְׂעָ קְהִילָות זְעַבְּגָעָן אַוְיְגַעְוּשָׂאָכָטָן
גַּעֲוַאָרָן, דַי שָׁאַרְתָּה-הַפְּלִיטָה — פָּאַרְטִּיבָן, אַיִּזְבָּדָע דַי יִדְיַשְׂעָ זַוְּנוּ-זַעְצָנִיזָר
גַּעֲן בַּיִּזְבָּדָע זַיִן פּוֹלִין, דַי גַּרְוִיסָע בְּהַלְלָה, דַי לִיקְוּוֹדִיצְיָה פָּוֹן רַעַשְׁתָּל
זַיִן, אַיִּזְבְּגַעְבָּרָאָכָן נַאֲך אַיִּידָעָר דָעַר פָּאַרְהָאָנָגָ פָּוֹן דָעַר לְעַצְמָעָר פָּאָרָה

שטעלונג אין יידישן טעאטער א. ג. פון אסתה רחל קאמינסקי, האט זיך אראפּי געלאָז. אין פינצטערן טעאטער-האל האט נאָך אלֿן געצייטערט דער לעצטער, געדעמאָפּטער אַקָּאָרְד פון די קלִיזֶמֶר-פִּידֶעֶלעֶן בַּיִם «בָּאוּדְעָקְנֵס». ס'פִּידֶעֶלֶעֶן האט געווינט; דאס יידיש פִּידֶעֶלֶעֶן פון יידישן טעאטער. אוּף דער בִּינְעָן אוֹין פְּלוֹצִים געווען אָן אַגְּנָלְוִיהָ. די יִזְנָן מִתְּנָן גְּרִים פון די פָּאָרְפָּאָפְּטָעָן בערד, די יִדְעָנָעָס מִיט די טִיף-אַגְּנָגְרוֹקְטָעָן שִׁיטְלָעָן, אין בריטען קְרִינְגָּלִיָּה-געַם, דאס צָאָרְטָעָן יִדְיָשָׁן כְּלָה-מִידָּל אָן וַוִּיסְן חֻוְהָ-קְלִיָּד — אַלְעָן זעַנְעָן זַיְיךְ אַגְּנָגְלָאָפְּן הַיּוֹטָעָר די קוֹלִיסָן. די שְׁטוֹרָעָנָגָע טִיר פון דער טַעַטָּעָר-דִּירְעָקְטָאָרָן אָן גַּעַשְׁטָאנָעָן בְּרִיטָעָ אַיְפָּגְעָפְּרָאָלָט. פָּאָרוֹקְט צַוְּשִׁין די פָּאָרָה-הָאָנוּגָּעָן, אָן עֲגָגָן, אַגְּנָגְאָרְפָּעָנָעָם גַּאֲרְדָּעָרָאָבְּצִימָעָר, אָן גַּעַשְׁטָאנָעָן דַּעַמִּי בעס, דער נִישְׁטָגְּעָקְרִינְגְּטָעָר דָּאַשְׁ-הָהָקָּהָל. אָ נִידְעָרִיקָּעָר שְׁטוֹרָעָן, גַּעַדְיכְּטָעָן קְרִיזְיְעָלָעָד, דער בְּלִיךְ פון אַזְּאָלָה, אָן אַוְיסְגַּעְדִּיבְּנָעָר קְאָטָאָרוֹזְנִיק, אָ פָּאָרָה-טִיאָזָן. ער אָין אַמְּאָל גַּעַגְּנָגְעָן אָן אַלְעָן פִּיעִירָן, אוּף אַלְעָן בָּאָרְקָאָרָן; האט זַיְיךְ לְסֹותָהּ, אָן אַוְיסְגַּעְלָאַשְׁעָנָר, אַוְיסְגַּעְעָרְטָרָט פון די לאָגְעָרָן, אָן סִיבָּר, אַבְּעָר דער אַלְטָעָר פְּלָאָם האט נאָךְ אלֿן גַּעַבְּרָעָנָט אָן זַיְינָע גַּעַבְּלָטָן. ער האט דָאַ אַוְיגְּעָטוֹיכְט מִיט דער פִּינְצְטָעָרָר בְּשָׂוְהָה. זַיְיךְ שְׁטִים, אָ נִישְׁטָגְּדָאָאְקָעָ, האט גַּעַדְוָנָעָרט :

— כִּי האָבָּעָס פִּינְצְטָאָנָעָן ! זַיְיךְ האָבָּן נִאָר גַּעַשְׁאָרָט דאס פִּיעַר מִיט אָנוּגְעָרָע הָעָנָט. כִּי וּיל נִשְׁטָגְּמָעָר ! — האָט ער זַיְיךְ אָ רִיס גַּעַטָּוֹן, וַיְיַיְיָ פון אָ קִיְּט.

און אַלְעָן האָבָּן זַיְיךְ, אָן דער פִּינְצְטָעָרָר שָׁעה, גַּעַפְּלִיט, וַיְיַיְיָן זַיְיךְ שְׁוּעָבָט דער גִּיסְטָט פּוֹבָם גַּעַטָּא-הִיסְטָאָרִיקָּעָר, וּוֹאָס רֹוט אָן דער לִיטְעָרָאִירָי שְׁעָר אַלְיָעָ אַוְיפָּן גַּעַנְשָׁעָר בִּתְּעָוָלָם. ער אָיוֹן דָאַ ערְשָׁתָּפָּר עַטְלָעָכְבָּעָ אַרְנוֹן שְׁטִיל אַוְיסְגַּעְגָּנָגָעָן, פּוֹנְקָט וַיְיַיְיָ פָּאָרְגִּיעָר, עַמְּנוֹאָל רִיגְגָּעָלְבָּוּם, אָיוֹן גַּעַיְיָ פִּירָט גַּעַוְאָרָן צָו דער שְׁחִיתָה. זַיְיךְ האָבָּן גַּעַפְּלִיט אוּף זַיְיךְ זַיְינָע שְׁטוּמָעָן, שָׁאָרְפָּן בְּלִיךְ, זַיְיךְ אַגְּנָגְלָאָדָן שְׁווֹיִיגָּן, אָוֹן וַיְיַיְיָ שְׁטִים וּוֹאָלָט גַּעַקְוּמָעָן פָּוֹן הַיְנָטָעָר בְּרִידָעָר מִיְּנָעָן, דאס נִישְׁטָגְּגַעְשְׁטִילָטָעָ גַּעַוְוִיסָּן פִּינְיִיקָּט, מָאנָט ...

און דער פָּאָרְטִּיוֹאָן, דער פָּאָרְבִּיסְעָנָעָר :

— ער אָיוֹן גַּעַרְעָכֶת גַּעַוְוָעָן. כִּיבָּעָט בַּיִם מְחִילָה. אוּבָּד דאס נִיעָזְדָּל-זָוָאָרָט, אָנְשָׁטָאָט „זְשִׁידָּ”, אָיוֹן — „צִיּוֹנִיסְטָּ”, דָאָרְפָּן מִיר עַס אַלְעָן שְׁטָאָלָץ טְרָאָגָן... וַיְיַיְיָ פָּאָר וּוֹעָמָעָן, נִאָרְפָּרְמִיר אָיוֹן אַלְעָמָל קְלָאָר גַּעַוְוָעָן — מִיר קַעְמָפָן וַיְיַיְיָ אַרְבָּעָטָס-מְעַנְטָשָׁן ...

און פון הַיְנָטָעָר טַוְיבָּע וּוֹעָנָט האָט אַלְעָן גַּעַהְילְכָּט, זַיְינָע גַּעַגְּנָגָעָן הָאָרָט, שְׁטִיוֹלְדִּיקָּעָ, בָּאַטְשְׁוּעָקָעָט טְרִיטָּה, אַיבָּעָר די נָאָכְטִיקָּעָ טְרָאָטוֹאָרָן; אָוֹן זַיְיךְ האָבָּן זַיְיךְ דָאַלְעָן מִיטָּאָמָל דָעְרָפְּלִיט, וַיְיַיְיָ אָן אַגְּנָגְעָרָעָרָדִישָׁן בְּוֹנְקָעָר, אָוֹנְטָעָר די וּאְרָשְׁעָוּעָרָהָוּבָּת; וַיְיַיְיָ דִּי נָאָצְשִׁיעָן חַיְּהָרָעָה וּוֹאָלָט נִאָךְ גַּעַהְוִירָט אוּבָּן, אוּף גַּטָּס לִיכְטִיקָּעָר וּוֹעָלָט.

— ווי לאנג נאך, גאטעננו?!... — האט די געלטלערטע אקטרייסע זיך געריסן די האר, פארבראכן די בליךע הענט.

און דער פארטיזאן, דער פארביסעגער :

— נישט קלאגן, נאך פארשטיין! ס'אייז א בראך צו אונזערע יארן. צי גיבן מיר זיך דען אפ א חשבון, וויפל שיטוט, טען, טעאָרטישע איברגע-ביידעס, אַרגומענטן, צעפאלן זיך ווי אין שטוויב... ווערן צעטרעטען פון די כאמסקע שטיוול... מיר זענען אפשר די לעצטעה העלון פון א גראיסער פאלקס-מייסטעריע. פה ליאן... אבער ביי די טיכין פון פוילן וועלן מיר מעָר נישט געכ-טיקן. נישטאָ ווער ס'זאל לאָכן — ציוניסטן?!... מיר, וואס האבן מיט די איי-גענע הענט געבעבן מיט א מעסער אין רוקן אונזערע ברידער. מיר האבן זיך בעצאָפלט ווי פלייגן אין שפינגוועב, אויסגעקליגט, אויסגעומוחט טעאריעס. אלע ווערטן דארפֿן רעדוּידֿרֿט און אַיבְּרגְּשְׁאַצְּטְּזְׂעַרְׂן! אונזער גאנצע גע-שיכטע, די העראָישׂע געשיכטע פון דער ידישער אַרבְּעַטְּעַרְׂדְּאוּגְּנַגְּנַגְׂגַּן אַפְּילְּוֹן די טרוּיעַרִיקַע לעקציע פון פָּאָגְּרָאָמְּעָן, געטאס און לאָגְּעָרְּן האָבן מיר נאך אלע נישט פָּאָרְּשָׁטָאָגְּנָעָן אין תוך אַרְּיָן.

און ס'האָט זיך נאך געפונגען עמִיצָעָר צוישן זיך, וואס האט נישט גע-וואלט דערלאָן דעם געדאנק :

— פון וועמען נעט איר זיך איבער? די סאָצְיַאָלִיסְטִישׂע גערעכטִי-קייט וועגן זיגן... איך פראָטְעַסְטַּר, כ'חאָב קינמאָל נישט געהאָט קיין שום שייכות מיטן צויניזם, מיט אלע אַיעְיַרְעַן ידישער אַפְּיַאָרְדִּיְעַנְשָׂן... כ'זועל לויפֿן אין צענטראל-קאמיטעט. מיט וואס פָּאָרָא דעכט? ...

די געלטלערטע אקטרייסע איז שיעור נישט אַרְּוִינְגֶּפְּאָלְּן אויף אַיר. ס'פֿנִים ביי אַיר, נאך אין גְּרִים, איז געוווען בליך — מירעלע אַפרָּת, די מיהסדייקע מירעלע, וואס גִּיט אָזְוֵי זיכער אויף אַיר אַיגְּעַנְגָּר ידישער ערְּד, האט דא נישט געשפֿיל אָזְוֵי דער בִּינְעָה, זי האט געקלאָפְּט מיטן בליכְּן. מאָגְּעָרְּן פּוֹיסְטָל אַין די דַּעֲקָאָרָצְיַעַד-ברָעַטָּר, גְּזַזְדָּלָט זיך. דאָס לִיכְּט אַין ענְגָּנוּ גַּאֲרָדְעָרָבָּעָ-צִימָעָר אַין געפֿאלָן פָּאָרְהָוִילָן, פון אַונְטָעָר שִׁירָעָם, פון הִינְטָעָר שְׁפָאָנִישׂע וּוּנְטָלָעָך. אַ שְׁאָרָף בִּינְעָלִיכְּט אַיז אַבער גְּעוּווּן אויפֿן פְּנִים פון פָּאָרְּבִּיסְעָנָם פָּאָרְּטִיזָן :

— מיר זענען גְּעוּווּן נאַיוּ אָזְן... בלינְגָּד. ס'אייז אַין זַיְעַר טַרְּפָהָנָע מַוְיל נישט מעָר ווי אַ קְוִימַד-בָּאָהָלָטָעָנָע... «וְשִׁידָּה»... דער אַלְטָר, גִּיפְּטָקָעָר האָס פון „שְׁמָאָלְצָאָוָנִיק“, דעם שאָנְטָאָשִׂיסְט, וואס האט פָּאָרְקִיפְּט אַיד פָּאָר אַ קְיָילָאָ צּוּקָעָר... נִין, ס'אייז נישט צו אַנטְלוּיפֿן!

און דער אַיְדָעָלָעָר פָּאָעָט, וואס האט ערְּשָׂת נישט לאָנג גַּעֲדִיכְטָעָט :

ווער וועט היַטְּ אַונְזָעָרָה יִסְטָאָרִישׂע טַרִיטִי

אויף דער פּוֹילְשְׂעָרָה ערְּד? ...

האט זיך געכאנט :

— וויי געשרים... וווען מײַאל כאטש קענען מיטגעמען אונטערן אָרֶעֶם
דעַם געטַאָ-דעַנְקָמָל... דעם פֿרְזִיאָהָל... אַיְנוֹאָם ווועלן זיי שטיינבליבּן, פֿאָרָיָה
לאָזָן, צוישָׁן אָסְטָאיָעָן ווילְתָ...

— אוּבָזָן זיי ווועלן שטיינבליבּן... — האט דער פֿאָרְבִּיסעַנְעַר פֿאָרְטִּיזָן
געלאַכְט אָן אָוּמָהִימְלָעָך געלעכטער, מיט אָן אוּפְגָעֵרִיסָן מּוּיל, ווי אָחרְבָּה.

עד גײַט, עד שליכט זיך, דער לענטער ייד, ווי דורך אָדוּשָׁנוּגָל. אָזָוי
מסתמאַ האָבָן זיך געשליכט זורך די דושׂוֹנוּגָלעָן די לענטער פֿוֹן די אוַיסְגָּעָד
קוּילעטָע אַיְנְדִּיאָנְדְּ-שְׁבָתִים אַין די ווַיְמַטָּע אַמְּעָרִיקָעָס. יִנְגָּלוּוּיָה האָט עד
זיך אַנְגָּעֵלְיָעָנט אָן אַנְגָּעָהָעָרט ווּעָגָן יִזְּהָר, מַאֲרָאָגָעָן, אַין די סְדָּרְ-גָּעָכָט,
אַין שְׁפָאָגָעָ, טִיף אָונְטָעָר דער עָרָד, באַהָאָלְטָן אַין קָעַלְעָרָן... מַיְטָלָאָלְטָעָר...
שִׁיטְעָרְ-הַיְּפָנָס אָן — יִדְיְשָׁעָר חָרָם. גָּאָט מִיְּנָעָר, זָעָנָעָן מִיר שָׁוֵין צְרוּרִיק
דָּרְגָּאָנְגָּעָן צָוָם זָעַלְבָּן... טִיפָּן מַיְטָלָאָלְטָעָר ?

ווי אָן אוַיסְגָּעָלָאַשְׁעָנָעָם טַעַטָּעָרְ-זָאָל, זָעָנָעָן זַיְאָלָעָ פֿאָרְשָׁוּוֹנוֹןָד. ווי אָ
אָזְוִיעָ, ווי אָמִיסְטָעָרִיעָ, אָן דער לענטער יִד אָוִיף דער פֿוֹלִישָׁעָר עָרָד
אַיְזָאָוּעָק נָאָך זַיְיָ, מיט שְׁטִילָעָ, אַומְעָטִיקָעָ, אַיְנוֹאָמָע טְרִיט אַין דער
לְאַנְגָּעָר, טִיפָּעָר נָאָכָט אַרְיָין.

אַבְרָאַשְׁמָע

אין אַפְּרֶעֶטְלְדִיקָעַ לְבָנָה-בָּאַכְטַּה הָאָט אַבְּרָאַשְׁקָעַ, דָּאַס יִנְגָּלֵ פָּוֹן דַּי
פָּאַרְטִּיזָאַנְגָּעַ, אַרְוִיסְגָּעַפִּירַט דָּעַם קָאַמְּצָנְדִּיר יַעֲגָרְקִינְס דִּין-פִּיסִּיק רִיְּטִ
פָּעַרְד, מִיטַּדַּי אַנְגָּעַפִּיצְטָע אַוְיָרָן, דָּעַם שִׂימָל מִיטַּן שְׂוֹאַרְצַן לְאַטְקָעַלְעַ
צְוִישָׁן דַּי אַוְיָגָן, פָּוֹן דַּי אַפְּעַנְעַ שְׂטָעַלְעַר הַינְטָעַרְן הַוִּיּוֹן, אַין דָּעַר צִיִּט, וּוּעַ
דָּעַר קָאַמְּצָנְדִּיר אַלְיָין אַיְזָן זַדְךָ, אַצְּשָׁפְּלִילְעַטְעָר, גַּעֲזָעַנְטָעַלְטַ
אַנְגָּעַחְצָטָעַר בָּאַטְעַ, צְוִישָׁן לְאַכְדָּיְקָעַ בָּאַבְעַם, בַּיִּאָ טִישׁ,
מִיטַּפְּאַרְעַדְיָקָע בְּלִינְעַם, קָאַרְטָאַפְּלַ, „אַיְן דַּי מַונְדִּירַן“, בַּיִּאָן אַוְיִפְּגָעַקְאַרְקָעַ
וּוּעַטְ פָּלְעַשְׁלַ סָאַמְּגָאָגָן. אַרְוִיסְגָּעַכְאָפְט זַיְדַּ אַוְיִפְּנַ רִיְּטְפָּעַרְד מִיטַּן אַיְן פְּלִינְקָן
שְׁפָרְנוֹגָ, גַּעַטְרָאַטְלַט אַיְבָּרָן לְאַגְּגָן הַוִּיּוֹת, הָאָט אַבְּרָאַשְׁקָעַ אַמְּגָעַרְיכָט אַרְיִיבָּרָ
גַּעַיְגָטַדְ וּוֹאָךְ בַּיִּם טַוְיָרְלַן אַזְוּעַקְגָּאַלְאָפְרַט אַיְבָּרָן שָׁאָסִי, אוֹשַׁ בִּין—
לוּבְּלִין. עַר הָאָט זַיְ שָׁוִין דַּאֲ לָלָעַ גַּעַנְגָּו גַּהְאָטָם, מִיטַּזְיָעַרְ „פְּאַיְאָקָן“, מִיטַּ
דַּי בָּאַבְעַם אַיְן דַּי הַוִּיּוֹן, מִיטַּזְיָעַרְ צָוְעַטְיִילְטַע מַעַדְאַלְן „פָּאַר הַעַלְדִּישָׁ
קִיְּטַ אַוְן דִּינְסָט דָּעַם פָּאַטְעַלְאַנדְדַּן“.

לוּבְּלִין אַיְזָן נָאָר וּוָאָס גַּהְאָטָבְאָפְרִיטַ גַּעַוְאָרָן דָּוָרָק דַּי טִילְיָן פָּוֹן דָּעַר
פְּיִילְיָשָׁעַ אַרְמִיַּ, מִיהָאָט גַּהְעָרָטַ, אֹזְ דָּאָרָט אַזְמָלְעַן זַיְדַּ שְׁוִין אַן בִּיסְלַ לְעָבָןְ
גַּעַבְלִיבָּנָעַ יִיּוֹן. דָּאַס דִּינְעַ אַיְזָן פָּוֹן דַּי צָוְעַטְרוֹקָנְטַע בְּלְאַטְקָעַס הָאָט זַיְדַּ
גַּעַבְרָאָכָן אַוְנְטָעַרְ דַּי פְּעַרְדִּישָׁעַ קָאַפְּטָעַס, וּזְיַיְלָאָן. מִיהָאָט אַיְם אַוְיִיךְ נַאֲכָגָעַיְ
שָׁאָסָן פָּוֹן דַּי פְּינְצָטָעַרְ, אַוְנְטָעַגְשָׁוּעַנְקָטַע אַלְיָעַכְעַזְוּלְדָלְעַן, אַבְעַר דַּי
קוּילַן הַאָבָן אַיְם גַּלְיְקָלְעַד אַוְיִסְגָּעַמִּיןַ, צָוְפָאַלְנְדִיקַ צַוְּ דָעַר פִּיכְטָעַר פָּעַדְדִּיְ
שֻׁעַר גַּרְיוּעַ.

דָּעַם שִׂימָל הָאָט אַבְּרָאַשְׁקָעַ בְּאַלְדַּ צָמוֹאַרְגָּנָס, פָּאַרְשְׁטִיטַ, זַיְדַּ, פָּאַרְ
הַאַנְדָּלַט אַוְיִפְּן מַאְרָק אַיְן לוּבְּלִין, אַוְיִסְגָּעַטְוִישַׁטַּס אַס אַוְיִיךְ סָאַמְּגָאָגָן, מַאְכָאַרְקָעַ
אַן צְוִויִּי לְאַבְנָס רָאַזְוָאָעַ בְּרוּוִיט. עַטְלָעַכְעַ טָעַג הָאָט עַר זַיְדַּ נָאָר אַרְוּמְגָעַוְאָלַיְ
גַּעַרְטַ צְוִישָׁן דַּי סָאַלְדָאַטַּן אַיְן אַגְּנָעַרְוִיכְעַרְטַן שְׁטָאָבַ, אַיְן דַּי קָאנְטִינְגָעַס אַן
צְוִישָׁן דַּי בְּאַפְּרִיטַע, צָעַטְוּמְלָטַע יִיּוֹן אַיְן הַפְּקָרְן פְּרִיזְהָרָוִוִּיְ
פְּרִימְאָרָגָן הָאָט עַר זַיְדַּ אַרְוִיְפָגְעַכְאָפְט אַוְיִף דָעַר פְּלָאַטְפָּאַרְמָעַ פָּוֹן אַן אַפְּגָעַדְעַקְ
טָעַר לְאַסְטְּ-מַאְשִׁיְ, דּוּרְכָּגְעַרְיִיסְן זַיְדַּ דַּי וּוּינְטִיקָעַ שָׁאָסִיְעַ, בַּיִּצְוְ דָעַר פָּאַרְ
שְׁתָאָטַ פְּרָאָגָעַ, וּוָאָס בַּיִּ דָעַר פָּאַרְפְּרִוְיְרָעָגָעַ וּוּיסְלַ. סִיאָוָן גַּעַוְוָן סָוָף מַעְרָץ,
אַן וּוּאַרְשָׁעַ אַיְן עַרְשָׁת אַיְן קָאַלְטַן יַאֲנָוָר גַּעַשְׁטוּרָעָמַט גַּעַוְוָרָן. אַוְיִף דָעַר
טָאָרָגָוּעַ, אַיְן הוּוֹן פָּוֹן יַדְיִשְׁוֹן קָאַמְּיִיטַעַט, הָאָט מַעַן דַּי לְעַבְנַ-גַּעַבְלִיבָּנָעַ צַוְּ

געטיאלית אַ «פֿאַיָּאַק», אַפְּגַּוְנוֹצְטָעַ מלובושים, אַ נַּאֲכַטְּ-לַעֲגָעַר; אָוּן ער אִיז נַאַךְ אלץ געוווען אין דער רַוְּסִישָׁעַ פֿוֹפֿיִיקָּע, אַיִן בַּאֲרָאַשְׁקָעַנְעָם הַיטֵּל, מִיט שְׂטִיףָע, פֿאַרְהַילְצְעַטָּע פֿינְגֶּעֶר הַאטָּע ער גַּוְיִיקָּלָטָא מַאֲכַאַרְקָעַ-טְּרִיבָּיל אַיִן צִיְּטוֹנָגָגָפָּאַפִּירָ, גַּעֲבַלְאָזָן דַּעַם רַוְּיךָ פֿאַרְיִיךָ, דַּוְרָךְ דִּי נַאֲוַלְעַכָּרָ. דער יַיְגְּלִישָׁעַ פֿוֹךְ הַאטָּע ערַשְׁתָּקָוִים גַּעַשְׁפְּרָאַצְטָ אַוְיָף זִינְעַ בָּאָקוֹן.

אייבערגעגענטיקט אין דער צוֹזָמָנוֹוַיְנוֹגָן פֿוֹן קָאַמִּיטָּעַט, הַאטָּע ער זִיךְ באַלְד אין דער פֿרִי אַפְּגַּעַטְרָאַגָּן, אַיִן לַיְנְדָן טָאגְ הַאטָּע ער זִיךְ אַרוֹמְגַעַשְׁלָעָנָז דערַט אַיְבָּר דער פֿאַרְשָׁטָטָא, גַּעֲקוֹקָט זִיְּטִיקָּעַ מַעַנְטָשָׁן אַיִן דִּי אוִינָן, וּוְ ער וּוְאַלְטָט עַמְּצָנָן גַּעֲזָוָתָ, אַוְיִסְגַּעַמִּישָׁט זִיךְ מִיט דִּי הַמוֹנִים אוִיפָּה דִּי פֿלְעָעָצָר אַן מַעַרְקָה, דער יַוְגָּעָר פֿוֹלְיִישָׁעַ פֿרְילִינָגָהָטָא אַפְּגַּעַדְעָקָטָדָי אַלְטָעַ יַדְיִישָׁעַ פֿאַרְשָׁטָטָא, אַוְוַעְגַּעַלְיִיגָּטָא מַאְטָן זִילְבָּעָר, אַיִן דער לַיְלְעַכָּר זָוָן, אַוְיָף דִּי אַפְּגַּעַרְקִישְׁלָטָעַ, גַּאנְזְ-גַּעֲבַלְיְבָעָנָז מוּיְעָרָן, צַעְקָאַרְבָּטָפָן קוּלִילְ-סְעָרָעָס. דִּי שָׁאַסְיָעָן הַאָבוֹן גַּעַהְלִיכָּטָפָן אַנְאַכְּאַנְדִּיקָּעָרָפָרָעָרִי. אַיְבָּר דִּי פֿאַנְטָאַן-בְּרִיךְוָן זַעַנְעָן נַאַךְ אַלְצָ גַּעַגְגָּעָן צָוָם מַעַרְבִּ-פֿרָאַנְטָהָרָמָאָטָן, טָאנְקָן, צַוְּגַּעַדְעָקָטָעַ לְאַסְטָ-מַאְשִׁינָּעָס. דִּי בַּעֲנוֹיְנִ-רְדִּיחָות הַאָבוֹן פֿוֹנוֹאַנְדְּגַעַטְרָאַגָּן פֿרְילִיכָּעַ רַוְּסִישָׁעַ אַיִף אַלְעָ רַאֲגָן הַאָבוֹן דִּי מַעַנְגַּאַפְּנוֹעָן בְּנַעַנְגָּרְעַטְרָאַגָּן פֿרְילִיכָּעַ רַוְּסִישָׁעַ אַיִן פֿוֹילִישָׁעַ מַאְרָשְׁ-לִידָּעָר. אַוְיָה דִּי מַעַרְקָה הַאטָּע מַעַרְסָטָנוֹ סָאלְדָאָטָן. דִּי צִיוּילְעָ — אַיִן מַאְטָשָׁוּוֹוּקָעָסָ, אַיִן פֿעַלְצָלָעָן, אַיִן גַּעַפְּאַסְטָעַ שְׁטִיוּוּלָעָן, מִיט אַמְּעַסְרְגִּלְאָצָן אַיִן דִּי הַעַלְעָ, וּוּסְעַרְדִּיקָּעָ אַיָּוָן. מִהָּאָטָט דָּאָרָט פֿאַרְהַאַנְדָּלָט אַמְּעַדְרִקָּאָגָעָר פֿאַפְּרָאָסָן, רַאוּרִידְ-מַעַסְדָּלָעָן, קָאנְסָעָרָוָן. דִּי אַגְּגַעַפְּעַלְצָטָעַ פֿוֹילִישָׁעַ וּוּיְבָרָעָ, אַיִן שְׁטִיוּלָה, הַאָבוֹן שְׁטִיוּלָה, צַוְּגָעָדָלָפָט אַיִן דִּי בְּרִיטָעַ הַאַנְטְּ-פֿלְאָכָן. דִּי אַמְּאַלְיִיקָּעַ אוּפְּגַעַשְׁלָאַגְעָנָעַ יַדְיִישָׁעַ הַאַלְיעָ-בּוּדָן, דִּי «סְטָרָאָגָאנָעָסָ», אַיִן בָּאַזְאָר אַיִף דַּעַר זַאמְבָּקָאָוּסָקִי, הַאָבוֹן זִיךְ גַּעַבְרָאָכָן, זַעַנְעָן פּוֹלְבָּאַלְיִיגָּט גַּעַוְוָעָן מִיט אַלְעָרְלִי שְׁטוּבְ-כָּלִים, מַלְבָּשִׁים, יַדְיִישָׁעַ קָאַפְּאָטָעַס, קָרִינְגָּלְיָוָעָס, אַפְּיָלוֹ תְּלִיחָתִים, סְפָרְ-תְּוָרָה-מַעַנְטָעָלָעָד, שְׁבָתִיְּיִיבְּטָעָר... אָוּן דַּאֲסָ יַיְגָלָהָט אַיִף דַּעַם גַּעַפְּקָוֹקָט זִיְּטִיקָּעַ, מִיט חָשָׁד. מִיטְאָמָּאָל אִיז אִים גָּאָר אַיְנְגַעַפְּאָלָן אַנְצָוְאָפָן זִיךְ אַיִן אַלְאַסְטָ-מַאְשִׁין, בִּים פֿאַרְדָּרִי, רַאֲג זַאמְבָּקָאָוּסָקִי אַוְן טַאַרְגָּאָוָעָ. לִינְקָם, אַיִן דַּעַר בִּידָּעָר, אַיִן פֿוֹן דִּי אַלְיעָן פֿוֹן טִיבָּן סְקָאַרְיִישָׁעָוָסִיקָּ-פֿאָרָק אַיְפְּגַעַגְגָּעָן אַ בְּלִיְלְעַכָּר נַעַפְלָ צַוְּיָוָשָׁן דִּי נַאֲקָעָטָעַ, רַיְזִיקְ-הַוִּיכָּעָ בִּימְעָרָ. דִּי בְּרַעְגָּן וּוּיסְלָ זַעַנְעָן נַאַךְ גַּעַוְוָעָן פּוֹלְ אַגְּגָעָ-וּוֹלְגָעָרָט מִיט בָּאַרְיִקָּאָדָן, שְׁטָעַלְלִידְרָאָטָן. בִּיִּדְעַר פֿאַנְטָאַן-בְּרִיךְ אַיִן ער צָרָ רַיִּק אַרְאַפְּגַעַשְׁפְּרָוָנָגָעָן, ער הַאטָּע זִיךְ נַאַךְ עַפְעָס אַלְצָ גַּעַפְּאַרְכָּטָן פָּאַר דַּעַר אַוְיִסְגַּעַקְיִילְעַטָּעַ שְׁטָמָאָטָן, אַוְיִסְגַּעַלְיִיכָּטָמִיט דַּעַר עַרְדָּעָ. ער הַאטָּט לְאַנְגָּ אַרְיִיְּ בְּעַרְגָּקָוֹקָט אַיִן גַּרְוִיעָן פֿרְילִינְגְּ-בְּעָפָלָ. סְיָאָוּן כְּמַעַט גַּאֲרָנוֹשָׁת גַּעַוְוָעָן צָוּ דַּעְרָיָן כְּפָנָ מִיט הַוִּילָן אוִיגָּ, אַ חֹזֶק עַטְלָעַכָּעָ קְלוּסְטָעַרְ-שְׁפִיצָן, פֿאַרְשָׁטָאָטָן אַיִן לַיְדִיקָּן הַיְמָל אַרְיִין.

מִיטָּן צְוָפָאָלָן פֿוֹן אַוְנוֹטָ, הַאָבוֹן זִיךְ אַגְּגַעַזְוָנְדָן דִּי בְּלַעַנְדִּיקָעָ לְעַמְפָ אַיְבָּעָ דִּי מִילִיטְעַרְיִישָׁעַ קָאַנְטִינָגָעָס, קָאוּרִיאַרְבִּיָּעָס, קִינָאָס. צַוְּשָׁן גַּעַגִּי אַוְיִפָּן טְרָאָ

טואר, האבן זיך געדרייט די בלאנדע פוילישע מיידלעך, שריאייק-צוגע-פראברטע, אויסגעטראטען אין פוטערם. דאס שיינע פיסל אונגעצויין אין זיין דענען זאכן, אויף הויכע אבזאשן, מיטן פאפריראל אין מoil.

אין ראיינדיין הוויז פון יידיישן קאמיטעט, אויף דער טרגאווע, זענען אליע קארידאָר און צימערן פול אַפְּרָאָקְּט געוווען מיט אַפְּגָּרָאָטָּעָוּטָּעָ יִדְּזָן, אַרְוִיסְגָּעָקְּמָעָן פֿוֹן בּוֹנְקָרְעָס, פֿוֹן לְעָכָר. דָּאָרָט הָאָט עֲרָגָעָן אַוְיְגָעָכָאָפָּט, אָוּן חָבָר הִירְשָׁ אַיְזָנָרְוָאָס אָונְטָעָרָגָעָקְּמָעָן מִיט די פּוֹלִישָׁע אַרְמִיְּ-טִילְן, פֿוֹן הִינְטָעָר לְעַנְגָּנָה.

ער האט זיך שוין גאנזישט געריכט; מיט הידוש און שמיכל, האט ער אַבְּאָקְּוֹק גַּעֲטָוֹן סִינְגָּלֶל; וויל נָאָכֵן אַפְּקָרָאָצֵן דָּעַם בְּרוֹד פֿוֹן פְּנִים, פֿוֹן האָלָזָן, פֿוֹן דִּי הָעָנָט, האָט זיך דָּוְיָקָא בְּאָקְּמוֹעָן — אַ שִּׁין, שְׂטָאָלְטָעָן יִנְגָּל, אַיְזָנָרְוָאָס צָאָרָטָן עַלְתָּעָר, ווֹעָן סְלִיְּגָט זיך אַ דִּינְגָּר שָׁאָטָן פֿוֹן אַ וְּאַנְסָעָלָעָ אַוְיָף דָּעַר אַוְיְבָעָרְשָׁטָעָר לְיִפְּ; סְגָּלִיט אָן אַמְּבָאָקְּאָטָן פִּיעָרָל אָן דִּי גְּרִינְעָ אַיְזָנָ; סְלִיְּגָן נָאָר דִּי צָוְגָּעְפּוֹלְטָעָ קְרִישָׁקָעָס אָן ווַיְגָּקֵל פֿוֹן שִׁין-גַּעֲצִיכְּנָטָן מְoil. ער האט אַנְגָּעָקָוֹקָט דָּס ווַיְלָדְלָעָכָן יִנְגָּל, זיך דָּעָרָמָאָנט אָן פְּאַטָּעָר זִינְגָּט, ווֹאָס מִהָּאָט אִים אִין יִנְגָּר פִּינְצָטָרָרָר נָאָכָט, אַיְזָנָרְוָאָס צְשָׁטָאָט אַוְיָפְּן בּוֹג, אַוְוָעָקְּגָּעָפְּרָט מִיטָּן עַשְּׁלָאָן פְּאַרְדָּעָכְּטִיכָּע, קִיְּזָן סִיבְּרָ; דָּעַם רַעֲגָנְדִּיקָן פְּאַרְנָאָכָט, ווֹעָן ער האט דָּאס יִנְגָּל גַּעֲשִׁיקָט צָו די פְּאַרְטִּיזָאָנָר, אַיְדָעָר ער אלְיָין האט זיך דָּאס לְעַטְעַט מָאָל אַפְּגָּעָטָרָאָגָן פֿוֹן גַּעַטָּא.

— קָוָם, אַבְּרָאָשְׁקָעָ... — האט ער אִם מִיטְגָּעָרָפָן — מִירָן זָעָן ווֹאָס מִ'קְעָן טָוָן...

וֹו ער ווֹאָלָט זיך גַּעֲפִילָט פְּאַרְשָׁוְלְדִּיקָט קַעְגָּן יִנְגָּל. ער אַלְיָין אִיז נָאָר גַּעֲוֹעָן אִין שיִנְعָל, האָלְבָ-מִילְיָטְרִישָׁ. ער האט שוֹין גַּעֲהָאתָ באָקְּמוֹעָן צָוְגָּעָ טִילְטָא קְוֹוָאָרְטִיר אִין פְּאַרְטִּיְּהָיָין — אַ פְּאַרְמָאָכָטָר הַוִּיפְּ-קָאָסָטָן אִין דִּי יִעְרָזָאָלִימָעָר אַלְיָיָעָן. דָּעַר אַוְיָטָא האָט זִי דָּוְרָךְ דָּעַר אַוְיְסָגָלָעָשָׁנָעָר שְׁטָאָט גַּעֲבָרָעָנָגָט צָו שְׁטוּרָעָנָגָ-בָּאָוָאָכָטָן הָוִיָּן. אַ צָּעָטָרָאָגָעָנָעָ בְּחַוְרִישָׁ בְּאַלְעָבָאָ טִישָׁקִיטָן; אִיז אַוּוֹק בְּאָלְדָן בָּאֲגִינְעָן אִין אַרְיִינְגָּעָפָּאָל שְׁפָעָט אִין אָוֹנוֹתָן. זַי זַעַנְעָן לְאָגָן זִיצָן גַּעֲבָלְבָן אִין נָאָקָעָן, אַוְיְסָגָעָוְוִיסָּטָן צִימָרָ. הִירְשָׁ האָט פְּאַרְצָיוֹגָן אַ רְוִישָׁן «בְּעַלְמָאָרָה». גַּעֲכָאָפָּט זִיךְ, אַוְיְסָגָעָטְרָעָקָט דָּאס אַפְּעָנָעָ שְׁאָכְטָל פְּאַפְּרִיאָסָן אַבְּרָאָשְׁקָעָן. דָּאס צִימָעָר אִיז פּוֹל גַּעֲוֹאָרָן מִיט אַ שְׁטָאָרָהָן, אַרְאָמָאָטִישָׁן דָּוֵיךְ. זַיְהָ אָבָן שְׂוִיְּגָנְדִּיק גַּעֲטָרָוְנָעָן טִיְּ, צָוְגָּעָבִיסָּן מִיט בְּרוּאַט אָוּן ווּוּרְשָׁטָן. דָּעַם לְעַרְעָרָה הִירְשָׁ שְׁטִימָעָ אִיז גַּעַוְוָעָן אַ פְּאַטָּעָלְעָכָע :

— קָוָדָם, אַוְרָעָמְעָלָעָ, טַו זִיךְ אָן ווֹי אַ מעַנְטָשָׁ... זַעַ, ווֹי אַלְעָ ווַיְלָן אַלְעָ פְּאַרְגָּעָסָן. מַגִּיטָן שְׂוִין אַפְּלִילָוּ טָאָנָצָן, נָאָר דָוָ... זַעַץ זִיךְ אַוּוֹקָה, לְעָרָן, דָעַרְכָּאָפָּט דָּאס, ווֹאָס האָט נִישָּׁט בָּאוֹזָיִן. אַוְנוֹעָר סָאַצְיָאָלִיסְטִישָׁ הַיִּמְלָאָנד ווּעַט שְׂוִין זָאָרָגָן פְּאַרְ דִּירָ... בִּיסְט אַהֲלָד !...

— עט, אַ העלד... — האט דאס יינגל אוועקגעמאכט מיט אַ לאכעלע.
 באיגנען האט ער איבערגעלזון אבראש侃ין אין הויא, געגאנגען אויף די
 שפיז פינגרער. ס'איו אים אַ שאד געווין איבערצווועען אים פון גושמאקן,
 פארטראגעגעטם ייגלשן שלאָה. אַ שוייבערדייקער, האט זיך דערנואָך אַבראַש-
 קע אויפגעכאמט, אַראָפ נישטערן אַין אַלע שאָפְּקָעָם, פֿאַרְצֶעֶרטִיְמִיט שָׁאַרְפָּעָם,
 הונגעריקע, וועלפֿישׁ צִינְעָר אלְּצִין, וואָס אַיְזֵין אַים גַּעֲקוּמָן אַונְטָעָר דַּעַר האַנט.
 ער האט זיך צְרוּיךְ אוֹיסְגַּעַצְיוֹגָן אוֹיפָּן נַדְעָרִיקָן דַּיוֹאָן, גַּעֲבלַעַטְעָרֶטִי
 שְׂטוּיְטִין אַגְּנוּזָאָרְפָּעָנָעָגְּיִיטְוֹגָעָן, די בִּכְעָר, די אַילְוְסְטְּרִירְטָעָגְּזָוְנָאָלָן,
 שׂוּעוּרְלָעָך אַיבְּרָגְּעָלִילְיָעָנָטִי פֿוּלִישׁ אַוְן רַוְּסִישׁ אַוְיפְּשָׁרִיפְּטָן אויף די
 גַּעַזְאַמְלָטָעָגְּוָרָק פָּוּן לעַנִּין, פָּוּן סְטָאַלִּין, וואָס זַעַגְּעָן מִיט זַיְעָרָע פֿעַסְטָע
 רַוְּקָנָס אַין לעַדְעָרָאַיְגָבָאנְד, גַּעַשְׁטָאַנְעָגָרָרִי אַוְיךְ דַּעַר פָּאָר
 לִיצְעָז. אַ רַוְּק גַּעַטְוּן דַּעַם שַׁוְּפָלָאָד פָּוּן שְׁרִיבִּיטִישׁ, צַו זַוְּכָן דָּאַרְטִי
 אַבְּעַלְאַמְאָרָאַפְּפִירָאָסִן, האט אַיְזֵין אַ בְּלַעַנְדָּגָעָטָן דַּעַר גַּעַשְׁלִיפְּגָעָנָרָע שְׁטָאַל
 פָּוּן אַ נַּאֲגָאָן. ער האט אַיְזֵין אַ רְגָע גַּעַנוּמָעָן אַין דַּעַר האַנט, גַּעַוְוִיגָן אויף דַּעַר
 דְּלָאַנְיָע, צְרוּיךְגַּעַלִּיגָּט, לְאַגְּזוּאָם פְּאַרְרוּקָט דַּעַם שַׁוְּפָלָאָד; אוֹיסְגַּעַצְיוֹגָן זַיךְ
 גַּעַבְּלַעַטְעָרֶטִי דִי אַילְוְסְטְּרִירְטָעָגְּזָוְנָאָלָן, אַבעָר מִיט אַיְזֵין אוֹיגְסְּדָר גַּעַבְּלִיקָט
 אַהֲיָן. אַיזָּא נַאֲגָאָן האט ער אַיְנָמָאל גַּעַהְאָלָטָן אַין האַנט. מִיט אַ פְּעַרְלְמוּטְעָרָן
 הענטָל. אַ “קָאָלָט”. ס'איְז גַּעַוְוּן נַאֲדָן אַן אַקְצִיעַ. ער אַלְיָין האט אַיְזֵין אַפְּגָעָ-
 נָוָעָן בְּיָמִים צַעְטוּמָלָטָן דִּיטִישָׁן אַפְּצִיר. ער האט דְּעַרְבְּלִיקָט דַּעַם נַאֲקָעָטָן,
 אַסְקָעְטִישָׁן קָאָפְּ הִירְשִׁס אַונְטָעָרָן גַּלְאָזָן פָּוּן דַּעַר פְּאַטְאַגְּרָאַפְּיָע אַוְיפָּן טִישׁ —
 וַיְיָ ער וּזְאָלָט אַיְזֵין נַאֲכָנְעָפָאָרָשָׁן זַיְן יַעַדְן דִּירָ; האט זַיךְ פְּלוֹצִים אַהיְבָגָעָטָן
 אַון אַרְוָנְטָעָר אַרְוָמְשָׁלָעָנְדָעָרָן זַיךְ אַיבָּעָר דִּי פְּלַעַצְעָר אַון מַעַרְקָ-
 אַין גַּיְיכָן האט אַיְזֵין הִירְש אַוּוּקְגַּעְפִּירְט אַין אַ פְּאַרְשְׁ-שָׁולְ פָּאָר מַעַטָּאָל-
 טַאַקְעָרִי, אויף מַאֲקָאַטָּאָו. אַבעָר אַיְיךְ דָּאַרְטִי האט זַיךְ אַברָאַשְׁקָעָ לְאַנְגָּבָגְּ-
 דְּעַרְהָאָלָטָן, בָּאַלְד אַוְיפָּן אַנְדָעָרָן תָּאָגָהָטָן ער זַיךְ צַעְשָׁלָאָן מִיט אַ פֿוּלִישׁ
 יִינְגָּל, אַיְנָעָר אַסְטָאַעָקָט, וּוַיְיַעַנְדָּר האט גַּדְּאַיְגָעְפָּנוּן, אוּ ער, אַברָאַשָּׁ-
 קָעָ, אַיְזָן טַיְיוֹלָשְׁ-עַנְלָעָךְ צַו אַ “זְשִׁידָּ”. אַברָאַשְׁקָעָהָט אַיְזֵין אַוְיפָּן אַרְטָ דָעָרָ-
 לְאַנְגָּט מִיט דַּעַר פּוֹיסְט אַין דִּי צִיְּן אַון אַפְּגָעַטְרָאָגָן זַיךְ אַיבָּעָרָן פְּלוֹוִיטָן. עַטְלָעָ-
 כָּעַ טַעַג האט ער זַיךְ מַעַר נִשְׁתָּמָעָן גַּעַוְוִילְיָזָן, נִשְׁתָּמָעָן קָאַמְּטִיעָטָן, נִשְׁתָּמָעָן צַו הִרְשָׁן.
 אַין אַ פְּאַרְגָּאַקְטָהָט האט ער זַיךְ דְּוּרְכָּגְּעָלִיטָשָׁטָן דִּי וּזְאָכָן, אַרְוִוִּיחָ, אַקְלָונְג גַּעַטְוּן
 אַין טִירָ, כָּאַטְשָׁ ער האט גַּעַוְוּסָטָן, אוּ קִיְּנָעָר וּוּסָט נִשְׁתָּמָעָן אַיְזֵין אַיְפָּ-
 מָאָכָן. אַ בְּלִיק גַּעַטְוּן דְּוּרְכָּהָזְוִינְגָעָטָעָר אַין דַּעַר פּוֹרְטָקָע, פְּאַרְזִוִּיכָ-
 טִיק אַרְאַפְּגָעָשְׁטָעָלָט אַ פָּוּס אַוְיפָּן צִיְּגָלָן, ס'איְז גַּעַוְוּן אַיְגָאנָגָן אַ מַעַטְעָרָ-
 דָּרְיִי בֵּין בָּאַלְקָאָן. וַיְיָ אַקְזָעָ, האט ער גַּעַשְׁטָעָלָט וּוּיְיכָעָ, פְּאַרְזִוִּיכְטִיקָע טְרִיטָ-
 אַין דַּעַר קְרוּם. ס'הָאָט גַּעַשְׁוִינְדָלָט פָּאָרָן בְּלִיק דִּי גַּעַוְוָאַלְדִּיקָע הַוִּירָ; בֵּין ער
 האט מִיט צִיטְעָדִיקָע הַעַנְטָ דְּעַרְכָּאַפְּט דַּעַם אַגְּלָעָן פָּוּן בָּאַלְקָאָן. דִּי טִיר האט
 לִיְיכָט נַאֲכָנְגָעָבָן. אוּיְגָעָדְרִיטָט דָּאָס לִיְיכָט, אוּוּקְגָּעָוּאָרְפָּן זַיךְ אַוְיפָּן נַדְעָ-
 רִיקָן דַּיוֹאָן, אַון אַוְמְגָעָרִיכָט האט פָּאָר זַיְן אוּגָג וּוּידָעָר אַ בָּלְאַנְדוּזָעָגָעָבָן
 — דַּעַר שַׁוְּפָלָאָד, וַיְיָ אַיְזָן גַּעַלְעָגָן דַּעַר נַגְּאָגָן.

ווען הירש האט זיך שפערלעך אריינגעשטעלט, האט ער סיינגל געפונגען פארקנילט אויפן דיוואן. די זאפטיקע ליפן — האלב-אַפּן, ס'פּוּיסְטָל — פּאַרְזִיךְ. ער האט נישט געקענט פֿאַרְשְׁטִין ווי אֹוֵי קומט ער אַהֲרֹן. ער האט שוין געוואַלט אויף די שפֿיעַן פֿינְגֶּער אַפְּדְּרִיעַן זיך, נאָרַן הינטער זיין רוקן האָבָן די שמאָלָע אַוְיגַן-שְׁפּוּלְטְּלָעַךְ בַּיִ אַבְּרָאַשְׁקָעַן גַּעַלְאָכְט.

— די אַדְיאָה הירש... כַּהֲבָב דִּיר אַיבְּרָגְעַשְׁרָאָקָן ? ...

— ווי אֹוֵי דָּעַרְנַעַמְסְטוֹ זיך ? ... טִיוֹול אַינְגָעָר ...

ס'אייז געווען אויפּן פֿינְפּוֹן טָאגּ, ווי ער האט זיך אַרְיִינְגַּעַשְׁטָעלְט, קָוָץ אויסטדרצְיַילְט אַלְץ, אָונֵן די קִינְדְּעַרְישַׁע גְּרִיבְּעַלְעַד אַין די באָקָן לְאָכְן צָוּ לְהַכְּבִּיסְסְדִּיקְ.

— אַבְּרָאַשְׁקָעַן, גַּעַדְעַנְקָעַן... זָאַלְסָט מִיר נִישְׁתָּאָפְּטָן קִין שְׁטִיקְלָעַד... .

— אָונֵן אָונֵן — האט ער גַּעַשְׁטִישְׁרָעַט די שְׁאַרְפָּעַ, וּוּלְפִּישְׁעַ, יִינְגְּלָשָׁע צִינְגָּר — האט מעַן ווַיְינִיק אַפְּגָעָטָן ? ...

ס'אייז אִים אָשָׁאָד געווען דאס יִינְגָּל. אַבעָר ווֹאָס פָּאָר אָתְכָּלִית ווּעָט זִין פָּוָן אִים ? ס'אייז געווען אַרוּסְצְּפָּילְן, אָונֵן סיינְגָּל גַּעַטְרוֹיִט אִים נִישְׁתָּאָפְּטָן אַלְעַז זִיְּנָע הַוִּיכָּעָפָּרְאָן, אַין אִים חָוָשָׁד, אָונֵן ער באַהֲלָט עַפְּעַס אָוִיסְס; האט געווען ווי הירש אַיְן פָּאַרטָּוֹן אַיְן בִּיכָּעָר, אַיְן פָּאַפְּרַלְעַד, האט אַבְּרָאַשְׁקָעַן פָּלוֹצִים אָפְּרַעְגָּעָטָן :

— ווֹאָס פָּאַרְעָסְטוֹ זיך דָּאָרְט אַזְׂוִיפִּיל ?

— כַּיְשְׁרִיבְּ... זְעַסְטָאָךְ...

— ווֹאָס שְׁרִיבְּסְטוֹ דָּאָרְט ?

— פֿאַרְשְׁטִיִּיסְט — האט הירש האלב-פֿאַרְשְׁעָמַט אוּפְּגַעַהוּבוּן דָּעַם אַרוּמוֹ-גַּעַגְּלָטָן קָאָפּ — כַּיְפָּאַרְנָעָם זִיךְ מִיטָּדָע גַּעַשְׁכִּיכְטָעָ פָּוָן דָּעָרָ ק. פ. פ. (קָאָמָּד.) פָּאַרְטִּיִּי פָּוָן פָּאַרְמְלְחָהְדִּיקְן פּוֹלִילְ).

— אָונֵן ווֹאָס באַקְוּמַט זיך, לוֹיטָ דִּיר ? ווי אֹוֵי זַעַנְעָן מִיר דָעַרְצָו דְּעַרְגָּאנְגָּן ? אלְעַז קָעָרְן זיך אָוָס צָוְעָד זַיְעַרְעַה הַיְמָעָן, ווּוּ אַיְן אַונְגָּזָר הַיְמָיִם ? אלְעַז האָבָן גַּעַבְּלוֹטִיקְט, אַבעָר די ערְד אַונְגָּטָר זַיְעַרְעַ פִּס אַיְן נִישְׁתָּאָפְּטָן...

אויף אַזְׁעַלְכָּעָ רִיְדָה האט ער זיך נִישְׁתָּאָפְּטָן גַּעַרְנִישְׁטָן נָאַרְטִּישְׁ אָפְּרַעְגָּן גַּעַטְנוֹן. אַבעָר — צִי טָאָר מעַן אֹוֵי פְּרַעְגָּן ? אָונֵן ווי קומט עַס צָוּם ווּילְדָה לְעַכְן יִנְגָּל פָּוָן ווּאָלָד ?

— די גַּעַשְׁכִּיכְטָעָ פָּוָן דָּעָרָ ק. פ. — האט דָעָר לְעַרְעַר הַירְשָׁ נַאֲך עַפְּעַס גַּעַשְׁטָאמַלְט — שְׁטָעַלְסְט זִיךְ פָּאָר ווֹאָס פָּאָר אַיְן אַוְיְגָנָבָעָ די פָּאַרְטִּיִּי לִיְגָט אַרוּפִּי אֹוֵף אָונֵן ?

— אַבעָר ווּוּ אַיְן זִיךְ, די גַּעַשְׁכִּיכְטָעָ, אַונְגָּזָר ? ... — האט דָאָס יִנְגָּל שְׁטְרַעְגָּן גַּעַוְאַלְט ווִיסְסָן.

— כיוועל דיר זאגן... סייענדט זיך ווי מען פאסט עס אויך... — האט הירש עפער אונגעהויבן און נישט פארענדיקט.

א געניטער פעדאגאג, האט ער זיך געכאנט, איז ס'איין אפשר נישט איזו פשוט מיטן יינגל. ס'איין צו פארשטיין, אט דערצילן זיך, איז איז אטואזקער קינדער-הויז און פאראן א קלין יינגל, וואס די מאמע האט אים אראיסגען ווארפן, אויפן וועג קיין טרובלינגנק, אין א וואליוז, דורךן פארקראטעווועטן וואגן-פענטערל. דארט איזו פאראן א שווארץ מידעלע, זושא, זי טראוגט א צלמל אויפן האלז, האלט זיך און א זייט פון אלע קינדרע; האט גשריבן א בריוו צו די «עלטערן» אין דארף, איז דא זענען בלויו «ושידעס», זי וויל דא נישט בליבן, מײַאל איר צורייפרין צו אירע, «עלטערן», אין דארף זא- גושען, צו די ציגן און שעפסן, וואס זי האט דארט געהפשעט...

— וויסטו וואס, אבראשקע — האט הירש לאנג נאכגעטראקט — וועסט אפשר דערוויל אונטעריזין איבערן זומער אין קינדער-הויז, איז אטואזק, דערנאך וועלן מיר זען...

— איך גראנטיר נישט, חבר הירש...

פונדעסטוועגן איז ער מיטגעאנגען. דאס קינדער-הויז איז אטואזק איז געוווען שטראונג-אָפֿגֿעַשְׁלָאַסְּן, באָזָאַכְּט. אָבָּעֶר בִּיטָּאָג, אֵין זוֹנִיקָּן בְּלָעְנָד, צוֹוִישָׁן פְּרִילְּינְגְּדִּיקָּעַ סְאַסְנָעָם. האט דער גְּרוּסְעָרְפָּעָט פָּוָן קִינְ- דָּעְרִישָׁע שְׂטִימָלָעַךְ. דער חבר הירש האט דארט עפער שטילערהייט אַ רְעַד גַּעֲתָוֹן מִיט דָּעַר הַוִּיכָּעָר, שְׁטְרָעְנָגָעָר, דִּיקְלָעְבָּר פָּאַרְוּאַלְטָעָרִין, חְבָּרְטָעָ פָּאַלָּעָ, שְׁטִיעָנְדִּיק אַוְיף דָּעַר וּוּאַנְדָּע. ער האט דערנאך אַ רְוַעַגְעָתָן צו זיך אָבראשקען :

— איך געטרוי דיך אַן דער פָּאַרְוּאַלְטָעָרִין, חְבָּרְטָע פָּאַלָּע... זָלַסְטָמִיךְ נִישְׁטָ פָּאַרְשָׁעָמָעָן, דָו הָעָרְסָטָן, אָבראשקע? ...

און האט באָלד, שטאָרָק פָּאַרְטָוֹן, צוֹרִיקְגַּעְאַיִלְתָּ צוֹם טוּירֶל. דער וואָגָן האט געוואָרט. אָבראשקע, סְצַעְנִיְמִשְׁטָע הַיְתָל אֵין דָעַר האָנָט, האט אַיִם לאָנְגָּן נְאַכְּבָּעָקָּוּט, ווי ער אַיִן צַעְשָׁוִיִּיט, גַּעַגְעָנָעָן, הִירְשׁ — אַיִין אַקְסָל אַ בִּיסְלָהָעָרָפָן אַנְדָּעָרָן, אֵין לאָגָּגָן, האָלָבְּ-מִילְּטָעָרִישָׁן מָאנְטָל, כְּמַעַט בֵּין די טְרִיטִיט. ער האט עפער דערמאָנט אֵין אַ גָּלוֹתָאָ, אַ גָּלוֹתָ פָּוָן אַ נְיִיעָר, שְׁטְרָעָנָ- גַּעַר קִירְכָּעָ. אָפִילְוָו די גּוֹטָעָ רִידְוַיְירָעָ — שְׁרָעָקָן, אָבָּעֶר בִּזְוּוִיסָאַלְיָין — האט ער אָפְגַּעַמָּאַקְטָ בֵּין זיך — וואָס איך האָב צו טָן...

די יַיְנְגָּלָעָךְ אֵין זַיְן עַלְטָעָר זַעַגְעָנָעָן גַּעַשְׁלָאָפָן אֵין צַוְוִיְתָן פְּלִיגָּל, אוּיפָן גַּאָרָן, מִיטְטָה דִּי בִּרְיִיטָע, לִכְטִיקָּעָ פְּעַנְצָטָעָר צוֹם וּוּאָלָד. דער פָּאַרְאַנְטוּאַרְטָלְעָ- בעָרָאָ, אַ פְּלִינְקָעָר יַאֲמָט, האט מִיט אַן אַוּונָטָפָרִיעָר דָעְרָקְלָעָרָט אַ קָּאַנְקוּרָם, וּוּעָר סְיוּוּטָפָן זַיְן שְׁעַנְגָּרָפָאַרְבָּעָטָן דָאָס בְּעַטָּל. אָבראשקע האט זיך אַוִּיסְגָּעָ- לְאַכְּטָאָ, אַ וּאָרָף גַּעַתָּו אֵין דָעַר פְּרִיאָר דָאָס קִישְׁעָלָעָ, דִּי קָאַלְדָּרָעָ, אֵין האט זיך

באלד אפיגערטאגן. אויפֿן סטאדיאָן איז פֿאַר מיטאָג געוווען אַ פֿוּסְבָּלְ-מאָטְשֶׁ. די מיידעלעַך האָבָּן אַיבָּעָרְגָּעָלָאָן די הַוִּידְלָקָעָס, די בִּיכְלָעָד, אָוּן זַעֲנָעָן גַּעַז קומען באַנְדָּעָסְוִיִּי אַרְמְשְׁטָעָלְן זַיְך; די יִינְגָּלָעָד האָבָּן גַּעַקוֹיטְשָׁעָט, גַּעַז פָּאַטְשַׁטְשַׁט מִיט די העַנְמָ, וּזְעַן דָּעַר עַרְשְׁטָעָר גָּאֵל אַיז אַרְיְינְגְּעָשָׂאָסְן גַּעַוָּאָרְך. דָּאָס האָט אַברְאָשָׁקָע, מִיט אַיז פֿלִינְקָן מַאְנוּוֹרָה, אַונְטָעָרְשְׁטָעְלָנְדִּיק אַ פּֿיסְלָ, אַרְוִיסְ-געַדרְיִיט דָּעַם בָּאַלְעָם. אַונְטָעָרְגָּעָלְאָפָּן עַטְלָעָכָע שְׁרִיטָה, מִיט אַיז זַעַץ אַרְיְינְ-געַשָּׂאָסְן דָּעַם גַּאָל. דָּעַרְנָאָך אַיז עַר דָּוָאָיך אַיז זַיְכָּעָר אַוְוָעָק פֿאַרְבָּעָמָעָן זַיְין אָרט אַין דָּעַר פֿאַרְטִּיְּדִיקָּוָה, האָט זַיְך אַוְוָיְך קִינְעָנָם מַעַר נִישְׁתָּאָמְגָּעָוקָמָט, אָפִילּוּ נִישְׁתָּאָוִיפּּן מַיְידָעָלָעָל עַסְטוֹשִׁיאָה. אַיר בָּלָאנְדָה, קָרוֹזְ-גַּעַשְׁוִירָן קָעָפָל אַיז גַּעַוָּעָן פֿאַרְקָעָמָט וּזְיִי בַּי אַיְנָגָל. זַי האָט מִיט די לְאָגָעָ פֿינְגָּעָר פֿלִינְקָ גַּעַז שְׁטְרִיקָמָט, צַיְעַנְדִּיק אַ פֿאַדְעָם וּזְאָל פֿוֹן קָעַשְׁעָנָעָ פֿוֹן אַיר פֿאַרְטָעָכָל מִיט די שְׁטְרִיקָמָט צַוְּגָעָוָצָט זַי אַוְוָיְך אַ טְרָעָפָל. מַהְאָט דָּעַרְצִיְּלָט, אַיז אַיר טָאָטָע אַיז הַעֲלָדִישׁ גַּעַפְּאָלָן אַיז וּזְאָרְשָׁעוּרָ גַּעַטְאָ-אוּפְּשָׁטָאנְד.

צדַּיק פֿוֹן סְטָאָדִיאָן, אַיז אַברְאָשָׁקָע מִיט אַ זַּיְטִיקָּעָר סְטָעַזְשָׁקָע אַוְוָעָק צֻום הַוִּזְנָה, פֿאַרְהָאָלָטָן זַיְך אַוְמָגָּעָרִיכָּת בַּיְּ דִי טְרָעָפְּלָעָך אַיז אַרְאָפְּגָּעָלָאָן זַיְך עַבְּעָן עַסְטוֹשִׁיאָן.

— שְׁטְרִיק מִיר אַוְיך אַוְיס אַ שְׁאָל... — האָט עַר קָאָלָט גַּעַבְּלִיצָט מִיט די גַּרְיָנָע אַיְגָּאָנָעָס.

זַי האָט זַיְך אַפְּגָּעָרָוקָט, עַרְשָׁת דָּעַרְנָאָך אַיְפָּגָּעָהָוִיבָּן דָּעַם בְּלִיק פֿוֹן דָּעַר שְׁטְרִיקָעָרִי.

— בִּיסְט שְׁוִין אַ גְּרוֹיְסָעָר... דָּאָס מַאָך פֿאָרָן קְלִינוֹוָאָרָג...

— קוּם, לְאָמִיר אַנְטָלוֹפִּין פֿוֹן דְּאָנָעָן, עַסְטוֹשִׁיאָ... וּוְילְטָט ?...

סְמִידָעָלָע אַיז עַפְּעָם גַּאֲרָנִישָׁת אַבְּעָרָאָשָׁת גַּעַוָּעָן פֿוֹן זַיְין זַאָג.

— סְאָיז נִישְׁטָא וּזְוּ צְוּ לְיִפְּנָן, אַבְּרָאָשָׁקָע... מַהְרָגָעָט נַאֲך אַלְץ יִדְן אַוְיִיך דִּי וּזְעָגָן... מַיְינָסָט, סְאָיז שְׁוִין גַּעַבְּדִיקָט ?...

— כְּהָאָבָּ פֿאַר זַיְ קִינְס קִיְּנָס מַוְרָא נִישְׁטָט... כִּיבְּין אַ פֿאַרְטִּיוֹזָן... כִּיהָאָבָּ אַ רְעוֹאָלָוּעָר אַוְיך ...

דָּאָס אַוְיך פֿוֹנָם מַיְידָעָלָע האָט קִיְּן פֿינְגָּל נִישְׁט גַּעַטְוֹן; נִישְׁט קִיְּן שְׁעַמְעוֹודִיקִיִּט, נִישְׁט קִיְּן יוֹנְגָּ-מִידְלָשָׁעָר פֿלָאָטָעָר; וּזְיִי וּוּאָלָטָן שְׁוִין גַּעַהָאָט אַ לְאָגָעָ, שְׁטוֹרְמִישָׁע פֿאַרְגָּאָגָעָנָהִיִּט הַינְּטָעָר זַיְך. סְגָּלָעָלָק גַּעַלְגָּנָגָעָן צֻום מִיטָּאָג, אָוּן עַר אַיז אַיר נַאֲכָגָעָנָגָעָן, האָט זַיְטִיקָה, פֿלִינְקָ, מַבְּנִישָׁ, בָּאָרְטָאָכָט אַיְרָע שְׁמָאָלִינְקָע אַקְסָלָעָן, גַּעַהָיָלָט אַיז דּוּרְכִּזְבִּטְקָעָן שְׁאָלָעָלָ, אַבְּעָר פֿאַרְכָּאָפָּט זַיְין הַיִּסְנָן בְּלִיק האָט דָּעַר וּזְיִכְּעָר טְרָאָט פֿוֹן מַיְידָעָלָע, וּזְעָגָן זַיְהָאָט אַ גַּי גַּעַטְוֹן אַיְפָּנָן טְרָעָפָל.

זי איז דערנאך אומגערכט געיקומען. אַרוֹיְפֿגָעָזֶרְפַּן אִם אַוְיָפּן האַלְדוֹן
געשטריקטן שאָל. ס'אייז מיטאמאל געוווען אַ טּוֹיאַיְקָע וּאוֹרְעַמְקִיָּת אֵין אִירָע
ברוינָע אוֹיגָן, וווען זי האָט אַוּוּקְגַּעֲמַאַכְט דעם קָוָרְצָן לאָק.

— אָזְוִי... סְיוּעַט דִּיר קְלִיטָן, אַבְּרָאַשְׁקָע... פָּאַרְוָאַרְפּ אִם אִיבָּעָרָן אַקְסָל...

זיי האָבָן זיך אַוְמַבָּאָמָעָרְקָט אַרְוִיְגָעָלִיטְשָׁטָדְרָכָן טִירָל, כָּאַטָּשׁ עַס אַיְז
געוווען שְׂטְרָעָנְגָן פָּאַרְבָּאָטָן. זיי זענָען גַּעֲגָנָגָעָן אַיְבָּעָר דַּעַר אַלְיָעָן, צָו דִּי
זָאָמָדָן. הוֹיךְ אַיְבָּעָר דִּי סָאָסָנוּס, ווֹאָסְ אַהֲבָן קוּיִם גַּעֲוִוִּיגָט זִיעָרָעָן קְרוֹינָעָן,
איַז גַּעֲוָעָן אַ לְוִיטָעָרָר הִימָּל. אַין טִיפָּן גַּרְאָזְ אַהֲבָן גַּעֲשָׁוּוּיְשָׁעָרָט גְּרִילָן.

— זַיְיָ זָאָגָן אָונָן, מִינְסְתָּה, אַלְץ אָוִיס ? — אַהֲבָן זַיְיָנָעָ גְּרִיבָנָעָ אַוְיָגָאנָעָס
אוֹן דִּי חַנִּיגְרַיבְעַלְעָךְ גַּעֲלָאָכָט — אַבָּעָר אִיךְ וּוִיס...
— אָז ווֹאָס ווִיסְטוֹ, אַבְּרָאַשְׁקָע ? ...

— כַּיוּעַל סִי וּוִי אַנְטָלְוִיפָּן... זָאָלָסְטָע עַס קִיְינָעָם נִישְׁתָּ אַוִיסְזָאָגָן... זָאָגָסְט
עַס מִיר צָו, עַסְטוֹשִׁיאָ ? ...

אוֹן אִיד אַיְז מִיטָּאָמָאָל אַזְוִי שְׁטָאָרָק אַ שָּׁאָד גַּעֲוָעָן, עַר זָאָל נִישְׁתָּ אַנְטָן
לוֹיְפָן. סְמִידְעָלָעָה אַהֲטָט גַּעֲגָרָבָן מִיטָּן שִׁיכָּל אַיְז זָאָמָד אַוְן זִיךְ אַפְּגָעָרְפּוֹן :

— נִיְיָן, אַנְטָלְוִיפָּן נִישְׁתָּ, אַבְּרָאַשְׁקָע... כַּיוּלְיָ נִישְׁתָּ...
אוֹן זי האָט מִיט וּאוֹרְעַמְקִיָּת פִּינְגָּעָר אַנְגָּעָכָאָפְט זִיְיָן פָּעָסְטָע יִנְגָּלְשָׁע הַאָנָט,
עַר זָאָל נִישְׁתָּ אַפְּטוֹן עַפְעָס אַ נָּאָרִישְׁקִיִּט.

פּוֹיְלִישָׁעַרְ חָאָרְבָּסֶט

.1

דער שיינער פּוֹיְלִישָׁעַרְ האָרְבָּסֶט אֵין יַעֲנֵם יַאֲרֵן אַיסְגַּעַגְגָּעַן אָוֹן טערן הוֹיכָן גָּלוֹזְדָּאָךְ, אֵין דער אַטְעַלְעַי פֿוֹן אַלְטָן מִיסְטָעָר.

דער פּוֹיְלִישָׁעַרְ סְקוֹלְפְּטָאָרְ דּוֹנִיקָאָוָסָקְיָי אֵין גַּעַשְׁתָּאָרְבָּן אֵין בְּכֻבּוֹדְקָוּן עַלְטָעַר פֿוֹן קְרוּבָּ צָו 90 יָאָרְ, צְוַיְשָׁן דִּי אַוִּיסְגַּעַגְגָּעַן פִּיגּוֹרְ, אֵין זַיְן אַטְעַלְעַי אָוִףְ וּוּאַרְשָׁעַוּעַרְ אַלְטְּשָׁטָאָטְ, אַדְעַרְ וּוּיִידָּן הָאָבָּן עַס גַּעַפְּלָעַגְטָ צָו רַוְּפָן — דער "מָקוֹם"; דִּי אַלְטְּעַרְטִימְלָעַכְעַגְעַנְטָ, נִידְעָרִיךְ בֵּי דָעַרְ וּוּוִיסְלָ, אֵין נָאָכָן גְּרוֹיְסָן חָוְבָּן, לִוְיטְ פָּאָרְגָּעָסָעָנָעְ גָּרוֹזְיוֹרְן, צְוַיְיךְ גַּעַנוֹיְ רַעַסְטָאוֹזְ רַיְירַטְ גַּעַנוֹרְן. דער קְיַנְסְטָלְעַרְ הָאָטְ וּזְיךְ דָאָרְטָ אַבְּעָרְ מַעְרָ נִישְׁתָּעַגְפִּילְטָ אָזְוִי הַיְמָלָעָן, וּיְ אַמְּאָלָ. סְ'הָאָטָ אִים גַּעַפְּלָעַט דער גַּעַרְדוּעַרְ פֿוֹן דִּי אַרְמוּקָעְ יִדְיָהָיְ שָׁעָ גַּעַלְעַדְ אָוִיפְ אַלְטְּשָׁטָאָטְ, דִּי גְּרִינְזְגַּעַשְׁטָעָלָן, דִּי פּוֹיְשָׁעָרְ, דִּי "פִּיאָסְקָאָ" זְשָׁעָסָ, דִּי דִּיקָעְ אַגְּגָעָבְאַבְלָטָעְ יִדְיָשָׁעְ וּוּבְעָרְ, דִּי אַנְגָּעָפְאָרְבָּטָעְ מִיִּידָּן פֿוֹן "הַיּוֹלְ" בֵּי דער גְּרָאָבָעְ "מוֹמָעְ" רַעַבְעָקָאָ.

פָּאָרְ עַטְלָעַכְעַיְאָרְן הָאָטְ וּזְיךְ נָאָרְ דָעַרְ זָקָן — אַ קְלִיְינָרְ, אַ רְיַרְעוֹדְיִיקָעָרְ, אַ פָּעַסְטָהָרְ, וּיְ אַ וּוּאָרְצָלְ, מִיטְ אַ שְׁיַטְעַרְלָעַכְעַרְ לִיְבְּנָ-טְשְׁוּפְרִינְעָ — צָום לְעַצְמָן מַאלְ אַרְיְיבְּעַרְגְּעַכְאָפְטָ קִיְינְ פְּאָרְיָה. דָאָהָאָטְ נָאָרְ גַּעַלְעַבְטָ וּזְיךְ אַמְּאָלְיקָ יִדְיָשָׁעְ וּבְיָהָ, פֿוֹן צְוַיְיךְ מִיטְ אַיְבָעָרְ אַהֲלָבָן יָאָהָנוֹדָעָרָטָ. עַרְהָאָטְ וּזְיךְ לְאַנְגָּגָעָקְלִיבָן אֵין וּוּגְ אָרְיָיָן; סְ'הָאָטָ אִים נִשְׁתָּעַגְעַלְזָן רַוְּעָן, זִינְטָ וּוּעָן עַרְ אֵין גַּעַוּוֹרְ גַּעַוּוֹרְן, אָוּ סְאָרָעְ לְעַבְטָ.

דִּי פְּאָלְקָאָוָסָקָאָהָאָטְ אֵין פָּאָרְיָוְ — נָאָרְ אַלְעַ שְׁטוּרְעָמָסְ אֵין אַיְרָ אַיְגָן לְעַבְנָן אֵין דער גְּרוֹיְסָעָרְ וּוּוּלְטָ — גַּעַלְעַבְטָ צְוַרְיְקָגְעַצְוִינְ, הַאֲלָבְּ-פְּאָרְגָּעָסָן, אֵין שָׁאָטָן פֿוֹן מַאנְפָּרְנוֹנָסָ. עַס וּנְגַעַן דּוּרְכְּגַעַגְגָּעַן אַיְבָעָרְ אַיְרָעְ אַלְעַ "אַיְזָמָעָן" פֿוֹן דער עַפְּאָכָעָ, אֵין זַיְ הָאָטְ נָאָרְ דָאָרְטָ עַפְּעַס אַלְיָ גַּעַקְלָעַפְטָ, גַּעַזְ מַאלְ, גַּעַשְׂוֹעַבְטָ אֵין דער אַילְחוֹרְשָׁעָרְ וּוּלְטָ פֿוֹן דער קְוּנְסָטָ, כָּאַטְשָׁ זַעַלְטָן וּוּרְ סְ'הָאָטָ זַיְ גַּעַדְעַנְקָטָ פֿוֹן אַמְּאָלָ, דער פְּאָרְכָּאַפְּנְדִּיקָעָרְ סְאָרָעָן, אָוִיפְ דִּי רַוְּיְשָׁקָעְ טְעַרְאָסָן פֿוֹן "דָּאמָ", "קְוּפָּאָלְ" אֵין אַיְן "סְעַלְעַקְטָ", צְוַיְשָׁן נִיעָם, נָאָרְ

מלחמה דיקון אנגלו-סaxon. אבער איר שינער, אידעלען סלאויש-יידישער קאָפּ פּון דער יוגנט, געשניצט דורך דער האנט פּון מיסטר דוניאָוסקי, איז אַין עטלעכע וואַריאנטה, פֿאָרבְּלִיבְּן, אַיְפְּגָהֵיט זִיךְ — אַין דער טְרָעְטְּאָקָאוּר גָּלְעָרִיעַ, אַין מסְקוּוּעַ, אַין וואַרְשָׁוּעַר "זָכָעָנְטָא", אַין די קְרָאָקָאוּר מַוְּזִיעַן.

די צוֹויִי שׂוּעָסְטָעַר, סָאָרָע אָן טָאַטְשָׁע, זָעָנָע אַנְהִיבּ יָאָרְהָנוּנְדָּרֶת גַּעַץ קומען פּון אַרְיכְּעַר חִסְדִּישָׁעַר הַיִם אַין וּוּלְאַצְּלָאוּקַע. טָאַטְשָׁען, דּוֹקָאָ דִי מִיטְן שִׁיקְסָעָוָאָטָן בְּעוֹלָה, אַ בְּלָאָנְדָע, מִיטְן בְּלִיכְן מַאֲדָאנְעָ-פְּנוּים, האט עַס נַאַךְ דֻּעְמָאַלְט צְוִירִקְגָּעָפְּרִירַט צַוְּ יִדְן, צָוְ יִדְישְׁיּוּעַלְלָעָכְן רְגָעָסְאָנָס; זַיְהָאָט, וַיְיַאַפְּלָאָטְעָרַל, גַּעַשְׂוֹעַבְּט אַין עַגְּנָגְן קְרִיבּ פּון פְּרָצְ'יַה, אַין וּוּרְשָׁעָוּעָר "הַוְּמִיר", גַּעַטְעָמַט מִיטְן הוּיכְן גִּיסְטָפְּן וּוּינְגָעַ שְׁבַת-יּוּמִים-טְבוּדִיקְעַיְידַן. אַין צְוָאָמָעַן מִיטְן דִּעְרָה כְּאַלְיָאָטְרָעָה יְוָגְוָאָרָגָה, גַּעַקְוּמָעַן אַנְפְּילָן דָּאָס וּוּאַרְעָמָעַן יִדְישָׁע הָוִי אַיְףְּ צָעַלְיָאָנָעָה נַמְּעָרָה. 1. אַיר מָאָן נַאַךְ דֻּעְמָאַלְט גַּעַוְעָן דִּעְרָ גַּרְוִיסְעָר יִדְישָׁעַר פְּלָאָסְטִיקְעַר קְרָאָטְקָאָה; מִהְאָט צְוָאָמָעַן גַּעַבּוּיָּת חָלוּמְ-טָרוּ רְעָמָס פּון יִדְישָׁעַר קוּנוּסָה, פּון אַ בְּעָסְעָר יִדְישָׁעַ טָעָטָעָה.

אַין דִּעְרָ צִיִּיט, וּוּנְזַיְהָ אַיְלָעָרְעָ שׂוּעָסְטָעַר, סָאָרָע, אַין צְוִיבְּסְלָעָר פָּאָרָה גּוּיִישָׁט גַּעַוְאָרָן צְוִוְיָשָׁן דִּעְרָ לְיְבָעָדָלָעָר פּוּלִישָׁעָר אַינְטָעָלִיגְבָּעָן, אַין לְסֻופְּ אַוּוּקָה וּוּוּינְגָעַן מִיטְן פּוּלִישָׁן סְקָלְפְּטָאָר דּוּנְיאָאָסְקָי. אַ שְׂטִיקָל צִיִּיט הָאָבָן זַיְהָ וַיְיַדְקִינְגָּעָלָלָטָן צְזָאָמָעַן אַין זַיְהָ צְעַרְדוּדְרָטָעָר אַטְעַלְיָעָ אַוְתָּהָאָטָטָמָה, דּוּרְנוֹאָר — אַין דִי טְאָטְרָן-בְּעָרָגָה, אַין זַאָקָאָפָּאָגָה. זַיְהָהָבָן אַפְּיַילְוָ גַּעַבְוִירָן אַ טָּאָכְטָעָר. אַבְּעָרָלָאָגָה לְאַנְגָּהָט עַס סִיְּהָ וּוּנִישְׁטָ אַנְגָּהָלָלָטָן. זַיְהָהָבָן זַיְהָ צְעַדְקִינְגָּט, צְעַרְיסָן, זַיְהָ פּוֹנָגָעָנְדָרְגָּעָנְגָעָן, אַיְנָעָרָד עַם אַנְדָרְדָן הָאָטָט, אַין הַיִּזְן, אַין שְׁטוּרָעָם, פָּאָרְגָּוּוֹאָרָפָן מֵיְודָעָ וּוּיפְּלָפְּ פָּאָרָאָטָן. סָאָיָן אַבְּעָרָלָגְעָן צַוְּ פָּאָרְשְׁטִיָּן, אַזְדָּעָר עַיְקָר פָּאָרְדָּרָוָס אַיְזָוְיָשָׁן זַיְהָ אַפְּשָׁר אַרְוִיסְגָּעָקָוּמָעָן, וּוּאָס פָּאָרְשְׁטִיָּן, אַזְדָּעָר עַיְקָר פָּאָרְדָּרָוָס אַיְזָוְיָשָׁן זַיְהָ אַפְּשָׁר אַרְוִיסְגָּעָקָוּמָעָן, זַיְהָ אַיִּם, דַּעַם גַּרְוִיסָּן מְפֻונָּק, זָעָנָע אַיְרָעָ אַיְגָעָנָעָ קְלָעָפְּעָנִישָׁן אַיְזָנָיִם, אַיְרָעָ מְאַלְעָרִיִּיָּן, נִישְׁטָ שְׁטָאָרָק גַּעַפְּעָלָן. אַוְן אַפְּשָׁר נִישְׁטָ בְּלִוְיָזָן דָּאָם. וּוּלִי סָאָרָעָ הָאָט זַיְהָ דֻּעְמָאַלְט אַרְיְנָגָעָנוּמָעָן אַיְזָנָקָאָפְּ אַרְיִין, הָאָט גַּעהָאָט דִי אַמְּבִיצִיָּעָ, צַוְּ באַשְׁאָפָּן אַ וּוּרָק — "קָאָכָאִימִי שִׁיעָן", אַין גִּיסְטָפּוּנָה יִדְישָׁעַר פָּאָטְרִיאַטִּישָׁ קִיִּיט, מִסְרָתָנָה נְפָשָׁה, פּון יִדְישָׁעַן אַנְטִילִיל אַיְזָנָיִם פּוּלִישָׁעָר "פָּאָוּסְטָאָנוּעָס". עַר הָאָט דָאָרָט עַפְּעָס גַּעַדְרִיאִיט מִיטְן דִּעְרָ נָאָתָה, אַוְנָטָרְגָּעָפְּאָגָפְּעָט אַיְזָנָעָ אַיְפְּ גַּעַבְלָאָזָעָנָעָ פְּרִיצִיָּשָׁעָ וּזְאָנָסָן אַיְזָהָט עַס אַיר לְסֻופְּ אַפְּן מְוֹדָה גַּעַוְעָן :

— זַיְהָ, סָאָרָע, דִּיְיָן "קָאָכָאִימִי שִׁיעָן" קְרִישְׁלָט זִיךְ... נִין, עַר אַיְזָנָה נִישְׁטָ גַּעַבּוּיָּת פְּרָאָפְּרָצִיאָנָעָל... עַר וּוּטָ נִישְׁטָ אַוְיסְהָאָלָלָטָן דַּעַם דּוּיְעָרָ פּון דִּעְרָ צִיִּיט...

— אַין מִיר הָאָבָן אַמְּאָל גַּעַמִּינְטָ... — הָאָט זַיְהָ אַפְּרָטָאָגָעָן זַיְהָ זַאָג, גַּעַץ
לְאַוְן פְּאָלָן, נִישְׁטָ אַזְוִי מִיטְן כַּעַס, וּוּי גַּכְעַר מִיטְן אַדְוִיעָר.
עַר הָאָט פָּאָרְמָאָגָט אַיְזָנָעָ זַיְהָ עַפְּעָס פּון דִּעְרָ סְוּבְּסְטָאָנָעָ, סִיְּ פּון אַחֲמָם, אַ
וּוּלְטַ-גִּיסְטָ, אַ קָּאָסְמָאָפְּאָלִיט אַיְזָנָעָנָטָן זַיְהָן, סִיְּ פּון אַ בִּטְרָן סָלָאוּיָּאָנָאָ

פיל, פון דער מיטעלעו, פארארעטען טער שליאכטע, פון וועלכער ער האט אליען אפגעתטאמט. זי האט עס פארשטיינען. א, זי אייז געווין א שטאלצע, סארע, זי האט געהאט איר אייגענע פערזונעלעבקיט: האט זיך באלאד דערנאנך אויפגע הריבן און אייז שטיל אָוועַע, אָן אַין וְאָרט אָוועַע, אוֹיהַה תְּמִיד. זי האט אַיבָּרֶע געלאון די קינסטלעלער-צערודערט ווילע אין זאָקָאָפָּגָען, די קראָקָעָוָעָר באַהֲמִיעַ-קָאָפִּיעַן. דָּאָרָט האט נאָך אָרוּם גַּעַשׂ-וַעַבֵּט דָּעַר שִׁינְגָּעָר צִיִּיטְ-גִּיסְט פון דער פּוֹבְּלִישָׁעָר נְעַזְּ-דְּאָמָּנִיק, דָּעַר "פָּאוּיטִיוֹזָם", די שְׁטוּרָעָם-פִּיגָּל פון דער "מְלָאָדָא פָּאָלְסָקָא" — טְעַטְמָאִיר, וּסְפִּיאָנְסִיק, פְּשִׁיבִּישָׁוּסִיק, וּשְׁעַדְעָמָּסִיק. זי אייז נאָך אַין יָעַנְעַ יָאָרָן אָוּעַק קִין פָּאָרִין. דער טָאָכָטָר האט זי מִתְּגַעֲנוּמָעַן.

לאָנְגָּע יָאָרָן הָאָבָּן זי אַינְגָּעָר פון אַנדְעָרָן כָּמַעַט גָּאָרְנִישָׁט גַּעַהְעָרָט. אָבָּעָר וּוּפְּלִזְּ זי הָאָבָּן זיך אַמְּאָל נִישְׁט אַרוּמְגָעָרִיכִּין, פָּאָרְגָּוּזָאָרְפָּן זיך אָלָעַ פָּאָרָטָן, צְעַדְיִידְט זיך, הָאָבָּן זי אַינְגָּעָר דָּעַם אַנדְעָרָן אַרוּמְגָעָוָתָן.

אייז דער גַּעַדְעַכְּבָּנִישָׁ פון אַלְטָן מִיסְטָעָר האט, נאָך אָלָעַ שְׁטוּרָמִישָׁ יָאָרָן, אָלִיךְ גַּעַלְעָבָט די אַמְּאָלִיקָעָ סָאָרָא, די פָּלָאָטָעָרְנִידִיקָעָ יִדְּיִשְׁעָ טָאָכָטָר פון אַיר חַסִּידִישְׁעָר הַיִּם, אייז דער שְׁטָמָט בְּיַיְהִיכָּעָ, שִׁינְגָּעָן וּוּיסְּלְבָּרְעָגָן, אַין וּלְאַצְּזָבָעָקָעָק. אָוּמְפָּאָרְגָּעָסְלָעָךְ וּנְעַנְעַן פָּאָרְבָּלִיבָּן אַין אַפְּגַּעַשׂ-וָאָכָּטָן זְכוּרָן די עַרְשָׁטָע פָּלָאָטָעָרָן, די עַרְשָׁטָע בָּאַגְּעַגְּנִישָׁ אַין די וּזְיַיְקָעָלְעָרָן בְּיַיְפּוּקָעָרָן, אַוְיַחְדָּה וּוּרְשָׁוּעָרָן אַלְטָשָׁטָאָם, אַוְיַחְדָּה די מָאַנְיִוְשָׁקָאָ-פְּרִימָאָרְנוֹן-קָאָגְּצָעָרְטָן אַין דער פִּילְהָאָרְמָאָנִיעָ, וּוּוּ "סְ-הָאָבָּן גַּעַרְוִישָׁט די פּוֹבְּלִישָׁ אַדְלָעָס אַוְיַחְדָּה די בָּאָרְגִּי-שְׁפִּיצִּין", זְיַיְרָעָ שְׁפָאַצִּין אַין די לְאַוְשָׁעָנְקָעָסָהּ; אַין דערנָאָר, וּוּעַן עַרְהָאַט זי אָוּעַקְעָפְּרָט אַין דער קָרָאָקָעָוָר "יַאֲמָא מִיכָּאָלִיקָא", אַונְטָרָן די פִּילְיָאָרָן, צְוִישָׁן דער בָּאַנְדָּעָ צְעַוְנְגָּנְעָן קִינְסְטָלְעָרְ-בָּאַהֲמָעָן מִיטּ די צְעַרְכָּסְטָעָטָעָ הַעֲרָצָעָר, אַין די פָּרָאָגְּצִוְּיִישָׁ בָּעָרָעָטָן. זי הָאָבָּן אַיִם אָלָעַ דָּעַמְאָלָט נִישְׁט וּוּבִינִיק מִקְּנָאָגָעָן מִיטּ דָּעַר שִׁינְגָּעָר "וּשְׁיַׁדוּעַתְשָׁקָעָ" בְּיַיְדָר זִיְתָן. זי האט גַּעַשׂ-וּבָעָטָט צְוִישָׁן זי זַיְדִּי "רָאָכְעָלָא" אַין וּוּסְפִּיאָנְסִיקִיסִּים "וּוּסְעָלָעָלָ". די חַסִּידִישְׁעָ טָעָכָטָר הָאָבָּן אַין די יָאָרָן פָּוּן לִבְנָן וּוּינְטָן פָּוּן סָאָצִיאָלָעָ אַין נָאָ-צִיאָנָאָלָעָ רֻעְוָאָלָצִיעָסָהּ, פָּוּן גַּעַמְיִינְזָאָמָעָן קָאָמָףּ, פָּוּן "פָּאוּיטִיוֹזָם", אַרוּסְגָּעָ-רִיסְן זיך פָּוּן צְוִישָׁן די אַיְפָּגָעָרְאָכָעָנָעָ גַּעַטְאִיּוּנָעָן. זי הָאָבָּן אַגְּלָאָצָעָן גַּעַטְוּן מִיטּ דָּעַר פְּרִישְׁקִיטָט פָּוּן טַוִּי אַין פְּרִימָאָרְגָּן, די חַסִּידִישְׁעָ טָעָכָטָר, מִיטּ זַיְעָרָעָ אַרְגִּיגְנָעָלָעָ מִידְלָשָׁע קַעְפָּלָעָךְ פָּוּן אַפְּרָאָכְנָדִיקָן רַעֲמְבָּרָאָנְדִּישָׁ שְׁנִיטָּה, מִיטּ זַיְעָרָעָ אַרְפִּינְרָטָן גִּיסְטָן פָּוּן קְבָּלהּ אַין מַאֲרָקְסִיםָּהּ. אָ, וּוּפְּלִזְּ וּאָסְעָרָן סְ-הָאָבָּן פָּאָרָן דָּוּרְכָּגָעָשְׁוּרָעָמָט אָנוּזָעָר דָּוּר אַוְיַחְדָּה דָּעַר שִׁינְגָּעָר, טְרוּיְעָרִיּ קָעָרָ פּוֹבְּלִישָׁעָרָ ערָד !

אַונְטָרָן אָלָעַ רְעוּשִׁימָעָן אַין פּוֹלִין, האט דָּעַר מִיסְטָעָר דָּוּニְקָאָזָסִיקִי גַּעַזְעַטְנִיסְטָן פָּוּן גְּרוּוֹסְן רְעַסְפָּקָט — אַוּלְעַטְ-בָּאַרְיִמְטָעָר סְקוּלְפְּטָאָר, אַפְּרָאָפְּסָאָר; כָּאָטָשָׁ ערָה האט די אַמְּאָלִיקָעָ הַעֲשָׁר אַין פְּלִיטְוֹדְסִיק-פּוֹלִין נִישְׁט אַיְינְמָאָל גַּעַשְׁמִיסְן זי אַין פָּנִים אַרְיִין זִינְעַ בִּיטְעָרָ אַמְּתָן, ערָה האט זיך אַפְּיִלוּ בְּרִיטָן

איינגעשטעלט פאר זיין יידישע תלמידים און דער ווארשעוווער הוייכשול, קעגן די כויליגאנישע „גראָא“-באנדעס. ער האט זיך דארט אויסגעלאכט, ווען מ/האט אים אַנגערופֿן „יידישער פֿאָכָּלעָק“. זיין אַרְעָאל איז נאָבער גע-וואָסן, ווען דער אלטער האט, שטעלט אַיר פֿאָר, דורךעלעבט אַישוּץ, אַמְּדָע געקערט זיך פֿון דארט מיט אַנאָקָעָט-אַרְומָגָנָגָלָטָן קאָפּ, אַ צַּעֲפָסָעָוָעָטָע אַרְעָסָטָאנְטָר-פֿוֹשָׁאמָע. מיט אַן אויסטאָטָיאָרטָן נומֶר אוּרְךָ דער האנט.

דער מײַיסטער האט געלאָזָן נאָך זיך נישט ווַיְינִיק תלמידים; אַן איינעדר פֿון זַי — ווַי ס'האט זיך אַרְוִיסְגָּוִוִּין — אַ ווַיְיטָעַ משְׁפָחָה פֿון סָאָרְעָן. אַ יָּוָנָּה געַר יידְישָׁעַר סְקוּלְפְּטָאָר. דער יונְגָעָרָמָאן האט נאָך דער מלְחָמָה אַיְינְמָאל אַומְּדָע געריךט אַ קְלָאָפּ געַטָּה אַין זַיְצָן טִיר, אַין זַיְצָן אַטְעָלִיעָז אוּרְךָ אַלְטָשָׁטָטָס; ווַיְיל דער אלטער פֿלְעָגָט, גַּעוּיְינְלָעַךְ, טְרִיבְּכָן פֿון זַיְדָּ; אַבְּעָר פֿאָרָן יונְגָעָרָמָאן מִיטָּן סְקוּלְפְּטָאָרִישָׁ-מַאָדָוְלָרָטָן רְוִימִישָׁן קאָפּ, האט עַר בָּאָלְד גַּעַהְאָט עַפְּסָע אַ בָּאָזָן זַוְנְדָרָעָן סְעַנְטִימָעָנָט; צַי אָפְּשָׁר דָּעֵרְפָּאָר טָאָקָע, ווַיְיל ער האט אַוְיְגָעָלָעָט אַ ווַיְיטָעַ גַּעַדְכָּעָנִישָׁ פֿון סָאָרְעָן; צַי דָּעֵרְפָּאָר אָפְּשָׁר, ווַיְיל דער יונְגָעָרָסָקְלָפְּטָאָר אַיְזָן גַּעַגְגָּעָן אַין זַיְנָעַ דְּרָכִים, אַן זַיְצָן מַאָנוּמָעָנָטָלָן אַוְיְסָהָאָמָעָן אַיְזָן שְׂטִין אַן אַיְזָן בְּרָאָנְדוֹן. דער יונְגָעָרָמָאן האט זיך צַוְּזָאָמָעָן מִיטָּן פְּלִיטִימִישָׁ שְׂטָרָאָם אוּמָגָעָקָעָרָט פֿון מַאָסְקוּעָ, אַ פֿאָרוֹאָגְלָטָעָר מַלְחָמָה-צִיִּים. ער אַיְזָן דָּאָרָט פֿאָר די פֿאָר יָאָר שְׁטָאָרָק גַּעוּזָאָקָסָן, אַוְיְסָהָפְּרָיטָט אַיְזָן בְּרָאָנְדוֹן, אוּפְּיָהָן טְוּוּרְסָקָאִיְּ-בְּולְוָאָר, אַ מַאָנוּמָעָנָטָפָּרָן רְוִיסְיָהָן פֿילְאָזָאָזָהָרָעָצָן אַן אַ פְּלָאָסְטִישָׁ בְּרָאָנְדוֹזְ-גַּרְוּפָעָ פֿון פּוֹשְׁקִין אַן מִיצְקָוְוִוִּיטָשׁ, אַן גִּיסְטָט פֿון דָּעָר רְוִיסְיָ-פְּוִילִישָׁעָר דָּעֵרְנְעַטְמָעָרָגָנוֹגָן. כְּרוֹשְׁתָשָׁעוֹן אַלְיִין האט אַיִּם, בַּיְּ דָעָר אַנְתָּהָיְלוֹגָה, גַּעַדְרִיקָט די הָאָנָטָן. ווען ער האט זיך צַרְדָּ רִיךְ בָּאוֹזָן אַין זַיְצָן אַטְעָלִיעָז, האט זיך דָעָר אַלְטָעָר זַיְעָר דָעֵרְפָּרִיטָט מִיטָּן אַיִּם. ער האט דָעָם אַלְטָן, גַּעוּיְינְלָעַךְ, גַּעַטְרָאָפָּן אַרְוּמוּלִיפָּן אַרְוּם אַן אוּרְם אַ הָוִיָּ בעַר לִיְּמָ-פִּיגְגָּר מִיטָּן אַ מעַסְעָר אַיְזָן הָאָנָטָן. בַּיְּ זַיְצָן עַלְטָעָר, אַיְזָן ער נאָך גַּעַוּזָן רִירְעוֹודִיק, וַיְיָ אַיְנָגָלָן; אַוְיְפָגְגָרִיסָן זיך בָּאָלְד בְּאָגִינְעָן, אַרְוּבָטָרָרָפָן זַיְוִוִּילְעָרָיָע אַונְטָרָן גַּלְאָזְ-דָאָר, אַוְיְסָגְעָטְרוֹנָקָעָן אַ קלְיִישָׁעָק בְּרָאָנְפָּן אוּפִּינְגָּנָעָם. אַ וַיְישָׁוּן דִּי אַוְיְגָעָבָלָזָעָנָע וְוַאנְס אַן גַּעוּזָאָרָפָן זַיְדָמִיסְטָרָעָוָע אַרְוּם זַיְנָעַ פְּגָרוֹן, אַיְזָן מַאָרְמָאָר, אַיְזָן בָּאָזָלָט, אַיְזָן לִיְּמָ, אַיְזָן גִּיפְּסָ. ער אַיְזָן אַרְוּמָגָעָלָפָן אַיְזָן דָעָר טִיפָּעָר אַטְעָלִיעָז, פּוֹל מִיטָּן לִיכְטָן אַן זַוְּן פֿון די דָאָר-שְׂוִיבָן, גַּעַקְוָקָט אַונְטָרָן אַ האָנְטָ-דָעְכָּלָעָז, וַיְיָ די זַוְּן וּוֹאָלָט אַיִּם גַּעַשְׁתָּאָכָן אַיְזָן דִּי אוּגָן; דָאָה האט ער זיך אַ רְגָעָ פְּאָרָהָאָלָטָן, אַיְינְגָעָקָותָן זיך אַין פְּרָאָפָּיל פֿון אַ רְיוּזְקָעָר פְּגָרוֹן, צַוְּגָעָלָפָן, אַוְמְבָרְחָמָנוֹתָדִיק גַּעַשְׁנִיטָן פָּאָסָן מִיטָּן קַצְבִּישָׁן מַעֲסָר, צַוְּגָעָלָעָפָט נִיעַזְלָאָסָטָן פָּעָטָן לִים. ער קאָפּ אַיִּם גַּעַזְזָעָז ווען אַרְוּמָגָעָנוֹמָעָן מִיט אַן אַלְטָעָר קָאָסָקָע פֿון „פָּאָשָׁאָרָעָן קָאָמָנְדָעָז“. — מַיְשְׁטָחוֹ, פָּאָרָוָאָס עַפְּסָע אַ קָּאָסָקָע? ... — האט ער יונְגָעָרָמָאן נִישְׁט גַּעַעַנְטָ אַיְנְהָאָלָטָן זיך צַוְּאָן מִיטָּן אַלְעָ זַיְנָעַ שְׁטָאָרָקָע, וַיְיסְעָרָ צִיְּנָעָר. — דִּי קָאָסָקָע, סְמָאָרְקָאָטָשָׁע, אַיִּזְעָרָ וּוַיְיכָטָיק... זַיְנָעָטָ פָּעָט אַרְוּם דָעָם קאָפּ... זַי קָאָנְצָעָנְטָרִירָט...

מ'ויסט נישט פארוואס ער האט דעם ינגן "זשידעך" איזו גערן געהאָט, געפֿילט ווי ס'פולסִירט אין אים אַהיַס, קינסטעלעריש אַדעריל. פֿאַר אַים, כמעט אַיְנֶגֶל, האט ער זיך אלץ פֿאַרטּוֹוֶיט. אַבעַר ס'איַז נישט געוועַן צו פֿאַרְשְׁטִין די אַומְגַעַרְיכְּטָע אַוְיסְבּוֹרְכּוֹן זיינַע. אַט האט ער בעטן אַיכְּמָאנְ-פֿרְאַצְּעַס, ווֹאָס האט דעמאָלט מְרוּעִישְׂ-עוֹלָם געוועַן, געקענט אַ ווֹאָרֶף טוֹן :

— ער איז זייכער אַליַין געוועַן אַיְד, אַיכְּמָאנְ... די "זַיְדְּקָעֵס", ווֹיִסְט אַיר, האָבָן זיך אַיְנֶעֶר דעם אַנדְרָן אַוְסְגּוּמְאַרְדָּעַט אַין אוַיְשְׁוּוִיךְ... דער יונְגַעֲרָמָאן אַיז פְּלוֹצִים גַּעַשְׁתָּאָגָעָן פֿאַר אַים, בְּלִיְיךְ פֿוֹן צָאָרָן, אַוְן געשְׁטָאמָלֶט :

— דעם גאנַצְן רַעֲסְפּּעַט, מִיְּסְטַעַר... אַבעַר כִּידְעַלְוִיבְּ אַיךְ נִישְׁת אַזְוִי צו רַעַדְן !... מַיְּין גַּאנְצָעַ מִשְׁפָּחָה, פֿוֹן אַיבָּעָר הַוְּנְדָּעָת, האָבָן די דִּיטְשָׁן, מִיט דָעַר מִתְּהִילָּפְּ פֿוֹן פּוֹיְלִישָׁע "שְׁמַאלְצָאָוּנוּיקָעַס", אַומְגַעְבָּראָכָטַן...

אַוְן ער האט אַ קלָּאָפְּ גַּעַטְוֹן מִיט דָעַר טִיר, אַיז אַוּוּק, האט זיך מַעַר נִישְׁת געוועַן. וּאַכְּנָלָאָגְּנָגְּ האט אַים דָעַר אַלְטָעַר אַרְמְגֻזּוּכָּט, נַאֲכְּגַעְפּּרְעָגָט זיך. ער האט מַעַר נִישְׁת גַּעַקְעַנְטָן דָוָעָן, בְּיוֹן ער האט דָאָס יַיְנָגָל נִישְׁת צְרוּקָן אַפְּגָעָפָונָן, אַים אַיבָּעָרְצְּבָעָטָן.

— שְׁטַעַנְיָאָקוּ... — האט ער אַים וּוּאָרָעָם אַרְמְגֻזּוּמָעָן — זַיְ מַוחְלָן אַלְטָן נַאָרָן... דָאָס האט דָעַר סְלָאוּיָאָנָאָפְּילִישָׁעָר טַיְוָוָל אַין מִיר אַרְוִיסִּי גַעַרְעָדָט...

ס'איַז אַמת, ער האט טַאָקָע פֿאַרְמָאָגָט אַיז זיך עַפְּעַס פֿוֹן דָעַר סְוּבְּסְטָאָנָץ, סְיִ פֿוֹן אַחְכָּמָ, אַ וּוּלְטָ-גִּיגִיסָט, אַ קָּאַסְמָאָפְּלָיטָ, אַין שְׁעַנְסָטָן זַיְן, סְיִ פֿוֹן אַ כִּיטְרָן סְלָאוּיָאָנָאָפְּילָ, פֿוֹן דָעַר מִיטְעַלְעָר, פֿאַרְאָרָעָמְטָעָר שְׁלַיאָכְטָעָ, פֿוֹן וּוּלְכָבָעָ ער האט אַפְּגָעָשְׁתָּאָמָט. ער האט דָעַם יַיְנָגָל נִישְׁת אַפְּגָעָן לְאָזֶן, מִיטְעַגְעַנְוָעָן אַים אוַיְיךְ וּוּכְטִיקְעָ אַוְיפְּגָאָמָעָ, צְוִישָׁן קִינְסְטָלְעָר, אוַיְיךְ דִּי אַיְשְׁטָעַלְוָגָעָן. ער האט אַים גַּעַטְוֹפְּט גַּעַלְט אַין קַעְשָׁעָנָעָ אַריַין, אַוְיסְגָּעָ אַבָּרגָט אַים אַ לִיְּטָיְשָׁן אַנְצָוָגָ, אַן אַרְגִּיגְבָּעָלָן קְרָאוֹאָטָ, אַיְנֶעֶר פֿוֹן זַיְנָעָ הַוְּנָדָעָ דָעַרְעָטָר קְרָאוֹאָטָן, וּוֹאָס האָבָן אַגְּנָעָפְּלָט זַיְנָעָ שְׁאָפְּעָס, באַשְׁפְּרִיצְטָ מִיטָּ נַעַלְקָן-פֿאָרָפָום, וּוֹאָס האָט וּוּאַכְּנָלָאָגְּנָגְּ נִישְׁת אַוְיסְגָּעָוָעָפָטָן; ער אַלְטָעַר האָט לִיב גַּעַהָאָט דָעַם אַיְדָעָלָן נַעַלְקָן-פֿאָרָפָום; האָט אַים האַלְבָעָ נַעַכְט אַרְמְגָעָ-שְׁלַעַפְּט אַיבָּעָר די קָאַזְוִיאָרָנִיעָס, אַיבָּעָר די קַנְיִיפְּעָס פֿוֹן די פֿאַרְשְׁטָעָט, האָט זיך ברִיטָט גַּעַרְיִמְטָ פֿאַר אַים :

— אַ, וּוּפְּלָ מִיר האָבָן עַס אַמְּאָל אַוְיסְגָּעָטְרָוְנָקָעָן צְוֹזָאָמָעָן מִיט פְּשִׁיבִּיָּ שְׁעוֹסְקִיָּן, מִיט טַעַטְמָאִיעָרָן... אוַיְיךְ דָרְעָרְד זיך גַּעַוּוֹלְגָעָרָט אַין — גַּעַוְוִינְטָן... אוַיְיךְ דָעַר אַוְיסְגָּעָטְלָוָגָעָ פֿוֹן אַלְטָעַר מִיסְטָעָר, אַיז ער מִיטְאָמָל גַּעַוּוֹאָרָן אַומְרוֹאַיק :

— קומ... — האט ער דעם יונגערמאן אומגעטלדיק געצייגן ביימ ארבַּל
— ס'איו לאנגויליק... פארעלטערט... צי וועל איך נישט זיין אווי לאנגוילַיַּי
ליך און פארעלטערט אין א פופציך יאָר אָרוֹם? ... אַ נישט יעדער קען זיין
אַ דְּאָדעַן, אַ מְאִיאָל, אַ בּוֹרְדָּעַל...

און ער האט זיך דערשראָקָן פֿאָר זִינְעַן אַיְגַּעַנְעַן רֵידַה.

צומאָרגַּנָּס, נאָך אַ נאָכַט פֿוֹן שִׁיכְרוֹן, האט ער דעם אלְטָן גַּעֲטָרָפָן זִיכְּן,
בִּידְיעַ קַוְרְצַעַ עַלְנוּבִּיגְּנוּן פֿעַסְטַּ אַנְגַּעַשְׁפָּאָרֶט אַין טִישׁ, פַּאֲרָטוֹן, אַיְנַגְּעַרְאָבָּן
אַיבְּעַר אַ בִּיגְגַּעַלְעַ פְּאָפִיר. ער האט לאָנוֹגַּעַשְׁפָּאָרֶט דַּעֲרָוִיךְ מִיטַּ דַּעַר גַּעַנְדוּעַ
גַּעַר פַּעַדְעַר, גַּעַפְּרִיךְ דַּי אַרְוִיסְגַּעַשְׁטַּקְעַטַּע צְוָנָגַּה הַיְן אַין צְוָרִיךְ, וַיְיַי אַ קִּינְדַּ
וֹאָסַּע לְעַרְנַט זִיךְ שְׁרִיבָּן, גַּעַמְעַקְתָּה, צְוָגְעַשְׁרִיבָּן, פְּלוֹצִים אַלְזַ צְעַרְלִיסָּן, אַוּעָקָ
גַּעַשְׁמִיסָּן, אַוְן בָּאָלְדָּן וַיְיַעַדְעַר זִיךְ גַּעַנוּמָעַן פְּלִיסִיק צְוָם שְׁרִיבָּן. ער האט גַּעַר
רעַדְטַּ אַבְּיסְלַ שְׁטוּמְפִּיךְ, מִיטַּ דַּעַר צְוָנָגַּ צְגַעַדְדִּיקַט צְוָם גַּוְמוּן :

— כִּשְׁרִיבָּב אַ בְּרִיוֹן צְוָ סָאָרְעַן... — האט ער, קוּקְנְדִּיק אַוִּיךְ אִים פֿוֹן אַוְנְ
טַעַרְן שְׁטוּרָן, זִיךְ יַיְגַּלְעַרְישַׁ בְּאָרִימְטַ.

.2

אוַיסְגַּעַלְבִּין קִיְּן פַּאֲרִיזַּי האט זִיךְ דַּעַר זָקָן עַדְשַׁת אַין פְּרִילִינָּגַּ, וּוּן דַּי
טַעַג וּוּרְן לִינְדְּעַר. דַּי לְעַצְטַע רִיזְעַ זִינְעַן קִיְּן פַּאֲרִיזַּי אַין קוּלְטוּרְ-מִינִּיסְ-
טַעַרְיִוְם שִׁיעַר נִישְׁטַפְּאָרְוָן אַנְדְּלַט גַּעַוְאָן אַין אַונְטְּעַרְנְמָוָג אַוִּיפָּן נַאֲצְּאָ
נַאֲלָן מַאֲסְתָּאָבַּא. ער האט זִיךְ אַיְנַגְּעַשְׁפָּאָרֶט, אֹוּר מוֹזַן נאָך אַיְין מַאלְ פַּאֲרָן
זָעַן סָאָרְעַן. מַיְהָאַט אִים אַבְּעַר נִישְׁטַפְּגַּעַנְתַּע לְאָנוֹן אַלְיַיְן אַין אַזָּא וּוּיְטַעַר
בְּסִיעַה. אַ סְפַּעַצְיַיְלָעַ וְזָאָךְ פֿוֹן קַהְגַּנְקָוּשְׁוּעַסְטַעְרָן, דַּאֲקְטוּרִים אַיְן גַּעַשְׁטַעַלְטַ
גַּעַוְאָרָן אַוִּיךְ דַּי פִּיסְסַ, זִיךְ הַאָבָּן אִים דִּיסְקְרָעַט בָּאָגְלִילִיט. ער האט זִיךְ אַוִּיפָּן
גַּאנְצָן וּוּגַּעַטְרִיבָּן פֿוֹן זִיךְ, גַּעַזְדִּילְט :

— פְּשַׂאְקְרָעְוּ... לְאָזָט צְרוּ... כְּבִין נִישְׁטַפְּגַּעַנְתַּע קִיְּן מְפִילְ-קִינְדַּ...

און אַט אַיְן גַּאֲרָסְאָרָע זִינְט וּוּאָכָּן שְׁוִין גַּעַלְעַגְן צְוָ בעַט. מַיְהָאַט גַּעַצְּיַ-
טַעַרְטַּ פֿאָר אִיר לְעַבְנַ, פֿאָר אִירַעַ מַאֲצִיעַס בַּי אַזָּא אַמְגַעְוּוּיְנְלַעַכְרַ בָּאַנְגַּעַנְעַ-
בִּישַׁ, אַיְגְּמִיטַן וּוּינְטַעַר האט זִיךְ דַּי זְקָבָה צְגַעַקְלַיט אַיְן אִיר נִשְׁטַגְ-גַּעַחְצִיטַעַר
אַטְעַלְיַע אַוִּיפָּן מַאֲנְפָאָרָגָס, האט גַּעַקְרִיבָּן אַ לְוַגְעַן-אַגְּנְטִיצְגְּדוּנָגַּג. מַיְהָאַט זִיךְ
אַוּעָקְגַּעַכְאָפַט צְוָ דַּעַר שְׁוּעַסְטַעַר טַאַטְשַׁע אַיְן וּוּאָרְעַמְעַן הוֹזִין אַרְיִין, קַעְגַּנְאַיִ-
בָּעָרָן פְּאָרָק מַאֲנְסָוָרָ, דַּי אַלְטָעַ פְּרִילְשַׁע דִּינְסַטְטַ סְטַאַשְׁעַ, זִיךְ הַאָבָּן דָּאַ
עַרְגַּעַץ אַפְּגַּעַזְכַּט אַיְן דַּעַר פְּרַעְמַה, אַיְן גַּעַלְאָפָּן נַאָכָּן דַּאֲקְטָעָר, אַיְן אַרְמְגַעַ-
גַּאנְגַּעַן אָרוֹם אַיְר, גַּעַלְיִיגְט אַיְר וּוּאַרְעַמְ-פְּלַעַשְׁעַר, נִשְׁטַפְּגַּעַטְרָאָטַן גַּאנְצָעַ
גַּעַכְטַּ. דַּי אַלְטָעַ האט שְׁוִין גַּעַרְעַדְטַ פֿוֹן הַיִּזְ...

զան ս'այ ճրցնցն ճր բրիոհ, զա զօւթլան կոմտ սօն զո՞գ չօփառն,
զա ճր զօթ զին բի զի ան հօն չօգաստ, հատ զի կօմ շնումն արափտալն
չ տրիտ օրիք արւ շուուրս, անցնդրալնեն փիս. Ս'այ նաշ ալչ շնուն չ զո՞յի
մուր պիշն փոն ճր ամալկուր սարս, ան ար շինցնշնիտ մոլ միտն
աբիսլ պարհիւնցն լիփլ, ան շնտակտն քրափիլ, կատշ դի հար գրօ չու չ
տուբ: Ճոկա պչին, զան զի շնուն պեցնշնուտ, բլիք. միհատ զի
զօւկնցնշնտ ան սալան, այնցնուկլտ ան չ վլւդ. չ հատ չի զի ա բլիցն
կըլլր-քլան, շնուարստ ան ճր լուլւեր քրիլինցն-զոն. չ հատ դի զոն
շնլան րենցն աիւր դի չզուլւնտս օյն-լ-լւծլւր. հատ զի ա րեց օյփցն
մաչտ, պրագնկոտ չոմ քար մանսոր: շնուն, չու դի նակստ բիմուր
նամն չի շնին բածն միտ ա քուկն գրն, միտ կնասպ: փոն ճր տիփ քար
հաբն կինցնրիշն շտիմլլעך շնկլոնցն, զու բլַקְլען. ան չի հատ չն բանց
դրմանտ — սրշտ չու լանց այն սս ճն շնուն ? — դի զօրշասուր լաշնեն
կըս... դի շտալեց շնոնցն այժ ճր քլինցն զօյւրս...
— բաօշն... — հատ դի զոն շնմորմլտ — շնդնեստ կատշ, տպտսա...
զու զօյտ ճամ ալչ այն շնոն...
զի հաբն ան հօն զւլտն օյփցնցն շնստ. աբւր ան դսմ քրիտիկ,
հաբն բիդս շնուլտւրտս շնուստւրն դրփլիտ, զու ս'յոալտ օյփսնոն շնրիզլտ
ան զի ա հիմ շտրամլ բլոտ. փոն սրցն չորիկնցնմն դի պտ-
մասպսր փոն հալբ-պարցնսն սլաուշ-յիդիշն բնենշապտ, ան հատ ան-
շնպլիտ ճամ հօն.

պրիմ հատ փոն բալդ ան ճր քրի չու քարկլին ան զին չիմւրլ,
արօփցո, միտ զին բիւր, միտ զին ալտր շրիբ-մաշնիկ, միտ զին ան-
շնօօրպնցն շնին բլոտ, չո մածուրն զին ինչ փոն ստաօրիկ-նցլ. սր
զօրոն փոն շնպւրիշն քրի, չո մածուրն զին ինչ փոն ստաօրիկ-նցլ.
հատ աբւր դի լւցտս քար յան քար յան քոնցնտուուն չ սך շնշրին, չ
սך շնմալն, զու սր զօլտ շնօշտ չորիկուուն դի չստրնչլտ, քրափս-
տիկտս քար յա. ճամ գրատսկ, ճամ օյսլակւրիշն այն շնլւն չու չին
շփչն բնդր. շլոմ աշ, ան կմստ ճր անցնչր դոր զիննր, հաբն չի քար-
շնլինտ միտ ճր քօ-քրանովլտւր քամանտիկ փոն ճր քոլիշն սրդ; ան,
սր, պրիմ քացնաօօսկ, այն փոն դսմ այդւլն շնուն, փոն դի շատնոն փոն
անոնցնրին, բալբատիշն յիդիշ շտօն, միտ դի քարօսն յիդիշ
տպւր, շնուր քրանուն ան շնուր յիդիշ շնմիտր, ճրցնցն չօմ
բիմւր քալիօմ. այն դի քարց չուու չնդլիկ յա, չուուն բիդս շնուր-
միլհմոտ, այն սր ան յանց տրօւրին քոլն, չլին չու չուուկն, չուումն
միտն անոնցնրանց փոն յիդին միտկլամ. ճամ հատ սր աբւր անոնցն չու
այնցն տպմուրամնտ. միհատ ամ նիտ դրշնչտ, զու ս'յաշստ պտ
բի օնց, միհատ ամ սպս նիտ շնումն ւրնստ. սր հատ չու շնին շին

אויסנגלאלכט פון די אלע מעגלעכע "לייזונגען" אויף דער שטורמיישער „יידי-שער גאס“. ער אין נאך דער גרויסער אַרְעָמְקִיָּת פֿאָרְבְּלִיבָן דער גְּרוֹיסְסֶעָר עולם-הזה'ניַק, דער באַהֲעָם.

ער האט אויף דער עלטער געשפּרייטס בי דער זיט פון טאטשען, ווי אַ פֿאָרְשׁוֹלִידִיקט יִינְגָּל, בָּאַטְשָׁה דִּ שִׁינְגָּע, פֿאָרְכָּאַפְּנִידִיקָּעָ וּוּבְּילָעָדָה האָבָן זִין שארפן, מעסערדייקן בליך נאך אלע נישט אויסנגעטען. סְהָאָט זַי מַעַר נִשְׁתָּחָאָט; סְזַעְנָעָן נִשְׁתָּחָאָט גְּעוּזָן מַעַר די יָאָרָן, סְגַעְמִיט.

זו דעם פרײַטִיק-צָוָאנָכְטָס האָבָן זַי זִיךְ גַּעֲגַרְיִיט, ווי וּוּלְטָן גַּעֲוָוָלָט צְוִירִיקְבְּרִיעָנוּן עַפְּעָס פון דער אַמְּאַלְקָעָד וּוּרְדְּשָׁעוּזָעָר אַטְמָאָסְפָּעָר, אַנְהִיבִּיאָרְהָוָנְדָרָט. בָּאַטְשָׁה זַי האָבָן גַּעֲלָבָט אַין פֿאָרְדוּזְמִיט אָן אויסנְגְּרָעְבָּנְטָן פֿרָאָנָק, קָאָרְגְּלָעָד, האָט מַעַן דער פֿוּלִישָׁעָר דִּינְסָט, סְטָאָשָׁעָן, אַרְאָפְּגָעָשִׂיקָּט עַקְסְּטָרָע אַוְיָפָן יִדְיָישָׁן „פֿלְעָצָלָל“, בְּרִיטִים אַיְזָאָקְוִיפָּן פון שענסָטָן אָן פון בעסטָן; דער עִיקָּר יִדְיָישְׁ-פֿוּלִישָׁעָ מַאְכָלִים — שְׁוֹאָרָץ יִדְיָישָׁ בְּרוּוּיט, חַלוּת, אַ שְׁמַאָלָּץ-הָעָרִינָג, אַ הִיפְּשָׁן קָאָרָפּ, זַי האָבָן אוּנָך נִשְׁתָּפְּסָטָרְגָּעָסָן זַי זַאָל בְּרֻעְנָגָעָן אַ פֿלְעָשָׁל „זְוָבְּרוּוֹקָעָ“, וּוּסָמָעָן קָרִיגְטָן אַין אַ פֿוּלִישָׁ גַּעֲוָולָבָלְעָד פון קְיֻלָּבָאָסָע, אַרְיִינְגָּעְשָׁטוּפָט צָוִישָׁן די סְפָּרִים-גַּעֲוָולְבָלְעָד אָוּן כְּשָׂרָע יִדְיָישָׁ יַאֲטְקָעָם, אויף רֵי דַעַת רָאוּיעַ.

אָן בָּאָמָת, ווי דָרְךָ אַלְעָרְלִיָּי וּוּנְגָּדָעָר וּוּלְאָלָט דָא, אַין דער פרָעָמָה, נאָך אַין מָאָל, צָוָם לְעַצְטָן מָאָל, באַשְׁאָפָן גַּעֲוָוָרָן אַ יִדְיָישְׁ-גַּעֲדָעְקָטָר טִישׁ, מִיט אַ בְּלָאָנְקָעְנְדִיקָן סְעָרוּוּיט, אַין פֿאָרְעָלָעָן פֿרְטִיק-צָוָאנָכְטָס פון דער אַלְטָעָר הוּיִים. אַיְבָּזָאָן, ווּסְיָאָזָן גַּעֲשָׁטָאָגָעָן דִּי הַוִּיכָע וּלְבָעְרָנָעָ לִיְכְּטָעָר. אַן אויסנְגְּעָנִיט אַגְּלָעָן, האָבָן גַּעֲבָרָעָנט לִיכְטָן אַין דִּי הַוִּיכָע וּלְבָעְרָנָעָ לִיְכְּטָעָר. אַן אויסנְגְּעָנִיט צְוּעָלָעָלָל, אַ לְּוִיפְּפָעָר, האָט צְגָעְדָּקָט דִּי צְזָוִיִּיָּהָלָות, אַ פֿלְעָשָׁל וּוּשְׁנִיקָן, אַ פֿלְעָשָׁל „זְוָבְּרוּוֹקָעָ“. סְיָאָזָן אוּפְּגָעָגָגָגָעָן דִּי פֿאָרָעָ פון פּוּלְמִיסָּק גַּעֲפִילְטָעָ, מַחְיהָדִיקָן פִּישָׁ, צְוָגָעָפְּעָפָרָט אָוּן יִסְלָעָד צְגָעָפְּרָאוּוּט, אַרְמְגָעְלִיגָט מִיט מְעָרְעָלָעָד, אוּפָן יִדְיָישְׁ-פֿוּלִישָׁן שְׁטִיגְגָּעָר. סְהָאָט פֿאָרְשָׁמָעָקָט דָעַם סְאָלָאן, מִיט די בִּיכְעָרָ-שְׁרָעָנָק, מִיט די מְנוּרוֹת אויף די שְׁעַנְקָלָעָד, מִיטָן אַלְטָן לִיְזָוָנָט פון שְׁטוּמָעָן מְאַלְעָר מַאְרְצִי מִינְקָאָסִיקִי אויף דער פֿאָרְנִיקָעָר וּוּאָנטָן.

אַ וּוּסָע שְׁפִיצְ-הָוִיב אַין גַּעֲוָעָן אויף סְאָרָעָס גְּרוּיָעָן קָאָפּ, הַוִּיךְ אוּפְּגָעָ-טוּרָעָמָט. די אַרְאָפְּגָעָזְוּנוּקָעָנָע אַקְסָלָעָן האָט פֿאָרְדָּקָט דָאָס וּוּסָע, גַּעֲשְׁטָרִיקָטָעָ שְׁאַלְעָלָל. די בְּעַקְלָעָד בַּיְ דָעָר וּקְנָהָה האָבָן זַי כְּלָהִישָׁ גַּעֲרוּטָלָט, ווי בַּיְ אַ יִדְיָישָׁ טָאָכָטָעָר, וּוּסָמָז וּוּאָרט אויף אַ „בָּאַשְׁוַׁיאָוָגָן“ מִיטָן חָתָן. אַירָע שִׁיבָּעָ העַנְטָ פון אַמָּאָל, וּוּסָמָז זְעָנָעָן פֿאָרְאִיבִּיקָט גַּעֲוָוָרָן פון מְאַלְעָר אַוְ סְקוּלְפְּטָאָרָן, זְעָנָעָן אַכְּבָעָר גַּעֲלָעָן מִידָע אַין אַיר שָׂוִים, אַגְּגָעָדָלָעָן פון אַדְעָרָן, צְעָדָרָוָט פון סְקוּלָעָרָאָן, אַין די לְאַגְּגָעָ פֿינְגָעָר אַין נאָך פֿאָרְבְּלִיבָן אַ וּוּיכָע, אַיְיָ דָעָלָעָרָיָע. זַי האָבָן דָא אַלְעָר גַּעֲפִילָט, אַוְ זַי האָט אַפְּאָרְלָאָגָן נאָך אַין מָאָל אַ בְּלָעָנָד צַוְּתוֹן, אַז דָאָס וּוּטָאָיר נאָך אַפְּשָׂר דָעְרָה אַלְטָן בַּיְםָ לְעָבָן.

מיט אלטען פולישער עלעגאנץ, האט וויעסלאוו, ארייניקומענדיק, גע-
קושט די הענט ביי די דאמען; אפרימען האט ער א באוק געטן פון אויבן
ביז אראפ :

— פאמיענטאם... פערעיז... טא ביל פואשאנדי זשידעך...

איבערן סאלאן האט זיך געטראגן דער דיסקרעטער, אידעלער אראמאט
פון נעלקן-פארפום; ער איזו ווי אן ערער, געלפלאסן פון זיין אונגעקראכאליעטער
וואנס, פון די זיידענע קללאפעס, פון זיין קינסטטלעריש-אויסגעבענדענעס
שליף. דער פיערלעך-געדעקטער יידיישער טיש פון פריטיק-צונאכטס האט,
זעט אויס, אויך בי אים אויגעועבקט די וווײטער, שיינע וועלט פון נעכטן,
צווישן זיינט פוילישע יידן.

ביי די געפילטע פיש, האט ער זיך שטארק פאסמאקעוועט, צוישן איין
מאל און אנדרער, אונגעלאלפט דיל קליינע גלוועעלעך בראנפֿן מיט אפרימען, מיט
די וויבער, באטש זיין האבן דערפֿן נישט פארזוכט; אראפֿגעלאן זיין מיט איין
ציז, פאראוארפֿנדיק דיל שיטערע ליבּן-טשופֿרינע אהינטער, איז מ/האט דערזען
דעם אומלויאפֿנדיקן גאגאל-קנאפֿ אויך זיין דאר העלדול. די אויגן פון אונטער
די געדיכטער ברעמען האבן צוריק אויגעולוכן מיטן מעסער-גלאנץ פון די
פוילישע שענקען. ער איז געווורן פריליעך, געבאכאטשעט, זיך פאראגאנגען.
ער האט פלאזיט פאַרְדִּיסָּן דעם קאָפּ, אַ באָקָּוּקָּעָּן מינקָּאָסָּקָּים גלוֹתְּ-בְּילָּדָּן,
סאמע קענגבערן פענצטער, אַפְּגָּעָּסָּן אֵין פָּאָרְגָּאָכָּטִיקָּן זוּ-ברָּאָנְדָּן. די יִדְּיִ-
שע טאָכְטָעָר מיט די גָּרוֹסָע, ברענענדיקע אויגן, האט, ווי לעבעדיק, אַרְדִּיסָּ-
קוקט פון דער שווערער, באָגִילְדָּטָעָר רָאָם. אֵין דער טִיף — יִדְּן, ווּבָּרָאָר,
קינדער, תלומיקלעך ביי די פִּטְסִ. סְהָאָט דערמָאָנָט אֵין הִירְשָׁעֶנְבָּעֶרְגִּיס גלוֹתְּ-
בְּילָּדָּר, אֵין מאָרְצִי גַּאֲטְלִיבָּס אַרְיָעָנְטָאַלִישָׁע בִּיתְ-מְדֻרְשִׁיְיִדְּן מיט די שאָרָ-
פָּעָ אַרְיסְטָאָקְרָאָטִישָׁע נְזֹעָזָר.

— דאס זענט אידע אלע... — האט ער ראָפְּטָוּם שאָרָף אַ ווּין געטן מיטן
דאָרָן פֿינְגָּעָר — כִּיקָּעָן אִיךְ... דער גלוֹת... אִיר לוּפְּטָ פָּן לְאָנְדָּ צָו לְאָנְדָּ...
ער געצָוּוּ ווּטָ אִיר שָׁוִין אַנְקָוּמָעָן! מִהָּאָט מִיךְ גַּעֲפִירָט ווּיְזִין אוּרְךָ דָּרְ גַּעַ-
שָׁע גָּאָס דָּעַם דָּעַנְקָמָאָל אִיעָרָן. אָן שָׁוּם סְפָּקָ אַ פְּעַאַיקָּעָר «זַיְדָעָךְ»... אַ שָּׁאָר,
כִּהְאָב גַּעֲקָוּנָט אַיְנוּם אַחִימָעָק, מיט שְׁמָאָלָעָ אַוְיָגְן-שְׁפָעַלְטָלָעָךְ, מיט גַּעַ-
דִּיכְטָעָ קְרִיְזָעָלָעָךְ אִיבָּרוֹן שְׁטָעָרָן... דִּי הָעָנָט בִּי אִים זָעָנָעָ גַּעַוְוָעָ נְעָרוּעָ
זָעָ... זַיְ וּוֹאָלָטָן גַּעֲקָוּנָט שָׁאָפָּן גְּרוֹיסָע ווּרְקָ... אָטָן, וּוֹעָן דָּרְ שְׁטָעָלָט אַוְוָעָךְ דָּעַם
דָּעַנְקָמָאָל אִיעָרָן... נְעָמָט ער אַוְן שְׁטָאָרָבָּט אַוְוָעָךְ, דָּרְ גַּאֲרִישָׁעָר... גְּלוֹפִי...

זיי זעבען שָׁוִין בִּידְעָ סִי וּגְעוּוֹן טְוִיבָּלָעָךְ, ער אַוְן סָאָרָע, בִּידְעָ מִיטָּן
שְׁנוּיִ-וּוִיסְטָעָ קָעָפָ. אַוְן וּוֹעָן ער אַיְזָן אַונְטָרְגָּעְקוּמוּעָן, האט אִים סָאָרָע אַ גַּעַם
גַּעַטְנָן בִּי אַ לְאָזְן, דָּרְפִּילְטָ דָּעַם אַיְדָעָן נְעָלָקָן-אַרְאָמָט אַוְן זַיךְ כְּמַעַט
מִידְלָשָׁ גַּעַנְדָּלָט :

— דו אַלטער שאָרלאָטאנ... הוליעסט נאָך דאָרט אלֶיך אָרום, לִיידאָקן...
וּאָס?...

עד האָט אַנגעשטעלט דעם פֿאָרוֹאַקְסְעָנָם אַוְיעָרָן-מוּשָׁל. עד האָט גָּאָר
בשעת משעה געה האָט דערבליקט דעם פרֵיזַּפְּאָרטְרָעַט, אַיבָּעָרַן מַאֲסִיסָהָן שְׂרִיבִּי-
טִישׁ, ווי ער שְׂטִיטִים אַנגַעַשְׁפְּאָרָט מִתִּיבְּדַעַן הָעָנָט פְּאָרָזִיךְ, מִיטִּין וּוְילְדָעַר,
פְּלָאָמִיקָּעַר שְׁעוּוּלְיְוָרָע, די אַוְיגָן בְּרָעָנָעַן מִמְּשָׁה; אַזְוִי אַיְן ער אַמְּאלָג גַּעַשְׁטָאָנָעַן
אוֹן גַּעַרְעָדַט פְּאָרָן אַנגַעַפְּרָאָפְּטָן עַולְמָן אַיְן וּאַרְשָׁעוּרַע "הַוְּמִיר".

— פְּעַרְעַץ... — האָט ער זִיךְ דערפְּרִיטִיט, ווי מִיט אַן אַלְטָן באָקָאנָטָן —
טָעַן זְיוֹאָגָסָאָמי... עד האָט מִיךְ אַמְּאלָל שִׁיעַר נִישְׁתָּאַוְיסְגַעְכָּאָפְּט סָאָרָעָן...
כְּגַעַדְעַנְקָן... ער אַיְן גַּעַוּעַן אַונְטָעָרַן אַיְנְפָלוּס פָּוֹן אַונְזָעַר וּוּסְפִּיכָּאָנְקִיךְ...
„וּוּסְעַלְעַעַע“ אַזְוִי — „בְּיִינָאָכְט אַוְיפָּן אַלְטָן מַארָק...“ אַונְזָעַר פְּאָזִיטְיוּזִים, אַונְזָעַר
מעַסְיָאָנוּזִים... ער, גַּעַוּעַן צִיְּטָן... די פְּוּלְאָקוּנוּנִיקָּעַס הָאָבָן דָּעָרָנָאָר אלֶיךְ
צְעַפְּרָטָט אַיְן אַונְזָעַר שִׁין פּוֹילְעַן... צִיְּגַעְדָּעָנָסָטוֹה סָאָרָעָנָקָא — האָט ער גַּעַעַע
מַאֲכָט אַקְאוֹאָלְעָרִישָׁן קְנוּיקָס, אַרְאָפְּגָעָלָאָזָן זִיךְ בִּי אִירָעַ צִיטְעָדְדִיקָעַ קְנוּי —
בָּאוֹשָׁעַ... מִיר וּוּרָן אַלְטָן...

— כִּיהָאָב מִין לְעָבָן צּוֹלִיב דִּיר גַּעַפְּטָרָט... — האָט זִיךְ נִישְׁתָּאַיְנָאָנָצָן
דָּעָרָהָעָרָט זִינְעַן רִידִיךְ, גַּעַרְיסָן זִיךְ צָוָאִים, שִׁיעַר נִישְׁתָּאַרְאָפְּגָעָפָאָלָן פָּוֹן דָּעַר
שְׁטוֹלָן.

— אַזְוִי צִיְּהָאָסְטוֹ מִיךְ דָּעַן דָּעַמְּאָלָט נִישְׁתָּאַפְּרָאָטָן?... — האָט ער זִיךְ
גַּעַטְוֹן אַשְׁטָעַל אַוְיָחָד זִינְגַּעַן קְרוּצָעַ פִּים, אַיְן זִינְגַּעַן אַיְגָן — אַפְּינְגְּצָעָרָעַ כְּמָאָרָעַ
רָע — האָסְטוֹ זִיךְ גַּעַוְאָרְפָּן אַיְן דִּי אַרְעָםָס פָּוֹן פְּשִׁיבְּשָׁעָוּסָקִיךְ, דָּעַם אַוְיָסְטָהָר
וּוּרָף, דָּעַם לִיְדָאָק... כְּזָוִיסָט, כְּזָוִיסָט אַלְטָץ... בִּיסְטָט דָּעַמְּאָלָט אַנְטָלָאָפְּן דָּעַרְפָּאָר...

— אַזְוִי יַאֲדוּיְיָגָעַן, דָּאָס שִׁינְגַּעַן הַצְּזָוְלָן-מִידָּל, האָסְטוֹ פְּאָרְגָּעָס?... האָסְטוֹ
זִיךְ כְּלוּמְרָשָׁט מַאֲדָוְלִידָט אַיְן וּוּיְיכָן מַאֲרָמָאָר... די שְׁצִיעָרְוּוּעַ... כְּגַעַדְעַנְקָן,
נִשְׁקָשָׁה... די סְעָאנָסָן הַינְּטָעָר דָּעַר פְּאָרְמָאָכְטָעָר טִיר...
...
— בְּרָעָנָגָן מִיךְ נִישְׁתָּאַרְוִיסָט פָּוֹן גַּעַדְוָלָד, סָאָרָעָע... כְּזָוָאָלָט דִּיר נָאָךְ גַּעַעַע
קָעָנָט אַוְיסְרָעָעָנָעָן אַגְּנָנָצָן צְעַטָּל... כִּיהָאָב אַפְּיָלוֹ אַונְטָעָרְגָּעָכָאָפְּט די בְּרִיוֹוֹ
פָּוֹן דָּעַם לִיְפָסְקִין...
...

אָפְּרִים אַזְוִי טָאָטְשָׁע הָאָבָן זִיךְ אַבְּעָרְגָּעָקָוּקָט. סְהָאָט גַּעַהְאָלָטָן שְׁלָעָכָט. די
קְרוֹאָנָקָעַ גַּעַבְּלוֹטָן הָאָבָן זִיךְ, נָאָךְ אַהֲלָבָן יַאֲרָהְנוֹדָעָרָט צְעַשְ׀יָדָוָגָן, וּוּידָעָר
אַנְגַּעַצְוָנָדָן, אַלְעַ אַלְטָעַ פְּאָרוֹוֹרָפָן זִעְנָעַן צְרוּדִיךְ וּוּאָךְ גַּעַוְאָרָן, וּוּנְעַטְוֹן וּוּאָלָט
עַס גַּעַשְׁעָן. אָפְּרִים האָט דָּעַרְבִּי זִיְּטִיךְ אַבְּלִיךְ גַּעַטְוֹן צָום פְּלָעָשָׁל, „זָוְרָוָוָוָה
קָעָה“ אַוְיפָּן פּוֹלְאָגְנָעָטָעָלָטָן טִישׁ. סְאָיָן גַּעַוְוָעַן כְּמַעַט אַוְיסְגָּאָלִיְּדִיקָּט. קַיְיָ-
נָעָר, דָּוָכָט זִיךְ, האָט אַזְוִיפָּל נִישְׁתָּאַרְוִיסָט גַּעַטְרָוָגָעָן בִּיְיָ פִּישָׁ, האָט ער זִיךְ גַּעַעַע
כְּאָפְּט. טָאָטְשָׁעָן הָאָבָן גַּעַשְׁלָאָגָן בְּלִיכָּעָפָרָבָן אַיְן גַּעַוְוָרָעָטָן, אַפְּגָעָצָיְגָעָנָעָם
מַאֲדָגָעָ-פְּנִים. זִיךְ צָוָאָהָן זִיךְ גַּעַוְאָלָט צְעָרִיסָן, סָאָרָעָהָן אַנְגַּעַשְׁטָעָלָט

דען קלינעם, אידעלן אויער-מושל, צו דערכאנן עפֿען פון זיינע שטומריישע טיראדייס, און ער, ווידער, האָט אַיגאנצַן מעָר נישט געהערט, וואָס זי וואָראָפֶט אִם אֵין פּוֹנִים אַריין. ער אֵין אַרְוָמְגָעָשְׁפְּרוֹנוֹגָעָן אוּף זיינע קורצע פִּיס, גַּעַד קלאָפֶט מיטָן בליכָן, אַדערדיָקָן פּוֹיסְטָל אֵין טִיש אַריין, וואָס מעָר זיַּה האָבָן זיך אַרְמוּמְגָעָרִיסָן, ווי דַי צַעֲפָלָשְׁעַטָּע הָעֲנָעָר, אַלְץ מעָר האָבָן גַּעוּוִינָט זַיְעָרָע בְּשָׁמוֹת. טָאטְשָׁע האָט זיך בַּי זיַּה נָאָר גַּעֲבָעָטָן :

— נָאָכוֹןָס ? ... דַי קָעָפֶט אָנוֹזָעָרָע זַעַנְעָן גַּרְוִי ...

— אֵין קָלוֹגָע זיך האָסְטו גַּעַטָּן דַעַמְּאָלָט ... — האָבָן בַּי סָאָרָעָן גַּעַד שְׁפִּרְצַּטְ פּוֹנְקָעָן פָּון דַי אַנְגָּעָצְנוֹנְדָעָן אַיִּגן, פָּון דַי שִׁיקְיָדְגָעָשְׁנִיטָעָן לִיפָּן — האָסְטָ פּוֹלִישְׁטָעָנְדִּיק צַעֲשְׁטָעָרִיטָ מִיְּנָעָ אַילְזְוִיסָּע וּזְעָנָן «קָאָכָּאִיםָּיָ שְׁעָנָן» ...

סְלַעַצְטָע האָט ער, זַעַט אֹוִיס, יַא דַעֲרַכָּאָפֶט :

— נָה, יָא, סָאָרָעָנְקָא... דַי צִיִּיט אַלְיָין האָט אַלְץ צַעֲשְׁטָעָרָט ... אָנָן וואָס אֵין דָעַן אַ קִינְסְטְּלִיעָר, אֹוִיב ער קָעָן נִישְׁט אַרְיְבָעָרְקָוָן דַי צִיִּיט ? ...

דָאָס אֵין שְׁוִין גַּעַוּוֹן דַי לַעֲצָטָע בַּאֲגָעָגָעָנִישָׁ מִיטָּסָ סָאָרָעָן, דַי יִדְיִישָׁ גַּעַד לִיבְטָע זיינע, פָּון צְרוּיקָ מִיט אַהֲלָנוּ יַאֲהָזְנוֹנְדָעָרט.

אין ליזב איזיטשער „הויף“

.1.

פֿאָר עַטְלַעכְעַ יַאֲרֵן האָט זִיךְ דָּאָס יִדְיְישָׁע קִינְדֶּעֶר-הַוִּיִּים, די וּלְאַדְעַק-הַיִּים, אַרְוֹם די פֿאָרְיוֹעַר דָּרוֹם-פֿאָרְשְׁטַעַט, אַין בְּרִינְגָּא, סֻופְּ כָּל סֻופְּ אַוִיךְ לִיקְוֹויִידְרַט. דָּאָרט האָט בָּאַלְדַּו נַאֲךְ דָּעַר מְלֹחָמָה גַּוּשָׂוּמָעַט אַ פֿרִילְעַכְעַר בִּינְשְׁטַאַקְ, אַ קִינְדֶּעֶר-שְׁלָאָס, מִיטְ פֿלִיגְלָעַן, זִילְן, וּוּרְאַגְנְדָעַס, אַ טְרַעַמְלַ מִיטְ אַ הָאָן, לִיכְטִיכְעַ זָאלְן; אַ סָּאוּשְׁלָקְעַ אַינְגְּמִינְסְּ פֿאָרָק פֿוֹן אַלְטָעַ דַּעֲמְבָעַס. סְקִילְינְוֹאָרגְ, וּאָס האָט דָאַ אַרְמוֹגָעַטְוּמָלַט דָּעַם גַּאנְצָן זָומְעַר, אַין מִיטְ נְסִים מִמְשָׁ אַרְוִיסְ-גַּעֲרִיסְן גַּעֲוֹאָרְן פֿוֹן טִיְוָולָס פֿיְסָק אַרְוִיסְ, אַין די פֿינְצְטַעַרְעַ אַקְוָפְּאַצְיְיעַ-יַאֲרֵן, וּוּעַן גַּאנְצָעַ צָוֵן מִיטְ יִדְיְישָׁע קִיבְּדָעַר זָעֲנָעַן, וּוּי גַּעֲבְּוָנְדְּבָעַ שְׁעַפְּעַלְעַדְ, גַּעַיְ-פֿירְט גַּעֲוֹאָרְן צֹו די קָאַלְקְ-אַיְוָונָס אַן אַוִישְׁוֹזַץ. דַּעֲרַפְּאָרְ האָבָּן זִיךְ זִיךְ דָאַ פֿאָרְשְׁוֹוִירְן, אוֹ דָאָס יִדְיְישָׁע וּוּאָרט אַין זִיעַר מְוַיְלַזְלָל קִילְגְּעַן שִׁיחַן, הַילְכִּיקְ, פֿרְיִי, וּוּילְ, נַאֲרַ דַּעֲרַפְּאָרְ, וּאָס זִיךְ זָעֲנָעַן יִדְיְישָׁע קִינְדֶּעֶר, זָעֲנָעַן זִיךְ פֿאָרְ-מְשִׁיפְטַע גַּעֲוֹאָרְן אַוְמְצָקוּמָעַן.

דָּעַר דִּירַעַקְטָאָר, חַבְּרַ גְּלִיקְסָאָגְ, אַ מִיטְלַיאָרִיקְעַדְ מְאָן, אַין דִּיקְלַעַכְעַ בְּרִילְן, מִיטְ פֿאָרְגְּרוּיְטַע שְׁלִיְיפְּן, האָט דָעַם לְעַצְטַן מַאֲלַ אַבְּעַרְגְּעַדְרִיְיט דָעַם שְׁלָאָס פֿוֹן פֿאָרְאָסְעָמָן אַיְזְעַרְנָעַט טִירְלַ צָוֵן פֿאָרָק אַין האָט זִיךְ בְּאַדְרָכְט גַּעַיְ-לָאָזְן גַּיְינְ אַרְאָפְט מִיטְן בְּיִמְעַרְדִּיקְן גַּעַסְלַ. סְאַיְזְ גַּעֲוֹעַן אַין אַ פֿאָרְגְּאָכְט, סֻופְּ אַוִיגְוָסְט. אַ מִידָּעַרְ מְעַנְשָׁתְ, אַבְּעַר זַעַט אָוִיסְ, אוֹ דָעַר אַלְטָעַר גִּיסְטַ האָט נַאֲרַ אַלְצַ, גַּעֲבְּרַעַנְטַ אַין אַיְסְ מִיטְ אַ נִּישְׁטַ-אַיְסְגַּעַלְאַשְׁן פֿיְיעַר. עַד האָט גִּינְדִּיקְ אַזְוִי, בָּאָנְגַּ בְּאַקְלָעַרְט, עַר האָט עַס פֿשְׁוֹט פֿאָרְ זִיךְ אַלְיִין גַּעֲוֹאָלַט פֿאָרְשְׁטִין : וּאָס, נַאֲךְ אַלְעַמְעַן, האָבָּן מִיר דָאַ אַיְפְּגַעַטְן ? וּוּ זָעֲנָעַן זִיךְ אַהֲגַעַקְוּמָעַן, די קִינְדֶּעֶר, וּאָס מִיר האָבָּן זִיךְ אַזְוִי אַפְּגַעַצְיְעַרְט ? צִי האָבָּן מִיר זִיךְ, פֿרְעַגְט זִיךְ, כָּאַטְשַׁ אַוִיסְגַּעַלְעַרְנַט צֹו גַּיְינְ אַין אַוְנוֹזְעַרְעַ דְּרַכְיִם ? אַוְנְטַעְגְּוֹאָקְסַן, זָעֲנָעַן זִיךְ זִיךְ, וּוּ די שְׁוֹאַלְבִּי, פְּאַנְגְּאַנְדְּעַרְגְּוַעְפְּלוֹגְן פֿוֹן דָעַר גַּעַסְטַ; אַין אַצְיִינְדְּ קְוֹמַט אָוִיסְ דָאָס הוּאַן צֹו פֿאָרְהָאָקְן, אַלְצַ פֿוֹסְטְּעוּוֹת. דָעַר פֿרִילְעַכְעַר קִינְדֶּעֶרְישַׁר גַּעַפְּלָאָפְלַ אַיְזְן פֿוֹן יַאֲרַ צֹו יַאֲרַ שְׁטִילְעַר גַּעֲוֹאָרְן, זִיךְ עַס אַיְזְ דָעַם לְעַצְטַן זִיךְ מַעַר אַיְגְּאָנְצְן פֿאָרְשְׁטוּמַט גַּעֲוֹאָרְן, זִיךְ זָעֲנָעַן זִיךְ צַעְקָרָאָקְן פֿוֹן דָאָגְעַן, די קִינְדֶּעֶר, אַוְעַק אַין די הוּיְדְ-שְׁוֹלָן, פֿאָרְ-שְׁוֹלָן, חַתּוֹנָה גַּעַהְאָטָם, טִילְ אַפְּלִוְ מִיטְ

ニישטֿיידּן. אַנדְעָרָעּ האָבָן שוֹין אַלְיִין קִינְדָּרָה. די פָּאָר יִידִישָׁן וּזְעַרְעָה, די פָּאָר יִידִישָׁן לִידְלָעָך, וּזְאָס מִיר האָבָן זַי דַּא מִיט אַזְוִיפֵּיל מֵאוּיסְגָּעַלְעָרָנט, האָבָן, זַי רַוִּיך, אוּיסְגָּעוּעָפֶט אַין זַיְעָרָעּ מִילָּעָר, האָבָן אלְץ פָּאָרְגָּעָסן.

דַּעַם לְעַצְמָן זְמַעַר אַיז נַאֲכָר חַבָּר גְּלִיקְסָאָן דַּא אַיְנָעָר אַלְיִין פָּאָרְבָּלִיבָּן וּוּוַיְנָעָן אַין אָונְטָעָרְשָׁטָן פְּלִיגָּל, גַּעֲוָאָרְט בֵּין סָאיִין דָּאָרְטָאָלְץ לִיקְוִידְרָט גַּעֲוָאָרָן. די שְׁטָאָקָן, טִירָן, וּוּרְאָגְדָּעָס זַעַנְעָן גַּעַשְׁתָּאָגָּעָן פָּאָרָהָאָקָט. קִינְעָרָה האָט דַּעַם גַּאֲרָטָן, דַּעַם פָּאָרָק, די בְּלוּמָעָן מַעַר נִישְׁתָּאָפְּגָהָאִיט. די סְטָעַזְקָעָם זַעַנְעָן פָּאָרְוָאָקָסָן גַּעֲוָאָרָן מִיט וּוּלְדוֹגָרָאן. אַין שְׁבָתְדִּיקָן פָּאָרָנָאָקָט אַיז עַר אַרוֹיסָ פָּאָרָן טּוּיְעָרָל, אַין לאָגָן גַּעַשְׁתָּאָגָּעָן אַין פּוֹסְטָן, בִּימְעָרְדִּיקָן גַּעַל.

אַין דַּא בְּאַלְדָּה, הִינְטָעָרָן פְּלִיְיט, בְּשִׁבְנוֹתָה, האָט, זַי גַּעֲוִינְגְּלָעָך, נַאֲכָר אלְץ גַּעֲזָוּמָעָט, גַּעֲרוֹיָשָׁט דַּעַר לִיְבוֹאְוִוְּשָׁעָר "הַוּיְּפָ", מִיטָּן קִינְדָּרְהָזָוּן, מִיטָּן דַּעַר יִשְׁבָּה, מִיטָּן מִיְּדָלְסְּעָמִינָאָר "בֵּית רַבָּה". זַי זַעַנְעָן בִּיטְעָרָעָ עַקְשָׁנִים, די בְּעַרְדִּיקָעָ יִדְן — האָט עַר וּוּיָּיט בְּאַקְלָעָרָט — וּוּוּ, פְּרָעָגָט זַיְד, שְׁטָעַקָּט פָּאָרָט דַּעַר סּוֹד פָּוּן זַיְעָר אָמוֹנוֹה ? אַין אַזְאָ אָמְבָחָמְנוֹתְדִּיקָעָר, גַּאֲטָלָאָעָר צִיְּטָ... אִינְטָעָרָנָצְיָאָנָגָאָלִוָּם, אָפְּלָוּסְּצָאָיָאלִוָּם, אַיזָּן פָּאָרְבָּלִיבָּן אָשִׁינָעָ פְּרָאָרָ... זַעַ. אַבָּעָר די לִיבָּעָ זַיְעָר צָוָם מִיטָּמָעָנָטָשָׁאָן, זַעַט אָוּסָן, אַין אַמְתָעָ, אָטִיעָפָע, אַין עַטְיָשָׁע, פָּוּן אָהָוָעָר מַאָרָאָל. וּוּאָרָף אַזְוָעָק דַּעַם אַבְּסְטָרָקָטָן בָּאָגְרִיף גַּאָטָן, אַיז עַס פְּשָׁוֹטָעָ לִיבָּעָ צָוָם מִיטָּמָעָנָטָשָׁה. זַי זַעַנְעָן גַּרְיָאִיט צָו בְּרָעָנָגָעָן קְרָבָגָוָת פָּאָר זַיְעָר אָמוֹנוֹה. אַין אָט דַּעַשְׁתָּזַיְדָרְט וּוּיְדָעָר בֵּי זַי אַין "הַוּיְּפָ"; סְגָרִיָּט זַיְד, הִעָּרָט עַר, אַחֲתוֹנָה, צִי טָאָקָעָ צְוּוֵי חַתּוֹנָה מִיט אַיְן מַאְלָ...).

אַין כָּאָטָש דַּאָס טּוּיְעָל בְּשִׁבְנוֹתָה אַיז דַּעַם גַּאנְצָן זְמַעַר שוֹין גַּעַשְׁתָּאָגָּעָן פָּאָרָהָאָקָט, האָט זַיְדָס וּוּאָד וּוּיְדָעָר בְּאוּוִיְּזָן סְשָׂוָאָרְצָעָ בְּחוֹרְלָה, זַשָּׁאָק, פָּוּן די יְוָגְסְטָעָ אַין קִינְדָּרְהָזָוּן, עַר אַיז גַּעַקְמָעָן צְוָפְּלִילָעָן אַוִּיפָּן וּוּעָלָא פָּוּן וּוּיְדָס, אָצְרוֹיְטָלְטָעָר, פָּאָרְוָאָרְפָּנְדָּיק דַּעַם שְׁוֹאָרְצָן שְׁוּיְבָר אַהֲנִטָּעָר. עַר האָט דַּעַם וּוּלְאָ גַּעַלְאָזָן שְׁתִּין אַנְגָּשָׁפָאָרָט בִּים פָּאָרְמָאָכָּט טּוּיְעָר, דָוְרָכָעָשָׁפָאָנָט דַּעַם טְרָאָטוֹרָאָל בְּאוּיְּזָן לִיְבוֹאְוִוְּשָׁעָר "הַוּיְּפָ", זַיְטִיק אָבְּלִיק גַּעַטְוָן דָוְרָכוֹן שְׁטָאָכָעָטָן-טּוּיְעָרָל, אָוּמְגָעְדָּוְלְדָּיק אָגִי גַּעַטְוָן הֵין אָזְן צְרִיקָן, וּוּיְדָעָר אַרְגִּינְגָעָ-בְּלִיקָט; אַרוֹיסְגָּעְצָיוֹגָן פָּוּן אוּבְּרָעָשָׁן קַעַשְׁנְקָעָלָעָ, פָּאָרְרוֹיְכָעָרָט אָסִיגָּרְעָטָל, גַּעַבְלָאָזָן פָּוּן זַיְד דַּעַם רַוִּיך דַּזְרָדָר די נַגְּזָלְעָנָזָה. עַר האָט גַּעַפְּלָמָן, אוּסְקָעָן נִישְׁטָן זַיְן, זַי וּעַט זַיְד אַוְדָאִי בְּאוּוִיְּזָן, רִיאָוָל, זַי מַזְזַיְד בְּאוּוִיְּזָן; אַין פְּלָזִים האָט עַר זַי טָאָקָעָ דָעָרְזָוָן.

— רִיאָוָל... — האָט עַר זַי פָּוּן וּוּיְטָן אָדוֹף גַּעַטְוָן — קוּם גַּאֲרָ...).

סְבִּלְיִיכָּעָ מִידְעָלָעָ האָט זַיְד אַרוֹמְגָעְקוֹקָט מִיטָּן פָּאָרְדָּאָכָּט, רַאְפָטָוָם אָגִי גַּעַטְוָן בֵּין צְוָוָה דַּי שְׁטָאָכָעָטָן, האָט אַין גַּעַאְיִיל צְוּנוֹיְגָעְנוֹמָעָן סְצֻעְשְׁפִּילְעִיטָעָ קָאָפְּטָל.

— כִּיְקָעָן נִישְׁטָן... — האָט זַי אַים צְוָגְעָוָרְפָּן — גַּיְיָ אַזְוָעָ...).

— פָּאָרְוָאָס, רִיאָוָל ? ... בֵּין אַיך דָעַן נִישְׁטָן קִין יִד ? ...

ס'איו שווין, אידעד וואָס, געוווען פינצטערלעך צוישן די בימער-אליעז; און ער האט מיט האָצוייטיק געזען צוריך אוועקפלאטערן דעם העלן פלאָק פון אַיר זומער-קלידיל, דערוּוּיטערן זיך, ביַז זי אַינוֹ אִנגאנצַן פֿאַרְשׁוּוֹנוֹן צוישן די ליכטיקע וועראָנדערס. ס'איו אַים אָווֹ שְׂטַאָרָק באָנג געוווען. און אפשר — הָאָט זיך אַים גַּאֲרָ אַיסְטְּגַּוְוִוִּין — אַיז עַס נִישְׁתְּ מַעַר וַיֵּאָפָּרֶז בלענדעניש, אַן אַיסְטְּכַּעְנִיש? אַזְוִי צַעְטוּמָט אַיז ער געוווען, ס'ינְגָּל.

די קינדער האָבוֹן זיך דָא אַנְהִיבּ זומער עטעלכּע מַאֲלָ גַּעֲגָנְט אַין בַּיְמָעָרְדִּיקָן גַּעַסְלָ; אַ רְעַד גַּעַטָּוֹן, אַ פְּלַאֲפָל גַּעַטָּוֹן, אַ לאָך גַּעַטָּוֹן. ער האָט זי אַיְמָאָל אָפְּלוּי גַּעַוְאָלָט אַ נְעַם גַּעַבָּן בַּיִּאָןָטָן, נַאֲרָ סְמִידְעָלָעָה האָט רַאֲפָטָם אַוְיפְּגַּעַזְטִיעָרָט, זיך שַׁאֲרָפְּגַּעַקְעָרָט, אַיז באָלָד אַבְּטָלָאָפָּן. ס'הָאָט די קַינְדָּעָר אַפְּגַּעַטְיִילָט נִישְׁתְּ מַעַר וַיֵּאָחַז מַעַיר, אַבָּעָר ס'הָאָט זיך אַרוּסְגַּעְוִוִּין — נִישְׁתְּ בַּלְוִוִּין אַ צִּיגְלָנָעָ מַעַיר, נַאֲרָ אַ מַעַיר פָּוֹן אַיְדָעָן, גַּלוּיְבָוְגָּעָן, פַּאֲרָאוֹרְטִילָן, וּוּלְעָטָן אַוְן מַעֲנְטַשְׁדִּעְרָקָעְנָטָבָשׁ, הָאָט זַיִּ אַפְּגַּעַטְיִילָט. אַבָּעָר וּוּאָס וּוּסְדַּעְרָפָן סִינְגָּעָ בְּלוֹטָ? דָאַס יַנְגָּל הָאָט עַס צָוָּרָעָת אַיְגָּאנְצָן נִישְׁתְּ גַּעַקְעָנָט פַּאֲרָשְׁטִיןָן; טַאֲקָעָ, פַּאֲרוֹוָאָס זַאֲלָ רַיְזָל נִישְׁתְּ אַמְּאָל אַרוּסְגִּיאָן מִיט אַים אַין אַסְיְּנָעָמָא, גַּיִּין תָּאָנְצָן? ער האָט זַיִּ אַפְּלוּי גַּעַדְפָּט אַזְוִי עַס אַיְדָעָן מִיט אַים אַין אַסְיְּנָעָמָא, גַּיִּין תָּאָנְצָן? ער האָט זַיִּ אַפְּלוּי גַּעַדְפָּט, פַּאֲרָאָבָן מִיטָּן שִׁיכְלָ אַין זַוְּנָעָן, בְּלָאָס גַּעַשְׁמִיכְלָט אַוְן נִישְׁתְּ בַּאֲלָד כָּאַטָּש די צָוָּגָן הָאָט זיך אַים שַׁוְּעָר אַיְבָּרוּגְּעָדְרִיטִין. עטעלכּע מַאֲלָ אַזְוִי אַין זַיִּ פַּוְנְדָּעָטְוּגָן אַרוּסְגַּעַםָּן פַּאֲרָן טַוְיעָרָל, שְׁטִין גַּעַבְּלִיבָּן מִיט אַים אַ פַּאֲרָ מִינְוֹטָן; גַּעַרְאָבָן מִיטָּן שִׁיכְלָ אַין זַוְּנָעָן, בְּלָאָס גַּעַשְׁמִיכְלָט אַוְן נִישְׁתְּ בַּאֲלָד גַּעַוּוֹסְט וְיַיְזָוִי עַס אַים גַּעַבָּן צָוָּרָעָת אַיְדָעָן. אַז, זַיִּ הָאָט גַּעַוּוֹסְט, סִינְגָּעָ בְּלוֹטָ מִיטָּן מִידָּלָ-סֻעְמִינָאָר "בֵּית רַבְּהָ", אַיז שַׁוְּן גַּעַוְוִין אַיְפָּוּן לעַצְּטָן קוּרָס. דַּעֲרָאָך אַיז זַיִּ פַּאֲרָשְׁוּוֹנוֹן, זיך מַעַר אַיְגָּאנְצָן נִישְׁתְּ גַּעַוְוִין.

סִינְגָּל הָאָט גַּעַפְּיִיבָּרט, ס'הָאָט אַים נִישְׁתְּ גַּעַלְאָזָן רַוְעָן, אַיז יַעַד וַאֲרָ כָּמַעַט גַּעַקְעָמָן צַוְּפְּלִיעָן מִיטָּן וּוּלְאָ. לְאָגָּב אַזְוִי אַמְּגַעְדְּלִיךְ גַּעַוְאָרָט, נַאֲרָ זַיִּ הָאָט זיך מַעַר נִישְׁתְּ בַּאוּיְזָן. ער האָט זיך אַבָּעָר נִישְׁתְּ גַּעַרְכִּט אַגְּנוּטְרָעָפָן פְּלוֹצִים דַּעַם דִּירָעְקָטָר גִּילְקָסָאָן, וַיִּזְכְּרָעָר שְׁפָאָצִירָט פַּאֲרָגָאָכָט אַיז בַּיְמָעָרְדִּיקָן דִּיקָן גַּעַסְלָ. סִינְגָּל הָאָט זיך פַּאֲרָרְוִיטָלָט, שְׁמִינִי גַּעַבְּלִיבָּן מִיט אַ גַּעַוְנְקָעָנָם קָאָפָּ. דַּעַר מִיטְלִיאָרִיךְעָר מִאָן מִיטָּן דִּי פַּאֲרָגְרוּטָעָ שְׁלִיפָּן, מִיטָּן קְלוּגָּן בַּלְּיךְ פָּוֹן אַונְטָעָר די דִּיקָעָ ברְלִיןָן, הָאָט באָתָה הַרְגָּעָ שַׁוְּן אַלְצָן פַּאֲרָשְׁטָאָנָעָן. רַהָאָט אַרוּפְּגַּעַלְיִינָט אַ וְאַרְעָמָעָ האָנט אַוְיָף זַיִּן אַקְסָלָ. דָאַס יַנְגָּל אַיז צַוְּגָּפְּאָלָן צָוָּאָם אַז ער האָט דַּעְרְפִּילָט, וַיִּטְרָעָן בַּרְעָכָן זיך אַיז זַיִּן קוֹל.

— נַיִּי, וְשַׁאֲקָ, וַיִּזְעַנְעַן מַעַר נִישְׁתְּ אַרוּסְקָעָמָן... — הָאָט אַים דַּעַר מִיטְלִיאָרִיךְעָר מִאָן רְוִאָקָ פַּאֲרָזִיכְעָרָט — פַּאֲרָשְׁטִיסִיט נִישְׁתְּ... זַיִּן זַעְנָעָן עַפְּעָס אַנְדָּרְשָׁ...

— טַאָ וְזַעְנָעָן מִיר?... — אַיז גַּעַוְוִין בַּיְטָעָרָעָר פַּאֲרָדְרָאָס אַיז גַּעַדְרָאָס בְּרָאָכְעָנָם קוֹל פָּוֹן יַנְגָּל — מִיר זַעְנָעָן קִיְּין יַדְןָ נִישְׁתְּ?...

גי' גיב עס צו פארשטיין דאס נאיעווע ייגנול; און ס'האט אים אליאן אויך וויי געטן פארן יינגל. עפעם ענילעס איזו זיך אמאָל געהאָט פֿאַרְלַאָפּן אַין זיך אַיְגַעְנָעֶר יִגְנָמָת. ער האט אליאן אויך באָנג בּֿאַקְלָעָרט, אַז זיך ווועט מער נישט אַרְדִיסְקּוּמוּעַן, ס'מִידְעָלָעַ. ער האט זיך געקבּעַן, די לִיְוָבָאָוִוִיטְשָׁעַרְ; אַין זיך יִעֲרָעָ אַוְיגָן בְּרָעַנְטַ עַפְעַס אַ וְוַילְדַ פִּיעַרְ, ווי זיך ווֹאלְטַן גַּעַטְרָאָגַן אַין זיך פֿאַרְהוּילָעַ-נוּ וּוּלְטַן.

דעָר „הוֹיףְ“, די ישיבָה, דער מִידְלַסְעָמִינָאָר, בית רְבָהָה, האט מיט שיינְעַ עַטְלָעַכְעַ יָאָר צְרוּרֵיךְ פֿאַרְבּוּמוּעַן דעם אַפְגַעְשָׁלָאַסְעָנָעַם פֿאַרְקַ פָּונְ גַעַד וּזְעַנְעָעַם מְאַנְאָסְטִיר. די אַוְיְגַעְפְּלָאַמְטָע טִיְּרְדוּזָן, די כְּרִיאָאַנְטָעַמָּעַם, די קְרִיכְנְדִיקַע פֿלְאַנְצָן קְלָמְבָעַס דְּרוֹעַדָּא, האָבָן אַין זעלְבָן זומְעָר פֿאַרְוּעָלָקְט. די קְרִיכְנְדִיקַע פֿלְאַנְצָן אַבָּעָר די וּוּרְאַנְדָעַס האָבָן בִּיסְלָעַכְוּיִי אַיְגַעְטְּרִיקְנָט. די פֿרְוּכְטְּנִיבְיִמְעָר האָבָן אַפְגַעְדָאָרָט. מְיהָאָט זיך דָאָרָט מער נישט אַוְמְגַעְקוּקְט אוֹיףְ די אַלְעַ נָאָר רִישְׁקִיטָן. דָעַרְפָאָר אַבָּעָר אַיְזָוְעָר נִיגָן, דָעַרְ קְוָל הַתּוֹרָה, גַעַפְלָאָסָן, גַעַקְוּוּלָט דָוְרַךְ די בְּרִיטִיתְצְעַפְנְטָע פֿעַנְצָטָר, צְווִישָׁן דָעַרְ עדָה יִידְ, אַנְטְרָוְ-נְעַבְעַ פָּוּן רְוּסְלָאָנָד, אַין הוֹיףְ מִיטְ די הוֹיכָעָ, גַעַמְוּעַרְטָעַ פֿלוּיטָן, שְׂטָרְעָנָגְ אַפְ-גַעַשְׁלָאָסָן פָּוּן דָעַרְ אַרְוּמִיקָעָר גַוְיָאִישָׁעָר וּוּלְטַן.

און צוֹרִיק גַעַרְעַדְט — וואָס האָבָן מִיר זיך דָעַן גַעַגְבָן, אַוְנוּזְרָעָ קִינְדָעָר, זיך זאלְן עס יָאָ פֿאַרְשְׁטִין ? יָעַנְעַ דָאָרָט — האָבָן אַ גָּאת, אַ פֿעַלְדוֹן-שְׁטָאָרָקָן גַלְוִיבָן אַיְזָה העכְעָרָעָר מְאַרְאָל, דָעַרְפָאָר זעַנְעַן זיך דְוּרְכְזְוּבָרָעָן וּוּנְעַט אַפְילָה, אַין מִיר — מִיר פֿאַרְנְעָמָעָן זיך נָאָר אַלְעַ מִיטְ שְׁטָאָרָקָעְ וּוּרְטָעָר, פְרָאָזָן, וואָס די צִיְיטְ אַלְיָין האָט זיך פֿאַרְלִיקְיָינָט, כְמַעַט אַפְגַעְפְרָעָט. מְדָאָרָת, זעַט אוּס, האָבָן גַרְוִיסָעָ, שְׁטָאָרָקָעָ אַמְוָנה, עַקְשָׁנוֹת.

און שְׁטִיעַנְדִיק מִיטְן פֿלְאַטְעַרְנִידִיקְן יִינְגָל אַין פֿאַרְגָּאָכָט, זעַנְעַן דעם מִיטְלְאָרִיךְן מָאָן מִיטְ אַיְזָה מָאָל קְלָאָר גַעַוְאָרָן אַלְעַ זְיִינְעַ וּוּיְיטָעַ נְאַכְטְרָאָכְ טְעַנְיָשָׁן. סְאיָנוּ אַפְשָׁר אַ רְחָמָנוֹת — האָט עָה זיך גַעַזְאָגָט — זיך האָבָן זיך אַוְדָאָי לִיבְ, די קִינְדָעָר; אַון אַט שְׁטִיטָה אַ הַוִּיכָעָ וּוּאָגָט צְווִישָׁן זיך, וּוּרָעָרָפָגָט זיך, האָט אַוְעַקְגַעַשְׁטָלָט די וּוּאָגָט ? וּוּרָעָרָט דָעַט אַרְיִינְצְוִימָישָׁן זיך צְווִישָׁן יִנְגָעָ קִינְדָעָר, וואָס האָבָן זיך לִיבְ ?

.2

וּוְיִיל מְיהָאָט אַין זעלְבָן סְוִףְ-זְוּמָעָר גַעַנוּמָעָן ס'מִידְעָלָעָ, רְיִוְלָ בָתְ גְּבָרִיאָלָ, דִין ווי אַ בְּרִיאָזְעַ-בִּימָל, מִיטְ לִיכְטִיקְ-בְּלָאָנְדָעָ צְעַפְ, מִיטְ לְעַגְלָעָכְעַ, גְּרִינְעַ מְאַנְדָלְ-אַיְגָאנְעַם, אַון מְיהָאָט אַיְרָ אַפְגַעְגָאָלָט דעם קָאָפְ בַּיְזָ צְוָוָהָ, מִיטְ אַזְעָרָאָ-מְאַשְׁיָנְקָעָ, אַין אַפְגַעְוּגְדָעָרָטָן וּוּבְעָרָישָׁן „הוֹיףְ“ אַיְזָה מָעָן דָאָרָט דעם גַעַנְצָן עַרְבָ שְׁבַת גַעַוְעַן פֿאַרְפָלָאָטָ, פֿאַרְפָאָרָעָט. סְאיָנוּ טְאָקָעָ גַעַוְעַן אַסְרָט וואָס צְוָוָהָ. מְיהָאָט דָעַרְ כְּלָה צְגַעְפָאָסָט אַן עַלְגָאנְטָ פֿאַרְוּקָל, אַסְרָט

מאדרען-פארקאמט שייטל מיט בלאנדע, טויטלעכע האָר, או סייזאלט אויפֿון ערשותן בליך גאָר קיינעם נישט אִינגעפֿאָל. מ'האָט זִי געפֿירט אין שטאט אַרײַן צֹו אַשְׁנוּידערין, אַנגעצֶיזָין זִי אַינְן לאָנגָע, טוּנְקְעַלְעַ קְלְיִידָעַ, בֵּין צֹו דִי טְרִיטִיט, פַּאֲרְשָׁפִילִיעַט עַגְּרָם אַירְלְאָגָן, אַיְידָעַן האָלְדָג, וּוּגָן חַתָּן, וְאָסָט גַּעַלְעָרְטַנְט אַינְן דַעַר צְוִוְיטָעַר בִּיתָה, האָט מַעַן גַּעַשְׁמֻועַסְט אָזָעַרְהַאֲט אַפְּיַיְירְדִיקָן קָאָפָּ. עַרְהַאָט שָׂוִין גַּעַהָאַט הַיְתָר הַוּרָאָה, אַ בְּלִיכְעָרָר יְוִינְגְּרָמָאָן מַיְתָאָ אַ פַּעַךְ-שְׁוֹאָרְץָ בַּעַרְדָּל אַונְן הַיְסָע אַוְיגָן. רִיזְוָלָה האָט אַימְּדַגְּן צִיְּטַ פָּאָרְדִּי אִינְגָן נִישְׁט גַּעַזְעָן, נִישְׁט גַּעַהָעָרְטַדְאָסָם קָולְ זִינָס, בְּלוּזְן פּוֹן וּוּיטָן, דְּרוֹרְכוֹן אַפְּעַנְצָעַם פַּעַנְצָטָעַרְ פּוֹן דַעַר יְשִׁיבָה, האָט זִיךְרַ זִיְינְ קָול אַוְינְגְּעָמְישַׁט מַיְתָאָ אַלְעָ זִיסְעָ קּוֹלוֹת בַּיּוֹם לַעֲרָבָן. זִי האָט שָׂוִין גַּאֲרְנִישְׁטָ מַעַר גַּעַרְעָדָט, האָט שָׂוִין תְּזִוְּנָהָן תְּזִוְּנָהָן.

הַאָט שְׁטוּמָ אַונְן פַּאֲרְשְׁלָאָסָן, אַלְעָ גַּעַלְאָזְן תְּזִוְּנָהָן מִיט וִיךְ.

סְאיַן גַּעַוְוָעַן אַינְן הַיְלִיקָן טָאגְ פּוֹן טְבִילַה-גִּינָן, עַרְבָּד דַעַם פַּיְיָעָרְלָעָכָן חַתְּנוֹה-מַאְלָצִיטִיט, וְאָס אַיְזָן גַּעַפְּרָאוּעַט גַּעַוְאָרָן שְׁבַת-צְוָאָכָטָם, שְׁבַת-נַחְמוֹן. בַּאלְדָ פּוֹן פְּרִיְיטִיק אַיְזָן דַעַר פְּרִי אַונְן האָט עַס שְׂוִין פּוֹן דַעַר קִיךְ אַיְזָן וּוּבְּיָרְשִׁין הַוּרְחָה פַּאֲרְשְׁמָעְקָט מַיְתָאָ דִי גַּעַקְאָכְטָעָ פְּאַגְּוֹן פִּישָׁ, טַעַפְ פְּלִישָׁ אַונְן עֲוֹפָות, פּוֹן מַיְיָעְרָן-צִימָעָס, באַוְירָצְטָמָט מַיְתָאָ צִימְעָרְגִּינָג אַונְן נַעֲגָלְעַד; בְּלָעָכָן עַפְלְ-קוֹכָנָס, פְּלָאָדָנָס, האָנְגִּילְלָעְקָעָד. סְזַעְנָעָן דָּאָרָט אַוְיפָּגְעָגְעָנָגָעָן דִי גַּעַשְׁמָקָעָ רִיחָות פּוֹן דַעַר גַּאְלְדָעְנָעָר יְיךְ, וְאָס חַתְּנִיכָּלהּ וּוּלְלָן עַסְן צְזָאָמָעָן פּוֹן אַיְזָן טָעַלְעָר בַּאלְדָ נַאָךְ דַעַר חֹפהָ.

איְבָרְוָן הוּרָף אַיְזָן גַּעַשְׁטָאָגָעָן אַ פְּרִי-הַאָרְבָּסְטִיקָע, מַהַיְהַדִּיקָע זָוָן. פָּאָרְ שַׁפְעַטְקַע פְּלִיגְעַלְעַד הַאָבָן גַּעַזְשָׁוּמָעַט אַונְן גַּעַבְּיָסִין. אוֹירְ דִי וּוּרָאנְדָעָס, באָזָן לִיגְיַט מַיְתָאָלְט אַונְן יְוָגָג, האָט זִיךְרַ פּוֹן בַּאלְדָ אַיְזָן דַעַר פְּרִי גַּעַרְשָׁעָט. מַיְאָז גַּעַלְאָפָּן אַרְיָין אַונְן אַרְיָיס. דִי כָּלהָ אַיְזָן גַּעַוְוָעָן אַרְמָגְנְעָרְגָּלָט אַיְזָן חַדְרָמִיחָפָּן אַרְיָין דִי וּוּבְּיָרְעָרָט אַיְזָן דִי שְׁעוּוֹרָעָרָעָ, צַעַפְאָרְעַנְעַ שִׁיטְלָעָן, בֵּין דִי אַוְיגָן, מַיְתָאָמְטָעָ פְּנִימָעָרָ, וּוּי בַּיִּצְיָגְנָעְרִינָס. סְמיַידְעָלָעָ רִיזְוָל אַיְזָן גַּעַוְוָעָן בְּלִיךְ, האָט זִיךְרַ קְוִים גַּעַהָאָלָטָן אוֹיךְ דִי פִיטָם. וְיֵה האָט דַעַם גַּאֲנָצְנָן טָאגְ צְזָאָמָעָן. מַהַאָט צַוְּרִיקְגַּעְפִּירְטָפּוֹן דַעַר מַקוֹּהָ, אַ הַאָלְבְּ-פָּאָרְחָלְשָׁטָעָ. וְיֵה האָט נַאָר בְּלָאָס גַּעַשְׁמִיכְלָט, גַּעַלְאָזְן אלְזָן תְּזִוְּנָהָן מִיט וִיךְ.

זִי האָט דָא דַעַם זַעַלְבָן וּמַעַר גַּעַהָאַט פַּאֲרָעְנְדִיקָט דַעַם מַיְידָל-סֻעְמִינָאָר "בַּיִּת רְבָּהָ". אַצְּנִיד אַיְזָן גַּעַלְעָגָן אוֹירְ אַיְרָ אַשְׁלִיחָות, אַ הַיְלִיקָעָרָעָל, צֹו גַּיְינָן לְעַרְגָּנוֹן מַיְתָאָיְדִישׁעָ קִינְדָעָר יִדְיִישְׁקִיטִיט, דָאָרָט, וּוּוּ מַזּוּעָט זִי שִׁיקָן. זִי אַיְתָאָ נַעַבְּעָד, גַּעַוְוָעָן אַיְתָמָה אַיְרָ, דִי כָּלהָ, דַעַר טָاطָעָ אַירְעָרָ, רִ' גְּבָרִיאָל שְׁוֹחָטָ, אַיְזָן שְׁוִין אַ שְׁיַבָּעָ פָּאָר יָאָר גַּעַוְוָעָן אַן אלְמָן. דִי מַאְמָעָ אַיְזָן יְוָגָג אַפְּגָעָשְׁטָאָרָבָן אַיְזָן שְׁוּעָרָן קִימְפָעָט, נִישְׁטְדָאָ-גְּעָדָאָכָטָ, וּוּזָן זִי אַיְזָן גַּעַקְוּמָעָן אוֹירְ דַעַר וּוּלְטָ. אַ קְרָעְנְקְלַעַכָּעָ יִדְעָנָעָ גַּעַוְוָעָן, אַיְזָן גַּעַשְׁטָאָרָבָן אַוְנְטוּרְוּעָגָנס. לְאַגְּנָעָ חֲדִישִׁים הַאָבָן זִי פְּרִירָעָד גַּעַוְאָלְגָעָרט זִיךְרַ זִי אַגְּגָעְפְּרָאָפָעָ עַשְׁאָלָגָן, דִי עֲזָה יְידָן, מַיְתָאָ דִי אַרְעָמָעָ קְלוּמְיָקְלַעַכָּעָ, גַּעַזְיָגָן פּוֹן אַלְעָ עַקְנָ רָוְסָ לְאַגָּעָן, פּוֹן וּוּיְיטָן אַלְמָאָ-אַטָּאָ, וְאָס אַיְזָן אַוְיְבָקִיסְטָאָ, פּוֹן בָּאָטָוָם, וְאָס אַיְזָן

גרזוייע, דורך בארכאוא. קיומו, ביוז לעמבערג, וואס אין דער אוקראינען. ס'האט געהיסן, או זיי זענען פוילישע בירגער, רעפאטראינטן. וויל אין דער נאך-מלחמה-בhalbּה, זענען יידז האבן פון די עוואקוצ'יע-פונקטן געציגן צוריק אהיים, האט מען פאר א ביסל געלט געלענט אינשאפען זיך נישט-כשרע פא-פirlעך; אנדערע, ווידער, האבן זיך "צוגעשערבן" צו פוילישע יידן, אנדער פשוט געגעבעט די גרענצען, אריבער געכאנט זיך קיין רומעניע, קיין אונגעארן, קיין פוילן, כדי פון דארט צו ציון וויטער. נישט וויניק האט מען טאקט גע-כאפט, פארשייקט זיך אויף לאנגע יאן קיין סביר.

זי איז שוין געוווען אין די הויכע החדשין, די יידענען. ס'מיידעלע, רייזל, האט זיך געבורין שוין אין קראקע, אויף דער פוילישער זיט: אין דארט מאקע האט זיך אויסגעחויכט די כשרע נשמה, אין שווערין קימפעט. מ'האט זיך געבע-רעננט צו קבר-ישראל, און די עדה אנטרכונגען געזינדליך האט געציגן וויטער, איבער גרענצען. מ'האט זיך שטיל איבער געגעבען, איז עפעס און אמע-רייקאנדר פרוי, געשיקט פון ליאבוואוישער וועלט-צענטער, האט זיך דארט אײינמאל באזוויזן, האט זיך אונגעטמאט מיט פאספרטן, מיט א ביסל געלט און איז באולד דערנאר נעלט געוווארן. און די נעכט האבן זיך געציגן איבער דער גרענצען. ס'מיידעלע האט זיך געהאדערוועט צוישן די וויבער, מומעס, קרובהתטעס. איז זיך אונטער געגענער אונטערוואקסן, האט מען זיך געלערנט מאכן א ברכה איבער א פרי, איבער א שטיקל ברויט, זאגן מודה-און, שאו ידיכם, קריאת שמע. דער פאטצער פון קינדה און אומעטיק-פארטואגענער ייד, א שוחט, איז אַרְוָמְגָעָנְגָעָן פאַרְמוֹחַט. ער האט געלעבט אין א שטיכל אויפֿן "פֿלְעַצְלַ", און פאריג. חיונה האט ער ווי נישט איז געציגן, א ביסל פון שחיטה, א ביסל פון מלמדות. מ'האט אים פאר דער צייט נישט איז מאל נאַראַיַּעט א שידוך, אבער ער האט א מאך געטן — "עט"... אַפְּגַּעַדְרִיטַּעַט זיך, נישט געווואלט גאָר הערן, ביוז זענען ער ווועט דער טאַכְטָעַר, ריזעלען, די אומגאלקלעכע יתומה, נישט פירן צו דער חופה.

ער האט זיך פאָרְעַשְׁנֵט, נאָר ס'האט אים גָּרְנִישֶׁט גַּהְעַלְפָּן. זעם אויס, או א גרויס עצבות האט אים געפרענסן, דעם ייך. ער האט זיך אבער געללאָן איבערערעדן, האט צום יאָר חתונה געהאט, וויל א ייך טאָר נישט בליבּן און א זויב. נאָר פון דער צויטער האט ער קיין גרויס נחת נישט געהאט. זיך איז געוווען א בוגרט, און אַרְוָה, האט אים פֿאַרְבִּיטְעַרְטַּסְלְעַן, האט גאנצע טעג געשאלטן מיט טויטע קללות, אים, ס'קינדה. האט ער גענווען זיך אַפְּגַּעַגְּט און — פטור.

און אט האט ער זיך דערווארט, דער פֿאַרְטְּרַאֲגַעְנֵר, עצבותדייקער ייך. און ליאָבָאַוִוִישָׁעַר "הוֹיָה" איז געוווען א פרייד, א גדוֹלה, און לעשר. און זעלבן טאג זענען אבער געשטעלט געוווארן צוֹיִי חופות, סי פון דער טאַכְטָעַר, סי פון אים אליען, וויל ר' גבריאָל שוחט האט זיך, לויטן רבנן רעקאמענדאַצְיעַס אין אַמְּרִיקָע, ווידער אַמְּאָל משיך געוווען מיט א וויבּל, א יונגע אלמנה,

ארפונגענומען זי אוש פון ברוקליין. דאס אמעריקאנער ווייבל האט זיך דא שוין אַרְפָּוְנְגָּעָנְמָעָן זֶי אָוּשׁ פָּוֹן בְּרוּקְלִין. נִשְׁתַּחַת וּוֹי אַכְּלָה, נָאָר וּוֹי אָן אַמְּתָעַ מְחוּתְּבָתָעַ. זֶי אַיְזָן צְוֹאָמָעָן מֵיט דָעַר שְׂטִיףְּטָאַכְּטָעָר, מִיטּ רִיחְוּלָעָן, דַעַם זָעַלְבָן טָאג גַעֲפִירֶט גַעֲוָאָרָן פָוֹן דָעַר מְחַנָּה וּוִיְבָעָר אַיְזָן מְקוֹהָה, צָוּ טְבִילָה.

ערשות מיט אַפָּאָר טָאג פְּרִיעָר אַיְזָן זֶי גַעֲקָומָעָן אַצְוָפָאָרָן אַהֲרָה. אַיְזָן אָנָן אַיְגָעָנָס וּוֹאָגָן, אַסְּיַמְּקָאָס, וּוֹאָס זֶי הָאָט אַלְיַיְן גַעֲקִירְעוּוּטָע. אַוְנְטָעָרָן זַיְיָ דַעַנְעָם טִיכָל הָאָט זֶי גַעֲטָרָאָגָן אַרְטִילְעָד שִׂיְטָלָמִיט אַסְדָּקָעְלָעָד. גַרְוִוָעָט אַוְיְרָינְגָעָן הָאָבָן זַיְקָע גַעֲבָמְבָלָט אַיְזָן אַיְרָע אַוְיְרָעָן. זֶי אַיְזָן בָּאַלְיִיגְט גַעֲוָעָן מִיט שְׂנִירְלָעָד פְּעָרָל, שְׂפִילְקָעָס, רִינְגְּלָעָד, בְּלִישְׁטָשְׁעָנְדִיקָע בְּרָאָשָׁן, דָוָכָט זַיְקָע, אַז גַיְכָעָר פָּאָלְשָׁע, וּוִי רִיכְטִיקָע. אַיְרָע צִיְינָן אַיְזָן שְׁמָאָלָן מַיְלָכָל זָעַנְעָן גַעֲוָעָן צָוּ וּוִיְיסָן. צָו שְׁטוּרָעָנְגָגַעְאַדְדָנָטָן, זַיְקָע זַיְן זַיְן אַמְתָעָן.

שבת צָו שְׁלִשְׁ-סְעֻודָה, הָאָט דִי יְוָנָגָע לְעָרָעָרִין, דִי מְדִרִיכָה רִיזָל, אַיְזָן וּוִיְבָעָרִישָן הַוִּיתָה, בֵּי דִי לְאַגְּנָע טִישָן, פּוֹל בְּאַשְׁטָעָלָט מִיטּ כִּיבָוד, פּוֹל אַרְומָד גַעֲזָעָטָע. גַעֲרָעָנְגָט אַפְּרִוּשׁ אַבְּעָר אַסְפּוֹק פָוֹן תְּהִילִים; צְוָעָרְשָׁת פִּירְוּשׁ הַמִּילָות, דָעְרָנָאָך — דַעַם טִיפָעָרְנָיְמָן דְעָרְפָוָן, סְהִיסָטָן, וּוֹאָס דָוד הַמֶּלֶךְ הָאָט אַרְיִינְגְּגָלִילִיגָט דָעָרִין. אַזְוִי וּוִי סְיַיְזָן גַעֲוָעָן חָדְשָׁאָבָב, עָרָבָדְיִיְקָע טָאגָע, וּוֹאָס הָאָבָן זַיְקָע בָּאָלָד אַנְגָעָרָקָט, הָאָט זַיְקָע וּוִיְבָעָרִישָן עָולָם פָּאַרְטִיְשָׁטָט, וּוֹאָס מַעַן מִינְגָט אַיְזָן תָּודָךְ אַרְיִין — תְּשׁוּבָה, תְּפִילָה וְצְדָקָה — אַיְזָן אַמְחִידִיקָן יִדִישָ.

— תְּשׁוּבָה... — הָאָט זַי אַבְּיסָל פָּאַרְגְּלִילִיזָטָן דִי שִׁינְנָע אַוְיְגָאנְעָס, גַעַע רְעַדְתָ מַיט אַגְּיָונָן — בֵּי דִי גּוֹיִים, להבדיל, הַיִסְטָט עַס קָאָנוֹפָסִיאָז... זַיְקָע קְוּמָעָן צָוּ כּוֹמָר זַיְקָע מַתְוֹדָה זַיְן, כְּדִי דָעְרָנָאָך וּוִיְטָעָר צָו זַיְנְדִיקָן אַן פְּטוּר... אַבְּעָר בֵּי אַוְנוֹן חַוּזְרַבְּתָשָׁבָה זַיְן, הַיִסְטָט — טַאָקָע מִיטָן גָּאנְצָן הָאָרֶץ, תְּשׁוּבָה גַעַמְט זַיְקָע פָוֹן וּוֹאָרט : תְּשׁוּבָה, סְהִיסָטָן, אוּמְקָעָרָן זַיְקָע, וּוֹי אַפְּרָאַשְׁוּלְדִיקָט קִינְדָן קָעַרְטָט זַיְקָע אָוָם אַיְזָן שְׁוִיס פָוֹן אַוְיְבָרְשָׁטָן... צְדָקָה, וּוִידָעָר, מִינְגָט — צְדָקָ... סְהִיסָטָן, מַעַן טָוָט גַעֲרָעְטִיכִיָּיט. אִיךְ הָאָבָן צְוִיפָיל, דוּ הָאָט אַיְגָאנְצָן גָּאָרָן נִשְׁתַּחַת, גַיְבָא אִיךְ דִיר אַפְּ אַטְיִיל דְעָרְפָוָן, וּוֹאָס דִיר קָוָמָט, עַל פִי יוֹשָׁר. סְיַיְזָן נִשְׁתַּחַת, חַלְילָה, קִיְיָן גַעֲפָלִיקִיָּיט, קִיְיָן גְּדָבָה, וּוִי בֵּי דִי גּוֹיִים...

— גַּאֲלָדָעָנָע וּוְעַדְתָּרָה, אִיךְ מַיִין זַוְּאָרטָן... — הָאָבָן זַיְקָע דִי וּוִיְבָעָר גַעַע שְׁוּשָׁקָעָט, אַפְּגָעְזִיפָצָט פְּרוֹמְלָעָד — זֶי אַיְזָן, קִיְיָן עַקְיָהָרָע, מְלָא חֹן, דִי כָּלָה...

אַרְוָם זָעַנְעָן גַעֲזָעָס אָוָן צְוָגָהָעָרט זַיְקָע דִי מַעְמָעָס מִיטּ דִי זַוְּגָד קִינְדָעָר אַיְזָן דִי שְׁוִיסָן. מִיְּדָעָלָעָד אָוָן יְנָגְעָלָעָד זָעַנְעָן אַרְמָגְעָלָאָפָן אַיְבָעָרָן הַוִּיתָה, צְוִוִישָׁן דִי טִישָן. דִי אַוְנְטָעָרְגָוּוְאַקְסָעָנָעָן קִינְדָעָר הָאָבָן זַיְקָע אַפְּרָגָאָפָט צָרָ גַעֲהָעָרט. אַסְלִיָּין, רָאוּ יְנָגְעָלָעָד, מִיטּ אַקְפָּעָלָע אָוָן בְּלָאָנְדָע פִּיאָוָתָלָעָד, הָאָט קִים דָעְרָלָאָגָט צָוּ טִישָן, גַעֲשָׁוּלָאָקָט דָאס הַעַנְתָּל אַיְזָן דָעַר הַוִּיתָה אָוָן גַעַע שְׁרִיגָן:

— כִּיוֹזֵל אַפְּרִי!

— ווואס לערגנטו שווין, יינגעלע? — האט עמייך פון דער זיט א פרען געטן ס'קינד.

— כ'לערן חומש מיט רשי.

— אונ איך לערין שוין דעם "תניה"... — האט ס'אנדרע, מיט א קאפ' העבער, די שווארצע פיאות איבער די פארפלאמט בעקלען, זיך באריםט.

— וועלן "תניה"?... — האט יגענער זיך געמאכט, או ער פארשטייט גאנשיט.

— אווי, ער וויסט נישט... דעם "תניה" פון ר' שניאור זלמן מליאדי... אידיער וואס-זוען, האט מען זיך גענומען גרייטן צו די צוויי חופות. מהאט נאר געווארט איזיפן ערשותן שטערן אין הימל, צו מאכן הבדלה.

באלד ווי די נאכט איז צוגעפאלן, איז ער הויף שיין געווין אלומינרט מיט לעמפלעד, געצויין פון די וועראנדעם, צוישן די ביימער און פלייטן. פון אלע זייטן האט געשטראמט עולם, פארפולדט די אליעזען, צועצט זיך ארום די טישן. מסדר קידושין געווין ביידע פאר-פעלקער האט דער ראש ישיבה, איז א גריין, מיט מעכטיק וויסט בערמען. הונדרטער הבדלה-ליך האבן אפגעגאַסן דעם הויף מיט א צ'וּרוֹשִׁיק קָרְנוֹאָולִילִיכֶּט. מהאט פון אלע זייטן זיך געווונטשן — "מול-טוב..." אַם ירצה השם, בי איערע קינדרער..." מהאט זיך אלץ געשטופט און געשטוטין ארום גיעזעל יידן אונטער דער חופה פון יונגן פארפאַלק — מאמעס מיט זויג-קינדרער, פיצלעך, אונטער געגעאָקסענע, נאר וואס חותונה געהאָט. זיין האבן געווואָלט שטיין וואס גענטער, זען ווי דער ביליכער יונגערמאָן מיטן שווארצן בערדל, טוט אַן אויך ווייזל פינגען מיט ציטערנדיקע הענט. דאס קידושין-ריינגל און זאגט : הרי את מקדשת לי...

אונ פלויצים איז ס'מיידעלע אונטערן כלה-שיליער זיך פארונגאנגען איז א לאנג, דין, קינדייש געווין; און קיינער האט נישט געוווסט, צי דאס ווינט זי איזוי, וואס די מאמע אירע האט, נבעבע, נישט דערלעבט זי צו פירן אונטער דער חופה, צי... ציוויס וואס?...

די רזיטע מoid, שושנה

אין קיבוץ, ארט ביים עזה-פאס, האב איך זיך פארבלאנדיזשעט צוינישן די פארשטייבטע ציפרעסן, אין דער אליעע, וואס פירט צו דער שטינ-קאריע רע פון אויפגערישענעם ראון און גריינעלען באזאלט. די שטינ-אדערן האבן זיך געלענגלט אין דער קרום, אין גלייכע און געוועלעט בעניינעם, שיכט אויף שיכט. אַ גענטיטע האנט האט זיך אין די פאר יאר, זינט ס'איו אויסגעוואקסן דער ישוב אין ווילן מדבר, ארומגעטעסטעט, סאלידער בויז מאטעריאל פארן נגב-קלימאט, פארן וויס-שטיניגערדיקין ירושלים : מסיון, ארינטאליש-וויס, מיט פלאכע דעכער, געשניטן אין סימעטרישע קאסטנס. בייטאג שצין זיך פון דער שועערעד חמימה, ביינאכט — פון דער שארפער פרישקייט, צום קלינעם קיבוץ-בית-עלמין האט געפריט און אויסגעטרעטען עטוענעם. בטושקע, בארג-ארוף.

— מאודע — האב איך זיך לוסף געכאנט — עפעס שטאראט מען דא בי איך איזו פשוט, ווי דער טאג, וואס פארגייט, און געווינען, און טרען, ווי א זיך-אונטערגאנג...

דער עלטערער חבר בי מײַן זימט האט אלץ געשוויגן, קנייטשנדיק פוייד עריש דעם קאלד-פארשפֿריצָן "טֻמְבָּעֵל" אין דער האנט; וויל אט איזו פארן יונגרון קזין פון דער טאנק-אָפְּטִילְוָגָן, דעם פרילען יונג אַמנְזָן, מיטן לאָק אין די אויגן, אין שפֿעַטָּן נאָך מיטאָג, אויסגעפָּאלְן עפָּעָס אַ צוֹּשְׁטִילָע לוויה. די שוויגנדיקע ליטט פון קיבוץ האבן אין מיטן טאג געווואָרְפָּן די אַרבָּעָט, פֿאַרְזָאַמְלָט זיך ביים חדֶרְהָאָוכָל, מיט שׂוּוֹרְ-אָרְפָּגְעָלְאוּזְעָנָעָה הענט, שטומ בְּאָגְלִיטָם דעם אָרוֹן בֵּין בָּרְגָּל, צום קלינעם בית-עלמיין, העכער פון דער שטינ-קאריעדרע. אין שאָטָן פון די עטלאָכָע פֿאַרְשְׁטוּבָּטָע פֿאַלְמָעָס אַן צִּיפְּ-רָעָם האָן דָּאָרט גַּעֲרוֹת יִיְעַר אַיְבָּקָעָר די גַּעֲפָלָעָנָעָר פון אלען דָּרְיִי מל-חֶמוֹת, ווי אויך די שׂוֹאָכָע, גַּעֲלָטָרְטָע לִיטְטָיְטָרְטָע פון קיבוץ. מֵהָאָט פון דער מֵיְידְלִיטְעִישָׂר מַאֲכָט בָּאַצְּיָיטָן צו וויסן גַּעֲגָבָן, נָאָר וּזְעָן ס'איו גַּעֲקָוּמָעָן אַנְצָרוֹ זָאָגָן דָּעָר נַעֲנְטָעָר מַשְׁפָּחָה, האָט זיך אַרוֹסְגַּעַשְׁטָעָלָט — נִישְׁטָקִין גַּעֲגָטָע פְּרוּי מִיט אַ טַּעַמְטָרְלָל, עַרְגָּעָן אַן וּוִיטָּן צְפָּן, אַן כְּפָר גַּלְעָדִי... אַן דָּא — עפָּעָס אַ מִידְלָל... אָפִילְ קִין וּוִיבְ נִישְׁמָן; די רזיט-האָרְיקָע, אַן די בְּלוֹדוֹשִׁינָם, פון די "דוֹשִׁינְדוֹשִׁי" שׁוֹשָׁנָה, פון די פריש-גַּעַמְוָנָעָה, פון די גַּוְּלִי-פּוֹוִין,

אולפן. מיהאט זי אַרומגעוווט אונז ס'איין אין ערגעץ זי נישט געוען צו גע-
פינען.

שווין נאך דער קבורה, שפעטלעך, אידער ס'איין צונגפאלן די נאכט, איין
זי אומגערייכט געקומען אַנցטורייסלען זיך אין האלב-ליידיון, פארשטייבטן
"אנגד"-אַויטאָבּום פון תל-אַבְּיב. ער פאָרט דאָ פֿאָרְבִּיבִי אַיִן מֵאַל אַין טַאג. קִיִּי
בערד האט נישט געהאט קיין הארץ צו גיינע עס אַנוֹזָאנֶן אַיר. דער פֿערדיישער עַק
פּוֹן אַיר דָּרְיוֹטָן קָאָפּ אַיִן גַּעֲשׂוּמָעָן אַיבָּעָדְרָן דִּי אַלְיָעָן. זי האט עס אַבעָּר בַּאלְדָּר
פּוֹן דער לוֹפְּטָן דַּעֲרְשְׁמַעְקָטָן, אַיִן אַלְיָיךְ גַּעֲטָוּן מִיטָּן שְׁפִּיצִיק גַּעֲוָיִין אַיבָּעָרָן
אַנְגַּעַשְׁאַטְעַנְעָם וּועָג, וּוּרְסִיעַנְעָן נאָךְ גַּעֲועָן דִּי צְוִיִּי אַיְנְגַּעַשְׁנִיטָעָן רַעֲדָרָן
קָאָלִיעָס.

ערשות מיט צוֹיִי מעג פריער אַיִן די רַוִּיטָע מַוִּיד אַיִן די בלודזשינְגָן,
שׁוֹשָׁנָה, מיט דער קָוָרְצָעָר, פֿאָרְרוּכְּעַרְטָעָר בַּיִּקְס אַיִן די פֿאָרְשְׁטִיְּפָטָע פֿינְ
גַּעַר, מִיטָּן בְּלִיְּדְוּעָן אַיִן דָּרְיוֹטָן, דָּרְךְ דער עַקְּאַלְפְּטוֹס-אַלְיִיְּזָרִיךְ אַרְיִין
חוֹדְרָהָאָוכְל, פּוֹן דער נַאֲכָטָ-שְׁמִירָה. די האַלְבָּעָ לְבָנָה אַיִן גַּעַהְאַנְגָּעָן אַיבָּעָרָן
מַשְׁק, וּוּאַיִּיףְ אַאֲגָּנְלָעָר דַּעֲקָרָאַצְיָע. דער הוֹנְטָן "רַעֲמָסָס" האַט זַיךְ גַּעַר
פְּלַאנְטָעַרְטָן בַּיִּי די פִּיס. פֿאָרְדָּעַטְמִיךְ גַּעַשְׁמַעְקָט צוֹ די טְרִיטִי. אַרְויְגַּעַשְׁטָעַלְטָן
אַגְּאַסְעָ לְאַפְּעָ אַיִּרְעָ קָנִיְּנָ, גַּעַטְדִּירִיסְלָט מַיטָּן דער פֿעָל. דער בָּגְּיַעַנְדִּיקָעָר
טוֹיָהָאַט אַיִם גַּעַהְאַט דַּוְרְגָּעָנְעָצָט. די בְּילְעָרִי אַיִן אַיִם שְׁטַעַקְן גַּעַבְּלִיבָן אַיִן
דער קָעָלָן; אַיִן זַיךְ האַט אַיִם גַּאֲרָ פְּלִיצִים אַשְׁטוּסִים גַּעֲטָוּן פּוֹן זַיךְ מִיטָּן שְׁוּעָרָן,
בָּאַטְשְׁוּעַקְעָטָן שָׁוֹק. די באָקָן פֿאָרְפָּלָאָמָט, האַט זַיךְ גַּעַוְופְּטָן הַיִּסְנָן טַעַפְּלָן
טַיִּי, וּוּאַס מִיהָאַט אַיִרְ אַרְויְסְדָּעָרְלָאַגְּטָן דָּוְרָכָן קִיךְ-פֿעַנְגְּצָטָרְלָן; האַט זַיךְ אַיִּיפְ
גַּעַשְׁטָעַלְטָן, אַוְיִשְׁ גַּעֲטָוּן די פֿאָרְלָאַפְּעָנָן שְׁוִיבָן אַונְ דַּעְרְבִּילִיקָט, וּוּ אַיִן די
וּוִיְּטָעָ שְׁיִבְּלָעָךְ בַּיִּי אַמְּנוֹנָעָן לִיְּכָתָזְיָיךְ. מַיטָּן פָּאָרְ טַעַגְיָרְ האַט עַד זַיךְ
בָּאוֹזְיָוָן, דער קָצְיָן, אַיִּיףְ אַקְּרָצָן חֹפְשָׁן פּוֹן זַיִן מִילְּטָעַרְשָׁעָר אַיְנָהִיטָן, אַיִן —
קְלִיבָּתָן זַיךְ שְׁוִין אַוְדָיָן אַיִן אַיְנְקָוָבָאָטָר, צַוְיִינָן וּוִיְּטָעָ הַינְּדָעַלְעָד, אַדְעָר
— דער טִיוֹולָן וּוִיִּסְמָס אַמְּ וּוִיְּדָעָרְ וּוֹזְיָוָן. די באָנְדָעָ אַקְּטִיאָרָן האַט עַד אַיִן אַוְנָט
פֿאָרְבָּעַטָּן צַוְיִינְ זַיךְ. מִיהָאַט דָּאָרְטָן גַּעַטְרְוָנְקָעָן בִּזְוָן וּוִיְּטָן טָאגְ אַרְיִין.

זַיךְ שְׁוִין דָאָ פֿאָרְבָּלִיבָן, סְמִידָל, אַונְ צְוִילָבָן אַיִם אָפְשָׁר, צְוִילָבָן אַמְנוֹנָעָן.
וּוְיִלְיָן דִּי אַיְבָּרִיקָעָ, פּוֹן דִּי גּוֹלִיְּ-פּוֹילָן, פּוֹן אַוְלָפָן, פּוֹן דער הַכְּשָׁרָה, זַעַבְעָן
כָּמַעַט אַלְעָ אַוְוָעָךְ, וּוּעָר אַיִן מִילְּטָעָרָ, וּוּעָר אַיִן
טַכְנָיִן. מִיהָאַט דָאָ גַּעַקְוָקָט אַיִּיףְ זַיִן צִיטְעָרְדִּיק, מַיטָּן אַבְּיִסְלָ שְׁטוּמָעָרָ פֿאָרְ
קְלִעְמָטְקִיָּט, אַוְפָּן יְנָגְוָאָרָג, די לְעַצְמָעָן פּוֹן גִּירְשָׁ-פּוֹילָן. אַונְ סְדָאָרָעָ אַיִּפְגָּעָ
שְׁאָסָעָנָעָ מִיְּדָלְטָשִׁינָעָ מַיטָּן גַּעַלְן שְׁוִיבָעָר — וּוּ זַיִן גַּעַקְוָמָעָן אַהֲרָ צַוְיִ
טַוְלִיאָן זַיךְ — אַיִּיףְ שְׁטָעַנְדִּיק. מִיהָאַט גַּלְיִיךְ דַּעְרְפִּילָט אַיִן פֿאָרְבָּלָאַגְּדוּשָׁעָן
מִיְּדָל דַעַם רִיכְטִיקָן עַלְמָעָנָט. זַיִן האַט, דּוֹכְטָ זַיךְ, קִינְעָם מַעַרְ נִישְׁטָ פֿאָרְ
מַאְגָּטָן, קִינְעָם נִישְׁטָ גַּעַלְאָן אַיִן ערְגָעָץ. בַּיִּי טִישָׁן אַיִן חוֹדְרָהָאָוכְלָהָאַט זַיךְ
גַּעַגְעָסָן אַסְךְ, מַיטָּן גַּרְוּסָעָ שְׁלוֹגָעָן. דָוְךְ די פָאָר זְמָעָרְ-חַדְשִׁים האַט זַיךְ זַיךְ
אַנְגַּעַגְאָסָן מַיטָּן רָאָזָע, גַּעַזְוָנְטָעָ פָאָרְבָּן אַונְ זַאְפָּטָן: אַרְוּמְגַעְלָאָפָן אַיבָּרָן קִיבָּחָן

אין די איינגעשטיפטער "בלודזשינס", מיטן רווייטן שייבער, געמאַלַּן זיך צו
אלע שווערע אָרבְּעָטָן. ס'האָט אַרוֹיְסְגֶּעַשְׁפָּאָרֶט פֿוֹן אַיר — די מאָמָע. זי האָט
נישט געקאנט פֿאָרְבִּיגְיִין, נישט אַ כָּאָפּ צוֹ גַּעֲבָן אוּפְּן האָנט אָן אוּסְקָוּשָׂן
די קִינְדְּעָלָעָד אַין "גָּן". ס'קִילְנְיוֹאָרֶג האָט גַּעֲלָעָפּ צוֹ אַיר, גַּעֲמָאָכְט גַּעַד
וואָלְדָּן, ווֹן זיך האָט זיך באָלְדָּעָד דָּערְנָאָך, לאָכְנְדִּיק, אַפְּגָעָטְרָאָגְן צוֹ דָּער שְׂטָאָל,
צומ געמעלָק.

— זיך ווועט געבעירן געזונטער קִינְדָּעָ... — האָט איינְעָ אַ וַיְיִבְלֵל, אָן אלטָע
קיַבְּצָוְנִיצָּע, אַ מְבִינְטָע (זי האָט שיַן אַלְיַין אַיְפָּגָעָה אַדְּעוּעָט קִינְדָּעָר אָן אַיִּד
ニְיַקְלָעָד), זי באָטְרָאָכְט מִיט אַ פֿאָרְקוּוֹעָשָׂט אַוְיָג, ווֹי יַעֲנַע אַיז גַּעֲגָנְגָעָן צוֹ
די שְׂטָעָלָעָר אָן גַּעַזְוָנָט גַּעַזְוִיגְט מִיט די פּוֹלָעָ הִיפְּטָן.

אוֹן אָן אַנְדָּעָרָע האָט זיך אַנְגָּעָרְפָּן, גַּאנְץ עַרְנָסְט, מִיט אַ יִדְּיִשְׁלָעָכְן זִיפְּצָן:
— נְכָנוּ... מִיר דּוֹכְט זיך, אָן סְהָאָלָט שיַן נִישְׁתַּוְויִיט... מִיר וּוֹאָלָטָן טָאָר
קָע, בְּחִיִּי, באָדָּרָפְּט צוֹ האָבָן אַ בִּיסְל אָן אַינְטָעָנְסְיְוָעָרָע עַלְיהָ פְּנִימִית...

אמְנוֹן האָט דָּא אַיִּן מָאָל, בַּיִּם טִישָׁ, אַיִּן חַדְּרָהָאָכָל, אַ רַעַד גַּעַטָּוּן מִיטָּן
רוֹיִיטָהָאָרִיךְן מִידָּל פֿוֹן דִּי פּוֹלִישָׁע, אַ לָאָךְ גַּעַטָּוּן מִיטָּן זִינְעָר
אוֹנְטָעָרָן וּוֹאָנְסָעָלָע, פֿאָרוֹוָאָרְפָּנְדִּיק דָעַם בְּרוֹנִינָם לְאָקָהִינְטָרָע. עַר אַיִּז גַּעַד
וּוֹן אַיִּז זִינְעָרָן כָּאַקְיַיְדָאָנוֹפְּאָרָם, די קַעְפִּי פֿאָרְשָׁטָעָקָט אַיִּן לִינְקָן עַפָּאָ
לְעָט. סְאיַן שיַן גַּעַזְוָנָן עַפְּעָס אַ גַּאנְצָע גַּעַזְוָנִישָׁ צְוִוִּישָׁ זִי. עַר האָט זיך
אַרְוִיְּפָגְעָנוּמָן אוּפְּfn דּוֹשִׁיף אַיִּז אַיִּן אַוְנוֹט גַּעַפְּלוֹגָן מִיט אַיר קִיְּין באָרָאָ
שְׁבָעָ, אַיִּן טָאנְצִיְּקָלָבָן. נְרוּנָה די גַּעַלְטָעָרָט וּוֹיְבָעָרָה האָבָן שיַן דָא גַּעַהָאָט
פָּנָן וּוֹאָס צוֹ פְּלִיאָטְקָעוֹן: "וּוְיִדְעָר גַּעַפְּנוֹנָן וּוּמָעָן צוֹ פֿאָרְדְּרִיעָן דָעַם קָאָפּ,
דָעַר אַמְנוֹן..."

וּוֹי נָאָר עַר האָט זיך אַרְאָפְּגָעָוָיְוָן אַהֲרָר אַוִּיךְ אַ פֿאָר טָעָג חַוְּפָשָׁ, אַיִּן
גַּעַזְוָרָן פְּרִילְעָד, טּוֹמְלִיךְ אַיִּן חַדְּרָהָאָכָל. די גַּאנְצָע יוֹגָנָט גַּעַלְעָפָט
צַוְּ אִים. עַר האָט אַרְגָּאַנוּיְרָט דָעַם כָּאָר, אַרְאָפְּגָעָרְבָּרְגָּטָן די אַרְטִיסְטָן, וּוֹי עַר
זָאָל זיך נִישְׁתַּה האָבָן גַּעַשְׁוִירָן, האָבָן די פֿיַאָהָלָעָד בֵּי אִים זיך גַּעַשְׁפִּיצָתָן, אַיִּן
אַיִּיךְ דָעַר אַיְבָּרְשָׁטָרָל לְיפּ אַיִּז לְגַג גַּעַבְּלִיבָן, וּוֹי אַקְיַילְשְׁטָרִיךְ, אַיִּין
וּוֹאָנְסָעָלָע. די וּתְקִים, דָעַר עַיְקָר די וּוֹיְבָעָרָה. האָבָן גַּעַקְוִקָּט אוּפְּfn מִאָדְּרָנָם
פָּאָרָל הַאָלָבִּישְׁמִיכְלָעְנָדִיק : "די וּוֹיְפָלָטָע אַיִּז זִי שְׁוִין בֵּי אִים ? עַר האָט דָא
איַינְמָאָל אַפְּנִילְיָוָן גַּעַבְּעָטָן צּוֹגְרִיְּתָן אַ פֿאָקָל הַעַמְּדָעָלָעָ, לִיְבָּעָלָעָ, קְלִיְּדָעָלָעָ,
פָּאָרָן מִידָּעָלָעָ, וּוֹאָס עַר האָט גַּעַלְאָזָן אַיִּן כְּפָר גַּלְעָדִי, בֵּי דָעַר „עַרְשָׁטָעָר“.

— אַוִּיךְ וּוּמָעָן חַשְׁבָּוּן פֿאָרְשָׁרְבִּין ? — האָט גַּעַפְּרָעָגָט די שְׁטָרָעָגָע
אוּפְּזָעָרָיָן פֿוֹן קִינְדָּעָרְ-קְלִיְּדָעְרְ-מְאָגָאָזִין, חַבְּרָתָעָ צְפָוָה.

— עַל חַשְׁבָּוּן... מְמוֹרָר... — האָט אַמְנוֹן גַּעַשְׁטִישְׁרָעָט די גַּעַזְוָנָט צִינְעָר
אוֹנְטָעָרָן וּוֹאָנְסָעָלָע.

ערשת ווי לאנג. איז זיין האבן זיך געהאט אוועקגעטרייסלט איז דושיפ מיט דער באנדע, דורך די וויטט אמדן, פון יונגער זייט ער ? זיין האבן אונגעט שפארט ערגעץ אין א פאראוארפונגסם פישער-קייז זון נחל, איז ווילדן מדבר, אייך מערב פון על-אריש, אויפן וועג קיין קאנטארא. מינעט, גראַ נאָטן... נאָר ווערג האט זיך דאָרט אומגעקוקט ?... זיין זענען געפליגען אויך די ניעז וועגן און שאַסיען, צוישן דער יונגער באַוואָלדונג, לענגויס דעם ים. ביר-גונגפה האבן זיין געלאָן הינטער זיך. די נח' לניקעס האבן דאָרט די אָפּוּנְעָלְאוּנְעָן פערמע פֿאָרוֹןְאָנְדְּלָט אִין אָן אָזֶיס. «זעם, דער מְדֻבֵּר טְרָעֵת ווִינְטְּעָרְטְּיִיךְ פֿוֹן סְינִי באָפּוֹרְכְּעָרְטְּ דָעַם יְרָקְׂתְּ-גְּאָרְטְּן, די פְּרוֹכְּטְּ-פְּלָאָנְטְּאָ צְיַעַס, די עַקְסְּפְּעָרְיְמְעַנְטְּ-סְטְּאָצְעָן. גּוֹטְ-גּעֲפְּלַעְגְּטָעַ שְׁווֹץְ-אָלְיִיעַן מִיטְ פְּרוֹכְּטְּ- בִּימְעַר. די ווִינְטְּעָרְ-מְעַלְּאָנְעָן צִיטְיִיךְ דָאָ פְּרָיְעָר, וֵי אִין דָעַר עֲרָבָה; פְּלָאָנְ- טְאָצְעָס מִיטְ פְּעָרְסִיקָעַס. טְרוֹוִיבָן, אָפְּלוֹ אַבְּקוֹאָדָא אָן מאָנָגָא. אייך די אלְטָע אַיְלְבִּירְטְּ-בִּימְעַר האָבָן זיין דְּרוֹכְגַעְפְּרִיט טְרָאָגְסְפְּלָאָנְטְּאָצְעָס מִיטְ צְוִוִּיגָן פֿוֹן בעטערע מִינִים, באָוָאָסְעָרְטָן זײַ מִיטְ אָנוֹנְטְּעָרְדְּדִישָׁע לְאָסְטְּיִיךְ-דְּרָעָלָעָד. די „אָרְגְּנוֹשְׁעָרִיעַ“ גְּרִיאִיט צָו בְּיִמְלָעָד צָו פְּאָרְפָּלָאָנָצָן. די בְּרָאָדְעָוִילְ-אָזְיִיעָרָעָ דְּရָאִיעָט מִיטְ פִּישְׁ. זײַ האָבָן דָאָ אַרְאָפְּגַעְבָּרָאָכָט די שְׁיפְּלָעָד אָן די אַוִּישְׁתָּאָ- טָוָנָגָ, בַּיְמָ אַוִּיסְטְּרִיקְעָנָעָן דִּי חֹולְהָזְמָפָן אָין וּוִיטָן אַפְּוָן. סְאיַיְן גְּעוּנָעָן פְּרִיאָיָ- לְעָד — דָעַר סִוּם בַּיְמָ דְּרוֹכְבָּרְעָכוֹן די דְּרִיְיָ „טוּיְיעָרָן“ אַיְנָם יְבַשְּׁהָ-פָּאָס, וּוָאָס רִינְגָלָט אָרוֹם די אָזְיִיעָרָעָ. צְוִילִיב דָעַר וּוְעָגְדָעָבָן די אָזְמָדָן, וּוָאָס דָעַר יִם פְּאָרְשְׁלָעָפָט, דָאָרְפָּן אַלְעָ פָּאָר יָאָר די עַפְּעָנוֹנָגָעָן אַוִּיפְּגַעְשְׁתָּאָפָט וּוּוָרָן. די „דָעָנִים“-פִּישְׁ גִּיעָן אַוִּיךְ די מָעָרָק אָין די שְׁתָחִים. לעַבָּן רְעָטָאָרָאָן, לעַבָּן דָעַר בעַנוּזְיִ-סְטְּאָצְעָן, פִּירְט אָוּזָק דָעַר וּוְעָגְדָעָבָן די אָפְּלָמְעָן-אָלְיִיעָ. דָא אַיְן פְּאָרְגַעְקָוּמָעָן — האָט עָר זיך באָרִימָט, אָמָנוֹן — די פְּאָנְצְּעָרְ-שְׁלָאָכָט מִיטְ די מְצָרִים. אַיְן גְּרִינְסְ-גְּאָרְטָן, גַּעַשְׁצִיט מִיטְ הַוּכָע וּוּונְטָלָעָן פֿוֹן אָגְנוֹאָ-שְׁטָאָנָ- גָּעָן, אַיְן דָעַר באָסִין פָּאָר דְּרָעְנוֹוָאָסָעָר. די בִּימְעַר שְׁלָאָגָן וּוּאָרְצָלָעָן, „צעַ- מעַנְטִירָן“ דָעַם באָזָן.

איָן קְלִיְינָעָם אָזֶיס האָבָן זײַ זיך פְּאָרְהָאָלָטָן אָגָאנָצָן מְעַתְּ-לָעָתָ. סְאיַיְן גְּעוּנָעָן עַפְּעָס אָגְנָעָצָע גְּעַטְוּנִישָׁ, אָין אָמָנוֹן האָט זײַ טְאָקָעָ לְסָופְּ דְּעַרְטָאָפָט, די, וּוָאָס האָבָן אָנוֹנְטְּעָרְגָּעְלִיגִים די מִינְעָן אוּפְּfn שאַסְיָי. עָר האָט „גַּעַהְאָקָטָן“ אַרְאָבִישָׁ, „זְוִי אָ וּזְאָסְעָרָ“. בַּיְמָ טְוַמְּבָאָנָק, אָין דָעַר אַרְאָבִישָׁ שְׁנִיעָפָע, האָט עָר דָאָרט עַפְּעָס לְאָנָגָן גְּנָדְעָצִילִים, גַּעַלְאָכָט אָין לְסָופְּ אָגְגָעָבָאָטָן דָעַם לְאָנָגָן, פְּאָרְסְאָדוֹעָטָן בְּעַדוֹאָינָעָרָ, דָעַם שְׁעַפְּסָן-פְּאָסָטָוָה, עָר זָאָל בַּיִי אַיְם אַוְוַעְקָוִיפָן אָט די רְוִיטָעָ מּוֹיד, אָין די בְּלוֹדְזָשִׁינָס, די „דוֹשִׁינְדוֹשִׁיָּ“, וּוָאָס שְׁלָעָפָט זיך אַיְם נָאָך ...

— שְׁוֹשָׁנָה... — האָט עָר זַי אָ וּוְיִילָעָ פְּרִיעָר אַיְגָעָרוּיָמָט אָין פָּאָרָ- קוּוּטָשָׁטָס/לִינְקָעָ אוּגָן — זָאָלָסָט מִאָן אָמָנוֹן, אַיְן בִּיסְטָ מסְכִים, הָעָרָסָט ?...

— נכוו... — האט זיך געמאכט נישט וויסנדייק, די מoid, און וויתער אָרְמוּגַעֲרִוּשָׁעַט מיט די געונטצע ציינער אַשְׁטֵיק דָּאָזֶן אַרְבָּות, אוֹ דָּעַר זָאָפֶט אַיְזָאַר גַּעֲרֻנוּן אַיְבָּעָרָן אַיְנְגַעַשְׁטִיפְּטָן הָעַמְּדָל, וְאַסְּ אַטְּ שִׁיעָר נִשְׁתָּגַעַפְּלָאַצְּט.

— וויפֶל?... — האט געפרעגעט דער לאנגער בעדויאינער, און זיך אוּפִיְז געשטעטלט פֿוֹן נִידְעָרִיקָן בענקלעל, מיט אַמעסְעָרְגָּלָאנְצָאַין זִין אַיְנְצִיךְ, בּוּמְלִידְקָאַיג אָוְנְטָאַר דָּעַר קָעְפִּיעַ, וּוְילְסְאַנְדְּעָרָעָאַיִזְבִּי אַים גַּעַוּעַן פָּאָרָה לאָפָן מיט אַבעְלָמָע.

ער האט געטראָגָן גָּרָאָבָעָן רִינְגְּגָעָן אוּפִיְז זִין פִּינְגְּגָעָר מיט די קְרוּמָעָן, שׂוּאָרְאַצָּעָן גַּעַגְּלָעָן, ווי בּוּי אַרְוִיבְּ-פּוֹגֶלְ, אַמְּנוֹן האט באָלְדָּחָוְשָׁד גַּעַוּעָן, אוֹ עָרָה האט אוּזְקָעָס צָו פָּאָרְקְוִיפְּן — חָאַשְׁיָשָׁן... וּוְילְסְאַנְדְּעָרָעָאַיִזְבִּי אַים גַּעַטְאָגָנְטָאַר יְזִיסְלְעָכָרְרָה אַיְבָּעָרָן נִידְעָרִיקָן בּאָרָאָק, אוֹ דָּעַר קָאָפְּהָאַט זִיךְ אַושְׁפָּאָרָה דְּרִיכְיָת... אָהָא, ער אַיְזָאַגְּעָוּעָן בּיְטְרָעָן, אַמְּנוֹן.

פּוֹנְקָט אַזְוִי פּרִילְעָרְךְ-צְעִיאָכְמָעָרטָן, ווי ער האט זִיךְ פּרִילְעִיטִיק, עָרָבְ לִיכְטִיכְ — צִינְדָּן, צּוּרִיקְגַּעֲקָעָרטָן פֿוֹן תְּלָאָבִיב, מיט דָּעַר גַּאנְצָעָר בּאָנְדָּעָן דּוּשָׂאָזְ-מוּזְהִיְזָה קָאנְטָן, מיט דָּעַר עַקְוָאַטִּישָׁעָר זִינְגְּעָרָן, דָּעַר אַקְטְּרִיסָעָן. אַיִן חְדְרָהָאָוכָל האט זִיךְ גַּעַגְּרִיטָה דָּעַר קָאנְצָעָרטָן. אַלְעָמָל, ווּעָן ער לְאַזְוִת זִיךְ אַרְאָפְּ אַיִן שְׁתָאָטָן אַרְיִין מִיטָּן צְעִירִיסְלָטָן דּוּשִׁיפְּ, דּוּרְלִידְיָקָן דִּי עֲנֵנִים אַיִן דָּעַר «תְּנוּרָה» אַיִן, בּוּנָקְ לְאוּמִיְיָה, ווּרְעָטָ ער קוּדָם פָּאָרְפָּאָלָן אוּפִיְז שִׁינְגָּעָט עַטְלְעָכָעָה, אַיִן קוּמָטָן צּוּמָאָרְגָּנָס אַבְּיָסְלָאַפְּעָנָעָר. ווּ שְׁפָאָרָטָ ער נִשְׁתָּאַן? ער שְׁפָאָרָטָ אַיִן קָאָפָּעָ «גָּגָה», רָאָגְ אַלְעָבָנִי אַיִן פִּינְסְקָעָרָן, אַיִן ווּעָמָעָן טְרָעָפְּטָ ער דָּאָרטָן, אוּפִיְז דָּעַר טְרָאָסָעָן? נְחוּמִין, פֿוֹן «קְמָרִי», זִין אַמְּאָלִיקָן חְבָרָ פֿוֹן דָּעַר הַכְּשָׂרָה הַינְּטָעָרָ פּרְוּשָׁקָאָן. פֿוֹן נְחוּמִין האט זִיךְ בּאַקְוּמָעָן אַזְקְטִיאָוָה, אַיִן פֿוֹן אַיִם — אַקְיְבוֹצָנִיקָן, אַקְצִין. דָּאָרטָן האט ער שׂוֹן טָאָקָעָ בּיְ נְחוּמִיסָּה, צְוִישָׁן דָּעַר בּאָנְדָעָן, גַּעַטְרָאָפְּן דִּי «צִיְּגִינְעָרְדִּין», אַפְּאָרְבָּלָאַנְדְּשָׁעָטָ טָעָהָעָרָ פֿוֹן פָּאָרְיוֹזָעָרָ רְוִיסְיָן נְאַכְּטָלָאַקָּאָל «רְאָסְפּוֹטָן». אַרְוִיסְגְּעוּזָן האט זִיךְ — אַיִדְישְׁ מִידְילָן, דָּעַרְצָוָן נְאַךְ אַזְדָּעָסְעָרָן. דִּי טְעָמָעָרָ-אִימְפְּרָעָסָאָרָן יְאַסְמָה, ווּאַסְמָה דָּרְיִיעָן זִיךְ דָּאָ אַרְוּם, הַאָבָן זִיךְ בּאַלְדָּ דּוּרְשָׁנָאָפְּטָן. קְדוּם אַיִן מַעַן אַוּעָקָן, «בְּאָגִיסָּן». דָּעַר אִמְפְּרָעָסָאָרָיאָן, «אַרְוּמְגַעְשָׁעָרָגְבָּבָן», האט זִיךְ אַלְעָזָעָמָן פָּאָרְבָּעָטָן אַיִן זִין אַפְּגָעָנוֹצָטָן, «פָּאָרָד». ער האט זִיךְ בּרִיטָ אַוּעָקְגְּזָעָצָטָן בּיְם רְעָדָל אַיִן גַּעַלְאָוָן הָעָרָן זִין באָסְטְּעָמְבָּעָר :

— ווּוּהִין, טְאַטְּעָלָעָ, זָאָל אַיִדְ פִּירְן?

— אַיִן «דְּלִיהָ»... ווּיְסָטְ שְׁוִין... — האט אַמְּנוֹן באָפְּוִילְן.

הָעֲכָרָ, אַיְבָּעָר דָּעַר טְרָאָסָעָ פֿוֹן קָאָפָּעָ «דְּלִיהָ», אוּפִין הַיְּרָקוֹן, בַּיְּם יִם, הַאָבָן זִיךְ שְׁוִין גַּעַהְאַט אַגְּגָעְצָנוֹדָן די פּיְעָרָן פֿוֹן די פְּלִישְׁטָאַקְיָקָעָ הָאַטְּעָלָן «דָּן», «הַיְּלָטָאָן». מִיוּוִיסָטָ גַּרְנִישָׁטָ פֿוֹן וּוְאָגָעָן סְאַיִזְ פְּלוֹצִים אַגְּגָעְפְּלָוִיגְן אַ

משטרה-קעטשל. די פאנדיעטיקע מײַדלעך אין די שאָלעכַלעך, אויפֿן דאָג האָבן זיך אָן בָּהְלה גַּעטַן אֶ צָעִילֶיף. דער רֹוֹמְעָנֵר האָט דָּארָט, אָנֵן אֶ זַּיַּטְרַן גַּעֲסֶל, גַּעֲוֹסֶט אָן אַנדְעָר ערְטַעַלְעַ, בֵּין אַירְאָקָעָר, וּוֹ מַקְעַן אָוִיסְטְּרִינְגְּקַעְן אֶ גַּלְעַזְלָאָך, גַּעֲשַׂמְאָךְ צַוְּבִיםַן מִיטְ חַוּמוֹס. די האָלְבִּידְרוֹנְדַע, נִידְעָרְקַע טַר אָינוֹ אוּפּֿן אַרְיַעְנָטָאָלִישָׁן שְׁטִיגַעַר פַּאָרִישְׁטַעַלְטַע גַּעֲוַעַן מִיטְ אֶ נַּעַץ קְרֻעְלַן-צַעַפְעַט. מַהָּאָט זַּיִן פָּונְגָאנְדָעְרְגָעֵשָׁאָרָט, אָנוֹ זַּיִן האָבן שְׁוִין דָּארָט דָּערְזַעַן בַּרְיִיטַע צָעֹזְצַט בַּיִי אֶ תְּишַׁל דָּעַם אַלְטָן אַקְטִיאָר פָּון אַמָּאלִיקַן גַּאלְפְּדָאָעָן-רַעְפְּרַוָּתָאָר אוּפּֿן מוֹרָאָנוֹ, מְאָטַעַלְעַ הַיְּלָסְבָּרְג. ערְ האָט גַּעהַלְטָן אָין מִיטְן שִׁיטַן זַּיִן פָּון גַּעַד לְעֵכְטָעָר, דְּעֶרֶצְיִילָט מִיטְ זַּיִן אִיבְּעַרְגָּעָטְרוֹקָנָטְן טָעֵמְבָּרוֹ, וּוֹ אֹזִי די פָּאָרָד בָּרוּינְטָע אַירְאָקָעָר אָנוֹ מַאֲרָקָאָנְעָר יָנְגָלְעַד האָבן גַּעַפְאָטַשְׁטַע בְּרָאוֹא מִיטְ די העַטְמָה, וּוֹ מִיטְ בְּרַעְטָעָר, גַּעַלְעַטְקַט די פִּינְגָּעָר פָּון זַּיִן «אַבְשַׁלוּמָעַן» אָין «חַוּרְבָּנוֹן, יְרוּשָׁלַיִם». „אתָה מְבִין אֶת המְהֻוָּה בְּיִדְיָיךְ?“ — אָין ערְ גַּעַוּעַן טְשָׁעָקָאָוֹעַ אֶ פַּרְעָג צַוְּטוֹן בַּיִי זַּיִן, „לָמָּה לֹא? ... אֲנִי מְבִין בְּלְשׁוֹן וּוֹסְדוֹס... זה אַבְרָהָם אֶבְיִינוֹ שְׁלָבוֹן... בְּטָהָה...“

אָנוֹ די גַּעַלְטְּעַרְטָע אַקְטְּרִיסָע פַּרְידִיא וּוַיִּסְפְּעַדְעַר האָט אִים גַּעַלְאָפְט אָין די בְּרִיטַע פְּלִיצְעַס :

— מְאָטַעַלְעַ מְמוֹרָה... כַּהֲאָבָּא, אוֹפָּךְ מַיִן וּוְאָרָט, גַּעַלְעַטְקַט די פִּינְגָּעָר פָּון דִּין «אַבְשַׁלוּמָעַן»...

מִיטְ אֶ דָּער בְּגַנְדָּע האָט זַּיִן עַס אַמְנוֹן פְּרִיטִיקַן, עַרְבָּה לְיכַטְמַצְדָּן, אָרָאָפְגַּעְלָאָוֹן אָין קִיבּוּץ אַרְיָין. שׁוֹשָׁנָה האָט גַּעַזְעַ, וּוֹ אָינֵן זַּיַּעַן שְׂיִיבַלְעַד האָט אוֹפְגַּעַלְוִיכְתַּן, אַבָּעָד זַּיִן אוֹפָּךְ צַוְּהָכָעָס נִישַׁת אַרְיָין צַוְּאָים. זַּיִן גַּעַד וּוֹעַן בְּרוֹגָן, זַּיִן אֲרוֹיסָם אוֹפָּךְ דָּער טָעַרְאָסָע. פָּון יִם, דָּארָט, וּוֹעַן פִּינְקְלָעַן די שָׂוְרָה פְּיִיעַרְלָעַד פָּון עֲזָה, האָט גַּעַזְעַגְּזַעַן אֶ קְיִיל וְוִוְיִנְטָל. ביִי, „רֻעְמַסְטָן“ אָין דָּער קָעַל אָינוֹ שְׁטַעְקָן גַּעַבְלִיבָּן אֶ פָּאָרְשִׁטִּיקְטַע גַּרְיִמְעַנְשַׁיְשָׁה. ערְ האָט גַּעַלְעַפְט צַוְּאָיר אָנוֹ צַוְּאָנוֹנוֹן. דַּאס האָט עַר אַים, נַאָז גַּאָר אֶ בְּרַעְקָל, צַוְּרַיְקָגַעַד בְּרוּנְגֶט פָּון סִינְיָי. דַּאס שְׂוֹאָרֶץ-גַּעַפְלָעַטְקַטְהָיְנְטָל אָינוֹ גַּעַהְאָט אָרוּסְגַּעַשְׁפָּרָנוֹן גַּעַן פָּון אֶ צַּעַשְׁאָסָעָנוּם מְצְרִישָׁן מַטְאָןָק, אָנוֹ וּאַיְעַבְדִּיק, גַּעַקְוּמָעַן לְזַקְנָן אָים די פִּיס. ערְ האָט עַס גַּעַבְרָעָנֶט אָין קִיבּוּץ אַרְיָין, אֶ נַּאֲמָעַן גַּעַגְעַבְנָן עַס „רֻעְמַסְטָן“. דָּורֶךְ די טָוּנְקָעַלְעַ אַלְיָעִן אָנוֹ סְטוּזְקַעְלָעַד, האָט מַעַן שָׂוֹן אָין דָּעַם פְּרִיְּדָטִיךְ-צָנוֹגָאָכְטָס בְּאַצְּיוֹנָס גַּעַזְעַיְגַּן צָוָם חָדְרָה-הַאֳכָל אוּפּֿן בְּעֶרְגָּל. די גַּעַדְיכַּטְמַ צָעוֹזָקָסָעָנוֹ גַּרְאָנָאָטָן-בִּימְעָר האָבָָן פָּאָרְשִׁטִּיקְטַע דִּי פְּיִיעַרְלָעַן. אָנוֹ פָּאָדְעָרָה הוַיּוֹן האָט יִעַדְעֶר צְוּרַשְׂתַּמָּט אֶ לְיִיעַן גַּעַטְוֹן אַיְפּֿן תָּאוֹול דִּי צְעָהָאָנוֹגָעָנוֹ אֶרְבָּעָטָר מַעַלְדוֹגְגַעַן אוֹפִּיךְ מְאָרָגָן פְּרִי. סְאיָז אִיבְּרָעָן טִיפַּן זַאֲל גַּעַשְׁתָּאָגָעָן אֶ גַּעַרְעָדְעָרָה רַיִּי, אַיְדָעֶר מִהָּאָט אָרָאָפְגַּעְלָוִימָט פָּון דִּי טִישָׁן. דָּעַרְנָאָךְ אַיְזַלְוָצִים שְׁטִיל גַּעַוּאָרָן. אָינוֹ אָיִסְגַּעְלָאַשְׁעָנוּם זַאֲל האָט אַמְנוֹן זַיִן אָיִסְגַּעְשְׁטַעַלְטַע אָנוֹ גַּעַדְיכַּטְמַ מָלָאן, אָזְנוֹן קַאֲלַעַטְמַיוֹן גַּעַזְעַגָּנוֹ, וּוּעַט זַיִן דָּער קַאֲגַעַטְרָט. אוֹפָּךְ דָּער הוַיָּי כָּעָר וּוֹאָנט האָט דָּער קִינְאָ-פְּרָאוֹשָׁעְקָטָאָר גַּעַוּוֹאָרָפּוֹן דַּאס לִיכְטָם, גַּעַכְתִּיבַהְתָּע שְׂוֹרוֹת פָּון אֶ לִידָה, אָנוֹ דָּער גַּעַנְצָאָר אָיִסְגַּעְלָאַשְׁעָנוּר זַאֲל האָט אֶ בָּרוּם גַּעַטְוֹן

די מעלאדייע. ס'האט א בישל דערמאנט אין א רעליגיעז געזאנג פון א פאר-
בארגענער בעקטע, אין די היילן, זאוליז... כנרת שליז... ירושלים של זהב...
מיים... מים... ווי מען וואלט טאקע דערפיפלט דעם רעגן, וואס פאלט צו צו דער
לעכצנדיקער ערעד.

שושנה האט נישט באמערכט ווי מהאט אמנונען א רוף געטן. איזוי
געשעת עס דא אלעמאָל מיט מייליטער-לייט, ווען מען טוּט זי שטיל א רוף.
ער איז פארשווונדן, איזוי פلينק און אומגעריכט, ווי ער איז געקומען.
די פיערעליך אין זינע שייבעליך האבן איד, זעט אויס, גענאָרט.

ס'איז געוווען אויפן דרייטן טאג נאָך זיין פארשווונדן, צוֹאָמען מיט דער
באָנדע אַקטיאָרין, ווי זי האט זיך אויפגעעהויבן און איזו געלאָפֿן אַים אויפזוכן.
זינע שייבעליך זענען אין באֲגִינען געשטאנען אויסגעלאָשן. אַפְּגַעַוּוֹאָרט דעם
אויטאָבּום אויפֿן שמאָלֶן כביש, צוֹישֵׁן די פֿרְדְּסִים-וּוְלְדְּלָעֶךְ: ער איז דאָ, אין
די פֿאָרוֹאָרְפְּעָנָעַן מקומות, פֿאָרְבִּיגְעָלָאָפֿן אַיִן מָאָל אַין טאג. זי האט זיך
אַרְאָפְּגַעַבְּאָפְּט קִין תְּלִי-אַבְּיַבְּ. בִּזְוּ זי האט זיך דערפְּרָעָגַט צוֹ דער קָאָפָע "גַּגְהַ".
אַבְּעַר קִינְיָנָר האט דְּאָרט נִישְׁט גַּעֲוֹסֶט וּוּגַן אַמְנוּנָעַן, אַוְן זי האט זיך אַוְן
מעטיך, פֿאָרְטְּרָאָגְן צְוֹרִיקְגַּעַטְרִירִיסְטַּלְט צָוָם וּוּיְתַּן קִיבְּצַן אַין נְגַב...

„כְּהָבָזֶד יַאֲרֹן נְעֹזָאַלְגָּעָרֶת אֵין דָעֵר פִּרְעָמֶד”

.1

ארום שנות תש"ס (אדער 2.000, לוייטן נוצרישן השבון). האט זיך דא ערגעצוו איזן די נידיעיקע געטליער על שפת הים. נאך אליך איפגעעהאלטן, א לאנג פארגעסענער, אינער פון די לעצטע — און אפשר טאקט דער לעצט טער — יידישער שרײַבער, וואס גערופן האט ער זיך יאסט וויטעס. פון דער יונגעער גענעראציע, פאראשטיט זיך, איזן ער שוין איזיך, קיין עין הרע, גע-זוען אַ יַד, אַ טִּפְפָּעָר זָקָן, אַוּדָאי אַ נִּינְצִיקָעָר, אַוְיבָּ נִשְׁתָּמָר. אַוְיפָּגָעָי האלטן האט ער זיך איזן קוֹאַרטָּאַל, אַראָפְּצָוּ פָּוּן שָׂוֹק הַכְּרָמֶל, הַינְּטָעָר דִּי צָעָד שטערטער וויאַדוקטן, אַרְוּם די פֻּרְעָרְפָּרְעִיסָּס פָּוּן אַלְטִיתְהַלְּאַבְּיָבִּיב, סְאַיְן נְעוּזָן אַ מִּינְצָוְנוּפְּגָעְקָלְעָפְּטָעָס כּוֹחָה, אַ וְיִלְדָּאַ אַיְבָּרְבָּלְיִבְּעָנָסָיִשׁ פָּוּן דִּי אַמְּאַלְקָעָר אַרְאַבְּיָי שְׁעַ פְּרִימִיטְיוּוֹעָ גַּעַלְגַּעַפְּאַרְבָּטָעָס מַוְיַּעַלְעָד, נְאַנְטָן צָו יְפָה, אַרְאַפְּצָוְגָּיִן עַטְלָעָד כְּעַשְׂתִּיגָּן אַיְן דָעֵר נִידָעָר. פָוּן וְאַס דָעֵר זָקָן האט דַעְתָהָלְטָן דִי נְשָׁמָה? מַסְתָּמָאָ פָוּן אַ בִּיסְלִירְקָותָה, אַ גָּלָאוּ צִיגְּנָמִילָךְ, אַ פָּאָר טִיְּטָלְעָן, וְאַס אַשְׁכָּנָה, פָוּן דִי לעַצְטַגְעַקְוּמַעְנָעָס פְּרָדִישָׁעָ אַדוֹת, פָוּן דִי לעַצְטַלְקָוְיִדְרָטָעָ גַּלוֹתָן, האט עַס אַיְם אַרְיִינְבָּאַזְאַרְגָּמָן. די רַחַיָּה אַיְזָה בַּיְּ אַיְם גַּעַוּזָן קָאַלְעָא. סְאַיְן אַיְם, נִשְׁתְּדָאַ גַּעַדְאַכְטָמָן, גַּעַהַאָט אַגְּגָעְוָאַקָּסָן אַ קָּאַטְאַרְאַקָּט אַיְפָּנָן לִנְקָן אַיְגָן. די פִּים האַבָּן אַיְם שְׁוֹאָד גַּעַדְיָנָט. רַחַיָּה שְׁוֹן גַּעַוּזָן אַ בִּיסְלִטוּבְּלָעָד אַוְידָה, אַז מַהָּאָט גַּעַרְעָדָט צָו אַיְם, האט דָעֵר זָקָן אַוְנְטָעְרָגְעָשְׁטָעָלָט דָעַם פַּאַרְוּזָאַקָּסָעָד גַּעַם אַוְיַּעַרְמָוְשָׁל, אַוְיַּגְעָקָרְטָמָן דִי מַוְתָּנָעָ וְוִיסְלָעְכָּצָן, טִיף אַוְנְטָעָר דִי גַּעַעַד דִּיכְטָעָ ברַעְמָעַן-גַּעַסְטָן. אַבָּעָר מַאְדָנָעָ, דָעֵר נִכְטָעָרְרָעָר שְׁבָל דַעְרָפָאָרָה האט נאָךְ בַּיְּ אַיְם גַּעַרְבָּעָט שְׁאָרָף, שְׁנִידִיקָה, אַן אַלְפָט פִּיעָרָ, האט מעַן גַּעַפְּלִיט, בְּרַעַנְטָ נאָךְ אַיְם. די עַירִיה האט עַזְוָרָגָט פָּאָר די אַלְטָעָ לִיטָּה. קַיְיָן וְוִיבָּ, וְוִידָעָר, האט זיך יָסָל וְוִיטָעָ אַיְן די פְּרִיעָרְדִּיקָעָ יַאֲרָן אַוְיךְ קִינְמָאָל נִשְׁתָּמָעָ גַּעַנְוָמָעָן; אוֹ רַחַיָּה האט אַגְּנָץ לְעַבְנָן קְוִים זיך אַלְיָין קָאָרְגָּ מְפָרָנוֹס גַּעַוּזָן. נָה, אַיְן קַיְיָנְדָעָר אַיְן אַיְנִיקָלְעָץ — אַוְודָאי נִשְׁתָּמָעָן. אַוְיךְ קַיְיָן קְרוּבִים האט ער, דַוְכָּט זיך, מַעַר אַיְן עַרְגָּעִץ נִשְׁתָּמָעָן.

מייט אַגְּגָעָלְעָנְדָטָע אַוְיכָן אַיְזָה ער פַּוְנְדָעָסְטוּוּעָגָן יַעֲדוֹן טָאגְ גַּעַזְעָסָן, די הוַיְכָעַ פְּלִיצָעַ אַגְּגָעָבוֹגָן, די שְׁפָאַקְוָן אַגְּגָעָרְקָט אַוְיךְ דָעֵר שְׁפִּיךְ

נאג' און האט נאך אלץ, מיט א ציטערדייקער האנט דארט עסוק געוווען אין
עפעס משונהדייקע שריבעכצען, וועגן א לאנג-פארגאנגען לעבען, או ס'האט אים
אלין איסגעען — יארהונדערטער-זוייט, און אין א לשון, וואס קיינער האט
שווין דא סיירויי מערכ נישט געדענקט.

ס'קראטן-פונגצטעלל, גאנץ אויבן, איז געוווען כמעט גלייך מיטן טראָד
טוואר. אין דער נידער, בינוֹן הארייזנט פון ים, זענען נאך אלץ, צוישן די
ויאַלְקֶנְקָרָאַצְעָרָ-קָאַסְטָנָס, געלעגן אִיסְגַּשְׁאָטָן פְּלָאַכְּעָ דַּעֲבָעָר, טַיֵּל רַוְּגַדְּיקָעָ
מייט קוֹפָאָלָן, ווי קלִינְגַּעַטְמַעַטְשָׁעַטְן. אַ קְרוּמָעָ פְּאַלְמָעָ מייט אַ פְּאַרְגָּעַלְטָן בְּעוֹזָם
קרויין, האט אַרְוָסְגַּעַשְׁטָאָצְטָן אַיְבָּעָר זַי. דער האלבער האָרָן פָּוּן דער לבנה
האָט אַוְנְגַּטְ-צִיִּיט גַּעַזְאָרְפָּן אָמוּהִימְלָעְכָּע, פָּאַרְקָרָאַטְעָוּוֹטָעָ
לייכָט אוּיף דער הִינְטָעַרְשָׁטָעָר וְאַגְּטָן. דָּאָרט, אַרְוִיפְּצָה אַיְזָעַטְמָעָן סְבָעָט,
דאָס בִּיכְעָרָ-שְׁעַנְקָל, אַ טַּיְשָׁל מִיט אַנְגָּעוֹאַרְפָּעָנָע בְּתָבִים. דער זָקָן האָט אלץ
טוּבָּיָּה פָּאַרְנוּמָעָן ווי דִי כּוֹאַלְיָעָס אַיְן דער נִידָּעָרָן קְלָאָפָּן זַיְד אַיְן דִי שְׂטִיָּי
נעָרָעָ שְׂזִיְּוָעָנָט בִּים בְּרָעָג, דער עִיקָּר וועָן דִי שְׂטָאַרְקָעָן ווַיְנָטָן הוּלָן.

די מאָראָקָאנִישׁע אַונְ תִּימְנָעָר וְוַיְבָעָר, וואָס האָבָן אַיְן הוּיָּה צְעהָנָגָעָן אַ
בִּיסְל וּוֹעָשָׂ אַיְפָן שְׁטָרִיקָל, האָבָן נַאֲגַעַקְוּקָטְ פָּאַרְבְּלִיפְּטָ דָעַם אַלְטָן: דער האָט
אַיְן דִי לוֹיְלָעָכָע טָעָג, ווַיְנְטָעָר-צִיִּיט, גַּעַפְּלָעָנָט צָו וּוֹאַרְעָמָעָן זַיְד אוּיף דער
שְׁוּוּלָע. אַיְן זַיְעַרְעָ אַוְיָגָן האָט עַר שִׁיעָר נִישְׁטָ אַוְסְגַּעַקְוּקָט ווי אַכְּאָכָּם: זַיְד
איַנְעָן האָט אַפְּיָלוּ גַּעַגְּבָן אַגְּזָהָעָרָן מִיט אַ רְמָת, אַז עַר מָוָי אַוְדָצִי זַיְד
נְסָתָר, אַז עַר קוֹמְטַ-אַפְּ פָּאַרְפְּרָעָמְדָע זַיְד אוּיף דער וּוּעָלָט... וועָן סְיָאִזְן
דַּעְרָגָעָנָעָן צָו זַיְנָעָ טַוְּבָלָעָכָע אַוְיָעָרָן, האָט עַר גַּעַשְׁמִיכָלָט אַ בִּיטָעָרָן שְׁמִיכָל.
סְיָאִזְן אָפְּשָׂר נִישְׁט אַיְגָאנָצָן קְרוּם — מַאְקָעָ פָּאַרְפְּרָעָמְדָע זַיְד... אַז עַר האָט
אַרְוִיְגַעְקָוּקָט צָו דִי עַטְלָעָכָע פָּאַרְשְׁטִוּבָטָעָ בִּיכְלָעָד זַיְנָעָ אַיְנָם שְׁעַנְקָל: צְוִילָב
וְאַס, האָט עַר זַיְגָעָאָט, דִי מַאְטָעָרְנִישָׂ, אַז מַפְּאַרְשְׁטִיִּיטִי סְיָיְזִי נִישְׁטָמָן
לְשֻׁוֹן? אַז עַר האָט אַיְגָאנָלָאָל בַּאֲקָלָעָרָט, אַז סְוּאָלָט אָפְּשָׂר גַּלְיִיכָּר גַּעַוְעָן דִי
אַלְעָ בְּתָבִים. צְזָאָמָעָן מִיט דִי בִּיכְלָעָ, אַרְיִינְצָוּוֹאָרָפָן אַז שְׁמָאָלָן אַיְוּוּלָעָ
וְאַס האָט אַיְם גַּעַוְאָרָעָט אַז דִי פִּיכְטָעָ, קָאַלְטָעָ וְוַיְנְטָעָר-צִיִּיט, אַיְדָעָר זַיְיָ
וּוּלָן אַיְם דָא גַעַפְּינָעָן אַ פָּאַרְשְׁטָאָרטָן, אַז — אַ סּוֹפָן אַז עַק! דִי העַנְטָהָבָן
אַיְם אַבָּעָר יַעֲדָעָס מַאְלָ אַוְנְטָעָרְצִיטָעָרָט, וועָן עַר האָט אַ נְעַם גַעַטְוָן דִי פָּאָרָ
גַעַלְבָטָעָ קָוְנְטְּרִיסִים, בַּאֲדָעָקָט מִיט זַיְן צִיְעָדִיקָן כְּתָבָן. אַ שְׁטוּבָ אַיְזָעָפָיָ
גַעַגְּאָנָגָעָן, וועָן עַר האָט זַיְיָ אַ מִישָּׁ גַעַטְוָן; זַיְיָ האָבָן שְׁוֹן אוּיךְ אַפְּגַעַגְּבָעָן מִיט
שִׁימָל. אַז קָאָפָהָט זַיְד אַיְם אַ מִישָּׁ גַעַטְוָן — וְוַיְיִגְּזָוָאָלָד, אַ גָּאנְצָן לעָבָן
גַעַפְּיִילָט, גַעַשְׁנִיצָט דָאָס אַפְּגַעַצְטִיטָעָרָט וְאַרְטָט, גַעַרְקִיצָט, גַעַהְאָמָעָט, צִיזָעָ
לִידְרָט, ווי אַיְן מַאְרָמָאָר. נָאָר ווֹאָס קוֹמְטָ אַרְוִיס? וּוּלָר ווּטָעָס דָעַן לִיעַנְעָן?
וּוּלָר ווּטָ אַרְיִינְקָוָן דָעַרְין? אַז סְיָאִזְן אַיְם אַ רְגָעָ פָּאַרְגָּעָקוּמָעָן, ווי עַר ווֹאָלָט
פָּאַר זַיְד אַלְיָיָן צְגַוְעַטְרָאָכָט עַפְעָס אַ פּוֹגָלְ-לְשָׁן, נָאָר פָּאַר זַיְד אַלְיָיָן. אַז עַר
הָאָט זַיְד אַבָּעָר גַעַנוּמָעָן אַז אַנְדָעָרָלְעָבָן, פָּוּן אַז אַנְדָעָרָלְגָּולְלָ...
וּוְיִיל אַיְן דִי וּוּאָכָעָ נְעַטָּ, אַיְפָן דָאָרָן בְּעַטָּל, האָבָן זַיְד אַיְם נָאָךְ אַלְצָן גַעַחְלָומָט
— דִי פּוֹלָעָ זַאָלָן מִיט יְוָגְגָוָאָרָג... דִי גַּאֲלָעָרִיעָס בְּרָעָכָן זַיְד... דָאָס לִוְיָטָעָרָ

זין דרך, פארהוילן פארון נאקועטען אויג פון קלוגיטשקע פלאטיטיקאנער, פאר-
비스ען קנאים, אפילו פון וויטז'יכטיקע אקדמיינער אוונצעיקאלפעדיםן.
זוי וויסן נישט, די נאראנט, או אט דער געזונטער פאלקס-איינסטינקט האט
אונז אפשר אויפגעהאלטן אין דער לאנגער געשיכטלעכער נאקט אונזערער.
אט האט הוז, למשל, נאך אין יענע יארון „פארברען דעם גלוֹת“, צוואמען
מייט אונזער ציוויליזאציע... די אלטער, ביטערע, קנאים! ס'אי אפער אויך, או
מיוויל, געווען צו פארשטיין — אַ קלײַן לאָן, אַ באָגראונעצעטער אַפְּנָעָמָעָר;
כִּוּוֹיסָס, מסתמא אַבְּיסָל קְנָאָת סְוּפְּרִים אויך. זַאֲסָ פְּאַלְּטָ זַיךְ אַבְּעָר מַאֲדָנָע
צְנוּוֹרָה מַיְתָן אַלְּטוֹן זַעַלְבָּטְהָאָס אַונְזָעָר, ביִי פְּלוֹטָאָקָרָאָטָן אַן סְנָאָבָן,
וְאָסָ קְוּמָעָן אַרוֹיסָס פָּוֹן אַונְזָעָר אַיְגָעָנָעָם דֵּיךְ, אַלְעָמָל גַּעַנְגָּטָזְזָוָס אַסְּיָּמִיָּה
לְאַצְּיָּע. אַן אֶלְעָ גְּלוֹתָן האָבָן מִיר זַיִי פְּאַרְבָּאָגָט. אַן אַטְהָבָן זַיִי שִׁין דָּרָרָ
פִּירָט ! בִּיאָלִיךְ רָעָדָט אַן זַיְנָעַ כְּתָבִים וּוּגָן כִּינָסָה, די צְנוּוֹפָזָאָמָלָגָן, דָעַם
צְמוֹזָם, דָעַם אַפְּשָׁלוֹס פָּוֹן יִדְיָשָׁע וּוּרָטָן, דָעַם סִימָן פָּוֹן אָן עַפְּאָכָע. וְיִעַרְשָׁיָן,
וְעַסְטָ אַבְּעָר נִישְׁטָ פְּאַרְמָאָכָן דָּאָס לְעַבְּדִיקָע, שְׁעַפְּרָעִירִישָׁע מַוִּיל פָּוֹן פָּאָלָק, די
טרָאָגָנס פְּאַרְמָאָצָע, דָעַם נָאָטְרִילְלָעָן סִינְטָעָן.

ニישט קיין נאַרְיִישָׁע יַד גַּעַוּעַן, דָעַר יַאֲסָל וּוּיטָעָס, אַן עַר האָט זַיִי דָאָרט
איַנְמָאָל אָזְוִי אַזְגָּגָעָן, צו די אלעָ קְנָאָם:

ס'אי אַמת, די מדינה האָט גַּרְעָסָעָרָע זָאָרגָן, די גַּרְעָסָעָרָע זָאָרג — דָעַם
קיום האָומה, מִזְאָל אַונְזָדָאָל לעַבְּן אַונְטָעָר אַן אַיְגָן שְׂטִיקָל הַיָּמָל. אַבְּעָר
דָעַר קְוּלְטָוָר-קָאָמָה, מִיְּנָעַ פְּרִינְגָט, אַיִן אַוְמָפָאָרְמִידָלָעָד ! אַן נִישְׁטָ בְּלִוְיָזָן
די פְּאַרְבִּיסָעָנָעַ הַלְּכָה-הַיִּדְזָן. כְּרָעָד שְׁוִין נִישְׁטָ פָּוֹנָם קָלָאָסָן-קָאָמָה. אַן מִהָּאָט
בָּאַנוּמָעָן זַאֲסָ גְּרוּסָע אָוְמָלָק, וְאָסָ אַיִן גַּעַשְׁעָן צָוָם אַשְׁכָּנָזִישָׁן יִדְגָּנוֹתָם אַיִן
אַיְרָאָפָע, אַן אַזְמָאָטָרָאָכָט זַיךְ פָּאָרָן יַוְשָׁע זַיְעָרָן — קְוּמָת דָאָךְ אַונְזָעָדָי
אוּרָק עַפְּעָס פָּוֹן דָעַר יַרְוָשָׁה צוֹ אָבָָבָן. האָבָן מִיר דָאָךְ עַל כָּל פְּנִים אַרְדִּיְנָה
גַּעַלְיִינְגָט אַונְזָעָר אַיְגָנס אַן פָּאָלְקָס-אַיְפָּקָום. צְיוּנִיּוֹם אַיִן מִיט דָעַר צִיְּתָ גַּעַ-
וְאָרָן אַ בִּרְיָטָעָר בָּאָגָּיִחַ, פִּיל בִּרְיָטָעָר אַפְּלָו זַיךְ דִּי רָאָשָׁוּגָים האָבָן אַרְדִּיְנָה
גַּעַלְיִינְגָט אַיִף דָעַר יִדְיָשָׁע גָּאָס האָט זַיךְ גַּעַהָאָט אַיִר „צְיוּנִיּוֹם“. אַן קִינְנָעָר
בָּאוּוּעָגָנָג אַיִף דָעַר יִדְיָשָׁע גָּאָס האָט זַיךְ גַּעַהָאָט אַיִר „צְיוּנִיּוֹם“. אַן קִינְנָעָר
הָאָט אַ קלְוָג נִישְׁטָ גַּעַקְעָנָט זַיִן, קַיִן שָׁוָם מָאָנָאָפָּלָן קַעַנְעָן דָעַרְבָּר נִישְׁטָ
גַּילְטָן. מִיר האָבָן שְׁוִין גַּעַנוֹג גַּעַהָאָט פָּוֹן די אלעָ מָאָנָאָפָּלָסָן. יִשְׁרָאֵל אַיִן
אַיִן אַונְזָעָר דָוָר די זַאֲכָ פָּוֹן אַל עַיְזָן, צַיִן זַיִי וּוּילָן נִישְׁטָ.

.2

גַּעַלְעָבָט האָט עַר טָאָקָע אַרְוָם די פְּעַרְיָפָרְעִיסָס פָּוֹן אַלְטָ-תְּלָ-אָבָּבָן. אַבְּעָר
די נִיעָ שְׂטָאָט אַרְוִיְפָצָו אַיִן אַיִן די לעַצְעָטָאָרָן — נַאֲכָ דִּי אלעָ וּוּסְטָעָ מַלְ-
הָמוֹת פָּוֹן גַּוְגָּוָמַגָּו — פָּאָנְגָּנְדָעָרְגָּוְוָאָקָסָן זַיךְ אַנְדָעָר לעַגְגָן אַן דָעַר

בריט. בימַם גְּרִיאֵי אֲבָעֵר האַט זִיךְ אַלְצָ פַּאֲרָפְּלָאנְטְּרַט. בֵּין אַים אַיְזָ רָעַכְתָּ גַּעַ – וּוֹעַן, אוֹ דִּי אָרָאַבְּישׁוּ שְׁכְּנִים וּוֹילֵן אָנוֹנוֹ נָאָךְ אַלְצָ פַּאֲרָלְעַנְדָּן, מִיר זַעֲנַעַן אֲבָעֵר גַּעַשְׁטָאַרְקָט, אַין טִיפָּן בְּטֻחוֹן, אוֹ מַיוּעַט זַיִ, אָם יַרְצָה הַשֵּׁם, מְגַצֵּחַ זַיִן; וּוֹילְעַר האַט דָעַן אַין יַעֲנַע צִיְּטָן גַּעַלְגַּיבָּט, אוֹ סַיְוָעַט אִמְאָלְ קָוְמָעַן אַשְׁלוּם אוֹיְף דָעַר וּוֹעַלְטָ ? אַיְזָ עָרְ דָאָךְ אָלְיַיךְ, אַפְּרָגְעַסְעַנְעָרָ, עַל פִּי נָס לְעַבְּן גַּעַבְּלִיבָּן, וּוֹעַן אַלְעָ זַעֲנַעַן גַּעַלְעַן פַּאֲרָשְׁטָעַקָּט אַין דִּי אָוּנְטָעַרְדְּשָׁעָ בְּוֹנְקָעָרָס; וּוֹעַן דִּי כְּלִימַשְׁחִיתָ, דִּי רַאַקְעַטָּן פָּוֹן שְׁוָנוֹן, זַעֲנַעַן גַּעַפְּלוּיגָן אַיְבָּרָן קָאָפְּ.

אַיְזָ דִּי וַיְוַינְטָעַרְדְּ-הַדְּשִׂים, וּוֹעַן דִּי שְׁפָעַיְ-דִּיקָעָ רַעַגְנָס פָּאָלְן האַסְטִיקָ אַרְאָפְּ, אַיְזָ עָרְ זַעֲלַטָּן אָרוֹיָס פָּאָר דָעַר שַׁוּעַל, נִישְׁתָּ גַּעַהְעָרְטָ קִיְּן רָאְדִּיאָ, נִישְׁתָּ גַּעַזְוָעָן קִיְּן טַעַלְעַוְיְיזָעָ, נִישְׁתָּ גַּעַלְיְעַנְטָ מַעַר קִיְּן צִיְּטוֹנְגָעָן אָפְּלָוָ, עָרְ האַט גָּאָר אָיְיךְ אָזְוִיפִּיל נִישְׁתָּ גַּעַוּוֹסְטָ, וּוֹי דִּי שְׁטָאָטָם, וּוֹאָס עָרְ האַט זַי נָאָךְ גַּעַדְעַנְקָט פָּוֹן פְּרַיעָר, אַיְזָ וּוֹנְדַעְלְעַד אָוְיְגָעְוּוֹאָקָסָן אַיְזָ דָעַר הַוְּיָר, אַיְזָ דָעַר בְּרִיטַיט, אַיְזָ דָעַר לְעַנְגָן, האַט אַיְנְגַעְשְׁלְוְנְגָעָן דָעַם וַיְוַיטְ-אָרוֹסְגָעְרַוקָּטָן צָפוֹן, רְמַתְ-גָּן, רְמַתְ-אָבִיב, בֵּין הַרְצָלִיהָ, דִּי מַעְטָרָא, אָרוֹפְּצָוְפָּרָן טִיךְ אָוּנְטָעָר דָעַר עָרְדָמִיט רָאָלָה-שְׁטִיגָן, האַט גַּעַקְרִיכִצְתָּ דִּי שְׁטָאָטָם אַיְזָ אַלְעָ רַיכְטוֹנְגָעָן, גַּעַפְּרִיט יְעַדְן טָאגְ אַיְבָּרָעָר אַמְילְיאָן שְׁטָאָטְ-לִילִיט בֵּין צַו דִּי וַיְיִטְסְּטָעָ מְקוֹמוֹת.

דָעַר יַמְ-בָּרָעָג, דָא בָּאָלְדָ דְעַרְלָעַבָּן, פָּוֹן יְפָוּ בֵּין צְפָזָן, אַרְוֹם הַיְרָקָוָן, אַיְזָ מַעַר נִישְׁתָּ גַּעַוּוֹן צַו דְעַרְקָעָנְעָן, וּוֹעַן הַאָבָּן וּוֹי עָסָ דָא אַלְצָ פַּאֲרָבּוּיט ? שִׁיףְ וּוֹעֲפָן, אַזְ אַוַּיְאָנְגָעָן-אַלְגְּדוֹנְגָג-אַעֲרָפָאָרָט, פַּאֲרוֹזְאַרְפָּעָנָעָ בְּרִיקָן אַוְיִ פַּעַסְטָעָ בְּעַטְאִ-זַיְלָן וּוֹיִיט אַיְזָ אַרְיָיָן, אַזְ אָ, אַיְזָ דָעַר שְׁכוֹנָה, אַיְזָ נָאָךְ אַלְצָ פָּאָרְ-בָּלְיָהָן, וּוֹיִ פַּאֲרָגְעָסָן, דִּי עַגְגָעָ שְׂוֹרָה גַּעַלְעָ, נִידְעַרְקָעָ מַוְיְעַלְעָד, מִיטְ דִּי פְּלָאָ-כָעַדְעָרָ, מִיטְ דִּי פַּאֲרוֹשָׁאַוּרְעָטָן זַוְיְזָוְאָסָעָרָ-פַּעַסְלָעָדָ פָּוֹן אַלְטָ-תְּלָ-אָבָּיָבָּ. וּוֹיִ מַזְאָלָט זַיִ דָא גַּעַלְאָן שְׁטִין בְּלוּוֹן פָּאָר מַזְעוֹעָלָלָ צְוֹעוֹנָן. פּוֹנְקָטְ וּוֹיִ דָעַר שְׁוֹקְ-הַכְּרָמָלָ, וּוֹאָסָ האַט דָא אַרְוֹם, אַיְזָ דִּי גַּעַסְעַלְעָ, נָאָךְ אַלְצָ פָּאָרָבָּ-פַּאֲרְפִּיצְיָזָגָ פָּוֹן הַאַנְגָּטָוּוֹגָעָלָעָ מִיטְ פִּירָוֹת אַזְ אַלְעָרְלִי אַפְּפָאָלָ-סְחוֹרוֹתָ. אָבָּרָ דָעַר מַעְנְטָשָׁ, האַט עָרְ בְּאַטְרָאַכָּט, אַזְ אַזְ גְּרוּנָמָ, גַּעַלְבָּיָן דָעַר זַעַלְ-בָּרָ, וּוֹאָסָ פָּאָרָא נִיעַזְ עַכְבָּנִישָׁ וּוֹנְדַעְרָ סַיְאָלָן אָנוֹנוֹ נִישְׁתָּ פַּאֲרְפִּליְצָן, גָּאָרְ דָאָסָ-לְשָׁוֹן אַיְזָ בֵּי זִי עַפְעָסָ צְעִמִּישָׁ גַּעַוָּאָרָן, צַוְיִינְעָ תְּוִיבְלָעָכָ אַוְיִירָןְ זַעֲנַעַן דָעַרְגָּגָעָן דִּי גַּאֲרָגְלָדִיקָעָ אַרְאַבְּיָשָׁ, הַאָבָּן זַיִ אַיְנִי-גַּעַגְעָן אַזְ זַיִ אַלְעָמָעָן, גַּעַזְוִיגָטָהָט דִּי אַרְוּמִיקָעָ אַרְאַבְּיָשָׁ פַּאֲרְפִּילְצָוָן. זַיִ זִיצְנָן דָאָרוֹם דִּי עַלְעַגְנָטָעָ קָאָפְּיָעָן, דִּי פִּיסְ אָוּנְטָעָ זַיִ, בֵּי דִי קְלִינְעָ טַעַדְ פָּעַלְעָדָ טַעַרְקִישָׁ קָאָפְּעָ, מִיטְ דִּי לְאָגָנָעָ נָאָרְגִּילָעָס. זַיִ אַיְלָן זַיִ מַעַרְ נִישְׁתָּ. דִּי טָעַנְיָקָ, דִּי אַדְיִינְאָטָאָרָ, דִּי עַלְקָרָאָנָקָ, אַרְבָּעָטָן שְׁוִין פָּאָר זַיִ.

עַפְעָס אַיְזָ יָאָ דָעַרְגָּגָעָן צַוְיִינְעָ תְּוִיבְלָעָכָ אַוְיִירָן, אַזְ דִּי שְׁטָעָטָ אַזְ יִשְׁוּבִים פָּוֹן גָּוֹלָן, פָּוֹן גָּגָבָן, צְוַוְישָׁן דִּי אַוְסְגָּעְוֹאָקָסְעָנָעָ פָּאָלְמָעָן אַזְ צְעַדְעָרָ-וּוֹלְדָעָרָ, דְוִישָׁתָ, קִיְּן עַיִן הַרְעָ, אַזְ פָּאָלָק אַיְיךְ דִּי גַּעַמְאָרָקָן, אַזְ בָּאָרָ שְׁבָעָ, אַזְ וּוֹיטְאָלְן דְּרוּם-צְעַנְטָעָרָ, האַט זַיִ אַוְיִגְעַהְוִיְבָן מִיטְ אַרְעָ טַרְעָמָס, פַּאֲרָיָקָיָ קְיִומָעָס אַזְ וּוֹאלְקָנְקָרָאָצָרָסָדָ: דָעַר גַּעַלְגַּעַרְ פָּוֹן אַלְטָן יַרְדָּן, פָּוֹן חֹמֶשְׁ —

איסטגעריטערט און פֿאַרטײַפֿערט. לאַסְטוּ-באָרְקָעַס, האַנדָלָס-פַֿלאָטִילָעַס קְרִיעֵין זיך, עַל-גָּאנְטָעַ יַאֲכֶטֶשֶׁפִּין שְׁפָאַצִּירַן מַאיַּעַסְטַּעַתִּישׁ אוֹיף זִינַע בְּרִיטַע, בְּלוּעַ וּוּאַסְעָרַה, אַיבָּעַרְן דּוּרְכְּגַעַבְּרָאַכְּעָנָם קָאנָאַל, בֵּין אַרְאַפְּצָוּ, קִין אַילָּתָה, צָום יַמְסֻׂוּ.

אמָאל, שְׁוִין זַיְעַר לְאַנְגַּה, וּזְעַן דַּי פִּים הַאֲבָן אִים נָאָךְ אַבְּיסָל לִיכְבָּטָר גַּעַד טְרָאָגָן, פְּלָעָגָט עַר, גַּעֲוִינְגְּלָעַד, קְוּמוֹן אַזְעַקְוָעַזְוּן זַיךְ אַוִּיף דָּעַר טַרְדָּאָסָעַ פָּוּן דָּעַר קָאָפָע "דְּלִיהָ", אַיְפָּהָן הַיְּרָקָהָן. עַר הַאַטְ פְּאַרְנָאַכְטִיְצִיִּיטַ לְאַנְגַּג גַּעַשְׁלָעַט וּזַיךְ לְעַנְגָּאָוִיס דָּעַם בְּרַעְגַּטְרָאָטָוָאָר, אַנְגַּעַשְׁפָּאַרְטָמָן אַיְפָּהָן יַאֲמָשָׁן שְׁטַעַקְעָלָעַ. דָּאָרָט הַאֲבָן זַיךְ נָאָךְ צְנוּיִינְגַּעַטְרָאָפָן אַפָּאָר שְׁרִיבְיָהָר, אַפָּאָר פְּאַרְגְּעַסְעָנָעַ קוּלְטָוָרָה עַסְקָנִים פָּוּן עַל-טָעָרָן דָּוָר. סְזַעַנְעַן וּנְאָךְ גַּעַוּעַן צְווִישָׁן זַיךְ אַלְטָעַ צָאנְקָעַ רְיִיעַ, בְּרוֹגָן, אַיְנָעַר הַאַטְ דָּעַם אַנְדָּרָעָן נִישְׁתְּ פְּאַרְגִּינְעָן סְלָעָבָן. אַנְדָּרָעָן הַאֲבָן גָּאָר אַוְיסְגָּעְלִיגָּט הַאַלְבָ-פְּאַרְגְּעַסְעָנָעַ טָעָנוֹת. פְּאַרְרִיסָן דָּעַם קָאָפָ, באַשְׁר מִיְּהָאָט אָמָאל זַיְעָרָס אַבְּיַעַרְגָּעַזְעָצָטִי אַין עַבְּרִית אָן סְזַעַנְעַן דָּא אָן דָּאָרָט גַּעַוּעַן פְּאַרְצִיכִינְטַ אַפָּאָר שָׂוֹרוֹת.

— וּוּאָס — הַאַט יַאֲסָל וּוּיטָעַס גַּעַפְּרָעָגָט בַּיִּזְיִי — אַיְזַע דָעַן פְּאַרְאָן צָו הַאַלְטָן זַיךְ אַיְזַע גְּרוֹיסִין ? וּוּעַר גַּעַדְעַקְטַּע דָעַן ? וּוּעַר קוּקָט זַיךְ דָעַן אָם ? אַיְרַע זַעַט דָעַן נִישְׁתְּ אֹזְמִיר זַעַנְעַן דַּי לְעַצְטָע ? ...

און ער האַט גַּעַלְאָכָט אַבְּיַטָּעָר גַּעַלְעַכְטָעָר :

— וּזְעַן אָונְגָעַר זַיְדָעַ רֵיַנְדָעַלְעַל — הַאַט ער זַיךְ נָאָךְ דָּאָרָט גַּעַזְגָּט — שְׁטִיטִיט אַוִּיף פָּוּן קָבָר אָן קוּקָט זַיךְ אָרוּם, וּזְאָלָט ער מַסְתָּמָא, בְּדָרְךְ מַשְׁלָח, אָזְוִי אַזְּגָגְעַטְוֹן : דַּי יַדְיַעַשׁ לַיְּטַעַרְאָטוֹר, רְבוּתִי, אַיְזַע גַּעַלְיכִין צָו אַגְּרָיסִים, רְיִיךְ, אַלְטָא-אַיְנָגְעַפְּנוֹדְעוֹתָהָוַיִּה, וּוָסָ לַיְּפָט אַגְּטַקְעָגָן דָעַם רְזָאַיִן, דַּי יַרְדִּהָ; סְאַיְזַע גַּעַבְּלִיבָן אַיְגָגָנְצָן הַפְּקָרָה. מַהְאָטָט דָעַם בְּאַלְעָבָאָס צְגַעַלְיִיגָט אַפְּעַדְעָרָל צָום נָאָה, אַרְאַפְּגָעַהְוִיבָן אִים אַוִּיף דְּרִיעָרָד, אַגְּגָעַזְוָנָדָן לִיכְטָצְקוֹאָפָנָס. דַּי שְׁטוּב אַיְזַע נָאָךְ פָּוּל מִיטְ פְּאַרְשְׁטִיקָטָעָל לִילָות, גַּעֲוִיְינָעָן. דָּוָרָךְ אַלְעַל טִירָן אָנוֹן הַיְּנָטְעָרָה טִירָן זַעַנְעַן זַיךְ אַגְּגָלְאָפָן דַּי זַיְן, דַּי טַעַכְטָעָר, דַּי אַיְדָעָמָס. וּוָסָ קִינְגָעָר קָעָן זַיךְ גַּאֲרָה נִשְׁתָּמָת. זַיְ טָוִינְגָ אַשְׁמָעָק אַרְיָין אָנוֹן גְּרוֹיסָן חָדָר מִיטְ דַּי הַאַלְבָ-פְּאַרְמָאָכָטָע לְאָדָנָס, וּוּוּ טְלִיגָט דָעַר מָת, וּוּשְׁוֹן אַיְלִיק אִיסָט אַטְרָעָרָה: אַבָּעָר אַיְזַע זַעַנְעַן זַעַנְעַן אַיְזַע זַיְן הַיְּכָעָר פְּאַטְעַר-שְׁטוּלָה. זַי אַיְזַע בְּכִבְדִּיקָה, דַּי שְׁטוּלָה, דַּי שְׁנוּרָן, דַּי אַיְיָ נִיקְלָעָר, וּוּ אַיְזַע אָנוֹן אַשְׁיָעָר וּוּטְלִעְלָעָכָר קָרוֹבִים. וּוָסָ קִינְגָעָר קָעָן זַיךְ גַּאֲרָה נִשְׁתָּמָת. זַיְ טָוִינְגָ אַשְׁמָעָק אַרְיָין אָנוֹן גְּרוֹיסָן חָדָר מִיטְ דַּי הַאַלְבָ-פְּאַרְמָאָכָטָע זַעַנְעַן אַיְזַע זַיְן הַיְּכָעָר פְּאַטְעַר-שְׁטוּלָה. זַי אַיְזַע בְּכִבְדִּיקָה, דַּי שְׁטוּלָה, דַּי שְׁנוּרָן, גַּעַשְׁנִיצְטָן טִישָׁ, וּוּוּ זַעַנְעַן זַיךְ זַיְן זַיְצָן אַיְרַע. זַיְ קוּקָן זַיְטִיק צָו דָעַר שְׁוּוּעָרָעָר קָאָסָע, צָום סִיְּפָר, וּוּוּ עַס לִיגָן פְּאַרְשְׁלָאָסָן דַּי בָּאָגְנָאָטָן, דַּי שְׁנִירָלָעָד פְּעָרָל, דָאָס גַּאֲלָדוֹוָאָרָג, דָאָס זַיְלָבְּעָרְוֹוָאָרָג, דַּי זַיְכָעָרָעָוָגָעָן ...

„פְּלִינְקָעָר אָנוֹן בִּיטְרָעָר פָּוּן אַלְעַז זַעַנְעַן אַבָּעָר דַּי פְּרַעְמְדָלְעַכָּע קָרוֹבִים. זַיְיָ שְׁלִיכִין זַיךְ מִיטְ שְׁמִילָעָ, פְּרוּמָעָ טְרִיטְעַלְעָד, בָּאַטָּאָפָן, בָּאַקְוּקָן, באַשְׁמָעָקָן. זַיְיָ

שטויסן זיך שוין באצ'יטנס. יעדר זאגט זיך, און דאס אלץ געהער צו איים. דער גרויסער זידע ליגט נאך אלץ אין שטוב, מיט די פיס צו דער טיר. די ליכט ברעגען אים צוקאָפֿנס. מהאָט אים נאך זיך רעכט נישט געטן, און דא ברעכּן שוין אויס סקאנדאלן הינטער אלע טירן.

"דאָס אלץ — בדרכּ משל. די יידישׁ שרייבער — די אייניקלעך — ענענען צעריסן, פֿאָרְבִּיטְעֶרט. ענענען אַרְיִינְגְּעֶפְּאָלָן אֵין 'גרְוִיסְקִיטִיט'—מְאַנְיָעָס; אָונְ אֲפִילּוֹ דָּאָרט, ווּ עַס גִּיעָן אָן כְּלוּמְרָשֶׁט אַידְעָאַלְגִּישׁ וּוּוֹחוּם, אָיז נִשְׁטָהָרָעָר שָׂעוּר אַרוּיסְצּוּדְרִינְגָּעָן גָּאנְץ פֿערְזְעָנְלְעָכּוּ פֿנִיּוֹת..."

אָבעּר אויך די אלע ענענען שוין לאָנג געוווען אויפּן עולְם האָמת. דער בעצטער נעלראָלָאָג אָיז יִדְיִישָׁן בְּלָאָט אָיז געוווען פֿאָרְנוֹ... רעדאָקטָאָר גּוֹפָא. נאָך אִים אָיז שוין נִשְׁטָהָרָעָן וּוּוֹרָר; גַּעַשְׁטָאָרָבָן אָזְעַנְשָׁת, אָיז גַּעַשְׁטָאָרָבָן — אָז אַינְסְטִיטּוֹצִיעַ. אִין דער העברעאַישׁער פרעָס אָיז אֲפִילּוֹ יָאָרְגְּעָצְ�וֹן געוווען פֿאָרְצִיכְּנָט אָפָּרְקְּלִינְיָעָרְשָׁוְהָלְעָךְ. אָונְ שוין...

סִי וּוְיָהָט דָּעָר זָקָן גַּעֲפִילְמָט, וּוְיָהָט כּוֹחָות גִּיעָן אִים אוּס. די וּוּינְטָעָרָה רַעֲגָנָס האָבָן דָּאָס יִאָר אָן אַוְיִפְּהָעָר גַּעַגְּאָסָן טָעָג אָונְ וּוּאָבָן. נַעֲפָלָעָן האָבָן זִיךְ גַּעַרְאָגָן פֿאָרְנוֹ שִׁיבְּלָל. דָעָר יִם אָיז דָעָר נִידְעָר האָט גַּעַרְיוֹשָׁמָן, וּוְיָאָקָעָס. מִיטּ אָמוֹתָנָעָ, אַוְיִסְגְּעָלָאָשָׁן אַוְיִגְהָאָט עַר אַרוּפְּגָעָקוֹטָן צָוָם שְׁעַנְקָל מִיטּ די עַטְלְעָכָע בִּיכְלָעָךְ, אֲוִיפָּהָאָפָּרְשְׁטִיבְּטָעָכָהָבָּמִים. אָסָוף, אָונְ עַק... — האָט עַר זִיךְ אַיְינְ אַיְינְ מַאְלָאָזָג גַּעַטָּוֹן.

.3

וּוְעַן די יְוִינְגָעָ פֿרְילִינְגְּ-זָוָן האָט צְוִירִיק אָשִׁין גַּעַטָּוֹן, דָאָס קּוֹל פֿוֹן דָעָר טִירְקְּלְ-טוֹבָה האָט זִיךְ וּוּידְעָר גַּעַהְעָרָט אָיז לְאָנדָן, האָט עַמִּיחָא אַמְּגָעְרִיכְט זִיךְ דָעַרְפָּרָגָט צָוָם זָקָן אַיְזָן די נִידְעָיקָע גַּעַסְעָלָעָד, אַוְן אָקְלָאָפְּ גַּעַטָּוֹן אָז זִיךְ טִיר. עַר אָיז געוווען שְׁטָאָרָק פֿאָרְהִידְוָשָׁט : "טָאָקָעָ, מִגְּעַדְעָנָקָט נָאָך אַיְזָן מִיר?"... וּוּילְ אָט אַיְזָן אִים אַנוּמָלָטָן גַּעַקְוּמָעָן אַוְיִפְּוּכוֹן הַינְּטָעָר דִי צַעַשְׁטָעָרָטָעָ וּוּיאָדוֹקָטָן, אַרְוּם אַלְטְּ-תְּלִיְּ-אַבְּיָבָּ, אַמְּתִילְאָרְקָעָרָמָאָן, אָבְּקָאָנְטָעָר לִינְגָּ-וּוִיסְטָן, פֿרְאָפְּעָסָרָד דָתָן. עַר אַיְזָן אַרְאָפְּ דִי עַטְלְעָכָע טְרַעְפְּלָעָד אָונְ גַּעַטְרָאָפְּן האָט עַר דָעָם זָקָן, וּוְעַן עַר האָט גְּרָאָד אָלָעָ בְּתָבִים אָזְנָה בִּיכְלָעָךְ זְיִינָעָ בְּאַשְׁלָאָסָן אַוּוּקְצּוּלָאָזָן מִיטָן פֿיְיָרָ. די טְרוּקָעָנָה שְׁפָנְדְלָעָד אָז בְּלַעֲכָרָן אַוּוּוּלָעָ האָבָן פֿרְיִילָעָד גַּעַנְאָקָטָן. אָשִׁין אַיְזָן גַּעַפְּאָלָן אֲוִיפָהָזָן, וּוְיָאָמָמָעָ. דָעָרָ-זָעָן וּאָסָעָר גִּיטָּה דָא אַפְּטָוֹן, אַיְזָן דָעָר פֿרְאָפְּעָסָרָהָאָטָקָ צַוְּגָעָשְׁפְּרָוָגָעָן אָז.

— חֲלִילָה ! — האָט עַר אַוְיִסְגְּעָשְׁרִיגָן, נִשְׁטָהָמִיט זִיךְ קּוֹל — חֲלִילָה !
דָעָר זָקָן אַיְזָן שְׁטִינְגְּעָבְּלִיבְּן מִיטָן אָפָן מוֹיְלָ, בִּיְדָע אַרְאָפְּגָעָלָאָזְעָנָעָ
הַעֲנָט זְיִינָעָ האָבָן אַוְנְטָעָרְגָּעְצִיטְעָרָט.

— וואס. כבעט אייך, גיט עס איז אוי שטארק אין לעבן? מהאט דען
עפֿס אלע יאָרַן אֹוֵי שטָאָרְקַּע גַּזְאָרְגַּט פָּאָרְן יִדְיִשְׁן וְאֶרְטַּח? ...

פראפעסאָר דתָּן האָט אַרְוָנְטַעֲרָגְעָנוּמָעָן די בְּרִילְן, טִיף אַפְּגַּעַתְּעַמְּט, וּוְיִ
ער וְאֶלְטַּנְאָר וְוָאָס אַיְבָּרְגָּעַלְעַבְטַּא גַּרְוִיסְעַ סְכָּנָה, אָוָן האָט זִיךְ אֹוֵי וְיִ פָּאָרְן
עַנְטְּפָעַרְט :

— כ'בֵין טָאָקָע גַּעֲקוּמָעָן צָו אַיְיךְ, ר' יַאֲסָל... דָעַר כִּינּוֹס, לוּיט בִּיאָלִיקְן,
זָאֶלְטַּאְר וּוְיִסְׂן זַיִן, וּוּרְטַּאְר אַיְן אַוְנוּרְעַט טָעַג אַ רְעַאלִיטַעַט. סְאַיְן נָאָר אַבְּעָר
אַלְזַּנְיִשְׁטַּדְאָס, וְוָאָס עָר אַיְזַּוְוִינְגְּגָעוּנָן אַיְזַּיְן נְבִיאִישְׁן חַיּוֹן.

— כ'פָּאָרְשְׁטַי, דָעַר יִדְיִשְׁ-עַלְעַמְעַנְטַן ! בַּעֲסָעַר גַּעֲזָאָגָט — דַי יִדְיִשְׁ-
צִיוּוּיְזָאַצְיִיעַ ! כְּהָאָב עָס אַבְּעָר אלע יַאֲרַן גַּעֲטַעַנְהָט. צִי גִּיטַּע עָס דָעַן בְּלוּזִי
אוּסְעַרְלַעְדַּר אַיְן שְׁפָרָאָךְ ? מִטְיִילְטַן נִישְׁטַן אָפְּ אַרְאַמְעַאַיְשׁ פָּוּן עֲבָרִיתַן, נִישְׁטַן
בְּלוּזִי דָעַרְפָּאָר, וּוְיִל אַיְיךְ אַרְאַמְעַאַיְשׁ אַיְזַּן אַ סְעַמְיִיטַשׁ לְשׁוֹן, נָאָר וּוְיִל אַיְזַּן
אַרְאַמְעַאַיְשׁ זַעַגְעַן אַיְן מַשְׁקַפְּן טְזִוְּנָתַן יַאֲרַג גַּעֲשָׁאָפְּן גַּוְוָהָרָן גַּרְוִיסְעַ יִדְיִשְׁעַ
וּוּרְטַן; נָה אָוָן אַוְנוּזָעַר יִדְיִשְׁ, וְוָאָס אַחְזַיְן אַירְעַ גַּרְוִיסְעַ גִּיסְטִיקָעַ וּוּרְטַן, אַיְזַּן
זַיְדָאָךְ אַיְיךְ אַ יִדְיִשְׁעַ שְׁפָרָאָךְ ...

— בַּעֲסָעַר שְׁפָעַטָּר, אַיְדָעַר קִינְמָאָל... — האָט אַיְם דָעַר פָּרָאָפָעַסָּאָר
גַּעַוּוֹאָלַט פָּאָרְעַדְן מִיט אַן אֶלְטַן וּוּרְטַל.

אוֹן עָר האָט נָאָר פָּאָרְצִיְּלַט, נִישְׁטַן אַן אַ גַּעֲוִוִיסְעַ שְׁטָאָלִין, אוֹן אַיְיךְ
שְׁלִימָעַר אַוְנוּזָעַרְזִיטַעַט, אוּפִין פָּאָקְוִלְטַעַט פָּוּן מְוֹרָה-שְׁפָרָאָכָן, פָּאָרְשַׁטְמָעַן נָאָר
אַלְזַן, מַעַן דָעַרְלַעַרְנָט דָאָס הַאַלְבַּ-פָּאָרְגַּעַסְעַנָּעַ יִדְיִשְׁ-לְשׁוֹן, וְוָאָס אַיְזַיְלַעַד גַּעַ-
זַעַגְעַן אַיְן מוֹיְלַפְּן מַיְלִיאָגְעַן יַיְדַן דַי תְּפָזּוֹתַן; אַמְתַן טָאָקָעַ, אַגְּנַעַן גַּעַגְעַר
קְרִיְיַן סְטוּדָעַנְטַן אַיְן פָּאָרְשַׁעַר. עַטְלַעַכְעַיְלַעַטְיַן גְּרִיטְיַן דָקְטָאָרָטְטַעַזְעַסְמַן,
וּוְיִלְמְשָׁל : „גַּאֲלָדְפָּאָדָעַנְס אַרְטַן אַיְן דָעַר אַנְטוּקְלָוְגַן פָּוּן דָעַר יִדְיִשְׁעַר אַוְן
הַעֲבָרְעָאַיְשַׁעַר דְּרַאְמָטָוּגִיַּעַ“, וּוְיִלְאַיְיךְ דַי טְרָאַדְצִיכַע פָּוּנָעַם טִיטִישַׁ-חַוְשַׁמְשַׁיְהָן.

— אַ קְנָאָפַע טְרִיסְטַן... — אַיְזַיְלַעַד גַּעַוּוֹעַן פָּאָרְבִּיטְעַרְטַן אַן אֶלְעַ
אוּזְקַעְגַּעְמָאָכְט.

דָעַר לְעַצְטַעַר יִדְיִשְׁעַר שְׁרִיבְעַר יַאֲסָל וּוּטִיטַעַס האָט דָאָס הַיְנִינְטִיקָעַ לשׁוֹן
זְיִיעַרְסַן קוּיְם פָּאָרְשַׁטְאָגְעַן. סְיִהְאָטַן, אַמְתַן, וְוָאָס אַמְּאָל מַעַר פָּאָרְלִירְוַן פָּוּן דַי
אַרְאַבְּיִשְׁעַ נָאָזְ-קָלָאנְגַעַן, מַיְטַן דַי הַאַרְטַעַחַתַּוְנָה, אַיְזַיְלַעַד אַיְם פָּאָרְטַן וְיִיעַרְ קָעַנְטַן
לְעַךְ גַּעַוּעַן, דָאָס כָּאָרָאָקְטָעַרְיסְטִישַׁ צְוּוֹנְגַעַן; סְיִהְאָטַן פָּאָרְטַן אַפְּגַּעַגְעַבְן מַיְטַן אַ
חַיְמִישַׁן קָלָאנְגַעַן. סְיִהְאָטַן אַיְם מַאֲדַבְעַ דָעַרְמָאָנָט דָאָס אַוְנְטָעַרְזִינְגַעַן פָּוּן דַי
פָּאָרְצִיְּטִישַׁע וּוּאָרְשַׁעְוָוָר, לְאַדוֹשְׁעַר אַן אַפְּיַלוּ וּוּילְגַעְרַיְדַן. דָעַר זָאַקְבּוֹיְן,
וּוְיִדְעַר, אַיְזַיְלַעַד אַיְיךְ גַּעַוּוֹעַן שְׁטָאָרְקַעְגַעַן קָעַנְטָלְעַד, גַּאֲרַנִּישְׁתַּתְבִּין-דְּ-מְעַסְקַעַן, פָּוּנְקַטְעַן
אַרְוִיסְוִינְגַעַן, אַ שְׁטִיגְעַר, דָעַט לְמָה לא? ... סְאַיְזַיְלַעַד אַנְהָהִיבְעַר פָּוּן נָאָר
טִירְלַעַכְעַן סִינְטָעַן. אַוְיַבְעַר אַרְאַמְעַאַיְשׁ, טַאַ פָּאָרוֹאָס נִישְׁטַ אַיְדִישׁ ?

נאך מערזוייניק אַינְגֶּנֶר מענטש, איז פראפעסאר דתנּ שווין געוווען פון דrinten, אָדער פערטן דור היגעוביירענע; אַייד, אָז עקשן, אַרייבלער, פֿאָרְלִיבֶּט אַין די אָפְּגָעָשְׂטָאָרְבָּעָנָעָ קְלָאָסִישָׁן שְׁפְּרָאָכָן: גְּרִיכִישׁ, לְאָטִיִּין, אָרִינְגָּעָטָוּן אַין די אַלְטָמְצְּרִישָׁע אָז אַסְּרִישָׁע הַיְּעָרָאָגְּלִיפְּ-פֿאָרְשָׁוְגָּעָן: פּוֹנְקָט וּוּאַין אַלְטָ שְׁפָאַנְיָאַלְיָהָן לְאַדְיָנָא; אָז בֵּי דָעַר גַּעֲלָגְהָיִיט האָט זִיךְ שְׁוִין אוִיךְ אָרִיפְּגָעָן וּוּקְט אַין אִים אָז אָוּמְבָאָוּסְטָעָ אַינְטָעָרָעָס צָו דָעַרְשִׁיפְּרִירָן דָּסָ האַלְבָּיָ פֿאָרְגָּעָסָעָנָעָ יִדְיִישׁ-לְשָׁוֹן. אָבָּעָר נִישְׁתָּבְּלוּוֹן אַין דָעַם אַיִם דָעַם גַּעֲגָנָגָעָן, וּוּיְיל עַד האָט זִיךְ אָוּמְגָעָזָעָן אַין דָעַר גַּוִּיסָעָר לְעוֹזָאנְטִינִישָׁר קָאָטָאָסְטָרָאָפָע, אַין כְּנָנוּיִים, וּוּאָסָ האָט זִיךְ פֿאָרט דּוּרְגָּעָרִיסָן.

מִדְאָרָף וּוּיסָן, אֹז די פֿאָרְבִּיסָעָנָעָ לִיְּט, וּוּאָסָ האָבָּן אַמְּאָל גַּעֲהָאָט נָאָר בִּיטּוֹל צָו דָעַר פֿאָלְקָס-שְׁפָרָאָק, די שְׁפָחָה, זַעֲגָעָן שְׁוִין אוִיךְ לְאָנְגָּגָעָן אוּפְּנָן עַולְמָהָה: בִּיטּוֹרָעָ לִיְּט גַּעֲוָועָן, זַי זַאָלָן אָוּנָן מוֹחָל זִיךְ, אַין תָּוד אָרִיָּן, האָבָּן זַי נִישְׁתָּצְׁוִיל פֿאָרְשָׁטָאָנָעָן. זַיְהָ האָבָּן, לְמַשְׁלָ, נִישְׁתָּפְּאָרְשָׁטָאָנָעָן, אָדָעָר נִישְׁתָּגְּוָאָלָט פֿאָרְשָׁטָיִין, אֹז דָעַר גַּאנְצָעָר אָזְמוֹנִיקָעָר קָאָמָךְ יִדְיִישׁ-הָעָרָעִיָּיָ אַיִשָּׁ, אַיִן גַּעֲוָועָן אָ פֿאָטָאָלָעָר טָעוֹתָה: אֹז אַין דָעַם אַלְעָמָעָן האָט אָפְּשָׁר אוִיךְ גַּעֲשָׁטָעָת — קָלָאָסְ-קָאָמָף. סְאָיִן זַיְהָ צְנוּנִיְּפָעָלָן מִתְּ דָעַר צִיִּיטָ פּוֹן פֿאָרָה שְׁאָרְפָּטָעָ קָלָאָסְ-שְׁלָאָכָּטָן אוִיךְ אוִיחָה דָעַר יִדְיִישָׁר גָּאָס.

אָבָּעָר טְשָׁעָקָאָוּעָ, פֿאָרְאִינְטָעָרָעָסִירָט אַיִן עַד פֿאָרט גַּעֲוָועָן, דָעַר אַלְטָעָר, אַיִן דָעַם קְלִינְגָּעָם קְרִיְין סְטוּדָעָנָטָן אוּפְּנָן פֿאָקוּלָטָעָט פּוֹן מוֹרְחָ-שְׁפָרָאָקָן. וּוּ עַד דְּעַצְּיִילָט, האָבָּן זַיְהָ דָאָרָט אוּסְטָעִילִיט עַטְלָעָכָעָ יְנוּגָעָן מַעֲנָטָשָׁן, זַיְהָ האָבָּן מִתְּ גְּרוּסָס פְּלִיסָס אָזְן מִתְּנָן פֿאָרְשָׁאָרְפָּטָן חֹשָׁן פּוֹן אַנְטָדָעָקָעָר, גַּעֲנָרָאָבָּן אַיִן די אַלְטָעָ יְרוּשָׁלָיְמָעָר בִּיבְּלִיאָטָעָן, גַּעֲזָמָלָט אָזְן סְעָגְרָעָגִירָט, פֿאָרוֹזִיכָּרָט הַיְּנָהָ טְעָרָ פֿאָרְסְטָרָאָכְרָטָעָ וּוּעָנָט, פֿאָרְשָׁפָאָרָטָעָ פֿיְעָרָ-טִירָן, וּוּאָסָ זַעֲנָעָן לְאָנְגָּגָעָן גַּעַעַן אָפְּגָעָשָׁלָאָסָן. זַאָרָט האָבָּן זַיְהָ גַּעֲהָאָט אַגְּגָעָלִיבָן צְעַנְדִּילִיקָעָר טְוִינְגָּטָעָר, אַיִן הַיְּכָעָ שְׁרָעָנָק, בֵּין סְופִיטָן, אַונְטָעָר גָּלָאָט. אַמְּתָה, די קָאָנוּסְעָרוּוֹאָ טָאָרָן האָבָּן דָאָ, מִמְּשָׁ אַיְפָעָרִיק, אַלְעָזָ אָפְּגָעָהִיט. סְאָיִן אוִיךְ דָעַר צִיִּיטָ אוּסְגָּעָפָ� גַּעֲוָועָן גַּעֲוָועָן אַיְפָעָרִיק, אַזְאָ מִין זַאלָב, אָדָעָר אַזְעָלָכָעָ וּוּאָסְעָרָלָעָ, וּוּאָסָ האָבָּן די אַלְטָעָ סְפָּרִים אוּפְּגָעָהִיט פּוֹן פֿאָרְלָעָנְדוֹגָן, כְּמֻעָט פְּרִישָׁן; וּוּיְיל בֵּי אַסְדָּ בִּיכָּעָר, צָו וּוּלְבָעָ מְהָאָט זִיךְ נָאָר צּוּגָּרִירָט, זַעֲנָעָן די רָאָנָדָן שְׁוִין גַּעֲוָועָן הַיְּפָשָׁ פֿאָרְזָעָנָקָט, גַּאנְצָעָ קוֹנְטָרִיסִים — דּוּרְגָּעָפְּרָעָסָן פּוֹן מְלָבָן, גַּעַצְּיִינְדָּלָטָעָ לְעָכָר, פּוֹן עַרְשָׁתָן בֵּין לְעַצְּטָן בְּלָעָטָל; אַנְדָּרָעָ סְפָּרִים האָבָּן זַיְהָ צְעַשְׁאָטָן אַונְטָעָר די העַנְטָן אַין שְׁטוּבָ, וּוּעָן מִהָּאָט זַיְהָ אַיִשָּׁ גַּעַטָּוּן.

אַיִן די פֿרְיַעַרְדִּיקָעָ יָאָרָן פֿלָעָן נָאָךְ קִיְין יְרוּשָׁלָים אַלְעָזָ אַנְקָוּמוּן קָאָסְטָנָס מִתְּ יִדְיִישָׁ בִּיכָּעָר פּוֹן כָּל תְּפָזּוֹתָיִם יִשְׂרָאֵל. דָאָרָט — האָט מִעְן דְּרַצְיִילָט — האָט מִעְן פְּיַל פֿרְיוֹזָאָטָעָ, רַיְכָעָ בִּיבְּלִיאָטָעָן פּוֹן יִדְיָן, וּוּאָסָ האָבָּן אַגְּנָץ לְעָבָן עוֹסָק גַּעֲוָועָן אַיִן יִדְיִישָׁ בִּיכָּעָר, כְּסָדָר מַעְיָן גַּעֲוָועָן אַיִן זִיךְ, אַיִן וּוּ נָאָר זַיְהָ זַעֲנָעָן אוּוּקָ אַיְפָן עוֹלָם האָמָתָ, צּוּמָאָרָגָנס נָאָךְ זַיְהָ טְוִיטָ, האָט מִעְן די בֵּי-

כער געפונען אין די מיסטֿ-קווישן פאָרֶן הויז. די קינדער און די אייניקלעך האָבן זיך מער גַּאנְגִּישַׁט פָּאָרִישְׁטָאנְגָּעָן אַיְן די דָּזָּוִיקָּעָ ספרִים. האָבן זיך אַרוֹוִיסִּי גַּעֲשְׁמִיסִּן, צוֹזָאמָעָן מִיטָּן די אַלְטָמָאָדיַּשָּׁע ספרִים-שָׁעָנְקָלָעָךְ פָּוּן זַיְעָרָעָ אלָל טָעַטָּעַס. זַיְהָ האָבן דָּאָרט אַבָּער אוֹיךְ גַּעֲהָטְפָּוּן זַיְעָרָעָ אלָל גַּעֲפָרָעָמְדָטָעָ יִידָּן: בָּאָטָשְׁ קִין גַּעֲמִינְגָּזָם לְשָׁוֹן האָבן זַיְהָ שְׁוֵין פָּוּן לְאָנוֹגְ נִישְׁתָּפָּאָרָמָאָגָט מִיטְדִּי יִשְׂרָאֵל-יִידָּן; אַבָּער אַ וַיְיַטְעַ גַּעֲדָעָכְנִישָׁ, מַזְוָן זַאֲגָן, האָט נַאֲךְ פָּאָרט גַּעֲלָעָט אַיְן זַיְהָ, אַונְטָילְ האָבן דִּי ספרִים אַפְּגָעָשִׁיקְט אַיְן די בִּיבְּלִיאָטָעָקָן פָּוּן יְרוּשָׁלָם.

דָּא, אַיְן די בִּיבְּלִיאָטָעָקָן, אַיְן אַלְצִי גַּעֲוֹעָן קָאנְסָעָרוֹוִירָט. פִּינְקְטְּלָעָךְ קָאָטָאָ לאָגִירָט, גַּאֲרָקִין סְדָּךְ בְּעַלְנִים אַרְיִינְצְּוּקָּוֹקָן אַמְּאָלָן זַיְהָ האָבן זיך נִישְׁתָּגָעָ פָּוּנָעָן, זַיְעָרָ זַעֲלָטָן. פָּוּן צִיְּתָן צַוְּצִיְּתָן האָט זַיְהָ אַפְּפִילְוָוִי אַ אַרְאָפְּגָעָאָעוּטָעָ עַפְּעָס אַ צַּעֲחֹשָׁטָעָר וַיְיַסְנְשָׁאָפְּטָלָעָר, אַ פִּילָּאָגָּא, אַ שְׁפָרָאָךְ-פָּאָרָשָׁעָר, פָּוּן וַיְיַטְעַ לְעָנָּה דָּעָר, דָּוּקָאָ אַ נִּשְׁטָהִידָּה. מִיהָאָט אִים דָּאַ אַגְּגָעָקָוֹקָט מִיטְדִּי בִּיסְלָ פָּאָרָדָאָכָּט, וְאַסְמָעָר פָּאָרָאִינְטָעָרָעָסְרָיטָרָט זַיְהָ פָּלוֹצִים אַיְן דִּי סְפָרִימְלָעָךְ פָּוּן אַ הַאַלְבִּ-פָּאָרָיָגָעָנָעָם גַּלְוָתִ-זְשָׁאָרָגָאָן. זַיְהָ האָבן זיך דָּאַ אַיצְטָ אַוְיךְ אַבָּער גַּעֲכָאָפָּטָן, אוֹ די אַיְנְצָלָעָן, זַעֲלָטָעָנָעָ אַיְבָּרָעָצָוָנָגָעָן אַיְן אַלְטָ-עָבָרִיתָה, אַפְּפִילְוָוִי פָּוּן אַזָּא מִיְּסָטָעָר וְיִ. דַּ בְּעַרְקָאָוִוִּישָׁ, פָּוּן שְׁלָוָם עַלְיכְּמָעָן, זַעֲנָעָן וַיְיַטְעַ נִשְׁתָּפָּאָעָלָעָנָטָזָם סָאָמָעָ תָּחָךְ, צָוָמָעָר עַיְקָרָ פָּוּן יִדְיָוָנָאָלָ, אוֹ זַיְהָ פָּאָרָשְׁטִיָּעָן דָּאַ מַעְרָ אַיְדִּיָּעָרָהָוִוִּיפְּטָגָעָתָרָגָעָתָר, בְּעַרְהָוִיָּפְּטָגָעָתָר, גַּאֲרָנִישָׁתָר, לְמַשְׁלָ, פָּוּן טְבִיהָסָעָ צַעְדָּרִיטִיָּעָ, צְוִיְּדִיְּטִיקָּעָ פְּסָוקִים, אַפְּטָמִיט אַ צּוּמִישָׁ פָּוּן סְלָאָוִוִּישָׁ, אַונְטָילְ אַיְזָן גַּעֲוֹעָן דָּעָר גַּעֲצָעָר יִדְיָשָׁעָר חָנָן. וְאַסְמָעָר — האָבן זיך זַיְהָ גַּעֲפָרָעָגָט, דִּי יְוָנָגָעָ פָּאָרָשָׁעָר — אַיְן דָּאַ סְגָעָלָעָכָטָר ? זַיְהָ האָבן לְחַלְוָתָן נִשְׁתָּפָּאָרָשְׁטָאָגָעָן, פָּאָרוֹוָאָס שְׁלָוָם עַלְיכָם האָט אַמְּאָל אַרְוִיסְגָּעָרָוָפָן אַזָּא הַאַרְצִיךְ לְאַכְּנָן בִּים פָּאָלָקָ, וְיִיְשְׁרָבִּין עָסְדָּאָרט אַיְן די בִּיכְעָר אַבָּער אִים.

איַן זַאֲךְ האָט עַר אַיצְטָנָגָר אַנְגָּר גַּעֲוֹאָלָט דֻּעָרְגִּיָּן, דָעָר פָּרָאָפְּעָסָאָר, בִּים זַקְוָן :

— זַאֲגָט מִיר, כִּיבְּעָט אַיְךְ, וְאַסְמָעָר פָּאָרָאָךְ וַיְיַלְדָעָ עַקְשָׁנָותָהָאָט אַיְיךְ, כִּמיְן אַיְן דָוָר, גַּעֲטָרָאָגָן צַוְּקָלָעָרָן זַיְהָ אַ לְשָׁוֹן, וְאַסְמָעָר גַּיְתָּפָר אַיְצָרָעָ אַוְיגָן אַונְטָעָר, פָּאָרָשְׁוִינְדָט ?

— סְאַיְזָן נִשְׁתָּפָּאָעָלָעָנָגָעָן אַונְטָעָרָגָעָגָעָן אַיְן נִשְׁתָּפָּאָפָּרָשָׁוּוֹנָדָן. סְלָעָבָט נַאֲךְ אַלְצִי אַיְזָעָר גַּעֲדָעָכְנִישָׁ. מִיהָאָט אַונְזָן אַוְיסְגָּעָקוּלָעָט, דָעָרְשִׁטְקִיטָט. אַזָּא רְשָׁעוֹת, אַזָּא אַוְמְבָרְחָנוֹתְדִּיקִיטִי, פָּוּן פָּרָעָמָדָע אַזָּא אַיְגָעָנָעָ אַזָּא מִירָנָדָע אַזָּא פְּפִילָאָרָיָגָעָנָעָ, אַזָּא זַיְהָ שְׁלָוָם אַזָּא גַּוְרָלָ, אַזָּא דָאַרְפִּילָאָרָיָגָעָנָעָ, אַזָּא זַיְהָ סְאַיְזָן פָּאָרָבְלִיבָן, סְלָעָבָט אַיְן אַוְוָירָ פָּוּן יִשְׂרָאֵלָ, וַיְיַלְלָ סְחָאָטָ אַקְוּמוֹלִירָט אַיְן זַיְהָ אַ טְוִיזָנְטִי-אַרְקִיקָעָ גְּרוֹיְסָעָ יִדְיָשָׁעָ צְיוּוֹלִיזָאָצִיעָ, וַיְיַלְלָ אַזָּא דָעָר יִדְיָשָׁעָ צְיוּוֹלִיזָאָצִיעָ וְוָאלָט אַפְּשָׁר, חַלְילָה, קִין אַרְצִי יִשְׂרָאֵל נִשְׁתָּפָּאָעָלָעָנָגָעָן.

בִּים גַּרְיוֹתָהָאָן זַיְהָ דָעָרְבִּי אַנְגָּגָאָסָן דִּי בַּעֲקָלָעָךְ מִיטְדִּי בְּרָאָנְדִּיקָעָר רְוִיטְקִיטָט; אַן אַלְטָעָר עַקְשָׁנָותָהָאָן אַוְיְגָעָגָעָגָעָן אַיְם :

— די אָלַע ווערטער-ביבער האָבן נאָר, זעט אוּס. אוֹיפֿגעַהַיט די טַאלְ פָּוּן ווערטער, אַבעָר נישט דעם קערָן, דעם סָאמָע תָּוך וַיִּיעָרָן. פָּונְקָט וַיִּדי הַיְּעָרָאָן גַּלְּפָן, דָּאָרְפָּן מֵיר אַיְצָט צָוְרִיק דַּעֲשִׁיפְּרִין דַּעַם וַאֲרִיעָמָעָן רִיטָם, דַּעַם אַראָאָן מַאתָּה, דָּאָס קָאַכְּיָקָע בְּלָוְטָן, וּזְאָס רִיאַלְט אַין די אַדְעָרָה, דַּעַם נַשְׁמָה-צָאַפְּלָן פָּוּן אַונְזָעָר גַּרוֹיסָעָר לִירִיךְ, פָּוּן אַונְזָעָר גַּרוֹיסָעָר עַפְּיקָה, זַיִּ פּוַיְּלָן אַין די קָאנְסָעָרָה וּוַיְּרַטָּע אַרְכִּיוֹ-בִּיבְּלִיאַטְעָקָן אַיְיעָרָע, אַבעָר סְיַּלְאָגָט נַאֲךְ אַלְץ אַין זַיִּ אַלְעָזָר.

בְּעַדְיַּקְעָר אַדְעָר.

.4

דער אלטער האָט צְוֻעָרְשַׁט נִישְׁתְּ גַּעוֹאַלְט אַפְּילָו הַעֲרָן דַּעֲרָפָה, וּזְעָן פְּרָאָר דַּתְּהָן האָט אִים פַּאֲרָגְּנָלִיגְּט צַוְּקָעָמָעָן פָּאָר אָן אַוִּידִידְטָאָרָע סְטוֹדָעָנָטָן אַין יְרַשְׁלָיִם.

— וּזְאָס, אַיְרָ גִּיטְמִיךְ אַוִּיסְשְׁטָעָלָן זַיִּ אַזְּלָטְעָנָעָ פְּרָעָהִיסְטָאָרִישָׁעָ
חַיה? ... זַיִּ אַזְּלָטְעָנָעָ עַקְסְּפָאָנָטָט...

— וּזְעָן אַיךְ זַגְגָּ אַיךְ אַלְץ — האָט אִים דַּעַר פְּרָאַפְּעָסָאָר פְּאַרְזִיכְעָרָט —
וְאַלְטָא אַיְרָ אַיְיעָרָעָ אַיְגָעָנָעָ אַיְיעָרָעָ נִישְׁתְּ גַּעְגּוֹלָיָבָט.

אַ קלִינְעָר הַעֲלִיקְאָפְּטָעָר האָט זַיִּ אַין פְּרִימָאָרָגָן אַרְאַפְּגָעָלָאָזָן נָאַעַנט
בְּיִם יִם. דַּעַר פְּרָאַפְּעָסָאָר אַון צָוְויִי יְוָנְגָעָלִיָּתָהָן דַּעַם זַקְן גַּעְ�ָרָעָגָט צָוְ
פִּירָן אַונְטָעָר דַּי הַעֲנָטָה, אַיְגָעָאַרְדוֹנָט אִים אַין וַיִּיכְן זַיִּ אַיְדָעָר וּזְאָס
וְעָגָן, האָבָן זַיִּ אַיְפֿגעַהַוִּיבָן אַבעָר תַּלְ-אָבָּיָב. דַּעַר פְּרִילִינְגְ-זָוָן האָט אַוְיָפְּ
גַּעְלוֹיכְטָן אַין דַּי שְׂוִיבְּנְדָעָנָט פָּחָן טָרוּרָעָם אַון וַאֲלְקָנְקָרָאַצְעָרָס. דַּעַר אלטער
הַאָט זַיִּעָן אַוְיָגָן נִישְׁתְּ גַּעְוָאַלְט גַּלוּבָן: עָר, וּזְאָס אַיִּזְנָאָן אַין דַּי אַנְהָיָב 20-עָר
איְרָן פָּוּן יְאַרְהָוָנְדָעָרָט אַלְיָן גַּעְרָאָכָן, צְוָאָמָעָן מִיטָּדִי קַעְמָלָעָן אַון אַיְזָעָלָעָר,
אַין דַּי זַמְּדוֹן אַלְרָוּם מַגְּרָאָבָי, אַרְוָם שָׁדָרוֹת וְאַטְשָׁלִילָה, גַּעַמְיִשְׁתְּ זִיפְּוּף, גַּעַז
טְרָאָגָן צִיגְלָאָר אַוְיָף דַּי רַוְשְׁתָאָוָגָנָעָים צַוְּדִי הַוְּכָבָדָה בְּנָנִינִים. דַּעַר גַּאְנְצָעָר וְעָגָן,
בֵּין דַּי אַלְטָעָ אַון נִיְּיעָ חֻמוֹת אַרְוָם יְרוּשָׁלָיִם, אַיִּז גַּעַוּזָעָטָוָנָקָט אַין
גַּרְיָינָם, צְעַשְׁנִיטָן אַין רַעְגָּלְעָרָעָ קָאָסָטָנָמָן, צְוִישָׁן פְּאַבְּרִיקְ-קִוְּמָעָנָס. דַּעַר הַר
הַצּוֹפִים האָט אַשְׁיִין גַּעַטְזָן מִיטָּדִי נִיְּיעָ, וַיִּסְעַ אַוְנוּוּרְסִיטְעַט-גַּעְבִּידָעָס, אַבָּרְ
סְעַרְוּאַטָּאָרָעָס, קוֹפְּאָלָה, פָּאַרְשָׁפִּינָט אַין אַנְטָעָנָעָ אַין רַאֲדָאָר-טוּרָעָמָס. דַּי
בַּעֲרָגְלָעָן, דַּי טְעָרָאָס, זַעַנְעָן, בֵּין בֵּית לְחָמָם, בֵּין חֶבְרוֹן, באַדְעָקָט גַּעַוּזָעָן מִיטָּ
אַ יִם פְּלָאָכָעָ דַּעֲכָרָ, פָּאַרְטְּרָוָנָקָעָ אַין גַּעַעַמְטָרִישְׁ-צְעַשְׁנִיטָעָן גַּרְיִינְסָ
אַלְיִיעָן.

דָּאָס האָט עָר יִאָבָּלְד בַּאֲמָעָרָקָט, דַּעַר זַקְן, אֹז בַּיִם לְאַגְּדָן פָּוּן הַעֲלִיקְאָפְּ
טָעָר אַוְיָפְּן פְּלָאָכָן דָּאָר, אַיִּז צְוָעָרָשָׁט גַּעַוּזָעָן עַפְּעָס אַ קלִינְיָנָעָ בְּהַלָּה צְוִישָׁן
פְּרָאַפְּעָסָאָר אַון דַּי יְוָנְגָעָלִיָּתָה, וּזְאָס האָבָן אִים בַּאֲגִילִיטָה; מִיהָאָט זַיִּק גַּעְסּוּדָעָט,
גַּעַנוּמוּעָן אַון מִיטָּלָעָ פְּאַרְזִיכְטִיקְיָינָן קוּדָם אַרְיִינְגְּעָפְּרִיטָה אִים אַין אַ

קלינער, ליכטיקער גאלעריינ, איינגעארדנעם אים איז א סאפע, בי א נידע ריך טישל, באשטעטל מיט קאלטער, דערפרישנדיקע געטראנקען. באתש ס'איין אין דעם טאג געשטאנען א כאססין, ס'האבן נאך אלץ געלבלאון די הייסע ווינטן פון מדבר יהודה, איז אונטערן קויפאל געווען אן אונגעגעמעם קילקיט. דער אל- טער האט אבער נישט געקנט פארשטיין די געשריען און געוואלן, וואס זענן אויפגעגןגען ארט הינטער די ווונט פון דער גאלעריינ, און צוישן די געוואלדן, פלאזים — דאס פַּיְקָלָעָן פֿוֹן אַטְמָטָם, דאס צימבלען פֿוֹן גִּיר טארעס.

— וואס קומט דא פֿאָר ? — האט ער זיך, דערשראָקן, געפרעגט בײַם פראָפֿעָסָאָר — אַ פֿעָסְטִיוֹאָל, בלע"ז ? ...

— ס'איין די יונגעט... — האט דער פראָפֿעָסָאָר זיך אַפְּגָעָרוֹפָן, אַ בִּיסֶּל אין פֿאָרְלָעְגָּהֵיַת — בי זיי זענען די אַינְשָׁטָעְלָגְגָּעָן, וויסט אַיר, שטָאָרָק צַעַּדְתִּילְמָן, מַדִּיסְקָטוֹרֶט הַיִּם. ס'עֲגָרִיַּת אַפְּלִוּ צַו גַּעַשְׁלָעָגָן. מִיר הַאָבָּן נִישְׁט ווַיְיִנְיק צְרוֹת פֿוֹן זַי. די זעכְזִיקָעָר אָוּן זִיבְצִיקָעָר יַאֲרָן פֿוֹן אַפְּגִּיְעָנְדִּיקָן יַאֲרָן הַוְּנְדָעָרָת הַאָבָּן אָוּנוּ גַּעַלְאָן אַ שְׂוּוּרָעָר יַרְשָׁהָה. כִּיּוֹן נָאָך דַּעַמְּלָת גַּעַוְועָן אַ קִּינְהָה, אַבְּעָד אַיר דַּרְפָּט עַס אָוְדָאִי גַּעַדְעָנְקָעָן בַּעֲסָעָר פֿוֹן מִיר.

— כ'גַעְדָעָנָך ! נָאָך וְגַעְדָעָנָך אַיך עַס ! קִיְין גַוְטָס האָט עַס נִישְׁט אַנְּזָהָגָט. סִימְפָטָאָמָעָן פֿוֹן אַ שְׁלָעְכְּטִיפְאַרְדִּיְעָטָרָה... אַ פֿוֹלָעָר קָאָפְּ מִיט אַיְדִּיעָן, הַיְפָעָרְ-פּֿילְבָּאָר, אַלְץ צַו צְעַשְׁטָעָרָן אָוּן בָּאָטָש אַיְבָּרָמָאָכָן די גַּאנְצָע וּוְעָלָט... .

— טְשַׁעַקָּאוּעָ... — האָט זיך דער פראָפֿעָסָאָר גַּעַוְוִישָׁט דַעַם קִילְן שְׁוּוִיס פֿוֹן שְׁטָעָרָן, אָוּן ס'איין גַּעַוְועָן צַו מַעְרָקָן, אֹז ער ווַיְיל טְאַקָּעָה הַעֲרָן וְאָס דַעַר זְקוֹן האָט דַעְרָצָוּ צַו זָאָגָן.

— אַ, דַעַר דַרְיְתָר דָוָר, נָאָכוּן "אַקְטָאָבָעָר", נָאָכוּן פֿאָשִׁיזָם. אַיְן גַּעַוְועָן דַעַר דָוָר פֿוֹן קָאָטָאָקְלִוּם. זַי הַאָבָּן גַּעַמְיִינָט צַו מַאָכָן גַּעַשְׁיכְטָע, אַבְּעָד בַּאֲקוּרָה מַעַן האָט זיך גַּאֲרָעָפָעָס אַנְדָעָרָש. דַעַר דָוָר, וְאָס אַיְן אַרְוִיסְגָּעְקָוּמָעָן פֿוֹן די מַלְחָמָה-קָאָנוּוֹלָטִיעָס נָאָכוּן 1945-טָן יַאֲרָן. די אַיְדִּיעָן, וְאָס זַי הַאָבָּן גַּעַרְשָׁנָט — פֿאָרְגְּלִיוּוֹרְטָע, טְוִיטָע דַגְּמָעָט. די כּוֹאָלְעָע, וְאָס אַיְן אַרְוִיף אַזְּוִיחָה, אַיְן אַפְּגָעָפָאָלָן. זַי הַאָבָּן אַפְּגָעָרְגָּעָט דַי קָאָנוּסְמָאָצִיעָ-גַעַזְעָלְשָׁאָפָט, די גַעַזְעָלְשָׁאָפָט פֿוֹן טְאַטָּאַלִּיטָאָרִוּם, פֿוֹן מַעְכָּאָנִיּוּם, וְאָס פֿאָרוֹאָגְדָלָעָן דַעַם חִידָה נִישְׁט מַעַר וְאַיְרִיפָל פֿוֹן אַ גַּרְוִיסְעָרָמָשָׁין. דַעַר פֿרִינְצִיפָל פֿוֹן דַעְרָהִיבָּעָנָעָם סְפָק; וְאַיְיִדְעָה בַּיְ דַעְקָאָרָט, וְאָס זַיְן כּוֹחָ אַיְיִדְעָה, אַיְגְּנָטְלָעָך, גַעַלְעָגָן נִישְׁט אַזְּוִיחָה אַיְן דַי נִיעָר פֿילְאַזְאָפִיְשָׁעָ קָאָנְסְטָרוֹקְיִיעָס, וְאָס סְפָק; אַזְּוִיחָה אַזְּוִיחָה אַזְּוִיחָה דַעַר וְוְעָלָט — צָוּמָה גַרְוִיסְעָן סְפָק. ס'איין גַעַוְועָן די קָאָנוֹפָזָעָ פֿוֹן כָל מִינִי שִׁיטָות, אַיְבָּרְגָּעָנָמָעָן אַיְדָעָלָאָגָיָעָס. וְאָס האָט גַעַשְׁטָעָקָט הַיְנָטָעָרָן שְׁוִים אָוּן בְּרוֹזִין ? סְפָאָנְטָאָנִישְׁקִיט, אַפְּצָחוֹוָאָרָפָן יַעֲדָעָ טְרוֹקְטָוָרָ פֿוֹן אַפְּאָרָאָטָן, אַ בּוֹנָט קָעָגָן דַעַר גַעַזְעָלְאָשָׁפָט, וְאָס אַיְן בִּישְׁט גִּיסְטִיקָעָר וְיִזְעָר, נָאָר דַרְקִינְדִּיקָעָר

רעגולאָטָאָר. צוֹאַמְעָן מֵיט דָעַר אִיבָּעֲרַקְעַרְעַנִּישׁ אַין דָעַר נְאָטוֹרוֹוִיסְנְשָׂאָפֶט, אַין דָעַר טַעֲכְנִיק — אָן אִיבָּעֲרַקְעַרְעַנִּישׁ אַין דָעַר וַיִּסְנְשָׂאָפֶט פֿון מַעֲנְטָשׁ גּוֹפָא. מֵיט שְׁטוֹינְגֶּן אָונֵן בִּיטְוֹל הָאָבָן מִיר גּוֹעַזְן — דֵי "בִּיטְנִיקְס", דֵי "היַיְ-פִּיס". סְאַיזְן נִישְׁתַּגְעַגְעַן אַין פָּאָרְבִּיטְן קְלָאָסְ-קְאָמָּפֶר. אַמְּאָל פְּלָעָנְט אַט דָעַר פְּרָאָצְעַס אָפְטָמָּאָל דּוּיְעָן דּוּרָות...

— נָו, אָונֵן אָונְזָעָר יִשְׂרָאֵל-יְוָגָנְט פֿון יְעַנְעָם דָוָר ?

— אָוֹדָאי, צָוֵם דָּזְיָיְקָן דָוָר הָאָט אוֹיךְ גַּעַהְעַרְתָּן דֵי יְוָגָנְט פֿון יִשְׂרָאֵל. אוֹיךְ אִירָעָ אַקְסָלְעָן הָאָט זַי אַבָּעַר גַּעַטְרָאָגָן דָעַם גּוֹרָל פֿון לְאָנֵד, אָ סִינְטָעָן פֿון פָּאָרְגָּעָזְעָלְשָׂפְטָלְעָכְטָעָר וַיִּרְטָשָׂאָפֶט אָונֵן פְּעַרְזָעְלְעָכָן תִּקְוָן. אַבָּעַר אַין דֵי בָּאָרִימְטָעָ פָּאָרִיְזָעָר מַאִידְעָגָע. וְאָסֵם הָאָבָן מְרֻעִישָׁ-עוֹלָם גּוֹעַזְן, הָאָבָן זַיְךְ אַין הוֹחֵף פֿון דָעַר סָאָרְבָּאָגָע, לְעַבְנָן דֵי צָעְנְדְלִיקָעָר פְּלָאָקָאָטָן פֿון גְּרוּפָעָס אָונֵן קְרִיְזְלָעָר, אוֹיךְ בָּאוֹיְזָן פְּלָאָקָאָטָן: אַין מִיטָּן פֿון דָעַר שְׂוִי מַעֲנְדִּיקָעָר סָאָרְבָּאָגָע, וְאָסֵם הָאָבָן מְרֻדְעָרְטָעָר טְוִיְזָנְטָעָר יְוָגָנְטָעָר הָאָבָן גּוֹעַזְטָעָר, אַין דָעַר גְּרוּזְעָסְלָעָר קְאָנוֹפְזָוִיעָר, אַין צְחָאָמְעָנְשָׂטוֹוִיסָּטָן פֿוֹנְכָל הַמִּינִים אִידְיָעָן, עָפָעָס אָ נִיעָם וּוּגָע, וְאָסֵם זַיְךְ גּוֹעַזְן וְזַי אַשְׁרָפָעָר מְעַסְעַר-שְׁנִיתָן אַין אִינְגְּעוּיָידָן; אַין אָרְגָּאָנְזָאָצָעָר, וְאָסֵם וּוּאָרְפָט בָּאָמְבָעָס אוֹיךְ פְּרִידְלְעָכָעָר מַעֲנְטָשָׁן, גְּעָרָאָטְעוּטָעָר פֿון אִוְשְׁוּיְזִיגְיָהָנוֹם, מַאְרְדָעָט פְּרוּעָן אָונְזָעָר. הַיִּסְטָעָס, אָז אוֹיךְ דָא צְיִיעָרָעָר "גַּעַטְעָר" הָאָבָן גַּעַרְעָדָט וּוּגָעָן, "פְּאָטְעָרָלָאָנדָן" אַין הוֹיכָעָ אַקְטָאָזָוּסָן, מַאָ טְסָע טְוָוָגָה, הָאָט גַּעַרְוָפָן דֵי כִּינְעָקָעָר פְּרָאָגָעָ. דֵי "גַּיְעָ לִיְנְקָעָ" וּגְעַזְעַן גּוֹעַזְן קְעָגָן סְטָאָלִינִים. גּוֹט. אַבָּעַר אוֹיךְ קְעָגָן אָונְזָעָר סָאָמָעָ עַקְוִיסְטָעָן, כָּאַטְשָׁ אַלְעָ זְיִיעָרָעָר "גַּעַטְעָר" הָאָבָן גַּעַרְעָדָט וּוּגָעָן, "פְּאָטְעָרָלָאָנדָן" אַין הוֹיכָעָ אַקְטָאָזָוּסָן, מַאָ כִּינְעָזְעָר טְרָאָדִיכְעָר, גַּעַפְאָדְעָרָט פֿון רְוָסְלָאָנדָן גַּעַבְּיָטָן, וְאָסֵם דֵי צָאָרָן הָאָבָן אַקְוּפָרָטָן. (אָנוּ דֵי רְוָסְן הָאָבָן טְאָקָעָ צְוִירְקָעָבָן). אַין אָט וּגְעַנְעַן גַּאֲרָדָי "גַּיְעָ לִיְנְקָעָ" בֵּי יִדְן — קָאָסְמָאָפָּאָלִיטָן; לוֹיִט סְטָאָלִינִין — "מַעֲנְטָשָׁן אָז אָפְאָטְעָרָלָאָנדָן". דָאָס אַיְזָן גּוֹעַזְן אָמְזָאָכִים, גַּעַרְשָׁנָט אַוְדָאָיָן פֿון אָונְזָעָר אָלְטָעָ קְבָּלָה-יִדְן. זַיְהָ אָבָן נִישְׁתַּגְעַט גּוֹוֹאָלָט גַּעַדְעָנְקָעָן דֵי שְׁחִיתָה פֿון 6 מִילְיאָן יִדְן. זַיְהָ אָבָן גּוֹוֹאָלָט דֵי וּוּלְטָ-דְּרָעָוָאָלְצִיעָר, פְּוֹנְקָט וּדֵי יִדְיָשָׁע קָאָמוֹנוֹיסָטָן הָאָבָן אַיְזָן דֵי 20-עָרָר יִאָרֶן פָּאָרְטִיְידִיקָט דֵי אָרְאָבִישָׁע פָּאָגְרָאָמְשָׁטְשִׁיקָם. אַיְזָן וּיְיִעַר תִּמְמוֹתָה, הָאָבָן זַיְהָ גַּעַגְלִיבָט, אָז מַעַן דָּאָרְפָּה בְּרָגְנְגָעָן דָאָס יִדְיָשָׁע פָּאָלָק וּזְיִי אָרְבָּן — יִדְן וּגְעַנְעַן אָגְעָנְטָן פֿון אָמְעָרִיקָאָגָנָר אִימְפָּרְאִילִיזָם. "קָאָ-לְאָגְנִיאָלִיסְטָן" ... מַאָסִיטָן, טְשָׁעַגְעָוָאָרִיסָטָן, טְרָאָצְקִיסָטָן, אָגְנָרִיכִיסָטָן — אָלָעָ זְעַנְעַן זַיְהָ גּוֹעַזְן אַנְטִי-צִיוֹנִיסָטָן, אָדָעָר — אַנְטִי-יִדְן ...

— אַבָּעַר וְאָסֵם אַיְזָט גּוֹעַזְן זְיִיעָר אִידְעָאָלָגִישָׁע בָּאוּ ?

— דָעַר אִידְעָאָלָגִישָׁע בָּאָגְרִינְדָעָר פֿון "גַּיְעָמָלְיִינְקָס" אַיְזָן גּוֹעַזְן אַיְזָן נְעָר, הָעָרְבָעָט מַאְרְקוֹעָ, אָמָן שְׁוִין דָעַמְאָלָט אִיבָּעָר דֵי זִיבְעַצִּיקָ, אָ דִיְיָ טְשָׁעָר יִדְן. עָרָה הָאָט גּוֹוֹכָט דָעַם סִינְטָעָן פֿון הָעָגָעָל, מַאְרָקָס, פְּרוּידָ, אַיְזָן בְּגִינְזָבָר מִיטָּן הִיְינְטָן. זַיְן צָוָגָנְגָא אַיְזָן גּוֹעַזְן : נִישְׁתַּגְעַט דָעַר קָאָנְפָלִיקָט פֿון קְלָאָסָן, נַאֲרָד דֵי סְתִּיהָ צְוִישָׁן יִיחִיד אָונֵן דָעַר צְיוּיְזִיאָצִיעָ, עָרָה אַיְזָן אַרְוִיסְגָּעָ-

בראכט דעם קאמפליצ'ירטען פראכלעום פון סעעם און ציוויליזאציע. „עדער סעעם — שריבט ער ערנצעזווו — איז א נאטירלעכער אינסטינקט, אבער די קול-טור פון קאלעקטיוו האט צוליב כמה טעמיים אים געפונטנט און דערמיט גורם געווען קרענקלעכע רעאקטזיס“. ער האט געהאלטן, אzo עדער מאנאפאל-קאפי-טאילז איזו מאטעריעל אזי געשטיגן, אzo ער קען זיך דערלוובן צו קאַרומַ פירן דעם פראָלעטאריאט. מוחץ די זעלבסטצופרידענע קלאסן, פֿרְיוֹיִלְעָגִירְדּ טע אָרְבָּעָתָעָר, איזו אָבָּעָר געווען אָשִׁיכְטְּ פֿוֹן עַלְנְטָעָ, פֿאָרָאָרָעָמָטָה, האָפָּעָנוֹנָגָן פֿוֹן שְׂקָלָאָזְעָן. מיט זיך רעכנט זיך קיינער נישט. דאס שאפט „די קאַאלִיצִיעַ פֿוֹן שְׂקָלָאָזְעָן“. ער פֿירְט אָוִיס, אzo נֶגֶר פֿאָרָן ווֹוֵיל פֿוֹן די האָפָּעָנוֹנָגָלָאָזְעָן, איזו די האָפָּעָנוֹנָגָלָאָזְעָן. נונג געבלַבְּן.“

— צי איזעס געונג געווען צו ברענגען אָזָא שטורהען ?

— יאָ. פֿאָרָהִילִיקָן דעם אָקְטָן געוואָלָט, צעשטערוֹנוֹג, זיך אַנדְעָרָשׂ וויַיְדָעָר אָרוּם, נֶעִירָן די גַּעֲשִׁיכְטָעָ, די עַוְּאַלְזִיכְעָ פֿוֹן מַעֲנְטָשׂ, אַירָעָ בְּזַוְּאַלְיִיטִיְהָרָה קָעָ דַּעְרָגְרִיכְוָנוֹגָעָן. דַּעְרָפָאָר — זַיְעָר אַנְדְּעָרְשִׁיקִיט אִין קְלִיְּדָן זיך, אִין פֿאָרָהִילִיקָן זיך לאָנְגָעָה האָרָה, בעָרָה, עַקְסְּטוֹרָאוֹזָאָגָאנְטָעָ אַוְּפִּירְוָוָגָן, דַּרְאָגְמִיטְלָעָן, פֿאָרְטוֹיְבָן די פֿוֹסְטִיקִיט, גַּעֲרִילָאָס, סַאָּבָּאָטוֹשׂ, וַיְלִידָעָ שְׁטָרִיקָן, באַקָּאָטָה, נֶעָזְצִיעָ פֿוֹן אַלְץָ. זיך דַּאָרְפָּןְ נִישְׁתָּקִין רַעֲזָלְטָאָטָן, נֶאָר — די אַקְצִיעָ גַּופָּאָ. דָּס אַלְץָ — אִין אַנְבָּלִיקָן פֿוֹן דַּעְרָ אַטְאָסְטְּרוֹפָאָפָּעָ, וּוֹעָן די אַלְטָעָ סְטוֹרְקוֹטוֹרָן פָּאָלָן אַיְזָה, סְכָנָה פֿוֹן „גַּעַדְפָּאַשִׂים“. מיט אָז „אַיְדָעָלָגִישָׁעָר“ באָרְעָכִיקָוָגָן פֿוֹן גַּעַוָּאָלָט — דָּס האָט זיך לִיכְתָּבָן גַּעַקְעָנָט פֿאָרָוָאָנְדָלָעָן אִין אָזִיעָם טָאָטָאָלִיטָאָרִים.

— צו ווֹאָס האָבָּן זיך דַּעְן דַּעְרְפִּירְט ?

— אַבָּעָר די יִשְׂרָאֵלִיְ-יִוְגָּנָט האָט זיך יאָ אַרְיִינְגְּעָגָסָן אִין פֿרְעָמְדָע שְׁטָרָאָמעָן, כָּאַטְשָׁ גַּרְוִיסָע אַוְּפִּיטְוּעָר אִין מְלָחְמָה-תּוֹרָה, האָבָּן זיך זיך אַרְיִעְנְטִירְטָה אוּיפָרְטָה דַּעְרָ נְעַנְנִישָׁעָר „פֿילָאָזְפִּיעָ“. אַיְרָפָאָר?

— אָט דָּס אִין עַס טָאָקָעָ... — האָט דַּעְרָ פֿרְאָפָּעָסָאָר לִיכְבָּט אַפְּגָעָזִיפָּצָט.

— אַבָּעָר ווֹאָס טָוְמָלָעָן זיך דַּאָרְטָ אַזְוָיָ, די יְוָנָגָעָ חְבָרָה ?

דַּעְרָ פֿרְאָפָּעָסָאָר האָט צַעְשְׁפִּילְיָעָט דֻּעָם שְׁטִיףָן קָאָלְגָעָר מִיטָן שְׁוֹאָרָהָן שלִיְּפָלָ, אַרְוִיסְלִיְּפָנְדִּיק אִין אַרְיִינְגְּפָנְדִּיק צָוָם אַגְּדָעָרָן מַאֲלָ פֿוֹן דְּרוֹיסָן. ער האָט דֻּעָם זְקָן גַּעַוָּאָלָט אַרְאָפָּרִירָן פֿוֹן די רַיְידָ זִיְגָעָ, מיט אַזְוִיפָּל בִּיטְעָרָה נִישָׁ :

— אַיר פֿאָרְשְׁטִיטִיט, די באָזָאָלְדוֹנָגָן פֿוֹן צַעְנְדִּילְקָעָר יִאָרָן, דָּס פֿאָרְטְּרִיבִּין דֻּעָם מְדָבָר, אַנוּזָעָר ווִיסְנְשָׁאָפָט אִין טָעָנָהָיָק, האָט בַּיִּי אַנוּן טָאָקָעָ אַסְכָּדָגָהָן מִילְדָעָרט דֻּעָם קְלִימָאָט, אַבָּעָר פֿוֹן יְעַנְעָר זִיְטָ, פֿוֹן מְדָבָר יְהָוָה, בְּלָאָן נָאָרָאָלָזִיךְיָה וְיִסְעָעָן. די אַרְאָבָּעָר פֿוֹן יְעַנְעָר זִיְטָ יְרָדָן זִיְגָעָ, וּוֹי מִיט הָוָנָה דַּעְרָטָעָר יִאָרָן צְוִיקָה, פֿאָרְבְּלִיבָן אִין זיך אַרְיִעְנְטָאָלִישָׁעָר פֿאָרְגְּלוּוּוּרָטָה

קיט. מיר האבן געולויבט, או נאכן איינשטיילן די געלבלוטן זיעירע, נאכדעם ווי ס'זועט אריין אין זיינער באַווסטהיין או אויז מיר לעבען אין דעם דיאָזָן, וועט זיך בי זי פֿאָרט עפֿעס ענדערן. מיר קענען נישט נאַקְומָעָן זיינער באָ פֿעלְקְוּרְגְּ-עַקְסְּפְּלָאוּעָ, פֿונְקְטָן ווי מיר קענען נישט בְּקִיְקָומָעָן דעם "כְּנָעָנִים" באַי אָנוֹ גּוֹפָא. זי וואָרְפָּן פֿשׂוֹט אָפְּ גַּאנְצָעָ יַאֲרְהַוְנְדְּרַטְעָרָ...

— פֿאָר אַט דעם צַעַשְׁטָרְדְּרִישָׁן לעוֹאנְטִיבִּישָׁן גִּיסְטָה האָבָן מִיר אלעָמָל גַּעוֹאָרָנט. דאס אַי אָנוֹגָעָר גַּרוֹיסָע סְתִּירָה. דער צַיְוִוִּיסְטִישָׁע שִׁיבְּתַ-צִּיּוֹן אַיִּן דַּי 80-עָרָי אָרֶן פָּון 19-יטָן יַאֲרְהַוְנְדְּרַט אַיְזָגָעָוָן אַכְוָנָט דַּעַר קְרִיטְסִטִּי לְעַכְּבָר אַיְרָאָפָע, פָּון פֿאָגָרָאמָן. בְּילְיָו אַיִּזְ אַוְעָקָפָן אַוְנְעָרָעָל אלטָע הַיְמָעָן, צַוְּ קְוּלְטִיוֹוִין אָנוֹגָעָר אַיְגָעָנָע גַּיְסְטִיקָע קְוּלְטוֹר, אַבְּעָר בְּאַקְוּמָעָן האָט זיך לְסָפָ — זַעֲלְבָסְטִ-הָאָט. קָעָן דַּעַר אַיְגָעָנָעָר קְוּלְטוֹר, פֿוֹנְקְטָן ווי קָעָן דַּי יִידָּן פָּון גָּלוֹת. אַיִּז אַיְזָגָעָפְּלָאנְצָט גַּעוֹאָרָן דַּעַר באַוּוֹסְטִיִּי, אוּ זַיְעָר גַּאנְצָ גִּיסְטִיקָפָרְמָעָן אַיִּז דַּעַר תָּנוֹךְ. פֿאָר דַּי רַעֲלִיגְיַעַזְעָ יִידָּן אַיִּז עַס גַּעוֹוָעָן קְדוּשָׁה, פֿאָר דַּי אַגְּדָעָר — נִישְׁתָּמָע ווי מִיטְאָלָגִיעָ, ווּלְיָאִיךְ דַּי קְרִיטְסִטִּי לְעַכְּבָר הַאָבָן זיך צַוְּגָעָאִיגָּנָט דעם תָּנוֹךְ. הָאָט מַעַן גַּעַמּוֹת אַוְיסְגָּפִיִּי נָעָן : אַיְדָעָנִיפִּיצְיָרָן זיך מִיט אַסְעָמִיטִישָׁ פְּאָלָק. דאס אַיְנְפִּירָן דַּי "חוֹדְעָה יְהוּדִית" (יְהִישְׁקִיטִ-בְּאַוּסְטִיִּי) הָאָט גַּעהָאָט אַזְיָעָר קְלִינָעָ השְׁפָעָה. זיך הָאָט גַּעַפְּלָט דַּעַר באַוּסְטִיִּין ווּעָנָן מַאֲדָעָרָעָ יִדְיָישָׁע בְּאַוּגְעָנָגָעָן אַיִּן גָּלוֹת, יִדְיָישָׁע לַעֲטָרָאָטוֹה, יִדְיָישָׁע שְׁטִיְיָגָעָר, יִדְיָישָׁע ווּידָעָרָשָׁטָאָנד אַיִּן גַּעַטָּאָס אַיִּן ווּולדָעָר. דַּעַר "כְּנָעָנִישָׁעָר" דָּור הָאָט אַפְּיָלוֹ נִישְׁתָּפְּרָאַשְׁטָאָנָעָן דַּי פֿרְעָר פָּון דַּעַר מְדִינָה, אַגְּגָעָזָפְּט מִיט "גָּלוֹת". מִהָּאָט זַי שְׁפְּרָאַכְּלָעָ, שְׁטִיְגָעָרִישָׁ אַוְן המשְׁכָּדָק אַפְּגָעָרִיסָן פָּון פְּאָלָק. דַּי עַלְתָּעָרָן זַעַנָּעָן גַּעוֹוָעָן אַיְרָאָפְּיִיעָר. זיך הַאָבָן דַּעַרְבִּיבָּר נִישְׁתָּמָע קִין אַנְדָעָרָע אַיְדָעָנִיפִּיקָאָצִיעָ, ווי מִיט דַּי אָרְדָּ אַלְטָע כְּנָעָנִים, וואָס הַאָבָן אַוְנוֹ אַיְבָּרְגָּעָלָאָט אַפְּרָאַרְגָּעָלָאָט אַפְּרָאַרְגָּעָלָאָט פָּון גָּעָצָן, טָעָפָ אַיִּן ווּאָוָס. דַּי אַוְאָבָּרָר זַעַנָּעָן, הַיִּסְטָע עַם, פֿאָר דַּי "כְּנָעָנִים" גַּעוֹוָעָן גַּעַנְטָרָעָ קְרוּבִּים, ווי דַּי יִידָּן אַיִּן גָּלוֹת...

.5

בְּיַי דַּעַר טִיר אַיִּז אַוְיסְגָּעָוָאָקָסָן אַפְּרִילְעָכָבָר יְוָגָעָרָמָאָן מִיט קְרִיזָעָ
לְעַד אַוְן אַז ווּוֹנָק גַּעַטָּו :

— מִקְעָן שְׁוִין...

ס' אַיִּז טָאָקָע שְׁטִילָעָר גַּעוֹוָאָרָן אַרְוָם דַּי ווּעָנָט פָּון דַּעַר גַּאלְעָרָע. דַּי גַּעַשְׁרִיּוֹן זַעַנָּעָן ווּיִיט אַפְּגָעָפְּלָאָסָן. זַיְיָ זַעַנָּעָן אַרְוָיס אַוְיפָּט דַּעַר טְעָרָאָסָע, אַיִּן דַּעַר זְקוּן הָאָט דַּעַרְזָעָן — ווּיִיט אַוְיפָּט פְּלָאָצָן פֿינְגָנְדָעָרְגָּעָוָאָרָפָן — יִינְגָּלָעָךְ אַוְן מִידָּלָעָךְ, אַרְוָמָעָוָוָיָּקָלָט אַיִּן קְאַלְיָרָטָע אַינְגִּידְיָשָׁע סְוָרְמָאָנָעָס, ווי זַיְיָ זַעַנָּעָן עַקְזָאָטִישָׁע שְׁעָפְּסָן-פְּעָלָעָ, הַאָלָבָן-זַעֲקָעָטָע, ווּלְדָיְ-פֿאָרְוּוָאָקָסָעָן, ווי זַיְיָ זַעַנָּעָן עַקְזָאָטִישָׁע

פסוקים, מיט אויפגעה הייבענע הענט צום הימל, פונקט ווי די אמאלייקע לוי- באוויטשער חסידים. איינער, מיט א צעלעכערטער קאלדרע איבערן אקסל, צעפאטלטע לאנגע האר, א בלאס פנים, מיט בליעע, מילדע אויגן, האט ער דערמאנט אין א הייליקן אפאטאל. אין די הענט — א גיטארע. ער זצט הינטער א ואנט, אויף דרי'ער, און זינע פינגער פוקן די זעקס טרונגעט.

— וו זענען דיבגע שיך? — האט דער אלטער ביי אים א פרען געטן.

— מ'האט זיי מיר אועזקענגבעת.

— וואס עסטו?

— כ'האב זיך אפגעוווינט פון עסן, זינט כ'בין אוועק פון מיין טאטנס בורוזושאָן הויז.

— וו זועסטו נאכטיקן?

— אין פארך.

אוון דער זקן האט א טראכט געטן: עפער געשעם דא ווידער אין היינטיקון דור אומגעוווינגלעכט. איזו עס צום בעסערן, אדער צום עריגערן?

מ'האט אים קומס אועזקעריסן, דעם אלטן. זיי האבן אים ארויפגעפריטט די ברײטער טרעפ. די געווינבליך שיטערע אוידיטאָריע פון פאַקולדטעט פון מורה-שפראָן, אייז דאסמאָל געדיכט אויסגעוואָקסן צו א פול-געהפֿאָקטן זאל, אונטערן גלאָז-קופֿאָל. דער זאל האט גערישטן. איינער פון די סטודענטן, א פאַרוֹאָקסענער, אייז גאָר געווען פאַרוֹונְדערט:

— א יידישער שריבער?... אַבִּי ס'אייז געווען בי אונז דער אינדרוק, או שווין אפשר יארהונדערטער...

אוון איינע א מידל, א ווילדע לאכערקע, א בלאנדע, האט דערציילט:

— בי אונז אייז געווען און עלטער-אָבָּעָשִׁי, האט זיי אונז פאַרוֹויגט מיט לידלעה, וואס כ'געדענְק שווין נישט... עפער געגען א ציגעלע, וואס אייז געפֿאָרְן האנדלען... מיר האבן איזו געלאָקט...

פראָפֿאָסָּאָר דתֵּן האט זיי אָנְגָּעָקוּקָט קלומרט שטרענג. ער האט גע- גלעט דאס ציגן-בערדל אוון געלאָן פֿאָלְן צוישן די ציין:

— מיר האבן אפשר געזנְדִּיקְט קעגן זיי, חברה... צוישן די מושלים פון אונזער מדינה, אין די ערשות ויבצעיקער יארן, זענען אָפֿילְוּ געווען אָזֶעל- בע, וואס האבן זיך אָמָּאל אָרוֹיסְגָּעָאָפְּט... מיט אָגּוּט וואָרט...

— וויל זיי זעבען נאָך אלְיִין געווען גלוֹת-יִידִין... — האט זיך דערהערט אָז אַינְצִיקָּע שטימע פון די הינטערשטַע ריינן.

— פֿאָר אָנוֹנוֹעָרָע הַיְינְטִיקָע מְוּשָׁלִים אָיו עַס טָאָקָע אַלְטָע גַּעֲשִׁיכְטָע...
זַיְ פֿרְוֹוֹן אַלְצָן צַו מִינְיִיזְרָן, אָבָעָר זַיְ הַיְיָן שְׂוִין אָן צַו פֿאָרְשְׁטִיטִין...
נַאֲך גּוֹט, וּוֹאָס דָּעָר זַקְוָן, אַיְן זַיְן פֿאָרְטוֹוּבְּטִיקִיט, האָט נִישְׁתָּאלְצָן דָּעָר...
הַעֲרִיט: עַר האָט זַיְ אָפְגָּעָרוֹפָן, מִיט אַלְטָעָר פֿאָטְעָטִיק :

— כ’האָב אָבָעָר אַלְעָמָל גַּעֲזָאנְטָ, אָן זַיְ וּוֹעָלָן נַאֲך אַמְּאָל צְוְרִיקְקוּמוּן,
סִיְוְנְגּוֹוָאָרָג, זַיְ מוֹזָן צְוְרִיקְקוּמוּן צֻום לְעַבְּדִידְקָן קוֹאָלָ, צֻום מִימְ-חִימְט. סְקָעָן
נִישְׁתָּאלְט זַיְן אַלְאָנדָ פֿוֹן יִידְן, צַו פֿאָרְלִיקְעָנָעָן דִּי טְוִינְט-יִאָרִיקָע
יִדְיִיש-צְיוֹוְילְיוֹאָצְיעָ; סְאיַין, לוֹיטָ מִיר נַאֲך, גַּאֲרְגִּינְשְׁטָ אַפְּצָוְטִילְן יִידְיִישָׁ פֿוֹן
עֲבָרִית. טִילְט אָפָּ מַעְנְדָעָלָעָן, פֿרְצָץ, שְׁלָמָן עַלְיכְּמָעָן פֿוֹן עֲבָרִית-עַלְעָמָעָן. וּוֹאָס
וּוֹעָט זַיְ בְּאָקְמוּן ? טִילְט אָפָּ עַגְּנוֹנְעָן פֿוֹן יִדְיִיש-עַלְעָמָעָן. וּוֹאָס
וּוֹעָט פֿאָרְבְּלִיבָן ?

אוֹן עַר האָט אַנְגָּעָקָוּקָט דִּי יְוָגְגָעָלִיט אָוֹן דִּי מִידְלָעָן, אוֹן עַר האָט זַיְ
וּי צֻום עַרְשָׁטָן מָאָל דְּעַרְקָעָנָט. דִּי זַעְלָבָע שְׁוֹלְדִ-קִינְדָּעָה, וּוֹאָס זַיְעָרָע שְׁטִיְיָ
מַעְלָעָךְ האָבָן אָזְוִי פֿרִישָׁ, גַּלוֹבִיקָע, פֿרִיְיָ גַּעֲהִילְכָט אִין לוֹיטָעָרָן פֿרִימָאָרגָן :

הַאָפָּ אָוֹן גַּלוֹבָן

נִישְׁתָּאָט וּוֹיְטָ אַיְזָ שְׂוִין דָּעָר פֿרְילִינְג...

עַר האָט אָבָעָר נִישְׁתָּאָט גַּעֲזָעָן, דָּעָר זַקְוָן, וּיְ הַינְּטָעָר זַיְעָנָע פֿלִיצְיָעָס האָט
דָּאָס יְוָגְגָעָרָג גַּעֲלָאָכָט, גַּעֲשָׁרִיגָן „וּוֹסְ-זָוָס“, אוֹן פֿרְאָפְעָסָאָר דָּתָן, בְּלִיְיךְ
אוֹן צְעַשְׁטְּרִיטָה, האָט גַּעֲוּוֹנְקָעָן צַו זַיְ, גַּעֲבָעָטָן זַיְ בְּיִי זַיְ :

— לְאָזָט אִים... זָאָל עַר כָּאָטָש אַוּוּקָגִין מִיטָּן בְּאַוּוּסְטוּזִין, אוֹן עַר אִיְזָ
גַּעֲרָעָכָט גַּעֲוּעָן...

אָבָעָר אִין דָּעָר שְׁטִימָעָ פֿוֹן זַקְוָן האָט גַּעֲצִיטָעָרָט אָן אַלְטָעָר מַעְטָאָל :
— כְּיַוְילְ אִיךְ זַאֲגָן, קִיבְּדָעָר, וּוֹעָגָן אָנוֹנוֹעָר פֿאָלְקָסְ-לְשׁוֹן, מִיט דִּי וּוֹעָרָ
טָעָר פֿוֹן אִצְּיָקָמָאָנָגָעָר :

כ’האָב זַיְ יְאָרֶן גַּעוֹלָגְנָעָרט אִין דָּעָר פֿרְעָמֵד,

אִצְּיָקָט קָוָם אִיךְ זַיְ וּוֹאָלְגָנָעָרָן אִין דָּעָר הַיִּים...

טָאָקָע, וּוֹאָס פֿאָרָא אַנְדָּרָעָה הַיִּים, כְּבָעָט אִיךְ, האָבָן מִיר דָעָן פֿאָרָן
פֿאָרְשְׁעָמָטָן, אוַיְסְגָּעָלִיטָעָנָם, אוַיְסְגָּעָלִיטָעָנָם יִדְיִישָׁן וּוֹאָרָט ?...

„אָנוֹתָעַ נָאכֶט, בְּרִיּוֹתָעַ זָוָעָט”...

.1

אין יענע יארן פֿלְעָגֵט זיך נאך רפאל דעמבעס, דער קראעטען קער בעלהעט ריסט, וואס האט שטינן אין דער ביבליאטעך בי זיך אַ שורה גאלד-געליישטעה רוקנס פון אלע זיינוע ווערך, געוויינילעך ביו שפערט נאכמיטאָג טילימאל פֿאָר- זיצן אין דער קאָפֿעַטְעַרְיעַ אָוֹרַף אַיסְטְּ-בְּרוֹאָדוֹויַּי, אין דאָג פון „פֿאָרוּעָרטַס“ בילדינגן. מ'אייז געוזען צוישן קאָלעגן, רויד און הייסע רייד; מ'אייז נאך טאָקע געוווען אַ בִּיסְעָלָעַ יִנְגְּעָר אוּרַך.

דאָרט האָבן זיך, צוישן די אַלְעָרְלִי צְחֻוּשְׁטוּ פֿעַנְדְּלִיט אָוּן סְתִּמְמָן גּוֹדְנִיְּזָה כּוּם, נאך אַלְץ אַרְוָמְגָדְרִיטַס די גָּלוֹרִיכְבָּעַ אַלְמָנוֹתַ, די קְלִינְיַּעַד, דְּרָאָבְּנָעַ, די גּוֹוּזְעָזָעַן „סִמְפָּאַטְיַּעַס“; זַיְהַ אָבָּן נאך אַלְץ שְׂטָאָלַץ גַּעֲטָרָאנַגַּן די קְרוּוֹן פון די „עַרְשְׁטוּ לִיבָּעַס“ וַיְעַרְעַע, בי דער זִיט פון די גְּרוּסִיטַע גּוֹמָעַן אַיְזָה אַונְזָעַר לִיטְעָרָאָטוֹר.

בַּיָּמִים טִישְׁלָה, אַנְגְּעַשְׁטָעַלְטַה מִיט לִיְדִיקָּע טַעַפְלָעַג, טַעַלְעָר, גְּלֻעָזָה, האָט די דָּצָעַ מִיטַּן פֿאָרְכָּאָפְּנִידִיקָּן בְּלוּי אַונְטָעַר די פֿאָרְשָׁאָטְנָטָע וַיְיעַס. זִיטִיק גַּעַזְבַּלְקִיט אַיְז אַטְאַשְׁ-שְׁפִּיגְעָלַע, דָאָוּן דָּאָרט אַ פֿאָרִיכְטַע גַּעַטְוֹן די גְּרוּיַּעַ לעַזְבַּלְעַד. אַ פֿאָרְגִּיְעַנְדִּיקָּעַר חַן אַיְז נאך אַלְץ גַּעַלְעָנַג אַרְוֹם אַיר שִׁינְ-גַּעֲצִיכְבָּנַט מוֹילַ, אַונְטָעַר דָּעַר וּוּאָלְקָעַ, אַיְנְגַּעַוּבָעַט אַיְז דִּינְעַז וַיְירָעַס. מִיט דָּעַר לִינְקָעַר האָנט האָט זַי, אַ בִּיסְלָקָעַטְישַׁ, גַּעַפְאַכְעַטַּדְיַּעַס הַעַנְשָׁקָעַ: אָוּן דעמבעס, פֿוֹן דָּעַר יַוְגְּעַרְעַר גַּעַנְעַרְאַצְיַּעַס, מִיטַּן לוּקְעָלַע אַיְז וּוּינְקָל מוֹילַ, האָט זיך דָּאָרט אַיְנְמָאָל, מָאַדְנוּ-פֿאָרְאַגְּנְטִירִיגְּרַט, אַיְנְגַּעַקְוָט אַיְז דָּעַר פְּרוּי, נִישְׁטָה פֿוֹן דָּעַר עַרְשְׁטוּר יַוְגָּנָט, זִיךְרַעַת אַזְגַּדְגַּדְתַּעַן: „זַי גַּעַדְעַנְקָט נאך אַוּדָאַי די גַּעַכְטַע, פֿאָרְבְּרָאָכַט אַיְז בְּעַנְקָשָׁאָפְּט נאך דָּעַר צָאָרְטָנָה, דִּינְנָעַז לְוֹסְטַע“... אַיְז גַּעַדְאָכַט האָט זַי אַיְם אַפְּלַיְוַע — מָאַדְנוּ בָּאָנוֹג — אַיְן אַרְוֹמִיקָּן תּוֹמֵל אַיְפְּצָרַד כְּאָפְּנָאָז וַיְיַצְאַת, גַּלְעַלְדִּיק, מִידְלָשׁ אַוְיְפְּלָאָכָן. זַי האָט נאך אַוּדָאַי גַּעַהְעָרָט צַוְּדָאָן אַזְגַּדְגַּדְתַּע, פֿרְעָזְ-גַּעַטְעַר אַוְיכָן נִיוְ-אַירְקָעַר שְׁטִינְגְּעַרְנָעַם פֿאָרַד נִיאָס; זַיְהַ אָבָּן זַיְהַ דָּאָ, אַיְפָן פְּרַעְמָן אַלְימָפַע, צוישן פְּרִישְׁ-אַרְבְּהַעַגְעַקְמָעַנְעַם יַדְיָשַׁן שְׁעַרְ-אוֹן-אַיְזָן-פְּרַאְלָעַטְאַרְאַטָּם, אַנְהָאַבְיַּה יַאֲרָהְוָנְדָעָט, אַרְוָמְגָדְרִיט אַיְז די רַוִּישְׁקָעַ קַאָפְּעַטְעַרְיָעַס אַזְגַּדְגַּדְתַּע, אַזְגַּעַשְׁטְוּרַעַטְמַט די „אַלְעָטַע“, אַיְז זַיְהַ „מַאְדָעְגְּנִיסְטִישַׁן“. עַסְטָעַטִּישַׁן דְּרוּאָלָט.

היינט לוייפט מעז דא פארבי, און ס'קוקט זיך שוין גאר קייןער מער נישט אום; און אוודאי קוקט מעז זיך נישט אום אויף דער האלב-פאר-מעקטער, פארברוינטער וואנט-מאלעררי, וואס אים, דעמבען, וועלכער האט א טבע צו קוקן אויף אלץ מיט „געשיכטלעכע“ אויגן, האט זי דזוקא מאדנע פארקאפט. מ'לייפט פארבי צווישן די ענגע טישלאך, אדרום בופעת, מיט א טעפל קאפע, צווארפנדיק דעם און יונגעם א „העלאו“. מ'פארשלינגטעס און מ'לייפט וויטער.

אהער כאפן זיך אידין אין מיטאג-שעהן, אויף א פאר מיגוט, די „הענט“ פון די רעדאקסיעס און דורךעריען, וואס דרישן אין די דערבייאיק צייטונג-בילדינגן. אבער דורך אט דער אפגעבלאקוועטער וואנט-מאלעררי — אפשר נישט אזו גרויס שעדערו — אויף וועלכער קייןער קוקט זיך שוין מעד נישט אום אין דער קאפעטעריריע, האט דעמבעס דערזען — דאס ציען צו די אמע-רייקאנער ברעגן, פון אלטן קאנטינגענט, מיט איבער 80 יאלט צוריק, דעם שטראם יידז-עמיינגראנטן, וייער ביטערן גראנגאל אויפן קאלטן שטיין פון דער נויז-יארקער, הימל-קראצערירישער ויזז-מעטראטאליע. סטיילן זיך אויס פון דער זשאוערדיקער וואנט-מאלעררי צעפאטלטע יידן אין אלטמאדישע סורדוונ, אין פארשטוייבט מעלאנייקעס. ווי זי שטוףן האנטוועגעלאך מיט אלטוארן; ברײיטע יידענעס ביי פיש-געשטעלן; יינגלעך מיט פאראשערטע דאשיקעס. אַרומלוייפן און אויסשריען דאס יידישע בלאט צו פאראקיפן. אַגאנץ פאלאק האט געלאנדעט ביי אט די ברעגן, און מיט זי — אַ גורייס שעפערירישע אינ-טעליגען. זי הابן דא שוער געהארעוועט אין די שוויז-שפער און גע-לעבט אין די ענגע „טעגעמענטן“-דייזער, אַרומ איסט-בראדווי, אַרומ איסט-סיד.

ווי נעבדן וואלט עס געוווען. אט וועט זיך באָלד דורך דער דריי-טיר אַרײַנשטעלן דער חכשיט משה-לייב, די דיקלעכע ברילן פאַרְהויכט, אַיבער די שטאָל-גרוייע אַויגן; אַ שלימולדיקער פרעסעער אַין אַ שאָפ, ווי געווינגלעך בעטסלָן; דער שומע-ירִיּוֹנֶג מאָנוֹן לֵיב, מיט זינע בעליך, אַיידעלע הענט אַון גראַנְעַמְיַדְלַשָּׁע אַויגן; דער פּוּעָרִיש-גּוּלָאַסְעָנָעָר בְּאַלְמַעְלָאָכָע, מיט דער פְּאַרְשְׁטַעְקָטָעָר פִּיפּ צוּוַשְׁנָן דִּי שְׁטָאָרָקָע צִינְעָר, אַיְזִיק רָאָבָאָי. אַפְּאַטָּאַשׂו, מיט דער פּוּגְלַגְנָזָן אַיבָּעַר דער אַונְטוּרְשָׁטָעָר, אַרְוִוְסְגּוּרְקָטָעָר לִיפּ, מיט אַוְיגְעַשְׁטָעַלְטָן קָרְנָעָרְלָן זַיְן הַלְּזָן מַאנְטָל, דעם בְּרִיְתְּ-רָאָנְדִּיקָן הָוֶט כְּמַעַט אַיבָּעַר די אַוְיגָן, אַ לְעָרָעָר אַין די אַרְעָמָע „הַבְּרָוּ“-שָׁוֹלָן, עַרְגַּעַץ אַין דער אַיסְטְּ-סִיד.

נישט לאָנְג אַרְיבְּעַרְגְּעַקְמָעָן, נאָךְ אַלְיַין אַיְנָגְעַרְמָאָן, האט זי דעמבען מיט עפָעַס פָּאַרְלָאַקָּט, די פְּרוּוִי, אַ לעַבְעַדְיַיקָּר עֲדוֹת פָּון יַעֲנָעָר גְּרוּיסָעָר תָּקוֹפָה, עַד האָט זי דָּאָרט אַפְּילָו אַינְמָאָל צְעַשְׁטוּרִיטָאָט אַ פְּרָעָג גַּעַזְוָן : — כִּבְעַט אַיְיךְ, צִי הַאָבָן זי דַּעַמְּאַלְטָטָאָקָע אַוְיִ שְׁטָאָרָק גַּעַלְגַּוְבָּיטָאָן אַונְזָעָר בָּאַשְׁטָעַנְדִּיקִיט דָּא ? ... צוּוַשְׁנָן אַין אַוְיסְגַּעְדָּאַכָּטָן רַעַנְסָאַנְס... כִּמֵּין, ווילְ סְדַּוכְטָמָע זיך אַונְזָהַיְינְטָן...

— א. מ'האט זיך באדארפט צו קענען — האבן זיך אירע מאנגערע באקן אונטער דער ווואלקע קרענקלעך גערויטלט — ס'האט געברענט אין זיך אהייליק פיעער. זיך האבן זיך געזען וויא טיל פון ווועלט-פאלאק... פון „עם עולם.“

מ'האט נאך דארט לאנג, גאנץ פריליך, אַרְמוּגָעֵפְלָאָפְלָטָם, אָנוֹ דָס וַיִּבְלֶל מיט דער ווואלקע איבער די שיינ-געציכנטע, ווילנדיקע ליפן, האט אים שווין דערנאר געפֿירט מיט זיך. זיך האבן זיך אין שפֿעטן נאכמיטאג לאנג גע-פלאנטער אין די סָאַבּוּוּיַּה-קָאַטָּאַקְּבָּגָן, אַנְטוּגָעַנְשָׁפָאָטָם מִיט זַיְלִין, בעילקעס, אַיזֻעְרָנָע שְׂתִיגָן, טְרֻעְפּ-אַרְיוֹף, טְרֻעְפּ-אַרְאָפּ. ס'האט אַרְום גַּעֲצִיּוֹגָן אַקְלָעָר-דִּיקָע פִּיכְטָקִיטָה. אין דער דָעַמְפִּיקִיט, אַיִן מַעֲכְטִיקָן גַּעֲקָלָאָפּ פּוֹן רַאַד-אוֹן-שִׁינְעָם, האט גַּעֲצִיטָעָרֶט, וּבִירְרֶת הַוִּיכָּעָבָן עַלְקַטְרִישָׁע שְׁפָאָנוֹגָן. זיך האט אים פְּלוֹצִים אַשְׁטוֹפּ גַּעַטָּוֹן אין אַגְּעוּמִילְפּוֹן נָעָגָר, פָּאַרְטָאַרְיקָאָנָעָר, מְוֹלָאָטָן, אַיְטָאַלְיָעָנָעָר, מיט פָּאַרְבִּיקָע טִיכְעָר פָּאַרְוַאְרָפּ אַרְום די העַלְדוֹעָר, וְעַז דער צָוָג אַיְזָנָה אַסְטִיק אַנְגָּעַפְלוֹגָן. אין דער עַנְגָּעָנָישָׁה האַבָּן זיך אַיבָּעֶר קַעְפּ גַּעַדְרִיטִים וּוּנְטִילָאַטָּאָרָן, וְוי פְּלִיגָלְפּוֹן אַרְוַיְבְּרוֹגָל, אָנוֹ דָעַרְפּוֹן אַיִזְנָה, דָכְטָזִיךְ, די חִיזְנִישְׁתָּאַפְּגַעְפָּאָלָן, נָאָר פָּאַרְקָעָרָט. די צְעַפְּאַרְעָטָע לַיְבָעָר האַבָּן זיך גַּעַדְרִיטָן אַיִינָה אַנְדָעָרָן. עַר אַיְזָיְשָׁעָר נִישְׁתָּגְעָה אַגְּגָעָן אַוְיפּן הַיְשָׁן בּוּזָעָם פְּוֹן אַבְּרִיטִ-צְעָוָאַקְסָעָנָר גַּעַדְרָטָע. אַבָּעָר סִיקְלִינְעָן וַיִּבְלֶל האַט זיך גַּעַדְרְכָעַגְלִיטָשָׁט צו אַשְׁטִיקָל באַקָּן אַוְן אַים אַצְיָה גַּעַטָּוֹן נָאָר זיך. מֵאַיִזְנָה גַּעַדְרִעָר, בֵּין דער 118-117 טַעַר גָּסָם. אַוְיסְגָּעַשְׁטָמִיגָן, זְעַנְעָן זיך אַאָסָפּ צו דער זִיט פּוֹן אַיסְטְּ-דָרְיוֹועָר, אַוְיְגָעָהוֹבָן זיך צו אַ16-טָן אַדְעָר 17-טָן שְׁטָאָק. זיך האַט אַוְיבָּן אַפְּגַעְשָׁלָאָסָן אַטִּיר אַיִזְנָה אַוְינְקָל-קָאַרְיִידָאָר, אַים אַרְוףּ גַּעַטָּוֹן, אָנוֹן אַונְטָעָר דָעַר וּוּוָאָלָקָע אַיִזְנָעָן, דָכְטָזִיךְ, אַיְונְגְ-מִידְלָשָׁעָר פָּאַרְפִּירְעָרִישָׁעָר פְּלָאָטָעָר. דָס אַרְוִיְגָעַדְרִיטָע לִיכְתָּה האַט אַפְּגַעְדָּעָקָט צָוּי בָּאַשְ׀יְדָעָן צַיְעָרָעָמָר, מִיט פָּאַרְהָעָגָלָעָר, סָעַרְוּוּטָקָעָסָם, אַשְׁעַנְקָל מִיט בִּיכְעָר, אוֹףִיךְ די וּוּנְטַצְוַיִּי שְׁלַעְכְּטָעָר דָעְפְּרָאַדְוְקִיעָסָסָמָן פּוֹן „מְאֹנָא לְזָא“ אַוְן פּוֹן „מְאַלְצִיָּט אַוְיפּן גְּרַאָזְן“ פּוֹן מַאנָּעָן. זיך אַיִזְנָה, אַוְיְגָעָשָׁפָאָרָט דָס פָּעַנְצָטָעָר פּוֹן אַונְטָעָר אַרְוֹףָה. אַפְּרִישָׁעָר שְׁטָרָאָמָן לוֹפְטָה האַט זיך אַרְיִינְגָעָרִיסָן, אַשְׁעַנְקָל מִיט בִּיכְעָר, אוֹףִיךְ די מּוּשְׁלִין-פָּאַרְהָעָנָגָל. פּוֹן אַוְונְטִיקָן בָּרָאַדוֹויִי האַט פְּלוֹצִים אַפְּלִיאָזָה גַּעַטָּוֹן, וְוי אַעֲכָטִיק יְמִגְעָרִישָׁה, די אַוְיטָאַ-בָּאוּגָנוֹגָן. די פִּילְקָאַלְיִירִיקָע עַלְקַטְרִישָׁעָר שְׁילָדָן האַבָּן בֵּין וּוֹיִט אַרְאָפּ זיך גַּעַגָּסָן, גַּעַוְיִמְלָטָן, וְוי אַפְּיַעַרְדִּיקָעָר פָּאַגְּטָאָן.

— זִיצְט — האַט זיך צְוַגְעָרָקָט אַטְפּוֹן אַלְטָמָאָדִישָׁן פָּאַטָּעָל, אָנוֹ אַלְיָזָן האַט זיך מִידְלָשְׁ-פְּלִינְקָה, אַוְוָקְגָּעָאַיִלְטָן צָוָם זִיְטִיקָן קִיכָּל, צְוַגְרִיטִין כִּיבּוֹד.

אוֹיפּן נִידְעָרִיקָן טִישְׁל מִיטָן אוִיסְגָּעַנִּיתָן „לוֹיְפָעָר“, האַט עַר דָעַר-וּוְילָ, עַפְסָע זִיְעָר אַוְמְרוֹאִיךְ, גַּעַבְלַעַטְרָעָט דָעָם אַלְבוֹמָ, אָנוֹן סָאמָעַטְ-גַּעַבְוָנְדָעָט נֶעֱטָאָוּלָעָן, אָנוֹן טַאָקָע בַּאֲלִיד דָעְרַקְעָנָט צַוִּישָׁן די פָּאַרְבְּוִינוֹנָט אַמְּאַטָּאַרְזָן-פָּאָטָאַגְּרָאָפִּיעָס, די „יְנָגָעָ“, וְואָס עַר האַט נָאָך אַמְּאָל, אָנוֹן דָעָר אַלְטָעָר הַיִם, גַּעַדְרָוֹנְקָעָן פּוֹן זִיְעָר קוֹאָלָה, רַהַאַט אַיִיךְ אַוְמְגָרִיבָט דָעְרַקְעָנָט צַוִּישָׁן זיך סִיקְלִינְעָה, פְּלָאָטָעָרְנִידִיקָעָר מִידָל. זיך אַיִזְנָעָנָעָן אַיְנָמְטָן דָעָר בָּאַנְדָעָן יְנוֹגָעָן

לייט, טיל אין ברילן, די מערטטע מיט געדיכטע, צעפאנטלטע טשופרינגעס, אנדרע מיט בריטראנדיקע היט, צעונגגענע, צעהוליעט, איינעם האט זי געהאט פאָרוואָרפן אַ האנט אויף זיין אַקסל.

זי האט זיך שטיל צעלאָכט הינטער זיין רוקן. ר'האט גָּאָרְנִישֶׁט גַּעֲהָעָרט, זוי זיין מיט קעַצְיָשׁ טָרִיט אָונְטָעָרְגָּעָקְוָמָעָן.

— אָזֶן מֵיךְ דָּעֵרְקָעָנֶט אַיר כָּאַטְשׁ? ... אָךְ, דָּאס זַעַנְעָן גַּעֲוֹעָן די „יַוְנְגָּעָן“...
טאָקָע אויף אָזֶן אַמְתָּה יַוְנְגָּעָן...

אין זיינע אויגן אין זיך אַלְין אויך מיטאמאל גַּעֲוֹעָן סְקָלִינְגָּעָן, לאכְנָה דִּיקָע, פָּאָרְבָּלְאָמְטָעָן מֵידָל פָּוָן צְרוּיקָמִיט אַיאַר 50 אָוֹדָאי, פָּאָרְבָּלְאָנְדוּשָׁעָט אַהֲרָן אַיבָּעָרָן אַוקְיָנוֹס פָּוָן עַפְעָס אַוְוִיטָה, פָּאָרְלָוִירָן שְׁטָעָטָל אַין דָּעָר אַקוֹּרָאי-נוּ; אַ מיְידָל, צְוָפָעָלִיק פָּאָרְבָּלְאָנְדוּשָׁעָט אויף אַ פִּיקְנִיק, אַ זְוַנְטִיק-אַרוּסְפָּאָר אַיבָּעָרָן האָדָסָן. אַיר שְׁטוּרְגָּמָג-אוּפְּגָעָטְרָעָטָעָט פָּרְיוֹזָר האט זיך מיטאמאל צְשָׁאָטָן אַיבָּעָרָן אַקסָּל, וַיַּאֲוִיךְ דָּעָר פָּאָטָאָגְרָאָפִּיעָן, זיַּי זַעַנְעָן אַבעָר אַצְינָד גַּעֲוֹעָן גַּרְוִי, שְׁטִיףָה, וַיַּדְיָה דָּרָאָטָן.

זי האט אויסגעשטרעקט די האנט, אַ נָּעָם גַּעֲטָוָן פָּוָן צְזָקָאָפָּנָס אַ דִּין
בענְדָל, אין רְוִיטָן סָאָפִּיאָן-לְעָדָעָר, כָּמָעַט בְּלִינְד אַוְפָּגָעָמִישָׁט, גַּעֲלִיעָנָט:
געַלְיָעָנָט :

...אָין בְּעַנְקָשָׁאָפָּט נָאָךְ דָּעָר צְאָרְטָעָר, דִּינְגָּר לְוָסָט,

אוֹן שְׁאָרְפָּעָן צִיְּנָרָ-צִיְּכָנָס אויף מִין בְּרוּסָט

פָּוָן אַ פָּאָרְטְּוּרִיטָה, צִיטְעָרְדִּיקָעָרְ פָּרוּוִי.

ער גַּעֲדָעָנְקָט שָׂוִין נִישְׁתָּאָקוֹרָאָט, גַּאֲרָ אוֹבָּר דָּעָר זְכוּרָן דִּינְטָ אִים, אַיִן
ער שָׂוִין, דָּכְטָ זִיךְ, דָּעָם אָוֹגָטָ פָּאָרְבָּלִיבָן בַּיַּיְאָר, אוֹפְּנָן שְׁמַאְלָן דִּיוֹוָאן,
אַדָּעָר — אָפְשָׁר אַיִן עַס גַּאֲרָ אַינְגָּאנְגָּן נִישְׁתָּאָפָּרְגָּעָקְוָמָעָן? וּוְיִילְעָר האט זִיךְ
מִיט אַ שְׁטִיקָל צִיְּתָ שְׁפָעָטָעָר, דָּעָרָמָאָנָט ער זִיךְ, עַטְלָעָכָע טָעָג אַרְמָגָעָזָוכָט
אַיִן דָּעָר קָאָפָּעָטָעָרָיָע, גַּאֲרָ אוֹבָּר נִישְׁתָּאָפָּגָעָזָעָרָן מָעָר. גַּאֲרָ אַיִן מָאָל האט
ער אָוּמִישָׁנָעָ פָּאָרְבָּלְאָנְדוּשָׁעָט אויף דָּעָר 118-טָעָר גָּאָס, אוֹפְּנָן בְּרָאָדוּיָה, וּוָאָס
פִּירְטָ אַרְאָפָּ צָוָם אִיסְטְּרִיוּוּעָר. אַבעָר אַיִדָּעָר נָאָךְ ער האט זִיךְ אַוְפָּגָעָתוֹבָן
מִיטָן לִיפְטָ, האט ער דָּעָרְוָעָן, וּוּ עַטְלָעָכָע לִיְיָטָ פָּוָן דָּעָר גִּיכְעָד הַיְלָף פִּירְן
אַרְאָפָּ אַ טְרָאָגְ-בָּעָטָל, אַיבָּעָרְגָּעָדָעָקָט מִיט אַ שְׁוֹאָרָצָן טָוָק. קִינְגָּרָ פָּוָן דִּי
אַיְלָנְדִּיקָעָ לִיְיָט אַיִן הַאָלָּ קָוָקָן זִיךְ אַפְּיָלוּ נִישְׁתָּאָוָם. פָּוָן אָוֹנְטָעָרָן שְׁוֹאָרָצָן
דָּעָקָה האָבָן אַפְּעָרְגָּעָקָוָקָט אַ פָּאָר שְׁפִּיצְיָקָעָ פְּרוּעָנְ-שִׁיכְלָעָד. אִים האט זִיךְ פָּלָר
צִים אָוִיסְגָּעוּזָוָן, אוֹ דָּאס זַעַנְעָן טָאָקָעָ אַירָעָ שִׁיכְלָעָד; וּוּ פְּלִינְקָ זִיךְ גַּעַגְעָן
לְאָפָּן אַיִן זִיךְ אַיבָּעָר דִּי פְּרָעָפָּ פָּוָן דָּעָר סָאָבוּיָה. דָּעָר קְלִינְגָּר גַּוְשָׁ אַיִדָּעָר האט
זִיךְ פָּאָרְלָוִירָן אָוֹנְטָעָרָן שְׁוֹאָרָצָן צְוּדָעָק. דָּאס קְעַטְשָׁלָה האט גַּעֲוָוָהָרָט פָּאָר דִּי
טָרָעָפָּ. זִיךְ האָבָן דָּאָרָט סְטָרָאָגְ-בָּעָטָל פְּלִינְקָ אַ פָּאָרְשָׁטוּפָּ גַּעֲוָוָהָרָט
שְׁטָן טִירָל, אוֹן דָּאס קְעַטְשָׁלָה אַיִן בָּאָלָד, מִיט אַ וּוּסְטָעָר קְלִינְגָּרְדִּי, אָוֹנְטָלָאָפָּן

אַרְאָפֶ-בְּרָאָדוֹיִי. עָרָהָט נַאֲךָ רְגָעָ גַּעֲצְוִיְּפְּלָט — סְאַיְּזָ נִישְׁתָּזִי. פָּאָרוֹוָאָס מְזוּ עַס עָפָעָס גְּרָאָד זַיִזִי ? גַּעֲדְּרִיִּט זִיךְ אַ הַיְּפָשָׁע וּוְיִילָע אִין לְאַנְגָּן הַאַלָּא, אַ בִּיסָּל אַ צַּעֲטָרָאָגָעָנָעָר, אָוּן לְסֻוּף בָּאַשְׁלָאָסָן אַרְוִיפְּצָוָפָאָרָן בֵּין 17-טַּזָּן שְׁטָאָקָן. אַוְיָבָן הָאָט עָרָ פְּלוֹצִים מַעַרְנָה נִישְׁתָּדָעָקָעָנָט דַּעַם לְאַנְגָּן קָאָרִידָאָר. רַאיְזָ נִישְׁתָּגָעָוָן זִיכְעָר, צִי אַיר טִיר אַיְזָ טַאָקָע אַיְזָ רַעַכָּטָן, אַדְעָר אִין לִיבָּקָע וּוְינְקָלָע. עָרָהָט שְׁווֹן בַּאַדְוִיעָרָט, וְאָס עָרָהָט זַיִזִי פְּרִיעָר נִישְׁתָּגָעָמָאָכָט עָפָעָס אַ סִּימָן, לְמַשְׁלָח : דִּי רַוִּיטָע עַמְּדָרָס מִיטָּדִי בַּיְּגָלָפָן דִּי פִּיעַרְלָעַשְׂרִיְּקִישְׁקָעָס אַוִּיךְ יְעַדְּן שְׁטָאָקָן. עָרָהָט פַּוְנָדָעַסְטוּגָעָנָג נִישְׁתָּדָרָיסָט דַּרְיִיסָט אַנְגָּקָלָוָגָעָנָג. דָּאָס גַּלְעָקָל פָּונָ אַינְגְּנוּוֹיְיִיךְ הָאָט טַוִּיב אָפְּגָהָיְלָכָט, וּוּפָן אַ לִידְקִיקִיתָן. קִינְגָּעָר אַיְזָ נִישְׁתָּגָעָוָן אַוִּיפְּמָאָקָן. שְׁטוּמָע טִירָן אָרוֹם. קִינְזָ אַיְזָ טִיר הָאָט זַיִזִי נִישְׁתָּגָעָפָנָט.

הָאָט עָרָבָאָס צְוִירְקָצְוָפָאָרָן אַיְזָ דַּעַר קַאָפְּעַטְעָרִיעָי אַוִּיךְ אַיסְטָטְ-בְּרָאָדִי וּוּוִי, נַאֲכְזְפָּרָעָג זַיִד דָּאָרָטָן. אָפְּשָׁר וּוּיְסָן זַיִזִי עָפָעָס ? אַבְּעָר קִינְגָּעָר הָאָט גַּאֲרָדִי נִישְׁתָּגְּוּוֹסָט אִים צַוְּעַנְטָפָעָרָן. אַיְנָגָעָר פָּונָ דִי אַלְטָעָ שְׁתָאָמִיזְיִצְחָרָם, אַנְגָּעָר שְׁפָאָרָט אַיְזָ אַ טִּישָׁל, הַאַלְבָ-דְּרָעַלְעַנְדִּיק, וּוּי אַיְזָ אַ בִּיתְ-מָדְרָשָׁל, הָאָט זַיִזִי דַּעַט אָוִיסָט, נַאֲךָ גַּעֲוִוִּיצְלָט אַוִּיךְ :

— וְאָס רַעַדְתָּ אִיר ? זַי ? ... נַאֲךָ פָּאָר צְוִוִּיְּיִאָרָן, דַּוְכְּטָזִיךְ, אַיְזָ זַי גַּעַדְתָּ שְׁתָאָרָבָן אַיְזָ לְאַס-אַנְדְּשָׁלָלָעָס ... פָּונָ אַ קַּעַנְסָעָר, נִישְׁתָּדָאָג-גַּעַדְאָכָט ... זַי אַיְזָ שְׁוִין נִישְׁתָּגְּוּוֹן קִינְזָ מִידְעָלָע ...

דַּעַר בִּיּוֹלְעָכְבָּעָר יִדְהָאָט אִים שְׁווֹן אַינְגָּאנְצָן צַעְמִישָׁת.

— וְאָס הַיִּסְט ? ... — הָאָט דַּעַמְּבָעָס גַּעַשְׁטָאָמָלָט אַיְבָּעָר אִים — עַרְשָׁת פָּאָר עַטְלָעָכָע וּוֹאָכָן בֵּין אַיךְ דָּא גַּעֲזָעָסָן מִיטָּאָר אַיְזָ דַּעַר קַאָפְּעַטְעָרִיעָי. זַי הָאָט מִיר אַפְּילָו גַּעֲוּוֹן אַ מַעַדְאָלָיָן פָּונָ אִים, דָּאָס בָּאַרְיִמְטָע בַּיְּלָד זִינָס, וּוּוּעָס שְׁיִנְגָּעָן אַרְוִיסָט זִינְגָעָן גַּרְיָנָע אַוִּיגָן ...

— מִיְּנָיָרִינְט ... — הָאָט יְעַנְגָּר, אַנְגָּעַשְׁפָּאָרָט אַיְזָ שְׁטָעָקָן, גַּעַקְוָקָט פָּונָ אַונְטָן אַרְדִּיךְ, וּוּי אַיְזָ אַ לִידְקִיקִית — אִיר זַוְּטָט דַּעַם נַעַכְטִיקָן טָאָג ... אִיר קוּמָט שְׁוִין אַבְּיָסָלָע צַוְּשָׁפָעָט ... צַוְּ דַּעַר שְׁקִיעָה ...

.2

אַזְעַלְכָע שְׁוּעָרָע מַהְשָׁבָות, וּוּיְתַעַ, נַעַפְלִידִיקָע דַּעַרְמָאָנוֹגָעָן, זַעַנְעָן אִים דִי לְעַצְטָע צִיְּטָאָפָט בָּאָפָלָן. סְאַיְזָ אִים — מִיוֹיסָט נִישְׁתָּפָאָרָס — פִּילְמָל אַוִּיגְעַשְׁוּוּמָעָן יְעַנְעָנָהָלָב-פָּאָרָגָעָסָעָנָה, אַיסְטָטָעַרְלִישָׁע בַּאָגָעַנְיָשָׁה, הָאָט אִים פָּאָרְפָּאָלְגָט, הָאָט אִים נִישְׁתָּפָאָגְגָעָלָאָזָן אַיְזָ דִי וּוְאָכָע נַעַכְטָט. פָּונָ דַּעַמְּאָלָט אַזָּהָט עָרָ זַיִזִי לְאַנְגָּמָעָר צּוּמָה רְוִישָׁקָן אַיסְטָטְ-בְּרָאָדוֹיִי נִשְׁתָּאָרְבִּיגָעָר-כָּאָפָט. נַאֲךָ זַיִזִי ? צַוְּ וּוּמָעָן ? עָרָ אַיְזָ לְעַצְטָנָס סִיְּיָ וּוּשְׁלָעָכָט גַּעַשְׁלָאָפָן, זַי אַוִּיגְעַכְאָפָט פָּונָ אַ לִיאָדָע שָׁאָרָן. סְאַיְזָ אִים טְרוֹקָן גַּעַוְעָן אַן מוֹיל, רַיְהָאָט

גביעונעצעט, געציגוינ דיא פארשטייפטע גלידער; פארטאָג, אין דיא פעדזשאָמעס. אַרויסגעשאָרט זיך פון שלאָפֿ-שְׁטוּב. זיכן געבלבן אין דער ליגשטל אויפֶּן באַלאָקָאן, פֶּאַרְשְׁטִיעַלְט צו דער גאָס מיט דיא הוֹיך-אַוְיגְּעָשָׂעַנְזָה אַזְּאוֹגָעָן — אלעַאנְדְּרָעָס, קַאַקְּטוּסָן, פַּיְקּוּסָן, אַלְעַרְלִיָּי קְרִיבְּנִיקָעָ פְּלְאַצְּצָן. דיא אלטע האָדָעָז וועט זי מיט גְּרוֹיס לִיבְשָׂאָפֶט נֵאֶך אֲבִיסְל גְּרוֹינָס. אַמְּאָל פְּאַרְבְּלָאַנְדְּשָׂעָט אַפְּיַיְזָה לוֹ אַפְּאַרְבִּיךְ זְוּמָרֶר-פְּיָגְעָלָע אַין דער שְׂטָאָט פָּוּן בְּלַיְזָוָו וְעַנְתָּן, פְּלָאָטְעָרָט אַרוּם, שְׂטָעַלְט זיך אוּוּק אַזְּוֵי דיא אוּיגְּעָשָׂעַנְזָה בְּלַעַצְּצָן; פְּאַרְבְּלָאַנְדְּשָׂעָט אַוְדָאיְזָה פָּוּן נָאֻנְתָּן צַעַנְטְּרָאָלְ-פָּאָרָק. פְּאַרְוּאָס. פְּרָעָגַט עַד זיך, קְרִיכְטָמָן מִיר נֵאֶך אַלְזָן קָאָפָּ אַריְזָן דיא גַּעֲשִׂכְטָע מִיט יְעַנְעָם וַיְיִבְּלָל, וְעַס אַדְלָהַט זַי אַמְּאָל צַוְּפְּעַלְיקָ גַּעַהְעָטָבָאָגָעַגָּנָט אַין דער קַאַפְּעָטָעָדָרִיָּע? אַוְן זַי אַזְּוֵי אַוְיךְ זיך, אַלְעָז בְּעַדְיוֹק אַבְּעַרְבָּלִיבְּעַנְישׂ פָּוּן דֵּי «יְוָגָעָ», אַיְזָן אַזְּוֵי אַומְּגָעְרִיכְט אַוּוּק אַיְזָן כְּפִ-הְקָלָע פָּוּן דַעַר שְׂטַיְנָעֶרְדִּיקָעָר מַעֲטוֹרָאַפְּלָיָע? צַי אַיְזָן עַס אַמְּאָל נִישְׁתָּט דֵי אַוְיסְגַּיְעַנְדִּיקָעָ בְּעַנְקָשְׁאָפָט פָּוּן אוּבָנוּ אַלְעַמְעָן, וְעַס הַאֲבָן גַּעַשְׁרִיבָן, אַוְן שְׁרִיבָן נֵאֶך אַלְזָן, פָּאָר אַן אַיְסְגַּעְדָּאַכְּטָן לִיְעַנְעָר? מַלְעַבְּטָן, הִיְשְׁטָמָן יְעַוְּקָעַ פָּאַעַט מְקַנְאָעַ פָּאַנְטָאַיִעָ, וְוַיְיִאָן דַעַר וְוַיְרְקָלַעְכְּקִיטַיִם. פְּאַרְוּאָס אַיְזָן יְעַנְעָרְפָּאָטְמָעַן, זַיְינַע סִיעַנְיַנְעָר, נִשְׁתְּמַצְּאָזְזָן זַיְינְסָן טָאַלָּאָטָן, זַיְינְסָן שְׂפָרָאָ-מִיסְטָעֶרֶשָׂאָפָט, זַיְינְסָן אִמְּאָשָׂן, נִשְׁתְּמַצְּאָפְּלִילָן זַיְינְסָן הַפְּקָרְלָעָבָן פָּוּן אָן בָּהָעָם, זַיְינְסָן כּוּלוּגָאַנְשַׁ-פָּאַעַטִּיִּשׁ שַׁן טְוִיטַי? עַד אַיְזָן מְקַנְאָעַ דָעַם רְוִיסְיַן פּוּרְעִירִים-זָוָן, יְעַסְיְנִיגְעָנָעַן, וְוַיְיִלְ— אַזְּוֵי דֵי אִינְטִימְסְטָעַ לִוְרִיקָעַר בֵּי אָנוּנוּ בְּלִיבָּנָן — אַבְּסְטָרָאָקט. מָאַנִּי לִיבָּהָט גַּעַזְגַּעַן פָּוּן פְּעָלָד אָנוּ שָׁנָיָן, סְאַיְזָן גִּיכְעָר דֵי דָעַרְמָאַנְוָן וְוּגַן שָׁנָיָן. יְשָׁרָאָל שְׁטָעַרָּנוּס הַיְיִ-פְּעָלָד שְׁמַעְקָטָן מִיט — שְׁפִּיטָּאָל, מִיט בְּגַנְדָּאָזָן. זֹן וְוַיְינְפָּעָרְסָן גַּעַשְׁמַאְקָעָן וְוַאַלְיָנְעָר עַרְדָּ קְלִינְגָט אַיְזָן זַיְינְסָן לִידָּ אַזְּזָן — «עוֹרָגָעָן אֵיזָן אַלְאָנדָן פָּאָרָן». אַיְזָן אָנוֹזָעָר וְוַאְרָטָן קְעַנְגָּעָן מִיר דָעַם אַמְּתָנוּ גַּעַרְוָן פָּוּן עַרְדָּ נִשְׁתָּטָמָעָן שְׁפִּירָן, בֵּי אָנוּנְשָׁמָעַט דֵי עַרְדָּ נֵאֶךָ אַלְזָן מִיט — קְלָאֲנִיְזָאַצְּיָע... טְעַרְטָאָרָן... יְאַלְיָוָם... אַבְּיִסְלָן צִוְּנוֹנִים... מִיט תַּן־דְּ-זְוּזִיעָס... אָנוֹזָעָר לִירִיךָ אַיְזָן אַפְּלָאוֹזָן פִּישָׁע, זַי צַיְתָּ אַיְרְגַּיְהָאָגָעָנָה גִּיכְעָר פָּוּן פְּיוּטָן, פְּאַטָּאָס, קְלָאָגָן עַל גָּלוּת הַשְּׁכִּיבָּה, בְּעַנְקָשְׁאָפָט נֵאֶךָ עַרְדָּ. אַנְשָׁטָט עַדְ-פְּרִישָׁקִיטָן, פִּילָּן מִיר דָעַם רֵיחָ פָּוּן גַּיְיסָט, זַעַלְישָׁע בְּאַפְּלִיגְלָטִיקָיט, וְעַס שְׂוֹעָבָט אַבְּעָרְדָּ עַדָּר.

עַד הַאֲטָן דַעַר פְּרִי עָפָעָס מַעְרְקִיָּן חַשָּׁק נִשְׁתָּט גַּעַהְעָט אַזְּוּקְצּוּעָצָן זיך, וְוַיְגַעַוְוַיְלַעַד, צּוּם אַלְטָן שְׁרִיבְּ-מָאַשְׁנְדָלָ, הַאֲטָפְּרְוּוּרְן דָעַם פְּאַדְעָם נִאְכְּצָגְּיִין דֵי הַעֲלִין, אַרוּסְצּוּבִּישְׁוֹן זַיְינְסָן פָּוּן זַיְינְסָן שְׁוּעָרָ-אַבְּעַרְגָּעָלָאָדוֹן גַּעַמִּיט. וּוֹ שְׁטָאָרָק זַיְיַהָן אַיְם אַבְּעָרָן אַיְנָהָיָבָן פְּאַרְכָּאָפָט, בָּאַגְּיִיסְטָרָעָטָן, הַאֲטָעָר אַצְּיַינְד אַבְּעַרְגָּעְוָואַאְפָן דֵי בְּלַעַטְלַעַד, אַבְּלֵיקָדָא, אַבְּלֵיקָדָא, גַּעַפְגָּ�נָעָן אַלְזָן בְּאָגָּאָל, פְּלָאָךְ, אָנוּנָן — פָּאָר וְעוּמָעָן, כִּבְעָט אַיְיךְ? «קְיִצְלָעָן דֵי אַלְטָעָן רְעַסְעַס... וְזַיְינְסָן אַלְטָעָר פְּרִינְדָן פִּישָׁל בִּימָקָה הַאֲטָן זיך, מִיט נִשְׁתָּט וְוַיְינִיקָן בִּיְהִינְנִישָׁן, אָנוּמְלָטָן אַרוּסְגַּעֲלָאָפָט, אִיְדָעָר עַרְאלִין אַיְזָן אַפְּגַעַשְׁטָאָרָבָן.

עַר אַיְזָן דֵי לַעַצְטָעָפָר יָאָר גַּעַזְעַסָּן עַרְגַּעַץ אַזְּוּזְעַסָּן זַיְים, אַפְּגַעַרְקָט פָּוּן גַּאנְצָן טּוּמָל, אַרוּם דַעַר 5-טּוּרָעָן עַוְעַנוּוּ, בִּים צַעַנְטָרָאָלְ-פָּאָרָק, אַיְזָן אַבְּאַשְׁרִיְהַן שִׁיְדָעָנָעָם אַפְּאַרְטִמְעָנָט, אַרוּמְגַעְרִינְגָּלָט מִיט וְעַנְתָּן בְּיכָעָרְ-פָּאַלִּיצְעָס.

אנגעהו אָרְפֶּעַן צִיּוֹנֶגֶן, נִישְׁתְּפָאָרְעָנְדִּיקְטַּע כְּתָבִים, דָּעַם בָּאָרָג פָּאָפִיר פָּוּן וּנוֹטְקַדְּקוּן "טִימֵס", פָּאָרְפָּאָלִין צֹו וּוּרֹן. נָאָר דָּעַר מִילֵּךְ-זְוִיסָּעֶר טָעַלְפָאֶזְן הָאָט אַיִּם נָאָךְ פָּאָרְבְּוֹנְדָּן מִיט דָּעַר אֲוִיסָּעֶרְלָעֶכְּר וּוּעָלָט. דָּעַם וּוּכְנֶטְלָעֶכְּנָן קָאַלְמָן הָאָט עָר לְאָנְג גּוּמִיסְטֶרְעָוּעָט, עָטָלְבָּכָּע טַעַג נָאָכָּאנָאָנד, נִשְׁתַּמְדִיד גָּעַז וּוּרֹן צֹו פִּילְין, צֹו שְׁנִינְצַּן יְעֻדְּסָם וּוּארַט, אַיְבָּרְצְּשָׂרְרִיבִּוּן, אָוּן לְסְוּתַּה, אָנְיַעַן גּוּבְּלָעְנְדְּטָעָר, מִיט אָמִידְן רְוִישָׁא אַיִּן קָאָפָּט, גּוּכָּאָפָּט זַיְּק — נָאָכָּוָאָס, צָוָם טִיְּוֹלָל, פָּאָר וּוּמָעָן הָאַרְעָוָעָן, אַרְיִינְלִינִין דָּעַם גָּאנְצַּן כּוֹחַ אָוּן מוֹת ? וּוּרָע שָׁאָצֶט עַס דָּעַן אָפָּ ? מִיט אָצִיטְעָרְדִּיקָּעָר הָאָט עָר דָּעַם מַאַנּוּסְקָרִיפְט אָוּוּקְגָּעַקְט מִיט דָּעַר פָּאָסְטָד. דָּעַם טַשְׁעָקָה הָאָט עָר אַיִּיךְ בָּאָקוּמָעָן דָּוָרָךְ דָּעַר פָּאָסְטָד. סְהָאָט זַיְּק אַיִּם מַעַר נִשְׁתַּגְלִיסְטָזּוּ גַּיְּן בְּטָלְגָּעָן, פְּטַרְנָן צִיְּתַה אַיִּין דָּעַר קָאַפְּטָעְטְּרִיעָע אוּוּיפְּ אַיסְטְּ-בְּרָאוּדְיִי. דִּי אַלְטָעַ קָאַלְעָגָן זָעָנָעָן שְ׊וִיַּן בְּמָעַט אַלְעָ גּוּוּעָן אוּפִּיּוּן עַולְמַ-הָאָמָת. דִּי דַּיְיכְטָעָר לִידְלָעַן נָאָךְ דָּאָרְטָן אַלְעָ וּוּגָן חָוּרָבָן. צִי זָעָנָן זַיְּנִשְׁטָד דָּעַם חָוָרָבָן אַרְוָם אָנוֹן גָּוְפָּא ? אָוּן דִּי שָׂוָרָגְּלִיאָע — צִוְּיִי הָאָט עָר נָאָר בִּיטּוּל. זַיְּ פְּאָרְשָׁוּנְדָּעָוּן דָּאָס יַדְיִישָׁע לְשׁוֹן, זָכוּן בְּילִיקָּע סָעָנְסָצְיִע, רַיְּסָן זַיְּק אַרְוָם וּדִי קָעַץ אַיְבָּעָר אָ שְׁטִיקָּל "דוֹשָׂאָב". טַשְׁעָקָאָז וּוּעַ, צִי דַּרְיִיעַן זַיְּק נָאָךְ דָּאָרְטָן אַלְעָ אַרְוָם דִּי גַּעְלָטָעָטָע אַלְמָנוֹת, פָּרָעְגָּט זַיְּ ? גּוּוּינְלָעָר, מִבְּאָגְעָגָט זַיְּק פָּוּן צִיְּתַה צֹו צִיְּתַה — נָאָר בֵּי אָלוֹחוּת פָּוּן עַלְטָעָרָן דָּוָר. נָאָר אִין אַנְבָּלְיקָה פָּוּן טִוְּיטָאָלַיְּן מָאָכָּט מַעַן, וּעַט אָוּיִסְּ, אָשְׁטִיקָּל עַרְלָעָכָן חַשְׁבּוֹן-הָנֶפֶשׁ. וּוּ בָּאָנָּג, אָוְיִסְגְּיִינְדִּיקָּס/הָאָבָּן אַגְּנוּמָלְטָן גַּעְלָוּגְּגָן דִּי צָוָותָה; בֵּי אַיְגָעָם — מִזְאָל בַּיַּמִּים אָפָּעָנָעָם קָבְּרָ זָגְגָעָן מַשְׁהָיִלְיִיבִּס : "ווּוּעַנְדִּי זַוַּן וּוּטָעַט אַרְנוֹטָעָרְגָּיִין הִינְטָעָרָן בָּאָרָגְיִי" ... אָוּן אִין זַיְּק אַרְיִין הָאָט דְּעַמְּבָעָס אַמוּרָלְגָּעָט : "אָזָן דִּי זַוַּן וּוּטָעַט אַרְנוֹטָעָרְגָּיִין הִינְטָעָרָן בָּאָרָגְיִי", וּוּטָעַט נָאָךְ אִין מָאָל אַל לוּכְטָתָן דִּי פָּאָרְגִּיעְבָּדְיקָע וּוּטָעַט פָּוּן יַדְיִישָׁע פָּאָעָטָן, דַּעֲרְצִילְיָעָר, דְּرַאְמָטָוְרָגָן אָן חָלוּמוֹת-שְׁפִינְעָר. פָּאָרְפָּאָלִין, מִיר מָוּזְן זַיְּק אָפָּ — שִׁיחָן, אָבָּעָר וּוָסָּ פָּאָרְאָה שֵׁיְנַעַן וּוּלְעַטָּס/פָּאָרְגִּיְּטִים מִיט אָנוֹן" ... בֵּי אָצְוִיִּיטָן — הָאָבָּן אִין דָּעַר שְׁטִיקְלַיִתְמָן דָּעַם בַּיַּתְמִינָן, אָזְוֵי וּוּיטָט, אָזְוֵי הַוִּילָּה, מַאְוִימָדִיקָּה, אַגְּנָה-הַילְּכָמָה, צְוָוָשָׁן דִּי שִׁטְעָנָרָעָב בַּיְמִינָעָר, דִּי אָמְעָטִיקָע צִימְבָּלָטָן טַעְנָעָרָעָט לְעַרְמָאָנָטָוִסָּאָלָט, דְּרַאְמָאָנְטָישָׁס לִידְ: "וּוּכְאָצָוּשָׁנוּ אָדִינְיַאָן זַאְ נָאָדָזָרְגָּוָר... דָּאָס לִידְ הָאָט גּוּזְגָּגָן אַיְגָעָם אוּפְּגָעְשְׁוּרְעָמָטָן בְּלָוָטָן פָּוּן אָדוֹר יַדְיִישָׁרְסִישָׁע אִינְטָעָלְיִיגְעָנָטָן. וּוּזָעָנָעָן זַיְּ ? וּוּיוּזְוּי, גָּאנְצָעָנָעָן וּוּעָלָטָן הָאָבָּן זַיְּק מִיט אַט דִּי לִידְעָר אַיְסָטְגָּלָאָשָׁן. עָרָשָׁט וּוּיְאָנָגָה, אָזְמָאֵינוֹ דַאְ גּוּזָעָסָן מִיט זַיְּ, פְּרַיְלְעָד גַּעֲטוּמָלָט, דִּיסְקוּמָירָט הָאַלְבָעָן נְעָכָת, בֵּי שְׁלֹמָעָן אִין דָּעַר קָאַפְּעָטְרָעָיָע, אִין דִּי וּוּינְ-קָעְלָעָרָן. אִין דָּעַר בּוּכָה-אַנְדָּלָגָן בֵּי בִּידָעָמָאָנָגָן, אוּיפְּ דִי רַוִּישְׁיַעְקָוָבָּרְ-קָאָנְפָעָרָעָנָצָן, צֹו זַוְּן רַאֲטָעוֹנָעָן פָּוּן אָוּנְטָעָרְגָּאָנָגָן. שּׁוֹן ! אוֹיס ! אַלְעָ הָאָט זַיְּק מִיט זַיְּק פָּאָרְעָנְדִּיקְט !

אָוּמְגַעְקָעָרָט זַיְּק צֹו דִּי אַיְגָעָנָעָר פִּיר וּוּנְטָמָן קָבְּרָ אָבָּות, אֵין אִין הָאָרְצָן גַּעֲלַיבָּן אַפְּגַעֲזָעָצָט בֵּי אַיִּם אָמִינְ פְּאָסְקָוְדָּןִיְּגָעְפִּילִי, אָפְּלִיּוּ צֹו דִּי, וּוּסָן זָעָנָעָן שּׁוֹן לְאָנְג אָוּפְּן עַולְמַ-הָאָמָת. דָּאָס פָּאָלָק הָאָט זַיְּ בְּגָלִילִית צֹו זַיְּעָר אַיְבָּיקָעָר רֹוּ ! אִין יַדְיִישָׁע שְׁטוּבָן זָעָנָעָן אִין סִפְרִים-שְׁעָנָקָל אִין יְעַ

נע יארן פונדעסטוועגן שטיינגעבליבן זיירע געזאָמלטער ווערך, אין שטרענגע שורות; זיי האבן פארמאכט די אויגן, אין טיפן גלויבן, אָן זיי האבן געדינט דאס פאלק.

סוף וואָך קען מען אַמְּלָאָן אָזֶן אָפִיזִין שעהן אָן דורךען זיך בײַם טעלעפֿאן, מיט אָ גַעֲלַעֲטַרְתּוֹן קָאַלְעָגָע, מיט דעם עַלְקִינְעָן, לְמַשֵּׁל. גַּעוּוֹינִין-לְעֵד, מען ווֹוִינִט אַיִינְעָרְתּוֹן פָּוֹן אַנְדְּרָעָן מִילְּלָאַ-וּוִוִּיטָן אִין דָּעַרְתּוֹן רַיְּקִינְפָּאָנְגָּדָרְעָה גַּעַוּוֹאָרְפָּעָנְגָּעָר שְׂטָטָטָם. די אַלְטָעָבָן בְּיַיְנָרְבָּרְעָכָן, קָרְעָכָן, דָּעַרְתּוֹן וַיְיַנְטָעָר אִין נַיְאָרָק אִין אָ בִּיטְעָדָרְעָה. זִיכְּצָת מַעַן אִין וַיְיַכְּן פָּאַטְעָל, אַונְטָעָרָן אַבָּאָזָהָר, אִין דָּעַרְתּוֹן פָּאַרְשָׁטְעָלְטָרְעָה, אַנְגָּעָנְעָמָעָה, מִילְּכִיקָּעָרְשִׁין. אָ הַאֲרִיכָּעָרְדִּיוֹאָן אַונְטָעָרְדָּרְעָה דִּי פִּים, אִין דִּי שְׁטָעְקִילְעָטְשָׁלָעָךְ. די קָאַלְאַרְיִפְּעָרָן פָּאַרְשָׁפְּרִיטָן אַליְבָעָן וּאַרְעָמְקִיתָן אִין הוּוִי. די גַּעַלְעַטְעַרְטָעְפָּרְוִי שְׁטָמְלָטָן אוּוּקָעָךְ גַּלְאָזָן טִיְּ אַוְפָּן טִישָׁל, גִּיטָּשְׁטִילְאָרוּסָה, אָן מִרְעָדָטָן זיך אַדְוָדָךְ דָּרָאָט :

— צִי אִין דָּעַן דִּי וּוּלְטָן, כְּבָעַט אִיךְ, אַוְיףְּ אַהֲרָבָן בְּעַסְעָרְגָּוּוֹאָרְגָּן, נַאֲכָן אַיבְּעַרְזָעָצָן אַוְיףְּ שְׁבָעִים לְשׁוֹנוֹת אַונְזָעָרְתָּנְגָּדָר, דֻּעַם רַמְבָּמָן, שְׁפִינְגָּאָזָן ?

— מִילְּאָ — די וּוּלְטָן... זַי לְאַכְּטָן זיך אַוְיסָפָן פָּוֹן אָנוֹן... אַבָּעָרְדִּי יְוָנָגָטָן, אַונְזָעָרְיְוָנָגָט... זַי פָּאַרְשָׁטִיטָה נִשְׁתָּחָא אָזָן וּוְילְנִשְׁתָּחָא פָּאַרְשָׁטִיטָה אַונְזָעָרְלְשָׁוָן, אַונְזָעָרְוָעָר וּוּלְטָן.

— דָּעַרְתּוֹיִט — קָלָאָגָט זיך דַּעֲמָבָעָס — רִיסְטָפָן אָנוֹן לְעַבְּעַדְיקָעָשָׁטְיקָעָר. „מִיר שְׁטָאָבָן יְעַדְנָן טָאָג אִין קָלְיִינְעָן דָּאוֹעָס...“ וּוְסִיאָגָט דָּעַרְפָּאָעָט. אַלְץ אִין, דָוָכְטָזִיךְ, דָּאַצְּיָאנְגָּל, אַבָּעָרְדִּי גַּאנְצָעָגָעָשְׁכְּטָעָא אָזָן קוֹלָטָרְ-גַּעַשְׁכְּטָעָא אַונְזָעָרְעָא אִין אַירְאַצְּיָאנְגָּעָל. מִיר זַעַנְעָן אַפְּטִימִיסְטָן בָּעֵל כְּרָחָךְ. בָּאָשָׁר — אַמְתָּעָו וּוּדְרָטָן וּוּדְרָטָן נִשְׁתָּחָא פָּאַרְלִיְּדוֹן... סְאָזָן נַאֲךְ גַּאֲרְנִישָׁט אָזָן יְכָעָר. מִטְּרִיסְטָזִיךְ זַי צּוּבִּיסְלָעָךְ — מִיטְּ חְלָשָׁותָן.

אָן עַד דָּעַרְכָּאָפָּט דָּרָכָן דָּרָאָט, וּוּעַס צְעִישִׁיט זיך דָּרָאָט אָ בִּיןְזָ, דָּרָאָבָן גַּעַלְעַטְטָעָר :

— קָנָאת סּוּפְּרִים מְרַבָּה — שְׁטוֹתָה... קָלִינְגָּלְעָכָעָעָלְגָּוִינְגְּ-רִיסְעַנְיִישָׁן. מִשְׁטִינְסְּגָּוָאָגָט — אַיבָּעָרְזָעָמָה ? מְאַכְּטָזִיךְ זַי כָּאַטְשָׁאָלָעָזְפָּאָר סְטָאָרָן...

— אַונְזָעָרְגָּאָנְצָעָה אַפְּעַנְגָּוָג אִין אַבָּעָרְגָּאָנְצָעָה גַּעַוְוָעָן, אָן דָּעַרְקוֹזָעָמָל גַּעַוְוָעָן, אַונְדִּיקָעָרְדָּרְעָה אַונְזָעָרְגָּאָנְצָעָה אַיְדִּיעָן... אַונְזָעָרְזָעָמָה... מִיטְּ אִין וּוּאָרטָן...

— אוּיךְ אָן אַילְוָיָעָ, מִין טִיעַרְעַד דַּעֲמָבָעָס. אָן אַונְטָעָרְגָּאָנְצָעָה אַיְזָעָס עַס נַאֲטִירָה-לְעַכְּרָבָן גַּאנְגָּה ? האָבָן מִיר נַאֲךְ אוּיךְ אַמְּלָאָל וּוּידְעַרְשְׁפָּעָנִיקָט אִין אַונְזָעָרְעָה אָבוֹתָן. וּוּינִינִיקְ צְרוֹתָה אָבָן זַי גַּהְאָטָן אָנוֹן ?

— נָה, אָן אַיבָּעַרְזָעָצָן, אַיְנְבָעָטָן זַי בִּי זַי, אַונְטָעַרְטָרָאָגָן זַי אַבְּיכָלָן, אַגְּטָוֹן זַי אָן פְּרַעְמָדָעָ אָתוֹתָוֹת, אָן פְּרַעְמָדָעָ קָלְאַנְגָּעָן. צַי אַגְּנָדָלָט זַי עַס בְּלוֹזָי אַינְ גַּעַפְּיִינְעָן דֻּעַם סְפָּקְדִּיקָן עַקְוּוֹיְאַלְעָנָט אִין אָ פְּרַעְמָדָעָ לְשָׁוֹן ?

ס'האנדلت זיך אין ארייסבאקומען די עכטש פארב, דעם אידעלן ניואנס, די עפיק'ה-היסטארישע באַלוייכונג, די אַדער-וואָאַט ווערטער-סימבאלן, הונדרער-טער יאָרֶן איינגעפֿרְעַגְט אין אָנוּנָר גַּעֲמִיט. אַנְיִשְׁט — צו וואָס טוֹיג עַס ?
שלום עליכמן פילון זיַּי דען, מײַנט אַיר, יַא, וויַר פִּילְּן אַים ?

דעבעס רַיִסְט זיך דערנָאָר מִידְלָעָך אוּף, שְׁפָאָנָט אַיבָּעָרָן צִימָעָר, אָן אָוּמְרוֹאֵיקָעָר, אָן אָוּמְצָופְּרִידְעָנָעָר מִיט זִיך אַלְּיַין. עַפְּעַס פֿרְעַסְט אִים אַינְגָעָז וַיְיַיְנִיק, כָּאָפְּט וַיְיַטְּקִיך אַבְּלִיך. דָּאָרֶט שְׁטִיְיָעָן אוּף דָּעָר פֿאָלִיצָע אַין שְׁטְרָעָנָגָע רַיְיָעָן די גַּעֲלִישָׁטָעָה רַוקְנָס פָּון די קְלָאַסְיָקָעָר, די נַעַּאַ-קְלָאַסְיָקָעָר, פְּאָרוֹעָן מִיט דַּעַדְקָאַצְיָעָם, וואָס האָבָּן אִים אַמְּאָל זַיְעַר גַּעֲשְׁמִיכָלָט. מַשְׁהָ לִיבָּ בְּרִילְטָ דָּאָרֶט אַין זַיְן «נוּיָּאַרְקָה», לְאָמַעְדָּ שְׁאָפְּרִיךְ — אַין זַיְן «נוּיָּיָּאַרְקִישָׁה»; עַס רַוִּישָׁן אָפְּטָאַשְׁוָס אַלְּטָע «פֿוֹלִילְיָעָה וּולְדָעָר», מַאֲנִי לִיבָּ פְּאָרוֹוָאָרָפְּט די בְּלִיכְעָה העַנְתָּ אַין זַיְעַ בְּלִיעָה אַוּונְטָ-לִידָעָר. גָּאָט מִינְגָעָר, פָּאָר וּמָעָן וּוּטָה עַס דָעָן בְּלִיבָּן ? מַאֲדָנָע, יַאֲרָן, בִּין גַּרְוִיסָן אָוְמָגְלִיקָה, הָאָטָעָן וּסְאיַיְן גַּעֲלָעָט אַין אַגְּנָצָנָר יְדִישָׁעָר וּוּלְטָן, גַּעֲשָׁאָפָן מִיט אַין אָפְּטָיְמִיסְטִישָׁעָר זַעֲלָבָסְפָּאַרְשָׁעָנְדָלְעָקִיָּת, אָז סְאיַיְן הַיְיָנָט גָּאָר אַחֲרָה צָוָהָרָאָכָּן; בֵּין — די וּוּלְטָה הָאָט וּיך אַטְּרִיסְלָ גַּעֲטָוָן, גַּעֲנוּמָעָן זַיְנָקָעָן. אָפְּילָוּ יַעֲקָב גַּלְאַטְּשְׁטִינְיָינִיס קְלָאָפָן אַין דָעָר טִיר :

א גוטע נאכט, בריטע וועלט,

גרויסָע, שְׁטִינְקָנְעָדִיקָע וּוּלְטָן,

נִישְׁטָה דָוָג נַאֲר אִיך פֿאָרָהָאָק דָעָם טְוִיעָר,

מִיט דָעָר פֿיְעָרְדִּיקָטָר גַּעֲלָעָר לְאַטָּע,

גַּיְיָט אִיך צְוָרִיך אַין גַּעֲטָאָ.

מִיט דָעָם שְׁטָאַלְצָן טְרָאָט,

איּוֹ דָעְמָאָלָט עַפְּעַס נַאֲר אַלְּץ צַו זַיְעַנָּה חֹשָׁים נִישְׁטָה דָעְרָאָגָגָעָן.

וּוּעָן די וּוּטָעָרָן וּוּרָעָן לִינְדָעָר, מַאְכָט מַעַן טִילְמָאָל הַאַלְבָ-זְוּעָגָם אַוָּן מַעַן טְרָעָפָט זִיך עַרְגָּעָץ אַין אַשְׁטִילְעָרְעָר גַּעֲגָנָט. אָרוֹט דָעָר 56-57-טָעָר גַּאָס, אַדְעָר אָרוֹם לִינְקָלָאָן-צָעָנְטָעָר. דָאָרֶט האָבָּן זַיְעַ אַפְּגָעָפָ�נָעָן אַן עַרְטָעָלָעָ, אַין אַקְאָפְּעָטָעָרָיָע, פָּאָר גַּעֲצִילָעָ. שְׁיַינָּה וּוּנְגָעָר מִידְלָעָך אַין וַיְיַעַט הַיְיָבָּהָ, לְעַד אַוִּיף די לְוַפְּטִיק-בְּלָאָנְדָע הָאָר, מִיט חַנוֹודִיקָע פָּאָרְטוּכָלָעָ, סְעָרוּוּרָן דָאָרֶט קָאָפָע מִיט שְׁלָאָגָזָנָע (סְמָעָטָעָנָע). עַס שְׁוּעָבָן דִּיסְקָרָעָט, אַין הַאַלְבָ-פָּאָרְטוֹנְקָלָטָן לִיכְטָ, פָּהָן אַפְּאָרְהָוּלָעָנָעָם הַילְבָעָר, שְׁיַינָּה וּוּנְגָעָר וּאָלְסָן.

מַעַן מוֹזָגָן, רַיִזְן אִיך אַחֲמָם, דָעָר עַלְקָאָן; טָרָאָגָט דָעָם בָּאָגָאָזָשָׁ פָּון אַשְׁיִינָעָם אַינְטָעָלְקָטָוּלָן דָוָר אַוִּיף זַיְעַנָּה אַבְּיִסְלָ גַּעֲזָוָנָעָ אַקְסָלָעָן. עַד אַיְן נַאֲד אֹן אַנְטָרְגָּעָנָעָר פָּון די אַמְּאָלִיקָעָן, לְאָגָג אַוִּיסְגָּעָרָגָעָנָעָ, רַוִּישָׁקָע אַינְטָעָלְקָטָוּלָעָן בִּינְשָׁטָאָק-צָעָנְטָעָרָן, וּוּ אָנוּנָר גַּעֲשִׁיכְטָלָעָכָה מִיסְטָעָרָיָע.

האט זיך אַפְגָעָשֶׁפְילָט; ווּ אַזְוִי פִּילְיִידֵן פֹּן אַלְעַ מִינִים האַבָּן זיך מִינְגָעַ פְּלָאָגְטָעָרֶט — קִיעּוֹ... פְּעָטָרָגָרָאָד... מַאֲסָקְוּוּ... בְּעַרְלִין... פָּאָרָוִן... דִּי עֲרַבִּי הַיְתָלָעָרְ-כּוֹוָאַלִיעַ האַט אִים. שווּין קוּיִם אַ לְעַבְעַדְיִיקָן. פָּאָרָטָרָאָגָן אַחָהָר, צוּ דִי ברַעַגְן פֹּן לְאַנְדָן. מַיְקָעַן זָאנָן אַ גַּאנָן לְעַבְנָן — אַן עַמִּיגְרָאָגָט. זִינְעַן קוּרְצִינְקָעַ עַסְיִיעַן, אַזְוִי קָאנְדָעָנְסִירָט, נַעֲמַעַן אַיִן זִיךְ אַרְיִין אַ וּוּלְעַט מִיט אַוִיסְגָעָאַיְידָלְטָן פֻּסְטִימִיזָם. אִידְיָעַן, סְטִילְ-גַּעַשְׁלִיפְנִיקִיט, בְּלִיחְיַגְעַדְאָנְקָעַן. אַבְעָר וּוּרְ קָעַן זִיךְ דָעַן הַיִנְטָ אַיִסְ אַזְיִף דָעַם? וּוּרְ שָׁאָצָט סַם דָעַן בַּיְ אַוְנוּ הַיִנְטָ אַפְ? עָרַ האַט גַּעֲפִילָט, דַעֲמַבָּעַס, אַזְ מִיט קִינְעַם נִישְׁטָ, וּוּי מִיט אִים. קָעַן עָרַ זִיךְ אַזְוִי אַינְטִים אַרְאָפְרָעָדָן פֹּן הַאֲרָצָן, טַאָקָע «פָא דַוָּאָם», וּוּי מַיְאָגָט. סְאיַזְוּ מַאֲדָי נָעַ, מִיר זָוַן אַפְט אַזָּא מַעֲנַטְשָׁ, וּוּי אַ דּוֹרְשְׁתִּיקָעַר זָוַט אַטְרוֹנָק, מִיר עָפָעַ נָעַן פָּאָר אִים דָאָס הָאָרָצָן, אָוָן — סְבִּילִיבִּיט נַאֲךְ פָּאָרָט אַזָּא פּוֹסְטוּ הַוְּלִיקִיט. סְאיַזְוּ נַאֲךְ אַלְץָ נִישְׁטָ דָאָס. מִיהָאָט טִילְמָאָל דָאָס גַּעֲפִילָ, אַזְ יַעֲנַעַר לְאַכְטָ זִיךְ גַּאֲרָ אַוְיסְ הַיִנְטָר דִיְיַעַן פְּלִיאַצָּעַס, מִיט דִין גַּאֲנַצָּן צָעַר אָוּן בִּיטְעָרָנִיש.

עלְקָאוּן קוּקָט זִיךְ אַיִן דַעֲמַבָּעַס אַרְבִּיבָעַר דַעַר שַׂאְרָפָעַר, אַוִיְגָעַד לִיְכְּטַעַנְעַר בְּרִיל. זִין לְעַנְגָלָעַ אַרְיסְטָאַקְרָאַטִּישׁ פְּנִים מִיט דִי אַרְאָפְהַעַנְגָעַן דִּיקָע בְּעַקְלָעַר, אַיְזָן זַאָפְרַעְזַן-גַּעַל, אַבְעָר עָרַ קְלָאָגָט זִיךְ, חַלְילָה, קִינְמָאָל נִישְׁטָ אַוִיפָן גַּעַזְוָנָם. אַזְעַלְכָע וּוּי עָרַ הַעַן גַּאֲרָנִישָׁת דִי דְקָטְוִירִים אַוִיךְ, מִיט זַיְיעַ רָע שְׁטַרְעַנְגָע אַנְזָאָגָן, מִיט זַיְיעַרְעַ דִּיעַטְעָס. וּוּסְ מַטָּאָר בַּיַּשְׁטָ; גַּעַנְיסָן פֹּן אַלְץָ, וּוּי לְאַגְּנָגָסְלָאָזָט זִיךְ אָוָן — שְׁטָאָרָבָן פְּלוֹצִים. סְאיַזְוּ אַפְשָׁר גַּאֲרָנִישָׁט נַאֲרִישָׁ! אַיִן דָעַרְ צִיְיט, וּוּנָעַ עָרַ פְּרָעָסָט זִיךְ אַלְיָין אַוִיךְ, לְעַבְטָ מִיט שְׁטַרְעַנְגָע דִּיעַטְעָס, שְׁלִינְגָט פִּילָן, וּוּסְ עָרַ טְרָאָגָט בַּיְ זִיךְ אַלְעַעַלְמָאָל אַיְן זַוְעַסְטָל-קַעְשָׁעָנָע. דָאָס קְלוֹגָע, דּוּרְכְּדִירְגְּלָעָכָע שְׁמִיכְעָלָע זַיְינָס אַזְגָט, אַזְ עָרַ וּוּאָרט עָרַ זָאָל וּוּדְיָעַר עַפְעָס אַרְוִיסְפָּלָאָצָן, לְאַזְטָ עָרַ אִים. עָלָקָאָן, פָּאָרָצִיט בְּרִיאַטְלָעַד דָעַט טְרָאַדְיִצְיאָנָעָלָן אַרְאָמָאָטִישָׁן צִיגְאָר פֹּן זִינְעַ אַמְּמָאַלִיקָע בְּעַרְלִינְעַר «רָאַמְּאַנִּישָׁע-קָאַפְּיִי»-יָאָרָן.

— אַט צַו וּוּסְ מִיר זָעַנְעַן דְעַרְגָּנְגָעַן, מִין לִיבָעַר עַלְקָאוּן. מִילָא — דִי אַנְגְּלִיזְרָטָע, וּוּסְ כָּאָטָש אַלְיָין האַבָּן זִיךְ אַזְ אַוִיפָגָה אַהֲדָעוּוּס אַיְן הוּוּי בַּיְ יַדְיַ-שְׁרַעַדְנִידָקָע טָאַטְעַ-מַאֲמָאָע, אַזְ זַיְעַשְׁמִירָן אַונְזָעָר אַרְעָם בַּיְסָל יִדְיִישָׁ קִיְיט פָּאָר דַעַר וּוּלְעַט, בָּאַשְׁפִּיעָן עַמְּ, צִינִישָׁ, אוּוִיסְלַאֲכְבָּרִישָׁ... מַעַן לִיְעַנְטָ זַיְיִ מסָנוּווִיזָ, זַיְיִ זָעַנְעַן דִי «בָּעַסְטָע סְעַלְעָר», כָּאָטָש וּוּי קוּמוּן זִיךְ אַונְזָעָר דָעַר דּוּרְכְּשָׁנִיטָלָעָכָע אַפְילָן. אַבְעָר אַזָּא בְּלִיְיוּוּסָ, לְמַשְׁלָ... וּוּסְ טָוָט עָרַ אַוִיךְ דָעַרְמָטָ, אַוְנוּ אַוִיסְצּוּשְׁטָעָלָן פָּאָר דַעַר וּוּלְעַט דּוּקָא מִיט אַונְזָעָר מִיאָסָד קִיְיטָן... אָוָן דִי פְּרָעָמִיעָס לִיְיָוָן שְׁווּן דָעַן אַלְעַ אַונְזָעָר וּוּיִיטִיקָן?

— פְּרָעָמִיעָס לִיְיָוָן בְּכָלְ גַּאֲרָנִישָׁת. אַוִיךְ בַּיְ לִיְיָוָן טְיִילָט מַעַן פְּרָעָמִיעָס, סְדוּב פָּאָר דּוּרְכְּשָׁנִיטָלָעָכָע בְּכָלְלָן. הַיִנְטָעָר דִי שְׁוַיְבָעָר שְׁטִינְגָן אַבְעָר גַּעַוְוִינְלָעַךְ, רַעְגְּרוֹנוּגָעַן, קוּלְטוֹרְ-מִינִיסְטָרְעָרְיוּסָס, קוּלְטוֹרְ-אַטְמָאָשָׁעָסָס. אַגְּעַ נַוְיָעָר יַעַרְלָעָכָעָר פְּרָאָגְרָאָם פֹּן אַ קוּלְטוֹרְ-אַפְעָנְסִיּוּס אַיְן דִי וּוּלְעַט-שְׁטָעָט. סְאיַזְוּ אַוִיךְ — פָּאַלְיִטְיִישָׁר פְּרָעָסְטִיזָשָׁ, אַזְ אַיר וּוּלְטָ — פָּאַקְטִישָׁ קוּלְטוֹרְ

אימפעורייאליום. אבער געלט אונן כיבודים איז נאך אויך נישט אלץ. מען פאר-
געסט זיין סי ווי. אונזערע קאַרייפיען אין וווײַטן עבר, ווי אין גאנענטן עבר,
האָבן נישט געדאָרט קײַן פרעםיעס. זיין האָבן אין זײַרעהַן, אַין דִּי עַגְעַע גַּעֲטָאַס. אַרְמוֹנָגָע-
בָּאלְזִיכְּטָן דָּעַם פִּינְצְּטָעָן וּוּגָע אָונְזָעָן, אַין דִּי עַגְעַע גַּעֲטָאַס. אַרְמוֹנָגָע-
רִינְגְּלֶט פֿון בָּאָרְבָּאָרָן אָזָן וּוּלְפָט. לְאִמְּרָד וֵיךְ לְעַרְנָעָן אָוִיסְדוּעָר, סְטָאַישָׁן גַּעַ-
דּוֹלְדּ בֵּי אָונְזָעָרָן רַאֲשָׁוֹנִים. נַעֲמָת אָונְזָעָרָן שְׁלוֹם אַשְׁעָן. כְּרַעַד שְׁוִין נִשְׁתָּחָן פֿון
דִּינְגָּלָעָן קְרִיסְטְּלָעָכָע אַוִיסְבָּרוֹכָן. אַבְּיִסְלָעָן גַּעַשְׁעַפְּטָסְמָעָסְקִיטָּה קָעָן מען אַים
מוּחָלָזָן. אַבְּעָר צִי וּוּטָע דָּעַן עַמִּיָּן דָּעַר וּוּלְטָע גַּעַדְעַנְקָעָן אַין אַים ? צִי
איַז עָר דָּעַן בֵּי זַיְן שְׁוִין נִשְׁתָּחָן פְּאַרְגָּעָסְעָנָר ? אַבְּעָר אָונְזָעָר גַּרְוִיסָּן,
אַרְעָמָעָן מְקָדָשׁ וּוּטָע עָר פָּאָרְבְּלִיבָּן. זַיְן מַעֲכָתִיק גַּעַזְאָגָג צַו דָּעַר פְּרָאַסְטָעָר,
הַילִּיקָּעָר שִׁינְגִּיקִיט פֿון אָונְזָעָר פָּאָרְשָׁוֹנוֹנְדָּעָנָע שְׁטָמְטָלָעָךְ בֵּי דִי טִיכְּן פֿון
פּוֹילְלָן, צַו דָּעַר הַוִּיכָּעָר רַוְּחָנִיות פֿון אָונְזָעָר אַרְעָם. דָּעַרְשִׁיקְּטָעָט לְעָבָן — אַוִיב
פָּאָרְבְּלִיבָּן, וּוּטָע עָר נָאָר בֵּי אָוָן.

דָּעַר שִׁינְגָּעָר קָאָפְּ בֵּי רְפָאָל דַּעֲמָבָעָס הָאָט זַיְן שְׁוִין בָּאַצְּיָּוָן גַּעְזִילָּ-
בָּעָרָט. דָּעַר מִידָּעָר בָּלִיק, אַ פָּאָרְגִּיסְטִיקְּטָעָר, פֿון אָונְטָעָר דָּעַר בָּרְילָן, הָאָט
אוִסְגָּעָגָבָן שְׁלָאָפְּלָאָזָע נַעֲכָת בֵּיָם שְׁרִיבְּ-בִּיטִּישׁ. פָּאָרְטָוָן אַין סְפָרִים, אַין
כְּתִּים, אַין מַחְשָׁבּוֹת.

— דָּעַר בְּלִיוֹוִיסָּס... — דַּעֲרוֹזְפָּט דַּעֲמָבָעָס די אוִיסְגָּעְקִילְטָעָ קָאָפְּעָן, אָוָן
מַעַן פִּילְטָן, אָוָן עַפְּעָס טָאָטְשָׁעָט אַים — הָאָט, וּוּיסְטָ אַיר, גְּרוּוּסָּן דֻּעְרָפָאָלָגָן
מִיטָּן זַיְעָן אַיְבָּעָרְזָעָנָגָעָן. אַין מִילָּאָ, פָּאָרְגִּין אַיךְ עָס אַים מִיטָּן גַּאנְצָן הָאָרָצָן.
עָר אַיְזָן, מַעַן זַגְּנוֹן, אַ גַּעַוְּאַלְטִיקָּעָר סְטִילִיסָּט, אַ מִיסְטָעָר אַין יִדְיָישָׁן
לְשָׁוֹן. מַקְעָן יָאָ, אַדְעָר נִשְׁתָּמְסִיכָּם זַיְן מִיטָּן זַיְן אַופְּנָן פֿון שִׁילְדָעָרָן אָונְזָעָר
יִדְיָישָׁן עָבָר אַיְיךְ דָּעַר פּוֹילִישָׁר עָרָד, דָּעַם גַּעַדְיכְּטָ-אַפְּגָעַשְׁטָאַנְגָּעָנָעָם שְׂטִיִּיָּ-
גָּעָר אָונְזָעָר. נָאָר צִי אַיְזָן דָּעַן טָעָנָס דָּעַר אַמְּתָעָר שְׁפִּיגְלָן פֿון יִדְיָישָׁר גַּיִיסָּ-
טִיקִיטִין אַין דִּי אַוְיָגָן פֿון דָּעַר וּוּלְטָל ? זַיְן גְּרוּסָעָר וּוּרְטָס לִיְגָט אַבְּעָר דָּעַר
עִיקָּר אַין פָּאָרְאִיבִּיקָּן, מִיטָּן אַ גַּעַוְּאַלְטִיקָּ-קִינְסָטָלְעָרִישׁ אַוְיָג אָוָן אַיְיעָר,
בֵּין מִינְדָּסָטָן נַיְוָאנָס, דָּעַם אַיְדִּים אָונְזָעָרָן פֿון אַוְרָאַלְטִ-יִדְיָישָׁן לַוְּבִּלְגָנָר
קָאנְטָן. צַי פְּלִין זַיְן עָס דָּעַן אַרְוֹסִיסָּר, דִּי גַּוִּים ? וּוֹסָס בָּרְגָּנְטָט דָּעַן דִּי אַיְבָּעָר-
וּצְעָנָג ? פָּאָלְקָסָ-מְעָשָׁה. פָּאָלְקָסָלְעָגָנְדָעָ, מִיטָּן אַיְזָן וּוּאַרְטָט — פָּאָלְקָלָאָר
אַבְּעָר נִשְׁתָּמְסִיכָּם טִיפְּשָׁן נָסָתָח, אַוְרָאַלְטִ-יִדְיָישָׁ, וּוֹסָס לְאַזְוָת זַיְן אַפְּשָׁר גַּאֲרָ-
נִשְׁתָּמְסִיכָּן. פָּאָר מִינְיָעָן אַוְיָגָן שְׁטִיטִים דָּעַר דִּיכְטָעָר מִיטָּן אַפְּגָעָצָרָטָן
סְקָעַלְעַטְּ-פָּנָים, מִיטָּן דִּי פְּיַבְּעַרְדִּיקָּאָה הָעָנָט. עָר אַיְזָן דָּא נִשְׁתָּמְסִיכָּן
גַּאנְגָּן, אָן עַלְנָטָר, אַ פְּאַרְגָּעָסְעָנָעָ. גַּיְיָ זַעַץ אַבְּעָר זַיְן וּוּיִיטִיק, זַיְן גַּרְוִילִ-
וּזְיִיעָן פֿון אַ וּוּלְטָ, וּוֹסָס אַיְזָן צְוָאָמָעָן מִיטָּן אַיְמָ אַוְנְטָעְרָגָעָנָגָעָן.

עָר הָאָט זַיְן שְׁטָאָרָק גַּעַפְּאָרְכָּטָן דַּעֲרָפָאָר, דַּעֲמָבָעָס. אָוָן פָּאָרְט אַיְזָן
פֿון צִיְּתָן צְוָאָמָעָן אַלְיָין שְׁטִינְגָּעָבָלְבָּן בֵּי דִי בִּיכְעָרָ-שְׁרָעָנָק, אַבְּיִסְלָעָן פָּאָרְ-
מוּחָטָן, אַרְוִיסְגָּעָצָוָג אַ בּוֹךְ זַיְנָס, דַּעֲרָשְׁיָעָן אַיְן יַעֲנָעָן יַאֲרָן פֿון גַּרְוִיסָּעָן אַיְ-
לְוִוִּיעָס; גַּעַבְּלָעְטָעָרָט, אַרְיִינְגָּעָקָוָקָט, פָּאָרְקָרְוָמָט זַיְק, וּוּיְלָן נִשְׁתָּמְסִיכָּן אַיְזָן

אלין אצינד געפעלן. ס'האָט אַים אָוש אַוְיגַעֲרָעֶגֶט : ווי אווי האט ער געקענט שרייבן אָזָעלְכָע שטוּתִים ? ... דאס פֿאָרגֿעַלְטָע פֿאָפֿרְיָה האט שוויז, חוץ אלען-מען, אַפְגַעְגַעְבָן מִיט צַעְפָאַלְנוֹג, מִיט שִׁימְלָה. "די אַיְבִיקִיט... די שטוּבִ-איַיְבִיקִיט" ... — אַיְזָ ער געקומען צומ אַמְעַטְיכָן אַוְיסְפִיר — אַיְזָ אַידָ נַאֲרָ אָן אַיְנְרָעַדְעָנִישׁ. ווַיְיָפֵל יְוָגָנְטַה אַפְגַעְגַעְגָעָן, יְוָגָנְטַה-פֿיְבָעָרָן, אַיְן דִי בְּלַעַטְעָר זַעַר נַעַן אַבְעָר פֿאָרְזִיגָלֶט ! די גְרוּטָע קְרִיטִיק האט אַים אַיְן יְעַנְעָ אַרְן גַעַולְיָבָט. ער האט באָל דאס בָּזָק צְוִירִיק פֿאָרְשְׁטָעָקָט, מַעַר נִישְׁתָ אַמְגַעְקָטָק יְזָךְ. "די פֿאָרְשְׁאַלְטָעָנָע בְּעַסְטַ-טְעַלְעָרָס" ... — האט ער גַעַמְרָמְלָט מִיט זַיְנָעָ דִיבָעָן, פֿאָרְבִּיסְעָנָע לִיפָן אָזָן אַוְיסְגַעְמִיטָן דָעַם אַיְגַעְגָעָנָם צַעְשְׁטְרִיטָן בְּלִיךְ זַיְנָעָם, צַו דָעַרְיוֹעָן זַיְך אַיְזָ שְׁפִיגָל. ער האט זַיְך פֿוֹנְדַעְסְטַוְועָגָן זַיְטִיק גַעַנְמָעָן נַאֲכָרָן פֿרָעָגָן זַוְעָגָן אַיְנָעָם פָוָן די אַיְבְּרָעַזְעָצָרָה ; אַ פֿלְינְקָעָר יְוָגָנְרָמָאן, אַיְזָ אַים עַפְעָס גַלְיִיךְ פֿאָרְגַעְגַעְמָעָן חַשְׂוָדִיק. יְעַנְעָרָה האט אַ נַעַם גַעַטְוָן דָאס בָזָק, גַעַע ווַיְיָגָן עַס אַיְזָ דָעַר האָנָט. אַ מִישְׁ גַעַטְוָן מִיט די אַפְגַעְבִּיסְעָנָע נַעַגְלָפָן פָוָן זַיְנָעָ אַרְטָן :

— שְׁטְרִיכָן... קִירְצָן... אַרְוִיסְוָאָרָפָן די אַוְמְפֿאָרְשְׁטָעַנְדְלְעַכְּקִיטָן פָוָן אַיְעָרָע יְיִדְיָשָׁע פֿלְאַנְטְּרָעָן... מִיר לעַבָן אַיְזָ צִיטָטָן פָוָן טַעַנְקִיק... מַעַן זַעַר לְבָנָה... .

דָעַם גַעַלְטָעָרָטָן, סָאלִידָן יְדִישָׁן שְׁרִיבָעָר רְפָאָל דַעְמְבָעָס אַיְזָ פֿלְזִיכִים באָפָאָלָן אָן אַיְבָל. ער האט שְׁטָאָרָק חַשְׁק גַעַהָאָט צְוִירָן דָעַם יְוָגָנְמָאָן צַו דָעַר טִיר, פֿאָרְקָלְאָפָן זַיְך אַיְם הִינְטָעָר דָעַר נָאָז. נַאֲרָ ער האט זַיְך בְּאַהֲרָשָׁט, קְוִים אַיְנְגַעְהַאֲלָטָן אַיְזָ זַיְך דָעַם צָאָרָן, אַיְנְגַעְשְׁטִימָט, בְּלִינְד אַיְנְגַעְשְׁטִימָט. שְׁטִילָ-עַרְהָיִיט האט עַס אַים (צְוִישָׁן אָנוֹז נַאֲלָעָס בְּלִיבָן) אַפְגַעְקָאָסָט אַ הִיפְשָׁע מְטָבָע אַיְיךְ. נַאֲרָ גַּאֲרָנִישָׁט, צַו בָּאָרוֹאִיקָן דָאס אַיְגַעְגָעָן גַעַוְוִיסָן. אָנוֹ אַזָּן אַיְזָ ער האט דָעַרְנָאָךְ אַרְיִינְגַעְקָוָקָט אַיְזָ די בְּלַעַטְלָעָד אָנוֹ זַיְך אַלְיָזָן אַיְגַגְאָנָצָן נִשְׁתָ דָעַרְקָעָנָט, האט ער עַס מִיט כָעָס אַוְעַקְגַעְשָׁמִיסָן ; האט זַיְך נִשְׁתָ גַעַע קָעָנְטָעָ, אַרְיִינְגְזָוָלָאָזָן זַיְך אַיְן עַסְקִים מִיט אָזָעְלָכָע גַלְטִישָׁקָע יְוָן-גַעַלְיִיט. סָאיְזָ גַעַוְעָן בַּי אַים דָאס פֿאָסְקוֹדָנָע גַעַפִיל, ווי ער ווֹאלָט אַיְנָ-גַעַטְוָקָעָן די העַנְטָא אַיְן שְׁמוֹזָן, גַעַלָאָזָן זַיְך טְרָעָטָן מִיט די פִיס פָוָן אַ לְיָאָדָע גַאֲרָנִישָׁט, אָנוֹ וּלְכָלָם — פֿאָרְשְׁוּעָוָעָן דָאס אַיְסְגַעְלִיטָעָנָע יְדִישָׁע וּוֹאָרטָם. גַאֲטָמִינְגָעָר ! צַו וּוָאָס מִיר זַעַגְעָן דָעַרְפִירָט גַעַוְזָאָרָן ! אַט זַעַטְמָעָן זַיְיָ דָאָרָט אַיְיךְ אַיְבָעָר, אָנוֹ דָוְכְלָאָנד, מִגְיָאָט אַרְוִוָס זַיְעַדְרָע בְּכִילְעָד אַוְרִיךְ רְוִיסָה. די אַיְסְגַעְמָאָרְדָעָט רְעַהְאָבְלִיטִירָט מַעַן אַוְרִיךְ אֹזָא בְּלִיקָן אָוָפָן. אַ ברָאָד צַו אֹזָא רְעַהְאָבְלִיטִאָצִיעָ ! קִינְגָעָר קוּקָט זַיְך סִי וּוְיִ אַוְרִיךְ זַיְיָ נִשְׁתָ אָוָם, וּוְיִ אַוְרִיךְ אַ שְׁרָץ. אָוִי, ווי זַיְיָ בְּעַנְקָעָן דָאָרָט אַבְעָר נַאֲכָן פְשָׁוָטָן יְדִישָׁן אָוָת ! אָנוֹ מִיר... מִיר זַעַגְעָן צַו פָעַט גַעַוְאָרָן פָוָן שְׁוּוִילְטָאָג. אַ מִינָן נִיעַע עַבְדָה זָהָר.

אוֹן גַעַקְמָעָן אַוְיָפָן זַיְנָעָן אַיְזָ דָעַר יְיָ, דָעַר בְּיְטָרְעָר עַקְשָׁן, דָעַר פֿאָטְרִיאָרָךְ פָוָן אַ פֿאָרְגִיְעַנְדִיקָעָר צַיוּילִיאָצִיעָ ; ער רְוָפֵט צְוִירִיק צַו דָעַר שְׁטַעַלְ-קְוָלְטָוָר, צַו אִירָע עַרְלָעָכָע, אַוְיטָעַנְטִישָׁע וּוּוְרָטָן ; ער רְוָפֵט צְוִירִיק

צַוְּ דַי אַמְתָע פָּלְקַסְ קֻוָּאַלְן, מִיט אָזָא גְּרוֹיסָעֶר נַאֲסְטָאַלְגַּעַ, מִיט אָזָא בְּעַנְקַ שַׁאֲפַטָּה, מִיט אָוּוּפִילָהָאַצְּרוּוּיִיטִיק, וּוָאָס מִיר צַעֲרִינְעַן אִין דַעַר וּוּלְטָה, וּוָאָס אָנוֹזְעַרְעַ יִדְן אָזָן אָנוֹזְעַרְעַ יִדְישִׁקִיט פָּאַרְשְׁוּוֹיְנְדָט, וּוּרְטָ אָוִיסְגַּעֲרִיסָן מִיטָן וּוּרְצָלָ אַוִיךְ אַיְבִּיךְ פָּוּן דַעַר מַזְהָאַיְרָאַפְּעָאַיְשָׁר לְאַגְדַּשְׁאָפָט. אָזָן דָא, אָזָן אָוּרְבָּאַנְזִים, וּוָאָס פְּרָעָסֶט אָזָן דִּירְעַשְׁת אַוִיךְ... דַי גַּעַשְׁכְּטָע... וּוָאָס פָּאַרְמָאָגָן מִיר דָעַן, אָוִיסָעֶר דַי גַּעַשְׁכְּטָ ?

.3

אָז סְהָאַט אִים, נַאֲך אָוּוּפִילָהָאַרְן, נַאֲך אַמְּאָל אַצְּיַעַטְוֹן צַוְּ דַי רַעַשְׁתָּה לְעַד פָּוּן אָוִיסְגַּעֲקָוִילְעַטָּן פָּאַלְקָה, אַוִיךְ יַעֲנֵדְר זִיטָ אַוקְינְסָה. דַי וּוּלְטָ אִין קְלִיְין גַּעַוְאָרָן. אַ פְּלִי אַיְבָּעָל נַאֲכֶט אָזָן — שְׁוִין. בַּי זַיְהָאָט זִידָ נַאֲך דָּאַרְטָ אָוּדָאַי עֲפָעָס אָוִיפְגָּהָהִיטָן פָּוּן אַמְּאָלְקָוָן אַרְאַמְּאָטָה, וּוָאָס גַּיְתָ אִים נַאֲך אַגְּאַנְצָ לְעַבְן. אַגְּדַעְרָע זַעַנְעַן גַּעַנְגַּעַן פָּאַר אִים קִיְין יְשָׁרָאֵל. דָּאָרָט אִיהָ, וּי גַּעַוְיִיבָּנָה לְעַד — כִּיבְדוּם, רַעַדְעַסְט. מַעַן דְּרִיכְתָּי דַי הַאָטָה פָּוּן טַיְעָרָן יִידָה, דַעַם בְּנָה תּוֹרָה, דַעַם פְּרָעָוִידְעָנָט, וּוָאָס שְׁרִיבְיָתָ אַלְיָין לַיְדָעָר אִין יִדְישָׁה. מִזְיָצָט בַּיִּהְיָה, דַעַם בַּיִּהְיָה, בַּיִּהְיָה אַ שְׁבָתְדִיק גַּלְעָזָל טִיָּה. וּוָאָס קָעָן נַאֲך זַיְן הַיְמִישָׁעָר, לְיִבְעָר, וּי דָעַרְמָאָגָן זַיְן, וּי אַיְן דַעַר אַלְטָעָר הַיָּמִים ? אַיְן זַיְעָר נַעֲרוּוּתִיטָעָט אָפִילָו אַיְן דָא — בָּאַשְׁטַעַנְדִּיקִיטָה. זַיְן זַעַנְעַן בַּיִּהְיָה. אַיְן דָאַרְטָ אַוִיךְ אָוּוּי — אָבִיסָל בָּאַדוּיָה, אָבִיסָל קוּוִים-פָּאַרְשְׁטָעַלְטָע הַיְפָאַקְרִיזָעָה. מַעַן זַעַצְטָ דָאַרְטָ אַמְּאָל אַיְבָּעָר אַוִיךְ אַיְדִישָׁ בִּיכָל, נַאֲרָ וּוּרְקָוָט זַיְן דָעַן ? אַט הַאָטָה מַעַן אַיְבָּעְגָּעָצָט זַיְנָס אַ בִּיכָל אָזָן סְהָאַבָּן זַיְקָ גַּעַפְגָּעָן בְּלוּתָה... פִּיר לִיְעַנְעָר. הַאָט עַר זַיְיָ גַּעַזְלָט אַנְקוֹקָן, דַי פִּיר לִיְעַנְעָר זַיְנָעָ.

— כִּיְבַּין גַּעַקְוּמָעָן — הַאָט עַר זַיְיָ בַּאֲלָד גַּעַזְאָגָט — אַיְנְלָאָדָן מִינְיָנָעָ פִּיר הַעֲבָרָעָאִישָׁן לִיְעַנְעָר צַוְּ אָזָן אִינְטִימָעָן בְּאַנְקָעָט... קָוָקָן זַיְיָ אַיְן דַי אַוְיָגָן אַרְיָין אָזָן בַּיִּהְיָה זַיְיָ אַפְּרָעָגָן : "זַה הַשְּׁכָר מִכְּלָעָמְלִי ?"

גַּעַפְרָט הַאָט אִם דַעַר אַיְדָעַלְעָד דִּיכְטָעָר מִיטָן פָּאַרְגָּעָפְלָטָן בְּלִיקָה, וּי בַּיִּהְיָה אַקְעָמָל. עַר הַאָט דָא אַמְּאָל, פָּוּן דַי עַרְשָׁטָע, גַּעַזְגָּעָן דָאָס לִידָ פָּוּן עַמְּקָה, אַיְן יִדְישָׁה. עַר הַאָט מִיט זַיְן לִיד גַּעַהְאָלָפָן בְּרוּעָן. אַיְן זַיְן שְׁוּעָר-אַגְּנָעָלָדָן שְׁוּוִיְגָן אַיְזָן גַּעַוְעָן נַאֲכָמָעָר אַוִיסְבָּרוֹד, וּי אַיְן זַיְנוּ קָאָרְגָּעָ רַיְיד. פָּוּנְדָעָסְטָ וּוּגָן הַאָט עַס זַיְקָ צְוָמָאָל אַרְוִיסְגַּעֲכָאָפָט :

— זַיְיָ וּוּרְטָן נַאֲרָן, אָז דַעַר דָוָר זַאֲלָ אַוִיסְטָאַרְבָּן. זַיְיָ וּוּרְטָן גַּעַדְוָלָה- דִּיקָה, קְלוֹגָה, הַומְּאַנְגִּיטָה, זַיְעָר גְּרוֹיסְמוֹטִיק. כִּבְין אַפִּילָו חֹשֶׁד, אָז עַגְעַצְחוֹ וּוּרְטָ שְׁטִיל גַּעַפְרָט אַסְטָאַטִּיסְטִיק, אַ גַּעַנוּיָרָחָשְׁבָוָן, לוֹיטָ עַלְטָעָר, לִוְיטָ יְאָרָן. זַיְיָ זַעַנְעַן זַיְקָ אַבְּעָר טָוָעָה. אָנוֹנָעָר טִיפָּע אַשְׁנָן פָּוּן פָּאַלְקָ גַּלְיטָ נַאֲך אַלְעָן אַפְּנָקָ, עַר וּוּטָ נִישְׁטָ פָּאַרְלָאַשָּׁן וּוּרְעָן...

— איר וויסט, אין א סך היגויכטן, דערמאנטע עם דא אלץ אין אונוער אמערייקאנער וועסטערן-אַוּוֹאנְטוּרִיזָם... גאלד... נאָפֶט... שטחִים... די אַיבָּער-נאָכָט אוּפְגַּעַשְׁתָּאָנָּנוּ מִילְיאָנִיקָעּ שְׁטָעַטָּה... אַ סָּאָלוּן... שִׁיסְעָרִיעִין... עֲפָעָס גָּאָרְנוּיִישַׁטְּ יִידִישְׁלָעֵץ.

— קוקט אָן, די שיינע בוכהאנְדּוֹנְגָעּן, די בריטע שוּוּי-פֿעַנְצָטָעָר אוּיף דִּיּוֹנְגָעּוֹת, בְּזִיהוֹדָה, באַלְיִיגְטָמִיט די שְׁעַנְסְּטָע אַוִּיסְגָּאָבוֹן, אין עַנְגְּלִישׁ, פְּרָאנְצְּזִישׁ, רַוִּיסְיִישׁ, אַרְאַבִּישׁ, אַפְּלִיוֹ דִּיּוֹתְשׁ... אַבָּעָר קִין יִידִישׁ וְאַרטָּו וְעַסְטוֹ דָּא נִישְׁטָגְעַן. קִין גַּעֲזַעַן דָּרוֹיִיךְ וְעַנְעַן נִישְׁטָא, אַבָּעָר עַס עַקְוִיסְטִירְט אַשְׁטִילָעָר גַּעַזְעַץ, זַיְיַ וְעוּלָן עַס דִּיר נִישְׁטָזָגָן אָפָן. נַאֲכוֹוָאָס אַרְיוּסְרוֹפָן בִּין בְּלָט ? לְזִוְּנִית — פֿרֻעָמְדָשְׁפְּרָאַכִּיךְ... זַיְיַ וְווִיסְטָן אַלְיַן נִשְׁטָא אוּיף וְוִיפָּל זַיְיַ פֿאַרְדָּאָרְבָּן דָּעַרְמִיט די יָוָגָנָת.

דרוַיסְן אַיְזָן גַּעַוְוָעָן סְעַפְתָּעָמְבּוּרְדִּיקְ-שִׁין, כָּאַטְשָׁ דִּי וּוּינְטָעָרְ-דָּעָגָן זַעַנְעָן שְׁוִין גַּעַהְאָנְגָּעָן אַיְבָּעָרָן קָאָפְּ. אַיְזָן שְׁבָתְדִּיקָן נַאֲכְמִיטָאָגְ הָאָט עַר אִים גַּעַפְּרִיט אַיְן דָּעָר רַוִּישִׁיקָעָר קָאָפְּעָר «כִּסְּתָה», אַיְזָן קָלוֹב «מִילָּא». צּוֹלִיב דָּעָר גַּעַשְׁטָעָר טָעָר שְׁבָתְ-קָאָמְנוֹנִיקָאַצְּיעָ, אַיְזָן דָּאָרָט שְׁטִיעָרְלָעָדָ פָּוֹן עַולְמָן. די נַיְדָעְרִיקָעָעָס טְרָאָדָע — אַיְזָן טִיפָּן שָׁאָטָן פָּוֹן אַוִּיסְגַּעַלְאַשְׁעָנוּלָעָלָמָפְּ אַבָּעָר דָּעָר פִּיאָנָעָ. אַפְּאָר שְׁטָאָמְ-גַּעַטְטָ, בִּין אַפְּאָרְטִיעָ שָׁאָר, אַזְעָר פֿאַרְגָּרָאָבָן אַיְזָן דִּי צִיְּוֹנְגָּעָן אוּיף דִּי שְׁטִיעָרְלָעָדָע. אַבָּעָר וְוִי נַאֲרָסְבָּאוּיִוִּיט זַיְיַ דָּעָר עַרְשְׁטָעָרְנָא אַיְפָן הַיְמָל, וְוַאֲקָסָן זַיְיַ דָּא אָוִיסָן. פָּוֹן אַלְעָעָקָן לְאָגָן; וְוַעַן די רַעְדָעָר אַיְזָן לְאָגָן נַעַן מַעַן זַיְיַ וְזַיְדָעָר דָּרְיִיעָן מִיט דָעָר גַּאנְצָעָר פֿאָרָעָ, וְוַעַרטָּט דָא פּוֹל אָוּן רַוִּישָׁק. מַעַן כָּאָפְּט זַיְיַ דָא יְעָדָוְוַיְילָעָ צּוֹם קְלִינְגָעָם קַעְשְׁעַנְעָ-טְרָאָזְ-זִיסְטָאָר — בִּין סְוּעָץ... אַיְזָן גּוֹלָז... אַיְזָן דִּי אַלְעָלָה הַיְמִישָׁעָ מסִיבָות, סּוֹף וּוָאָרָךְ, אַיְזָן יְרָוְשִׁים, פּוֹנְקָט וּוּיְאַנְשָׁה בּוֹקָר, אַיְזָן דָעָר שְׁבָתָה, זַעַט אָוִיסָן. נִשְׁטָא קִין גַּעַוְוִינְלִיכְעָרְ רַוְּתָּאָגָן. בִּין אַהֲרִימִישָׁן טִישָׁ מִיט כִּיבָּודָ, עַוְגָה, פִּירָוָת, וּוּעָרָן אַרְמוֹמְגָעָרְעָדָט, באַשְׁלָאָסָן אַלְעָלָ וְוַיְכִּטְקָעָ עֲנֵנִים כּוֹן טָאגָן. מַעַן מַעַטָּה, אַוְן דִּי זְשָׁוְרָנָאַלְיָעָ — אַרְוָם זַיְיַ — זַיְיַ וְווִיסְטָן שְׁוִין זַיְיַ צְמָאָרְגָּנָס אַנְטָאָפָן דָעָם פּוֹלָם, שְׁטָעַלְןָ דָעָם טְרָאָפָן, אַיְזָן דִּי לִיְּטָאָרְטִיקְלָעָן, אַיְזָן דִּי פֿרְעָסָעָ-אָפְּרָוָפָן. אַיְזָן «כִּסְּתָה» דָעַרְפִּילְטָמַעַן פְּלוֹזִים, וּוּיְעָגָן, מַמְשָׁ אַיְנָטִים, סִיאָזָן דָעָר גַּאנְצָעָר קְרִיָּין. סִקְוּמָן דִּי לְאַגְּגָה אַרְקָעָ, די «אַבְּסְטָרָאַקְטָעָ» קִינְסְטָלְעָר, «לִיכְנָטָעָ» דָאָמָעָן, פֿאַרְבָּוֹנְדָן מִיט הַיְנְטָרְקוּלִיסָן, פֿאַלְטִישָׁע אַיְנְטִיגָּעָס, אַיְזָן אָפָשָׁר — שְׁפִּיאַנְאָוָשָׁ ? וּוּעָר וְווִיסְטָ ? מִיט אַגְּנָנִי אָוִיגָן, קָעָן מַעַן אַפְּלִיוֹ דָעַרְכָּאָפָן די גַּעַהְיִים-אַגְּנָנָן, וּוּסָ דָרְיִיעָן זַיְיַ דָא אָרוֹם.

— קָומָט ! — הָאָט אִים דָעָר דִּיכְבָּעָר, פֿאַרְטָרָאָגָן, מִיטְגָּעָרְוָפָן.

זַיְיַ זַעַנְעָן אָרוֹוִיסָן. אַפְּינְצְטָעְרְלָעָכָעָ גָּאָס, גְּרִינְסָ הַיְנְטָרָעָ גַּאֲרְטָן-שְׁטָאָכָעָטָן. דָא קָלָאָפְּט דָעָר פּוֹלָס פָּוֹן דָעָר גַּרוֹיסְ-שְׁטָאָטָטָם. אַוְיָפָן פָּלָאָץ הָאָבָן זַיְיַ אַרְיִינְגָעָ רִיסְן דִּי טְעַטְּאָעָרָן, די סִינְגָעָם, די צְעַנְטְּרָאַלְעָעָ בְּעַנוֹיְזִ-סְטָאַצְּיעָ, דָעָר כְּכָר דִּיּוֹנְגָעָפָן פָּאַנְטָאָגָלָל, מִיט די פָאָר שְׁיַטְעָרְעָ בְּעַנְק אַוְיָפָן אַפְּגָעְוּוֹלְקָטָן גְּרָאָזָל; סִיאָעָט דָא אָוִיסָן אַבְּיָכָל פֿרָאַוְיִנְגְּצִיעָל, כָּאַטְשָׁ אַסְהָרָעָן אַרוֹם הוּאַיָּךְ

פֿאָרְדִּיסְעָנָע, פֿילְשְׁטָאָקְיָע הַיְּזָעָר, סְבָּלָעָנָדֶז, סְצִינְדֶּן אָונֵן לְעַשֵּׂן זִיךְ רְגֹּוּסֶעֶץ
רֻעְקָלָאָמָעַס. אָט פְּלִיסְטִי דִּי רְוִישְׁקָע גָּסֶס מִיטֶּ יְוָגָנָט, עַס רְוִישְׁן דִּי קָאָפְּיָעַן,
צָעְלִיגְט אָרוֹפֶן טְרָאָטוֹאָר פָּוּן דְּרוֹבוֹן דִּיוֹנְגוֹת.

— פְּלוֹצִים קָעַן דָּא אַלְץ וּוּרְעָן — פֿרָאנְט, קִיְּן שְׁפָאַן נִישְׁתָּאָפְּצָוְרָעָטָן.
די, וּאָס קְרִיגְן זִיךְ, וּוּעָלָן זִיךְ בִּיְוָאָמָעָן וּוּאָרְפֶן אָוִיפֶן שְׁוָאָן, אִים צָו פֿאָרְטִּידָיָן,
לִיקָּן, צָו פֿאָרְטִּידִיקָּן דָּאָס שְׁטִיקָּל עֲרָד, זָוָס אַיזִּי הַיְּלִיק, נִישְׁתָּאָדוּקָא לְוִיתֶן
הַיְּלִיקָעַ סְפִּירִים, נָאָר פָּוּן דְּרוֹתְּדִיקָעַר בְּעַנְקָשְׁאָפֶט צָו טְרָעָטָן אַוִּיף אַיר זִיכְעָר.

אָונֵן עַר הַעֲרָת אַלְץ אַיבָּעָר זִיךְ דִּי שְׁטִילָע, פֿאָרְבִּיסְעָנָע רִיְּדִיְּדָע פָּוּן דִּיכְטָעָר
מִיטֶּן פֿאָרְגְּנָפְּלָטָן בְּלִיק :

— מִיר פֿאָרְלִינוֹן זִיךְ דָּא. אָ בִּכְלָל קָעַן נָאָר אַיבָּעָרָעָצָן, אַבָּעָר אָ גָּאנְגָּעָ
צְיוּוֹלְיְזָאָצְיָע פָּוּן אָזִיסְגָּעְקוּלָּעָט פְּאָלָק ? זִי קָעַן נִישְׁתָּאָפְּצָוְרָעָט
פָּוּן אָ מְדִינָה פָּוּן יְדָן. נִישְׁתָּאָפְּלָטְרָוְמִינְגְּסְטָעָרְיוּם אָונֵן דְּעַקְרָעָטָן וּוּעָלָן באָ
שְׁאָפֶן דָּאָס לְעַבְּדִיקָעַ לְשׁוֹן פָּוּן פְּאָלָק, צִי וּטָעַן דְּעַן נִישְׁתָּאָהִינָּט, אַין רַעֲטָאָר
סְפַּעַטְיוֹו, אָוִיס נָאָרִישְׁדָעָר גָּאנְצָעָר קָאָמָפֶן יִדְּישְׁ-הַעֲבָרָעָאַיש ?

— יָא — הָאָט דְּעַמְבָּעָס גַּעֲקָרְעָכָלָט — אַיְן דָּעָר גַּעֲשִׁיכְטָע אַיְן שְׁוּעָר
עַפְּעָס צְוָרִיקְזּוֹכָאָפָּן. מַעַן קָעַן נָאָר אַבָּעָר אָסְךְ דְּאַטְעָוּוֹן. זִי יִדְּישְׁעָ לִיטְעָרָאָ
טוֹר אַיְן נָאָר אַלְץ גְּרוּסָה, אַיְן אַיר טְרָאָגִים, אַיְן אַיר טְרָיוּרְיִקָּעָר עֲפִיק, אָפִילָוּ
אַיְן אַיר אַונְטָעָרְגָּאָגְּיָוִם, פָּוּן דְּרוֹתָה, לְעַנְדָּעָר, קְלִימָאָטָן, רַעֲזִיםְמָעָן, מִיר לְעַשֵּׂן
זִיךְ אָוּמְעָטָם אָוִיס לְאַגְּנוֹאָם, אַבָּעָר אַיךְ וּוּיִסְנִישְׁטָן, צִי דִּי לִיטְעָרָאָטָר וּוּעַט
נִישְׁתָּאָפְּלָטְרָאָטָר, קָעָגְעָן מִיר וּוּרְעָן אָ קְלִימָן פְּאָלָק מִיטֶּן אָ קְלִינְגְּרָעָר פֿרָאָ
וּוִינְצִיעָלָר לִיטְעָרָאָטָר. אַיְן עַס אָפְּשָׁר אַוִּיךְ נִישְׁתָּאָפְּלָטָן קִיְּן אָוּמְגָלִיק. סִי וּיְ אַיְן
דִּי אַלְוָעָלְטָלְעָקְיִיט — אַיְן אַילְוָוִיָּה. סְטְרָאָכָט זִיךְ דִּי טְיִילָמָאָל, אָזְ דִּי אַלְוָעָלְטָ
לְעַדְ-גְּרוּסָה שְׁרִיבָּעָר זָעָגְעָן גָּעוֹוָאָרָן אַלְוָעָלְטָלְעָד אַיְן עַפְּאָכָעָס, אָזְ טְעָלְעָוּוִיָּ
זִיךְ, אָן פְּלִיעָן צָו דָעָר לְבָנָה, וּזְעַן דָעָר מְעַנְשָׁת הָאָט גַּעֲלָבָט אַיְן זִיין קְלִימָן
וּוּלְעָלְטָל; מְהָאָט זִיךְ פָּוּן שְׁטָאָט צָו שְׁטָאָט גַּעֲטָרִיסְטָלָט אָ טָגָ מִיטֶּן נָאָכָט. דִּי
רַאְמָאָנְטִיקְ-שְׁלִיעָרָן זָעָגְעָן אַרְאָפְּגָעָרִיסָן גָּעוֹוָאָרָן. פִּיל "גְּרוּסָע", אַלְוָעָלְטָ
לְעַכְּבָּעָ, זָעָגְעָן גִּיכְעָר אָ פְּרָאָדוֹקָט פָּוּן רֻעְקָלָאָמָעָ, בְּעַסְטָ-סְעָלָעָרִיָּה, אָונֵן זִיךְ בְּלִיבָּן
— אָוּמְבָּאָקָאָנָט. אַבָּעָר וּאָס מַעַר אַונְטָעָרְגָּאָגְּיָאָנְגָּאָלְזָוִם — אַלְץ מַעַר דִּי נִיְּ
גּוֹגֶגֶג פָּוּן נָאָצִיאָנְגָּאָלָעָר אַפְּגָעָשָׁלָאָסְנִיקָּיִם, בֵּי קְלִימָן אָונֵן גְּרוּסָע פְּעַלְקָעָר. אַלְ-

דָּאָס אַיְבָּרִיקָעָן זָעָגְעָן מִסְתָּמָא — פֿרָאנְ.

אַבָּעָר וּיְ גַּעַטָּוּן הָאָט אִים, דְּעַמְבָּעָס, אָוּנְגָּאָלָעָר זְעַלְבָּסְטָמְעַרְדָּעָרִישָׁעָר
זְעַלְבָּסְתָּהָאָס, דִּי עַגְּאָפָּאָבִיעָ.

— אָט הָאָט לִיְיָוִיקָעָרָשָׁט פָּאָר עַטְלָעָכָע יְאָרָן, קְוָרְץ פָּאָר זִיךְ זְיִינְ
פָּוּן אָוּנָן, זִיךְ דָּא אַוְאָרְף גַּעַטָּוּן : "כִּיְּבָנָן צָו שְׁטָאָלָץ הַיְּינָט צָו מָאָנָעָן בֵּי יְדָן
כְּבָוד פָּאָר יִדְּישָׁ. אַיךְ וּוּיִס אַוִּיךְ, אָזְ מִיר אַלְעָ, וּוּרְמִיר זָאָלָן נִישְׁתָּאָפְּלָטָן
נִישְׁתָּאָפְּלָטָן פְּוּסְקִים אָונֵן אַונְטָעָרְגָּאָגְּיָאָנְגָּאָלְזָוִם — דָעָר, צִי יְעַנְעָר — זַעַד

נען די אבסאלוטע הארון איבער אונזער געשיכטע, אפילו ווען זיי זענען אין געויסע מאמענטן אירע מייסטערס אוון בויערס. עס איז דא א העכערע קראפט איבער אונז..."

.4

צוריקוועגס פון ישראל, האט זיך דעuibעס פארהאלטן אויף עטלעכע טאג אין פאריז אויך. עפעס טומלט זיך דארט. פון דער וויטננס — קען מען תאקע מײַנצען מי יודע זואס. אַ מענטש מאכט זיך אלעלמל אללויזען, בפרט, אוּ מהאָט אַים תאקע אַרוםגערינגלט מיט גוּדִיס כבוח, אַראָנשְׁוִירֶט אַ פַּיְיעָרְלָעֵן באָנִי קעט, גערעדט וועגן זיינען זויכטיקע וועرك, אַים שַׂיְעַר נִישְׁתְּגַעַטְלָט אַין שפץ פון דער ייִשְׁעָר לִיטְעָרָטוֹר. דער גאנצער נאָר אַין ער אויך נישט געוווען. ר'אייז, נישקsha, אַ מְבִין אוּפְּקִים-פַּאֲרָשְׁתָּעַלְטָעַר חַנִּיפָּה. נאָר — ס'אייז דאָך פָּאַרְט אָן עַולְמַה השְׁקָר. מְנַאָּרְט צְבוּסְלָעֵד זיך אַליַּין אויך, אָנוּ מְלָאוֹת זיך נאָרָן פון אַנדערע. עפעס אַיְינָעַם פון זַיְהַ אָטַם מען דאַ אַיבְּרָגָעַ זעַצְט אַ בִּיכְל, האָט ער זיך צַעַשְׁמִירֶט אַין בלְאַט. זיך אַליַּין שַׂיְעַר נִישְׁתְּפָאַרְט גַּלְיכַּן צו... טַאַלְסְטָאַיָּע, מִיט זַיְנָעַ לְאַגְּגָע, לְאַגְּגְוִילִיקָע שַׁילְדְּעַרְגָּעָן פון אָנוּ עַפְּגַּגָּן, מִיטָּן פּוֹסְטָן אַנְשְׁטָעַלְטָעַר פָּוֹן בִּילְיקָעַר זַעַלְבָּסְטִיגְעַקְרוֹנִיקִיט. אַים טוֹט גַּאֲרַנְשִׁט וּוֹי, אַין דער צִיט, ווען מִיר גַּרְיוֹשָׁעַן זיך מִיט אַזְוִיפִּיל סְפֻּקָּה.

זַיְהַ אָבָּן אַים גַּעֲבָרָעַגְט צּוֹפִּירַן אַין אַ הַיְמִישַׁ רַיְקַהְוֵיַן פָּוֹן יִדְיִשְׁעָ קָאנְזַעְעָן, שְׁטַרְיְּקָעְרִפְּאַבְּרִיקָאַטָּן, מַעֲצָבָאַטָּן בְּלְעִיְּזָה, יִידְן מִיטָּרוּעַטָּע, אָנוּ דִּיקְלָעַכְעָ וּוּבְּיַעַר, באַחֲגָנָעָן מִיטָּצְרוֹנָג. זַיְהַ זעַנְעַן דָּאַ פּוֹל גַּעַוְועַן מִיטָּשְׁמִיכְעַלְעֵד פָּאַר דַּעַר בְּלָאַנְדִּ-צּוֹגָעַפְּאַרְבָּטָעַר בְּאַלְעַבָּאַסְטָעַ, פְּלִינְק וּיְאַ מִידְעַלְעָ, אָנוּ פָּאַרְן מִאָן אַירְן מִיטָּדיַּ פּוּעִירִישָׁע, רַאֲזַ-אַוְיסְגָּעָגָלְטָעַ בְּאַקְוֹן, דַּעַר יְוָנְגָעָרָמָן מִיטָּדיַּפְּאַרְשִׁיפְּצָטָע פְּיַהְלָלָעָהָט דַּעַר בְּאַלְעַבָּאַסְטָעַ גַּעַקְוִשְׁת אַיְן דַּעַר פּוֹלְכָּנָעָר הַאנְטָה, בְּאַלְיִיגְטָמִיטָּשׁוּעָרָעָ פְּרִיגְלָלָעָ, מִיטָּבְּלִישָׁ טְשְׁעַנְדִּיקָע בְּרִילְיאַנְטָלָעָ. זַיְהַ גַּעַוְועַן שְׁרִיעִינְדִּיקְ-בְּלָאַנְדָה. יְעַנְעַר האָט דָּאַרְט עַפְּסָה הִיָּס גַּעַלְפָאַלְטָעַ אַיְן אַירְדָאַן, אַפְּגַּעַדְעַקְטָן אַיְירָה. אָנוּ צּוֹם חַשּׁוּבָן גַּאֲסָטָה, צּוֹ דַעְמְבָעָסָן, האָט זַיְהַ בְּאַלְדָה אַ זָּגָעַטָּוֹן :

— כִּיְזָאֵל אַזְוִי גּוֹטְסַ-הָאָבָּן, וּיְאַיְעַרְעַ «בְּאַשְׁרִיבְּוֹנְגָאָס» זַעַנְעַן גַּאֲלָד מִיטָּבְּרִילְיאַנְטָן... לְאַמְעַן שְׁוִין תָּאַקָּעָ אַלְעַ אַיְרָה...

וּוּיְיִדוּיִי... — האָט נאָקָע דַעְמְבָעָס בְּאוֹזִין אַ טְרָאַכְט צּוֹטוֹן, אָנוּ ס'אייז אַים באַפְּאַלְעַן אַ מִין אַיְבָּל — אַין זואָס פָּאַרְאָט טִיפָּן פְּרָאַוִּינְצִיאַנְגָּלִיזָם מִיר זַעַנְעַן צּוּרִיקְגַּעַפְּאַלְעַן... .

— וּוּ אַיְן עַרְגָּעַץ וּוּינְגָלָעַ? — האָט דַעְמְבָעָס פְּלוֹצִים הַוִּיך אַ פְּרָעָג גַּעַטְוֹן, אָנוּ האָט זַיְהַ האַסְטִיק אַונְטְּרָגָעָהוִיבָן פָּוֹן שְׁטוֹלָה, וּיְ זַוְּ אַנְטְּלוּפָן. ער האָט גַּעַ

פִּילְט, וְאֵ קְלֻעְפִּיקָעֵר שְׁוֹוִיסַּט בְּאָפָאלַט אִים — וּוַיְינְלְעָז... זִינְגַּע לִידְעַר הַאֲבָן
מֵיךְ דָּאָס הָאָרֶץ צָעָרִיסַּן.

דָּעֵר פְּלִינְקָעֵר יְוָנְגָעַרְמָאָן אִין גַּעַשְׁטָאָנָעָן לְעַבְנָן אִים, צַעְמִישָׁט :

— אֵ, וּוַיְינְלְעָז... עָרְ קְוּמְט, גְּעוּוִינְלְעָך, נִישְׁטַ אַהֲרָע, אִין דִּי דָּזְוִיקָע הַיִּידָּ
זָעָר... — אָוָן עָרְ הַאֲט עַפְעָס גַּעַשְׁטָאָמָלַט — אָן אַרְעָמָעָר מַעַנְטָש...

— וּוּוּ אִין עָר ?

— עָר לִיגְט אִין שְׁפִיטָאָל... אֵ הָאָרֶץ-אַטְאָקָע...

— עָר אִין נִישְׁטַ אָזִי אַרְעָמָע, וְאֵ אִיר מִינְטָן... פִּירְט מֵיךְ צַו אִים... —
הַאֲט עָר כְּמַעַט בְּאָפְוִילַן.

אוֹן עָר הַאֲט זִיךְ בָּאָלְד אַוְיְגָעָרִיסַּן אַוְעַקְצָגְיַין. סְאִין גְּעוּוֹאָרָן אֵ בִּיסְלַ
נִישְׁטַ אַנְגָּנוּעַם צַו צַעַשְׁטָעָרָן דִּי גַּאנְצָעַ רְוִישְׁקָע שְׁמָהָה, מִיטַּדִּי פּוֹלְ-אַנְגָּנוּ
שְׁטָעַלְטָע טִישָׁן; נָאָר סְהָאָט אִים פְּשָׁוֹט אַרוֹסְגָּעַטְרִיבָּן.

מִהָּאָט אִים גַּעַפְּרִיטָט. גַּעַפְּאָרָן אִין מַעַן לְאָנְגַּט דָּעֵר מַעַטָּרָא, צְוַיִּי מַאְלַ
גַּעַטְוִישְׁטַ דִּי לִיבְיעַם, גַּעַדְדִּיטַ זִיךְ אִין לְאָנְגַּט קָאַרְדִּיאָרָן, בֵּינוֹ מֵאַיִן אַרְוִיסַּיִ
גַּעַקְומָעַן אַיִּיף אֵ גְּרוֹיסַן פָּאַרְשָׁנִיטָן פְּלָאָצַן. סְאִין גְּעוּוֹן סּוֹפְּ יָאָנוֹאָר, וּוּעָן אִין
פָּאָרִינוֹ פָּאָלָט טִילְמָאָל אַרְאָפְּ אַשְׁנִיָּן, אָוָן בְּלִילְיָבִט לִיגְן נִישְׁטַ מַעַר וְאֵ יְבָעֵר
גַּאֲכָטָן. אִין טּוֹנְקָל-בָּאָלוֹיכְטָעָנָעָם טּוֹיְעָר פּוֹן שְׁפִיטָאָל הַאֲט מַעַן זִיךְ אַנְגָּנוּוֹיַן
אַרְאָפְּצָו אֵ וַיְיִתְעַטְעַט גַּעַבְיִידָע. סְהָאָט דָּאָרָט פָּאַרְשָׁמְעָקָט מִיטַּדִּאָפְּאָרָם, מִיטַּ
אַיְבָּלְדִּיקָע שְׁפִיטָאָל-רִיחָוֹת. סְהָאָבָן אַקְעַגְּנוּעַפְּלָאַטְעָרָט צְוַיִּי שְׁמָאָלָעַ מַיְדָלְעַץ
אַיְן וַיִּסְסָן, קְרָאַנְקָן-שְׁוּעַטְעָרָן. זִיךְ הַאֲבָן שְׁוַיְגְּנָדִיק אַנְגָּנוּוֹיַן צַו דָּעֵר הַאַלְבָּ
אַפְּעָנָעָר טִיר. אָז דַּעֲמָבָעָס הַאֲט לִיְכַּט אַנְגָּעָלָאָפְּט. אַרְיִינְגָּעָקוֹטָן, הַאֲט עָר
דְּרִיזָּעָן וּוַיְינְלְעָזָן, וְאֵ עָרְ לִיגְט פָּאַרְטָרָאָגָן, אַוְמַעְדָּרִיטָן צַו דָּעֵר וְוָאנָט. לְוִוְּתָן
שָׁאָרָד, הַאֲט זִיךְ דָּעֵר קְרָאַנְקָעָר אַוְמַעְדָּרִיטָן אָוָן בָּאָלְד אַפְּגָרְדוֹפָן זִיךְ מִיטַּ
שְׁוֹאָרָד, גַּעַשְׁפָּאָלָטָן קוֹל :

— פְּרִינְגַּט דַּעֲמָבָעָס... וְאֵ דָאָס קְרָאַנְקָעָה הָאָרֶץ וּוְאָלָט מִיר אַבָּעָר גַּעַזְאָגָט...
אוֹן עָר אִין צְוַגְּעָפָאָלָן אָוָן אַרְמוֹגָעָלָאַמְעָרָט אִים מִיט הַיִּיסְעָ, פִּיבְּעַרְדִּיקָע

הַעֲנָמָה, כְּמַעַט וְאֵ גַּעַבְּאָרְכָּלָט :

— מַעַן וּוּטְ שְׁרִיבָן נָאָךְ מִיר טְרוּיְעָר-אַרְטִיקְלָעָן, הַאֲלָטָן טְרוּיְעָר-דְּרָעָדָעָם.
אוֹ מִהָּאָט מֵיךְ נִישְׁטַ דַּעֲרָשָׁאָצָט... כְּיוֹוֵיל נִישְׁטַ ! — הַאֲט גַּעַשְׁרִיגָן — פָּאָלְשָׁעָ
טְרָעָרָן ! וּוּעָן אִיר וַיִּסְסָן, וּוּאָס פָּאָרָא סְדוּם דָּא אִין ! ...

— וְאֵ אַוְמָעָטָם, טְיִיעָרָעָר וּוַיְינְלְעָזָן... אַוְיִּחְדָּה אָוָנוֹ לִיגְט אַבָּעָר דִּי גְּרוֹיסַע
אַחֲרִיוֹת, דִּי שְׁלִיחָוֹת, נִישְׁטַ צַו לְאָזָן אַוְיִסְלָעָשָׂן זִיךְ דָּאָס פָּלָעָמָל... שְׁטָאָרָקָט זִיךְ,
זִיךְ אַלְעָמָעָן אַיִּף צְרָלְהַכְּבִּיכְ...

א שטומע קנויל איז אים שטיינגעבליבו אין דער קעל. טאכע, מיט וואס נאך האט ער אים דען געקענט טרייסטן ? אראפגיינדייך מיט אויסגעלאשענע טרייט, האט ער זיך געכאנט, דעםבעס : וואס האט און אים. דעם עלנטן, צע- וויטיקטן יידישן דיבטער, אין אורשפראונג אויפגעביברט ? נישט אנדרערש, ווען ער האט צום ערישטן מאל דערפלט אויף זיך דעם ואדרעמען טוי אין א מיידלשן בליך. שוין זיעיר לאנג מסתמא זוי זיינע ינגlesh פיס האבן זיך פליינק געטראגן אייבער די פארנאנקיקע ווילנער געלסלאך. צום כאר אויף זיך וואלגע; זיינע באלםעלאכען. שיילער, א צויטישער פון זיינע שטימעלעך. עס זיגט אין די געבלוטן בי אים ביזן היינטיקן טאג. די רעל-גימנאזיא; דער לערער משה קולבאך, זיין געשלייפן ווארט, כולו רוחניות. דערנאך — איז אים איזן וועלט נאך דער אנדער אונטערגעאנגען; א קאלטן, צינישע, מערדע- רישע וועלט. פון דעםאלט אן האט ער זיך שוין מער, אויף אלע זיינע וואגלאע- נישן, איז ערגעץ קיין ארט נישט געפונגן. אט רעדן מיר, זיין פון שלאך — קולטור... ידישע ליטערטאות... סאיינו אפשר נאך אן אילויע, אן אויסדאכטע- נישן.

דער יונגערמאן מיט די פארשפיצטע פיההלהך איז אים אבער אומעטום נאכגעקרדאכן, נאכו פארשטערטן פיערלעבן בננקעט בי די ארייפגעארבעטען יידן און יידענעם; אפלו צויניגעפערט אים מיט אינגען פון די חדשיקע ליטערארישע רעדاكتארן פון עפעס א פראנאנציזישן פאלראג; א גאלציאינער ייד, האט זיך ארויסגעשטעלט. האט אליען אמאל ארויסגעגעבן א פאָר ביכלען איז דיטש. רעמעיגעסצענץ... ווידערטשאנד... אביסל טראצקיום... א גרויס מoil און הויכע פרצון. גרויע, שיטערלעכע האָר אויפֿן פוגיל-שרבן, צרביסטרע אויגן אונטער געדיכטע ברעמען, דינען ליפֿן, נידעריך איז דער פארשפיצטער גאמבקע. ווען סאיינו געווען איז דער מאדע, האט זיך איז איז- נער מסתמא טיטולירט : דקטער, פארליךנטן, אדער קאמופלירט זיין יידן- אפשתאם. גערעדט האט ער דוקאָז אקלעך, שכלייך, טרווקן. דעםבעס האט זיך מער נישט געמאכט קיין אילויע. אבער האט געוואָל דערגיין, וואס היני- טער דעם אלען שטעקט. ער האט יונגען לאנג געלאָן רעדן :

— איר מײַנט אוּ מען וויל אונז אָזוי שטארק ? איר וויסט נאך נישט אלץ. כ'בין איך נאך מקנה מיט אייער... אָרעמאקייט. איר זענט גאנץ, איר זענט בי זיך ...

דא האט ער דערפלט דעם רייס איז דער נשמה פון א יידן-אָפְשָׁטָמִיקָן. אבער דעםבעס האט עס געוואָלט פארשטיין מיטן שכל :

— פונדעסטוועגן... סאיינו אויסגעוואָקסן אָ יונגעט, וואס קען אונז נישט... וואס וויל אונז נישט קענען... זיך פארכליניגען זיך מיט מיטלמעסיקע ביכלעך, וואס וווערן בי זיך געלרוינט מיט פרעמעיס...

— איר זאלט מיר מוחל זיין — איז יונגער אומגערכט אָרַיְנְגַעפְאַל אֵין צאָרָן מֶש — וואס ווילט אָיר, מיר זאלן דערלייגן צו איך געלט ? אָ בָּרוֹ אָיר-

בערוצען, אroiיסגעבן, טרייבט אריין אין גרויסע הוצאות. און וויפל פארקופט מען דען ? ווער קוקט זיך דען אום ? ... וויסט איר דען נישט, און הינטער די אלע פרעמייס שטייען וועלט-פאלטישע אינסטייטוציעס, אפיילו פאלטישע אינטראיגעס. מען גיט דעם פרויו לננדער, נישט קיין שריבער; און ס'האט נישט אלעמאָל דווקא צו טוּ מיט ליטעראָטור ...

או ער האט זיך גוט איינגעקופט אין יונגעראָמן מיט די נידעריקע, שי-טערלעכע האָר אויפֿן פלאָן שאָרבּן, אָין אִים אלְּין עפֿעס אַרְחַמְנוֹת גַּעוּעַן אויף אִים. יענער, האָט מען גַּעֲזָעַן, שטיקט זיך מיטן בִּסְלֵי יִדְישִׁקִּיט. ער אָין נישט דָא אָין נישט דָאָרט. אָזּעלכּעַ שְׂרִיבְּנְדִּיקָּעַ יונגעָליַּט פְּלָאנְטָעָרָן זיך דָאָרט אַונְטָעָר די פִּיס. גְּרוּסְעָרָעַ פָּן אִים ווּלְּן מִסְתָּמָא נִשְׁטָּפָּאָרְבְּלִיבְּן. דָאָרט אָרְבָּעֶת שְׂטִילְעָרְהִיאִיט אַ שְׂטְּרָעְגָּעַן סְעָלְעָקְצִיעַן. נִשְׁטָּפָּאָרְבְּלִיבְּגָּרְגָּן, נִשְׁטָּפָּאָרְבְּלִיבְּגָּן אָזּעלכּעַ, בֵּי די פְּרָאנְצְּזִוִּין, בֵּי די דִּיטְּשָׁן, בֵּי די רָוּסָן. ער אָין אָפְּשָׁר גַּעֲרָעָכְּט, ס'הָאָט זיך בֵּי אִים אַרְיִיסְגַּעְכָּאָפְּט אַן עַרְלָעַד וּזְאָרט — מִיר זַעַנְעַן אָרְעָם, נָאָר — בֵּי זַיך.

אָבָּעָר וּוּרְזַעְנָן זַי אַיְן תָּךְ, די יונגעָליַּט ? ער האָט זַי אָומְעָטוֹם גַּעַד-זַעַן פְּלָאנְטָעָרָן זיך אַונְטָעָר די פִּיס. זַי זַעַנְעַן אָין די עַרְבְּ-חוּרְבָּן-יִאָרְפּּן גַּעֲוָאָקָּסָן אַיְן דָּרְשָׁרְאָקָּעָנָן יִדְישִׁעָה הַיּוּמִינָּה: גַּעֲקְוָמָעָן צָוָם שְׁכָלָה, הַאָבָן זַי אָנְגָּהָוָיָּבָן קוּקוּן מִיט בִּיטְוָלָה אוֹף זַיְעָרָע אַיְגָּעָנוּן טָאָטָעָמָאָמָעָ, מִיט זַיְעָרָע וּוְלִידָל לְשׁוֹן, מִיט זַיְעָרָע קָוְלְטוֹר (לְאָקִיקִיט). מִיט זַיְעָרָע טְרוּיְעָרִיקָּעָן שְׂנִידְעָרִיךְ שַׁעַרְפָּאָפְּסִיעָם. זַי פְּאָרְשְׁטִיעָן בְּכָל נִשְׁטָּפָּאָרְבְּלִיבְּגָּן וְאָסָּפָּאָרְבְּלִיבְּגָּן קִיטָּזִים זַיְעָרָע עַס לִיְיָן. זַי זַעַנְעַן פְּעָאָקָעָר פָּן אַנְדָּרָע אָין שָׁוֹלָה, אָון פָּאָרָט — נִשְׁטָּפָּאָרְבְּלִיבְּגָּן גַּלְיִיךְ. מִקְעָן זַיְעָרְזָעָן פְּרָץִין, שְׁלוֹם עַלְיכְּמָעָן וּוּרְטָלָעָן. אָבָּעָר אָבָּעָר דָּעַם גַּיְסְטְּ-גַּעַמְלִיל, די פְּאָרְשְׁוּוֹנְדָּעָנָן וּוּלְּט — קִינְמָאָל נִשְׁטָּפָּאָר אָיְן דָאָס אָזְדָּאָס פָּאָלָק פָּן פְּרָץִין, פָּן שְׁלוֹם עַלְיכְּמָעָן, וְאָס אָיְן גַּעֲפִירְט גַּעֲוָאָרָן צו דָעַר שְׁחִיתָה.

אָט דָעַר דָוָר שְׁרָעָקָט זיך אָפִילוּ קְנָאָפְּ-זָוָאָס פָּאָר שָׁמֶד, וּוְיל אַנְטָלְוִין, וְאָס שְׁנָעַלְעָר אַנְטָלְוִיפּּן. די אַוְמָבָּאָהָלְפָעָנָן רִיד אָין אַונְזָעָר מוֹיל, אָוִיפְּצָרוּ קְלָעָרָן זַיְעָרָע, זַעַנְעַן בְּלָאָס. מִיר קַעַנְעַן זַיְעָרָע אָין שָׁוֹלָה, וְאָס מִיר טְרוֹאָגָן אָין זַיך, נִשְׁטָּפָּאָרְבְּלִיבְּרָעָן. מִיר זַעַנְעַן דָעַר דָוָר אָין יְוָרְשִׁים: כָּאַטְשָׁ מִקְעָן קִינְמָאָל נִשְׁטָּפָּאָר וּוְיסָן: מִיהָאָט שְׁוִין אַמְּאָל גַּעַזְעַן עַפְּעָס עַנְלָעָכָס אָין אַונְזָעָר גַּעֲשִׁיכְטָעָן.

סְלִיגְט שְׁוִין אָבָּעָר אָין דָעַר נִאמְטוֹר פָּן גַּעֲוִיסְעָ יִדְן, אַבְּעָרְאָשָׁט צו וּוּרְן פָּן אָפְּרָעְמָד לְשׁוֹן, פָּן אָפְּרָעְמָד בִּיכְלָה — האָט דָעְמָבָעָס וַיִּטְנָאָכְעָזָט. זַי הַאָבָן דָאָס צְוִיְּפָלְהָאָפְּטָעָ גַּלְיִיךְ צו בָּאָזִיכְן אַנְשִׁיט-יִידִידִישׁ לְשׁוֹן. וַיִּטְעַ יִדְישִׁעָ רְעַמְּנִינְסְּצָעָנְצָן לְעַבְנָן נָאָד אָין זַיךְ. וְעַגְן זַיְעָרָע אַרְיִיסְגַּעְכָּאָפְּט : „זַיךְ זַיְעָרְזָעָן גַּיְסְטְּ-אָמְפָעָאִיךְ... אָבָּעָר זַיְעָרְזָעָן בְּלִיבְּנָן בִּים רָאָנְדָּ פָּן פְּרָעְמָדָעָ לִיטְעָרָאָרָט... מִיר זַעַנְעַן דִּי לְעַצְטָעָ יִאָרְבְּ-טְרוּיְעָרִיק אַרְיָן אָין דָעַר ‐מַעְדוֹעָ‐, אָין זַיְעָרְזָעָן אַוְיסְלִיגְן יִדְישָׁ צְרוֹתָה, וְויַיְיָ מַצִּיאָת אַוְיפּּן יִאָרִיךְ. אָין דָעַר נִישְׁטָּפָּאָר.

יידישער וועלט נעמט מען טילמאָל אויף זייןער גביהַ-עדותן ווי אויטענטישע יידישע שאפונג. אבער וואָס פאָראָ שיכות האָט עס מיט אָבוֹן ? זיין גיינ צו עפֿעס אָזוי קאָלט, כירורגייש. מיר — עמאַציאָנעל, מיט אָלע אָנוּזער פִּיבערן. זייןער ביכלעָך האָבן אַין יידיש נישט קִין באָונדערן ווערט. אָדער אַינְגָאנְצָן נישט קִין ווערט. זיין זענען קוּים אָ בלְאָסֶעָר אָפְשִׁין פָּוּן אָנוּזער חֲרָבָן-ליַּעַטְרָן דָּאָטָר. זיין טִילְלַט אָפְּ אַ הַוְּכָעָמָר מִוְּעָר פָּוּן דֵּי אַמְתָּע, טִיפְּעָ יִדְיִישָׁע פָּאַלְקָסְטָן. נישט אָמוֹזִיסְטָרְפָּן זַיִּי אַרוֹסִיס אַזָּא אַוִּיפְּרָעָגָגָגְבָּי דֵּי, וואָס האָבן קָוָאָלָן. נישט אָמוֹזִיסְטָרְפָּן זַיִּי אַרוֹסִיס אַזָּא אַוִּיפְּרָעָגָגְבָּי דֵּי, וואָס האָבן אלְיַּזְרָעָל אַיְלָהָרָה אַזָּא אַזְּבָּעָן זַיִּי אַזְּבָּעָן...

ערשות נאָך דעם אלעמען האָט זיך רפָּאל דעַמְבָּעָס אַוְיגָהָבוּבָן אָון אָומֶר געקערט זיך צו זיין בוּרַאַרְקָעָר הַיִּם, באָדָאָכְט, ווי קִינְגָּמָל נִישְׁטָן. טְרוּיְעַרְקָע יִדְיִישָׁע וְאַנְדְּלוֹגָגָעָן... — האָט עַר זיך גַּעַזְאָגָט — יִדְיִישָׁע גַּאנְגָּצְוִישָׁן דֵּי פָּעָלָקָעָר, ווי יַעֲבָרְיַּד, דָּעָר פָּאַטְרָיאָךְ, באַצְּיִיכָּנָט עַס, מִיט אַזְּוִיפְּלָי וּוּיִטְקָע אָון גַּאַסְטָאַלְגָּיָע. לאָמֵיר זַיִּן דָּאָס, וואָס מִיר זעַנְעָן, אָון נִישְׁטָרְפָּן זיך אָין פרעַמְדָע טִירָן. אַ יְוָגָנָט, וואָס גַּיִּיט אַזְּוֹעָק פָּוּן אָנוֹגָן. קָוְטָט אַזְּיָּיך אָונָז מִיט בִּיטָּול, דָאָרְפָּן מִיר זַיִּינְשָׁטָן גַּאַלְוִיפָּן, אַיְצְזָבָעָן זיך בֵּי זַיִּי מִיט אָן אַיְבָּרָי גַּוְעָצָט בִּיכָּל. זַיִּי וּוּלְעָן זיך אָפְשָׁר נאָך אַמְּלָאָל באָדָעָנָקָעָן, וועַן מִזְּוּעָט זַיִּי אָין דָּעָר פָּרָעַמְדָע וְוּלְעָט אַרְיוֹשָׁשָׁטָעָלָן הַינְּטָעָר דָּעָר טִיר... מִיר האָבן שָׁוָּן נִישְׁטָן אָין מַאְל אַזְּוִינָס אַזְּיָּיך גַּעַזְוּן.

אָון מאַדְבָּעָן, ווי ער וואָלָט זיך גַּעַפְּילָט אַוְיסְגָּהָיִילָט פָּוּן אָלָע זַיִּינָע קָאָמֶר פָּלָעָסָן. עַר האָט זיך גַּעַפְּילָט גַּעַשְׁטָאָרָקְט, אָין גּוֹט גַּעַשְׁלָאָפָּן, אַוְיסְגָּהָיִין זיך אָין פְּרִימָאָרָגָן, אָון מִיט אַ לִיכְטָן, זַיְגַּעַנְדִּיק גַּעַמְּמִיט, מִיט אַלְטָן בְּרָעָה, אַוְעָקָר גַּוְעָצָט זיך צָוָם אַלְטָן שְׂרִיבְ-מַאְשִׁינְדָּל, גַּעַפְּילָט, גַּעַשְׁלָפָן, אַרְיִינְגָּעָלִיִּיגָּט אַ וּוּלְעָט מִיט אַרְבָּעָם, זַיִּין גַּאנְצָעָל בְּבָעָ אַין יִדְיָשָׁן וְאַרטָּם, וואָס האָט נִישְׁטָן אָין דָּוָר הַפְּלָגָה אַיְבָּרָגָעָלְבָּט. אָון זַיִּין אַלְטָעָר גַּוטָּעָר פְּרִיבָּדָה, עַלְקָאָן, האָט מִיט זַיִּין אַוְיסְגָּהָיִידָּלָן פָּעִיםִיםִם, גַּעַרְעָדָט צָו אִים דָּוְרָכָן דָּרָאָט :

— מִין לִיבָּר דעַמְבָּעָס, מִיר זעַנְעָן אָן אַלְטָן, אַוְיסְגָּהָיִלְוָוָת פָּאַלְקָס, פָּאַרְדָּסְקָלָעָוּעָט אָין יהָדוֹת, אָין תּוֹרָה. דָאָס אָין אָנוּזָר גַּוְרָל, נִישְׁטָן פָּוּן הַיִּנְטָט. דָאָס נַאֲכְשְׁפִּרְיְּגָגָעָן דֵּי וּוּלְעָט האָט אָונָז קִין גּוֹטָס נִישְׁטָר גַּעַבְרָאָכְט. לאָמֵיר זַיִּין דָאָס, וואָס מִיר זעַנְעָן. אַיר דָּעָרָמָאָגָט זיך אָפְשָׁר דֵּי פָּעָרְזָוָן פָּוּן יַעֲקָב גַּלְאָטָר שְׁטִין, עַרְבָּדָע גַּרְוִיסְטָן וּוּלְעָט אַמְּגָלִיק ?

אַ גַּוְעָט נַאֲכָט, בְּרִיטָע וּוּלְעָט...

נִשְׁטָן דַּוְנָאָר אַיך פָּאַרְחָאָק דָעָם טְוִיעָר...

דער ייד פון ראטערדאָם

איסטגעבען ס'פֿאַרְגִּינְטָע טעכטערל, דאס אַינְצִיקָּע שטיַּקְל קִנְדָּה, וואָס איז אַיר פֿאָרְבִּילְבָּן נָאָכָּן דַּעֲפָאַרְטִּיטְרָן מָאָן אַירְן, האָט דָּאָס זְשֹׁוֹאוּעָז וְוִיְּבָל, רָאַשְׂעָל, אַ סְפְּרִיטְנָעָ, אַן אוַיסְטְּוִינְגְּעָרִיךְ, זִיךְ מִיט אַיְּנָן מָאָל דַּעֲרְפִּילְט אַ בִּיסְל פְּרִיעָר; אַזְּנָן זֵיכְרִישׁ בְּלָאָט אַרְיִין, דְּהִינִּי, אָז : "סְיוּוּרֶט גְּעוּכוֹת אַ גּוֹטְ-אוַיסְזָעָנָן אַנְגָּנָס אַיְּנָן יִידִישׁ בְּלָאָט אַרְיִין, דְּהִינִּי, אָז : "סְיוּוּרֶט גְּעוּכוֹת אַ גּוֹטְ-אוַיסְזָעָנָן דָּעָר מָאָן, אַזְּוִי צְווִישָׁן 55 אַזְּנָן 65, צְוּעָק — הִירְאָט"; אַזְּנָן סְחָאָט זִיךְ טָאָקָע אַינְגִּיבָּן גַּעֲמָאָכָט פָּאָר אַיר אַגְּנָץ פְּאָסִיקָּעָ זָאָךְ; וּוּעָן סְלָאָוט זִיךְ נִישְׁטָט דָּעָר- נָאָס אַוִּיס מִיט דָּעָר וְוִיסְטָעָר גְּרָאַטְשָׁקָעָ דָּאָרְטָמָ...".

דָּעָר מְרָה-שְׁחוֹרַתְהַדְּקָעָר יִיד, אַ שְׁטִיקָל מַעְקָלָעָר, אַ שְׁטִיקָל שְׁדָכוֹן, וואָס דְּרִיְּטָזִיךְ דָּא אָרוֹם אַיְּחָדָעָר קְאַפְּעַטְשְׁרָאָסָע, פְּלָאָזְ רָעְפּוֹבְלִיק, האָט צְוָרָשָׁט מִיט אַיְּנָן פְּאַרְקוּוּטָשָׁט אַוִּיגְ-זִיטִיךְ אַפְּגָעָמָאָסָטָן דָּאָס צְוָגְפּוֹצָטָז וְוִיְּבָל, גַּעַד- גַּעַנְגָּז צְוּפְרִידְן; נָאָר אַיְּדָעָר וְוִסְיְוָעָן, האָט עַד פְּאַרְלָאָגָאנְט עַפְעָס אַפְּגָעָשְׁטָעָקָט אַיְּנָן יִד אַרְיִין, וְוִיְּלָגְוּוֹיְנְדָעָן. סְאָיָן פֿאָרְבָּונְדָן מִיט הַזָּאָות... דָּאָס, יָעָנָץ... וְוִיְּשִׁיךְ...".

איַן דָּעָר שִׁידְכִּים-בְּרָאָנוֹשָׁע צְווִישָׁן דִּי לִיְּיט, נִשְׁטָט פָּוּן דָּעָר עַרְשְׁטָעָר יְגָנָנָט, איַן אַיְּרָן אַגְּנָעָגָנָעָן אַ וַיְּכִתְיָעָקָר אַרְעָסְפָּאַנְדָּעָנָץ צְווִישָׁן פֿאָרִיָּה, בְּרִיסְטָל, אַמְּסְטוּרְדָּאָם, אַפְּיָלוּ מִיט תְּלָאָבִיב אַזְּנָן לְאַנְדָּאָן. דָּאָס מָאָל האָט עַד סְיוּבִּיל נָאַרְאִיאָט אַ שִׁיזְוָן אַושְׁפָּן רָאַטְעָרָדָמָן; זַיְּהָבָן זִיךְ אַבְּעָר גַּעַזְאָלָט טְרָעָפָן אוּרִיךְ "בָּאַשְׁוִי" אַיְּנָן מִיטָּן וּוּעָגָן, אַיְּנָן פְּרָאַנְקְפּוֹרָט אַסְ-מְמִין, סִיְּיָהָוָה אַיְּנָן דִּיטְשְׁלָאָנד שָׁוֵין לְאָנָגָן גַּעַהָאָט עַפְעָס צָו דְּעַרְלִיְדִּיקָן וּוּעָגָן דָּעָר דִּיטְשְׁעָרָ רֻעָנָן, אַזְּנָן האָט זִיךְ בְּיִ דָּעָר גַּעַלְעָגָנָהִיט אַרְבְּעַרְגָּעָכָאָפָט אַהֲיָן אוּרִיךְ אַ טָּאָגָן צְווִיָּה. מִיוֹוִיס נִשְׁטָט פֿאָרְוּאָס, נָאָר זֵי אַיְּנָן גַּלְיִיךְ גַּעַפְּאָרָן אַהֲיָן מִיט אַ בִּיסְל פֿאָרָכְט, מִסְתְּמָא אַוִּיפְּטָנִי אַגְּזָקָוֹקָן דִּי טְרִיפְּהָנָעָ דִּיטְשָׁעָ צְרוֹתָה, אַזְּנָן אַפְּשָׁר נִשְׁטָט בְּלוּזָן צּוֹלִיב דָעָם.

די באָן פָּוּן פֿאָרִיָּן אַיְּנָן אַגְּגָעָקָוּמָעָן שְׁפָעָט אַיְּנָן אָוּוֹנָט. אַ טָּאָקְסִי האָט זֵי גַּעַד- פֿרִירָט, אַזְּנָן סְחָאָט הַיְּפָשָׁגְדָעָרְט בֵּין זֵי האָט זִיךְ זִיךְ דַּעֲרְפְּרָעָגְט צָוָם "הָאָ(טְעָלָ)- אַבְּיִיבָּן", אוּרִיךְ דָּעָר שְׁילְעָר-שְׁטְרָאָסָע, אַיְּנָן פְּרָאַנְקְפּוֹרָט אַסְ-מְמִין, דָעָם זְעָלָבָן האַטְעָל "צָוָם וְוִיטָּן שְׁוֹוָאָן", וואָס אַזְּנָן דָּאָ מְשָׁנָה שֵׁם גַּעַוְאָרָן אוּרִיךְ "הָאָ(טְעָלָ)-

אביב". האט דא פאר עטלעכע יארן געהאט אינגעעהאנדאלט א שטילעד, חס'י דישער יונגערמאן, מיט אויפגעשטעלטן קלאפקעס. מיט א צעהושטן בליך פון אונטער דיקלעכע ברילן, א יורד פון ישראל. דאס האט ער אליין טאקע, שוין שפערטלעך, געפירט מיט זיך דאס פאריזער צעראקענע זיבבל צום הויינ שטאָק, מיט דער זוינדע, טיר נומער 78, און האט בי איר באָלד זיטיק גען פרוות אלץ געווויר צו ווערן, זי האט זיך, מיט גאנזישט אַרוויסגע-כאָט. אבער ער האט שוין אלץ געווווט. ער האט תשעאָווע אַבאָק געטן ס'ויבּל מיט זיין צעהושטן בליך פון אונטער דיקלעכע ברילן :

— אָזֶוּ... דעם ייד פון רָאַטְעַדְּדָם? ... — האט ער זיך געשטייקט מיט עפָּס אַטְרָוקָן גַּעֲלַעַטְמָעָרָל — כִּקְעָן אִים, צְוֹפְּעַלִיק... .

— פון וואָנָעָן ווַיִּסְטָן אֵיר — סַאֲרַעַנְדָּר? ... — האט זיך געלאָכְטָן פָּאָרָה אַינְטְּרִיגְּרָט.

— הערט, וואָס דָּאַרְפָּט אֵיר מָעָר? ... כִּיְאָבָּפְּ פָּאָר אִיךְ אַבעְסָעָרְן שִׂידּוֹן... — האט ער אֵיר באָלד אוּפְּמָן אַרטְּ פָּאַרְזִיכְעָדָט — יעַנְעַר אִין אַשְׁנָאָרָעָר... אֵיר ווּעַט האָכוֹן בֵּי אִים אַפְּגַעַשְׁנִיטְעָנָעָ יָאָר... אֵיר זַעַט דאס אלץ? — האט ער אֵיר גַּעַוְיָין — אָזָא באַלְעַבָּאָסְטָע ווּי אֵיר, פָּעָלָט דָאָ...

זי האט אִים אַגְּגָעָקָט — מאָדָגָע, גַּאֲרַנִּישָׁט גַּעַנְטְּפָעָרָט, נָאָר האט באָלד דערנָאָך, אַבְּיַסְעָלָע צוּ האַסְטִיק, פָּאַרְהָאָקְטָן הַיְנְטָעָר זיך די טִיר פון פרעַמְדָן, קָאָלְטָן האַטְּעַלְצִימָעָר; צּוּוֹי מָאָל אַיְבָּרְגָּעָדְרִיטָט דֻּעָם שְׁלָאָס. זי אוּנְיָנְבָּרְגָּעָלְבִּין אַבְּיַסְלָע דָּעַרְשָׁרָאָקָן, אַרְמוֹגָעָקָט זיך אָנוֹן האט גַּעַהְעָרָט אַין די טִירָטָן פון פרעַמְדָן מָאָן, פָּאַרְלִוְיָרָן אַין די ווַיְיכָעַד דִּיוֹאָנָעָן פון טִיפְּן קָאָרִידָאָר.

זי האט זיך רָעַכְטָן אַפְּיָלוּ נִישְׁתָּאַוִּיסְגָּעָטָן, אַוּוּקָגָעָוָאָרָפְּן זיך אוּפְּמָן פרעַמְדָן, קָאָלְטָן בעַט. אַיְבָּרְעָן פִּינְצְּטָעָרָן סּוֹפִּיט וּוּנָעָן נָאָכָּאָנָּד גַּעַלְאָפָּן רְוִיְּתָע, בְּלִוְיָע, גְּרִיבָּע לִיכְטָה-הַעֲזָוְלָעָק פון פָּאַרְדָּאָקָט צוּ די פָּאַרְשְׁטִיקָטָע גַּעַרְוִישָׁן שְׁטוֹרָאָסָע. זי האט זיך אַיְנְגָעָהָעָרָט מִיטָּ פָּאַרְדָּאָקָט צוּ די פָּאַרְשְׁטִיקָטָע זְעִירָהָן הַיְנְטָעָר די ווּנְעַט אָוֹן סְאַיְן אֵיר אלץ נִשְׁתָּאַרְזָיסָפָן זְיַעַן — אַ מאָדָגָעָרָט נִשְׁתָּאַרְזָיסָפָן צִיְּילָן...

ערשָׁת פָּאָר עַטְלָעָכָע יָאָרָן, אָז ער אלײַן, ער צעהושטער יונגערמאן, האט זיך געהאט אַראָפְּגָעָכָאָפָט פון יְשָׁרָאֵל, קָיִין פָּרָאָנְקָפְּוָרָט, אִין אַפְּאָרָמָל זִיטִיךְ אַרְיִינְגָעָקָומָעָן אַין דָעָר קָאָפָע, "פָּרָעָנְצָל", אוּפְּמָן רְוִישָׁיקָן האַשְׁעָרָה-יְמָעָרָה טּוֹרָם-פְּלָאָזָן, דָאָרָט האָכוֹן דֻעָם גָּאנְצָן טָאָג גַּעַרְאָיָעָט אַרוּם די טִישְׁלָעָךְ די נָאָזָן מְלַחְמָה-דִּיְקָע, פְּלִינְגָע יְוָגָעָלִיָּט מִיטָּ די בְּרִיטִיעָ אַקְסָלָעָן אַז שְׁוּעָרָעָ דִּיְגָעָן אוּפְּפִינְגָעָר. זיְיָ האָכוֹן דָא געהאט עַפְּסָע גַּעַנְצָעָעָסָקִים — נָאָכְטָ-קָלְבוֹן, נָאָכְטָ-בָּאָרָן; די מְעַרְסָטָע אַבעָר — וּוֹאָלָוּטָה-הַעֲנָדָלָעָר, העֲנָדָלָעָר פון יְאָפָּנְגָּי שָׁעָ טְרָאָנוּזְטָאָרָן, בּוּיְ-פְּלָעָצָעָר אָוֹן... טְוָאָלָעָטָ-פְּאָפִיר. נָאָכְגָעָפָרָעָט זִיךְ, איַיְ...

בערגעשות, האט דער צעהושטער יונגעראמן אינגיון אילינגעהאנדליך די קניה, אין גלייכע געלטער; ס'האט זיך דעםאלט געהאנדלט, האט מען געשמור-עסט, אין א היפשר סומע דאלארן, קאסע-געטלט.

אווי אוין ער שוין דא פארבליבן א תושב, א נכתב אוין דער קלינגערד יידי-שער קהילה; אריינגעכאנט זיך יעדן שבת דאוונגען אין בית-מדרש, פאר-שטעקט אין א הינטער-גאַס; האט זיך טאָקע אויך שיין געלאָזן קאָסטן פאָר כל-אַצָּג, פאָרָן מגבית, אַן עליה בים אויפֿרְפּוֹן אַים צום ספר. מערסטנס יידן האָבן שווין געווסט צו פֿאָרְפּאָרְן צום "הַאֲטֻלִיָּה-אַבְּבִּיבָּ", אין דער שלער-שטראָס, אַ גַּעֲבִּידָעָ פָּוּן אַ זִּבְּנָאָסְטָק, מיט אַן אַ שְׂיעִירָ צִימָעָרָן. אין אַ זִּיטָּ פָּוּן לְאָבִי, אין פֿאָרְשְׁטָעָלְטָן, רָאַזְלָעָן לְיכָתָה, האט גַּעֲרוֹיְשָׁטָס אַ קלינגערד באָר. דָּאָרט האָבן געהאלטן אין אַין קומען די האָלָבָּ-נָאָכְטִיכָּע, פֿאָרְשְׁטִיכָּע דִּי-טְשָׁעָ מְעָדָלָס. ס'הָאָבָּן זיך גַּעֲיוֹוּסָט אַמְּעָרִיקָאָגָעָר וְעַלְנָעָר, מָאָטְרָאָסָן, טְשָׁעָ קָאוּעָ טְוִוִּיסָטָן. די טְרִיטִיט האָבן זיך פֿאָרְלִיְּרָן אַין דִּי וּיְכָעָ טְרָעְפִּידָיָן, וְאָגָעָן, סִיעָנָעָן בְּלוּיזָ דְּרָגָאנְגָּעָן פֿאָרְשְׁטִיכָּע, צְגָעְדוֹשָׁעָטָע גַּעֲלָעְטָעָרְלָעָר. די טִירָן אוּיף די אָונְטְּרָשְׁטָע שְׁטָאָקָן האָבָּן זיך דִּי-סְקָרְעָמָן, גַּעֲרוֹיְשָׁלָאָזָן צְגָעָ-מָאָכָן. אָוּסָאיָה, גַּעֲוִוִּינָלָעָ, אוּיסְגַּעְבָּרָאָסָן אַ שְׁטִיקָלָ סְקָאָנְדָאָלָן פָּוּן די פְּקָרְעָ לִיְּטָן, שִׁיכְרִידִים, אַיְּזָאָקָר אַיְּזָעָר סְאָיָן אַגְּגָעְפְּלִוְיָגָן דָּאָס "שְׁוֹפָאָ-קָעְטָשָׁל מִיטָּ פְּאָלִיצִיָּן, אַיְּזָעָר קְלִינְגָּר, שְׁטִילְעָר, חִסְדִּישָׁעָר יְוָנְגָעְרָמָן פְּלוֹצִים אַוְיְסָגָעָ-וּוְאָקָסָן צוּ אַ רְיֵיָן, אַיְּזָאָלִין אַפְּעָרָר פָּזָן הִינְטָעָרָן לְאָדָן מִיטָּ וְוִיסְטָעָ קְוּלוֹתָן, אַלְיָין אַ כָּאָפָּגָעָשְׁלִידְעָרָטָן זַיְּ פָּוּן אַלְעָ שְׁטִיגָן.

כמעט אַגְּנָאָצָע נָאָכָט נִישְׁתְּ צְגָעָטוֹן קִין אוִיגָן, אַיְּזָאָס וְוִיבָּל בָּאָלָד אַיְּן דָּעָר פְּרִי צום עַרְשָׁטָן מָאָל אַרְוָנְטָעָר אוּפָּן האַשְׁעָרָה-יְמִינְ-טוּרְמָ-פְּלָאָזָן, צְוָעָן זיך אוּיף דָּעָר טְעָרָאָסָן אַיְּן דָּעָר קָאָפָע "פְּרָעָנְצָלָן". זַיְּ האָט זיך זַיְּ דָּאָ בָּאָלָד דְּרָעְקָעָטָן, די יְיִדְישָׁע יְוָנְגָעְלִיטָן, אַגְּנָלָפְּעָנָעָן פָּזָן פְּוּלִילָן, פָּוּן רְוָסְלָאָנָן, אַוְנָגָאָרָן, פָּוּן רְוָמְעָנִיָּן, זַיְּ האָבָּן אַבְּרָעָר אַוְמָעָטָם דְּרָשָׁעָמָקָט, וּוּ מְקָעָן לִיְּכָטָן אַ פָּאָר גִּילְדָּן, האָבָּן זיך דָּאָ, בֵּי די טְיִשְׁלָעָר, גַּעֲלָאָזָן בָּאַדְיָנָעָן פָּוּן די גַּעֲטָעָ, בָּלָאָגְדָּע דִּי-טְיִתְשָׁעָ מְעָדָלָס. אַיְּנִיקָעָ, האָט מְעָן גַּעֲשָׁמוֹעָטָן, האָבָּן זיך אוּיך גַּעֲנוּמָעָן דִּי-טְשָׁקָעָס פָּאָר וְוִיבָּר, אוּיף די הוּוִיכָעָ בָּאַרְזִיעָסְלָעָן, פָּוּן פֿאָרְטָן, זַעְגָּעָן גַּעֲוָעָן צְעָזָעָטָן די בָּלָאָגְדָּע דִּי-טְיִתְשָׁעָ קָאָקָאָטָעָס, מִיטָּן סִיגְאָרָעָטָל אַיְּן מוֹלִיל. די שְׁפִּיגְלָעָן אַזָּן פֿאָרְשְׁטָעָלְטָעָ לִיכְטָעָר האָבָּן צְוִירְקָגְעָוָאָרָפָן בְּלוּיזָ שְׁאָטָּנס. ס'הָאָט דָּאָרט בֵּי שְׁפָעָט נָאָכָט, אַיְּן גַּעֲוִירְבָּלָן פָּוּן וְוִילְדָעָ דּוֹשָׁאָן קְוּלוֹתָן, גַּעֲרָאִיטָמִיט אַמְּעָרִיקָאָגָעָר סָאָלְדָאָטָן, נְגָעָרָס, מָאָטְרָאָסָן, פֿאָרְדָּעְכְּטִיקָע צְיוּוֹילָעָ לִיְּטָן. זַיְּ אַפְּגָעָפְּרָעָנָעָ אַקְטִיאָרָן, די בָּאָקָן אַוְיְסָגְעָאָלָטָל בֵּי אַיְּנִיקָעָ מִיטְלִיאָרִיקָע מְעָנָעָר האָבָּן צְוִירְקָגְעָוָאָרָפָן בְּלוּיזָ, הִינְטָלָעָ; בֵּי אַיְּנִיקָעָ מִיטְלִיאָרִיקָע פָּוּן רָעָקָלָן, שְׁטִיְּפָעָ, מִיטָּן נִידְעָרִיק-גַּעֲשָׁוּרָעָן קוּפָע, וּיְיִבְּשָׁעָן, מִיטָּן אוּיסְגַּעְגָּלָטָעָ קָרָעָק, זַעְגָּעָן זַיְּ גַּעֲזָעָן בֵּי הוּוִיכָעָ קוּפָע.

לייעס בייעריש ביר, די גרייע, וואסערדייקע בליקן פארשווומען אין ציגאָרֶן-רויך. אויפֿן מיידל, וואט האט זי באַדינט, האט אַיגּעַר, מיט אלטער פרעכְּקִיט.

געלאָן פָּאלֶן : « די אַיזּות היבש אונד פְּלִיסִיק »...

אהער, אויף דער טעראסע, האט דער פָּאָרְבָּלְאָנְדוּשְׁטָעֵר יַד פֿון רָאָטָעֶר-דָּם, באַדָּרֶפֶט קומען צוועצָן זיך. ער האט זיך אַבעָר פֿאָרְזִימֶט, ווילַ ער אַיזּ פרִיעַר גַּעֲהָאַט אַפְּגַּעַשְׁטִיגַּן אין בִּיתְמָדְשָׁל. סְאַיזּ פֿוֹנְקַט אַוְיסְגַּפְּאָלֶן אין אַפְּרִיטִיךְ-צָוְרִינְאָכְטָס. צוֹ קְבָּלָת-שְׁבָת. סְאַיזּ דָּאָרטָט. אַונְטָעַרְן נִידְעַרְיקָן בְּאַלְקוֹן גַּעֲוֹעַן אַ צְוִידְרִישִׁיק לִיכְטַ פֿון דִּי אַגְּגַעַצְנְדָעַן מְנוּרוֹתָה, פֿון די יִאָרְצִיכְּ-לִיכְטָט. צוֹוַיִּידְן זַעַגְעַן גַּעֲשְׁטָאָגְעַן אַוְמְגַעְדָּרִיטִין אין אַ וּוַינְקָל, בַּיִּים עַמּוֹד, אַרְיִינְ-גַּעֲשְׁלָוְגַּעַן אַ וּזְאָכְעָדִיקָן קְדִישָׁ, אַונְ דָּרְ שִׂיטְעַרְעַדְרָעַ עַולְם האט יַעֲדָעַס מָאַל אַונְטָעַרְגַּעַכְּאָפֶט : ברוך הוא ברוך שם. אַמְּן. אויפֿן לאָגָן, נַאֲקַעַטְן טִישְׁ האָבָּן זיך גַּעֲוָאָלְגָּעָרְט אַ פָּאָרְ צְעַשְׁטִיעַן סִידְרִימְלָעַן. בַּיִּים עַמּוֹד, מִיטְ די צְוַיִּי אַנְּ גַּעֲמָלָעַגְעַן לִיבָּן, אַיזּ גַּעֲשְׁטָאָגְעַן אַ קְלִינְגְּעַר יַד מִיטְ אַ גְּרוּיָּה, פֿאָרְשִׁפְּצָט קְאַמְּעַץְ-בְּעַרְדָּל אַ זַּיְדְּן טְלִיתְלָ פֿאָרְוָאָרְפָּן אוּפְּן דִּי אַקְלָסְלָעַן, אַין אַ הוַיְךְ קָאָפֶל, וּיְ אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, אַונְ מִיט אַ פְּרִילְעַכְּרָה מִתְּקוֹתָ גַּעֲזָוְגַּעַן, « לְכוּ נְרֻנָּה ».

נאָך קְבָּלָת-שְׁבָת האָבָּו זיך זיך באַגְּעַגְנָט, ווֹי סְאַיזּ גַּעֲוֹעַן אַפְּגַּעַשְׁמָוּעַסְט, אוּפְּף דָּרְ טַעַרְאָסָעָ פֿון דָּרְ קְאָפָעַ « פְּרָעָנְצָל ». סִיוּבְּל אַיזּ נַאֲךְ אַלְץ גַּעֲוֹעַן בְּלִיךְ, צַעְטוּמָלָט, אַוְמְגַעְדָּלְדִּיק, פּוֹלְ מִיטְ חַשְׁדִּים.

— וּוֹ שְׁטִיטִים אִיר אַיִּין ? — האט דָּרְ יַד בְּאַלְדְּ בַּיִּ אִיר אַ פְּרָעָג גַּעַטְוֹן.

— וְאַסְטִיטִים — וּוֹ ? בַּיִּים חַסְדִּיל... אַין דָּרְ שִׁילְעַר-שְׁטַרְאָסָעָ...

— אַזְוִי ? בַּיִּ דְעַם-אַ... אַיךְ שְׁטִיטִי דָּאָרטָט אוּפְּךְ אַיִּין.

רְהַאַט אַרְוָנְטַעְרְגַּעַנוּמָן דִּי תְּוֹנְקָעַלְעַ בְּרִילְן, זַי בעסְטָר צוֹ באַטְרָאָכָּן. ער האט גַּעֲזָן ווֹי בַּיִּים ווַיְבִּיל מִיט דָּרְ הַוִּיךְ אַוְיְגַּעַטְרָמְטָעָר פֿרִיזְרָ פֿון אַ פְּלָאָמִיקָן בְּרָאָנדָה, האט זיך גַּעַשְׁקָלָט אַ גִּילְדָּרָן מְגַיְּדָוָל אוּפְּךְ פּוֹלָן האָלְדָן. זיך האט זיך, ווֹי אַמְּיִידָלָעַ, זַיְעַר שִׁין גַּעַנְדָלָט, גַּעֲוֹסָט אַנְצָוֹתָן זיך מִיט גַּעַשְׁמָאָק, די הַאָרְ צְוַעַפְּאָרְבָּט, די בְּרָעְמָעָן — אַוְיסְגַּעַצְפָּט אַין בּוּגְּנָסְט אַונְ בַּיִּים מִאַזְנָן אַיזּ גַּעֲוֹעַן אַ מְוַתְּנָעָר בְּלִיךְ, אַ זְּאָפְּרָעָקְ-גַּעַלְקִיטִין אַין דִּי ווַיִּסְטְּלָעַכְּן; האט אַלְץ שְׁוִיגְגִּנְדִּיק צְגַעַזְעַן, ווֹי אַינְגָּעָר זַגְט — מִיר קַעַנְעַן זיך דָּעָרְוִיָּה... אַ זַּוְּפָ גַּעַטְוֹן די אַפְּגַּעַקְלָטָעָ קְאָפָעַ, האט ער באַלְדְּ גַּעַזְאָלָט גַּעַוּוִיר ווּוְרָן בַּיִּ אִיר תְּכִלָּה :

— כְּבָעַט אַיךְ, ווֹו קְרִיגְט אִיר אַיִּעָרְ רַעַנְטָע, אַין קַעַלְן, אַדְעָר אַין דִּי... סְעַלְדָּאָרָפְּ ? ווַיְלַי סְיוּעַנְדָּט זַיךְ...

— אִיר ווַיְלַט שְׁוִין אַלְץ ווַיְטַן ?... — האט זיך זיך, לאַכְּנָדִיק, זַיְעַר שִׁין גַּעַנְדָלָט.

— בַּיִּ מִיר אַיִּזְוּי... — האט ער אַפְּגַּעַזְפָּצָט, גַּעַשְׁמָנוֹצָעָרָט מִיט דִּי קְרוּמָע, דִּיקְלָעַכְעַ לִיפְּנֵן אַונְטָעָרְן ווְאַנְסָעַלְעַ אַונְ עַפְעַס באַלְדְּ אַלְץ אַוְעַקְגַּעַמָּאָכָט — כְּהָאָבָּע אַין דְּרַעְדָּ... כְּלִיקְוִידָּר אַלְץ אַונְ פָּאָרְ קִין יִשְׂרָאֵל...

— כ'פארשטי... מ'אייז עלנט... — האט סייזיבל געמאכט א קלוגע מינען, או זי פארשטייט א סך מערכ, ווי ער דערזאגט — מהאט מער קינעם נישט אין לעבן... .

— ווער זאגט עס ? — האט ער באָלד צוּרִיקְגַּעֲכָפֶט — אַיר דַּאֲרָפֶט אַנְּ — קוֹקָן דֵּי וּבְילָעֵד, וּאָס דְּרִיעֵין זִיךְ אַרְוֹם בֵּי אָוּנוּ... כְּתַרְיִיב זִיךְ פָּוּן זִיךְ... אַיר וּוַיסְטַ פָּאָרוֹוָאָס ? וּוַיְיל זִיךְ מִינְיָעֵן נָאָר גִּילְדוֹן... אַיר זָאלָט אַנְקוֹקָן אַ בָּאַלְעָבָאַטְיְשָׁקִיט בֵּי מִיר, אַין רָאַטְעָרָדָם. פָּאָקָאַיָּס... אַ פּוֹלָעָר אַיְוָוָקָסְטָן... אַון פְּרָנְסָה — נִשְׁתְּ צַוְּ פָּאָרוֹנִינְדִּיקָן... .

— כ'פארשטי... אַיְיךְ פָּעַלְתְּ נָאָר דֵּי רִיכְטִיקָע בָּאַלְעָבָאַסְטָע אַין הוּאוּ... .

— יָאָ... — האט דער יִיד טִיף אַפְּגָעָזִיפָּצֶט — סִזְאָל זִיךְ נָאָר מַאֲכָן עַפְעָס אַ פָּאַסִּיקָע אַזְּ... .

— כְּבָעַט אַיְיךְ, מִיט וּאָס פָּאָרְגָּעָמֶט אַיר זִיךְ ? — אַיְזַי שְׂוִין גַּעֲוָאָרָן אַ בִּיסְלַ צְׂגָעָלָאַעָנָעָר.

— אַזְּוִי... פָּאָרְשִׁידָנָס... וּי אַמְּאָל, וּאָס סִמְאָכָט זִיךְ... אַ בִּיסְלַ אַרְוֹם דֵּי שִׁיפָּן, וּאָס קּוּמָעָן אַיְן פָּאָרָט פָּוּן רָאַטְעָרָדָם... מִהְאנְדָלָט אַונְטוּרָר... אַמְּאָל אַ זִּיגְעָרָל... אַ שִׁינְיָנָם, גַּעֲפָרָעָסְטָן הָוִי פָּוּן טָרְגָּאָל... אַ טְרָאָנוּסְטָאָר... דֵּי רָוְסִישָׁעָ מַאְטָרָאָסָן וּוּרָעָן פָּאָר אַלְזַי דֵּי כְּפָרָה... אַבָּעָר כִּיוּעָל סִיְיָדוּי אַלְזַי אַוּוֹקוּוֹאָרָפָן, לִיקְוִידִירָן אַון פָּאָרָן קִין יִשְׂרָאֵל. אַון אַיר ? אַיר האָלַט נִשְׁתְּ דַעֲרָבִי ?

— מַעַט נָאָךְ שְׁמוּעָסָן... טְרִינְקָט — האט זִיךְ אַים צְׂגָעָרָקָט דָאָס טָעָפֶל קָאוּעָ — סִיּוּעָרָט קָאָלָט.

דער ייד האט צוּרִיקְ אַנְגָּעָטָן דֵי פָּאָרְהִוִּיכְטָע, טְוַקְעָלָע בְּרִילָן אַון וַיְיטִיקְ אַרְוָמְגָעָקָוּקָט זִיךְ בֵּי דֵי אַרְוָמְיִיקְ טִישְׁלָעָד, צַו דֵי פָּאָרְשִׁינְגָּעָן מִיטְ דֵי קָאנְטִיְּקָע, אַיְסְגָּעָגָלָטָעָ קָעָרָק, פָּאָרוּקָילָט אַיְן צִגְאָרְנִירְוִידָה; אַ לִיְיָעָן גַּעַטָּן, סִילָאָז בִּזְיָוְנִידִיק, אַוְיָפָן טָאָוָל דָעַרְעָבָן :

— וּוֹרְשְׁטַ-בְּרָעְטָכָעָן... שִׁינְקָעָן-בְּרָעְטָכָעָן... בְּרָאָטָן-בְּרָעְטָכָעָן... 1 פָּאָרְ פְּרָאָנְקְפּוּטָעָר... אַון גַּעַלְאָן פָּאָלָן צַוְּיִישָׁן דֵי צִיְּן — וּוֹרְשָׁתָט... וּוֹרְשָׁתָט... זִיךְ האָבָן פָּוּן מַעַנְטָשָׁן גַּעַוְאָלָטָמָן אַ וּוֹרְשָׁטָלָ... וּוֹרְשָׁטָלָ... וּשְׁלָאָקָעָן גַּעַלְאָסָן דָעַם בֵּיר, וּיְ דָעַמְאָלָט, וּזְעַן זִיךְ האָבָן אַוְנוּ גַּעַפְּרִיטָט צַו דָעַר שְׁחִיתָה... אַיְיךְ וּוֹאָלָט אַוְיָף דָעַר טְרִיפָּהָנָעָר עַד נִשְׁתְּ גַּעַקְעָנָט לְעַבְּן... .

— וּאָס וּוַיְילָט אַיר — האט סיְזִיבָל זִיךְ אַפְּגָעָרָפָן — יִידָּן, זַעַ אַיךְ, מַאֲכָן דָאַ דָעְרוּיִיל אַ פָּאָר גִּילְדוֹן. מִהְאטָז זִיךְ אַיְן דָרְיָעָרָה, דֵי יַעֲקָעָס. מַעַט זִיךְ אַיְיךְ אַיבְּעָרְלָעָבָן... .

ער האט זִיךְ אַבָּעָר נִשְׁתְּ אַיְפָגָעָהָעָרט צַו וּזְדִילָעָן מִיטְ דֵי גַּעֲמִינְסְטָע רִיְידָ, דֵי, וּאָס דְּרִיעֵין זִיךְ נָאָר אַרְוֹם אַוְיָף דָעַר פָּאָרְשָׁאָלְטָעָנָעָר דִּיטְשָׁעָר עַרְדָה, הָאנְדִּיְּעָן מִיטְ אַשְׁרְ-צִרְ-פָּאָפִיר, פָּאָרָן זִיךְ, וּיְ דֵי הִינְמָט, מִיטְ וּיְעַרְעָ טְעַכְּטָעָר אַון פְּלָאָדְיָעָן אַן מְזוּדִים... .

— אט, הער איך, האנדולט איר דאך אויך אונטער...

— ביי מיר איזו עפעס אנדערש. ס'קומוין אין פארט פון ראטערדיםם רוי-סישע שיפן — „סועוטלאנגא“, „קייראוץ“... זיי קענען מיך שוין דארט. אינגעער א מאטראָס קויפט ביי מיר יעדעס מלאָ אַ שיינעם. געפרעסטן הווי פון טער-גאל, אַ זיגערל, אַ טראָניזטָאָר... זיי פרעגן זיך ביי מיר אלץ נאָך אויף די פְּרִילְעַכְבָּעַ מִידְלָעַד פָּוּן פָּאָרֶט... אָוֹן נאָך זאָכָן פרעגן זיך זיך נאָך, אַבעָר ביי מיר האָבָן זיי נישט געטראָפָן ס'אָרֶט... אַיר האָט גַּעֲמָעַט אַנקוֹן אַ גַּעֲזָוָנָן גויעץ אָוֹן — רעדט ייִדְיש, „וואֹ אַ וְאָסְעָר“... אָוֹן צוֹ מִיר מַאֲכָט עַד אוֹזִי : „דוֹ רעדט מִיר עַפְעַס צְרוּגָתָּו רָוִשִׁישָׁן, בָּאָרִיס... בִּיסְטָן זִיכְרָעָר אַ שְׁפִיאָן“... „אוֹן דוֹ מַאָּך צוֹ אִים, גָּאוֹרְגָּלָא, רעדט צְרוּגָתָּו יִדְישָׁן, זָאַלְטָן נִישְׁטָן זִיכְרָעָר שְׁפִיאָן“... אַ וְאָרֶט-פָּאָרֶטָּאָר וְאָרֶט, אָוֹן עַנְגָּר גִּיסְטָן זִיךְרָעָר דָּעַר טְרִיפָהָנָר יָכוּעָ, וְוי אַ רְוַצָּח... כְּהָאָב זִיךְרָעָר קְרִים אַפְּגָעַטְרָאָגָן... — האָט עַר גְּרִילְצְנָדִיק אַרְיִסְגְּנָלָאָכְט.

עפעס אַ מאָדָנָעָר ייִד, האָט ס'וּוִיבֵל גַּעֲקוֹקָט אויף אִים מִיט אַ בִּיסְלָ פָּאָרֶט. אַ בְּעַרְוָעָאַישָׁעָר צָוק אַרְוָם דַּי מַוְילְ-וַוְינְקָלָעָן, אַונְטָעָרָן וְאַנְסָעָלָעָן, אָוֹן באָהָאלָט דָעַם צְעַמְּיִשְׁטָן בְּלִיק אַונְטָעָר טָוָנְקָעָלָעָ בְּרִילָן. זִיכְרָעָר מַוְילְ-צִיְּתָר אַונְטָעָר. אָוֹן פְּלוֹצִים האָט זִיךְרָעָר מַוְילְ-גַּעֲרָקִין פָּאָרֶט יִדְיָה מִיט דָעַר זְאַפְּרָעָן-גַּעֲלָקִיָּת אָוֹן זִינְיָעָן וְוִוְוְלָעָצָן, אַונְטָעָר דַי טָוָנְקָל-פְּאָרָהָוִיכָּטָעָ בְּרִילָן. אָנְצָאָלָעָן וְוִוְיָטָעָן, מִידְלָשָׁע שְׁרָעָקָ פָּוּן — פָּאָרֶט, שִׁפְּנָן, וְאָס שְׁמָעָקָן מִיט וְוִוְיָרָן, אָוֹמְבָּאָקָאנָטָעָ לְעַנְדָעָר מַעְבָּרָלִים... פְּרוֹעָן-הַעַנְדָּלָעָר, וְאָס פָּאָרָגָרָן יְוָגָעָ יִדְיָישָׁע טְעַכְּטָעָר, צֹו פָּאָרָקְוִיפָּן זִיךְרָעָר שְׁאַנְדְּ-הַיּוּזָעָר...

מִיאָזָן נאָך אַ בִּיסְלָ אַונְטָעָר גַּעֲזָוָעָן, אָוֹן לְסוֹפָה האָט עַר אוֹזִי אַ מַאָּך גַּעַטָּוֹן :

— אלץ גוּט, נאָך דָא בְּלִיבָּ אִיךְ נִשְׁטָן. כְּלִיקְוִידָר אלץ אָוֹן פָּאָרֶט קִין יְשָׁרָאָל... וְוי אַיר פְּאָרְשְׁטִיטִים...

— כְּבָעַט אִיךְ... — האָט זִיךְרָעָטָוּוֹעָן זִיכְרָעָר אַיְדָל גַּעֲלָאָכְט, ס'וּוִיבֵל — וְוּוּ בְּרָעַנְטָ דָעַן ? מַעַט זִיךְרָעָר נאָך דַי אַדְוָרְכְּלִיגִינְ...

אוֹן שְׁפִילָט זִיךְרָעָר, אַ בִּיסְלָ גַּעֲרוּעוֹן, מִיט אַיְרָעָ פְּוֹלְכָּנָעָ העַנְטָ מִיטָן גִּילְדָּעָר-נָעָם מְגַנְּדָזָל אויף אַיר פְּוֹלָן הַאלָדוֹן. דָאָס האָט זִיךְרָעָר אַיְרָעָ בְּאַלְדָן זִיטִיק דָעַר-בְּלִיקָט, וְוי דַי פְּאָרְדָּעְכְּטִיקָעָ יְוָגָעָלִיָּת אויף דָעַר טְרָאָסָעָ בְּלִיקָן זִיךְרָעָר נאָך מִיט באָהָאלָטָעָנָעָ גַּעֲלָעְכְּטָעְרָלָעָ, וְוי עַד פִּירָט זִיךְרָעָר צָוָם האָטָעָל. אָוֹן זִיךְרָעָר דָעַרְפִּילָט — מְאָדָנָעָ. סְאַזְוּן דָא בְּאַלְדָן דָעְרָלָעָבָן. אַ בִּיסְלָ האָבָן זִיךְרָעָר גַּעֲשָׁמוּסָט אִין לְאָבָי, אָוֹן אַיְדָעָר זִיךְרָעָר זִיךְרָעָר אַיְגָעָהָיוֹבָן זִיךְרָעָר מִיט דָעַר וְוִינְדָעָ, זִיךְרָעָן זִיךְרָעָר דָאָרט וְוִידָעָר אַיְסָגָעָוָאָקָסָן, דַי יְוָגָעָלִיָּת. אַרְיִינְגָעָשָׁאָטָן זִיךְרָעָר בָּאָר אַונְטָן. וְאָס פָּאָרֶט גַּעֲשָׁפְּטָן, האָט זִיךְרָעָר וְוִיסְטָן, האָט עַר עַס, דָעַר יִיד, מִיט אָט דַי פָּאָרְשְׁוִינְגָן ? אָוֹן האָט זִיךְרָעָר פְּרִיעָר גַּעֲשָׁאָלָטָן, וְאָס זִיךְרָעָר עַן זִיךְרָעָר דָא אַרְוָם, אויף דָעַר פָּאָרְשְׁאָלָטָעָנָעָר דִּיטְשָׁעָר עַד.

ער האט שוין געוויסט, דער ייד, או איר צימער אוין אויפן זעקסטען שטאָק, טיר לינקס, נומער 78. און ס'האָט איר מיטאָמאל פאַרדראָסן, ווֹאָס זי הָאָט עס אִים גָּאָר גָּעוֹזָגֶט. זי איין אַרְיוּף, הָאָט אוּבֵן לאָנְג גָּעלְאָזָן בָּרְעַנְעָן דָּאָס לִיכְטָן; הָאָט אַרְאָפָּגָעָוָאָרְפָּן דִּי שִׁיךְ מִיט דִּי הָוִיכָּע שְׁפִילְקָאָוָע אַבְצָאָסְלָעָךְ, אַרְויְפִּי גַּעֲוָאָרְפָּן אַלְיִיכְטָן גַּעֲבְּלִימְלָטָן שְׁטוּבָּכְּאָלָם, גַּעֲשְׁפְּרִיּוּת אַוְמְגַעְדוּלְיךָ אַיִּז בעָרָן פּוּכִיקָן דִּיּוֹאָן אִין דִּי וִידְעָנָע שְׁטוּבָּכְּאָלָם, הָאָט זִיךְ פְּלָצִים דָּעָרָן זָעָן אִין דִּי שְׁפִיגְלָעָן, מִיט בָּלוּיָּעָן רִינְגָּעָן אָוָנְטָעָר דִּי אַוְיגָן, דִּי נִידְעָרִיקָע, גַּעַז וְעַצְתָּע פִּיגָּרָה, אַנְגְּעָקוֹזָלָן מִיט פְּלִישָׁן. יְעַדְעָר שָׁאָרָךְ אִין קָאָרְזָאָר הָאָט אַיר גַּעַמְאָכָּט אַוְפְּצִיטָעָרָן, זי איַיְזָה גַּעַפְרוֹוּת נָאָךְ אַמְּאָל דִּי טִיר, צִי זִיךְ גּוֹט פֿאָרְרִיגָּלָט. סְאיַיְזָה שְׂוִין גַּעַוּוּנָע נִישְׁתְּפָרִי.

פֿוֹן הַינְּטָעָר וּוּנְעָט הַאָבָּן זִיךְ פְּלָצִים אַפְּגָעָרִיסָן פָּאָרְטִוִּיבְּטָע גַּעַדְוִישָׁן, דָּעָרָנָאָך — פָּאָרְשְׁטִיקְטָע גַּעַשְׁרִיעָן. אַזְוִי הָאָט זִיךְ אַיר גַּעַדְוָכָט. סְאיַיְזָה גַּעַפְּאָלָן עַפְּעָס שְׁוּוּרָס — בָּעַנְקָלָעָן, שְׁטוּלָן, צִי טִישָׁן. סְהָאָט אַוְיךְ אַקְרָאָך גַּעַטָּוֹן, וּוּי פֿאָן אַפְּסִטְאָלָעָט. דָּעָרָנָאָך — אַוְוַילְד גַּעַלְוִית אַוְיךְ דִּי טְרָעָפָע, אַיִּז קָאָרִיךְ דָּאָרָ, אַשְׁוּעָר אַוְעַקְפָּאָלָן, כָּמָעָט אַרְטָבִּי אַיר טִיר. פָּאָרְשְׁטִיקְטָע קְולָוֹת. סְהָאָט זִיךְ אַיר מִיט אַמְּאָל אַוְיְסְגָּעוֹזָיָן, אַזְוִי מִקְלָאָפָט אַיר טִיר אַוְיךְ, מִיט לִיכְיָה טְעַט קְלָעָפְּלָעָר. «מְאָדָם...» — הָאָט זִיךְ, דָוָכָט זִיךְ, דִּיטְמָלָעָד, גַּעַהְעָרָט. זִיךְ הָאָט זִיךְ אַהיַב גַּעַטָּוֹן, גַּעַוְאָלָט שְׁרִיְּיָעָן, אַבְעָר סְגַעְשְׁרִיּוּ אַיִּז שְׁטָעְקָן-גַּעַבְּלִיבָּן אַיִּז דָּעָרָ קָעָל. זִיךְ נִישְׁתְּפָרִי אַרְאָפְּ עַפְּנָעָן, הָאָט זִיךְ נָאָךְ טִיפְּרָעָפָר אַפְּרָנוּרָעָט אַיִּז קִישָׁן.

אָונְטוֹן, פָּאָרְן אַיְינְגָּאנְג צָום הַאָטָעָל — אַגְּעִמְשָׁפָן קְולָוֹת, אַפְּיְפָעָרִיּוֹן פֿוֹן פָּאָלִיצִיּוֹ-קְעַטְשָׁלָעָךְ. אָפְּשָׁר אַשְׁרָפָה ? אָפְּשָׁר אַמְּאָדָ ? מִיט אַיִּז שְׁפְּרָנוֹג אַיִּז זִיךְ אַרְוָנְטָעָר פֿוֹן נִידְעָרִיקָן בָּעָט, גַּעַמְאָכָּט לִיכְטָן. מִיט אַקְלָאָפָּנְדִּיק הָאָרֶץ שְׁטִינְגְּגָעְבְּלִיבָּן אַיִּז דָעָר מִיט צִימָעָר אַזְוִי זִיךְ שָׁאָרָךְ אַיְינְגָּעָהָרָט. «אַזְאָ פָּלָאָנָט טְעַר... גָּאתְ מִינְיָנָר... אַבְּיָה דָעָר יִיד. דָעָר כִּיטְרָאָקָ...» זִיךְ גַּעַוְאָלָט אַרְוִיסְלָאָכָן אַוְיךְ — «נְאָדִיר אַשְׁדוֹךְ, צָו מִינְעָ צְרוֹת... גַּי וּוֹיסָ...»

זִיךְ הָאָט פָּאָרְלָאָשָׁן סְלִיכְטָן, צְרוּקִיגַעֲקָרָט זִיךְ צָום בָּעֵט אַזְנָן לָאָנָג גַּעַלְעָגָן מִיט אַפְּנָעָן אַוְיגָן, אַגְּעַשְׁפִּצְטָן צַו אַלְיאָדָע שָׁאָרָךְ. קוּוֹם דָּעְרוֹוָאָרָט זִיךְ בֵּינוֹ סְהָאָט גַּעַנוּמָעָן גַּרְוִיָּעָן אַוְיךְ טָאגָן, פֿוֹן יְוָגְעַרְמָאָן מִיט דִּי אַוְיְגַעְשְׁטָעָלְטָעָן לִיזְקָעָן, אַיִּז צְפוֹס אַרְוָנוֹטָר דִּי שְׁטִינָגָן, פֿוֹן יְוָגְעַרְמָאָן מִיט דִּי אַוְיְגַעְשְׁטָעָלְטָעָן קְלָאָפָּקָעָם, אַיִּז אַנְיָאָבָּיָה, הַינְּטָעָר לְאַדְנָן, מַעַר קִיְּן זִכְרָנִישְׁתְּ גַּעַוְוָעָן. סְאיַיְזָה מַעַר קִיְּן זִכְרָנִישְׁתְּ גַּעַוְוָעָן פָּוֹן רַאְטְּרָדָאָם. פָּרָעָמָדָע לִיְּטָמָיט בְּרִיאָתָע אַקְסָלָעָן הַאָבָּן זִיךְ דָּאָרָט אַרְוָמְגַעְדָּרִיטָם. זָעָנָע גַּעַלְאָפָּן אַרְיָין אַיִּז אַרְוִוִּים.

הָאָט זִיךְ זִיךְ דָּעְרִישְׁרָאָקָן גַּעַשְׁאָרָט בֵּי דִי וּוּנְגָּט, אַיִּז אַרְוָנְטָעָר דִּי טְרָעָפְּלָעָךְ צָום דָּרוֹיסָן, אַרְוָנוֹתָן אַיִּז בָּהָלה אַטְאָקָסִי אַוְיפָּן דָּאָגָן, בָּאָלָד צַו לִוְיָפָן כָּאָפָן דָּעָם צָוגָן, אַוְמְצָקָעָרָן זִיךְ צַו אַיר אַוְמְעָטִיק הַוִּזְוִין אַיִּז פְּאָרִיךְ, וּוּזְוִינְעָרָד קְוּמָט קִינְמָאָל נִישְׁתְּ אַקְלָוְגָּטָן אַיר אַיר טִיר...»

יאם ל

.1

שווין שיינע יארן אוודאי, ווי ס'זענען פארשוונדן יונגע הדרת-פנימדייקע יייזן, וועלכע האבן אמאָל, בייז אין די וויטע יאַרחהנדעדטער, עסוק געווען אין דער פרעצייזער האנטווערטער-מלאָכה, די חכמת-הדפוס. ס'אייז געווען אין זיעיר מלאה עפֿעס פּון דער אַפְּגַעַצִּיטְעַטְרַטְּעַר הַיְּלִיקִיט פּון אַסּוֹפֵר, אַפְּגַעַז שאלסן בחדרי חדרים, אין אויס'כְּבָהָנוּ יעדן אוֹתְךָ בְּכּוֹנוֹתָה, דָּסּ זענען געווען קלינגען, פֶּאֲרַשְׁטוּבְּטָע זעצעריען, אין לובליין, אין פִּיאַטְּרָקָאוּ, ביִי דער אלמנה והאחים רָאָם, אין ווילנע, שווין אַפְּגַעַרְעַטְּסָט אַין די טִיפְּעָן, טַמְלַדְּקָע יִדְישָׁע הַיִּהְיָה, צוישן שע, דָּאָרָט זענען, פֶּאֲרַשְׁטוּבְּטָע זעצעריען, אין פִּיאַטְּרָקָאוּ, ביִי דער אלמנה דער דּוֹשִׁיקָע אַין די נָאָלְוּוֹקָעָם, אַונְטָעָר די נִידְעָרִיקָע סּוֹפִּיטָן, געווען צַעַד שטעלט, אין לאָנָגָע שְׂוּרוֹתָה, שִׁיפְּעָן קָאַסְטָנָס מִיטְּמַרְבּוּעָאָוּתִיּוֹת, רְשִׁיְּשְׁרִיפְּטָן. יייזן מִיטְּלָאָגָע, גְּרוּעָה בערד, אין צַעְפּוֹלְגַּעַנְעָן טְלִיתְ-קְטָנָס, די אַרְבָּלְ פֶּאֲרָז שָׁאָרָצָט, אַגְּזָעָזָאָטָט מִיטְּמַעְשָׁעָן שְׁפָאָקָוָן אַיבָּעָר די רְוִוְּטְלְעָכָע, קָאָלִיעָ פְּלִינְקָה, מִיטְּן ווִינְקְלְ-הַעָּקָה, צְנוּוֹפְּגַעַשְׁטָעָלָט לאָנָגָע עַמוּדִים שְׁטִיקָלָעָר בְּלִיְּנָה, דּוֹרְגָעְוֹוֹאָרָפָן מִיטְּשְׁפָאָצָן, אין אוֹתְךָ אַין אָתָה, קוּסְמָס צַוְּעָרְכָּאָפָן מִיטְּן אַיִּגְעָז וְעַנְעַן זַי אַיְיךְ תְּלִמְיָדִי חַכְמִים, גְּרוּיסְעָן קָעְנָעָרָס פּון לשׁוֹן קָוָדָשׁ אַין אוֹרָאָ מעָאָישׁ; האָבָן אַפְּטָגַעַטְבָּט בְּיִמְאָוֹסָע גַּרְיִיזָן די בָּעָלִי מַגְיהָ אַין די מַחְבָּרִים אַלְיָין, זַי האָבָן גַּעַזְעַטְמָן אַין מַאְטְּרִיצְרָטָטָן בְּרֻבְּ�וֹתָה, חַסְדִּישָׁע סְפִּירִים לְעֵד, עַבְּרִיְּטִיטִישְׁ-בִּיכְלִיעָר, דָעַם "הַצְּפִירָה" פּון דָרְן נְחוֹם סָאָקָאָלָאָוָה, אַין די לְעַצְטָע יָאָרָן — אַוִּיסְגַּעַפְּאָרָטִיקָט אַין מַאְטְּרִיצְרָטָט יִדְישָׁע צִיטִישְׁרִיפְּטָן אַין בְּיכָעָר. ביִז — ס'אייז אוֹיְגַעַקְומָעָן דָעַר מַאְדָעָנָעָר לִינְאָטִיפְּ, די צִינְקָאָגְרוֹאָפְּיָה יְעֵד, דָעַר פָּאָטָאָ-אָפְּסָעָט, ביִז ס'הָאָט זַיְךְ אַרְאָפְּגַעַלְאָזָן אוֹיְךְ יִיְזָן אַין פּוֹילְן נְאָכָט פּון לאָגָן מַעְסָדָר" אַין פֶּאֲרַטְּלִיקָט אַוְנוֹעָר גַּאנְצָ גִּיסְטִיק האָבָ-אָוָן גּוֹטָס.

עפֿעס עַנְלָעָס פּון יָעָנָעָר לִיְבָּעָר יִדְישָׁעָר אַלְטְּפְּרָעָנִיקִישְׁקִיטָט אַין אַוְנוֹעָר פֶּאֲרַבְּלָעַנְדָּטָע אַוְיגָן צּוּרָשָׁט אַיְיךְ אַוִּיסְגַּעַזְעָן אוֹיְגַעַהָיִט — די קְלִיְּיָה גַּעַיְדִּישָׁע זעצערְיִי אוֹיְפָוּן "פְּלַעַצְלָל" אַין פָּאֲרָז, דָעַר שְׁמָטָאָט. דָס מַוְיָּעָל אַיְן גּוֹטָס.

געווען ארייניגגעשטופט צווישן קלויון, חסידים-שטיבלעך פון די ליבאווי טשער, שייכלעך פון די צפון-אפריקאנער יידן. ארום זענען געוווען ספרימ' געווועלבלעך, כשרע יאטקעס, יידיש בעקעריען. אלץ איז געוווען היימיש און פרימיטיוו. א מיטלייאוּרִיךְער ייד, א גבר מיט בריטיע פלייצעס. געונטש יידים, ר'האט זיך גערופן יאסל, א פרילילעכער לונג-און-לעבער מ'ק' קינס, האט אויבן, איבער דער זעצערי, באלאד באגינען אויפגעטיעט דעם בלוי אין א קעסעלע אויף א גאוד-פלעלם. ס'איו געקומען א געווונטער שייגען און אוועך געפירות אויף א האנט-זועגעלע די פארקלאפעט פארמעס. אפוצען זי אויף א קלינגער ראטצ'יע-מאשין און א נישט-יידיישער דראוקעררי אויפן מאנגמאטר. דא איז די לעצטעה יארן צוואמגעגעשטעלט געווארן א מאגער יידייש בלאט (א ביסל ישראל, א ביסל בטלוויש פאליטיך, דירעשת, דער עיקר — נעק-ראלאגן, חותנה-זוונטשן, א שידוכים-זוינקל). אבער נישט מער מיט יונער נשמה יתרהדייקיט פאן אפגעצייטערן יידיישן אורת, פאן יידיישן ווארט, נאר אבי צו באדינען דארט דאס ביסל אלט-געווארען יידייש לעזער. דאס צי'י טונגס-זוארט איז ביליך און ציניש געווארן אין אונזערע טאג, בפרט אין די עמיגראצייעס, וו איז איז פארביגיגיענדיק, ווועט פארשוויבדן, און א שפורה נאך זיך.

אוזא מול האבן זי' שווין דא געהאט: דער פארטיטילאקסאל, צוואמען מיט דער קלינגער זעצערי, האט יעדע פאר יאר געומות משנה מקום זיין. פריער זענען דא געוווען צווויי שמאלע שטיבלעך, און אן אלט הויז אויף ר' דע ראייע. א הימישער אמאטאר האט דארט געהאט אונגעמאלאט עטלעכע שלבכטע רעפה-ראדוקצייס פון הארץ, פון חיים וויזמאן, מיט אングבלאזענע באקhn, און זי' צעהאנגען אויפן וואנט, איבערו פרעזידום-טיש מיטן גרינעם געוואנט. ס'האט איז די צימערלעך געשמעקט מיט ווילגנטש אוייד. אין אונומט, בי די רויישיקע פארזאמלונגגען, או מ'האט גערעדט אביסל העכער, אדער או מ'האט אפלאידרט, האבן די פראנצ'יזישע שכנים באלאד גענומען אריניקלאפן דורך דער ווונט, געטראשעט, או זי' ווועלן גיין זיך באקלאגן ביימ קאמיסטר.

יאסל האט דארט געבאלאטען-וואט. שווין יארן איז ער האט זיך ארכומגען געוואלגערט אין די יידייש אינסטיטוציעס, וואס האבן צוריך גענוומען אויף-לעבן באלאד נאך דער וויסטער מלחהטה. ער האט געלעלעט טישן, בענק, גע-האלפן שלעפן די קוישן עסנווארג פון די געענטע האלייס פאר דער ביליקער קיר, וואס זי' האבן דארט באלאד נאך דער מלחהה אויפגעמאכט, געלאפן א גאנג איז דער אדמוניסטראציע, איזן רעדאקצייע איזן דער זעצערי פון יידייש בלאט. ער אליען האט דעמאלאט אויך געהאלפן אויפהאקן די קאסטנס מיט די יידייש בעכער. וואס מ'האט געהאלטן איז איזן שיין פון אמעריךע, צו-רייך אויפזולעבן דאס יידייש ווארט איז איראפע, נאך אוזא חורבן. מ'האט אויך צוואמגעגענוומען א ביסל אפגראט-וואוועט יידייש בעכער פון דעפארט טירטעה יידן, וואס מ'האט דא צערובייט זיעירע דירות. יאסל האט די בעכער אליען אפגעשטוויבט. צעשטעלט זי אויף די פאליצ'יעס איזן פיננצטערן שטיבל,

מייט גרויסס דרכּ ארץ, כאטש ערד האט נישט איזוי געוני געווווסט, וואס **ס'שטייט** גערשריבן אין זיי. ס'האט זיך אויך אפנונגפונגען אַיד מיט איינגעוקוועטשטעה דראטנען בריילן, מיט אַ בישל פֿאָרְשַׁטְּעַנְּדְּעַנְּיִישַׁ, אָזֶן עַרְתְּה אַט אַוֵּף זיך גַּעֲנַרְתְּ מַעַן דַּי עַוְבְּדָא אַוְיף דִּי בַּיכְעָר אַנְצּוֹקְלָעָפְּן נוּמְעָרָן, צוֹזָעֲמַנְשְׁטָלָן אַ שְׂטַיקָּל קָאַטָּאַלָּג, אַבָּעֵר זַעַלְטוֹן-דוּעָן ס'האָט עַמִּיצָּעָר פֿאָרְבְּלָאָנְדְּזֶשְׁטָעָן טָרַעַן שְׁטִיבַּל, אַוִּיסְצּוֹבָאַרְגַּן אַ בַּיכְלַ צּוֹם לַיְעַנְעַן. ס'איין גַּעֲנַעַן אַוְיף דִּי בַּיכְעָר אַיְזַׁוְוַדְעָר אַנְגְּעַגְּעַאְגְּעַן אַפְּגַּעַטְּשְׁטָעָט הָעַנְתַּן, זַעַנְעַן אַוְדָאַי אַירְךְ צַעַשְׁטָעלְטָמָעָט גַּעֲנוּן אַיְזַׁוְעַדְעָנָן בִּיבְּלַיאַטְּעָקָשְׁרָעָנָן, אַיְזַׁוְעָנָן גַּעַלְיַעַטְּשַׁטְּרָט אַזְּנָן גַּעַלְיַעַטְּנָט גַּעְוָאָרָן בֵּי אַ לִיכְטָל, אַיְזַׁוְעָנָן שְׁמָרְעַנְגָּעָר אַפְּגַּעַשְׁלַאְסְנְקִיםַׁ. אַיְזַׁוְעַדְעָנָן גַּעַלְיַעַטְּשַׁטְּרָטָמָעָר מַחְשָׁבָה, פִּיל בַּיכְעָר הָאָבָּן נַאַךְ גַּעַטְעַלְעַדְעָר אַוְיף זיך שַׁטְּעַמְפְּלַעַן פַּוּן יִדְיַעַשְׁ בִּיבְּלַיאַטְּעָקָן אַיְזַׁוְעַדְעָנָן גַּעַלְיַעַטְּשַׁטְּרָט אַזְּנָן שְׁטַעַטְעַט אַזְּנָן פּוֹילָן אַזְּנָן זַעְנָן, דָּוָרְךְ אַלְעָרְלִי צָוָפְּלָן פֿאָרְבְּלָאָנְדְּזֶשְׁטָעָט גַּעְוָאָרָן אהער; האַלְבְּ-צַעְרִיבְּעָנָן בַּיכְעָר, וואס זַעְנָן דַּוְרְכְּעַגְּעַאְגְּעַן הָנוּדָעָרָז טָעַר הָעַנְתַּן פַּוּן אַ גִּיסְטַ-דְּרוֹשְׁטִיקָעָר יִדְיַעַשְׁ יְוָגָנָט. צַוְּזָמָעָן מִיטּ דִּי יִידְן, זַעְנָן דָּאָרֶט סִיְּרוּיִי טַוְזְגַּטְעָר בִּיבְּלַיאַטְּעָקָן אַוְעָק אַוְיף קִידְוָשָׁה הַשְּׁמָ פַּוּן דִּי שִׁיטְעַרְחוֹפְּנָס. ס'זַעְנָן דָּאַ גַּעְוָעָן מַשְׁאָצָרְתָה, צַוְּפְּלִיקְ צְוָאָמָעְגָּעָ-ברעננטע פַּוּן אַלְעָרְלִי וַיְוִיכְטִיקַע זְאַמְלוֹגַגָּעַן; בַּיכְעָר מִיטּ עַקְסְּלִיבְּרִיסְ-רוּ-מָאָרָן, פַּוּן דָּעַר פֿרְיוֹאָטָעָר בִּיבְּלַיאַטְּעָקָן, פַּוּן אַפְּרִוְזְעָר יִדְיַשְׁ בִּיבְּלַיאַ-גָּרָאָפְּשִׁעָאָרָן; בִּיכְעָר פַּוּן דָּעַר פֿרְיוֹאָטָעָר בִּיבְּלַיאַטְּעָקָן פַּוּן מָאָרָק יְאָרְבְּלוּםָן, אַלְטָעָ אִיסְגָּאָבָּן פַּוּן וַיְלָנָגְעָר קְלָעְצִיקְן-פֿאָרְלָאָג אָזֶן פַּוּן דִּי וָאַרְשָׁעוּפְּרָרְ פָּאָרְ-לָאָגָן, זַעַלְטָעַנְעָא אַוִּיסָגָאָבָן, יִקְרֵר המְצָיאָוָן, וואס זַעְנָן שָׁוֵין מַעַר אַיְזָן עַרְגָּעָ-נִישְׁטַע גַּעַוָּעַן בְּנְמַצָּא. דַּי בְּלַעַטְעָר זַעְנָן שְׁוֵין גַּעַוָּעַן פֿאָרְגְּעָלָט, הָאָבָּן זיך גַּעַ-ברָאָבָן, וְיַהְלָאָ, בֵּי דִי רַאנְדָן, זַעַלְטָעַנְעָ אַיְסָגָאָבָן, האַלְבְּ-פֿאָרְגָּעָסָעָנָן, בִּיבְּלַיאַגְּרַאְפִּשְׁעָא זַעַלְטָנְקִיטָן. הַעֲבְּרוּעָאִישָׁע עַנְצִיקְלָאָפְּעָדִיעָס, יְאָרוּגָעָגָפְּן פַּוּן דָּעַר בְּעַרְלִינְגָעָר "הַתְּקוֹפהָ", רַבְּנִישָׁע חִיבְּרוּמִים פַּוּן בְּעַרְדִּיטְשָׁעוֹ, בִּיכְעָר פַּוּן פָּאָרְ-לָאָג, "תוֹשִׁיהָ" אֵין אָדָעַס, פַּאֲרְשִׁירְבִּן דָּוְרָךְ עַמִּיצָּנִין אַוְיף דִּי דִי רַאנְדָן מִיטּ האַלְבְּ-פְּאָרְמָעְקְטָעָה הַעֲבְּרוּעָאִישָׁע אַנְמָעְרְקָוּגָעָן מִיטּ אַ בְּלִישְׁטִיפָּט; אַוְינְגָעָר אַוִּיסָגָאָ-בָעַפְּן שְׁפִינְגְּאָזָאָס, "עַטְיקָ", אַיְבָרְגָעְזָעָצָט אִין לשְׁוֹן קוֹדַשָּׁ, דְּרָשְׁיָנְעָן אֵין יָאָר 1885, אֵין דָעַר דַּרְקֻעְרִי, אִינְטָעַר דָּעַר אָוִזְפִּיכְטָן פַּוּן פַּרְץ סָמְאַלְעַנְסְּקִיעַ, דָעַם מְשְׁכָלִישָׁן שְׁרִיְבָעָר אֵין רָיעַדְקְטָאָר פַּוּן "הַשְּׁחָר".

דעַר סּוֹף אִין גַּעַוָּעָן, אֵין מַהְאָט זיך פַּוּן דָּאָרֶט גַּעַמוֹת אַרְוִיסְצִיעַן. ס'איין דָּאָרֶט פֿרְיַעַר גַּעַוָּעָן עַפְּעַס אַגְּנָצְעָ גַּרְאָטְשָׁקָעְ מַיטְן גַּלְיִיטְשִׁיקָן יִידְ, דָעַם אַדְמִינִיסְטְּרָאַטָּאָר. עַרְתְּה אַט גַּעַלְאָן נַאַךְ זיך, הַאָט זיך אַרְוִיסְגַּעַוְיִזְן, אַ היְפָשָׁן, זַיְעַד אַוְמָקְלָאָרְן דְּעַפְּיַצְטִיט אֵין בְּזְוּשָׁעָט. ס'הַאָט גַּעַהְאָלָטָן דַּעְרְבִּי מִזְאָלְדָא אַוְיף אַלְעָם אַזְוּקְלִיְינְגָן אֵן אָרְעַסְטָן; אֵין עַרְתְּה זְאַקְעָ אַפְּגַּעַטְעָטָן אוִיךְדִּי. דַּי קלְיַנְיָע זַעְעֲרִי אֵין מִיטּ נְסִים אַרְוִיסְגְּעַרְאַטְעוּוּת גַּעַוָּאָרָן, אֵין דִּי גַּאנְגָּעָ-בִּיבְּלַיאַטְּעָקָן אֵין נִידְעַרְקְנוּ מַוְיְעָלָן אוִיךְ רִי עַלְזָוָוִיר, אֵין אַיְלָעָנִישָׁ

פארושטעהט געוווארן ערגען אויפן בוידעם, אונטער דע קראקזעס. וועדר האט זיך דארט אומגעקווקט אויף די יידייש בעכער?

.2

אצינד האט מען זיך פון דאנען אויך געמוות אפטראגן. מאיז געקומען פון דער מוניציפאליטעט, אויסגעצאלט זיך עפעס א נישטיקו סומע דארט און זיין האבן געמוות אפרריניקן דאס נידעריקע מויערל. אין א וויסטער בהלה איז אלץ ארוייסגערוימט געוווארן פון אונטער דער לאנגער האלייע אונטערן דאר. דאס אריינגעשפארטער מוייערל אין די שמאלע, מיטאלטערלעלעכ געסעלעך, אין דאס טאקט געוווען ווי עפעס א ווילדר אונזוקס צוישן די יארהונדערטער-אלטער מאסיווע געבייען פון דיקע ושהווערדיקע ווענט, אין געתטעטן שטיין, מיט הוויכע, פארקראטערווערטע פענצעטער פון מוויזען און ארביון. דאס קולטור-מייניסטערוים, ווען ס'האט דארט געווולטיקט דער מיניסטער אנדריי מאלריא האט זיך איזן די לעצטער יאן בעכפת, און ס'אייז צייט צו רעסטאוורירין, ארייניג צולאן א ביסל פרישע לופט, א ביסל גרים אין אפגוואלאזונגעם קווארטאל פון זיירע אמאלייקע קעניגן, מארקיז און קורטיזאנעס, צורייך אפבייען, לוייט אלטער גראזיוון, די האלב-איינגעפלאלענע געביידעס פון רענסאנס-סטיל, מיט בעציינידלטער ווענט און טורעמלעך. אויף די פאסאדן זענען נאך דאס און דארט קענטיק געוווען די אפגעראכגעגע אינקרוטאציעס, בארכעלעפֿן פון סאטירין און מלאכימלעך, אויף די מאסיווע טויערן — מאנאגראמען פון די אמאלייקע פריד וואט-האטעלן פון גראפן, פירשטען, מארקיז און באריםטע קעניגלעלעכ קורטהי זאנעס. ס'האבן זיך דארט טאקט אנטפלעקט, ווי פון אונטער ושהווער, אודר אלטער שייניקיטן פון פארגענסגען צייטן; און איזן גיבן איז דארט ביינאכט די גאנצע געגונט ארום באלויכטן געוווארן מיטן גרעלן ליבט פון דיסקרעטער פרא- ושעטפאן. מהאט באדארפֿט זען, מיט וואס פארא יראת ההבד און פיעטערם ס'זענען אראפֿגעקומווען דאס אלץ צו באטראקטן עקסקורטיעס פון לייצי-שיילער, היסטאריקדר, טוריסטן. אין די רחבותדייקע, איפגעבראכגעגע הייה, אויסגע- זויסטער, ליבטיקע, אומגעשטעלט מיט באקלאנדלעך, מיט זיליג, האבן זיך באזויין יונגע שוישפֿילער, נאך וואס פארענדיקט די טעאטער-קאנסערווא- טאריע. זיין האבן דעם גאנצן זומער, אונטערן פריען הימל, צוישן די קאלא- נאדים, אראמגעטומלט מיט פלענער, מאקעטן, רעפעטידט און אויפגעפֿרט די טראגעדייס און קאמעדייס פון זעיר קלאסישן רעפערטואר — ראנבלע, מאליער, ואלטער, מאירוע אמארשע, ראסטן. א יונגער ענטוועאטיסטיישער עולם איז געקומען זיין אפלאדיין, ס'אייז דעם גאנצן זומער געוווען א פערמא- בענצעטער פעסティוואל פון פארבלענדינדייקע ליבטהו, פארבן און אויפגעלייכטגעגע בעכט.

זו דעםאלירן דאס מוייערל פון דער קלינינער יידיישער וצעעררי, האט זיך אין איינעם א פריימאָרגן אומגערכט אראפֿגעשאָטן איז שמאלן געלס א גאנצע

קאמיסיע פון ארכיטעטן, אינושיניירן, היסטורייקער, דוקטוראטהרן, מוניציז-פאלע פארשטיינער, ווי אונד פארשטיינער פון קולטור-מיניסטרערום. זיין האבן דארט לאנג געמאסן, אויסגעלייגט אלטער פלענער, ציבונגונגען, גראזיווון פון אלט-פארני. ס'איין קודם אויפגעבראכן געווארן דאס פארושאוערטע טויערל צום פארוואקסענעム היוף, וואס אין שווין לאנג דורך קינעם נישט באטראטען געווארן. יאסל, וואס אין געריטן אויפן אלטן וועלַ זינעם, האט האסטיק פאר-האלטן די פעדאלן, אראפגעשטעלט אין פוס אויף דרייד און בי עמץן, פון טשעקוועס וועגן, אָ פרעה געטן :

— וואס אין דא פלויזים פאר א מעליך? ... וואס האבן זיין דא דערזען אין די חרובע קאמעניצעס? ...

באלד צומארגנס זענען פארפארן שווערעד הייב-מאשינען, בולדזערן, לאסט-אויטאס, הויך באלאדן מיט געהילץ, איזונ-שטאנגען, זעק צעמענט, גע-ציינג, די פארשמיידטע שאפערן, די מוייניגה, אין וויסט קאסון, האבן זיך באלאד גענומען דארט אלץ אראפצוריימען. יאסל האט מיט א פארפראשעט אויג, דערשראָקן אָרוֹפְּגַּעֲקִיטַּטְּמַּן צום פארשטיובטן שייבל פון זיין דאר-שטיבל. דארט, אויבן, האט ער זיך די לעצטפ פאר אויפגעהאלטן. באלאד באגינען האט עס אבער, צומלעציגן מלַא הייב געטן פון צערודערטן אויפיליג-בעטל; האט אָרוֹפְּגַּעֲקִיטַּטְּמַּן דעם פארפעדערטן קאָפּ פונט באָרג צעאָדרערטע קלדרעס. ס'האט אים נישט געלאון רוען. דא, אינט קromoמען דאר-שטיבל, איבער דער קליניגער זעצערי פון יידישן בלטן, האט ער זיך אויפגעהאלטן, זינט ווען ס'זוויב טויבעלע איז אים, נישט-דא-געדאָקט, אָפְּגַּעֲשַׂטְּאָרְבָּן.

— שיונ... היינט איז דער יומ-ההין... — איז ער געוווען צעראנן — מ'זועט דא אלץ אָרָפְּרוּמַעַן, קיין וכרך וועט נישט בליבנן...

ער האט זיך נאך, צום לעצטן מאל, אָהָלְבַּ-נַּאֲקָעַטָּר, געשווענקט אונ-טערן קראי, אָרוֹמְגַּעֲקִיטַּטְּמַּן דעם רַוִּיטְּלָעֵן אִיסְשִׁיטַּטְּפָּרְאָן גַּעֲפְּלָאַצְּטָן שְׁפִיגְעַ-לָּעַ אָוִיף דער קְרוּמַעַר וְאַנְטָן. סיינען דארט אָרום, אין שְׁפִיגְעַהְעַגְעַן אָוִישְׁנִינַען פון די טַשְׁעַקָּאָוָעַ, פָּאָרְשִׁיטַּטְּמַּן פָּאָרְזִׁיעַרְאָלִיסְטְּרִיטְּרָעַ וְשְׁוֹרְגָּאָלָן, הָאָלְבַּ-נַּאֲקָעַטָּר מִידְלָעַ, בְּנֵגְוִוִּינְסַּטְּרִיטְּמַּן מִיט זִין לִיבְּנַ-שְׁוֹפְּרִינְגַּעַ, די אָפִישַׁן פון די בָּאָרִימְטָעַ סְטָאָרָן פון יִדְיִישַׁן טַעַטָּעָר, וואס ער איז אָרוֹמְגַּעַן לאָפָּן אוֹיפְּצָהְעַגְעַן זִין אַין די יִדְיִישַׁ קָאָפָּעַס, יָאָטָקָעַס אָונַ דַּעַטְּאָרָאָנַעַן אָוִיפָּן בְּעַלְוִילַּעַ אָונַ אָוִיפָּן «פֶּלְעַצְלָה».

מ'האט אונטן, אין דער בהלה, געהאלטן אין מיטן אָרוֹיסְרוּמַעַן די זעצע-רי. איבער די אלטער געדרייטע שטיגן, צוישן אויפגעבראָכָעַנַּע טִירַן אָונַ אָרוֹמְגַּעֲקִיטַּטְּמַּן עַלְקָטְּרִישְׁעַ אִינְסְטָאָלָאָצִיעַם, האט מען געשלעפֿט די צענווע-גע טִילְעַן פון לִינְגָטִיף, די קָאָסְטָן אָפְּגַּעֲרִיבְּגַּעַנְעַרְפִּטְּ, די שְׁוֹעָרָעַ טִישַׁן מִיט די אַיזְוַן-פְּלָאָטָעַ, בְּלִיְּשְׁטָאָבָעַס: אָבער וועגן דער פָּאָרְגַּעְסָעַנְגַּר בְּבִילְיאָטָעַ אָוִיפָּן בְּוּדָמֵל האט קִינְעַר נִישְׁט גַּדְעַנְקַט. אָונַ נאָך אִידְעַר מִהְאָט עס אלץ

אַפְטָרָאַנְסָפָאַרְטִּירֶט אֵין גַּיְיָם לְאַקָּאַל, אֹויֶת דַּי הַאַנְטְּזַוּעַגְּלָעַד, אֵין בָּאַלְד אַוְנְטָעַגְּעַפָּאָרְן אֲשֻׁוּעַרְעַר, פְּרִיכְנְדִּיקְעַד בּוֹלְדָאָוָר, אֲפָרְהַוִּיב גַּעַטְוָן זַיִן שְׁנָאָבָל בֵּין עַרְשָׁתָן שְׁטָאָק אַרְוִיָּה, מִיטָּא שְׂוָרָה בְּלַאַנְקְעַנְדִּיקְעַד בְּרַעַךְ-צִיְינָרָה, אֲגַעַם גַּעַטְוָן אֵין אַיְינְגַעֲבִיסְן זַיִךְ אֵין אַשְׁטִיק פָּוָם מְשֻׁפְעַדְיקְוָן דָּעַכְל, אַרְוִיסְדָּגְעַסְן עַסְמָטָמְאַשְׁיְנָעָם, וּאַסְמָמְאַשְׁיְנָעָם אַפְעַנְעַע לְאַסְטָמְאַשְׁיְנָעָם, וּאַסְמָמְאַשְׁיְנָעָם אַפְעַנְעַע לְאַסְטָמְאַשְׁיְנָעָם. אַגְּדִיכְטָעָר וּאַלְקָן שְׁטוּבָה האָט זַיִךְ אֲחִיבָּגְעַט בֵּין הַיְמָל, דַי שְׁוּעַרְעַד רִיאִיסְדָּגְעַט הַאָבָן פָּאַרְגְּלִישְׁעַט דַי אוּיעָרָן מִיטָּזְיָעַר בְּרִילְנְדִיק גַּעַרְוִישָׁ, אֵין אַוְיפְּגַעְבָּרְאַעְבָּנָעָם הַוִּיפָּה האָט זַיִךְ אֲבָעָר אַמְגָעְרִיבָט אַפְגַּעְדָּקְט אֲגַרְטָן פָּוָן אַלְטָע בִּימָעָר, פִּילְאָרָן, יָאַנְיִשְׁעָ זַיִלְזָן; סְחָאָט זַיִךְ אַפְגַּעְדָּקְט דָעַר פָּאַסְאָד פָּוָן הַוִּיכָּבָה, שְׁמָאָלָע, הַאַלְבְּ-דְּרוֹנְדָּע פְּעַנְצְּטָעָר אָוָן טִירָה, הַעֲנְגַּנְדִּיקְעַד גַּאַנְיקְלָעָד, אַלְצָן פָּאַרְוָאָקָסָן מִיטָּזְיָעָר קְרִיךְ-פְּלָאָגָן, פָּוָן יְעַנוּזָה דִיטָּזְעַבְּנָן שַׁוִּין גַּעַוְעָן אַגְּגָעְטָרָגָן אַיִּזְעָרָן שְׁטָאַגְּגָעָן. אַרְבָּעַטָּעָר הַאָבָן אַוְיפְּגַעְשְׁטָעַלְטָעָר דְּרַשְׁתָּאַוְאָגָנָים בֵּין סָאָמָע אַוְיָבָן.

— אֹויֶת, זַיִךְ בְּרָאָךְ! ... — האָט יָאָסָל אֲפָטָש גַּעַטְוָן מִיטָּדַי הַעַנְטָמ — דַי בִּיכְלָעָר ... זַיִךְ הַאָבָן אַיְגָאנְגָּצָן פָּאַרְגָּעָסָן דַי יְדִישָׁ בִּיכְלָעָר ...

אָוָן עַר אַיִּת, אֲצַעְטָוְלְטָעָר, מִיטָּקְרוּמָע שְׁפְרִיוֹן אֲלַיִּיף גַּעַטְוָן אַיְבָּעָר דָעַר שְׁטִיגָה, וּוֹי אַיִּנְאָ שְׁרָפָה, אַפְגַּעְשָׁפָאָרְטָט דָעַם טְשָׁוָאָק פָּוָן בְּוִידְעַמְ-טִירָל אֲשְׁטִיק דָאָךְ אַיִּז שַׁוִּין גַּעַוְעָן אַרְאַפְגַּעְטָרָגָן. סְיָאָזְדָאָרָט מִיטְאָמָל גַּעַוְעָן אֲגְרוּסָע בְּלַעְנְדִּיקִיט אַוְנְטָעָר אַוְיָעָר אַפְגְּגָרִיסְעָנָעָם הַיְמָל. צְוִישָׁן דַי קְרָאָקוּסָע זְעַנְעָן גַּעַלְעָן אַיִּינָס אַיִּיף סְאַגְּדָעָר דַי פְּאַרְגַּעְסָעָנָעָפָע אַיְגַּעְשָׁנְרָלְטָע בִּיְּכָעָר, אַיִּנְשָׁוּבָה, פְּאַרְבְּרָעָנָט פָּוָן דָעַר זָוָן, וּאַסְמָה האָט אַיִּז דַי זְוָמָעָן גַּעַבְאָקָנוּ דָאָס דָעַכְל, שַׁוִּין אֲשִׁינְעָן פָּאָר יָאָר וּוֹי דַי בִּיכְעָר הַאָבָן דַא גַּעַפְוִילָט, אָוָן קִיְינָעָר, חֹזֶן יָאָסָל, האָט גַּאַרְנוּשָׁט גַּעַדְעָנָקָט אַיִּז זַיִּי. עַד אַיִּז גַּעַוְעָן צְעַחוּשָׁתָן, נִישְׁתָּגְעָוָסָט וּאַס פְּרִיעָר צָוָאָפָן. עַד האָט גַּעַרְפָּוָן צָו זַיִּי אַוְנָתָן, נָאָר קִיְינָעָר האָט אַיִּם גַּאַרְנוּשָׁט גַּעַהָעָרט. דָאָרָט האָט דָעַר נִיְעָר אַדְמִינִיסְטְּרָאָטָר, אֲיַונְגַּרְמָאָן מִיטָּאַגְּגָבָלָאַזְעָנָע פָּאוֹאָרִיטָן, וּוֹי זַיִּף-שָׁוּים, גַּעַקְאַמְּגַדְעָוָעָט מִיטָּנָט טְרָאָגְפָּאָרָט. יְעַנְעָר האָט אֲשְׁנִיף גַּעַטְוָן מִיטָּדָעָר נָאָז אַוְיַסְגָּלְוָעָט אֲפָר רַוְצְחִישָׁע אַוְיָגָן אַיִּם :

— יָאָסָל, וּוֹסָשְׁטִיסְט ? כְּדַאְרָפָנָה נִישְׁתָּגְעָוָסָט דַי יְדִישָׁ בִּיכְלָעָר, דַו הַעֲרָסָט ? ... קַעַנְסָט זַיִּי אַרְיִינְוָאָרָפָן אֵין מִיסְט אַרְיִין ...

— אָוָן דָאָס רַעְדָט גַּאָךְ וּוֹעָגָן יְשָׁרָאֵל ... וּוֹעָגָן סָאַצְיָאַלְיָוָם ...

— זְאָלָסָט מִיר מַעַר דָאָס וּוֹאָרָט סָאַצְיָאַלְיָוָם נִישְׁתָּגְעָוָסָט דַעְרָמָאָנָע ... — אֵין יְעַנְעָר גַּעַוְעָן מְלָא חַמָּא, רְוִיטָמְ-אַגְּגָעְצְּנוֹדָן.

עַר האָט שַׁוִּין פָּוָן לְאַנְגָּגָהָט אֵין אַוְיָג אַיִּיף יָאָסָלָן, אַרְמְגַעְטָרְבִּין אַיִּם

מיט פארשידענע גענגן, נישט געלאָזט אים אויף דער שועל. אבער יאַסֶּל האַט
אַרוֹיסְגָּעָפְּלָאַצְטָן; ס'איַן שוין אִים אלְצָאַינְס געווען :

— זע ווי די גוַיִם... זי זאָרגָן זיך פונדָעַסְטוּעָגָן יאַ וועגן זיַּעֲרָעַ שֵׁינְיָעַ
«קָאָמָעָנִיצָאָסָם» פֿוֹן אַמְּאָל... מִזְאָגָטָן, אָז דָאַהָּבָן אַמְּאָל גַּעֲוֹוִינְטַן זַיְעָרָעַ קִיִּיְּ
סָאָרִים... ס'איַן טָאָקָעַ אַמְּתָה?... — האַט עַר גַּעֲלָאַכְטָן מִיט אַ בְּרִיאַתָּן מוֹיל —
און מִיר... אַנוֹזָעַרְעַ יִדְיְשָׁע בַּיכְעָלָךְ וַאֲרָפְטָן מַעַן אַיִן מִיסְטָ אַרְיִין... אָוי, ווֹאָ
ברָאָר...

און אִים אויף צו להכּעַיס, האַט עַר צוּנוֹיְפָּגָעַנוּמָן אַן אַפְּגָעַרְאַטְ�עוּוּת אַ
בִּיסְלַ בִּיכְעַר, אויף זיַן אַלְטָן וּוּלְאָ זיַּיְּ גַּעֲרָאַכְטָן צַוְּשָׁלָעָפָן אַיִן נִיעָם לְאַ
קָאָל. עַר האַט זיך נָאָךְ אַלְץָ נִישְׁתָּ גַּעֲקָעָנְטָ שְׁעַנְקָעָן. דָאָרטָן, אַיִן שְׁמָאַלְן גַּעַסְלָ,
אַונְטָעָרָן דָאָרָן, אִיְן אִים גּוֹט גַּעֲוּוֹן. עַר האַט דָאָרטָן גַּעֲקָרָמָעָט דִּי טִיבָּן, וּאָסָ
הָאָבָּן גַּעֲנָעָסְטִיקָט אַיִן דִּי נִישְׁשָׁם. זיַּי הָאָבָּן אִים שְׁוִין דַעֲרָקָעָנָט, וּוּעַן עַר האַט
זיך באַזְיָוָן מִיטָּן בִּיטָּל אַלְטָ בְּרוּיטָן אַן קָעְרָנָרָעָ, אַרְוָנָטָעָרְגָּעָלָאָן זיך אויף
זַיְנְיָעָ אַקְסָלָעָן, גַּעֲפִיקָט פֿוֹן זַיְנְיָעָ העַנְטָ, גַּעֲוָאַרְקָעָט. עַר האַט אַגְּגָעָבָרְעָנָגָט פֿוֹן
די נָאָעָנְטָעָ אַהֲלָעָסָ קָוִישָׁן עַסְנוֹאָרָגָ, וּוּרְשָׁטָן, גַּעֲרָגָלָעָךְ פֿוֹן הִינְעָרָ, לְוָנְגָ
אוֹן-לְעָבָרָ; אַוּוֹקָגָעָשְׁתָּעָלָט דֻּעָם אַלְמָנִינְעָנָסָ טָאָפָ אַוִּיפָן גַּאֲזָ-אַיְוּוֹלָעָ, אוּבָן,
אַיִן דָאָךְ-שְׁטִיבָּלָ, אַיִן ס'הָאַט פָּאַרְשָׁמָעָטָ אַמְּהִיחָדִיקָעָ אַרְבָּעָ-זָוָּפָ. עַר האַט
אַיִינְמָאָל אוּיךְ אַיִן דִּי מִיסְטָ-קָוִישָׁן גַּעֲפָוָנָעָן אַן אַלְטָעָ פָּאַרְגָּרָעָסָעָרָטָעָ פָּאָטָאָ
גְּרָאָפָעָ פֿוֹן אַ נָּאָקָעָטָ קִינְדָּ, וּיְ סְלִיגָטָ מִיטָּן גַּעֲזָעָלָ אַרְוִיָּה. עַר האַט זַיְ
אוֹיְפָהָאָגָנָעָן אַיִן דַעַר וּצְעָרָיִרִי אוּיךְ דַעַר פָּאַרְגָּטִיקָעָרָ וּזְאָגָט אַן אַלְעָמָעָן גַּעַ-
וּוֹיָן דַעְרוֹיָף, מִיט אַ בְּרִיאַתָּן גַּעֲלָכְטָרָ :

— דָאָס אִיְן דַעַר רַעַדְקָטָאָר לִיְזָעָר... וּוּעַן עַר אַיִן נָאָךְ גַּעֲוּוֹן אַ קָּלִינְגָּר...

— דַעְרוֹוַיָּלָהָאָסְטָוָ נָאָךְ נִישְׁתָּ לִיְזָעָרָסָ קָאָפָ אוּיךְ זַיְ... — האַט אִים
אַיְנְגָעָרָ פֿוֹן דִּי בָּאַלְמָעָלָאָכָעָסָ, אַ שְׁטִיקָלָ לְאַ, אַרְיִינְגָּעָזָאָגָטָ.

— אַיִן קִינְסָקָ בֵּין אַיִן אַנְטָלָאָפָןָ פֿוֹן חַדְרָ... וּוּעַן כִּיאַנְטָלוֹחָ נִישְׁתָּ.
וּוְאָלָט אַיִךְ הַיְנִינְטָ גַּעֲקָעָנָט אַיְבָּרְדִּיאָגָן לִיְזָעָרָ...

פָּאַרְבִּיגְיִינְדִּיקָ, האַט עַר זַיְדָ אַלְעָמָאָל אַרְיִינְגָּעָכָאָפָט אַיִן דַעַר רַאְגָּנוּוּר
בִּיסְטָרָא, צַוְּאָמָעָן מִיטָּן דִּי הַיְמִישָׁעָ לִיְטָ, וּאָסָ שְׁטִיעָנָן דָאָרטָ אַרְוָם קָאנְ-
טוֹאָרָ בֵּי אַ גַּלְעָזָלָ רַוִּיטָן וּוֹיָן. זיַּי הָאָבָּן אִים שְׁוִין דָאָרטָ גַּעֲהָלָלָן פָּאָרָ אַן
אַיְנְגָעָנָטָ.

— עַר אִיְן זִיכְעָרָ פֿוֹן נָאָרָד... — הָאָבָּן זַיְ אִים דָאָרטָ שְׁטָאָרָקָ גַּעֲרִימָטָ,
יאַסְלָעָן — עַר קָעָן זִיפָּן...

דָאָרטָ, אַיִן נִיעָם לְאַקָּאָל אַרְוָם רַעַפְּבָּלִיקָ, האַט עַר זַיְדָ אַבָּעָרָ מַעַר נִישְׁתָּ
גַּעֲפִילָטָ בֵּי זַיְדָ. דַעַר נִיעָר אַדְמִינִיסְטְּרָאַטָּר מִיטָּן דִּי פְּיַאלָהָלָעָךְ האַט אִים פָּאָרָ-
פָּאָלָגָט, גַּעֲסְטְּרָאַשָּׁעָטָן, אוּרָ וּוּטָ אִים אַרְיוּסְטוֹאָרָפָן, נִישְׁתָּ גַּעֲלָאָן אִים אַמִּי-

נות אפדיבען, אַרְוּמָגָעַשִּׁיקָט אַיִם, גַּזְוִידָלֶט אַיִם, גַּשְׂרִיגָן אֹוֵיפָ אַיִם, ער האט דאָרט מער נישט געענט אַפְּקָאַכְּן קִיְּין בִּיסְלָעָסֶן. יַאֲסֵל האט אַיִם קִיְּין וּאַרט נישט געענטפֿערַט, אוֹזָ אַרְוַנְטַעַר, גַּעַכְּאַפְּט דַּעַם אַלְטָן וּוּלְלָא, אוֹוּקְּצַרְעַדְלָעָן אַיְבָּעַר דַּי גַּעַדְיכְּטַ-פְּאַרְפָּאַקְטָעַ בְּרוֹקוֹן. נַאֲרַ פְּרַיעַר אַיִם עַר, וּוי תָּמִיד, אַפְּגָעַ-שְׁטִיגָן אַיִן דַּעַר רַאֲגָאַוּרַעַ בִּיסְטַרָּא. ער אַיִן דַּעַם טָאגַ אֹוֵי גַּעַגְּנַגְעַן פָּוָן אַיִן בִּיסְטַרָּא אַיִן דַּעַר אַנְדְּרַעַר אָוָן פְּאַרְגָּעָסֶן נַאֲדָ וּוָסָ מְהַאַט אַיִם גַּעַשְׁקָט. זַיִי זַעַנְעַן אַיִם אַלְעַ סִיְּ וּוּי נַמָּס גַּעַוּעַן. פָּאָרְן נַיְיעַם אַדְמִינִיסְטְּרָאַטָּאַר האט ער גַּעַצְּיִיטַעַט, וּוי פָּאָרְ פִּיעַר. יַעֲנוּרַ אַיִם גַּעַלְאָפָן פָּוָן אַיִן טִיר אַיִן דַּעַר אַנְדְּרַעַר, גַּעַבְּוָאַלְדְּעַוּט, גַּעַשְׁרִיגָן אֹוֵיפָ דַּי זַעַצְּעַר, גַּעַשְׁרִיגָן אֹוֵיפָ דַּי צַוְּיִי דַּעַרְשָׁרָאַ-קָּעַבָּן בִּירָאַ-מִיְּדָלָעַ, אוֹ ער וּוּטַל אַלְעָמָעַן אַרְוִיסְוָאַרְפָּהָן, אוֹ מְדַאְרָף שְׁנִיְינִין דַּי לִיְּגָעַן; האט זַיִד אַגְּנוּזַעַט אֹוֵיפָ דַּי פָּאָרְ גַּינְטַעַרְ-צַדְאַקְטָאַרְן; זַיִי האָבָן סִיְּ וּוי גַּעַזְוִיגָן פָּוָן בְּלָאָט אַמְּאַגְּרָעַץ חִיּוֹנָה. סְאִיְיָ זַיִי שְׁוִין גִּיבָּרָע עַפְעָס צַוְּ-גַּעַפְאָלָן פָּוָן בָּאַשְׁרִיבָן, לִמְשָׁל, אַיִן רִיכְעַץ חַתּוֹנוֹת, בְּרַמְצּוֹת בַּיִּדְיָ-שְׁעַ אַגְּפָעַקְצִיאַגְּנָרָן, שְׁטִיְּקָעַרְ-פָּאַכְּרָאַקְאַנְטָן; זַיִדָּן, גַּבְּרִים, האָבָן זַיִד גַּעַשְׁפָּנָנָדָעָט. אַיְגָעַר אַרְעַדְקָטָאַר, אַ-שְּׁטִיקָל לִיְּ, האָט בַּאֲלָד בַּיִּם אַרְיִינְקוּ-מָעַן, זַיִעַר עַרְנָסָט אַפְּרָעָג גַּעַטָּוּן בַּיִּי דַּי זַעַצְּרָסָט:

— וּוַיְפַל נַעֲקָרָאַלָּגָן זַעַנְעַן הַיִּנְטָ דָא? ...

— קִיְּין אַיְגָעַר נַיְשָׁט ...

— אַיִר וּוּטַל שְׁוִין הַיִּנְטָ אַבָּן אַטְוִיטָעָן עַרְשָׁטָע זַיִט ...

אוֹן טָאַמָּעַר, פָּאַרְקָעַרְט, סִיְּעַנְעַן גַּעַוּעַן עַטְלָעַכָּעָ נַעֲקָרָאַלָּגָן, אוֹן ער גַּעַזְוּן זַיִעַר אַוְיְפָגְעַלְיִיגְט אַוְן גַּעַזְוָגָט אוֹ סְוּוּטַזָּן זַיִן אַ-לְּעַבְּדָקָעָן עַדְשָׁטָע זַיִט ... דִּירָעַשְׁטָה האָבָן שְׁוִין דַּי זַעַצְּרָסָ אלְיִין גַּעַמְאַכְּט, אַ-כָּאָפָ גַּעַטָּוּן פָּוּנָם בַּאֲרָגָן אַלְטָעָ צִיְּטוֹנָגָס-אַוִּישָׁנוֹתָן אוֹן אַוְיְסָגְעַפְּלִיטַזָּן זַיִטָּן, פָּאַרְשָׁטָאַפְּט דַּי לְעַכְּרָמִיט דַּעַר קְלִישָׁעָ, וּוָסָ אַיִם גַּעַגְּגַעַן כְּמֻטָּע יַעַדְן טָאגַ : «לִיְעַנְטָ אַוְן פָּאַרְ שְׁפָרִיְּט ...»

אַרְוִיְּפָגְעַכְּאַפְּט זַיִד אֹוֵיפָן וּוּלְלָא. אַיִן יַאֲסֵל אַנְטָלָאָפָן אַיְבָּעַר דַּעַר שְׁטָאַט. ער האָט גַּעַהָאַט פָּוָן אַנְדְּרַעַצְּוָרָאָגָן צִיְּטוֹנָגָעָן, אַיְגָמָנָעָן חַוּבוֹת בַּיִּ אַבְּאַנְעַנְטָן, וּוָסָ האָבָן שְׁוִין לְאַנְגָּ פָּאַרְגָּעָסֶן צַוְּ בָּאַצְּלָן. ער אַיִם גַּעַוּוֹן צַעְטָרָאָגָן, פָּאַרְבִּיְּ-טָעַרְטָ, האָט זַיִדָּרָט אַלְעָמָעָן מַעַר נַיְשָׁט גַּעַוְאָלָט אַנְקָוּן. ער האָט אַגְּנָהָוִיבָן פָּאַרְפָּאָלָן צַוְּ וּוּרָעָן אֹוֵיפָ טַעַג-לְאַנְגָּ. נַיְשָׁטָאַיָּסָל ! בֵּין סְאִיְיָ זַיִדָּן דַּאֲרָט אַיְינָמָאַל אַיְינָגְעַפָּאָלָן צַוְּ גַּיְינָן אַיִם אַיִן יִיְיָן אַלְטָעָר מְלִינָה, וּוּן סִיְּוִוִּיבָן טַוְבָּעַלְעָ הַאָט נַאֲך גַּעַלְעַבְטָ. זַיִי האָבָן לְאַנְג גַּעַלְאַפְּט אַיִן דַּעַר נַיְדָעַרְיקָעָר טִיר אַוְן קִיְּינָעַר הַאָט נַיְשָׁט גַּעַעַנְטָפְּרַטָּה; האָבָן זַיִדָּן כּוֹחַ אַ-שְּׁפָאָר גַּעַטָּוּן אַוְן דַּי טִיר הַאָט מִיט אַ-סְּקָרִיפָ נַאֲגָגָעָבָן. אַיִן הַאָבָן טַוְנָקָל האָבָן זַיִדָּן דַּעַרְזָוּן יַאֲסָלָעָן לִיגָּן, מִיט דַּי שְׁוּעָרָעָ שִׁיךְ, אַיִן בַּאֲרָג בְּרוֹדִיקָן בְּעַטְ-צִיִּיגָּ. ער האָט גַּעַפְעַנְטָ אַ-פְּאַרְפְּרָאַשְׁעָט אַוְיָגָן, אַגְּנָקְוָקָט זַיִדָּשָׁטָאַר אַוְן נַיְשָׁט פָּאַרְשָׁטָאַנְעָן, פָּוָן וּוּנְעַן זַיִדָּ דַּעַרְבָּעָמָעָן זַיִדָּ פְּלוֹצִים.

— ס'איו שווין טאג ? ... — האט ער געפֿרַעגְט — אווי, וויא בראך... בָּגָעַ
דענַק שווין... כְּהָאָבָּן נְעַכְּתָּן גַּעֲמָאָכְּתָּן יְעַנְּעַן כּוֹסָה...

און געווישט זיך אַ בְּרוֹדִיקָע טְרוּעָר אֵין זִין פָּאֶרֶפְּרָאַשְׁעַט אוֹיגַ.
— כִּיוּעַל מַעַר נִישְׁתַּגְּתָּן גִּינְזְּבָּר זַיְ... זַיְ דָּאָרְפָּן מִיד סִיְ... וַיְ נִישְׁתַּ... אָפִילַו

די יִדְיְישַׁ בִּיכְלָעַד הָאָבָּן זַיְ אַרְוִוִּסְגּוּוֹאָרְפָּן אֵין מִיסְטַ אַרְיַין...

— יִדְיְישַׁ בִּיכְלָעַד... — הָאָבָּן זַיְ גַּעֲכָאַכְּטָשְׁעַט — לִיגַּן אֵין זִינְעַן...

ער איז אַרְוָנְטָעַר מִיטַּדְעַר פִּינְצְּטָעַרְטָעַר טְרוּעָר, גַּעַטְאָפְּט אֵין דָעַר טְוָנְקָל.
וַיְ לְאָנָגַע ער איז גַּעַגְּנָגְעַן פָּוֹן אֵין בִּיסְטָרָא אֵין דָעַר אַנְדָעַרְעָה, האט ער שווין
מעַר נִישְׁתַּגְּתָּן גַּעַדְעַנְקָטָם, זַיְ זִעְנַעַן אֵין דָעַר גַּעַגְּנָטָן, אַרְוּם דַי הַאלְיָעָס, אַגְּנוּעַצְטָם
אוֹיפַּךְ אַלְעַ רָאָגָן, דַי פִּיס, פָּאַרְנוּמָעַן מִיטַּדְיַ אַיְזְנָדְלָעַד בִּים פַּעַדְאַלְרַן אוֹיפַּנְ
וּוְעַלָּא, זִעְנַעַן אִים גַּעַזְוָאָרָן אֵי לִיְיכָט, וַיְ אַ פַּעַדְעָרָל, אֵי שּׂוּוֹר, וַיְ שְׂטִיקָעָר
בְּלִיְ... עַר האט גַּעַפְּרִיט דָעַם אַלְטַן וּוְעַלָּא אֵין אַ זִּיגְזָאָג, דַא אוֹיפַּנְ טְרָאָטוֹאָר,
דַא צְוִישַׁן דָעַר גַּעַדְיכְּטָעַר פָּאַרְעָרִי פָּוֹן שְׂעוּרָעַ לְאַסְטַמְאַשְׁינָעָם, אוֹיפַּנְ מִיטַּן
בְּרוֹק, מְעַנְשָׁן הָאָבָּן זַיְ אַפְּגַעַשְׁטָעַלְט, נְאַכְּגַעַקְוָקָט אִים, גַּעַוְיִזְן מִיטַּן פִּינְגָעָר
צָוָם שְׁטָעָרָן, אוֹ ער אַיְזַ נִישְׁתַּבְּיָה דַי קְלָאָרָע גַּעַדְעַנְקָעָן, דַעְנַאָּד אֵין גַּעַוְיָעָן —
וַיְ אַ לְאָנְגָעָר, פִּינְצְּטָעַרְטָעַר חָלוּם. עַר אַיְזַ גַּעַפְּלִינְגָן אוֹיפַּנְ אַלְטַן וּוְעַלָּא מִיטַּ
דָעַר גַּעַנְצְּעָרְטָעַר פָּאַרְעָעָר. פִּינְעַרְדִּיקָע רַעַדְעַר הָאָבָּן זַיְ אִים גַּעַדְרִיטָטָפָּן בְּלִיְ...
עַר האט מַעַר נִישְׁתַּגְּתָּן גַּעַפְּלִיטָט דַי רַעַד אַוְנְטָעָר זַיְ. פָּלוֹצִים האט ער זַיְ אוֹיפַּנְ
גַּעַהְיִיבָּן אַיְזַ דָעַר לְוָפְטָן, זַיְ גַּעַפְּלִוְיָגָן אַיְבָּרְטָעַרְטָעַר
גַּעַקְוָמָעַן זַיְעַר מַאְדָנָע, וּוְאָסַעַר האָטָם דָעַרְזָעַן אַנְטְּקַעְגַּנְקָוּמָעַן וַיְין פָּאַרְשְׁטָאַרְבָּן
וּוְיַיְבָּעַלְעָעָר, וַיְ זַיְ פָּאַכְעַטָּמַיט דַי הַעַנְטָן : „פָּאוֹאַלְעָיָה, מְשֻׁגְעָנָעָר... וּוּסְטָט
זַיְ נַאָּדָה, חַלְילָה, דָוִיסָ זַיְן...“ פָּוֹן וּוְעַנְעַן קּוֹמָסְטָו ? ... גַּיְ אֵין דַיְן רַוְ...
אַרְיַין...“ — האט ער גַּעַוְוָאָלָט אַ גַּעַשְׁרִיָּיָה, נַאֲרָסְגַּעַשְׁרִיָּי אֵין אִים
שְׁטָעַקָּן גַּעַבְּלִיבָּן אֵין הַאַלְדוֹז... — — —

אוֹיפַּגְּעַכְּאָפְט האט ער זַיְ אוֹיפַּךְ אַ בְּעַטְל אֵין שְׁפִיטָאָל „הַאַטְעַל דִּיעַ“, דַי
בְּאַנְדָּאַוְשִׁירְטָעַ פִּס, אֵין גִּיפְס, זִעְנַעַן גַּעַהְיִגְגָּן אֵין דָעַר לְוָפְטָן, פָּאַרְצְוִיגָן מִיטַּ
אַנְ אַפְּאָרָאַט צָוָם סְוִיפִטָם. עַמִּיךְ פָּוֹן דָעַר זַעַצְעָרִי אֵין אִים גַּעַקְוָמָעַן מַבְּקָרָה
חוֹלה זַיְן, בְּרוֹדִיקָע טְרוּעָן זִעְנַעַן גַּעַשְׁטָאָגָן אֵין זַיְן פָּאֶרֶפְּרָאַשְׁעַט אוֹיגַ.

— שַׁוְיַן... קַעַנְסַט שַׁוְיַן צְוַנְעַמָּעַן מִין וּוְעַלָּא אוֹיךְ... — האט יָאָסֶל גַּעַר
רַעַדְטָשְׁטִיל, אוֹ מִהָּאָטָ קִוִּים גַּעַהְעָרָט — כִּיוּעַל שַׁוְיַן מַעַר אוֹיפַּנְ וּוְעַלָּא נִישְׁתַּ
פָּאָרָן... כִּיוּעַל מַעַר נִישְׁתַּגְּתָּן הַאַרְעוֹעָן פָּאָר זַיְ... זַיְ זִעְנַעַן עַס גַּרְנִישָׁט וּוּרְטָט...

כינאנט אויפן אלטן... פלאז „רָפּוּבְּלִיךְ“

אנומלטן איין אויף דער פול-באוזעטען טעראסע, אין דער עלזאסטער טאַז ווערבגע, אויפן פלאז רעפּוּבְּלִיךְ, וויידער אומגערכֿט געוווען פול און רוישיק, בייז שפעט נאך האלבער נאכט, ווי איין די אלטער גוטע ציטטן; וויל אין רענֶן דיקון דעצעמעבר-אונט זיינן דארט געוויינלער צוֹיִידְרִי פָּאָרְבָּלְאָדְזְשָׁעָטָע יידז, קוּקוּן אֲרוּסָס דורך דער נעלדייקער שובי, עמִיךְ זאל זיך אַרְיִינְקָאָפָּן. סְשָׂתְּיִיעָן עַסְנְדִּיקָע קָעָלָטָן. סְיִצְצָת דָּא בְּמֵעַט יְעַדְן אָוֹנוֹת בְּבֵי אָן אַוְיסְגָּקְילָט טַעַפְּלָעַלְקָאָוּעַ דָּעַר אַלְטָעָר אַקְטִיאָר. דָּעַר עַרְשְׁטָעָנוּר לִיבָּהָבָּעָר, הָעָרִי לְעֻבָּן הָאָרֶץ. עָר ווַיְיל זַיך בָּאָלְדָא אוּפְּהִיבָּוּן אָן אַנְטָלוּפָן, ווַיְיל אַמְּגָעָרִיכָּט קָעָן זַיך אַרְיִינְשְׁטָעָלָן דִּי גַּעַלְטָעָרְטָעָר פְּרִימְאָדָאָנוּ פָּוּ אַמְּאָלִיקָן לְאַכְטִיגָּעָר-טַעַטָּעָר, אָוּרָךְ רִי לְאָנְקָרִי, עַטְיִ פְּיִוּעָלְוָוִוִּישָׁס. אוּפְּהִן קְלִיְּנָעָם אַנְדוּלִירָטָן קָעָפְּלָל בְּיַיָּאִיר, אַיְבָּעָר דִּי בְּלוּיְיָ-גַּעַפְּאָרְבָּטָע, מְמוֹרִישָׁ-פְּאָרְדִּירִיטָע לְעַקְעָלָעָר, זַיךְ אַכְדִּירִי טַעַר הָוָט, ווַיְיַאַפְּגִּיל מִיט צַעַפְּרִירִיטָע פְּלִיגְלָן; ווַיְרַעַת פְּאָרְ-פִּיְּעָרְ-אָוּן-פָּאָרִי וואָסָעָר, קְרִיגָּט זַיך אָוִיסָמִיט אַזְוָעָלָט, שְׁעָלָט אַלְעָמָעָן מִיט טַוְוָעָטָן קְלָלוֹת.

מִזְוִוִּים נִשְׁתַּחַת ווָאָס פָּאָרָא צַוְּפָאַל סְהָאָט דָּאַסְמָאָל צְוָאָמָעָנְגָעָבָרְעָנְגָט אָ פָּאָר אַלְטָעָר שְׁטָאָמָ-גָּעָסָט. דִּי טָרָאָסָע איין גַּעַוְוָן פָּוּל בָּאוּצָט, בְּיוֹ אָרוֹתָה. דִּי גָּאָרְסָאָנָעָן זַעַגְעָן גַּעַלְאָפָּן הַיְן אָן צְוָרִיק, בְּיוֹ דָעַר שְׁוִיבְּנְדוֹאָנָט, אָרוּפִּיצָה, איין בְּרִיאָת גַּעַוְוָן צְעֹוָצָט דָעַר מוֹזְיִקָּעָר הַעֲנָעָךְ בָּלָאָט, דָעַר אַלְטָעָר רְעוּאָלְזִיאָ-גַּעַר הָעֶרֶשְׁ-מְעַנְדָּל, דָאָס רְבִּיל, ווָאָס לְאָוֹט קְיִינָעָם נִשְׁתַּחַת קְוָמָעָן צָוָם ווָאָרָט אָן שְׁרִיְּטָה בָּאָר : „כִּיּוּלְדִּיר בָּאָלְדָא אַמְּאָלִילָעָן“; דָעַר מְאַנְפְּאָרְגָּאָז-שָׁאָטָן, דָעַר קְוָנְסָטָ-קְרִיטִיקָעָר בְּזָ-שָׁוּשָׁנִים. סְהָאָט זַיך אַוְיךְ פָּלוֹצִים אַרְיִינְגָּשְׁטָעָלָט דִּי גַּעַלְעָן, ווָאָס הָאָט אַמְּאָל, בְּיוֹ מְאָדִיס שְׁוֹאָרָצָן, ווּעַן עָר הָאָט נְאָסְטְּרָאָלִירָט קָאָרִיאָה, גַּעַשְׁפִּילָט דִּי בְּלוּוָאָנְסָקָעָ מִוִּיד צְבִּיהָ, אָין יִ. זַיְגָעָדָס „יִאָשָׁעָ קָאָלָב“. „הַיְ... הַיְ...“ — הָאָט וַיְיַעַפְּלַעְגָּט צָו הַרְוִשְׁנִין אַוְיךְ דָעַר בִּינָעָ, דִּי גַּעַלְעָ, צַעַכְרָאָסְטָעָטָע מִוִּיד, אָוֹן גַּעַוְיָזָן אִירָעָ גַּעַוְנָטָע צִיְנָעָר. אִירָר וַיְוַיטָע קָאָפְּ הָאָט גַּעַפְּלָאָמָט, ווַיְיַיְגָעָטָוּנָקָט אָין הָאָנִיק. אַצְינָה, נַאֲך אַוְיִפְּלִיאָיָן, אָיִזְוִין זַיךְ בְּיַיָּאִיר גַּעַבְּאָמְבָלָט גְּרוֹיסָע, צִיְגִּינְעָרִישָׁ אַוְיִרְיִינְגָּעָ, אַבְעָר דָעַר גַּעַוְנָטָעָר גַּעַשְׁטָעָל אִירָעָ הָאָט נַאֲך אַלְץ אַוְיסְגָּעָנָבָן אַיְדָעָנָע מִיט הִיָּס בְּלָוֶט אָוֹן מִיט אַהֲלִיקָן טַעַמְבָעָר.

פון וואנגן האט זי זיך ווידער דערנו מען אהער ? זי האט זיך לעצטנס — האט מען דערציילט — אַרְמוֹגָעֵפִירֶט אַיִן דֵי גְּרוּיְסָע קָאֲפִיעֵן אוּפֶן קָאַטֶּ — ד'אָזִיר מִיט אַיְוָגָג, פָּאָרְגְּרִינְטָמִידָל, עַפְעַס אַפְּרָעְמָדָע, עַקְוָאָטִישָׁע פְּלָאנְץ, מִיט מַאֲלָכִיטְ-גְּרִינְעָ אַיְוָגָג. מֵהָאַט זי בָּאָגָעֵנְטָ אַיִן מַאֲנְטָאָן, אַיִן סְטָ. טְרָאָן פָּעָן, אַיִן נִיסָּס, אַוִּיפָּס דִּי בְּרִיטִיאָן טָעָרָאָסָן פָּוּן האָטָעל "גַּעֲגָרָעֵסְקָאָ" צָלִיגַט אוּפֶר דָּעָר קָאַקְעָד "פְּרָאָמְעָנָאָד דָּעָזָ אַנְגָּלָעָ". אָפְּלִיו אַיִן קָאָ, בֵּי דֵי רְוִישִׁיקָע פִּילָּם פָּעָסְטִיוֹאָלָן. "זַו וּוֹאָרָט אַוִּיפָּס קָאַנְטְּרָאָקָט פָּוּן הַאָלִיוּוֹד" ... — האַט זי אלְיָין פָּאָרְגְּעַצְּטִיטָרָעָן דָּאָס מִידָּל, אַנְסָע דָּעָרְבִּי נִשְׁתָּחָוּס אַיִגָּן פָּוּנָס אַפְּגָעַצְּטִיטָרָעָן קִינְד, טָאמָעָר האַט זיך ווּרְפָּוּן דֵי יְוָגָגָעָן מַעְנָעָר צּוּפִיל פָּאָרְקָוָט, אַדָּעָר גַּעֲנָמָעָן קָלְעָפָן צּוּמָס מִידָּלְ-קִינְד, מִיט הַיִּסְעָד רִיד אַיִן אַיִר רָאוּ-אַפְּגָעָדָעָטָן אַוִּיעָר, אַוְן דֵי קָלִינְעָן הָאַט קִינְדְּרִישָׁ, יוֹגָ-פְּרוּלִילְעָן גַּעֲלָאָכָט מִיט אַיְרָעָן חַזְ-גְּרִיבְעָלָעָר. מֵהָאַט נִשְׁתָּחָוּס גַּעֲוָוָסָט גַּעֲוָוָי, צִי דֵי קָלִינְעָן אַיִן טָאָ-קָע אַיְרָס אַטְאָכְטָעָר, אַדָּעָר סְתָמָס אַשְׁיִינְדָל, צּוּצְצִיעָן, עַפְעַס אַיִן מַעְןָ דָא חַוְשָׁד גַּעֲוָוָיָן, מַאֲלָעָן ווָסָס מַקְעָן חַוְשָׁד זִין אַיִדְעָנָעָן מִיט אַזָּא גַּעֲשָׁתָעָל, וְזַי זִין פִּירְטָז זִיךְ אַרְוָם מִיטָן מִידָל אַיִן דֵי גְּרוּיְסָע, וּוּלְטָ-בָּאָרִימְטָעָ קָאֲפִיעֵן; דָעָר אַמְתָאָזָיָן, אַזָּי זַי הָאַט נַאֲזָר אַפְּשָׁר אַלְיָין אוּפָק גַּעֲוָאָלָט יוֹגָג זִין, אַזְשִׁין טָוָן, בֵּי דָעָר זִיתָפָן דָעָר יְוָגָגָעָן צִיגָן, מִיטָן בָּוּרְשְׁטִינְגָעָן אַפְּגָלָאָן אַיִרָעָן לְאָקָן, צָעַשְׁאָטָן אַיְבָעָר דָעָר מַאֲנְטִילִיעָן אַוִּיפָק שְׁמַאֲלָעָ אַקְסָלָעָן.

— מַיְרָופֶט אַיִק טָאָקָע צְבִיה ? — האַט פָּוּן טְשִׁיקָאָוּזָוּגָן בָּאַלְדָא פָרָעָג גַּעֲטָוּן דָאָס רְבִיל.

— צְבִיה ! וְזַי דָעָן ? מַאְרִיס שְׁוֹאָרֶץ אַלְיָין, ווּאָס האַט גַּעַהָאַט דָעָם טָאָ-לְאָנָט אַוִּיסְצּוֹגָעָפִינְגָעָן דֵי רִיכְטִיקָע שְׁוִישְׁפִּילָעָר פָאָר פָּאָסִיקָע רָאָלָן, האַט פָאָר מִיר שִׁיעָר נִשְׁתָאָבָקָוּמָעָן דֵי כְּפָרָה...

דָאָס האַט זי גַּעֲגָעָן אַגְּנְזָהָעָרָן, ווּרְעָרָסָמִידָל, אַשְׁטִיגָגָעָר, קָעָן זִין.

— עָרָה האַט מִיד גַּעֲוָאָלָט מִיטָנָעָמָעָן קִינְדְּ אַמְעָרִיקָע אַוִּיךְ, נַאֲרָ...

— נַאֲר — ווֹאָס ? ...

— נַאֲר סִ'הָאַט זִיךְ אַרְיִינְגָעָמִישָׁט דֵי יְדָעָנָעָ זִיְגָעָ... — האַט זי אַרְוִיסְ-גַּעַלְגָּאָט — פָּעַפְעָרְיוֹכְטִיקְ...

אין רְוִיךְ פָּוּן דֵי סִ'הָאַרְעָטָלָעָר. האַט זִיךְ דָעָר מַזְוִיקָעָר מִיטָן בְּרִיטָן, שְׁוֹאָרֶץ קִינְסְטָלְעָרְ-שְׁלִיקָה, אַגְּרִיבְעָנָעָר לְאַדוֹשָׁעָר, דָעָם גַּאֲנָצָן אַוְונָט גַּעַ — האָלָטָן אַיִן שְׁפָאָרָן מִיטָן רְבִיל :

— מַאְרָטִין בּוּבָעָר, הַעֲרָסְטוֹ, גִּיטָּס מִיךְ לְעַרְנָעָן חַסִּידָות... אַוְן דַו בִּיסְט טָאָקָע אַוְורְקָעָר, וְזַי דַו זַו אַגְּסָט ? רְעַדְסָט ווּגָעָן חַסִּידָות אַוְן פָּרָעָסְט בְּשָׁרָ...

קוּוִיטָשָׁ...

— דִּיר — זָגָט אִים צְרוּיקָ אַרְיִין דָאָס רְבִיל — וּוּאָלָט גִּיכָעָר גַּעַפְאָסָט צִוְּזִין אַן אַבְּעָרְ-קַאְנָטָאָר אַיִן דֵי רַעְפָאָרְמִירָטָעָ טְעַמְפְּלָעָן ...

— עט, פארקריכסטו שוין, זאלסט מיר מוחל זיין, גאר אין בוידעם ארין. וואס, כ'בעט אייך, האט א לאדוושער ייד צו טון מיט די קאלטער יהודים ? אין די טעמלען זיערעד וועל אייך גיין זוכן ידישע נגינה ? ציזעל שווין בעטלער גיין אין דער קירכע ארין, וויל זוי דארט האבן דירעקט איבערגענומען די אלטער בית-המקדש-לייטורגיינ פון די כהנים און לויים, ווי ס'שטייט און גייט, מיט גאנצן קלאפערגעציגיג...

דער אלטער רעוואלווציאנער הערדש-מענדל האט מיט פארהילצערטער פינ' געד געדרייט א סייגארטעל אין ביבולע, נישט געהרט אפילו דארט זיער פלפלול און אפגרוּפַן זיך צום רביל :

— און מען פארטראכט זיך גוט. זעט מען אייך, אג, אייגנטעלען, אין דער "בונד" געווען די אנדערע זייט מטבח פון ציוניזם. ערשות די יעוסעקס האבן אויפגעלאיזט אונזערע געונטצע נאציאנאלע שטראובונגען, אלע זענען זוי גערעכט געווען אין יונגען ווירקלעכקיט. זוי האבן זיך אבער אלע אויפגעדי ליעיזט און זער היינטיקער דעראליטעט. זוי האבן קינס נישט קיין עקייס-טענץ-baarעכטיקונג. זוי זענען זוי דער אפשין פון וויטע שטערן, וואס עקר זיסטירן נישט מער.

דאס רביל, דער ביטראק, האט באלאד דערכאנט וויהין ער צילט :

— טא וואס-זשע ווילסטו ? די אפראטען זאלן זיך אויפיליוֹן ? יידן בא-דאָרְפָּן צו האבן פרנזה... וואס זאלן זיך טון ? זוי זאלן זיך איצט אַוּוּקְשְׁטָעָלְן פרענס הוויז ? ...

— געויסע ציוניסטען האבן נאך אבער אין יונע יארן נישט געקענט מוחל זיין, וואס זוי זענען געבורן געוואָרָן... יידן. דערפֿאָר אין זיער מין ציוניזם אויך — אַסְמִילָאַצְיָע, אָן אַנְטְּלוֹפָּן... — ער איזו געווען אַבִּיסְל צעהושט אויך און גאר פְּלוֹצִים אַ ווֹיִזְגַּטְזִין אויף די מײַדְלָעָך אַין רָג :

— קוּק אָן... די קְרַבּוֹנוֹת פָּן דַּעַר קָאָפִיטָאַלִיסְטִישָׁר גַּעֲזָלְשָׁאָפָּט...

— האסטו באָדָאָרֶפֶט אַנְקּוֹקָן די וועלבע „קְרַבּוֹנוֹת“ אין דיין מאָסְקוֹעָן, אין די הינטערגעסלאָען בִּינְיָאָכְטָן... כִּבְין, מֵשֶׁל דִּיר, דָּארְט גַּעֲוָעָן, יַעֲנָע דָּארְט זַעַזְעָן גַּרְאָבָע, צַעְגָּאָסָעָנָע, פָּאָרְפּוֹדָעָרְטָע יַאֲכְנָעָס... אָן אויף אַט די דִּינָעָן פְּרָאָנִי צַיּוֹקְעָלָעָך אַיְזָאָך אַמְּחִיה אַ קוּק צו טָן... זוי נָאָרְן קִינְעָם נִישְׁט. זוי דָּעַן נִישְׁט וּוּגָן סָאַצְיָאַלִיזָם...

די קוּרְצָע הענט פָּאָרְשָׁטָעָט אַיְזָאָך אַרְבָּל, האט דאס רביל פְּלוֹצִים זיך אַ קְעָר גַּעֲטָוֹן, אַרוּפְּגָעָקָות צוֹם מִידְלָמִיט די שְׂרִיְעָנְדִּיק-בְּלָאָנְדָע, צַעְכּוֹאַ לַיְעָטָע הָאָר אוּפְּרָאָר אַפְּגָעָקָט צוֹם קְלִינְיָעָם יַד מִיטָּה רָאוּעָה בְּקָלְעָה, אָן סְהָאָט לְעָבָן אַיִם. זוי האט אַרְאָפְּגָעָקָט צוֹם קְלִינְיָעָם יַד מִיטָּה רָאוּעָה בְּקָלְעָה, אָן סְהָאָט גַּעַשְׁפִּילָט אַמְּדָנָע לְאַכְנִידָק פִּיעָרָל אַיְרָע הָעַלְעָה וְאַסְעָרְדִּיק אַוְיָגָן. זוי האט פּוֹיל דְּעַרְזָוֹפֶט דָּעַם „פָּאָסְטִיס“, מיט דער אַנְדָּרָעָר האָנְטָה, צוֹוַיְשָׁן די פִּינְגָּר

מייט די לאנגע דויטע נעלג, אַפְגָעַקְלָאָפֶט דעם אש פון סיינטעל, אַ בְּלִיךְ גַּעַד
טֹן מַאֲדָנָע פָּאַרְוּנוֹנְדָּעָרְט אַרְוּם זַיְךְ צַו די גַּעַדְיכְּטַ-בָּאָזְעַטָּע טִישָׁלָעַד, וּוּ מַעַן
אַמְפָעָרֶט זַיְךְ אֵין עַפְעָס אַ פָּרָעָמֶד לְשָׁוֹן.

— העיר נאר, זו... — האט זיך בְּנִ-שְׁוֹשָׁנִים אַנְגָּבְוִוִּיגְן צֻומָּה רְבִיל — כַּיוּעַל
דִּיר דַּעֲרַצְיַילַן אַ סּוֹד... כַּהֲבָ אַוְיךְ אַמְּאָל גַּעַהָאָט אַ פָּרוּי... אַלְעַ וַיְיִסְן עַס...

— אַוְאַלְעַ וַיְיִסְן עַס, טָא וּוֹאָס אֵין עַס פָּאָר אַ סּוֹד?... כַּיוּעַל דִּיר בָּאַלְד
זַאֲכָמָאַלְיעַן...

געלאוט אַלְעַמָּעַן אוַיְסְרָעַדָּן, האט דער אלטער שוַיְשְׁפִּילָעַר, דער אַמְּאָלִי-
קָעַר עַרְשְׁטָעַר לִיבָּהָבָעוּ, הָעָרִי לַעֲבָנָהָאָרֶץ, אַ הְוָסְטָל גַּעַטָּוֹן, אוַיְסְגָּעַפְּרוֹוֹת
זַיְן טַעַמְבָּעָר. שְׂוִין לְאָגָן, אָז עַר האט נִישְׁתַּחַת גַּעַהָאָט צַו וּוֹעַמְעַן אַ וּוֹאָרָט אַרְוִיסְ-
צְוָרָעָדָן. עַר האט צַעַשְׁפִּילְיָעַט זַיְן גַּעַרְאָטָעְוּוּעָט טַוּעַד-זַוּעָסְט, אַרְוִיְגָעַרְוקָט
דָּאָס יְעַגְעַר-קָאַפְּעַלְיִישְׁל אַיְבָּרָן גַּעַוּלְבָּטָן שְׁטָעָרָן אָז שְׁטוֹרָק גַּעַטָּוֹן דָּאָס
רְבִיל, רְזַיאָל אַמְּאָל יְעַנְעַם אוִיךְ לְאָזְן רְעַדָּן אַ וּוֹאָרָט. זַיְהָבָן אַבָּעָר גַּעַוּסְט,
אוּ הָעָרִי לַעֲבָנָהָאָרֶץ אַלְעַמָּאָל צַו דַּעֲרַצְיַילַן עַפְעָס זַיְעַר פְּרִילְעָסְט. דִּי גַּעַלְעַן
הָאָט שְׂוִין בָּאַצְּיִיטָנָס גַּעַלְאָכָט, גַּעַוְיִגְט מִיט אַרְיָע גַּרְוִיסְעַ צִיגְיַנְעַרְיִישְׁע אַוְיעַ-
רִינְגָּעַן אֵין דער ברִיטָט.

— דָּאָס מְאָל — הָאָט עַר פָּאַרְצִיְּגָן דָּאָס אוַיְסְגָּעַלְאַשְׁעַנָּעַ סִינְגָּרָעָטָל —
זַעַגְעַן מִיר אוֹפֶן וּוַיְנְטָעַר-סְעַזָּאן אַרְיִינְגָּעָפָּלָן אֵין סָאמָעַ כְּרָךְ לוּבְּלִין, גַּעַ-
וּוַיְנְלִעַן, מִשְׁלַעַפְט זַיְךְ פָּוֹן שְׁטָעַטָּל צַו שְׁטָעַטָּל מִיטָּהָבָעָם, וּוַיְיל סָאיְזָנְשָׁטָא אַפְּילָוּן צַו בָּאַצְּזָלָן
פָּאָר דִּיר אַכְסָנָהָה, לוּבְּלִין — וּוֹעַר סָהָאָט נִישְׁתַּחַת גַּעַקְעָנָט דָּעַם אַלְטָן קוּזְמִיר,
אוּיפְּ יְעַנְעַר זַיְיט טַוְיעָר. טַיְעַרְעַ יְיִדְעַ, זַאְגַּ אַדְיִין. דָּאָס טַעַטָּר אֵין אוֹנוֹט
בְּרַעַכְתָּ זַיְךְ, כָּאַטָּש מִיר שְׁפִילָן פָּוֹן לִיְכְּטָרָן דַּעְפָּרָטָוָר, וּוַיְיל פָּאָר "לִיטָּעַ-
דָּאָטָוָר", וּוַיְיסְט אַיר, הָאָבָן יְיִדְעַן עַפְעָס מָוָרָא, "דִּי רַוְמְעַנְיִשְׁעַ חַתּוֹנָה", "פָּאָפִי-
רָעַנְעַ קִינְדָּעָר"... סִיחִיבָּת זַיְךְ, גַּעַוְיִנְגָּלָעַן, אֵין דער אלְטָר הַיִּם אֵין עַנְ-
דִּיקְטָ זַיְךְ אֵין נַיְוִידָאָרָק, וּוּ אַטָּاطָע, לְמַשְׁלַח, שְׂוִין לְאָנָגָע יְאָרָן וּוּ עַר הָאָט פָּאָר-
לָאָזָט וּוַיְיבָ אֵון קִינְדָּעָר, הָאָט דַּאָרָט חַתּוֹנָה מִיטָּה... דִּיר אַיְגָעָנָעַר טָאָכָטָר,
אֵין מַעַן דַּעְרוֹוִיסְט זַיְךְ דַּעְרָפָן עַרְשָׁת אַונְטָר דִּיר חֹופָה. מִיהָרָת דַּאָרָט נַאֲר
— דַּאֲצָהָאָל... אַלְרִיטִיט... טְרָאָבָל... כְּשַׁטְּיִי אֵין בַּי אַיְדַּ, אַ שְׁנִיְדָעַר, אוֹפֶן
קוּזְמִיר, אֵין אַ הִינְטָעָרָשָׁפֶט שְׁטִיבָל. אַפְּילָוּן דִּי לִיְכְּטָעָ מִידְלָעָ אַוְיִפְּן רָאָג
הָאָבָן מִיךְ שְׂוִין אוִיךְ גַּעַקְעָנָט. זַיְיִזְעַן אַפְּטָ, דִּיר עַיְקָר פְּרִיטִיק-צְוָנוֹאָכָטָס,
גַּעַקְעָמָעָן מִיטָּזִיעָר "חַתּוֹנִים" אַיְזָנָעָטָר. אַיְר וּוּעַט אָפְשָׁר לְאָכָן, נַאֲר וּוּ
הָאָט אַיְר הַיִּינְט אַזְּאָע טַיְעַר "פָּאָבְלִיקָּום"? אַפְּילָוּן אַזְּאָ, "פָּאָבְלִיקָּום". מִדְאָרָף
דָּא, אֵין פָּאָרִין, אַרְוָמְלִיְּפָן אַיְבָּר דִּי הַיְּזָעָר, צַו יְיִדְעַן, אַרְוִיְגָעַרְעָבָעָטָקָאנְ-
פָּעַקְצִיאָנְעָרָן, גַּרְוִיסְעַ חֹוְרִים, אֵין אַיְנְבָעָטָן זַיְךְ בַּי זַיְךְ, זַיְיִזְעַן נַעַמָּעָן אַ בַּי-
לְעַט צֻומָּה בְּעַנְעָפִים. כְּשַׁטְּיִי אַוְיךְ אַיְנְדָל, לְאָמָר זַאְגָן, מִסְתָּמָא נִישְׁתַּחַת אַזְּאָ גַּרְוִיסְעַ
צְנוֹעָה. נַאֲר כְּבִין פָּאָרְבָּלְעָנְדָט, שְׁטִיעָרְבָּלְעָדָק פָּאָרְלִיבָט. סִוּעָרָט אַפְּילָוּ גַּעַבְיָרָן

בי אונז א קיגד. צויזיס נישט וואס ס'טוט זיך אפ הינטער מײַנע פלייצעס. צום יארטאג פון אונזער חתונה וויל איך אבער מײַן וויבל מאָן אַ שיינעם סיורפרין, ברענגן איר אַ פרעוענט. כ'פארבעט אין שטוב אַריין אַ צירונג' הענדלער, אַינזוקייפֶּן ביַ אַים אַ שנירל פערל פֿאָר מײַן וויב. דער מאָן זיצט בְּיַם טיש אַן כ'קליב אַיבער ביַ אַים די שニירלעַך פֿערל. נישט קיַין אַמְּתָע פֿערל, מְאלָט אַיך. כ'קען זיך אַבער אַליין נישט אַנטשלייסן אַן פֿרעַג ביַ אַים: „האט אַיר נישט, כ'בעט אַיך, אַ שנירל פֿערל, עפָּס אַזוִּינָס אַן אוּלְּכָבָעַס?“.

— אַ — מאָקט יונגעַר, מיט אַ זיפַּץ — כ'הָאָב גַּעֲהָטָט אַ שנירל פֿערל, וואָס אַזוִּינָס זעט מעַן גַּאֲרַה הַיִּנְטַּנְתַּר מַעַרְך. האָבן אַיך עַס גַּעֲוֹיַּין אַיְינָע... האָט זי עַס מִיר אַין דֵּי אַוִּיגָּן, פֿאָרטוּישַׁט. כ'הָאָב זיך עַרְשַׁט דערנוֹאָך גַּעֲכָפָט.

כ'הָאָב דַּעֲרָבִי פֿאָרְלוּיְרַן אַ פֿאָרְמָעָגָן...

— ווַיַּסְתֵּט אַיר גַּאֲרַה וואָס? — זָאָג אַיך — כַּיוּעַל גַּיַּן אַרְיִינְרוֹפָן מֵיַּן פְּרוּי, ווַעַט זי זיך אַליין צֻקְלָוִבָּן. די ווַיַּבְּעַר זענָעַן בעַסְעַרְעַן מְבִינִים... „שִׁינְדָּעַלָּע...“ — רָוֶף אַיך — קּוֹם נָאָר, ווַעַסְטוּ זיך אַליין אַוִּיסְוּיְילָן די מְתָנָה צום יארטאג פון אַונזער האַצְּבִּיטַּן...“

און ווי נָאָר זי טְרַעַט אַרְיִיבָּר די שְׁוּעָל, הַיִּבְּט עַר אַיִּיף אַ גַּעֲוֹאָלָד, דער צִירונג'הַעַנְדָּלָע : „דָּאָס אַיְּז זַי טְאָקָע, די גַּנְבְּטָע, וואָס האָט מִיך אַומְּגָלִיקְעַד עַלְכָּעַמְּטַבָּט... פֿאָרטוּישַׁט דָּאָס שְׁנִירָל אַמְּתָע פֿערְל...“ אַן עַר לוֹפְּט בְּאַלְד בְּרַעַנְגָּעַן פֿאָלִיצִי, „אַגְּנִיד — מָאָכָט זי, מַיִּינָע, הַיִּסְתַּט עַס, אַן פְּאָלָט שִׁיעָר נִשְׁתַּחַן חַלְשָׁות — בֵּין אַיך פֿאָרְלוּיְרַן... אַיִּיף ווּוִיג...“

— טְיִיעָרִינְקָע — זָאָג אַיך, אַן נָעַם זי אַין מַיִּינָע אַרְעָםָס — דָּאָס ווַעַט נִימְאָלָס גַּעֲשָׁעָן... כַּיאָזָל אַפְּיָלוּ דָּאָרְפָּן גַּיַּן אַפְּגִּינְצְּטָעָרָן צְוִילִיב דִּיר אַלְעַ מַיִּינָע יַאֲרָן אַין תְּפִיסָה. כִּנְעָם אַלְעַ אַוִּיך זיך, דַו הַעֲרָסָט? זָאָלָט מִיר נָאָר אַפְּהָיטָן אַונְזָעַר קִיגְד...“

וַאֲרָפְּט זי זיך מִיר אוּפָן הַאלְדוֹן אַן ווַיַּבְּנָט : „מַיִּין עַנְגָּל...“ — יַאֲמָרְטָז וַיַּפְּאָרְצִיּוּ מִיך... כ'הָאָב דִּיך אַנְגָּעָטָן אַזְּוִיפָּל טְרָאָבָל...“

בקיצוֹר, כִּבְּין אַזְּוּקָע אַין תְּפִיסָה, אַן — דער פֿאָרְהָאנְגָּן פֿאָלָט. דער זָאָל שְׁטוּרָעָמָט מִיט אַפְּלוּוּן. אַין די עַרְשָׁטָע רִיעָן זִיכְּן די „יִינְגָּלָעָד“ מִיט זַיְעָרָע „כְּלָוָת“. זַיְעָרָע אַיך בְּרַאֲוָא, נָאָר מִיט עַפְּעָס שִׁיטְעָרָע פֿעַטְשָׁלָעָע, נִשְׁתַּחַן וַיַּגְּוּוֹינְלָעָע. נָו, מִילָא, טְרָאָכָט אַיך. נִשְׁתַּט דָּאָס. אַן סְפָּאָלָט מִיר גַּאֲרָנִישָׂט אַין, אוּ כִּיְעַן דָּאָ בַּיְּ דַעַר פֿיַּעַס הַאָבָּן אַפְּגִּינְצְּטָעָנָע יַאֲרָ. אַין לעַזְּטָן אַקְט אַיְּזָוּן מִיט אַיְּגָנָעָן צְוָאָמָעָן מִיט אַיְּגָנָעָן פָּוָן די בְּלָאָטָע חַבְּרָה-הַלִּיטָּה. עַר הַאָלָט זי פֿעַסְט אַין זַיְעָנָע לְאַפְּעָס, בְּרַעַנְגָּט אַים סְגַּאנְצָע גַּעַלְט פֿאָרְדִּינְסָט אַין הַאָנָט אַרְיָין. עַר שְׁרִיְיט אַבעָר, דַעַר רֹצֶחֶת, אַז זַי נָאָרָט אַים. אַבעָר עַרְגָּעָר אַין דָּאָס, וואָס כִּידָּרָפָ שְׁוִין בְּאַלְד אַפְּרִיטָוּ וַעֲרָנָן פָּוָן תְּפִיסָה.

— וואָס ווַעַט אַיְצַּט זַיְעָן?... — פֿרְעַגְתָּ זַי, סְהִיסְט מַיִּינָע.

— מירן אנטולויפן ! — מאכט עה, דער חברהמאן אין ליציפעטן-היטל,
אין די שטייעועלעך, און בליצט מיט די אויגן, ווי מיט מעסערס.

און דא בליבט זי, ס'הייסט מויינגע, מיטאמאל שטינ :

— און ס'קינד... כ'וואל נישט איבערלאון ס'קינד...

פארט א מאמע !...

— ס'קינד — מאכט יונגער —نعم אויך מיט...

פאלט זי צו, קושט אים, האルドוט אים; און לויפט אוועק ברענגן דאס
קינד, ווי זאלן אלע צווזאמען אנטולויפן. און דא בליבט ער א רגע שטינ, דער
חברהמאן, אין די שטייעועלעך, טוט זיך א פאטש אין די באקעס, פאַרְדָּקָט דעם
דאשיק פון ליציפעטן-היטל אין א זיטט, טוט א שפֿי אויס אין דער קרום, פאַרְדָּקָט
שטעקט דאס קניפל מיטן געלט און טראגט זיך שנעל אָפֶן. ווען זי קומט באָלֶד
דעַרגָּאָך אָרָאָפֶן מיטן פֿאַרְוִוְילְטָן קינד, איז ער שוין מעַר נישטאָן; און זי
ברעכט אויס אין א ביטער, יאמערלאָך געווינן : „אווי זעגען זי אלען...“

ביי דער פֿינְגָּאָל-סְצְעָנָעָה האט דער גאנצער זאל, דער עיקר די גאלעריע,
געשטוּרָעָט מיט אַפְּלוֹרְזָן. און פֿון די ערשטָעָה רֵיעָן — נאָר אָ פֿאַר שִׁיטְעָרָע
פעטשלעך. דער פֿאַרְהָאָגָג פֿאָלָט. מילאָ, טראכט אַיך. כְּשֻׁטְּיִי אַיך די קּוֹלִיסָן,
נאָך אַיך גְּרִים. און דא קומען מיטאמאל אַרוֹחָה צוּווִי פֿון די חְבָּרָהָלִיטָם. אַיִּיד
נעַר גִּיטָּלִיך צו צו מיר בענטער, גַּאֲרָן נָאָטָן. ער קוּקָט שׂוֹין מעַר גַּאֲרַנִּישָׁט
מיר אין די אויגן אַרְיָן, נאָר אוּפְּינְגָּן פֿון מִין מַאֲרִינְאָרְקָעָן.

— זאג נאָר דָו... — מאכט ער — קוּלְעָסָט אָנוֹן אוועק די גאנצע פרנסָה
מיט אַזָּאָ שְׂטִיק...
— וואָס הַיִּיסְט... — וויל אַיך אַנְהַיְיבָן.

— סְטוֹיגָג נִישְׁט ! — שְׁלָאָגָט ער מִיר אַיבָּעָר — נָעַם עַס באָלֶד אָרָאָפֶן,
זָאָג אַיך דִּיר...
— וואָס רַעַדְתָ אַיך... ווי אַזְוִי...
— כְּזַוִּיסְט... הַאָק בַּעֲסָעָר אַרְיָן — אַק קוּי... אַלְרִיטָה... דָאַצְּחָאָל... טְרָאָבָל...
אייר הערט ווּרְטָעָר ? סְאִינוֹ מִיּוֹ גַּעֲוָאָרָן בִּיטָּעָר. מִהְאָטָט, הַיִּסְט עַס, באָ-

צייטָנָס, אַין סָאָמָע מִיטָּן סְעוֹזָן, באַדָּאָרָפֶט אַיְנְפָאָקָעָן די מַאֲנָאָטָקָעָס אַון אַפֶּ-
טְרָאָגָן זיך פֿון לוּבְּלִין. שְׁפָעָט אַין אָוָונָט בֵּין אַיך, סְקָעַלְגָּעָרָל אַוְּפְּגָעַשְׁטָעָלָט,
געַקְוָמָעָן צו מִין אַכְסָנָה, בַּיִּם שְׁנִידְעָר, הַינְּטָעָר די טְוִיעָרָן פֿון קוּזְמִיר. אוּפְּנָן
הָאָרֶץ אַין מִיר גּוֹט אַנְגָּזְעָאָלָצָן. כִּיְגַּי פֿאַרְבִּי אוּפְּנָן רָאָג, אַון די מִידָּלָעָך, ווּאָס
קָעַנְגָּעָן מִיךְ פֿון טְעַטְּעָר, גִּיבָּן מִיר הַיִּמְיִשְׁלָעָך אַ פְּרָעָג :

— נו, פָּגָנִיעַ לעַבְנָהָאָרֶץ, ווי אַין עַס הַיִּבְנָת גַּעֲגָנָגָעָן אַין טִיאַטָּנוּ ? ...

— עט — מאך איך, אוין גי זיך מײַן וועג — נישט וואזנעו...

— ביי אונז — מאכָן זיי — אכטט...

און דער אלטען אקטיאר, דער ערשותער לייב האבער, הערי לעבנה הארץ,
האט זיך אליין צעלאכט, מיט איזא דראמאטיש געלעכטער, ווי ער וואלט
טאקע געשטאנגען אויף דער ביגע.

— דער לאנגט זי מיר אַהער, פיעסע... — האט די געלען געלאון הערן
אייר טעuibער, ווי אמאל, וווען זי האט געשפילט די בולוואָאנסקע בוגרת, צביבן,
אוין "יאשע קאָלב" — ציוועל זי אָפשטְּלִין, דער מײַד, או איסטנעריסן זאל
זי ווערן...

ארום אלטן שוק אין חברון

אין קאפע-דראסטאראן, די מסעדה, ארום אלטן שוק אין חברון, אַ טרייט פון דער מהרטה-המכפללה, האט זיך יעדע פאר שעה געטושיסט דער גראונזער-פاطרול, אין די געלעקטע פאראשוטיסטן-אובייפארמען, אין די גראינע בע-רעטען, געשיקט פון גראניזאָן אין אויבערשטן טיל שטאָט. פון האלבער נאכטן אין האט, ווי מיט צעבערט, געגאנּן דער געדייכטער טראָפֿישער רעגן פון מיטן טבת. אין די חברונגער הויכקייטן אין מען, אין ואַלקונּ-ברון, געזונקען ווי אין אַ וואַטְעַ-געַפֵּל. ס'איין אין מיטן העלֶן טאג געווען שטאָקִ-חוֹשֶׁר.

מ'האט אין דעם יאָר לאָנג געוגאָרט אויפֿן ברכה-דָּרָעָן, אויפֿן יורה. די אומגעוּרִיכְטָע ווינטערדיַקָּע חמסינּען האָבָן פֿאָרְבְּלָעְנְּדָט די קְרָצָע ווינטערדיַקָּע טָעָג ווי אַ קָּאָלְדָּ-אוּוּזָן, אוַיסְגְּזִוְּגָן דָּאָס בִּיסְל פֿאָרְשְׁמָאָכְטָע גְּרִינְגָן. אַיבָּעָר די פֿאָרְאָקְעָרְטָע שְׁמַאלָּע טָעָרָאָסְן אין די אָרוּמְקָע בְּרָעָגָה האָבָן זיך געטְרָאָגָן סְטִיעָס פֿוֹכְיָקָע פֿיְגָלָג, אָרוֹפְּגָעָלָאָזָן זיך נִידְעָרִיךְ אָזָן אָרוֹסְגָּעָ-פֿיקְט די זְרִיעָה פון דער רְוִיטְלְעָכָר עָרָד. עֲרַשְׁת אָזָן מיטְן נאכְטָה האָט אַ פְּלִימְץ געטְוָן אַיבָּעָר די פֿלְאָכָע דֻּעָכָע דֻּעָר לְאָנְגָּ-אַיסְגְּעָקְטָעָר בְּרָכָה-דָּרָעָן.

אַ גַּעַדְעַטָּע דַּוְשִׁיפְּ אָזָן שְׁפָעָטָן נַאֲכִימְטָאָג האָסְטִיק פֿאָרְפָּאָרְן הַיְּנוּ טְעַרְוּיְלְעַטָּס, אָוֹן די זַעַקְמָן חִילִים זַעַנְעָן, אַיְינְס הַיְּנְטָעָרָן אַנְדְּעָרָן, גַּעַשְׁפָּרָנוּ-גַּעַנְגְּלִיךְ צַו דער הוּיְכָעָר טְעַרְאָסָע, פֿאָרְשְׁפִּינְט אָזָן קִרְכְּנְדִּיקָע בְּלְעַטָּעָר פון אלטָן פֿיְגְּנְבוּם, פֿאָר די טְרָעְפְּלָעָךְ.

— חַבְּרָה מַחְקִים ! — האָט דער סְעַרְוָשָׁאָנט אָזָן דער גַּעַדְעַטָּע פֿאָרָאָרָ-שְׁוּטִיסְטָן-אָוְנִיפָּאָרָם, דער גְּרָנִינָר בְּעַרְעַט אַנְגְּעַרְוָקָט אָזָן אַ זִּימְטָאָס, אַ יְּדִידִיָּ-שָׁעָר פְּאָלָשָׁ, פון די אָרְיְבְּעַרְגְּעַקְמָעָנָע פון עַטְיאָפְּיָעָ, ווי גַּעַשְׁנִינְטָן אָזָן שְׂוֹאָרָצָן עַבְּעַזְהָאָלִיךְ, גַּעַבְּלָעְנְּדָט מִיט זִינְעָ ווַיְסָעָ צִינְעָר אַונְטָעָרָן קָאָסָקָ, אָוֹן נִישְׁתָּאָפְּגָעָרִיסָן דַּעַם אִידְעָלָן אוֹיְעָרְ-מַוְשָׁל פון קְלִינְעָם, דְּרָאָטְלָאָזָן אַפְּאָרָאָט מִיט דער אַנְגְּעַשְׁפִּיצְטָעָר אַנְטָעָנָע.

פָּוֹן די נַאֲקָעַטָּע טַיְשָׁלָעָךְ אָזָן דער לאָנְגָּעָר האָלָע האָבָן זיך די זַעַקְמָן דְּרָעָרְדִּיְקָע וּזְאָך שְׁוֹן האָסְטִיק גַּעַהְאָט אַ זְּהִיב גַּעַטְוָן, פֿאָרָ-שְׁפִּילְעַט די קוֹוִילְזְ-פָּאָסָן, גַּעַכְאָפְּט אַוְיף זִיך די רְוּקְעָקָ, צַוְּגָעְטָרָעָטן די סִיגְאָרְעַטָּן-עַקְלָעָךְ, האָבָן זַיְהָ נַאֲכְגָּעָלְגָּוָגָעָן מִיט די „עוֹזְיָסָה“, מִיט די אַנְגְּגָעָ-

האנגענע קאסקו אונ פעלד-פלצשן. אונטערין געוועלב האבן, אין דער אנ-
געפאלענער חשבות, שוין געברענט די נאקטע ושהארוקעט. ס'האט דא
טאכלע גיכער אויסגעקוּט ווי א קאָזַארְמָע. די פענץטער אין אלטן אוֹראַבִּישָׁן
הויז זונגען געווען געדיכט פאָרְקָרְאָטְעוּוּת. דאס הויז פון דיקען, נאקטע
ווענט, אין געשניטענע שטינגער פון די יְרוּשָׁלַיִם עֲרָבָה, איז געווען גע-
בויט ווי א פֿעֵסְטוֹנָג. אַהֲרֹן, אין קוֹוֹאַרטָּאַל אַרוּם שָׁוֹק, האבן זיך פֿאָרְקָלִיבָּן
די טעלעכע יְדִישָׁע מְשֻׁפְּחוֹת, אַלְטָעַ יְרוּשָׁלַיִם עֲרָבָה תּוֹשְׁבִּים פון מהא שערימ,
ニיצול-געוואָרָעָנָע פון חֶרְבָּוֹן נָאָכָּן אַרְאַבְּיָשָׁן פְּאָגָרָם אַיְן 1929. זַיְהַ אַהֲרֹן זַיְד
פֿאָרְעָקָשָׂט דּוֹקָאָ אָמְצָקָעָרָן זַיְד וּוּינְגָן אַיְן חֶרְבָּוֹן, אָוּפְּצָבוֹעָן אַ נִיעָם
קוֹוֹאַרטָּאַל אַיְן אָוּבְּעָרְשָׁטָן טִיל שְׁטָטָט. ס'האט נִישְׁט גַּהְהָאָלָּפָן, וּאָס מִהָּאָט
זַיְהַ אַצְּינָד וּוּידָעַ גַּעַוָּרָנָט, אָז סְאַיְן גַּעַפְּרָלָעַךְ. דִּי יְיָיַן פָּן מָהָה שָׁעָרִים
הָאָבָּן, וּי דָעַר שְׁטִיבָּרָעָר, קִינְעָם נִישְׁט גַּהְהָאָרָכְטָן, גַּעַטְעָנָהָט, אָז — הָשָׁם
יִתְבָּרְךָ וּוּעַט הָעַלְפָן. זַיְהַ אַהֲרֹן דָּא אָנְגָּעָשָׁלָגָן מָאַסְיָוָעָ מִזּוֹזָת אַוְּףְּ דִּי בַּיִּיְהַ
שְׁטִידְלַעַן פָּן אַלְעַ טִירָן, גַּעַדְאָוָונָט בְּצִיבוֹר אַיְן אַ מְנוּן אַיְן הִגְּנָטָרָשָׂט
שְׁטִיבָּל פָּן דָעַר מִסְעָה. זַיְהַ אַהֲרֹן דָא עַפְעַס גַּעַמְשָׁרָטָן, פֿאָרְלִיגָּט וּוּאָרִ-
שְׁטָאָטָלָעָד, גַּעַפְּאָרָן הָיַן אַז צְרוּיקָ אַבְּעָרָד דִּי שְׁתָחִים אַיְן אַז אַלְטָן „קָאָטָר
שְׁעוּוֹא“. אַוְּףְּ מַאְטָאָקְלָעָן, דִּי צְשְׁוּבָעָרְטָעָ בְּעָרְד — אַיְן וּוּינָט.

הִגְּנָטָרָן טּוּמָבָאָנָק אַהֲרֹן זַיְד פְּלִיסִיק אַרְוּמְגָעָפָאָרָעָט בְּיַמִּים סֻעָּרוּוּרִין
צְווֹיִי שִׁינְגַּע יְדִישָׁע טְעַכְּטָעָר, פָּן די פְּרוּמָע, מִיטְטִיכְלָעַד חַנוּדִיק אַרְוּמְגָעָ-
בּוֹנְדָן די הָאָר, אַיְן אָנְגָּעָ קְלִיְּדָעָר, כְּמַעַט בֵּין די טְרִיטִיט. דָעַר יְדִישָׁעָר פְּאַ-
לָאָש, דָעַר סָעָרָזָעָנָט, הָאָט זַיְד בַּיִּיְהָדָעָר פְּאָטְרוֹלוּ-וּזָאָכְטָע, אַיְן שְׁפָאָס גַּעַ-
שְׁדָכָנָט, גַּעַפְּלִירְטָעָוָעָט מִיטָּן דְּאוֹזָן, בְּלַאֲנָדוֹן מִידָּל, תָּמָר, נָאָךְ כְּמַעַט אַ קִינְדָן.
זַיְהַ אָט גַּהְהָאָט וּוּיכָעָ, גַּרְינְלָעַכְעָסָרָוּבָאָיִגָּן, עָרָהָאָט בָּאַשְׁטָאָלָעָט אַ קָאָנוּאָקָה,
נָאָךְ אַיְנָעָם, גַּעַלְאָכָט מִיטְטִיאַן מַוְיל וּוּוִיסְטָן צִינְעָר, די לאָנָגָע פִּס גַּעַלְאָן
נָאָכְהָעָגָעָן אַוִיפָן זַעַסְל, לְאָנְגָּזָם גַּעַוּוּפָט, פֿאָרוּכְיָכְעָט אַיְן סִיגָּאָרָעָטָל נָאָכוּ
אַנְדָרָן, נִישְׁט אַוְּפְּגָעָהָעָרט צָו שִׁיטָן זַיְד פָּן גַּעַלְעָכְטָעָר. שְׁוּוּנְקָעָנְדִיק די
גַּלְעָזָעָר בְּיַمִּים צִינְקָאָפָגָוָס, הָאָט דָאָס קְלִיְּנָעָ מִידָּל שְׁעַמְעָזָוִידָק אַיְפְּגָעָהָבוֹן
פָּן מַאְל צָו די אַיִגָּן, מִיטְגָּלָעָאָכָט. זַיְהַ אָט זַיְד אַיְנָגָעָקָוּקָט אַיְן גַּעַוְונָטָן
חִילִי מִיט עַפְעַס אַ פְּרָעָמָדָן חִידָשׁ. דָאָס דִּינְעָן וּוּאָנְסָעָלָעָ אַוְּףְּ דָעַר אַוּבְּעָרָ-
שְׁטָעָר דִּיקְלָעָכָר לִיְפָּה בַּיִּאָס אַיְן נָאָךְ גַּעַלְעָגָן וּי אַ פָּוֹךְ. אַ שְׁלָאָגָקָיְגָל, פָּן
אַ יָּאָר נִינְגָּזָן. וּי עָרָ אַלְיָיְן וּוּאָלָט גַּעַוְועָן גַּעַשְׁנִיטָן אַיְן בָּאָזָאלָט, וּאָס מַעַן
שְׁנִידִיט אַרְוִיסָּט פָּן די אַרְוּמִיקָעָ בעָרָג, זַיְן הַאָרְטָלָעָכָר עֲבָרִית אַיְן נָאָךְ גַּעַ-
וּעַן אַוְּסָגְעַמִּישָׁט מִיט אַסְפָּקָרְמָדָעָ וּוּרְטָעָה. עָרָהָאָט שְׁוֹן אַפְּלָיו גַּעַ-
רָעָדָט אַ פֿאָרְיְדִישָׁע וּוּרְטָעָר אַוְּרָ: אַבְּעָר גַּעַרְעָדָט הָאָט עַר צָוּמָמִידָל, וּאָס
מִיטָּן פְּרִישָׁן טּוֹי אַיְן אַרְעָ טּוּבָ�-אָיִגָּן, אַיְן אַ וּיְיךָ שִׁירְהָשִׁירִים-לִשְׁוֹן :

— בְּחִזְיִי, תָּמָר... — הָאָט עַר גַּעַרְעָדָט צָוּמָמִידָל מִיט אַסְפָּקָרְמָדָעָ —
שְׁחוֹר אַנְיָן, וּנוֹתָה בְּנוֹתָה יְרוּשָׁלַיִם...

אַוְּן עָר אַיְן בָּאָלָד וּוּידָעָ אַנְטָלָאָפָן, אַרְוִיסְצּוֹבָאָגְלִיטִין די חַבְרָה אַוְּףְּ
דָעַר טּוּרָאָסָע. דָעַר דּוֹשָׁיפָהָאָט זַיְד דָאָרָטָהָאָסְטִיקָא שְׁאָרְפָּן קָעָר גַּעַטָּן,

איבערגעלאָז נאָך זיך אַ מוטנע רויכל אָזון אַיז פֿאַרְשׂוֹוּנְדִּין הַבְּגַטְעָר דַּעַר פֿאַלְמָעָן-אַלְיָע. אֵין גַּעֲדִיכְטָן דַּעַגְן. האָט זיך אָן אַלְטָעָר אַרְאַבָּעָר, מִיט אָ זַיְבָּעָרָן שְׁפִּיזְ-בְּעָרְדָּל, דַּי אַבְּאַיְעָ אַיבָּעָר דַּי אַוְיָגָן, דַּוְרְכְּגַעַשְּׁאַקְלָט, דַּוְרְכְּגַעַד שְׁפָאָרָט אַרְטָט בַּי דַּי וּוּנְגָט, דַּאָּס קַעַכְמָעָלָע גַּעַסְל אַיְיךְ אַקְלִיְינִי אַיְזָעָלָע, לְאָזֶנְדָּה דַּיק דַּי בָּאַרְוּעָסָע פִּסְגָּה נַאֲכַהְנְגַעַן כְּמַעַט בֵּין דַּרְעָדָה. הַבְּגַטְעָר אִים זַעַגְעָן וּוְיִ מִטְגַּעַשׂוּמוּנָן צַוְּיִי פָּאַרְהִילְטָע פְּרוּעָיָן, אֵין שְׁוֹאָרְצָן, וּוְיִ פָּאַנְטָאָמָעָן, מִיט קַוְיְישָׁן אָזֶן זַעַק אַיְיךְ דַּי קַעְפָּה. סְאַיְיָ גַּעַוְוָעָן פָּאַרְנָאַכְטִיצִיָּת אָזֶן פָּוָן אָ וּוּנְקָל, הַבְּגַטְעָר דַּי בָּעָרָג, האָט זיך וּוּידָעָ דַּוְרְכְּגַעַרְסָן דַּי זַוְן, אֵין פָּלְאַקְעָר פָּוָן שְׁקִיעָה. דַּי אַלְטָעָ, אַפְּגַעַרְקָאַכְעָנָע הַיְּיָעָר אַרְוָם שַׁוְּקָן זַעַגְעָן מִיטָּאָמָל גַּעַד שְׁטָאָבָעָן אַפְּגַעַנָּאָסָן אֵין הַעֲלִישָׁן קוּפְּעָרְ-שִׁיָּין, פָּוָן אַונְטָעָר דַּי אַפְּדָעַלְעָד זַעַד נַעַן אַרְוִיְּגַעַלְעָפָן אָ כְּמַאְרָעָ קַלְיָנָעָ בָּאַרְוּעָסָע אַרְאַבְּיָשָׁע יִנְגְּלָעָה, אַפְּצָזָר וּוּאָרְטָן אָזֶן צַוְּ בָּאָפָּאָלָן בֵּין דַּי טִירָן פָּוָן דַּעַר יִדְיִישָׁר מִסְעָדָה דַּי טְוּרִיסְטָן, אַגְּנָזְבָּאָטָן זַיִי, נִישְׁטָאַפְּצָוּשְׁעָפָעָן זַיִק, סְוּוּוּנִירָן — פָּאַרְבִּיקָעָ קַאְרְטָלְעָד פָּוָן דַּעַר מְהֻרְתָּהָמְכְּפָלָה, פָּוָן יִדְאָבְּשָׁוָם. אַיְזָעָלָעָד אָזֶן קַעַמְלָעָן, גַּעַשְׁנִיטָן אָזֶן הַאָרְטָן הַאָלָזָן פָּוָן אַלְטָעָ אַיְלְבִּירָטָן, דַּעְרוֹוְיָילָהָאָט אַיְנְגָעָרָן פָּוָן דַּי חִילִים אָ שָׁאָס אַרְוִיָּף גַּעַטְוָן אָ בָּאָלָעָם, וּוּאָט האָט זַיִק אִים גַּעַפְּלָאַנְטָעָרָט אַונְטָעָר דַּי פִּסְגָּה: אָזֶן דַּי אַרְאַבְּיָשָׁע יִנְגְּלָעָה הַאָבָן אַיְזָעָלָעָן, זַעַגְעָן אָלָעָ אָ לְיִיךְ גַּעַגְעָבָן נַאֲכָן בָּאָלָעָם. זַיִי הַאָבָן אִים צְרוּיְגַעַשְׁאָסָן, אָזֶן דַּעַר חִילִיָּהָאָט וּוּידָעָ צְרוּיְקַגְעָשָׁסָן; בֵּין סְאַיְיָ אַוְיָסְגַּעַוְאָקָסָן אָ קַלְיָנָעָר, פָּרִילְעָכָר פָּוָסָה בָּאַלְעָקִיפָּה אַוְיִפְנִים מִיטָּן פָּלָאָזָן פָּוָן שַׁוְּקָן; אַלְעָ אַרְוָם הַאָבָן זַיִק גַּעַוְוִילְלָט.

מִיטָּן גַּעַטְוִישָׁטָן פָּאַטְרוֹלָן, אָזֶן דַּעַר סְעַרְזָאָנָטָן, דַּעַר פָּאַלְאָשָׁ, וּוּידָעָ צְרוּיְקַגְעָקְוּמָעָן. דַּי נַאֲכָט אַיִת, אַיְדָעָר וּוּאַסְ-זַוְעָן, שַׁוְּין גַּעַוְוָעָן אַרְאַפְּגַעַפְאָלָן. אַרְוִיְּצָוָן, אָזֶן דַּעַר טִיפְעָר הַאָלָעָם, אָזֶן גַּעַוְוָעָן פָּאַנְאַנְדְּרָגַעַעַצְטָן דַּי בָּאַנְדָּעָ אַגְּגָעַפְאַרְעָנָעָם אַמְּעָרִיקָאַנְגָּעָר יִדְיִישָׁע טְוִרִּיסְטָן. דַּי מִידָּלָעָה הַאָבָן זַיִי פְּלִיסְטִיק בָּאָדִינְטָן. זַיִי זַעַגְעָן אַרְיִינְגַּעַפְאָלָן אִין גַּאַסְ-דַּרְעָגָן. אָזֶן דַּעַר צְוּגַעַפְאַלְעָנָעָר נַאֲכָט, האָט דַּעַר שָׁאָפָעָר מִיטָּן גִּיד אַיִנְגָּעָץ מַעַר נִישְׁטָה גַּוְאָלָט רִירָן זַיִק. אַ וּוּיִידָעָ לְעָ אָזֶן גַּעַוְוָעָן אָוְמָהִימְלָעָד. זַיִי זַעַגְעָן צַוְּ אָזֶן אַוְמָרָאִיק בָּאַטְרָאָכָט דַּי גִּידְכְּטָעָמָעָ אַיְנְגִיְּקַטְעָ אַיְבָּעָר-מְלָבָשִׁים; דַּי וּוּיְבָרָה הַאָבָן בָּאַלְיִיגְטָן דַּי שְׁפִּיגְלָעָן, צְרוּעָכָט גַּעַמְאָכָט דַּי קַאַלְיָעָ גַּעַוְאַרְעָנָעָ פְּרִיוֹזָרָן. דַּי מִידָּלָעָה פָּוָן הַבְּגַטְעָרָן טָמְבָאָנָק הַאָבָן דַּעְרוֹוְיָילָהָאָט רְגָעָן, הַיְּמִינְשָׁע טַעַד לְעָרְקָרְפָּנִיק. אַיְנָעָר, אֵין אָ גְּרִינְ, מְמוֹרִיסְ קָאָפְּעָלִיוֹשָׁל, האָט זַיִק עַפְעָס גַּעַד וּוּיְצָלָט אִין אָ גָּאָרְגָּלְדִּיקָן עֲנָגְלִישָׁ, האָט אַוְעַקְגַּעַשְׁטָעָלָט אַוְיִפְנִים טִיש אָ טְרָאָנִי זַיְסְטָאָר מִיט אָזֶן אַנְטָעָנָע. דַּאָּס קַעַכְמָעָלָע האָט פְּלוֹצִים צְעַטְרָאָגָן אַיְבָּעָר דַּעַר קַאַפְּעַ-הַאָלִיעָ אַרְאַבְּיָשָׁע שְׁלַשְׁלַתְקִיקָעָ קְוּלוֹת, דַּוְשָׁאָגָן, אוּ בֵּין דַּי חִילִים הַאָבָן זַיִק גַּעַנוּמָעָן הַיְּבָנָן דַּי פִּסְגָּה. מִיְּהָאָט זַיִק פָּאַרְבָּעָטָן אַוְיִסְצּוּרִינִיקָעָן אָ גַּלְוָל אַרְאָק, אָזֶן זַיִק הַאָבָן נִישְׁטָה אַפְּגַעַזְוָגָט.

אבער ווען ס'האט זיך פלווצים אפגעריםין אַ שיסערוי ארט הינטער די פארקרעטען וועטע פונצטער, האט זיך ס'ליכט אושגעלאָשן. די וויבער האבן אוֹרייסגעלאָן אַ קוּוִיטש. אלע זענען צוֹגַעפֿאָלֶן צוֹ דער ערְד, הינטער די דיקע ווענט. די חילימ האבן אוֹיפֿגעַרְיסַן אַ היַנְטָעַרְטֵיר, אָן פָּאָר די טַרְעַפְּלַעַךְ האט גענומען שטעפּן אַ קלִינְעָר קוֹיְלְנוֹאָרְפַּעַר. די "עוֹזִיזַס" האבן געבלט. אייד בערְן פִּינְצָטָעַרְן פְּלָאָץ — אַ גַּעֲלִיףַ פָּוּן פִּילְ טַרְיִיט.

און דער טראָפִישׂער טבַּהְדְּרַעַן האט נאָך לאָנג געגאָסָן, ווי מיט צע-
בערט, בינו וויתט אַין דער צוֹיִיטָעַר האַלְבָּעַר השמורה.

אונטער די שטערן פון נונג

.1

די ברויט צעליגטע קאפייד-טעראסן און די שמאלע, טונקל-באלוייכטנע בעיסטריאס אויך די ראגן פון בולוואר סענ-מיישל, סענ-זשערמען דע-פרעי, ארום לוקסעMBERGER גארטן, אין לאטיניגישן קווארטאל, זענען אין יונע טאג כמעט דעם גאנצן מעת-לעת געשווומען אין זואראעמען בעפל, אין רוש, אין סייגראטען-רויך, דורך דער דרייטיר פון "דע מאגא" אין מען אין אויפפהער ארײן און ארויס. אין דער סאמע טיף, ביי דער וואנט מיט די משונהדייקע, עקסטראואגאנטע מאלעריען פון די "אַbstראקטע", אין געווען געדיכט אַב-גערדייכערם, ענג, נישט דורךזשפאָרן זיך. די פֿלֿנֿקֿעּ גַּאֲרַסְאַנְעַן האָבָן אַיבָּעָר קעפּ צודערלאָנט אָוֵר די טאָצּוּן אַפְּעריטיווֹן, קאָקָאָדָקָאָלָא, וויסקי, סקָאָטָשׁ, אויפֶּגֶעֶכֶאָפֶּט אין דער לוּפְּטָ דָּאָס קלִינְגְּעָלְטָ, צוּרִיקְגְּעוֹוָאָרְפָּן אַ רְעָשָׂט. גַּעַז ווּאָרְפָּן מיט די הענט אָוּן אלְעָמָעָן אַיבָּרְגְּעָשְׂרִיןְגָּן האָט דער מִיטְן פִּיקְעָלָע צוּוַּישָׁן די גַּעַזְנָטָע צִיְּנָעָר, מיט דער ווּילְדָעָר גַּעַלְעָר בָּאָרָד, לאָנְגָּעָ קְוָשְׁעָרָן, באַשְׁפְּרִיצָט מיט ברוינְעָ קְלִיְּנְדָלָעָ אָוִיפָּן לְעַגְלָעָן פָּנִים פון אָן אַסְקָעָטָ: זִיכְעָר אַ יִדְּישָׁ יִנְגָּל, אַ הִיפִּי, אַדְעָר אַ בִּיטְנִיק, לוּיטָן אַיְסָעָ, האָט עַר מִסְתָּמָא באַדָּרְפָּט צוּ זַיִן אַ ווּיְטָעָר בִּיאָלָגְיִישָׁ, גַּעַנְעָטִישָׁעָ אַיבָּרְדוֹרָהָ פָּוּן זַיִעָ אַבָּוֹתָ, פָּוּן עַפְּעָס אַן עַלְטָעָר עַלְטָעָר זַיִדָּן, אַ קְרָעְשָׁמָעָר, אַן אַרְעָנְדָאָר, אַדְעָר אַ פָּאָכְטָעָר, אוִיךְ די קְרִיְּצִיְּוָעָן פָּוּן די פָּאָרְצִיְּתִיְּשָׁעָ גַּעַדְיְּכָטָעָ פּוֹלִישָׁעָ וּוּעָלָ-דָּעָר, ביַיְדִּי סְלָאָוִוִּישָׁעָ טִיכְיָן, וּוּ זַיִי זַעַנְעָן אַלְעָ לְסָוּף אַוִּיסְגָּעָרָאָטָן, אַדְעָר פָּאָרְטָרִיבָּן גַּעַוּוֹאָרָן.

פָּוּנְקָט וּוּ דָעָר לְעַבְּן אִים, מִיט אַ בלְאָנְדָלְעָכָר, שְׁטִיְּפָעָר בָּאָרָד, וּוּ פָוּן דָּרָאָטָן, אַ בָּרְיִיט, פּוּיְעָרִישָׁ פָּנוּים, גַּרְיְינְלָעָכָע אַיְגָן — אַוְדוֹאָט אַן אַפְּשָׁטָאַמִּיקָּעָר פָּוּן אַרְמָאָגָעָן, אַדְעָר צְעָלָטָן, צִיְּגָאָר פָּוּן די וּקְיִינְגָּעָן. די גַּלְעוֹלָעָ סְקָאָטָשׁ אַן ווּיסְקִי האָבָן חַיהָשָׁ אַיְפְּגָעְלִיכְטָן זַיְעָרָעָ צְעָטוֹמָלָטָעָ בְּלִיקָּן. פּוִיסְטוֹן זַעַנְעָן גַּעַפְּאָלָן אוִיךְ די נַאֲקָעָטָעָ טִישְׁלָעָן, אַיְדָעָזָעָר אַן פְּלָעַשְׁלָעָר זַעַנְעָן אַונְטָעָר-גַּעַשְׁפְּרָוָנְגָּעָן; אָוּן צְוַיְּשָׁן דָעָר גַּאנְצָעָר בָּאָנְדָע — סְיַשְׁמָאַלְנִיקָּעָ, פָּאָרְגְּרִינְטָעָ מִידְלָן אַיְדָעָן בְּלוֹדוֹשִׁינְסָן. אַיְוָאָן, זַי אַיְזָנִיךְ גַּעַשְׁפְּרָוָנְגָּעָן אַיבָּעָר טִישְׁלָעָן, אַרְמְגָעְפְּלָאָפָּלָט מִיט אַיר פּוֹגְּלִישְׁטִימְעָלָעָ, זַי האָט נַאֲכָאָנְגָּד גַּעַהְאָלָטָן אַיְן

גורייטן עפַס אָן עַקְזָאָמָעָן אָן אִים קִינְמָאֵל בְּנִישֶׁת נַעֲמָכֶט. די רַאֲבַדְשׂוֹאַרְצָעַ שּׁוֹיְבָעָרֵן הָאָבָן זַיְךְ פָּאנְגָּנְדָּעְגָּשָׂאָטֵן אוַיְיךְ אֵיר שְׁמַאְלָעַ פְּלִיעִיצְקָעַס, אַיְבָעָרֵן נִידְעָרִיקָן שְׁטָעָרֵן, גְּרוּיסָעֵן, רָאוּעֵן בְּרִילָן אוַיְפָּן קְלִינְגָּעֵם נַעֲזָלֶן; אַבָּעָרֵן מִיטַּפְּאָרָה דְּרִיְיטָן גְּרָעָקָל, אוֹ זַיְהָאָט זַיְךְ בָּאוּזָן, מִיטָּן פְּרוּמָעֵן פְּנוּמְלָאָרָה, הָאָט זַיְגָּיָה כָּעָר אַיְסְגָּעוּן וְיַיְאָ פְּאַרְיוּזָרְמִידְינְגָּעָם, אַדְעָרֵן אַגְּרִיעָטֵן, פָּוֹן שִׁינְגָּעָם 19-טָן יַאֲרָהָוָנְדָעָרַט.

אָן צְוִוִּישָׁן זַיְיַא לְעַמְּעָן, אַרְוִיפְּצָו — דַּאס בְּחֹורֶל מִיטָּן שּׁוֹאַרְצָן רַאֲנָדָרְבָּעֵל, דְּצָגְנִיעָל; אָן אֲפְשָׁטָאַמְּקָעָר פָּוֹן דָּרוֹת יִדְיִישָׁע שְׁנִידְעָרְטָס אִין די שְׁטָעַטָּעָלְעָד, לְעַד אָרוֹם לְאַדוֹזָשׁ; וְיַי גְּעוּוִינְגָּלְעָד, אַבְּיַסְלָא צְזָופְּלָא גְּאַכְּטְּרָאַכְּטָעְרִישָׁעָר. מַאְדָנָעָ, וְיַי עָר וּוְאַלְטָט דַּא גַּעֲקוֹקָט אַיְיךְ זַיְיַא לְעַמְּעָן מִיטָּה, גְּעַשְׁיְכְּטָלְעָכָבָא אַוְיָגָן, מִיטָּן פְּאַרְשָׁוּוּמְעָנָעָם בְּלִיק דְּעָרְזָעָן עַפְעָס אָוְיָינָם, וּאָס קִינְנָעָר זַעַט דַּא אֲפָשָׁר נִשְׁטָח. פָּאַרְזָוָאָס טְרִיבָּט עַס אִים פָּוֹן וַיְיִעַר צְעֻטְרָאַגְּעָנָעָר יִדְיִישָׁרְהָיָם, פָּוֹן רַי דַּעְתְּרָעָן? וַיְיִילְרַי דַּעְתְּרָעָן אַיְזָה — צּוּרִיכָּגָנָגָן, אֹונְטָעָרָגָנָג; פּוֹנְקָט וְיַי וַיְיִעַר אַמְּאַלְיָקָע וּוְאַרְשָׁוּוּעָר נַעֲלוּוֹקָעָס דָּארָט. וְיַי זַעַנְעָן אַפְּגַעְמָעָקָט גַּעַט וּאְרָן, אַוְיְסְגָּעָרִיסָן גַּעְוָאָרָן מִיטָּן וּוְאַרְצָל, אַן אָזְכָר.

בַּיָּם יָוָנְגָוָאָרָג אַיְזָה, נַאֲךְ דַּי גַּעַשְׁעַעַנְגָּשָׁן אַיְנָיְגָנְשָׁן קוֹוְאָרְטָאָל, גַּעַוְעָן אַלְץָ פְּאַרְאָמָל — אֲפְלִיקְיָעָנוֹגָן; די קַאֲפִיטָאַלִּיסְטִישָׁעָ קָאָנוֹסָמָאַצִּיעָ-גַּעַוְעָלָשָׁפְּט, די עַקְוִיסְטִירְנְדִּיקָעָ מַאֲרָאָל, פָּאָר אַבְּסָאַלְוָטָעָרָ פְּרִיהִיחִיט. אַבָּעָר וּאָס מִינְינַט מַעַן שְׁוֹן דְּעָרְמִיט, נַאֲךְ די אַלְעָ פְּרִיעָרְדִּיקָעָ פְּרִיהִיחִיט-קָאָמְפָן? זַיְיָה האָבָן זַיְךְ פָּאַרְלָאָזָן בְּעַדְרָה, גַּעַטְרָאָגָן לְאַגְּגָעָהָהָר, אַרְמָגְעָגָנָעָן אַין שְׁמַאְלָעָה, צַעֲקְנִיטְשְׁטָעָ הַוַּיָּן, גַּעַוְאַלְגְּעָדָרָת זַיְיךְ אַיְנָיְדִּיקָעָן בֵּין פָּאַרְטָאָגָ, גַּעַרְוִיכְעָרָת הַעֲרָאָיָן, חָאַשְׁישָׁ. דַּאס הָאָט וְיַי אַרְיִינְגָּעְוָאָרְפָּן אַיְן פָּאַנְטָאַסְטִישָׁע וּוּלְטָן. הַיְינְט — האָבָן זַיְיַי גַּעַטְנָהָט — לְעַבְנָן מִיר אָן מַאְרָגָן — אַיְנְטָרְעָסִירָת אָוְנָזָנִית. וְיַי זַעַנְעָן קַעְגָּן מַלְחָמָה, פָּאָר דַּעַרְ פְּרִיהִיחִיט פָּוֹן אַלְעָ פְּעַלְקָעָר — וּוַיְעַטְנָן, קַאֲמָבָאַדְזָשׁ, די פְּאַלְעָסְטִינָהָר, נַאֲךְ נִישָׁת — פָּאָרָן "קַאֲלָאַנְיָאַלִּיסְטִישָׁן" נָאָם, אַבְּאַרְכִּיסְטָן, אַנְאָרְכָּא-קָאָמוֹנִיסָּטָן, מַאְאָ, טַשְׁעַבְעַוּזָאָרָא, קַאֲסְטָרָא, יְשָׁוָאָל, אַבְּאַרְכִּיסְטָן, אַנְאָרְכָּא-קָאָמוֹנִיסָּטָן, מַאְאָ, טַשְׁעַבְעַוּזָאָרָא, דְּרָאַצְקָי, לְעַנְיָן, מַאְרָקְחוּ, נִישָׁת אַיְן מָאַל הָאָט עַר זַיְיךְ גַּעַקְאָכָט, דַּאס יִנְגָּל דְּאַנְגִּיעָל, צְוִוִּישָׁן הַיְמִינָה יִדְזָן: "מִיר זַעַנְעָן קַעְגָּן אַיְמָפְּעָרִיאָלִיזָם, קַעְגָּן קָאָלָאַנְיָאַלִּיזָם, אָן אוּיךְ — קַעְגָּן צִיּוֹנִיסָּט, פְּאַלְעָסְטִינָהָרָא, אַיְן בְּעַסְטָן פָּאָל, וְיַי אַיְדִּישְׂ-אַרְאָבְיִישָׁן מִדְיָהָה, נִישָׁת גַּיְינָן אַיְן שְׁפָאָן פָּוֹן אַמְּעָרִיקָאַנְגָּר אַיְמָדָה פְּעַרְיָאַלְיָוּם..."

סְ'אָיָן אוּיךְ גַּעַוְעָן, אָזְמַוְיִילָן, אָזְמַוְיִילָן, אַקְאַנְסְפִּירְאַצְיָעָ פָּוֹן קְלִינְגָעָ קְרִיְזְלָעָד; "פָּאַדְפּוֹנְקָטָן", פָּאַרְאָלָן, דְּעַמְּאַנְסְטָרָאַצְיָעָס. סְ'אָיָן אַבָּעָר נִישָׁת זַיְכָעָר, צַי זַיְיָה האָבָן עַפְעָס גַּעַלְעָרְגָּט פָּוֹן דַּעַרְ גְּרוּיסְטָרְ פְּרָאַקְטִיקָעָ גַּעַנְיִיטָעָ קַאֲנְסְפִּירְאַטָּאָרָן פָּוֹן פְּרִיעָרְדִּיקָעָן דָוָר, מַאיָּזָן גַּעַגְנָגָנָעָן שְׁטוּרְעָמָעָן אַמְּתִינָגָ פָּוֹן די גַּעַאְ-פָּאָרָה שִׁיסְטָן. פְּאַלְיָצִי. קְלָעָפָה. אַבָּעָר וּזְאָס האָבָן זַיְיךְ זַיְעַן אַלְעָ גַּעַוְוּסָט, וּאָס עָרָן, דְּאַנְגִּיעָל וּוַיִּסְטָן? — וּזַעַגְנָן דִּי הַעֲלָדִישָׁעָ פְּאַרְגְּוִיעָרָ, די שְׁטוּרְמִינָה יָאָרָן פָּוֹן אַוְלָטִי-פְּאַרְצּוֹוּיְגָטָעָר בְּאָוּגָעָנָגָן, וּאָס הָאָט זַיְךְ פְּאַרְגְּוּנָמָעָן "צַו עַנְדָרְן דָעָם

גאנגע פון דער געשיכטע? און אם, דאניעלן, האט זיך צווערטט אויסגעוויזן,
או עפֿעס חוּרְט זיך דא אַיבָּעָד.

ס'אייז געוווען אַ דיסקאָטָעַק, אַ פַּאֲרָמָאָכְטָעַר קְלוּבָּ פָּוּן דַּוְשָׁאָן אָן... כל-
נדְּרִי, עַקְסְּפָּעַרְמִינְטָאַלְעָר פִּילְמָן. ס'אייז געוווען אַ שְׁפָרְוָנָג אַין וּוַיְיטָע, פַּאֲרָ-
קְלוּגְגָעָנָע וּוְעַלְטָן פָּוּן יַאֲרְטוּזְגַּנְטָעַר שְׁפָעַטְעָר, אַדְעָר אָפְּשָׁר גָּאָר — צָוָם אַוְרָ-
אַלְטָן. דֵי פַּאֲרוֹזָאנְדָּלוֹגָן פָּוּן מַעֲנְשָׁת — בְּלוֹוִין אָן עַלְקְטָרָאַנְיִישָׁעַר מַעֲכָאָ-
גִּזְוָם. דָאָס קְאַנְסָעַרְוִירְטָעַ לִידְ פָּוּן פַּאֲרְיוּזָעַר שְׁאַנְסָאַנְיִעָר וּשְׁאַרְוָשָׁ בְּרָאַסְעָנָס,
איַינְטָאַנִּיק, אַוּמְעַטְּיקְלָעַד, פִּילְאַזְּפָאַפִּישׁ, אוּרְפָּ דִי לִיפָּן פָּוּן דַּעַר אַגְּנְצָעָר יְוָגָנָט
— קְלִינְגְּט אַדְוָרָךְ דַּעַם עַטְעָרָר פָּוּן לְאַנְגְּ-פַּאֲרְזָוְנוּקָעָנָע וּוְעַלְטָן. סְשֻׂוִּידְעָרָט פָּוּן
דַּעַר וּוַיְסְטָעַר אַוִּיסְגָּעַשְׁטָאַרְבָּנְקִיטִי. פָּוּן דַּעַר מַעֲכָאַנְיִירְטָעַר טְוִיטָעַר עַקְוִיסִ-
טָעַנְץ, וּוּ סְדִּירְיִעַן זיך אַרְוֹם שְׁוַיְיגְּנְדִּיקָע אַוִּיטְאַמְּאָטָן, אַין אַלְבְּנָהְדִּיקָע אַיְנָ-
זָאמְקִיטִי. צַו דַּעַם גִּיאַעַן מִיר — האט זיך דַּאֲגִיעָל מִיט שְׁוַיְידָעָר דַּעַרְתְּרָאָכְטָ-
אַין דַּעַר עַדְעָר פָּוּן אַוִּישְׁוֹיִץ אָן פָּוּן אַטְמָאַישָׁע קָאַטָּאַסְטָרָאָפָעָם. אָן אַנְדָּעָרָעָר
לְעַבָּן אִים הַאָט סְקָאַנְדִּירָט מַאֲנָאָטָן :

פִּיר פְּאַרְטָאָג...

פָּסְטָע גָּאָסָן, פַּאֲרָשְׁטָנְלָט פָּוּן בִּידָע זִיְּטָן

מִיט לְאַנְגָּגָע שְׂוֹרוֹת אַוִּיסְגָּעַלְאַשְׁעָנָע אַוִּיטְאָטָם,

אוֹיסְגָּעַלְאַשְׁעָנָע לְאַמְתָּעָרָן...

דַּעַר רִיחָ פָּוּן פְּרִישָׁ בְּרוּיטָ, פָּוּן אַ בְּעַקְעָרִישָׁן קָעְלָעָרָ,

דַּעְרָגִיָּט צַו דִי אַנְגָּעָנְפִּיצָטָע נָאַלְעָכָרָה.

פִּיר פְּאַרְטָאָג... אַלְאַץ דְּרִיְתִּזְקִיךְ פָּאָרָן פָּסְטָן בְּלִיק...

פִּיר פְּאַרְטָאָג...

אוֹזִי סִילָאַבִּיזָרָט עַר אַמִּין גַּוְזָאָנָג, דַּעַר לְאַנְגְּ-הָאָרִיקָעָר, וּוְלִידְ-פָּאָרָ-
וּאַקְסָעָנָר יְוָגָעָרָמָאן אַין דִי צַעְטָרִיְבָעָרְטָע בְּלוֹדוֹזִישִׁינְס. ס'אייז דִי פָאַעְוִיעָר פָּוּן
גַּעַנְגָּט, פָּוּן אַוִּיסְגָּעַלְאַשְׁעָנָע לְבָבוֹת — האט זיך דַּאֲגִיעָל לְסָוף דַּעְרָתְרָאָכְטָ-
אַין אוֹזָעָק פָּוּן זַיִ, אָן אֲפִילּוּ נִישְׁתָּגַעְדָּנְקָט מַעַר, וּוּרְפִּירְט דַּעַר קְלִיְ-
גָּעָר אַיוֹזָעָן בְּיִ אַהֲנָמָט. זַי גִּימְטִימְטִידָע שְׁפָרִיָּין, דַּעַם קָאָפְ אַנְגָּעָלָעָנָט אַין
יַיְן אַקְסָל, וּוּי אַלְגָּאַטִּיקָעָרָן, אוֹזָוּרְקָעָט וּוּי אַטְיְבָעָלָעָ.

צַו שְׁטִילְן דַּעַם הַוְגָעָר, נַאֲךְ טָאַשְׁ-גָּעָלָט, האט זיך דָאָס יְדִישָׁע יְוָגָוּזָרָג
גַּעַוְיִינְלָעָךְ צְוִירִיק אַרְאַפְּגָעְבָּאָפְט צַו דִי קְלִינְגָעָ, פַּאֲרְדָאַגְהָטָע יְדִישָׁע טָאַטָּעָס,
די שְׁנִידְעָרָם, אָן דַּאֲגִיעָל — צַו דַּעַר מַמְמָעִין אוּרְפִּירְט רִי דַע טִירָעָן. דָאָס "הַוִּזְוִי"
הַאָטָן, וּוּי אַלְעָמָאל, גַּעַרְוִישָׁת מִיט אַרְבָּעָט, מִיטָּסְחָר, מִיטָּפְרִילְיְנָגָר אָן
הַאֲרָבְּסָטָס-עַזְוָאָנָעָן. דַּעַם עַלְטָעָרָן בְּרוּדָעָר, מַאֲרִיסָע, דַּעַם אַרְוִיְגָעָאַרְבָּעָטָן קָאָנָ-
פְּעַקְצִיאָנָעָר, בְּרִיְיט צְעַלְיִינְגָט מִיט דִי שְׁוַיְ-פְּעַנְצָטָעָר אוּרְפִּירְט דַע טִירָעָן, האט

ער מער נישט געוואלט אנקוקן, צו קומען בעטן בי אים א פאר פראנק. ווען גאנר זי האבן זיך צונזינגעטראפֿן אין הויז בי דער מאמען, זענען באלאד אויס-געבראָן וויסטע סקאנדאלן, און די אלטער האט זי קויים צעריסן.

זי האבן אבער גערעדט מיט הארץ, די קלינגע יידישע טאטעס. די שניידערס, צו זיערע זינדערע, געבראָכט זי וויכטיקע ראיות, וואס זי האבן אַרויס-געליינעט פון יידישן בלאט :

— פֿאָרְשּׁוּמֶסֶט דיין שטאמ, זשאָקְעַלְעַ... דיין אויסגעקוילעטן שטאמ...

— כלאָך זיך אויס פון אייערע נאַצְּאָנָּאָלִיסְּטִישׁע, שאֹוינִיסְּטִישׁע אַידָּע-אלָגִיעָס... — האָבָּן די יונגעלִיט הַצְּפָהְדֵּק גַּעֲנְטְּפָעָרטָן די קלינגע טאטעס — זאל גאנר קומען די אַמְתָּע וּוּלְטָרְעוֹאַלְזִיעָ...

— זאג מיר גאנר, צעליגער מײַנְגָּר, אָו אָזְוּעָט שווין קומען די וועלט-רעוֹאַלְזִיעָ, וועסטו דען וועדען אויכַ ייד? ...

— באָלְדָּ קְרִיכָּן זי אַרוֹסִיס מִיט זַיְעַר גַּעֲטָא... יַיְדָּן... יַיְדָּן...

— געדענְק, וועסט גאנר אַבער אַמְּאָל באָדוּיעָרָן... מְהַאַט שווין אַוְוִוָּס אַוְיךְ גַּעְזָעָן...

זי האָבָּן זיך אויפֿנְהָבוּבָן, געקלָאָפְּט מִיט די טִירָן, גַּעַלְאָזָן זי דָּאָרָט, די קלינגע, פֿאָרְהָאָרְעוֹוּעָטָע טָאטָעָס, מִיט זַיְעַרְעַ יִדְיִישָׁע קְרָעְצָן וּוּעָגָן אויסגע-קוּילעטָן פָּאָלָק, וּוּעָגָן יִשְׂרָאֵל, זיך פֿאָרְשְׁטָאָפְּט די אַוְיעָרָן, גַּאֲרְנִישָׁטָט מַעַר גַּעַז וּוּאָלָט הָעָרָן.

אַבער דָּאָנִיעָלָן, אַ וּוּיְטַ-נַּאֲכָטָאָכְטָעָרִישׁוּר, האָט שְׁטִילְעָרָהִיט גַּעֲרָהִיט
וּשְׁעָטָעָפָעָס אַוְאָרָעָם. וּו — האָט עַר זיך גַּעֲפְּרָעְגָּט — אַיְזָן דָּעַם גַּאנְצָן
פֿלְאָנְטָעָר פֿאָרָט דָּאָס פֿאָזִיטְיוּוּז? צוּוַּשָּׁן אַט דָּעַר בְּאַגְּדָע האָט אַים צְוּעָרְשָׁט
גַּעֲעָפָנְטָן די אַיְגָן די טָרָאָכִיסְּטִישָׁע לִיגָּע, דָּעַר 4-טָעָר אַנְטוּרָנוֹאַצְּנָאָל, די
שָׁאָרְפָּעָ אָפְּלִיקְעָנָגָג פָּוּן בְּאַרְבָּאָרִישָׁן סְטָאָלִינָׁזָם. וּוּאָס האָט גַּאנְרָע
לְאָנָג גַּעַהָאָט בְּאַהֲרָשָׁט די מַוְהָוָהָוָתָן אַוְולָטָן. אַבער מִיט זַיְן יִדְיִישָׁן אָפָעָנָי
דִּיסְמִיט האָט עַר זיך גַּאנְדָּזָן. סְאָיָן אוּיךְ — האָט עַר זיך גַּעְזָאָגָט —
עַפְּעָס אוּפְּגַעְקָלָעָרט גַּעַוְאָרָן אַיְזָן דָּעַם נַאֲטָאָן וּוּינְשָׁטָאָקִיס פֿאָשְׁקוּוּיָּה, דָּעַר
צְיוּנִים קָעָגָן... יִשְׂרָאֵלִיָּה, סְחִיסָּט, די מַאֲרָקִיסְּטִישָׁע אַנְטוּרָפְּרָעָטָאַצְּיָע פָּוּן
דָּעַר יַיְדָן-פֿרָאָגָע; זַיְעַר פֿיְנְקְטָלְעָכָע צִיטָאָטָן, גַּעֲשִׁיכְטָלְעָכָע פֿאָרָאָלְעָלִין אַן —
פֿאָלְשָׁע אַוְיסָפִּרְן. עַר האָט עַס אַבער נִישְׁתָּעָגְעָנָט אַזְוִי גַּעַנוֹי דּוּרְכָּאָפָן, אַיְזָן
וּוּיְטַ גַּעַוְעָן פָּוּן די אלָעָ פֿרָאָגָן, אָוּן סְהָאָט אַים נַאֲכָנָאָד גַּעֲקָבָעָרטָן.

— מִיר זַעַנְעָן אַיבְּעָרְגָּעָעָסָן מִיט זַיְעַר צְיוּוּלְיִיאָצְּיָע... — האָט דָּעַר
בלְיִידְ-אוּיגִיקָעָר, אַן אַפְּשָׁטָאָמִיקָעָר פָּוּן נַאֲרָמָאָגָע, צְלָלָן, אַדְעָר וּוּקִינְגָעָן, גַּעַז
קְלָאָפְּט מִיט דָּעַר רְוִיטָעָר שְׁוּוּרָעָר פֿוּיסָטָן אַקְצָב אַיְזָן טִישָׁל אַרְיָין —
כִּיוּלָל זיך אַין פְּרִילִינְג אַרְוִיסְפִּירָן וּוּאַנְדָעָרָן מִיט אַ שְׁיְפָל אַיבְּעָר די טִיכָּן,

פֿאָרְנוּמָעַן זִיךְ מֵיט פִּישְׁפָּאנְגָּה, באָרטְאָכְטָן דִּי בְּלֹמְעַן אַין זַיִעַר בְּלִיעָן, דִּי פִּיגְלָ — אַין זַיִעַר פְּלִי, דָעַם זָוַן-אוּפְּגָאנְגָּה, דִּי שְׂטָעַרְן אַין דִּי נַעַכְתָּן. נַאֲכּוֹאָס דִּי פְּלִיכְטָן, דִּי אַחֲרִוָּת ?

— בְּכָלָל, אַנְטְּדָעַקְן מִיר נִישְׁתְּקִין זַוְּלַטְזָן... — הָאָט דָאָנִיעָל, אַ בִּיסְלָ שְׁטִילָעָר, גַּעֲלָאָזֶט הָעָרָן זַיִן וּוּיְטַן יִידְשִׁין סֻקְּפְּטִיצִים — סְעַזְעַן שְׁוִין אַמְּאָל אַזְעַלְכָּעָב אַזְעַגְעַגְעָן אַויְךְ גַּעַוּעַן. פֿרוּשִׁים-סַעַקְטָעַס, פֿוֹן טִיפְּן אַלְטָעָרָטָוּם, בִּיוֹ אַונְזָעָרָע טָעָג. זַיִי הָאָבָּן גַּעַלְעַבְטָ פְּרִימְטִיוֹ, וּזַיִן דִּי צִיטָן פֿוֹן דָעָר דָעָר שְׁטִינְזִיתְקָהָה, נַאֲרָ צָו בְּאָפְּרִידְיקָן דִּי עַלְעַמְעַטְנָאָרָע אַינְסְטִינְקָטָן — שְׁפִּיזָן, סֻקְּסָן. זַיִי הָאָבָּן אַבְּעָר אַויְךְ גַּעַלְלָיִי אַפְּגָעָטָר. אָוֹן מִיר, אַין זַוְּסָס גַּלוּבָן מִיר ?

— נַאֲכּוֹאָס דָוּקָא — גַּלוּבָן ? צָו גַּעֲפִינְגָּן דָעַם גִּיסְטִיקָן גַּלְיכִּיכְוָאָג, זַעַדְעַן — נַאֲրָקְטִיקָם. כִּיהָאָב גַּעַוּעַן אַדְרָאָמָע, וּזַיִן וּסְצִין אַגְּרָוּפָה אַלְבָּ-גַּאֲקָעָטָע נַאֲרָקְטִיקָעָר אָוֹן פְּילָאָזְאָפְּרָן, אַיְגָעָר וְאַגְּטָמָ, אָוֹן דָאָס לְעַבְנָן אַיְזָן שְׁוִידָעָרָלְעָד לְאַגְּנוּוֹיְלִיק, מַעַן לְעַבְטָ אַיְזָן וּוּאָקוֹאָם, אָוֹן האַפְּגָעָנְגָעָן. אַ בִּיסְעַלְעָ פְּאָרְטוּבִּיבָּוֹנָגָן מַאֲכָת דָאָס לְעַבְנָן שְׁעַנְעָר...

— סְאַיְזָן נַאֲרִיש — הָאָט דָאָס לְאַכְּנִידְקָעָ מִידָּל, דִּי אַיְזָאן, זַי אַיְבָּרְגָּעָע־שְׁפָאָרָט — צָו גַּרְיְבָלְעָן זִיךְ, זַוְּכוֹן דָעַם זַיִן פֿוֹן לְעַבְנָן. מִידָּאָרָפָף לְעַבְנָן אָוֹן — גַּעַנוֹג...

פֿוֹן אַלְעַ זַיִעָרָע גַּעַדְיכְּטָע רַעַדְרִיעָן, אַיְזָן אַיְמָעָטִיק גַּעַוּאָרָן, דָאָזָן נַיְעָלָן. רַהַאָט נַעַפְלִידָק עַפְעָס פְּאָרְגָּעָדְעָנְקָט, וּזַיִן דָעָר טָاطָע וְיִנְגָּעָר, דָעָר שְׁנִיִּי דָעָר, מִיט דָעָר הַוִּיכָּר פְּלִיעָצָע, אַגְּגָעָזְאָטָלָט מִיט דָעָר בְּרִיל, הָאָט גַּעַפְלָעָגָט אַונְטְּרָצְבָּרוּמָעָן בַּיִּ דָעָר מַאֲשִׁין :

...שְׁוִין נִישְׁטָא דָעָר נַעַכְתָּן, נַאֲךְ נִישְׁטָא דָעָר מַאֲרָגָן,

פְּאָרָאָנָעָן נַאֲךְ אַשְׁטִיקְעַלְעָתָה הַיְנָמָה, פְּאָרְשָׁטָעָרָט נַס נִישְׁטָה מִיט זַאָרָגָן.

סְאַיְזָן שְׁוָם סְפָק גַּעַוּעַן עַפְעָס מִיסְטִישָׁס אַיְזָן אַט דִּי פְּאָרְצִיְּטִיקָע יִידָּן — הָאָט עַר זִיךְ דַעַרְטָאָכָט — מִיט זַיִעַר וּוּיְטָעָר, פְּרַעְמָדָעָר וּוּעָלָט. אָוֹן עַד הָאָט זִיךְ נַאֲךְ צְלָעָצָט אַבְּרָעָגְנָשְׁרָיָן מִיט אַמִּין יִדְיִשְׁעָר עַקְשָׁנוֹתָה :

— אַיְזָן אַונְזָעָר אַוְרָבָּאַנְיָשָׁר תְּקָופָה, הָאָבָּן מִיר צְוַויִּי פְּאָרְאָלְעָלָעָמָסָן, צְוַויִּי בְּאַוְנְדָעָרָע צְזָגָנְגָעָן אַיְזָן אַפְּשָׁאָצָן וּוּרְטָן. מִיר גַּלוּבָן אַזְסְאַיְזָן דִּי צְזָוְישָׁן דְּרוֹתָות, אַבְּעָר אַיְזָן דָעָר אַמְּתָן אַיְזָן עַס גַּאֲרָ אַתְּהָמָם צְזָוְישָׁן וּוּרְטָן. דִּי נַאֲרָקְטִיקִ-קְוּלְטוֹר, אָוֹן — דִּי נַאֲרָמְאָלָע, דִּי גְּרָאְדְּלִיְּנִיקָע. דִּי אַפְּאָסְטָאָלָע פֿוֹן דָעָר נַאֲרָקְטִיקִ-קְוּלְטוֹר וְעַעַן נַאֲרָ פְּאָרְגָּעָסָוָגָן, נִישְׁטָה פְּרָאָדוּקְטִיוּעָ שְׁעָעָרְשִׁיקִיטָה. מַלְאָכָת זִיךְ אַוִּיסָס פֿוֹן יָאָר פְּאָרְבָּעָט, פְּלִיכְטָן. וְאָס מַעַר גַּעַנְיִיסָס פֿוֹן הַיְנָמָה, דָעָר נַעַכְתָּן אַיְזָן שְׁוִין טָוִיט אָוֹן דָעָר מַאֲרָגָן אַיְזָן נַאֲךְ נִישְׁטָה גַּעַבְוִירָן גַּעַוּאָרָן. אַיְזָן שִׁיטה אַיְזָן גַּעַבְוִיט אַוִּיפְּן גַּעַפְּלִיפְּלָן עַקְוִיסְטָעָנְצִיאָלִיזָם, דִּי צְוַיְיָטָע — אַוִּיפְּנָן לְאַגְּיִשְׁן דַעֲלָכָעָן. אַיְיָע אַיְזָן מִיסְטִיצִים, רִיטָוָאל, דִּי

צוויטע — אינטעלעקט. איך האלט פונדעסטוועגן, או די נאראטיקן קולטור איז הפלדייך, אַ צוֹּזָמְעַנְשְׁטוּיס פֿון די צוֹויִ שִׁיטּוֹת אַיז אַומְפָאָרֶן. מידלען.

ס' איז שווין אידיער וואס, געווען מיטזומער, אוֹן מֵהָאַט באַדָּאַרְפַּט אַ טְּרָאַכְּטַטְוּן — וּוּהַיְן לְאֹזֶט מַעַן זִיד אַרְוִיס וּוּאַנְדְּעָרָן?

איין זומער האבן זייד, ווי די ואַנדער-פייגל, אַוּוּקְגָּלְאָזָן ערצעץ איין די צפּוֹן-לְעַנְדָּעָר, מיטן צַעֲרוּרִיבְּעָרְטָן "דַּעַ שְׁעוֹוֹא", מיט גְּרוּיס סְכָנוֹת נְפָשָׁות אוּף די פְּאַרְפָּאַקְטָעָ אַוְיטָאַסְטְּרָאַדְעָס. אַיבָּעָר דָּעָר בְּרִיךְ פֿון רְהִיָּין, אַין קָעָלָן, גַּעֲהִיט פֿון מַאֲסִיּוֹן גַּעַץ, פֿון פְּרִידְרִיךְ דָּעָם גְּרוּיס, אַיְפָּן פְּאַרְגְּרִינְטָן פְּעָרָד, האבן זייד לאָנג באַטְּרָאַכְּטָן די גַּעֲרָמָאנִישׁעָ "גַּעֲשִׁיכְטָעָ", מיט די אַנְגָּגְבָּלְאַזְעָנָעָ העַלְדִּישְׁקִיְּטָן זַיְעָרָע, וואָס די צַיִיט אַלְיָין הָאַט זַיְ פְּאַרְגָּעָסָן אַן אַוְיסְגָּלָאַכְּטָן. דָּעַרְטְּרִיסְלָט זַיְד בֵּין אַסְטְּרָעָדָם, קָאַפְּעָנָהָאָגָּעָן אַן אַפְּילָו אַנְגָּשְׁפָּאָרָט בֵּין שְׂטָאַקְהָאַלָּם, האָבָּן זַיְד אַוְמָעָטָם אַוְיְגָעְמִישָׁטָם מִיטָּן אַינְטְּרָאַנְצְּאַגָּאָל פֿון די לאָנְגָּה אַרְיִיקָּע, אַפְּגָּעָלְסְטָעָנָעָ הַיְּפִיס אַוְן בִּיטְנִיקָּס, גַּעַפְּלָאַגְּטָעָרָט זַיְךְ אַין די גָּאָסָן, צַוִּישָׁן די טְוִיטָעָ, פְּאַרְגְּלִיוּוּרְעָטָעָ דָּעַקְמָעְלָעָרָ פֿון קָעְנִיגָּיָר, רִיטְעָרָ, וּוּיְדָעָן, קִינְגָּעָן, באַדְּיעָקָט מִיט אַוְיְפָּשְׁרִיפְּטָן פֿון פְּאַרְגָּעָסְטָעָנָעָ מְלָחָמָהָת, בלְוּטָּפְּאַרְגִּיסָּנוּ גַּעַן, פֿון וּוּלְטָּפְּאַרְכָּאַפְּרִישָׁעָ באַרְבָּאָרָן. אוּף די מַאְרָקְטָפְּלָעְצָעָר, צּוּפָּסָנָס די שְׂוּוּרָעָ, גַּאַטְּיִשְׁ-פְּאַרְרִיסְטָעָנָעָ דָּמָעָן, קָאַטְּעָדְרָאָלָן, מִיט די שְׁפִּיצְ-קְוָפָּאָלָן פְּאַרְשָׁטָאָכָן אַין הִימָּל אַרְיִין, וּוּי בְּכָלְ-טוּרָעָם, הָאַט גַּעַוְוִילָט אַן אַינְטְּרָנָאָ צִיאָנָאָל פֿון יְוָגָּנָט. זַיְד זְעַנְעָן דָּא אַנְגָּפְּלוּגָן וּוּי די הַפְּקָרָעָ טְוִיבָּן, צְעוֹזָצָט אוּף די טְרָעָפָּעָ, אַין זַיְעָרָ אַפְּגָּרִיסְעָנָעָם הַילָּוּן. אַן אַרְמִיָּיָן וּוּיְדָעָרְשָׁפָּעָנִיקָּעָ צַו דָּעָר קָנָהָ-גַּעַשְׁכִּיטָעָ פֿון פְּאַרְגָּעָסְטָעָנָעָ, אַוְיסְגָּלְאַכְּטָעָ וּוּלְטָּפְּלָעָרָ אַבְּעָרָעָר. די צְפּוֹנְדִּיקָּעָ אַיְמָפְּרִיעָס לִיגָּן אַוְיסְגָּלְאַשְׁעָנָעָ, די גַּעַשְׁכִּיטָעָ הָאַט זַיְ פְּאַרְגְּלִיוּוּרָט, וּוּי פְּאַרְגְּלִיוּוּרָט סְאִיּוֹן בֵּי די בְּרָעְגִּזְוָאָסָעָרָן פֿון בָּלְטָיקָן די קְרִיגְסְ-זְעַגְּלִישִׁיףְּ "וּזְאוֹאָ", וָאָס אַיז עַטְּלָעָכָעָ הַוְּנְדָעָרָט יָאָר גַּעַלְעָגָן אַיְפָּן גְּרוּנָטָן פֿון יִם אַין מֵהָאַט זַיְ פֿון דָּאָרָט אַרְיִיסְגָּזְצִיָּגָן. וּוּי קִינְדָּעָרְ-שְׁפִּיצְלִיצִיָּגָן זְעַן הַיְּינָט אַוִּיס די בְּרָאַנְדוּגָעָן קָאַנְגָּנְדָלָעָן. אַרוּם — וּוּאַסְעָרְדִּיקָעָ בְּלִיקָּן, טְוִיבָּן אַן הַיְּפִיס. אַן עַרְאַטְּיִישָׁרָ דְּזְוָנְגָּלְ-גַּעַשְׁרִירָיָ פֿון אַלְעָרְלִיָּיָ רָאָסָן אַרוּם די רָאַיְעָנְדִּיקָעָ סֻעְקָסְשָׁאָפָּן אַין די שְׁמוֹצִיְּקָעָ גַּעַלְעָלָדָעָן. דָּאָס צְפּוֹנְדִּיקָעָ וּוּנְגָדִיקָעָ אַן — אַן אַינְטְּרָאַנְצְּאַגָּאָלָעָר פְּעַסְטִוָּאָל אַין די שְׁמַאלָעָ גַּעַלְעָלָדָעָר, צַוִּישָׁן זְנוּתָן אַן דָּעַגְּעַנְבָּרָאָטָן מִיטָּן וּוּאַסְעָרְדִּיקָעָ בְּלִיקָּן אַונְטָעָן נִידְעָרִיקָן שְׁטָעָרָן. זַיְד וּוּאַלְגָּעָדָן זַיְךְ אַוּפְּ דִּי טְעָרָאָסְ-טְּרָעָפָּעָ, וָאָס פִּירָן צָום הוּאַקְ-פְּאַרְרִיסְעָנָעָם, פִּינְצָטָעָן, רְוִיטְ-צִיגְלִידִיקָן רָאַתְּהָוִיָּה, צְוֹאַמְעָן מִיטָּ די אַנְגָּפְּלִיְעָנְדִּיקָעָ טְוִיבָּן פֿון אַלְעָטְרָעְמָלָעָן.

שְׁפָעַט אַין אָוָנְטָט הָאַט מַעַן זַיְךְ אַוְמָגְעָקָעָרָט צָום הַאַטְעָל "מַוְלָעָן רֹוּשָׁן" אַ שְׁלָעַכְטָעָ נְאַכְמַאְכָוָגָן פֿון הַאַלְבָּ-גַּאֲכִטִּיקָן פְּאַרְיְזָעָרָ פְּיִגְאָל. פִּיר צְעַשְׁאַקְלָטָעָ בעַטָּן זְעַבְּנָעָן אַין צִימָעָר אַונְטָעָרָן דָּאָךְ, וָאָס אַיז גַּעַהְעָגָגָן וּוּי אַפְּיִגְלָלָגָן. גַּעַסְטָ צַוִּישָׁן די שְׁמַאלָעָ, הוּיכָעָה הַיְּזָעָר, אַרְיִיגְגָּשְׁפָּאָרָט אַיְנָס אַין אַנְדָעָרָן.

זוי האבן ארויינגעקלעטערט די שווינדל-טרעעלפלעך. זוי זענען דארט געווען אפשר זאלבעצענט אויבן. מיהאט געונגגען מיט באנומעגען קולות, באגלייט פון א גיטארע. אונטן, אויפן פלאץ, איז נאך אלץ ביין שפטע נאך האלבער נאכטן. גענאנגען דער קארנאוואל, צווישן אויפגעשאסגען פיעירוואערק און רויישקע נעאן-ליךטער.

צוריינגעקלעטערט קיין פארינו, האט דאניעל ארוםגעבלאנדושעם ווי איז א תוהו ובוהג די שטאט איז געווען מיט-זומערדייק אויסגעליידיקט. ער איז ארייך צו דער מאמען איז שטוב. קיינער איז נישט געווען; פארווען זיך ביט טעלעוויזיע-אפאראט. געהערט דאס מעלאנגבלאליש געונג פון דעם יידז' אפשתאמיקון, סערוזש גאיינסבורג, מיט די לאנגגע פאוואריטן, אין האלב דער- שטיקטע טענער :

א-קאר-דע,

א-קאר-דע,

א-קאר-דען...

און ער האט זיך, צום וויפלטן מאל, געכאפט, איז פון דעם בחור מיט די אויסגעשרויפט, האלב-צוגעלענטע אויגן, אסקעטיש-לאנגן פנים, זינגר גאר ארייס א מאנדנע — יידישע נאסטאלאגניע, א מין חסידישע דבקות. צי האבן זיך עס קטש דערכאפט ? ער האט אפיילו איז אים אריםגעפלט — דעם אטאמ-אנגסט פון אן אונטערגיגענדיקער ציוויליזאצייע, וואס הענטט איבער אונזערע קעפ. די טעלעוויזיע-ציוויליזאצייע... דאס בלוי-אפרהילטע ליכט פון הינטער אלע אריםגעבלאזונע שטארן אונט-ציט. אין די ואלקון-קרצער- שטערט, פול מיט פאלציגעס פון רויכן און גאנז. זוי פאַרטסמען די לופט, דער אפפאל פון בעמישע שטאָפֿן פֿאָרָאָמְרִינְיִינְקֿט די טיכן, די ימען, אפיילו די אקעאנגען, עס שטארבן די פיש. זוי פֿאָרָאָדְבּֿן די נוצלעכע וואסער-שטאָפֿן. די אויטאָס, די פֿאָבְּרִיךְ-דרוֹיכְן פֿאָרָאָנְיכְּטֿן דעם זיעירשטאָפֿן, פֿילְּן אָן מיט אָ די- געט נעלפל פון שוועבל-זוייר די לופט. וו אונטלייפט מען דערפֿון ? דאס האט ער אריםגעפלט פון דעם מעלאנגבלאליש געאונגן. דאס פראנציזוועש מידל, דשיליעט גרעאָ האט אים, אין איר רעכיטאטיאו, מיט האלב-צוגעלענטע אויגן, דוכט זיך, אַם בעטstan דערפֿילט און אימיטרט, דעם יידז'-אָפְּשָׁתָּמִיקָּן, ווען זיך האט סילאָביבּירט :

אן דאנטן לאָ זשאַוָּאַנְצָּוּן...

(מ'טאָנְצָּט דעם זשאַוָּאַטְאָנְצָּן).

דאָס בלאָסְעַ לִכְטָמָה, דאס לבנה-בלאָסְעַ געזאנגן, האט טאָקָע דערמאָנט — די לבנה-גייערט. מאַיְמְדִיק-פֿאָרָקְלָונְגְּעָנְעָן, פֿוֹסְטָעָ קָאָסְמִישָׁעָ רְוִימְעָן, בֵּין — אַטְאָמִישָׁן קְרָאָכְן פון אַונְזָעָרָ פֿלְאָגְעָט. אָט די זַעֲלַבָּע יְוָגָנָט, פֿאָרָכָאָפֿט אַין פָּאָ- נִיק, וּוֹאָקְסָט אָוִיס מִיט אוּסְגָּעָשְׂטָרָעָקָטָ פֿיְסְטָאָלְעָטָן אַין אוּיָאנְגָּעָן, פֿאָרָכָאָפֿן

מענטשן, אויב מען גיט זוי נישט קיין איסלאמייז-געטל. וואס איז דען דער ווונ-דער ? אויך די מאכט-ג'יריקע הערשערشت שטייען אונגנגורט מיט זיינער מעגען-טאַן-מאָרד-כלים קעגן אַינְאַנדער. זוי רעדן אויך וועגן אַינְטערנָאַצִיאַנָּאַלִיזָם, סַאַצִיאַלִיזָם, שְׁפִיאַנְדוֹרָן אַפְּינְגוֹרט, ווי די הײַנט, יְעֵזֶן שְׁפָאוֹן פּוֹן יְיִעַר פֿאָרָה-כָּפְּטָן באָדוֹן, אין דער עַפְּאַכְּעַ פּוֹן אַ בְּאַפְּעַלְקְּוּרְגְּ-עַקְסְּפְּלָאַיְעַ, אין דער צִיְּתָן, ווען צוּוִיְידְּרוּטְלָן פּוֹן דער מענטשְׁהַיִיט הַוְּנוּגָרָט. אַיז דָּאָךְ דָּאָס 19-עַטְעַ אַרְהָוָן-דָּעָרָת גְּעוּווֹן אַ גְּלִיקְלָעַכְעָר יְאַרְהָוָן-דָּעָרָת. די רַאֲמָנָטִיק, די גְּרוּסָע אַילְוָאָזָרְלָעָה האַפְּעַנְגְּגָ פּוֹן די מַאֲרְקָסִיסְטָן, זַיְעַרְעַ מְפֻרְשִׁים, אַפְּילְוָוָן פּוֹן די רַעְוַוְיָאָרָן-נִיסְטָן. זוי האָבוֹן דַּעַמְּאַלְטָן נִישְׁתָּ גְּעוּוֹסָט, ווי גְּאנָץ, גְּלִיקְלָעַזְזָיְעָ זַיְעַן אַין זַיְעַר נָאַיוֹן גְּלוּבָן. די אַטְאַמְּיִישָׁעָן קַאַטְאַסְטוּרָאַפְּעָ העַנְגָּט אַין דָּעָר לְוָפָט. זוי קָעָן אַנוֹן צּוּרִיקְפִּירָן צָום נְעַאנְט. פְּאַרְבְּלִיבְּן וּוּעַט אַבְּעָרָ דָּאָס פְּלָאַדְיָעָן זַיְדָ פּוֹן שְׁרַצִּימְוֹאָרג, פּוֹן אַנוּעָקָטָן, אַיז די פְּלָאַכְּעָ וּוּאַסְעָרָן בַּיְּ דִי וּוּאַרְעָמָעָ דָּרוֹם-יְמָעָן. וּוְיל אַיז די פְּלָאַכְּעָ וּוּאַסְעָרָן בַּיְּ דִי וּוּאַרְעָמָעָ יְמָעָן הַאָט זַיְדָ אַודָּאי אַנוֹנָעָרָל עַבְּן אַנְגְּהָוִיבָן וּוּידָמָעָן, צְוֹזָאמָעָן מִיטָּן שְׁרַצִּימְוֹאָרג. אַ סִּימָן, אַז סְצִיט אַנוֹן גָּאָךְ אַיצְטָ צַוְּ זַיְנָעָ ברָעָנָן, צַוְּ זַיְנָעָ פְּלִיאָוּשָׁס: כָּאַטְשָׁ אַלְצָ אַיז דָּאָרָט קַוְלְטִיוֹוָרָט, פִּילְטָ מַעְן גָּאָךְ דָּאָרָט דָּעָם בְּרָאַשְׁתָּה. וּוּאַס פְּאַרְאָא רַאֲפִינְרָטָן לְעַבְּן דָּעָר מַעְנְטָשָׁה הַאָט אַנְטוּקְלָט, סִי אַין זַיְדָ גּוֹפָא, סִי אַין זַיְנָעָ טַעַנְיִשְׁעָ וּוּוּנְדָעָרָ-אַיְפָטוּעָן. אַז דָּעָר מַעְנְטָשָׁ אַלְיָין אַיז גָּאָךְ אַלְצָ אַז מְקוּרָבָ צָום שְׁרָץ בַּיְּ דִי וּוּאַרְעָמָעָ דָּרוֹם-יְמָעָן. בַּיְּ זַיְנָעָ בְּרָעָנָן זַיְנָעָן אַוְיפְּגָעָשְׁתָּגָן בְּבָלְטוֹ רָעָם, אַינְטָרָנָאַצִּיאַנָּאַלָּעָן לְקָסְסְ-הַאָטָעָלָן פּוֹן גָּלָאוּ, שְׁטָאָל, בְּעַטָּאָן, גַּעַבְּנָעָן; אַבְּעָרָ פְּוֹנְקָט וּוּי בַּיְּמָן בְּבָלְטוֹרָעָם, אַיז דָּאָס לְשׁוֹן בַּיְּ דִי מַעְנְטָשָׁן צְעִמְישָׁט גְּעוּוֹאָרָן. דָּאָרָט וּוּמִלְטָ שִׁין, גַּעַפְּלָעָגָטָן פְּרוּעָנְ-לִילְבָן, וּוּאַס פִּירָט וּוּיְדָעָרָ צָום בְּרָאַשְׁתָּה. צַוְּ אַרְ-אַינְסְטִינְקָטָן, צָום פְּלָאַדְיָעָן זַיְדָ פּוֹן מִינִים. וּוּי די אַרְ-בִּיטָּעָן וּוּאָלָט אַפְּגָעָנוּיגָט אַין אַיר אַיְבָּיקָן אַרְוָמְקָרִיָּן; וּוּי די גַּרְאַוְיִטְאַצְּיָעָן וּוּאָלָט זַיְדָ פְּאַרְעָנְדָעָרָט.

אַז עָר, דָּאָגְיַעַל אַלְיָין, הַאָט זַיְדָ דַּעְרְפִּילָט וּוּי אַטְיִילָט פּוֹן זַיְעַר אַוְנְטָעָרָ-גַּיְעַנְדִּיקָעָר וּוּלָט. עָר וּוּלְ אַנְטְּלוּפָן אַז — קָעָן נִישְׁטוֹ: פְּוֹנְקָט וּוּי עָר וּוּלְ אַזְוּעָקָ פּוֹן זַיְן מַאֲמָעָס אַוְנְטָרְגִּיְעַנְדִּיקָעָר וּוּלָט. אַיר יִדְיָשָׁע וּוּלָטָ פּוֹן פְּאַרְשָׁטוּבִּיטָעָ בְּבִילְעָךְ, וּוּאָס וּוּאָלְגָעָן זַיְדָ עַרְגָּעָץ אַין שְׁטוּבָ, אַוְיָפָ אַפְּלִיכִיעָץ.
אַזְוּי הַאָט עָר זַיְדָ אַזְוּט וּוּיְדָעָר דַּעְרוֹעָן פְּאַרְבְּלָאַנְדָוָשָׁעָט אַוְיָפָן סְעָן-מִישְׁעָל, בּוּלוֹאָר סְעַן-זְשָׁעָרָמָעָן דָּעָ פְּרָעָי, צְוִישָׁן די קַאַפְּיִיעָן אַז בִּיסְטָרָאָס.

.2

דָּאָס מַאְלָה הַאָט די קְלִינְיָעָ אַיְוָאָן גַּעהָאָט אַ פְּאַרְטִּיקָן פְּלָאָן אַז הַאָט מִיטָּ-גַּעַשְׁלָעָפְּטָ די גַּאנָצָע בְּאַנְדָעָ. די גַּאנָצָע אַוְנְאַנְטָרוּעָ הַאָט זַיְדָ צְוּרָשָׁת אַנְגָּעָ-הַוִּיכָן מִיטָּ צְעַטְרִיבְעָרָטָן „דָעַ שְׁעוֹאָ“, זַיְדָ האָבוֹן די שְׁבָרִיְ-כָּלִי גַּעהָאָט אַיְנָ-גַּעהָאַנְדָלָט אַזְוּ אַגְּרוֹאָשָׁ, אַרוֹם סְעַנְטָאָן, די פְּלִיְיָ-מְאַרְשָׁעָ, פָּאָרָ קְלִינְיָעָ

געטער. אַפְגָּעָמָלִיעָוּת אֵם אֵין מִתְהַ-מְשׁוֹנָה-קָאָלִירָן, בַּאמְלָט מֵיטַּ לֶאָ-
זְוֶגֶעָן, האָבָן זַי זִיךְ אֲנָהִיבּ יָולִי אַרְוִיסְגָּעָלָאוּן אֵין דָעַר וּוַיְיטָרּ רֵינָעּ זָאלְבָעּ-
פִּינְפְּטַן. אֵין מִיטָּן וּוְעַג זְעַנְעַן צְוֹויְיִי פּוֹן זַי בַּאלְד אַפְגָּעָפָלָן. פַּאֲרָבְּלִיבָּן זְעַנְעַן
צְוָלָעָצְטָן בִּידְעַ יִדְיְישַׁ יִנְגָּלָעּ, דְּאנִיעַל אָנוּ מְאָרָסְעָל, מֵיטַּ זִין אַנְגָּהָאנְגָּעּ-
נֵעַר גִּיטָּאָרָעּ, אָנוּ — אַיְוֹן. דָּאָס הָאָט זַי זִיךְ אַלְעָ פַּאֲרָדְרִיטַּס דָּעַם קָאָפַּס; אַזְאָ
כּוֹחַ הָאָט זַי גַּעַחַאָט, סְקָלִיְּנָעּ פְּאַרְיוֹזָר וּוַיְילְדַּעַבָּעּ מִידָּל. דָּאָס הָאָט זַי בָּאָ-
שְׁלָאָסּן, אָנוּ מִיטָּן אַפְגָּעָנוֹצְטָן „דָּעּ שְׂעוֹאָ“ מוֹן זַי אָוְמְבָאְדִינְגַּט דָּעַרְקִינְגּ
זַיְךְ אַוְשַׁ בֵּיזְ פְּרִיעִי, בֵּי דִי גְּרִיכְיִשְׁ אַיְגָוָסּן, דִי זְוַニְקָעּ אַיְנְדוֹעָלָעּ אַוִּיפְּנָ
עֲגִיאַישָׁן יִם, בֵּי דִי דְרוּם-פִּיאָרְדָּן.

בַּאלְד אַוִּיפְּנָ אַנְדָּעָרָן טָאגּ זְעַנְעַן זַי אַבְעָר שְׁטַעַקְן-גָּעְבְּלִיבָּן מֵיטַּ דָעַר
מַאְשִׁין אַוִּיפְּנָ יְעַנְעַר זִיְּטַ טּוֹנָעַל פּוֹן וּוְאל דַּאָסָטָן. אֵין אַיְטָאָלִיעּ, אַוִּיפְּנָ דָעַר
בְּרִיטְעָר, זְוַニְקָעּ אַוִּיטָּאָסְטָרְאָדָעּ. אַ פְּאַרְנוֹטִיק רַאְדָה הָאָט גַּעַפְלָאַצְטָן; דָּעַרְנָאָךְ
הָאָט דָעַר מַאְטָאָר גַּעַנוּמָעּ הַיְּזָרִיק כַּאֲרָכְלָעּן. סְאָאַיְן מַיְתָאָמָּל אָרוֹסָס אָ
פְּלָאָם, אָנוּ — עַר אָזְ אַיְגָאנְצָן שְׁטַיל גַּעְבְּלִיבָּן. זַיְהָ אָבָן גַּעַפְרָוּסְ צּוֹ גְּרָאָבָּ-
לְעַן זַיְךְ אַיְן דִי אַיְגָעְוַוִּיְדָן אָנוּ אָבָן זִיךְ, אַ בִּיסְלַ צָעַטְוּמָלְטַ, אַיְגָעָהָאָרָכְטָן אֵין
אִים, וּזַי אַיְן אַגְּסָס. דָעַם וּוְאָגָן הָאָבָן זַיְהָ קְוִימָטְ דָעַרְשְׁלָעַפְטַ שְׁיַינְיָן עַטְלָעַבָּעּ
קְילָאָמָעַטָּעָר, בֵּין אַגְּרָאָשָׁ, אַ בַּעַגְּיָזְסָטָאָצְיָעּ אֵין מִיטָּן וּוְעַג. דָּאָרְטָה הָאָט
מַעַן זַיְ אַבְעָר בַּאלְד גַּעַעַצְתָּהָט, אָנוּ סְאָאַיְן אַשְׁאָד דִי טְרָהָא. אָבָן זַיְ דָעַם צְעַ-
טְרִיבְּעָרְטָן וּוְאָגָן אַיְבָּרְגָּעָלָאוּן אַוִּיפְּנָ פְּלָאָץ. בָּאַלְיִיגְטָמִיט נַאָךְ פִּילְ אלְלָטָעָ
פָּאַרְשָׁוֹאְוָרָטָעָ מַאְשִׁיְנָעּן, הָאָבָן אַוִּיסְפִּינְדִּיקָאָ לִיְדָ פּוֹן אַגְּרִי מָאָסָסָם,
וּוְעַגְּ דִי שִׁינְעַן טָעַכְטָעָר פּוֹן זַיְן לְאָנדָ, אַגְּסָטָם גַּעַטְוֹן דִי רַוקּוּעָקָ אַוִּיפְּנָ
צָעָס אָנוּ אַוְעָקָגְּעָלָאוּן זַיְךְ וּוְאַנְדָּעָרָן צָפָס.

אַ נַּאֲכָת זְעַנְעַן זַיְ אַפְגָּעָשְׁתִּיגְן אֵין אָנוּ „אַבְעַרְזָשָׁ“, אַ נַּאֲכָת — אַונְטָעָרָן
אַוִּיסְגָּעַשְׁטָעָרְטָן הַיְּמָלָ, פָּאַרְשָׁטָעָקָט אֵין דִי שְׁלָאָפּוּקָ, אָנוּ אֵין דָעַר פְּרִי וּוּיִ-
טָעָר אַרְוִיסְגָּעָלָאוּן זַיְךְ אַוִּיפְּנָ שָׁאָסִיְעָן, אַונְטָעָרְצָקָאָפָן אַ „טְרָעָמָפָ“. אֵין דִי
זְוָמְעָרְ-חַדְשִׁים זְעַנְעַן אַלְעַ וּוְעַג אָנוּ אַוִּיטָּאָסְטָרְאָדָעָס בַּאלְיִיגְטָמִיט אַט דָעַר
וּוַיְילְדַּעַבָּר, פָּאַרְוּוּקָסְעַנְעַר חַבְרָה וּוְאַנְדָּעָרָעָר. זַיְ וּוְאַרְטָן לְאָגָן, מֵיטַּ אָנוּ
אַוִּיפְּגָעָהוּבָעַגְנָר הַאָנָטָ, אַוִּיפְּנָ אַנְטָ-סְטָאָפָּ. סְאָאַיְן נִישְׁתָּאָלָעְמָאָל
אָזְוִי לְיִיכְטָ, כָּאַטְשָׁ פּוֹן אַמְעָטוֹס צַיְעַן קָאָרָאָזְוָאָרְדוֹגָנָס, עַלְעַגְנָטָעָ פְּאַלְקָסְ-
וּוָאָגָסָס, „רֻעָנָס“, „פְּעַוּשָׁס“, אַיְיךְ אַלְעַטָּ „פְּאָרְדָּן“ אָנוּ קְלִיְיָן אַיְטָאָלִיעָנִיָּ-
שָׁע „פְּאַיְטָלָעָ“. מַעַן צַיְטָ צּוֹ דִי קְוָרָעָטָר בַּיִם וּוְעַג, אַרְוִיסְגָּעָשְׁטִיְפָטָן קָאָרָסָאָשָׁ,
בַּאלְקָאָן, דִי חַבְרָה הָאָט זַיְךְ פָּאַרְשָׁטָעָקָט בַּיִם וּוְעַג, אַרְוִיסְגָּעָשְׁטִיְפָטָן קָאָרָסָאָשָׁ,
דִי רָאָבְ-שְׁוֹאָרְצָעָ קוֹטְשָׁעָרָן אֵין וּוְינָמָ, דִי גְּרוֹיְסָעָ רָאָעָ בְּרִילְן אַיְבָּרָן חַנוּ-
דִיְקָן גַּעַזְלָ, זַי זַאְל שְׁטִיְין אַוִּיפְּנָ שָׁאָסִי מֵיטַּ אַיְגָעָהוּבָעַגְנָר הַאָנָטָ צּוֹ דִי
פָּאַרְבִּיְפָאָרְנְדִיקָעָ וּוְאָגָסָ. אַ מִיטָּלְאָרְקִיקָעָ מַאָן, מֵיטַּ גַּעַדְיכְּתָעָ, גַּרְוַעָּ וּוְאָנָסָ,
הָאָט זַיְךְ אַ פָּאַרְהָאָלָטָן, אַבְעָר וּוְעַג דִי בִּידְעַ יִנְגָּלָעּ זְעַנְעַן בַּאלְד דָעַרְנָאָךְ
אַוִּמְגָעְרִיכְטָ אַוִּיסְגָּעְוָאָקָסָן, הָאָט זַיְךְ יְעַנְעַר שָׁבָעָל אַפְגָּעְטָרָאָגָן.

ס' האט זיך זי פונדעטען איגעגעבן עטלעבע מאיל מיטזוכאפן זיך אין א קלינעם. אפערען לאסט-וילאגן פון וועג-ארבעטען; און זיך האבן זיך טאקע די אנדרען וואך דערשלאגן צו די גרייכישע איגנונגסן. פון דארט האט מען זיך שיין געטראיסלט אין א קלינעם דאמפער ביין האלבוילידן אינזול איפון עניאישן ים. וווײַס היזעלען און אלטער דואנגן זענען געלען אויס-געשאָטן אויפֿן בערגל; און אונטן, אין פישער-פֿאָרט, האט זיך געראייט א פֿאָרבֿיְקֿעֶר ערלְמָן מְאָטְרָאָסְן, הענדלאָר און האלבֿ-נאָקֿעֶטָּע זומער-טְוִיסְטָן, אַיִן די אויפֿגַעַשְׁטַעַלְטָע בִּידְלַעַךְ בֵּימְן בְּרַעַגְהַאָט מען געענט אַיבְּרַעַנְכְּטִיקְן. מְהַאָט גַעַגְעַסְן גַעַפְרַעַגְלַטְעָ פֿיַשְׂן, נַאֲרָן וּוְאַסְפּוֹן דַעַר נַעַץ, פֿאָרְשַׁפְּאָטְ-בִּילִיקְ, גַעַרְיִיט זיך אַיִן די דִינְעַן זָמְדָן, צוישן פֿעלְדוֹן אַיִן גַרְיְנַעַן וּוְאַסְעַרְן, צוישן אַנְגַעַלְאָפְעַנְעָם אַינְטַעַרְנָצְיאָנָאָל יְוָגָוָאָרָג.

מייטן אַנדְעָרָן, מייט מְאָרְסְעָלָן, מייט זִין גִיטָאָרָע, מייט די אַנְגַעַזְעַצְטָע יְיִגְלַשְׁע בְּלַעַטְעַרְלַעַךְ אוּפֿן רָוְנְדָן פְנִים, אַיִן אוּיךְ אַינְגִיכְן אוּיסְגַעַקְומָעָן זיך צו צָעַשְׁיִידָן. ער אַיִן אַזְוּקָעָכְן: באָטַש ער האָט אַזְוִי שִׁין גַעַרְעַט וּוְעַגְן פֿאָלִיגְגָאָז, מְהַאָט אַיִם פֿאָרְדָּאָסְן, וּוְאַס דְאַנְיְיעָלָ פֿאָרוֹאָרְפָט אַהְאנְט אַוְיףְ אַיוֹאָנְסָ שְׁמַאָלָעָ, אַיְדְעַלָּע אַקְסְלַעַן, טוֹט זִי פֿלְינְקָ אַכְאָפְ, זַוְיִ אַפְעַדְעָרָלָן, אַיִן אַנְטָרָ לְוִיפְטָמִיט אַיִר, אַונְטַעְצְוָתְנוֹקָעָן זיך אַיִן וּוְאַסְעָרָ. זַיְיַ שְׁוּמְיְמָעָן אַפְ וּוְיִיטְ פֿוֹן בְּרַעַג אַיִן פֿוֹן וּוְיִיטְ הַילְכָתְ זַיְיַרְ פֿרְיִידְקֿעָרְ עַכְאָ. אַיִם, מְאָרְסְעָלָן, האָט אַיוֹאָן אַבְיסְלַ פֿרְיִידְגַעְטָמְט אַלְאַכְבָּלָעָלָ: "גַיְיַ... כְהַאָבָדְ דִירְ מָעָרְ נִשְׁתָּאָלְ... לְיִבְּ..." דַעַר אַיבְּרַעַגְעַוְאָקָטְעַנְעַר בְּחוֹדְרַ מִיטְ די אַנְגַעַזְעַצְטָע בְּלַעַטְעַרְלַעַן אוּפֿן פְנִים, האָט לְאַגְגַעַפְיִיפְט עַפְעַס אַצְוְילְחַעַסְדִיקְ לִידְלָ, גַעַבְלָאַנְדוֹזְשָׁעָט אַיִדְ בְּעַרְ די סְטוּרְגָעָס פֿוֹן זִין גִיטָאָרָע, אַיִן דַעַרְ פֿרְיַ האָבָן זיך אַיִם מָעָרְ נִשְׁתָּאָלְ גַעַפְוּנְגָן.

אוֹזְיַ זעַנְעַן זיך שיין פֿאָרְבַּלְיְבָן זַאלְבַּעַזְוּוּיִיט. מְהַאָט זיך נִשְׁתָּאָלְ גַעַיְילָט. די וּאַקְאַצְיִיס אַוְיַפְן פֿאָקְלַטְעַט אַיִן פֿאָרְיַוְן צִיְעַן זיך לְאַנְגָן, בֵין טִיפְן אַקְטָאָז בְּעַרְ. אַרְוָמְגַעְפְּלַאַטְעַרְט עַטְלַעַכְעַט טַעַג בְּיִם וּוְאַרְעַמְעַן יְסִיבְרָעָג, צוישן די פֿעַלְדוֹן, האָט אַיִם אַיוֹאָן אַזְגַעַטְוֹן :

— וּוְיִסְטְ וּוְאַסְ, דְאַגְיַעַל ? סְיוּוּרָט לְאַנְגּוּוַיְילִיקְ, מִירַן פֿאָרְעַנְדִיקְן די וּאַקְאַנְסָן אַיִן יְשַׁרְאָלָ...

איּוֹ ער אַזְוַיְילַע שְׁטִינְגְּעַבְלִיבָן צֻעְמִישָׁט. זַי — האָט זיך אַרְוִיסְגַעַוְיִזְן — איּוֹ גַעַוְעַן פֿילְ מָעָרְ בָּאַהֲאוֹנָט אַיִן די אַלְעַ בָּאוּוּגְנוֹגָעָן אַיִן יְשַׁוְאָלָ, אַיִן וּוְאַס דַאָרְטַ טַוְט זיך אַפְ, מִיטְ צִוְיַי זַוְמְעַן פֿרְיִירְ האָט זַי זיך שְׁוַיְן דַאָרְט אַרוּמְגַעְשְׁלַעַפְט מִיטְ אַגְנַצְעַר בָּאַנְדָע אַיבְרָעָן לְאַנְדָ...

— וּוְאַס אַיִן דַירְ פֿלְצִים אַיְגַעַפְאָלָן ? — איּוֹ ער גַעַוְעַן פֿאַרְחִידְוָשָׁט.

— פֿאָרְסְטַ מִיט ? — האָט זַי קְוָרְץ אַפְרַעַג גַעַטְוָן.

— זַי אַינְטַעְרַעְסִירְן מִיךְ אַיבְרָהְוִיְיפְט נִשְׁתָּאָלְ...

— טא וואסוע... — איז דאס פראנצויישע מיידל געוווען זיער פאר-
וונדרט — דארט זענען דאך די איינעריקע... דארט איז אפלו פאראן דער
מטען... די ניע לינקע...

— דו — אויך?... כהאב שיין גענוג פון איינער אלעמענס נאציאנאליזם...
מיר זענען בירגען פון דער וועלט...

זי איז געוווען ברוגן. ער האט נאך דארט עפעס געפֿרוּוט רעדן צו איר,
אבער זי האט זיך אפֿגַּדְּרִיטָם. ער האט זי געוֹלָט אַכְּפֶּתֶן, אַוּעֲקַצְּטָרָאָגָן
זי צום וואסער, אבער זי האט זיך פְּלִינְקָאָרְוִיסְגַּנְגְּלִיטְשָׁטָסְ פָּוּן אַיִם. אַיִם
אוונט, אַיִם פִּישְׁעַרְדְּהַיּוֹלְה, האט זיך פְּאַרְקְּלִיבָן אַיִן אַנְדָּעָר ווַינְקָל, צוֹוִישָׁן
אַגְּנַצְּעָר בְּאַנְדָּע; ייִ זענען פָּוּן עַרְגְּנִיזָאָרְפְּגַּעַזְקָוּמוּן, אַיְפְּגַּעַזְהָרִיבָן אַטּוּמָל,
געוֹנְגָּעָן מִיטָּאַנוּמְעָנָעָ קְוּלוֹתָאָ; אַוְן אַיּוֹאָן — צוֹוִישָׁן זיך. דָּאַנְיָעָל אַיִן אַיִן
ווַינְקָל לְאַגְּגָה גַּעַלְעָן אַוְמְגַעְדָּרִיטָאָ צַיְדָעָ וְאַגְּנָטָן, אַרְיְנְגַּעַטְרָאָכָט אַוְן — נִישְׁטָאָ
געקענט פְּאַרְשְׁטִין. עפָּס האט אַיִם גַּעַרְיוֹשָׁעָט.

ווען ער האט זיך אַיְפְּגַּעַכְאָפָט צּוּמָּאָרְגָּנוֹן בְּאַגְּנִינְגָן, אַיִן די בְּאַנְדָּע שְׁוֹיָן
אויך מַעַר נִשְׁטָאַגְעָן. ער אַיִוָּס אַוְיָפָן פֵּיכְטָן זָמָד. דָּעַר טַוְיַה האט נאך
בְּאַדְעָקָט די שְׁטִינְגָּה. די שְׁאַרְפָּעָז, אַיִזְנָאָךְ גַּעַהְגַּנְגָּעָן צוֹוִישָׁן די שְׁפִיצְיָקָעָ
פְּעַלְדוֹן אַוְן וּוַיְסָעָה הַיּוֹלְדָא אַוְיָפָן קָאָרָקָ פָּוּן די בְּעָרָגָ, צוֹוְשָׁן די רְוָאַגְעָן. ער
הַאַט אַיְפְּגַּעַקְוּקָט צֻום פִּישְׁעַרְבָּרָגָ. וּוּסְ'הַאַט זיך, וְוּ נְעַכְתָּן, גַּעַרְאִיעָט מִיטָּ
מַאְטָרָאָסָן, הַעַנְדָּלָעָר, אַוְן גַּהְעָרָטָד דָּעַם שְׁאַרְפָּעָן גַּעַדְוִישָׁ פָּוּן די מַאְטָרְ-שִׁיפָּ
לְעָד, וְאַס שְׁנוּיְידָן די גְּרִינְלָעָכָעָ וְאַסְעָרָן צֻום קָאַגְּנִיטִינְגָּעָן. ער אַיִז אַלְוַחַ
גַּעַטָּוֹן, אַיְפְּגַּעַכְאָפָט פָּוּן וּוַיְתָן וְוּ עַמְּיִץ פְּאַכְּעָט מִיטָּאַטְבָּלָ, מִיטָּדָעָהָן,
אַבְּעָרָ ער אַיִז נִשְׁטָאַגְעָן זִיכְעָר, צַיְדָא אַיִז טַאָקָעָ אַיּוֹאָן. צֻום עַרְשָׁתָן מַאלָּ
אַיִז עַמְּסָאָזְוִי בְּאַגְּגָה גַּעַוְוּן סְ'קִילְגָּעָ, נְאַרְיָשָׁ, וּוְילְלָעָכָעָ פְּאַרְיִזְעָר
מִידָּל. דָּעַם גַּאֲנָצָן אַיְבָּרְעִיקָּן טָאגְהַאַט ער זיך אַיְנָעָרָ אַלְיִין אַרְמְגַעְדָּרִיטָ
אויף דָּעַר פְּלִיאָוּשָׁ. פָּוּן דָּעַר גַּאֲנָצָעָ רְוִישְׁקָעָר בְּאַנְדָּע אַיִז ער פְּאַרְבָּלִיבָן
אַלְיִין. ער האט גַּאֲרְנִישָׁט גַּעַטְרָאָכָט, אַז מַעַן דָּאַרְפָּעָן נְאַכְּגָּעָבָן די קָאַפְּרִיזָן
פָּוּן אַקְלִין, וּוְילְדָלָעָקָ מִידָּל.

ער אַיִז אַבְּעָר גַּעַוְוִידָה גַּעַוְאָרָן, אַז אַיִן קְלִינְגָּם פָּאַרְטָט פְּאַרְהָאַלְטָן זיך
אָפָט די שְׁיָפָן, וְאַס קְוּמָעָן אַגְּנְצְּוִיצְּיָעָן פָּוּן מַאְרָסְעָלָ, פָּוּן גַּעַנוֹאָ, אַוְיָפָן וּוְעָגָ קִיְּין
צִיפְּרָעָן, קִיְּין חִיפָּה. אַז ער האט בְּאַלְדָא אַטְרָאָכָט גַּעַטָּוֹן — זיך האט אַוְדָאָי
גַּעַנוּמָעָן דָּעַם דָּאַמְּפָעָר קִיְּין פִּירָעָי, קִיְּין אַטָּעָן אַז פָּוּן דָּאַרְטָט מִיטָּן אַיּוֹאָן —
קִיְּין לוֹ.

אוֹוִי הַאַט עַס אַיִם, אַוְמְגַעְרִיכָט אַוְן נָאָרִישָׁ, פְּאַרְפִּירָט, נְאַכְּזָוְלִיְפָן דָּאָס
וּוְילְדָלָעָן פְּאַרְיִזְעָר מִידָּל אַיּוֹאָן, אַזְשָׁ בְּיוֹן צֻום וְאַדִּי הַבִּיטְנִיקִים, בַּיִּם בְּלוּיִעָן
ברָעָג, אַז אַיִלָּת.

3

דאם יינגל האט געפיבערט. מיט אפענע אוינן אייז דאניעל געלעגן אין בעדוינער-ביידל פון קעמל-פעל, צופנס פון בארג מצהה. די נעצט אין נגב זענען קילע. ארויפגעציגן דעם גראבן סועוטער, וואס די גוטע מאמע זייןנע האט איים אין לעצטן מאמענט אריינגעפאקט. האט ער נאך אלץ געשידערט; נישט אזי צויליב דער ביינאקטיקער קעלט; וויל ס/האט איים פלאזים אַהיב געטונ — «אזו... הייסט עס... אט די קלינע איזוֹן...» אן ער האט זיך עס נאך אלץ נישט געקאנט שענקען. פארהויבן אַשפאלט, ארויסגעשטעקט דעם קאָפ און באטראקט מיט חידוש דעם טיפן הימל פון דער וויסטע, די גריסע שטערן, ווי אַנגעגאָסענע הענגלעך ווינטורייבן, דעם שאָרפן האָרְון פון דער האָלְבעָר לבנה, די דריינדריך אַדום, אַדער מואָבִּיבָּרָג אַיְיך עַנְעֵר זַיִת דְּרוּמְדִיקָן צוֹנֶג פון יַמְהַמְלָת. פונקט אַזְוִי אָומְגָעִירִיכְט ווי די נאָקט אייז אַראָפְּגָעְפָּאַלְן, אַזְוִי פלאזים האט פון הינטער די בערג אַוְיפְּגָעְטִיכְט די מַאֲרָגְּזִירְתָּה. אַן דער טיפער נאָקט האט דאס אַוְיעָר, דוכט זיך, קִין שׁוֹם שאָרְך נישט. גַּעֲרוֹיְשָׁן, אַבָּעָר אייז שְׂטִילְן בָּאֲגִינְגָן — קִין שׁוֹם שאָרְך נישט. גַּרְוִיסָע, שְׂוֹאָרִיךְ צָע, פּוֹרִיקָע פֿיְגָל זענען גַּעֲהָנְגָעָן איין לְוִיטְעָרָן אַזְוִי, ווי פָּאַרְחָלְשָׁט. לְאַגְּגָן זָאת גַּעֲלָאוֹן זיך אַראָפְּפָאַלְן צָום שְׂטִילְן, נַאֲקָעָטָן בָּאַרְגְּרוֹקָן, ווּ קִין שׁוֹם גַּרְעָזָל וּוּאָקָסָט נישט. סָאיַן אַזְוִי שְׁמֵילָן לִיְדִיקָן חַלְל, אוּ דער מַיְנְדָסְטָעָר עַכָּא פון אַ פְּאַלְבְּדִיקָן שְׂטִילְן קְלִינְגָט ווּיְיט אַפְּ אַן דער גָּאַדְרָא אַוְיסְגָּעְשְׁטָאָרְבָּנוּ קִיטָט. עַרְשָׁט אִיצְט אַיז בּוֹלְטָעָר גַּעֲוֹעָן צָע ווּ פָּוֹן דַּעַר זַיִת פָּוֹן יִם אַיז דַּעַר נִידְעָר, אַיז דַּעַר פָּעַלְזִיבָּאָרָג אָוּמְצָוְרִיטְלָעָן, האָקָט זיך שָׁאָרָף אַפְּ, אוּ מִזְאָרָף פָּאַרְרִיסָן דַּעַם קָאָפְּ אַרְיִיפְּצָקוֹן גַּאנְץ אַוְיבָן, אוּפִין פְּלָאָכָן, רְוִיטָרְעָן נּוֹבִישָׁן זָאמְדִ-שְׁטִיָּין, אַדְעָר רְוִיטָן סְלָעַ-פְּלָעָלְדוּ — די רַעַשְׁטָלָעָך פָּוֹן הַוּרְדוֹס-פְּאָלָאָצָן, פָּוֹן דַּי בָּאַלְגָּעָרְטָעָן קְעַמְפָעָר, פָּוֹן די אַיסְטִים-סֻעְקָטָעָם.

מאָדָגָע, אלץ אייז דַּאְבִּי זַי אַינְגָעָהָילָט אַין לעַבְעַדְיקָע לעַגְעַנְדָעָס. ווּיְיט אַין ברענְגָּדִיקָן מְדִבָּר הַיְבָט זיך אַרְוִיסָע פָּוֹן נִידְעָרִיקָטָן אָרט אַין דַּעַר וּוּלְעָטָן, די שְׁפָלה, דַּעַר פְּעַלְדָּי, ווּ סָאיַן זיך פָּאַרְלָאָפָּוֹן אַשְׁטִיקָן פָּוֹן זַיִיר הַעֲרָאִישָׁן ווּידְעַשְׁתָּאנְדָן קָעָגָן אַגְּנְצָעָר אִימְפָּעָרִיעָ. צִי אַיז עַס נִישְׁט סִימְבָּאַלִישָׁ? אַט דְּעַרְצִילְן זַי אַיְיך אַזְוִישָׁן אַט די בעָרָג, טָאָלָן, אַפְּהָאָגָעָן, תְּהַומְעָן, האָבָן זַי, עַרְשָׁט נִישְׁט לְאַגְּנָג צְוָרִיק, גַּעַלְוִיעָרָט, די בְּרִיטִישׁ פְּאַלִּיצִי, די רַוְּצָחִים, די פְּעַדְעָאיִין. אַהֲרָה האָבָן זיך די אָוּמְלָעָגָאָלָע פְּלָמָמְלָעָגָעָלָע דָּוְרָכְגַּעַשְׁמוֹגָלָט, דָּוְרָכְזּוּפִּין גַּעַהְיִימָע מִילְּיטָרְ-אַיְבָּוּגָעָן. זַי זענען דָּרְכוֹן מְדִבָּר גַּעַקְמָעָן צָוָרִין אוּרִיךְ אַין די גְּרוֹיסָע וּאָסְעָרִיךְ-אַקְגָּעָן האָבָן זיך אַין טָאָפְּלָטָע דָּנוֹעָן, גַּעַהְאָט פָּאַרְשָׁטָעָקָט טִילְיָן פָּוֹן גַּעַוּוֹר. אַין ווּינְט, אַין הַיִּצְחָק, פְּלָעָגָן זיך צּוֹמָאָל דָּוְרָכְיִיטָן אַהֲרָה מִיט אַשְׁיְפָל פָּוֹן צְפָוָן אַיבָּעָרָיִם הַמְלָהָה, האָבָן גַּעַלְעָטָרָט אוּפִין «שְׁלָאָגָעָן-שְׁטָעָג», די סְטוּזְקָעָס אוּפִין בָּאָרָג, איי בָּעָר אַפְּגָרּוֹנְטָג, אַין די קִילְעָאָרָטָג-שְׁהָעָה. בִּי יָאָזְעָפָס פָּלָאָוִיס אַין זַיִן «יִדְיִישָׁע מְלָחוֹמָות», האט ער טָקָע עַרְגָּעָץ ווּוּלְיִיעָטָז וּזְעָגָן די «שְׁלָאָגָעָן

שטעגן", וואס איבער זיי האבן געלגעטערט די לעצטע קעמעפער פון מצדה, אידער זיי האבן זיך, אינער דעם אנדרערן, דערשטיין מיט דער שפיה, נישט אריניצופאלאן אין די הענט פון די באדריקער. די רוי מישע לעגיאגען האבן דא אונגעשאטען הויכע זאמדרוואל, געתשורעט די פסטונג מיט זיערעד קאטמאָ פולטן, די שטינער-שליידערעט. און ווידער אייז — בראשיתדייקע אוֹרְפְּרָאַכְּטָן. ביי די קוֹאַלְּן פון די „חַמִּי וּהַרְּ“. איין עין בוקק, איין דעם גאנצן ווינטער פול מיט טוריסטן. מען קומט זיך באָן אין די הייסע שועבעל-וּאַסְעָרָן; און אין די בעדואינער-בִּידְלָעַךְ, צופנסן פון מצדה — די פֿאַרְוּאַקְּסָעָנָע היפיס און בייט-ニקס פון צַלְעַ עֲקֹן וּוּלְתָּ; אַ צְוָאַמְעַנְטְּרָעָף פון אַרְאַלְּטָ מִיטָּן בְּרוּזְגְּדִּיקְוָן.

הייןט.

מייט אָונְטֶן פֿרְיַעַר זענען זיי דַּא בִּידְעַ שְׁטַקְּן-גָּבְּלִיבָּן אָונְטֶרְוּעוּגָּנָּס; דער יונגער אַיְנוֹשִׁיבָּעָר מֵיט די אַרְאַפְּהָעָנְגָּנְדִּיקָּעָ בְּלָאַבְּדָעָ וְאָנְסָן אַיְבָּעָר די צָפְּטִיקָּעָ לִפְּנָן, יְגָּאָל, האָט האָסְטִיקָּ פֿאַרְאַהְלָטָן דֻּעָם צָעַרְטִיסְלָטָן דְּזִישְׁפָּ, אַ בִּיסְלָ צְעַשְׁטָרִיטָ אַרְוּמְגָּעָקוֹקָט זיך אָן אַרְאַפְּגָּעָדוּרִיטָ מִיטָּן אלְטָן עַגְּלִישָׁן וּוּגָּ, צָו די אַיְפְּגָּעָשְׁלָאָגְּעָנָּעָ בְּיַדְלָעָךְ פּֽוֹן די בִּיטְנִיקָּס; אָן אִים, דָּנִיעַלְּ, האָט עָרָ צְוּגָּוּאָרְפָּן, מִיט אַ קְּלוֹגָן שְׁמִיכְּלָ: „מִירְן זִיך דַּא פֿאַרְשְׁטָעָקָן, חַבְּבִּי... בִּירָ נְאָכָּט אַיְזָּ גְּלִיבְּעָר, דָּעָרְדָּוְילְּ, נִישְׁטָ צֹו לְאָן זִיך דָּרְכָּנוּ גָּבוֹ... נִישְׁטָ קִינְיָ גָּעָזָּ וּוּינְלָעָכָּר בָּחוֹר, אַ סְּאָבְּרָעָ. לְאָכָּט זִיך אָוִים פּֽוֹן אַלְעָ גַּעַפְּאָרָן, קָעָן דַּא יְעַדְעָס וּוּינְקָעָלָעָ, קָעָן גְּעָנוֹי די פֿרְאַבְּלָעָמָעָ פּֽוֹן די „בִּיעָ לִינְקָעָ“, וְאָס טּוֹמְלָעָן אָרוֹם אַיְן די וּוּלְטָ-שְׁטָעָטָם, פּֽוֹן הַיְגָּן דְּקָהָה, מְקָהָי, „עוֹלָם הַהָּהָ“, אַפְּלִילָ פּֽוֹן „מְצָפָּן“. דָּאָס אַיְזָּ עָרָ כָּסְדָּר אַרְוּמְגָּעָפְּלוּגָן מִיטָּן דְּזִישְׁפָּ פּֽוֹן אַיְן בְּוּיְ-שְׁטָעָלָ צֹו דַּעָר אַנְדָּעָרָר אַיְבָּעָרָן לְאָנָּדָּ, אָן אִים, דָּנִיעַלְּ, האָט עָרָ, שְׁנִינְדָּנִיקָּ דֻּעָם וּוּגָּ צָוָם צָפָּן, אַיְפְּגָּעָנוֹמָעָן מֵיט זִיך אַיְפָּנָן בְּרָעָגָן, אַיְן אִילָּהָ. דָּאָס וְאָס דָּגְנִיעַלְּ האָט דַּאָּן די פֿאָרָ וּוּאָכָּן גַּעַזְעָן, אַיְזָּ אַיְם נְאָכְּגָּעָאָגָּעָן, פֿאַרְפָּאַלְּגָּן, אַוְסְגָּעָמִישָׁט זִיך אַיְן עַפְּעָס אַ גַּעַפְּלָדִיקָּעָר אַנְוֹגָן זִינְעָ וּוּיטָעָ אַבָּוֹתָ, עַרְגָּעָץ בִּי די סְלָאָר וּוִישָׁעָ טִיבָּןָ; כָּאָטָשׁ עָרָ האָט אַזְּוִי וּוּינְיָקָן גַּעַוּוֹסָט וּוּגָּן זַיִּ. טָאָקָעָ, נְאָכוֹוָאָס — האָט עָרָ זִיך דְּעַרְטָאָכָּט — פֿלְאָנְטָעָרָן זִיך דָּאָרָטָם, אַיְן די אַגְּדָרְוִיכְּעָרָטָעָ קָאָפְּיָעָן, אַיְן לְאַטְּיִינִישָׁן קָוְוָאָרְטָאָלָ, אַיְן דַּעָרָ צִיְּתָ, וּוּגָּן זַיִּ דַּאָּ... אַיְן זִיעָר בִּיטְעָרָן גַּעַרְאָגָּלָ... די פֿרְוּכְּטָלָאָזָּעָ דִּיסְקָוּסִיסָּמָּ... די קְלִינְעָ, פֿאַרְגְּרִינְטָעָ פָּאָרָ רְיוּעָרָן, אַיְוֹאָן, וְאָס עָרָ אַיְזָּ אַזְּוִי אַהֲרָר גַּעַלְפָּן זַי דַּאָּ עַרְגָּעָץ אַיְפָּזָוּן... אַויִּ, וְיַי דָּאָס גַּעַוְוִיסָּן האָט אַיְם אַצְּיִינְדָּ גַּעַפְּינִיקָּט.

וְיַיְלָ עָרָ האָט זִיך דַּעַמְּאָלָט אַיְפְּגָּעָעָצָט אַוִּיפָּ אַדְרָאַדְרָאַעָטָר שְׁיָה, וְאָס האָט אַוִּיפָּ אַנְדָּעָרָן טָאָג גַּעַנְקָעָרָט אַיְן פְּאַרְלָוִיְּ רַעֲנָעָם פְּאַרְטָטָן פּֽוֹן גְּרִיכִישָׁן אַיְדָזָלָ, אַיְזָּ צָוָם עַרְשָׁטָן מְאַלְּ אַרְוּנְטָעָר אַיְפָּן לְאָנָּדָּ, אַיְן חִיפָּהָ. דַּאָּ זְעַנְעָן נָאָר גַּעַשְׁטָאָגָּעָן די היִסְעָ מִיטְזָוָמָעָרָ-טָעָגָ, וּוּהָיָן לַיְלָפָט מַעַן זַי דַּאָּ עַרְגָּעָץ אַיְפָּזָוּן? זַי האָט אַיְם פְּאַרְדָּרָאַסָּן אַיְן זִוְּיִי גַּעַטְוָן, די קְלִינְעָ, אַהֲרָן, זַי זְעַנְעָן אַלְעָ בִּיטְרָעָ! זַי האָט אַבָּעָר גַּעַוּוֹסָט אַזְּ עָרָ וּוּטָן זַי לַיְפָן אַהֲרָן אַיְפָּזָוּן; שְׁלַעַפְט זִיך אַוְדָאִי אַרְוֹם מֵיט דַּעָר בְּאַנְדָּעָ אַיְבָּעָר די אַכְּבָּרְזָשָׁן, אַיְן די קִיבָּצִיםָּ, אַדְרָאַר אַרְאַפְּצָוּן, אַיְן אִילָּתָם, דָּאָרָט אַיְזָּ אַגְּגָעָ.

לויף פון די היפס. כמעט אומעטם האט מען זי דא באגענט אַדְמוֹן אַנדָּרֶן, פֿאַרְוּאַקְסְּעָנָה, אַפְּגַעַשְׁלִיסְעָנָה, פֿון אַלְעָ לְעַנְדָּעָר — נַאֲרוּעַגְעָר, האַלְעַנְדָּעָר, שוועדן, דִּיעַטְשָׁן, פֿרָאנְצְּיוֹן. אַבעָר ווֹאָס טוֹט וּרְדָא ? ווֹאָס אַינְטְּרַעְסִיר אִים זַיְעָר גַּאנְצְּעָר צִיּוֹנִיסְטִישָׁעָר טַאַרְאָרָאָס ? די פֿאָר יִדְיִישָׁע וּוּרְטָעָר, ווֹאָס עָר האט גַּעהְעָרט אֵין דָעָר הַיְמָן בַּיְדָע מַאֲמָעָן, זַעֲנָעָן אִים דָא פֿוֹנְדְּעַסְטוֹוָעָגָן גַּאנְצָ גּוֹט צָנוֹז גַּעֲקוּמָעָן; נַאֲכַגְעַפְרָעַגְט זַיְך, דַעַרְפָּרָעַגְט זַיְך, האט עָר זַיְך דַעַרְפְּלִיט מַאֲדָגָע צֹ שַׁפְרִין אַיבָּרָעָן לְעַנְדָּעָל, ווֹאָס אַיז דָאָרָט, אֵין פֿאָרָאָז, בַּיְיָ אַלְעָמָעָן אוּיף די צִיְגָעָר, אֵין דָעָר פֿרָעָס, אוּיף די מִיטְיְגָעָן; ווֹאָס ווּוְרָט אַוְיִיפְּלִיל דִּיסְקּוֹטִירָט, גַּעַזְוִידָלָט, באַשְׁפִּיגָן, פֿון רַעֲכָטָס בַּיְזָן לִיגָּקָס. אָוּן עָר האט זַיְקָעָגָט : שַׁאָדָט נִישְׁתַּחַת, מִדְאָרָף עַס אַלְצָ אַנְקָוּקָן מִיט די אַיְגָעָן אַוְיָגָן.

אֵין קִיבּוֹץ, בַּיְיָ דָעָר מַאֲמָעָס אַקְוַינָּעָ, האט עָר זַיְך פֿאַרְהָאָלָטָן נִישְׁתַּחַת מַעַר ווּי אַיבָּעָר נַאֲכָט. ווּיְיל אַיְדָעָר עָר האט זַיְך אַרְאָפְגָּעָלָאָזָן קִין אַיִלָּת, אַוְיִפְצָרוֹ זַעֲנָעָן דָעָר קַלְיְינָעָר אַיְוָאָן, האט עָר זַיְך דַעַרְפָּרָעַגְט אָוּן אַפְגַּעַשְׁטִיגָן צְפָנְדִּיק פֿון תַּלְ-אָבָּיָבָּ, גַּעַשְׁפָּאָנָט אֵין די זַאָמָדָן צַוְּיִישָׁן פֿרְדָסִים, צְעַקְעַרְטָהָן פֿעַלְדָעָר; צָגְעָקָוְתָ זַיְך נִיְגָעָרִיך ווּיְדִי פֿלִיְיסִיק-פֿאַרְהָאַרְעָוּוּתָ לִיְיָ, אֵין קוּרְבָּעָה הַיּוֹן לְעַד, מִיטָן קָאָמִישָׁן טֻעַמְבָעַל-הִיטָּל אַיבָּעָר די אַוְיָגָן, פֿירָן טְרָאַקְטָאָרָן, קְרִיכָן אַוְיִיפְּלָעָטָרִישָׁע סְלַפְּעָס פֿון הוּוְיכָר שְׁפָאָנוֹגָה, שְׁלַעַפְּן גַּעַהְלִיאָן, שְׁטַיְגָעָר צַוְּאָה הַוִּיכָן בַּנְּיָן, גְּרָאָבָן קָאנְגָּאַלְזָאַצִּיעָ-טְרָאָנְשִׁיעָן. צַוְּוִי יְנוּנָגָעָ לְעַרְעַרְינָס מַיַּט בְּרִיטְעָ שְׁטוּרְיִ-הִיטָּ, בְּאָגָּלִיטָן צָוָם יִם אַרְוָנָטָר אַקְלָס קִינְדְּעַרְלָעָך, אָוּן אֵין וּיְעָרָן מַוְיל אַיְוּ עָפָעָס אֶזָּא נַאֲגָנְדִּיקָרִיךְ-פֿרְלִיְגָגְ-לִיךְ. עָר האט זַיְך גַּעַפְרָגָט מַיַּט חִידְשָׁה, צִי די אַלְעָן זַעֲנָעָן טַקְאָע — יְהִינְן ? עָר אַיְוּ דַעַרְגָּאָר גַּעַזְעָס אַיִן נִיְּדָעָן צְרִיכָה, בַּיְיָ דָעָר מַאֲמָעָס אַקְוַיָּעָן. די מַאֲמָעָ, גַּעַדְעַנְקָטָר עָר, פֿלְעַגְתָּאָלָעָ מַאָל דַעַרְצִיְילָן וּוְעָגָן פֿעַטְעָרָס יְנַגְּעַרְטָר טְאַכְטָעָר רַיְוּוֹתָשָׁע, אָז זַיְך גַּאֲדָרְגָּט יְעָנָע יְאָרָן אַוְעָקָ פֿון פּוֹילָן, מַיַּט דָעָר בַּאֲנָדוּעָ חַלְצָים. אַיְנְפָאָכָעָ לִיטָה, עָר האט אַנְגַּעַקְוָתָ אַיר צְעַקְעַרְטָ פֿנִים, פֿון דָעָר זַוְן, פֿון דִי יְמָנוּנָטָן, צִי פֿון שְׁוּעַרְעָרָ פֿרְאָצָע. זַי אַיְוּן זַיְעָרָ אַוְיִפְאָקָאָן קָאָוָעָ, גַּעַפְרָיִיטָן זַיְך מַיַּט אַפְשָׁוְטָעָר פֿרִידָ; גַּעַהְאָלָטָן אֵין אַיְן נַאֲכַפְרָעָן זַיְך, ווֹאָס די מַאֲמָעָ מַאֲכָט, ווֹאָס מעָן הערט אֵין דָעָר הַיְמָ ?

פֿאַרְנוֹאָכָט אֵין אַרְיִינְגַּעַקְוָמָעָן דָעָר מַאְן, ווֹיְסַ-פֿאַרְשְׁטוּבָט, אֵין שְׁוּעַרְעָ שִׁיך, אֵין אַקוּרָ, דַוְרְגַּעַשְׁוּוִיסְטָה הַעֲמָדָל. סְזַעְנָעָן גַּעַקְוָמָעָן צְוֹלְוִיְפָן דִי קִינְרָ דָעָר, דִי אַיְニְקָלָעָך. דָאַנוּיַעַל האט נַיְגָעָרִיךְ בְּאַטְרָאָכְטָ דִי פֿאַרְבְּרוֹינְטָן חַבְרָה, מַיַּט די הַיִּסְעָ אַוְיָגָן אַונְגָּטָרָן לְאָקָה, רַעְדוֹן עָפָעָס אַלְשָׁוֹן, ווֹאָס קִילְגָּטָ אֵין זַיְנָעָ אַוְיִעַרְעָן פֿוֹנְדְּעַסְטוֹוָעָן נִישְׁתַּאְגַּנְגַּנְצָן פֿרָעָמָה. ווֹאָס ווּיְלָ מַעְן פֿון זַיְ ? — האט עָר זַיְך צָוָם עַרְשָׁטָן מַאְלָ גַּעַפְרָגָטָ. שְׁטַילָעָ אַרְבָּעָטָס-לִיטָה, זִיכְן שַׂוִּין דָאָ אַיְפָן זַאָמְדָקָן בְּרָעָג, אַיבָּעָר דְּרִיסְטִיךְ יָאָה; הָאָבָן מַיַּט גְּרוּסָמִי אַזְנָעָמָן אַזְטָעָר אַוְיִסְגַּעַבּוֹיִיטָ זַיְך אַקְלָעְטָיוֹוָה הַיְמָ, אַוְיִפְגַּעַהְאַדְעָוּוָת אַמְשָׁפָהָה, קִינְדָעָר אָוּן אַיְニְקָלָעָך ; עָסְן אַלְעָ גַּעַזְעָמָעָן אֵין חַדְרָהָאָכָלָ. אָן אַרְעָם, באַשְׁיְידָן לְעַבָּן. אַוְיָבָ מעָן רַעְדָתָ שַׂוִּין יָאָ וּוְעָגָן סְאַצְּיַאלְזִום... .

און ער האט נאר, א ביסל פרייער, עפעם געשטעאמלט מיט זייןע קארגעע יידישׂ ווערטער, וועגן — קאלאניאליום... אימפעריאלייזם... אגרעיסיע... זי' האבן אים אויסגעעהרט שטיל, פארשעמעט, געשמייכלט פאלגען, גארביישט געענטפערט. ערשת דערבאך האט ער זיך געזאגט, אונ ער האט זי' אפשר נישט באדארפֿט באומראין מיט זייןע זיינער וויכטיקע ארגומענטן, געברענgett פון די אָנגערויכערטע קאַפְּיִיעַן אויפָּן סעַדְמִישָׁעַל אין פָּאָרִין. דָּאַרט, בי זי', זעגען דאָךְ די הענט וויסע, וויכע, נישט קײַן אָרְבָּעֶטְסְּהַעַנְטְּ. זי' קומען כמעט אלע פון ריכע, וואָרְעַמּוּ היימען. «אֵיר... די אַיעְרִיכְעַ...» — האט ער זיך דער- מאָנט ווי די קלײַינָע אַיוֹאָן האט אַים דָּאַרט אַנוּמְלָטָן אַזְגְּעַטָּן. הַיִּסְטָּעָט עַסְּ, אָזְזִי אַיְזָאָפְּשָׂר קְלוּגְּעַרְסְּ פָּוּן אַיְםַ, אַבָּעַד נַאֲכֹוָּסְ אַהֲטָזְ זַיְדָ אַיְפְּגַעְהַיְיבָּן אָזְ אַנְטָלָפְּן אָזְזִי אָמְגַעְרִיכְטַ, אָזְזִי גַּעֲהִיםַ? אָזְ סְהָאָטַ אַיְםַ וּוּידָעַ אַשְּׁרְפָּן בָּרִי גַּעַטְ�ן, שָׂוִין, בָּאַלְדָּ צַו לְאָזְ זַיְדָ אַיְפְּזָוּן זַיְ, דָּעַרְ מָוִיד.

אין אויטאָבוֹס, וואָסְ האט אַים צוֹמְאָרוֹנוֹס גַּעֲפִירְט אַרְאָפְּ. צָוָם נְגָבָ, צָוָם ווּוִיטָן דָּרוּם, אִזְזָעַר גַּעֲזָעַסְ אַגְּנָעַלְעַטְ אַזְנָעַט אַזְיִיט גַּעַזְעַן אִין אַזְוָלְקָן שְׁטוּבִּ, ווי אִין אַזְמִירָאַשְׂ, אַוּזְעַקְשְׁוִוְיִמְעַן אַצְשָׁרָאַקְעַנְעַם הַירְשָׂ אִין דָעַר גַּאֲלַעַנְעַר ווּסְטְּעַנְישָׂ, האט גַּעַזְעַן דָעַם אַוּסְגַּעַנְשְׂוִוְתְּעַנְעַם סִיְּ לְוּעַטְ פָּוּן אַשְׁטוּמָעַן, גַּעַדְוָלְדִּיקָן קֻעְמָל, צְוֹפָסָנָס דִי גַּעַצְעַלְטָן פָּוּן אַבְּדוּאַיְ נְעַרְלָאָגָעָר, צְוִישָׂן שְׁעַפְּסַ-סְטָאָדָעָסְ.

אַ פָּאָר טָעַג האט ער זיך דָאַרט אַרְמְגַעְדִּידִיט, אַין אוּפְּגַעְהַיְיבָּעַנְעַם זָאָדָ, צְוִישָׂן נִישְׁטָ-פְּאַרְעַנְדִּיקְטָעָ גַּעַבְּיִיעָן, צְוִישָׂן נִישְׁטָ-פְּאַרְעַנְדִּיקְטָעָ שָׁאַסְיִיעָן; אַרְמְגַעְקָרָאָכָן אִין דִיְגָעָם זָאָמָד, בַּיִּם בְּרָעָגָ, אַוְיךְ דִי בְּרָגְלָעָן, ווּ סְיִעַנְעַן גַּעַוְעַן צְעַלְיִיגְטָ דִי צְעַלְטָן פָּוּן דִי פְּאַרְוָאַקְסְּעַנְעָ, הַאַלְבָ-אַקְעַטְעָ הַיִּפְּסָ, בַּיִּטְ — נִיקָסְ, מִיטְ וּיְעַרְעַ צְעַקְנִיְשְׁטָמָעָ קָאוּבָאִיחָהִיט. עַמְצָאָעָר האט דָאַרט גַּעַרְמִיפְּלָטָ, מַאנְגָטָאָן אַוְיךְ אַצְעַטְרָאִיעַטָּעָ גַּיְתָאָרָעָ, צְעַזְעַצְטָ אַרְוָם אַוְיךְ שִׁיטְטָרָ, פָּאַרְחַוְשָׁטָעָ, אַוְדָאָיְ פָּוּן הַאֲשִׁישָׂ, דִּיסְקָוְתְּרָטָ, גַּעַלְאָכָטָ; זַיְיָ האָבָן זַיְדָ אַוְיךְ גַּעַזְזָעָרָתָ אַין דִי בְּרָעָגָ-בִּיסְטְּרָאָסְ. זַיְיָ האָבָן אַלְיָין אוּסְגַּעַקְוָטָ ווּיְיָ דִי בְּעַדוּדָ אַינְגָעָר. עַר האט בַּיִּדְעָם, בַּיִּיְעַנְעַם גַּעַפְּרוּוֹת נַאֲכְפָרָעָגָן זַיְדָ אַין — דָעַר קְלִיְיָ נְעַרְ אַיוֹאָזָן אַין עַרְגָּעָץ נִישָׂט גַּעַפְּנוֹנָעָ. עַר האט זַיְדָ שְׂוִין גַּעַוְאָלָט אוּפְּהַיְיבָּן אַין צְוִיקָפָּאָרָן.

עַר האט זַיְדָ דָעַרְנָאָךְ אַרְאַפְּגָעָלָאָזָן אַין דָעַר נִידָעָר, צְעַנוּמָעָן דִי קְרָעָלָן צְעַפְּ אַין אַרְיִינְגַּעַשְׁטָעָקָט דָעַם קָאָפְּ אַין קְלִיְינָעָם בָּאָרָ «נִיצָּחָה», צְוָנוּיְגַעַשְׁלָאָגָן פָּוּן בְּרָעָטָר, אַלְטָעָ בְּלָעָן, אַרְוָם פָּאַרְטָ אַין אַלְלָה. דָאַרט אִין גַּעַזְעַן הַאַלְבָ-פִּינְצְּטָעָלָעָדָ פָּוּן דִי פְּאַרְקָאַפְּטָשְׁטָעָ, פָּאַרְשָׁטָעָלָטָעָ לְעַמְפָלָעָד אַין רַעַרְ-אַבָּאַ-זְוּרָן פָּוּן אוּסְגַּעַשְׁאָסָעָנָעָ אַרְטִילְיְוּרִיְ-קוֹוִילָן. זַיְיָ זְעַנְעַן אַרְוֹנָטָעָרָגָעָן פָּוּן אַוְיבָּן, נִידָעָרִיךְ אַיְבָּעָר דִי טִישָׁלָעָךְ, אַיְבָּעָרִיךְ טַוְמָבָאָנָךְ, צְעַלְיִינָטָ אַין דָעַר סָאָמָעָ בְּרִיטִית. שָׁאַרְפָּעָ רִיחָותְ פָוּן וּוּסְקִיְ, סְקָאַטָּשָׂ, מָוְרַחְדִּיקָעָ גַּעַוְוִירָצָן, אַדָּעָר גַּעַבְּרָעַנְטָעָ קְרִיטְעַכְּצָעָר. צְוַיְיָ גַּיְתָאָרָעָסְ האָבָן אַין דָעַר טִיף גַּעַבְּרָעַנְצָלָטָ דִי זְעַלְבָּעָ אַיְנְטָאַנְיִיקָעָ אַפְּ-לִידָעָר, אַין אַכְּרָלְעַנְדִּיקָעָ שְׁטִיםְ האָט זַיְיָ בְּגָאַלִּיטִיט.

אין האבן טונקל, צוישן די געזעליך פארוואקסענע ליט, איז שוער געוווען צו אונטערשיידן די זכרום פון די ווייבסלייט. זיי האבן זיך געוואלגערט אָרוּם בְּרַעֲג, אִין דֵי בְּעַדּוֹאַינְגֶּרְ-בִּידְלָעֶך, גַּעֲקוּמָעָן אַנְצּוּצִיעָן מִיט „טְרֻעְמֶפֶס“, באַלָּאָן מִיט דְּקוּעָק, גַּעֲשָׂאַרְעָוּוּט מִיט די בָּאַטְשָׁוּעְקָעְטָע שִׁיח. ער האט באַלְד דּוּרְפִּילְט אַהֲנָט אַוְיפָּן אַקְסָל פָּוּן אַיְינָעָם מִיט קְרוּמָע, פּוֹכִיקָע פָּאוּזָאָר דִּיטָּן, אַרְיִינְגְּשָׁנִיטָּן אִין דֵי מַאֲגָעָרָע באָקָן :

— צָלֵסֶט אַ קָּאנִיאָק ?...

פָּוּן וּוֹגָעָן יַעֲנֵר האט באַלְד גַּעֲוָוסֶט זִיך צו וּוֹגָעָן צו אַים אִין פרָאנְז צוֹיזִיש, אַים נִישְׁת אַינְגָאנְץ קָלָאָר גַּעֲוָעָן, אָפִילָו חַשּׁוֹדִיק. אָפְשָׁר וּוִיסְט ער עֲפָעָם וּוֹגָעָן דָּעֶר קָלִינְגָּר אַיְוָאָן ? בַּיִם טּוּמָבָאנְקָה האט ער אַין דָּעָם באַרְמָאָן באַלְד דּוּרְקָעָנְט אַיְינָעָם פָּוּן די „פְּיעַ נָאָר“, פָּוּן דֵי אַלְוְשִׁירִישָׁע פְּלִיטִים; מִיטָּן האַנטְעָכָל אַוְיפָּן אַרְעָם, וּוּ די פְּאַרְיוּזָעָר גַּאֲרָסָאנְעָן, האט ער גַּעַהְאַלְטָן אִין אַגְּגִיסָּן עֲפָעָם אַגְּרִינְג פְּלִיסִיקִיט פָּוּן אַ פְּלָאַשְׁ מִיט אַ שְׁמָאַל הַלְּלוּל.

— וּוֹאָס הַעֲרֵת מַעַן עֲפָעָם אַוְיפָּן בּוּלְמִיש ? ... — האט ער גַּעַפְּרָעְגָּט אִין זִיסְן שְׁמִיכִיל, אָן גַּעֲוָיָין אַ מּוֹיל גַּאֲלְדָעָנָן צַיְינְגָּר אַונְטָעָרָן דִּינָעָם וּוֹגָסָעָלָע.

— צַיְדָך דָּא טָקָע אָרוּם אַיְינָעָן ... אַ פְּאַרְיוּזָעָרִין ...

— וּוּי — מַאֲכָט ער — רַופֵּט מַעַן זַי ?

— אַיְוָאָן ... דֵי קָלִינְגָּר אַיְוָאָן ...

— הַיִי, קָלָאָדִין, וּוִיסְט נִישְׁת וּוּ די אַיְוָאָן אַיְזָאָן אַוּוּקְגָּעָקְמָעָן ? — האט ער אַרְיִינְגְּשָׁרִיגָּן אִין האַלְבָּן טְוּנְקָל.

זַי זַעַנְעָן דָּאָרָט גַּעֲוָעָן אַוִּיסְגָּוּזָעָט אַוִּיפָּן דְּרַעְרָה, אָרוּם די וּוֹעָנָט. דָּאָ ער הַאַט זִיך אַוְאַגְּגָעָלָאָן דְּעַרְלָעָבָן, בַּיִם טִישְׁלָה, אַרְיִינְגְּשָׁקָוּקָט אָוּן דְּעַרְוָעָן, וּוּי הַיְוָטוּרָן אַפְּגָעָשְׁפָּאָרָטָן שִׁיבָּל, אָן דָּעֶר חַמִּימָה. רַוִּישְׁת אָן דָּעֶר נִידָּעָד דָּעֶר פָּאָרָט. עַטְלָעָכָע שִׁיפָּן זַעַנְעָן אָן דָּעֶר פְּרִימָאָרָגָן גַּעֲקוּמָעָן אַנְצּוּצִיעָן פָּוּן וּוֹיְטָעָ לְעַנְדָּעָר, פְּאַרְאַנְקָעָרָן צָוָם בְּרַעְג, אָן אַרוּם זַי וּשְׁוּמָעָן דֵי קָלִינְגָּר פְּאַלִּיִּצְיָאִישָׁע מַאְטָאָרְ-שִׁיפְּלָעָה. שְׁוּעָרָעָ לְאַסְטָמָאַשְׁיָנָעָס וּוֹאָרָט בַּיִם בְּרַעְטָרָאָט טָוָאָר, בַּיִם מָאָל, אָן דּוֹרְכָן בְּרִיקָל, פְּאַרְוּאָרָפָן צַוְּ די שִׁיפָּן, שְׁלָעָפָט מַעַן זַעַק, קָאָסְטָנָה; הוֹיךְ אַבְּעָר וּוֹיְרָעָ קָעָפָ גְּרִילְצָט די הַיְּבָ-מָאַשָּׁן, די גַּרְדִּי, מִיט די שְׁוּעָרְ-גַּעַלְדָעָנָעָ פָּעָק. דָּאָס פְּלָאָכָעָ הַיְּוָולָ פָּוּן דָּעֶר בְּרַעְגְּ-פְּאַלְצִיצִי אַיְזָאָן שְׁפִינָּט אִין אַנְטָעָנָעָס, באַלְאָגָעָרָט פָּוּן פְּרַעְמָדָע אָן אַיְגָעָנָעָ מַאְטָרָאָסָן. אָן אַנְגָּלִוִּית. אָן אַיְדָעָר ער רַיִיסְט אַפְּ דָּעֶר בְּלִיךְ אַיְזָוָן יַעֲנֵר דָּא צְרוּיק :

— די אַיְוָאָן זַוְסָּטָנו ? ... קַעְנוּסָט זַי גּוֹט אַרְמוֹזָוָן ... זַי זַאְל זַיך אַיְעָרְגָּבָטָן האַבָּן מִיטְגָּבָאָפָּט מִיט אַ טְרֻעְמֶפֶס ... מַעַן שְׁמוּעָסָט, אָזָן ...

ער האט שְׁוִין נִישְׁת באַוְיָין צו דְּעַרְהָעָרָן, וּוּ אַלְעַ שְׁטוּפָן זִיך צו דָּעֶר טִיר, דּוֹרְכָן די פְּאַרְהָוִיבָּנָעָ קְרַעְלָן-צְיעָפָ. סָאיְזָן די טְרַאַנְסְפָּאָרָט-שִׁיחָא אַפְּרִי,

וואס טומלט זיך עפֿעַס. זי שלאפעּן דארט פָּה בְּרִיכָּל אֶפְּאַרְבְּלוֹטִיקָּטן מאטַ רָאַס. ער רייסט זיך פָּוּן זַיְעַרְעַ העונט, זידלט זיך; קענטיק, אָן אַיגְעַנְעַר, פָּוּן די צְפּוֹן-אַפְּרִיקָּאנְגָּר עֲדוֹתָה. אַרְוִיסְגָּעוֹזָן האט זיך, אוֹ ער האט גַּעהַאטָּפָּאָרָּ שְׁטַעַטָּשׁ בֵּי זיך אַין דַּעַר קָאַבְּיָעַן קָאַנוֹטְרָאַבָּאַנְדָּע, גַּעֲבַרְעַגְּוַטָּ פָּוּן וַיְיַמְּן מָזָרָה. וּועֶר וּוּיָס, אָפְּשָׁר אַפְּיוּם אוֹיךְ. ער וּוּילְדְּעוֹוּטָה, האט אַוִּיסְגָּעהַאָקָּט מִיטָּן לְאַגְּנָגָן שְׁפִיצְיָקָּן קָאָפָּ, וַיְיַיְכָּרְבָּעָס, אַ שְׂוִיבָּ אַין דַּעַר קָלִינְגָּר שִׁיפְּסְטָאָצִיעָ. סְבָּלָותְּ רִינְטָ אִים אַיבָּעַרְן פָּנִים. פָּאָרָן בְּרִיכָּל פְּלִיטָ בַּאלְדָּן אַ קָּעְטָשָׁלָפָּאָרָּ לִיצְיָיָ, לְאַסְטְּ-זְוָאָגָּנָס מִיטָּמְלִיטָּעָר. דַּעַר אַיְנְסְפָּקְטָאָר רַעַדְתָּ צָו אִים זַיְעַר גַּעַלְאָסְעָנָעָ דִּיבְּוּרִים, אַבְּעָרָ יַעֲנָדָר וּאַרְפָּטָ זַיךְ וּוּידְעָרָ אוֹיךְ אִים. עַס טַוּעָן אַ שְׁפָרְוָנָגָן צָוָן דַּעַר זַיְתָן צְוַיְּהָ הַוִּיכָּעָ, פַּעַטְעָ יַוְנְגָּעָן אָוֹן וּוּאָרְפָּן אִים אַרְופָּ קִיטְלָעָרָ אוֹיךְ דִּי הַעֲנָטָה. ער בְּלַוְטִיקָּט אָוֹן רִיטְשָׁעָטָה, וַיְיַיְכָּרְבָּעָס גַּעַקְוִילְעַטָּעָר, וּועֶן מַעַן פִּירְטָ אִים צָוָן דַּעַר פָּאַלְּצִיְּ-גַּעַבְּיִידָּעָ.

בֵּי דַּעַר חַבְּרָה הַיְּפִים הַאָבָּן זַיךְ אַ בְּיַלְגָּעָטָן דִּי פּוֹיסְטָן. אַיְגָּנָר, אַ פָּאָרָּ וּאַקְסָטָנָר, האט אַ שְׁלִידָעָר גַּעַטְוּן דִּי גִּיטְאָרָעָ אוֹיךְ דִּרְעָרָד, אַן אַלְעָ סְטוּרוֹת גַּעַס הַאָבָּן אַפְּגָּעָגָּבָן מִיטָּ אַפְּאַרְשָׁטָאַרְבָּעָנָעָם עַכָּא. דַּעַר בְּאַרְמָאָן שְׁטִיטִיט בְּרִיטִיט אַין דַּעַר טִירָ, אַ צָּעַכְרָאַסְטָעַטָּעָר אָוֹן סְרִיכָּן זַיךְ פָּוּן וַיְיַיְכָּרְבָּעָס גַּאְרָגָּלָפָּאַרְשָׁטִיקָּטָעָ זַיְדְּלָעְרִיעָן, מַסְתָּמָא אַין אַרְאָבָּישָׁ.

אוֹן דָּאַנְיָעָל, וַיְיַיְכָּרְבָּעָס זַוְּמָאַלְטָעָס עַס קִיְּין שָׁוָם אַיְנְדָרָוק נִישְׁתָּ גַּעַמְאַכְּטָן: זַוְּפָט גַּעַלְאָסְן דָּוְרָכָן שְׁטוּרְוַיְלָעָ דַעַם קָאַלְטָן «מִיזָּ». ער זַיְצָט בֵּי אַ טִּישָׁל, צְוַגְּעַקְלָעַפְּט דַעַם שְׁטוּרָן צָוָם שִׁיְבָלָ, אוֹן זַעַט וַיְיַיְכָּרְבָּעָס זַיךְ דִּי גְּרִינְ-בְּלָוִיעָ וּוּאַסְעָרָן פָּוּן אַיְנָגָוָס, וּוּאָס בֵּי זַיְגָעָ בְּרָעָגָן לִיגְטָ צְעַשְׁאָטָן סִיְּ אַיִּלָּתָה, סִיְּ עַקְבָּהָ, וּוּאָס אַין יַאֲרָדָנָיָעָ. פָּוּן צִיְּתָן צָוָם צִיְּתָן וּאַרְפָּטָ ער נַאֲרָ אַ בְּלִיקָּ הַיְּנָטָעָר זַיךְ, בְּאַטְרָאָכָט זַיךְ, דִּי אַלְעָ פְּאַרְוּאַקְסָעָנָעָ לִיְגָטָ פָּוּן בָּאָרָ. סְזִוְשָׁמָעָן דָּא עַנְלָעְכָּעָ רִידָק, וַיְיַיְכָּרְבָּעָס דִּי בִּיסְטָרָאָס אָוֹן בָּאָרָן אַין אוֹיךְ דִּי טַעַרְאָסָן פָּוּן דִּי רְוִיְשִׁקְעָ קָאָרָ פִּיעָן אַין לְאַטְיָנִישָׁן קוֹאַרְטָאָלָ, נַאֲרָ עַפְּעָס מַעַרְפָּאַרְשִׁיקָּטָ, מִיטָּ אַגְּזָהָהָעָרָעָ נִישְׁן. אוֹן ער טְרָאָכָט זַיךְ : נַאֲכָוָאָס טָאָקָעָ אַין זַיְ פְּלוֹצָים פָּוּן גַּרְכִּישָׁן בְּרָעָגָן גַּעַלְאָפָּן אַהֲרָ ? נַאֲכָוָאָס האט זַיְ דַעַמְאָלָט אַ זַאְגָעָטָן...

— דָא אַיְזָעָן אַן אַבְּלָאוּעָ... — הַאָבָּן זַיְ אַיְם לְסֻפָּה שְׁטִיל אַיְגָּגָעָרְוִימָט — זַיְ פָּאָלָן דָא אַוְמָגְעָרִיכָט אַרְיִין, דִּי פָּאַלְּצִיְּ... קָעַנְסָט זַיךְ, דַעַר קָלִינְגָּר אַיְוָאָן ? ... פָּוּן וּוּאַנְעָן קָעַנְסָטוּ זַיְ ? ...

— דַאְרָפָטָעָס וּוּיָסָן ? זַאְגָמִיר בְּעַטְעָר, וַיְיַיְכָּרְבָּעָס זַיְ אַיְזָעָפָּאָלָן גַּעַוְאָרָן ? ... אָוֹן ער האט זַיךְ פְּלוֹצָים דַעַרְמָאָגָט אַ קָּלִינְיִקִיט — וַיְיַיְהָ זַיְ האט זַיְ דִּי גַּאנְצָעָ צִיְּתָ מַעַרְ נִישְׁתָּט גַּעַלְאָן צְוִירָיָן צָוָם קָלִינְגָּעָם בְּיוֹסָט. ער אַיְזָעָן בֵּי אַיְדָיָן וַיְיַיְהָ אַגְּגָעָשָׁוָאָלָן. זַיְ האט אַיְיךְ גַּעהַאטָּ אַרְיִיפְּגָעָצְיָוָן אַיְיךְ זַיךְ אַ הַעֲלָ- בָּלָאנְדָן פָּאָרָק, וַיְיַיְהָ אַיְזָעָן דִּי מַאְדָעָ. אוֹן וּוּאָס האט זַיְ גַּעהַאטָּ צְוּנוֹיְפְּצָרוּדָן זַיךְ מִיטָּ דַעַר אַוְיִסְגָּעָוָאַקְסָעָנָר בְּאַגְּדָעָ אַין בְּאַרְאָקָ פָּוּן קָלִינְגָּעָם פָּאָרָט אַיְפָּן אַיְנְדָזָל ? צַיְ אַיְזָעָן זַיְיָעָר בְּאַגְּגָעָנִישָׁ גַּעַוְעָן אַ צְוּפְּעָלִיקָעָ ? אַלְעָ חַשְׁדִים זַעַנְעָן...

בֵּין אִם אוֹיפְגַעַקּוּמָעָן. אָנוּ דָא הָעֲרַט עֶר וּוּעֲגַן אֵן אוֹיפְרִים אֵין יְרוּשָׁלָם, אָנוּ אוּמָעַן הָאָט זַי דָאָרָט פָּאָרָהָאָלָטָן, וּוּעֲמָעַן הָאָט מַעַן פָּאָרָהָאָלָטָן? עֶר הָאָט אָרִינְגַעְקוּקָט אֵין דָעַר צִיְתָוְנָג, אָנוּ ס'הָאָט אִים פָּלוֹצִים פָּאָרָדָאָסָן, וּוּאָס עֶר פָּאָרָשְׁטִיטִיט נִישְׁתְּ זַיְעַר לְשָׁוֹן.

דָעַם גָּאנְצָן אִיבָּעָרִיקָן טָאגָה הָאָט עֶר זַיְיךְ אַרְוָמְגַעְדָּרִיט וּוּי צַעְחוֹשָׁת; גַּעַזְעַן וּוּי ס'צִיְיכַעַנְעַן וִיד אָנוּ קָאנְטוֹרָן פָּוּן גָּאנְסָן אָנוּ פָּלְעַצָּעָר. אָנוּ קָלָאָרָן, דּוֹרְכּוֹכְּיָן צַיְקָאָן אָוִיר, וּוּאָס גִּיסְט זַיְיךְ מִילָּד אָנוּ דִי לוֹגְגָעָן, הָאָט עֶר דּוּרְפִּילְט דָעַם אָרָאָן מַאָט פָּוּן צִיְמָעָרִינָג, פָּוּן נְגַעַלְעָד, פָּוּן אַרְאַצְּדִין-בּוּיְמָל, פָּוּן דִי גַּעַלְעַדְעָנָע שִׁיפְּן, וּוּאָס קוּמָעַן אַנְצְּזִיצִיעַן פָּוּן וּוּיְטָעָמְדִינוֹת; אָ שְׂטָאָט אֵין דָעַר מְדֻבָּר. וּוּאָס הָאָט אוֹיפְגַעַקּוּקָט אָ פָּעַנְצְּטָעָר צָו דָעַר וּוּעַלְתָּן.

טָאָקָע אֵין זַעֲלָבָן בָּאָר «נִיצָּחָה» הָאָט זַיְיךְ צַוגְעַזְעַט צָו זַיְין טִישְׁלָדָעָר אַיְנוֹשִׁינְיָאָר יְגָאָל. זַיְין דּוּשִׁיפְּ הָאָט גַּעַוָּאָרְטִיט בַּיְּ דִי טְרַעְפְּלָעָד אֵין דְּרוּוִיסָן. עֶר הָאָט גַּעַרְעַדְט, הָאָט זַיְיךְ אַרְוִיסְגַּוְוִיזָן, נִישְׁטַלְעַכְטַ פָּרָאַנְצְּיוֹזִישׁ, מִיטַּ אַלְיִיכְּ טָן דִּיטְשָׁן אַקְצַעַנְטַ, אַבְעָר גַּעַטְרוֹנוֹקָעָן פָּוּן דָעַר הַוִּיכָּעָד קַוְּפְּלִיעָד בַּיְּרַהַאָט עֶר וּוּי אֵן אַמְתָעָר יַעֲקָעָן; אַפְגַּעוֹוִישָׁט דִי וּוּאָנְסָן, הָאָט עֶר צְרוּיקָ פָּאָרָשְׁטָעַקְט דָאָס פַּיְקָעַלְעָ צְוִישָׁן זַיְינָע שְׁטָאָרָקָע צִינְעָר. טָאָקָע בַּיְּ יְגָאָלָן הָאָט עֶר אָ פְּרַעְגַּגְעַלְעָן :

— זַיְיָ רָוּפָן זַיְיךְ דִי מִידְלָעָר, וּוּאָס מִיהָאָט פָּאָרָהָאָלָט?

— דָאָס זָאָגָן זַיְיךְ נִישְׁטָמָן, גַּעַוְוִינְלָעָד, נָאָר — עֲפָעָם אַיְינָע אַפָּרָאַנְצְּיוֹזִישׁ מִידְלָן.

אַצְּנִינְד אֵין בַּיְּ דַּאנְגַּעַלְעָן דָעַר חַדְמָדָעָן קָלָאָר גַּעַוְוָאָרָן, אָנוּ ס'הָאָט אִים פָּאָרָקְלָעַמְטַ אֲשָׁוּעָר שְׁוֹלְדְ-גַּעַפְּלִיפְּ — וּוּעֲמָעַן זַיְעַנְעַן זַיְיךְ דִּא גַּעַגְגָּנְגָּעָן אָוְמָדָר בְּרַעְגְּגָעָן? אַזְׁעַלְבָּעָ קִינְדָּעָר, וּוּי בַּיְּ דָעַר קַוְּזִינָג אֵין קַיְבָּזָן? ... דִי, וּוּאָס הַאָבָּן זַיְיךְ גַּעַרְעַטְעַוּעַט פָּוּן אַלְעָ פִּיְיָעָר? ... אָנוּ אֹזָא מְוִידָה, וּוּי אַיְוָאָן, וּוּאָס זַוְּגָעָרָט זַיְיךְ אֵין אַלְעָ בְּעַטְנוֹ... וּוּעַן עֶר הָאָט זַיְיךְ אַיְצָט אַונְטָעָר דָעַר הַאָנְטָן... דָאָס אַלְעָ הָאָט עֶר נִישְׁטָמָן יְגָאָלָן; עֶר הָאָט שְׁוּעָר אַרְאַפְגַּעַלְעָן דָעַם קָאָפָה, גַּעַד הָעָרָט אִיבָּעָר זַיְיךְ זַיְינָע שְׁטָילְעָ, אַפְרָבִיסְעָגָעָן רַיְיךְ.

— קַעַנְסָט זַי? — הָאָט יְגָאָל פָּלוֹצִים אָ פְּרַעְגַּגְעַלְעָן.

— וּוּעֲמָעַן? — הָאָט עֶר זַיְיךְ אוֹיפְגַעַקְאָפְטָן, וּוּי צַעְחוֹשָׁט.

— דָאָס מִידְלָן, דִי פָּרָאַנְצְּיוֹזִין... וּוּאָס מִיהָאָט זַי גַּעַכְאָפְטָן אֵין יְרוּשָׁלָם...

— אָזְׁוִי? ... זַי זַיְיכְטָט טָאָקָע? ...

— דִי-אָ לִיְיָיט... — הָאָט עֶר עֲפָעָם אֲמֹרְמָל גַּעַטְ�וָן — «דָעַר פָּאָלְקָסָטָן צָו בָּאָפְרִיְיָעָן פָּאָלְעַסְטִינְגָן...» זַיְיךְ אַזְׁוֹדָאִי גַּעַמִּינָט, אָנוּ מִיר הַאָבָּן שְׁוִין פָּאָרְגָּעָסָן וּוּעַגָּן דִי פָּאָרְכָּאָפְטָעָ אָוּיְאָגָעָן... זַוְּיִי מִידְלָעָד, טַעַכְטָעָד פָּוּן אָ דִיְיכָן מַאְרָאָקָאנָעָר סּוּהָר, אָנוּ דִי מִינְיִ-קְלִיְיָדָלָעָד, בָּאָקָאנָטָע אֵין אַיְיָד לְאַטְיָיִ

נישן קווארטאל. ביסט טאכע זיכער או די איזוּן איז נישט איזנעם פון זי? ...
די טעלעוויזיע האט געוויזן זיעער גארדעראבע, ווּ זי האבן פֿאַרְשְׁטָעַטְקַט דעם
אויפֿרִיסִס-מאָטֶערִיאַל, אַן דַּי שִׁירְדְּ-אֲפֿצַָסְן, אַן בֵּיסְטְּהַאַלְטָעַר...
אוֹן אַ בִּיטְלָלְפֿרִיעַר אַיז נַאֲךְ דָּאנְגַּעַל אָרוֹסִים מַיט זִינְגַּע אַרְגּוּמַנְטַן :

— די אונטערדריקטָע אַראָבעָר... די פֿאַרְטְּרִיבְּעַנְעַ פֿאַלְעַסְטְּיַגְּנָעַר...
— צוֹקוֹלְעַפְּן עַטְקָעַטְן פָּן מַאֲרָקְסִיזָם, אַיז לִיכְטַּמְּ... — האט יָגָאַל גַּעַז־
רעַדְטַּ גַּעַלְאַסְן אַן סְאַיְזַּ פֿוֹגְדְעַסְטוֹעָגַן גַּעַוְעַן אַ פֿאַרְהְוִילְעַנְעַר פָּלָאמַ אַין זַיְינַע
ריַיךְ — אוֹיבַּ אָזְוֵי, בַּאֲדַאֲרָףְּ מַעַן כַּאֲטַשְׁ דַּי גַּעַשְׁכְּבָטָעַ פָּן אַלְעַ פֿעַלְקָעַר,
כַּמְיַין פָּן דַּי, וְאָסְ קַוְמָעַן אָנוֹן לְעַדְעַן יְוָשָׁר, זָאנְגַּן מוֹסָר, אַיְנוּגָעַשְׁרִיבַּן
וּוּרְעַן אַין דַּעַם לִיכְטַּמְּ. די גַּעַשְׁכְּבָטָעַ פָּן מַאֲרַד אַיבָּעַר פֿעַלְקָעַר, גַּאנְצַע צִיוּוִי־
ליַאֲצִיעַס, בְּמֻעַט בֵּין הַיִּינְטִיקָּן טָאגַ, אַיז אַין דַּי אַמְּעַרְיקָעַס קַוִּים אַלְטַּס אַ פָּאַר
הַוְּנְדַּעַתְּ יְאֹר. דַּעַר קַאֲלָאַגְּיַאלְעַר דַּוְיִבְּ פָּן דַּי רַוְּסִישָׁן צָאַרְן אַיז נַאֲךְ אַפְּיַילְוַ
קִיְּין גַּאנְצַע הַוְּנְדַּעַתְּ יְאֹר נִישְׁתַּטְלִיט, אַן האט זַיְדַּ נַאֲךְ בֵּין הַיִּינְטִיקָּן טָאגַ
נִישְׁתַּטְלִיטְנִידְקָט. די קְרַבְנָוֹתְן גַּעַנְאַסְטַּדְן זַעַנְעַן מִיר. אַין מַשְׁךְ פָּן יַאֲרָהָנוּ־
דַּעַרְתָּעַר זַעַנְעַן מִיר גַּעַזְוָנָעַן אַין טִיפְּן שְׁלוּמָעַר, צַוְּיַשְׁן גַּעַטְאַדוּעַנְט. די פְּרוֹזְ
מַעַגְּרִיּוֹן הָאָבָן גַּעַהְאָפְּט אַוִּיףְּ עַפְּסַע אַמְּשִׁיחָה, אַן עַר אַיז נַאֲךְ בֵּין הַיִּינְטִיקָּן
טָאגַ נִשְׁתַּטְלִיטְגָּעַן. מִיר הָאָבָן אַלְעַ מַאֲלַ עַקְוִיסְטִירָט אַין אַ רַעַלְאַטְיוּוּרְדוֹ
וּוְיַסְּהָאָט זַיְדַּ עַרְגָּעַץ בֵּי אַוְנוֹ אַוְיסְגַּעְדְּרִיקָט אַ הַיִּסְטְּאַרְיקָעַר, סַחְיִיסְט —
צַוְּיַשְׁן אַיְזַּן פְּאַרְגָּרָם אַן אַנְדָּרָן. מִיר הָאָבָן עַס פֿאַרְשְׁטָאַנְגָּן. מִיר הָאָבָן דָּא
פֿאַרְגָּאָסְן אַן פְּאַרְגִּיסְן נַאֲךְ אַוְנוּעָר בְּלוֹטְן! דַּעַר הָאָס פָּן מַאֲרַד קַוְטַט נַאֲךְ אַלְזַ
אָרוֹסִים פָּן זַיְעָרָעַ אַלְעַמְעָנָס אַוִּיגָן. סִיאַזְן דַּי אַלְטָעַ נִקְמַת הַדָּם. די אַזְוִי גַּעַרְזַּ
פַּעַנְעַ מַאֲרָקִיסִיטָן הָאָבָן עַס גַּעַרְזָוָן אַן רַוְּפָן עַס נַאֲךְ — דַּעַזְוָאַלְזִיעַן, אַן מִיר
— פְּאַגְּרָאָם...

אוֹן דָּאנְגַּעַל האָט אַלְזַּ גַּעַשְׁוִיגַּן אַ שְׂוּעָר שְׂוִיגַּיגַּן.

כמו אַ נאָכוֹאָרט

אַ ברְּיוֹו צָו אַ יִרְּיְשָׁן שְׁרֵיְבָּעָר

טייערער פענץ'חבר,

געלייענט אין דער "צוקונפֿט" דעם "דע פֿראָפֿונְדִּיס"-רוֹף פֿון דעם העלד פֿון דיין דערצ'ילובג, "אַ גוּטֶעֶנְגָּט, בְּריַיטָע וּוּעָלָט", וואָס אַיז פֿול מיט נאָסְטָאָלְגִּיעַ צָוָם אַמְּאָלִיקָן פֿרְילִינְגָּן פֿון דער יִדְּישָׁעָר שְׁפָרָאָךְ, קּוֹלְטוֹר אָוֹן לִיטְעָרָאָטָר, אָוֹן מִיט טְרוּוּר צּוֹלִיבָן האָרְבָּסְט, וואָס האָט זִיךְ אָזִיךְ פֿרִי אוּף אָנוֹן אַנגְּעָרוֹקָט.

אַיךְ ווַיְלַגְּנִישְׁתָּו זָאגְן, אַיז אַיךְ בֵּין מסְכִים מִיט אַלְעָ פֿוֹנְקָטָן פֿון דִּינְגָּעָ אַבְּסְעוֹרָאָצְּיעַס אָוֹן אַיְסְפּֿירָן, אַבְּעָר אָוֹן אַלְגָּעָמִין זַעַסְטָו וּוּי גַּעֲהָעָרִיךְ דִּי לאָגָע — אָוֹן דָו בָּאוּוּיָּות צָו שְׁילְדָעָרָן זִי מִיט שְׁאָרָפָע שְׁטָרִיכָן.

דוֹ האָסְט גּוֹט גַּעֲטָאָן מִיט דיַין מַמְעָמִיקִים, וואָס אַיז אַיךְ אַ "מְמֻרְחָבִים" — אַ שְׁפָאָצִיר-שְׁילְדָעָרָגָן אַיבָּעָר אַ טִּילְפֿוֹן אַונְזָעָר אַיְמְפָעָרִיעָ, וּוּ דִי זָוָן גַּיְיט קִינְמָאָל נַיְשָׁטָ... אַיִּיתָ. דוֹ האָסְט זִיךְ אַרְאָפְּגָעָרָעָטָן פֿון האָרָץ — אָוֹן צָוָם האָרָץ — וואָס מַיר אַלְעָ, דִּינְגָּעָ אַחֲים לְפָעָן, טְרָאָכָטָן : וּוּגָן דָעָר טְרָאָר גַּעֲדִיעָ פֿון אַ לִינְגְּוָאָסְיָיד אָוֹן רָאָטָעָם. וּוּגָן דָעָם טְרָאָגִישָׁן בְּלַעַטְעָרְדָּפָּאָל אָוֹן דָעָם אַיְצָטִיקָן קּוֹלְטוֹרִי-הָאָרְבָּסְט, אָוֹן... אַוְיבָּר דָעָרָה האָרְבָּסְט אָוֹן נַעֲנָטָן, קָאָן דָעָר ווַיְנְטָעָר דָעָן זִין ווַיְיַתָּ ?

דוֹ ווַיְזִיתָ רִיכְטִיקָן אַוְיךְ דָעָר לְאָגָע אָוֹן אַמְּעָרִיקָע, וּוּ דָעָר גַּעַשְׂכִּיכְטָן לעַכְּבָּר שְׁטוֹרָאָם האָט אַרְיְבָּרְגָּפְּרִיטָן אָוֹן אַרְיְבָּרְגָּעָפְּלָאָגָּצָטָן אַ גְּרוֹזִיסְטָן טִילְפֿוֹן דָעָר מַזְרָח-אַיְרָאָפְּעָאָשָׁר יִדְּישָׁ-צִיוֹוְלִיזְאָצְּיעָ, אַיז צְפָוָן-אַמְּעָרִיקָע, וּוּ דִי יִדְּישָׁ-שְׁעָפְּרִישָׁע וּוְאַרְצָלָעָן האָבָן זִיךְ אַיְנְגָעָרָאָבָן אָוֹן שְׁטִינְגִּיקָן בְּאָדוֹן פֿון פְּאָרְלוֹףָן אַ פָּאָרְדוֹרָה אַוְיפָּגָעָגָאנְגָעָן אָוֹן גַּעַבְעָנְטָשְׁטָעָר פְּלָאָרָעָ פֿון פְּאָרְבִּיקָע אָוֹן פְּרָעָכְטִיקָע טְאָלָאנְטָן.

— "אַבְּעָר וּוּ זַעֲנָעָן דִי שְׁנִיעָן פֿון פְּאָרְגָּגָאנְגָעָנָעָם יָאָר ?". סְאָיִו גַּעַוּעַן דִי גַּעַשְׂכִּיכְטָלָעָכָע טְרָאָגְעָדִיעָ אַונְזָעָר, וּוּסְאָ אַזְּיִי פִּילְ שְׁעָדָ פְּעִירִישָׁע כּוֹחוֹת האָבָן נַיְשָׁט בָּאוּוּיָּונְן צָו שְׁאָפָן קִין המשָׁךְ. דָעָר אָרוֹם ? — משה לִיְּבָס "אַונְזָעָר גָּאָרְטָן"...

פְּאָרְשְׁטִיטִיט זִיךְ, אַיז דִי גַּרְעָסְטָע טְרָאָגְעָדִיעָ — אַוְיךְ אַיז זִין פֿון קּוֹלְטוֹרָה המשָׁךְ — אַיז גַּעַוּעַן דָעָר שְׁרָקְלָעָכָע אָוֹמְקָוָם פֿון אַיְרָאָפְּעָאָישָׁן יִדְּנָטוֹם, פֿון וּוּלְכָעָ דָעָר גַּרְעָסְטָע טִילְהָאָט גַּעַלְעָבָט אָוֹן זִיךְ אַוְיסְגָּלְעָבָט מִיטָּ יִדְּישָׁ.

דו דערמאנטס אונזער גארטן" : שלומ'ס קאפע... איסט בראדוועי... אבער א שפראך, א קינסטלערישע סביבה אוון קולטור, מוזן האבן א בריי טערע פעריפעריע, א מער סטאబילע באזע, א נאטירלען פרוכטבארן באזען אוון נישט קיון קינסטלעכע אונזשעריע.

בי גארקיז איז פאראן א דערצ'ילונג פון א מיידל, וואס שריבט בלויו צו איר אויסגעחלומן חתן. די דערצ'ילונג "בעלעך" איז איינע, אין וועלכער דעם רושין שריבערס טיפער הומאניזם איז פאראייניקט מיטן עכטן טאלאנט.

צי האט דער יידיישער שריבער אין אמעריקע — פונקט אוזוּ ווי דאס מיידל בי גארקיז — דען נישט געריבן, ווי דו באמעריסט טראפלעֶר, פאר אן אויסגעטראכטן ליינער ? שלומ'ס קאפע... די ראמאנטישע אט-מאספערע... די פארערערינס... זענען געווען דעהל. אבער אויך איז יונער גאלדענער עפאכע איז דער ליינער געווען א מיראוש; די קולטור-אימפריעריא — א לופט-שלאָס.

דו דערמאנטס איז דיין מעלאנכאלישער "אדיסיע" אויך אנדערע לעבע-דער, וו יידייש און דער יידיישער שריבער זענען אין גלוּת — פאראיינזאמט און איבעריקע מענטשן.

ס'איו — צו אונזער גרויסן וויטיק — אומעטום דאס זעלבע ליל. יidisח האט קאנסומענטן, וואס מען קען צילן אויך די פינגער. אויך צייד-טונגס-ליינער קומען נישט צו. פארשטייט זיך, איז מען רעדט נישט וועגן די, וועגן וועלכע דער פסוק זאגט : אונזים להם ולא ישמעו; עיגנים להם ולא יראו...>.

וואו איז דער ירמיהו, וואס זאל אונשריבן א נײַע איכָה ישבה بدד — יידייש.

אונזער "איכָה" איז א טעם אין וואראיציעס, א טראגעדייע און פיל אקטן".

דער לייטמאטיוו אוון ל'ידמאטיוו פון יידיישן שריבער אוון זיין ווערך איז : — איך נשיר Shirت יידייש על אדמת נבר ?

אוון די פרעמאָט ערְד איז נישט בלויו איז דער פרעמאָט, צוישן די אומות; זי איז אויך בי אונז, איז דער היי, צוישן אייגענע, איז אונזער "גארטן", וואס איז איז טראגייש-גראָטעס געשילדערט געוועאן דורך משה ליב האלפערין.

איך נשיר, ווי און וו קאָן מען זינגען — דאס איז דאס געווין, וואס טראגט ויך פון אלע עקן פון אונזער "אימפריע", פון די מאָדרבע נחרות בבל — פון די ברעגן פון האָדסָאָה, פון דער סען אוון פון אלע אנדערע ברעגן.

דו, ליבער פַּרְיִינֶט, דער מאָנֵסֶט די פַּאֲרְשִׁידְעָנוּ אַנדְעָרָע שָׂאָטְן-זִיְּתָן :
די טומלענדיקע רַעֲקָלָאמָע-שׁוֹפְּרָס; די, וואָס שְׁטוֹפָן זִיךְ אֵין די קָאַרְדִּיאָרָן
אוֹן וּאַרְטְּצִימָעָרָן; די, וואָס שְׁפְּרִינְגְּגָעָן אַרְאָפְּ פָּוּן אָנוֹנָעָר שִׁיפְּ...

דו דער מאָנֵסֶט אוֹיךְ די "זְשֻׁוְרְגָּאַלְיָע". אֵין דעם פָּאֵל, מֵין אֵיךְ, טָאָר
מען נִישְׁטָט פָּאָרְגָּלְגָּעָמִינְגָּרָן. נִישְׁטָט אַלְעָז וּזְעָנָעָן פָּאָלִיטִישָׁנָס אָן וּוּעָטָעָדָז
פָּעָנְדָלָעָךְ פָּוּן דָּעָר קָאַגְּנוֹנְקָטוֹרָה. אוֹיבָה דו מִינְסֶט אַבָּעָר אַיבָּרְהָוִיפְּט דָעָם
"שִׁידּוֹן" צוֹוִישָׁן לִיטְעָרָאָטוֹר אָן זְשֻׁוְרְגָּאַלְיָום — בִּיסְטָוִי יָא גַּעֲרָכָטָם. אָ
זְשֻׁוְרְגָּאַלְיָיסֶט אָין אֵיךְ שְׁרִיבְּבָרָה, וּוֹי אֵהָן אָן "עוֹף". עָרָהָט די קלִים —
פָּלִיגָּל — אַבָּעָר עָרָ קָעָן נִישְׁטָט פָּלִיעָן וּוּיָט, אָן אָוּדָאי נִישְׁטָהָוִיךְ. עָרָ דָעָרָ
פִּילְטָעָרָלְעָךְ (אוֹיבָה עָרָ אָין דָאָס) זִין אַרְבָּעָטָט פָּוּן אָשְׁכָּרְרִיּוֹם, וּוּאָס נִישְׁטָעָרָט
אָרוֹם אָין די בעַרְגָּלָעָךְ קְרִישְׁקָעָס פָּוּן דָעָר טָאָגְ-טָעָגְלָעְכְּבִּיקִיט. דו קָאנְסֶט אֲפִיָּה
לוֹ דָא אָן דָאָרָט גַּעֲפִינְגָּן אֵלִירִישָׁן הָאָן, וּוּאָס פְּעַדְעָרָט וִיךְ פָּאָרְטָאָגָה, דָעָר
עַרְשְׁטָעָרָעָץ לְאָזְן הָעָרָן זִין "קוּדְקָעְרִיְּקוֹ!". דָאָס אָיז אַפְּשָׁר יָא רִיטְמִישָׁ
לוּוִיט די קלִים פָּוּן פָּרָאָזְדִּיעָ, אַבָּעָר פָּאָרָט קִין גַּעַזְאָגָגָן... בְּקִיצּוֹר :
זְשֻׁוְרְגָּאַלְיָום פָּאָרוֹוָאָסְעָרָט די שְׁרִיבְּבָרִישָׁע טִינְגָּט.

וּוּאָס שִׁיךְ דָעָר אַנְשִׁיקָעָנִישְׁ גַּרְאָפָּאָנָנִיעָ, אַדְעָר אֲפִילּוּ די לִיטָמִיט די
מִיקְאָסְקָאָפִישָׁע טָאָלָאָנְטָלָעָךְ. אַבָּעָר דָעְרְפָּאָר מִיט גָּאָנְצָע טָאָנָעָן חַזְפָּה,
קְרִיכְעָרִישְׁקִיט אָן סְוָרָאָגָטִ-קָוָנְסֶט — וּוּאָס אֵיךְ נָאָךְ שָׁעַדְלָעְכָּבָר, וּוֹי די
פְּרִימִיטִיוּעָ גַּרְאָפָּאָנָנִיעָ, אָין דָאָס נִישְׁטָט בְּלוּזָן קִין וּוּילְד גּוּוּיָקָס פָּוּן
אוֹנוֹנָעָר גָּאָרְטָן; די לִיטָמִיט אָן זַיְעָרָע „מִיסְטָעָר-פְּלָאָכְטָעָס“ גַּהְעָרָן צַוְּ דָעָר
"גָּאָרְמָאָלָעָר" פָּאָטָאָלָגִיָּעָ פָּוּן יַעֲדָר לִיטְעָרָאָטוֹר.

דו דער מאָנֵסֶט וּוּגָגָן פִּיל טְרָאָגִיְּ-קָאָמִישָׁע מַאְמָעָנָטָן, וּוּגָגָן דְּלוּתִ-דְּעָפִיִּי
לְאָדָעָס, וּוּגָגָן אַנְשְׁטָעָל אָן אַנְדָעָרָע צְרוֹתָה.

דער לְרָוִיב מִיר אַוְיךְ, בֵּי דָעָר גַּעֲלָגְנָהִיט, צַו גָּעָבָן מִינְיָעָן קָאָמָעָנְטָאָרָן
וּוּגָגָן דָעָר פָּאָצְזִוִּיְּפָלָטָעָר לְאָנָגָן, וּוּגָגָן דָעָם נִשְׁטָהָגְ-גַּעַזְאָגָגָן יִדְיִשְׁ-אִיכָּה.

די טִיפְּעָז וּוּאַרְצָלָעָן פָּוּן דָעָר טְרָאָגְעָדִיעָ זְעָנָעָן אַוְיךְ אַלְגָּעָמִינָעָ. דָאָס זַעַד
נָעָן, צוֹוִישָׁן אַנְדָעָרָע, דָעָר קָעְנָסְעִירְשָׁעָר וּוּקָסָס פָּוּן כְּמוּרְלִיטְעָרָאָטוֹר, די
גַּעַנְעָרָאָלָ-אָפָעָנִסְיּוּעָ פָּוּן דָעָר רַאֲבָאָטָן-קָוָלְטָוָר אַוְיךְ דָעָם רְשּׁוֹתְ-הָרָבִּים אָן
אוֹיף דָעָם רְשּׁוֹת הַיחִידָה. די גַּרְעָסְטָעָעָ קָעְנָסְעִירְשָׁעָ צְעוֹאָקָסְנִיקִיטָס פָּוּן דָעָר
קָוָלְטָוָרָאָלָעָרָעָר סִיטְרָא אַחֲרָא אָן די טִיפְּסָטָעָ אַנְטָמָעָנְשָׁלָעָכָוָגָן, אַיז גַּרְאָד
אָן די גְּרִיסְעָ קָוָלְטָוָרִ-בְּבָלִיסָס, וּוּסָאִיז אַוְסָגְעָבוּיָס גַּוְוָאָרָן דָעָר עַרְגָּסְטָעָר
מָאָנְסֶטָעָר פָּוּן אַנְטִיְּ-קָוָלָטָוָר אָן אַנְטִיְּ-שְׁעָפְּרִישְׁקִיט — די קָאָמְבִּינְגְּצִיעָ פָּוּן
דָעָר בִּילְיָקְסָטָעָר קָאַמְעָרְצִיעָלָעָר פָּרָאָסְטִיטְוָצִיעָ, פָּוּן סָאָפִיסְטִיצְרָטָעָר דָעָר
גַּעַנְעָרְצִיעָ אָן פָּוּן וּוּלָאָרָסְטָן מָאָטָן-גַּעַשְׁמָאָק, אַונְטָעָרָפְּרִישְׁדָעָן מָאָסָ-
קָעָס. אַטְ דָעָר מָאָנְסֶטָעָר הָאָט הַוִּיפְּטוּצָלָעָךְ אַקְוּפִּירָטָס די וּוּלְטָ-מַעְטָרָאָ-
פָּאָלִיעָס, קָודָם כָּל די גִּיסְטִיקָעָ בְּרָאָדוּעָיְ-בָּאָרְדָעָלָן אָן פָּרְשִׁידְעָנוּעָ קוֹנְסָטָ-
בָּאָלָאָגָעָן פָּוּן נְיוֹ-אִירְקָעָר מַוְרָאָשָׁנִיק — שְׁוִין אַרְיִינְגְּ-עָרְעָכָנְטָן דָעָם טָעָגָ-

לעכו „קאראן“, אינשיליסלעך די 2-פונטיקע זונטיק-ביילאגע פאר קולטור, קונסט און... קאמערץ, וואס פארמאגט נישט קיין גראם ערלעכקייט, טאלאנט און אריגינעלקייט.

יא, ליבער פריינט, די אנגלא-זאקסישע מומצ'יזיוויליאציג, וואס האט געהאט אומצ'יליקע „טאטעס“, האט נישט בלויו ארויסגעגעבן די העכسطע ווערטן; נישט בלויו דעם גראטען גאון פון דער וועלט-ליטעראטור, שוקספירין; אוזעלכע ווונדרעלעכע פאגען ווי מילטאן, שעלי און קיטס, א ריו ווי ניוטאג, און אנדער נאבעלע גשטאלטן; א חזץ די גוואולדיקע ביי שטייערונגען צו פרייהייט און מענטשן-זירדער. די ציוויליזאציג האט אויך געבוריין פארשיידענע פאריעענישן. עפעס אומהיימלאבס און צוידייטיקס איז געלביבן אין דער ראסען, וואס איי „פאליאנדריש“ באשלפן גוואווארן אין פארליך פון איר געשיכטן. שוין היינע האט מיט איבער הונדערט יאר צו ריך אונגעוויזן אויך דעם טרייעריך-באריםן „האו מאתש איז הי ווארט?“ — א פרזע, אין וועלכער סאייז קאנצענטרארט די גאנצע אומערץ-אלאיסטי-שע געלט-עבודה-זורה פון דעם אינדזיל-פאלק. עפעס א שימל און מיסט איז פאראן אונטערן גלענאנדיקן ענגליישן קולטור-טאפען, עפעס צוידייטיקס און פארדיעכטיקס. (דאס קאן בלויו אילוסטרירט ווערטן מיט איזן קלינייקיט — מיט דער בארבארישער אינסטיטוציע פון קינדר-אַרבעט אין ענגלאנד און אנהובי פון 19-טן יארהונדערט).

אמעריקע, דער טראנספלאנט פון ענגלאנד, וואס איי נאך א גראעסער בעילאגישער און קולטורעלער שמעלצטאפ, איי אין אנהובי פון איר נאציא-גאלער אונטשטייאונג און אויך שפער בעאגנונג גאר שווערע זינד — דעם גענאָסיד איבער די רויט-הויטיקע אוראיינונוינער און די פארקלאלפונג פון די שוואָרכצע, וועמענס שווייס און טערין האבן באָוואָסערט די פלאָנטאָציעס און פארמס. נאך מער ווי ענגלאנד, איז אמעריקע צוידייטיק אין איר פרא-דוּקצייע פון גרייסע מענטשלעכע ווערטן, פון איין זיט, און מיט איר אידעאל פון ווערט פון דער פראָדוּקצייע — פון דער צוּוִיטער זיט. שוין אוזעלכע נאבעלע פערזענעלעכקיטן ווי וואָלט וויטמאן און טאָרא, אין 19-טן יארהונ-דערט, האבן געשטורעט קעגן דער מאיסער ווילאָריזאציג און פראסטי-טוֹאַירונג פון אלע ווערטן דורך די פריסטער פון דער דאלערדייקער עבודה זורה... וואס קאן מען שווין זאגן וועגן דער היינטיקער „מאָסָן-קָוָלָטָר“, וואס איז עקלחאָפט ביי צו הלוּשות, איב נישט נאך נידעריקער?

ווי ס'קריסטלט זיך, איזו יידלט זיך? די צרה בי אונז איז אבער נאך גראעסער. בי נארמאָלע פעלקער זענען נאך פאראן אָזּוּס און דעם גיסטיקן מדבר פון אינטעלקטוועיל הענעם און „וואָאלטשערס“, פון דעגאָ-געירטער קולטור-קלאנגען, פון פערמאָנָעָנטָע פֿוֹסְטֿיקֿ-פֿעָטֿוֹוָאָלָן און ווילגאָר דורךניטעלעכית-דעפֿילאָדָעָס. דאס זענען די גראַנָּע אָזּוּס פון דער אִידָּאָלִיסְטֿישָׁעָר יונגעט, פון דער אִינְטֿוּלִיגְנָאָז און אַנְדְּרָעָר פֿאָטֿעָן-

ציילע קולטור-פעריפעריעם אבער בי אונז ? די שפראד-אַסְטַמְלָאַכְיָע איז די ווירקלעכויות. נישט קוונדייך אויף די פארשידענע נחמות ווי יידיש אין קאלאודזשעס און אנדערע.

דו, ליבער פרײינט. בענטסט מיט האָרֶץ-קָלְעָמָנְדִּיקָעָר נָסְטָאַלְגִּיעַ נאָך דעם זיסן געטשוויטשער פון יונגע שטימעלעך אין היימישן מאמע-לשון. מיר זונגען אלע אין דעם זעלבן בענטשאָפְטִישִׁיפֵל, וואָס דו האָסְט אַזְוִי פִּין באָזְוִי גען : אבער „וואֹ זענען די שוניען פון פֿאָרגָאנְגָעָנָעָם יָאָר ?“. אַיך פִּיל אָז באָגָע דִין קָלָאָגְלִיד, ליבער פֿעַנְ-בְּרוֹדָעָר. די יִדִּיש-טְרָאָגְעָדִיעָא אַין אַמְּעָרִי-קָע אִיג, וואָס מעָן האָט גַּעֲקָעָרָט אָז גַּזְוִיָּעָט אַזְוִי אָז אַומְּפָרָוכְטָאָרָן באָז; אבער די טְרָאָגְעָדִיעָא אָז אַגְּלָאָבָּאָלָע, הָגָם נִישְׁתַּחַת אַזְוִי דִי זָעַבָּע סִבּוֹת.

דו שרייבסט, ציטירנדייך דוד קעניגסבערגס אַסְגָּעָט : «Mir שטָאָרְבָּן יַעֲדֵן טָאג צּוּבִּיסְלָעָר». אויב מיר שטָאָרְבָּן אָזְוִי רָאָטָעָט, מָוֹן מִיר זעָנָן, אָז דער טָאג זָאָל נִישְׁתַּפְּאָרוֹאָנְדָלָט וּוּרָעָן אָזְוִי אַש נָאָכָן אָפְטְּלִיעָן, נָאָר זָאָל אוּפְּפָלָאָקָעָרָן אָזְוִי לִיכְטָן מִיטָּן פְּלָאָם פָּוּן פֿאָרוֹצְוִיְּפִילְטָעָר שְׂעִפְּרָעִירִישִׁיט, פָּוּן בָּעֵל כְּרָחָק אַתָּה חִי, פָּוּן פֿאָרוֹאָנְדָלָעָן אָנוֹזָעָר יִדִּיש-טְרָאָגְעָדִיעָא אָז אַז נִיעָם סְטִימָול צּוּ דָעְרָגְרִיכְנוּג, בְּדָמֵיךְ חִי...»

„קָאָתָהָאָרְסִיס“ אָזְוִי די אַרְיסְטָאָטְלִישָׁע רִיְּנִיקָוָג פָּוּן רְחַמְנָותִי אָזְוִי שְׁרָעָק-עַמְּגִיעָס, מִיט דָעָר הַילָּפָּן דָעָר טְרָאָגְשָׁעָר דָרָאָמָע. אָזְוִי דָעָר פְּסִיכְיָאָטְרִיעָ, סְפָּצְיִיעָל אָזְוִי דָעָר פְּסִיכְיָאָנָאָלִיטִיק, אָזְוִי דָאָס אַבְּאַצְיִיכְעָנוּנָג פָּאָרְלִילִיכְטָעָרָן די מָוֹרָא אָזְוִי פֿאָרָשִׁידָעָנָע קָאָמְפָלָעָסָן, דָוָרָךְ אַרְוִיסְבָּרָעָנִי גַּעַן זַי אוּפְּ דָעָר בָּאוֹסְטוֹזִין-אַוְיבְּרָפְּלָאָז. אָזְוִי פָּאָל פָּוּן יִדִּישָׁע שְׂרִיבָעָרָס. דָאָרָפָן די עַמְּצִיעָס פָּוּן זְעַלְבָּסְטְּ-רְחַמְנָות אָזְוִי שְׁרָעָק פְּאָרְלִילִיכְטָעָרָט אָזְוִי גַּעַן לִיְּטָעָרָט וּוּרָעָן דָוָרָךְ אָזְוִי ‐קָאָתָהָאָרְסִיס‐, דָוָרָךְ גַּעַן אַוִּיסְדָּרָוק, אָזְוִי פָּאָלְשָׁעָר באַשְ׀יְדָנִיקִים, די אַלְעָעָמָעָס אָזְוִי קָאָמְפָלָעָסָן.

... די יִדִּישָׁ-זָוָן פֿאָרָגִיָּט אָזְוִי פָּלָאָמָעָן, נָאָך דָעָם וּי אָנוֹזָעָר פָּאָלָק, דָאָס מְזֻרָּח-אִידָּאָפָּעָאִישָׁ יִדְנָטוּם, אָזְוִי פֿאָרָגָאנְגָעָן אָזְוִי פָּלָאָמָעָן.

וּוְעַט די זְעַלְבָּסְטְּ-פְּאָרְטִּיפְּוָנָג אָזְוִי דָעְרָהוּבָּוָנָג מִיטְוּוּרָקָן צָום אוּפְּשִׁינְגָעָן פָּוּן אַז נִיעָם פְּרִימָאָרָג ?

אַיִן הָאֶלְט :

דער ליעצטער ייד...	7
אַבָּא שָׁקָע	13
פּוֹיְלִישָׁעֵר הָאַרְבָּסֶט	21
אַיִן לַיְוָאַוִּיטְשָׁעֵר "הַוִּיפָּה"	33
די רַוִּיטָעֵ מַוִּידָה, שָׁוְשָׁנָה	41
"כְּהָאָבָּ זִיךְ יַאֲרֹן גַּעֲוָאַלְגָּעָרֶט אַיִן דַּעַר פֿרְעָמֶד"	49
"אַ גּוֹטָעֵ נַאֲכָטָם, בְּרִיטָעֵ וּוּעָלָט"	67
דער יַיְדָ פּוֹן רַאֲטַעַרְדָּאָם	87
יַאֲסָל	95
בִּינְגָאַט אַיְפָּן אַלְטָן... פְּלָאָץ "רַעֲפּוּבְּלִיק"	105
אַרְוּם אַלְטָן שָׁוֹק אַיִן חַבְרוֹן	113
אוֹנְטָעֵר דַּי שְׁטָעָרֵן פּוֹן נְגַב	117

כָּמוֹ אַ נַּאֲכָוָאָרֶט :

יצחק גַּאלְדְּקָאָרָן : אַ בְּרִיוּ צֹ אַ יִדִּישָׁן שְׁרִיבָּעָר — — — 137

ביבער פון זעלבן מחבר :

- צווישן ווענט, דערציילונגגען, ווארטשע, 1933,
- גרוייע פראפאילן, דערציילונגגען, פאריז, 1937,
- דער מאָרַש אָוִיף בְּרִיסְק, רַאֲמָן, פָּרִיז, 1938,
- די יידֶן פָּוּן בעלוויל, רַאֲמָן, פָּרִיז, 1948,
- געווען אייז נס [נעכט], רַאֲמָן, פָּרִיז, 1951,
- דאַס הוֹיז אֵין דער טָאָפָּלְזָגָם, רַאֲמָן, פָּרִיז, 1955,
- אוּפָּן פָּרִיזָעַר בְּרוּק, רַאֲמָן, ווארטשע, 1956,
- דאַס צָוְגָּנוֹזָגָטָע לְאַנְד, רַאֲמָן, פָּרִיז, 1956.

Les Juifs de Belleville, roman, Paris 1956,

- די גָּאַלְדָּעָנָע אִילְחָיָע, רַאֲמָן, פָּרִיז, 1957,
- חוּבָּרִים פָּוּן מָוֶרֶצָּנוּוּן דְּאִיאָן, רַאֲמָן, פָּרִיז, 1961,
- גַּעֲקִילְבָּעָנָע דָּעַרְצִילְוָנָגָעָן, פָּרִיז, 1964,
- ליַּיפָּע קָאַמָּשָׁנָמָאַכָּעָר, רַאֲמָן, פָּרִיז, 1969,
- שָׂאַטְּנָס פָּוּן מָאַנְפָּאָרָנָס, רַאֲמָן, תֵּל אֶבְּיַה, 1971,
- אוֹנְטָטוֹר די שְׁטָעָרָן פָּוּן נָגָב, דָּעַרְצִילְוָנָגָעָן, פָּרִיז, 1974.